

Píivyéébé ihjyu: jetsocríjyodítyú
cáátúnuháámí

Bora New Testament

This Bible is copyrighted by BibleLeague International (BibleLeague.org) and translation was provided by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org). This Bible is printed with permission and produced at cost by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible

Matéó	4
Mááco.....	41
Róóca.....	63
Jóáa	100
Héécho	127
Romááno.....	159
1 Coríítio.....	173
2 Coríítio.....	187
Gáárata.....	196
Epéétsio	201
Piripéétse	206
Corotséétse.....	210
1 Tetseronitséétse.....	214
2 Tetseronitséétse.....	217
1 Timotéo	219
2 Timotéo	223
Tíító	226
Piremóó.....	228
Heeberéo	229
Tsajtiágo.....	239
1 Péédoro.....	243
2 Péédoro.....	247
1 Jóáa.....	250
2 Jóáa.....	254
3 Jóáa.....	255
Jóódaá	256
Apocaríhtsi.....	258

Matéó

Jetsocríjtó ihde múnáaúvu (Rc 3.23-38)

1 Dabíi, Aavaráa, íjcyámútsiúvúj
tsiiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihde
múnáaúvú illuúme:

² Diibyéjháa Aavaráa tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Pááreé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóoke Raadívú. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivú. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíikye.

⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsíimavá Tsaromóoke Oríá táábadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsíimavá Áát-sáakeé. ⁸ Aabéhjáa Áát-sá tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Ot-síake. ⁹ Aabéhjáa Otsíá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Et-sekiáake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsíimavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsíake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsíá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsiri méihdeéjte ijaaréemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá Abíooke. Aabéhjáa Abíóó tsíimavá Eriakiikye. Aabéhjáa Eriakií tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíi tsíimavá Erióoke. ¹⁵ Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereataáake. Aabéhjáa Ereataáá tsíimavá Mataáake. Aabéhjáa Mataáá tsíimavá Jacóóboke.

¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaríá tajíi íjcyáábeke. Aanéhjáa díille Maaríá tsíimavá Jetsóoke, 'Pájtyetétsoóbe' nééiyóné 'Críjtoó' némeíbyeke.

¹⁷ Éhduméhjáa Jetsóó ihde múnáaúvu. Diibyéjháa muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiikye. Aabéhjáa dsíjívénetu dílbyé hajchíyējuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dílbyé hajchíyējuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhodu 'camácámá' lílyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áábeúvudityúhjáa idyé lílyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa

méenujcsítýu ityáhjáameke tsajtyé íiñújivu. Téijyútúhjáa idyé ditye lílyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténaa Críjtoréjuco tsíimávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsíimaváne (Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíimaváne: Dílbyéj tsíjyúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áábajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítýúné ihderé tsúuca Maaríá eevá Píivyééberéhjáa ihdyu Ípííchoj tééveri pícyoóne. ¹⁹ Aabéhjáa dílbye Jotséé ímíáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu néellema íjcyane. Áanélliihyéhjáa íjtsámeíbyé íllurējuco dílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaaca. Aabéhjáa tsá ímíllétú mímúnáake iwáájácutsóné muhdú dílle íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa dílbye ítsámeíhijcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dílbyedívú bóhówááveebe néehíi:

—Jótsej, Dabíiúvú tsiiménémúhaabe u íjcyáábej, tsá muhdú u íjtsámeítyú dítyáába íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dílle éévané ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píivyéébere Ípííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dílleke. ²¹ Muurá tsíimáváille wájpiikye. Áábe mémei Jetsóó dílbye íhyájkímuke íimityuháñetu pájtyetétsóíñéllíhye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²² Ahdújucóhjáa dílbye ípyééne dílleke újcyúné íhjávu. Áállekéhjáa tsá dílbye dómájcotú dílle tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dílle tsíimáváábeke meménuube Jetsóodívú. Ehdúhjáa pájtyéné Píivyéébe íhjávu uubálle múnáajpi tééveri íllu néhdújuco:

Wájpiikye úújétúné badsájcaja éévaáhi. Aane tsíimáváille wájpiikye. Áábe mémei Emanóéé, 'íjcyáabe Píivyéébe méémaá' nééiyóne. Ehdúhjáa Píivyéébe íhjávu uubálle múnáajpi tééveri néhdújuco tene pájtyene.

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

2 Aanéhjáa Jodéá íiñújivu dílbyeke tsíimavámé Beréé coomívú Heróódé tééné íiñúji avyéjuube íjcyánáaaca. Áijyúhjáa nuha tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnáa tsááme wajtsí Jerotsaréevu.

² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá dílbye éhneva jodíomú avyéjuube íjcyáíbyeke tsáápille tsíimávaábe? Muurá íñe nuha tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca dílbye íj-

cyane úubálléné m̄icúruwake. Áánéllii muha metsáá dílbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróóde tsúuca waajácúhi. Aanéhjáa dílbyeke tsíwárejcáro pámeere teene Jerot-sarée múnáamájucó. ⁴ Áánélliihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúúvájte avyējujtémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa dílloobe kiávú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáiíbyeke ditye tsíímávaíñé némeíhijcyáne. ⁵ Áánélliihyéhjáa néemeé:

—Beréevu Jodéa iñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píivyéébe ihjú uubálle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa iñújiri íhtsútú coomíj íjcyánetu tsá íatéréecóomí Berée íjcyatúne. Muurá ámuha teene Berée múnáa tahñéjté meíjcyámedítýú tsaapi íjcyáá ámúhá avyējuube ámúhake téhméíbye.

⁷ Ehdúhjáa ditye úubállénéllii Heróóde p̄uvá wáájácúratúné diitye m̄icúru wajaácú múnáake. Áámekéhjáa dílloobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi m̄icúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepéene ímíñeúvú méwajaácute diibye tsííméneke. Aane ámuha dílbyeke maájtyúmícooca oke méúúballéco téhdure o dúúruvaté dílbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyējuube Heróóde diityémá íhjúvátshdyu idyé pehíjcyámé diibye m̄icúruwá tujkvetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújetenáa díbyéwu íjcyásíí hallúvú m̄icúruwa táchúúreevéhi. ¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééj pañévu úcaavémé úújeté tsíju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúkéhjáa duurúvámé ímíhmoúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúme dílbyéwúuke óóroó, íjtsiéétsóo, míraá, éhdunévu. ¹² Ááné boonéhjáa Píivyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróóde íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsíelletúréjuco.

Jetsóoma tsíjjumútsí Ejíhtó iñújivu úmíváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívu ityúwá pañe íbóhówaávéne néé dílbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó iñújivu. Aame ámuha méjcyáá téhulle ámúhake o néené hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsííménéwúuke ídsíjvétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó iñújivu. ¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjvévúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe ihjú uubálle múnáajpij téeveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáabeke ó p̄uvá Hájchíwúuke.

Ávyējuube Heróóde tsíímédívu Ílíhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróóde ávyétá íhnáho cayóbaáváté ditye waajácú múnáa tsíelletúréjuco óómiñeri. Áánemáhjáa íjcyáabe ílihyánutsó wapímúj tsíímédívu míñeécú pijcyábatu Ílíñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácú múnáa míñeécú pijcyábájucó ípyée

m̄icúruwake íájtyúmínetu íjcyáne éeveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnáaj tsíímédívu ílihyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíímémájucó. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe ihjú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyásihyi dsíjvé maatyóbá melleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsíímé dsíjvéneri. Aalle tsá ímíletú díllleke mebóhíjtsóne.

¹⁹ Aanéhjáa diibye Heróóde tsúuca dsíjvéneíllii níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívu ityúwá pañe íbóhówaávéne néehíí:

—Maájkyéne wa meóomí ámuha íjraéémú iñújivu. Tsúuca dsíjvémeé tsííménéwúukée dsíjvétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu.

²² Áronáacáhjáa diibye Heróóde cápáyóové íllíyējuco Akyeráo teene Jodéa iñújij avyējuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyeéíyoneri. Áánélliihyéhjáa Gariréa iñújívúrei péeme Píivyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééityúné néenélliihye.

²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáiñé tsúúcajatójuco Píivyéébe ihjú uubálle múnáa néhíjcyádújuco.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

3 Téijyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá m̄amúnáake Jodéa iñújiri íñeubará píivyétútsihyi. ² Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

—Méíhvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí mécapáyóové ímíánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyáabe Píivyéébe íavyéjuejte meíjcyame íjcuíñé tsúuca méhdivu p̄híjucóóhií.

³ Diibyhjáa Jóáadityu Píivyéébe ihjú uubálle múnáajpi Itsaía néehíí:

Méllééboó íñeubará píivyétúné iñújiri íjcyáabe keevávu íllu úwaabóne: “Méimibáavyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyējuube íájtyumívaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú íhíjnetu méénúmeíñe wajaámúúnema íjcyáábéj p̄ñétú ócájímíñhé chíucunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyáabe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa ílléébúcunú tsáácunúhijcyámé pahúllévátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéa iñújij múnáa, Joodáaj p̄hírí íjcyáné iñújij múnáa, íjcyame. ⁶ Áamedítýúhjáa muhdú ícyahíjcyanéhíj íúubállemeímyekéjuco díbye tsótsóhíjcyáné teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame parítséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnáa íjcyame idyé ímíllérá téhdure itsójtsótsámeíñe peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuube. Neebéhjápe:

—Ávyeta ámuha íñimíyémúeméjté meíjcyámeke žmúha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píivyéébe meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraiñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímíáané ámuha metsójtsótsámeíñé méimíléhajchíí ímítyúné ámuha meícyahíjcyáné méíhvéjt-

sóne ímiáámeréjuco mejicyá téeneréjuco ámuhadítýú íbóhówaucunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe mejicyámeke tsá ñná múúhake pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjuvatúne. Muurá íne néwayúúné íjcyáronetu Píivýéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjñí íillóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ámuhákye ó tsótsohíjcyá nújpacýori ámuhá ímítyú ámuha meñhvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áanetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehníñevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájñubaré o tácoríúcu dílbyedívú o píñhvéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañevú pícyoó Píivýéébe Apíícho. Áanetu cáhcújtsótúmeke cújúwá pañevú waagóoíibye. ¹² Aabe muurá mñamúnáake íimíbjáchómeke dówajcároó ímítyúmedítýu. Áane tsaímíyé pícyoóiibye diitye ímiáámeke. Áanetu ímítyúmeke waagóoiibye cújúwá pañevú éhne múúne trígotu íimíúhñí meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóááa.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa íñújñtu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe élleву dílbyedívú itsójtsótsámeíki.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dílbyeke:

—¿Aca muhdú cáabyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsoíyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dílbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méenuú tehdu Píivýéébe ímilédújuco.

Ehdúhjáa díbye néenélii Jóáa tsojtsó dílbyeke.

¹⁶ Aabéhjáa itsójtsótsámeísihdyu íjchívyeebe íñténáa cáámetu Píivýéébe Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné níityé dílbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Píivýéébe néehíi:

—Áanu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó ímíyúúhíi.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

4 Aanéhjáa Jetsóó tsójtsótsámeíñe boone Píivýéébe Apííchó dílbyeke tsajtyé íñnéubá píivýétúné íñújñtu téhullévú Naavéné dílbyeke ímávaríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojévájjuco májchótuube íjcyaaabe ajyábáavatéhi. ³ Áabekéhjáa Naavéné ímújtát-sóro néehíi:

—Bo ímiáané Píivýéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwayutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dílbyeke:

—Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi mejicyatúne. Muurá téhdure Píivýéébe meke néhdu mejicyame téene tájpi méijcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnélii tsajtyéébe dílbyeke Jerotsarévuréjuco. Áábemáhjáa néríivyemútsí cááme-

vu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dílbyeke:

—Áyu cána ímiáané Píivýéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíivýe baavújuco. Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe wálloó níjkyéji múnáake uke dítye ityéhme ñná uke ípájtyétuki. Aabe tsá íñnéubátú u wápújúúvítýúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dílbyeke:

—Téhdure muurá néene dílbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píivýéébeke memávaríjchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dílbyeke cámeñbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsóobe páneere ííñújñ avyéjuvu. ⁹ Áanemáhjáa neebe:

—Páneevuré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchíjyú.

¹⁰ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó dílbyeke néehíi:

—Dñhne óhdítýu, Náve Naavénej. Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivýéébekéré medúúrúváabeke méñcúvívíyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néenetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dílbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dílbyeke íñcuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa íñújñ múnáadítýu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téijyú tsojtsó múnáajpi Jóáake dítye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa íñújñtu íhcyóomi Natsaréevu. ¹³ Ácoomíihjyáa wahájchotaré íjcyáne íñneebe Capenaóovu, teene Gariréa íñújñtu íjcyáne unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, íjcyáne dohjñba múnáa íñújñcú úníuri íjcyácoomívu.

¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píivýéébe íhjuú uubálle múnáajpi Itsaíá íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné mñamúnaa íjcyá Gariréa unéú íjcyátsíhyi Joodáa úníuri, Tsaboróoo, Netaríi, íjcyáne dohjñba múnáa íñújñcú. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá ídáátsóvu éhne múúne cúúvétsíhyi mejicyadu ímiáájju wáájacutúmé wágóóóvívíyóme. Árómemama tsúuca íjcyájju-cooróné dítye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaíá néehíi.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehíi:

—Méíhvéjtsó ímítyú ámuha meicyahíjcyáne. Áane ámuhá íjtsaméí mécápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúuca níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe íavyéjjeite íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehíi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsídívú. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Pééodoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neebe:

—Ookéréjuco meuráavye. Muurá íñe amómé líiñájja múnáajtséí ámuhtsi mejicyámútsíkye ó pícyoó

míamúnáakéréjuco Píivýéébedivú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñé wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé ijtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dílbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóáá, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmíñé pañe ijtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áamútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsihjyáa téhdure íhmíñema cáánikye íhvéjtsóne péé dílbyemáyéjuco.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Rc 6.17-19)

²³ Páneeréé Gariréá íñújiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejááné pañévu. Úwáábohíjcyaabéé ímiáájú Píivýéébe avyéjuto íjcyané uwááboju diityéke. Aabéé bóhíñtsohíjcyá páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méénuhíjcyánéhjáa páneere Tsííríá íñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dílbye éllevu páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áamekéé bóhíñtsohíjcyáabe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mityame míamúnáa dílbyeke úráávyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréee, Jodéa íñújii, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

Cáméhbaú hallúvú Jetsóó úwaabóne

5 Aamée dílbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbaú hallúvú ácúúveébe. ² Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe néehíi:

Muhdú nééne míamúnáa ímí íjcyane

(Rc 6.20-23)

³ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó Píivýéébe icyánéjcu pááábójuri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dílbyé avyéju.

⁴ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píivýéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu ditye íjcyane 'mityáhmityá' néétume ímí tsaíñbuwáré ícyahíjcyáme. Píivýéébe diityéké íajcuíñé nééne íñújii muurá diityé wáábyuta.

⁶ Maímijyu ditye íjcyane Píivýéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néemeke páááboobe díbye ímillédú éhniíñévu ímí ditye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré ídaatsólléne pááábohíjcyáme. Muurá tehdu néemedi téhdure Píivýéébe ídáátsóvéne páabóhi.

⁸ Maímijyu ditye íjcyane panévaturé ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néeme tsaímíyé dílbyema íjcyáhi.

⁹ Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néemeke ímiááné Píivýéébe dílló íñtsohímedi.

¹⁰ Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píivýéébe néhdújuco ímí úráávyéné déjúcotu ícúbáhrámehíjcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dílbyé avyéju íjcyá níjkyéjiri.

¹¹ Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyané déjúcotu míamúnáa ámúhadi ícúbáhrámedi íúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjuúvahíjcyáme.

¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyúúvú téhdure Píivýéébe íhjuú uubálle múnáake patyéhíjcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhakye pájtyerónáa íllure méimíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámehíjcyáne áhdó ávyeta íñé ímíjyaú ámuha méíjcyá níjkyéjiri.

Píivýéébeke wáájácútúme uwáábojte

(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

¹³ Aame íñújiri ámuha méijcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke páabóhi. ¿Aca íímútuca meke pááábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnáa íñtsohíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíi waagóojtéréjuco ámuha meíjcyáíñe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méijcyá íñújiri ímiáájú ámúhadítú bóhówaúcunúhíjcyáme. Muurá tsácoomi cámehbáú nájcauri íjcyacóomí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íajchúcunúki. ¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óvíi ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íajtyúmíne tsíjtye íavyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyabe Méécáánikye.

Píivýéébe taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúme ihdyu méijtsúcunúdí Píivýéébe taúhbaju, dílbye íhjuú uubálle múnáape úwáábohíjcyanéhji, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhíjcyané ímíñéúvú míamúnáadívú o bóhówájtsohi. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé muurá Píivýéébe taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima íñújii wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere dílbyé waa-jácúháamítu néhíjcyanéhji pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dílbyé taúhbajúúnetu íñtsohíjcyamé tsá ávyéjuúllémeítyú dílbyé avyéjuvu. Áanetu panévare dílbyé taúhbajúúne ímí cáhcujsómé téjijtójucó míamúnáake úwáábohíjcyámé dílbyé avyéju níjkyéjiri íjcyanévu avyéjuúlléméíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúne uwáábojtémá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíi tsá múijyú ámuha meíjcyáityú Píivýéébe avyéjujete.

Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne

(Rc 12.57-59)

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éjyúúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke íllu némeíñe: "Tsá múu míamúnáake dsíjvétsótúne. Muurá tehdu néemema íhnáhoóíñé tene ímíbajchoméíñe." ²² Áhdure ámúhakye o néé

tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdííwá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímibájchojte teene ímibájchoóhi. Áhdure tsijtyeke ávyéta néhni úhbmé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

²³ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medárííwéjcatsíhajchíí ímibáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúrúvameíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúvane ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjé ditye ímibájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúvú cánáájánújcatsí ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ²⁶ Ímiáánetúré ámúhakye o néé tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ihdícýámema mřámúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnéhjáa éjyuúvú méíhdé múnáúvuke Píívyéébe illu úwaabóne: "Tsá múu ihdícýámema dómácójcatsítyúne." ²⁸ Áhdure idyé ámúhakye o néé muurá tsaapi pevénéré tsáápillédi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméi pañe.

²⁹ Ahdícýane díhyállúuri u íjténeri ímityúné u méénúiyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teú. Óvíjyucó ihdyu tsau díhyálluu u wájýúrou wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénááca. ³⁰ Áhdure díhyójt-siri ímityúné u méénune uke tútávátsóhajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyucó ihdyu téhojtsi u wájýúrohójtší wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénááca.

Táábávájcatsímýé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá íhdé múnáúvukée Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: "Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu."

³² Áronáa ámúhakye o néé muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíhjuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjyuúvú ámúhá íhdé múnáúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: "Tsane múu ímiáánetúré imyéénúíñé Píívyéébe lléébónáa dífbye mémé idyóomajcóné meenú muhdú íñéhdújuco." ³⁴ Áronáa ámúhakye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néetune: "Bo óvíí níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchííjyu."

Muurá Píívyéébe avyéjuré teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néetune: "Bo óvíí ííñují muhdú ijcyá o állíhajchííjyu." Muurá Píívyéébe éhneré idyé teene ííñují. Áhdure idyé tsá múu néetune: "Bo óvíí Jerotsarée muhdú ijcyá o állíhajchííjyu." Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóomíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyaróutu tsá múu néetune: "Bo óvíí muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchííjyu." Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáityuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúityuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí néehíí: "Ééé ímiááné tehdújuco teéne." Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí: "Tsáhaá tehdu néénejíívari." Ehdu íhjuvane tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhjuvane Naavenedítyuré tsááhíí.

Mepřámeíityuróné Jetsóó úwaabóne

(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuúvú ámúhá íhdé múnáúvuke tsiíñe Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: "Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbe hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyúúúúbeéhjé wápíyúúúveéhi."

³⁹ Áronáa ihdyu ámúhakye o néehíí: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí přámeítyúne. Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu přámeítyúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane ímibájcho ípřívamedítyú ámúhá caamééja dójtúcúhajchíí múu íiná néetuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá díbye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhakye 'múúhá píchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu' néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehnííñevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhakye tsííñé piáábó táumeíhajchíí múu přaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónetu íóómíchoíñé táumeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne

(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú mřámúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: "Uke wájýumemáyé múu wájýújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wájýutúne."

⁴⁴ Áronáa ámúhakye o néehíí: Ámúhakye múnáájtsórómeke múu wájýúhi. Áhdure ámúhakye múhdurá dáríívéromé hallúvú múu piááboju táumeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Áijyu ihdyu ámuha méjcyáá ímiááné ámúhá Caani níjkyejiri íjcyáábej tsííme. Díbye muurá núhbake ájchutsó páneere ímityúrómhíjma ímiájíjtó úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúróméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámúhakye wájýúmekéré ámuha mewájýúhajchíí tsá ímiá wájýú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewájýújcatsííñé tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúme íjcyarómé téhdure diityéké wájýúmeke wájýúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhjuvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íj-

cyámema ímí ihjyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Ahdícyane ímiááméré múu ijcyá ámuháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe ímiáábé ijcyadu.

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

6 Tsá múu mřamúnaa ámuhádi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénuhajchíí níjkyéjiri ijcyaaabe ámuháj Caani tsá ímí ámuhákye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeké ípřaábóné tsá úbálléjcat-sítyú eene ímityúme bańú múnaa ijcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyááve-jááné pańévú, ulléjítónéj pñnévú, mřamúnaa ímiáámé ditye ijcyane íjtsúcunúkiyé. Aane téénetu ámuhákye ímiááneturé o néesé apááńéré tééne áhdójuco ijcyane mřamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké přaábó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámuháj Caani pane wájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne ířtése tééne áhdó ámuhákye přááboóhi.

Píivyéébema meíhjuvúné Jetsóó úwaabóne

(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píivyéébema ámuha meíhjuvácoca eene diitye ímiáámeúvúdu bańú múnaa ijcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyááve-jááné pańévú ulléjítóné úniúvú Píivyéébema ihjyúvahíjcyámé mřamúnaa ířtérokiyé. Aane ímiááneturé diityédítýú ámuhákye o néesé apááńéré tééne áhdójuco ijcyane mřamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dílbyema íihjyúvácoca ímijcóhó pańévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wájácútúnáaáca. Áijyu ihdyu ámuhákye přáábóíbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéjřé íhjuvátú dílbyema íihjyúvácóca. Pane tsá múu bíváánéré wápiřtsúcuhíjcyatú dílbyeke wájácútúme méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ditye bíváánéré wápiřtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áńújúiyóne. ⁸ Ahdícyane tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú ěná méhdityu přhtone dílbyekéi metáúmeítyúrónáaáca. ⁹ Áánéllii múu illu ihjyúvá dílbyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u ijcyaaabej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakyé dúúúne u ímillédú múúhakyé túkevéjtsó ířńújřiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhakyé majchóvú ú ácuuhíjcyá paíjyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáne múúhadi dídáátsóvéne dábjřívé múúhakyé ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájřívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhakyé řhvějtsótu-ubéré přáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá řhstútuube mújyú muhdú u ijcyáityuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áyu tehdújuco. Ehdu múu Píivyéébema ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdícyane muurá ámuháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe ámuhádi ídáátsóvéne ábájřívéé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáne tsijtye ámuháma ímityúné

meénuhíjcyáne diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájřívehíjchíjy. ¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámuhádi ídáátsóvéityúne.

Píivyéébema meíhjuvácoca tsáijyu majcho meáwaře Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dílbyema meíhjuvá majcho maáwácoca tsá kehóvémeíhjuvú ijcyatú eene bańú múnaa ijcyame mřamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néesé apááńéré tééne áhdójuco ijcyane mřamúnaa diityédí iúllévenúhíjcyáne. ¹⁷ Ahdícyane dílbyema ámuha meíhjuvá majcho maáwácoca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óvíi ihdyu dílbyere ámuháj Caani waajácú tehdújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámuhákye přáábóíbye.

Ímí níjkyéjiri meíjcyáne uwáábo

(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu ířńújřiri íéhnévíyóneri tsúúrámeítyú múhajchótá tééne tájpi ámuha meíjcyáiyónerířřvari. Muurá ámuha tééne tájpi meíjcyáronéjří ámuhádivú tútvááveéhi. Áhdure naní múnaa ámuhádivú ícúbáhraahi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúrámei níjkyejívú Píivyéébe ámuhákye ávyéjuutétsóřeri. Teene ihdyu tsá mújyú muhdú ámuhádivú ijcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa ijcyáityú ámuhá avyéjú ámuhádivú tútvájtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhńířřevu ímí ámuhákye pájtyénéjcuríyējuco ámuha meířříveíře.

Méhálluúúú peetédu nééneé

(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámuhá hálluúúné peetédu nééneri ámuha ímiáánéré meířteneri metsúúrámeíhajchíí teene ámuhádivú bóhówaúúúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meířteneri metsúúrámeíhajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúúúnuúhi. Áijyu muurá Píivyéébe ícyánéjcuéjte ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wájácúmeítyú íllurējuco ámuha metútváávénelířy.

Míjítócú meúraavyéné tsá ímityúne

(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímítyuró mítyétsikyé ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méřřcúvéiyá cáábyeké éhńířřevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu tsijpíyó řřcúvérátuube ímíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdu nééńllii tsá tene ímityú Píivyéébeke meúraavyémé metsúúrámeířé mítyane meéhnévíyóneri.

Ihńéjteke Píivyéébe téhmene

(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyane ámuhákye o néesé tééne tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjycunútu majchoo, adoo, wájyamu, íjcyáneri. ěAca páneere ěná ámuhádi ijcyáne tájpi

tsaímíyé ámuha méjicyáiyáhi? Tsáhaá, muurá ijcyané tsane téene tájpi éhniíñevu ímí meijcyane. ²⁶ Cáhawáá méjitsúcunu wahpéjteke bajtsóubaráe múijyú méénútúrómeke diibye ámúháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe máchótsohijcyáne. Aanéjñí muurá diityé ehniíñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áameke ámúhakye Píivyéébe tsá íñetú pñhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca ijcyaaabe tsaapi ámúhadítúyú iye éhniíñevu cáamenút-sameííyoóbe? Íjcyáábejñívari.

²⁸ Aanéjñí óvijyacóóné ámuha méjitsámeíhijcyané ámuha mewájyamúúváiyóneri. Cáhawáá méjitsúcunu wajcóháñé múhdutú píivyeíhijcyané pevétaré íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjúté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñé ímivu. ³⁰ Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmíjcyá wajcóháñé wahájchotaráe ímiñe íllúhhuúré tsúúca chéme. Aabéjñí awáá muurá ámúhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítúyné míamúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píivyéébe tájpiyé ijcyáhi. Áánéllii tsá múu néetune: ¿Aca íñá íñe méámjchoóhi? ¿Aca íñemá íñe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítúyú Píivyéébe íjcyátúcoocájñívari. ³² Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe waajácú íñá ámúhadítúyú pñhtone. Aabe ihdyu ámúhakye pñááboóhi. ³³ Áánéllii múu tsane ámúhadítúyú pñhtóroneri íñcúvetúmé tsúúrameíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píivyéébeke iúráávyéne dííbye avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhakye dibye íñetú pñhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllii tsá múu íjtsámeítúyú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájccóójiri muhdú íjcyáneríyé íjtsámeíhi. Muurá Píivyéébe ámúhakye pñáábohíjcyaa panévatúré pajcóójivare.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhijyúváityuróne (Rc 6.37-38, 41-42)

7 Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhijyúvatú Píivyéébe ámúhakye íñéétu téhdure ímityúmé ámuha meijcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medárñívéhajchíí téhdure ámúhakye Píivyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyáacunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebaáné íjcyane wáájácúmeítúyúme? ⁴ Muura úménebaáné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééityuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¿Ávyeta bañú múnáa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebaáné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdñívané ímityúwu méénúneri íjyá-cunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájcuítyuró bóónétu íllure ámúhakye dígújcuíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyáave méénimudívú ámuha mepóvíhjúcuítyuró íllure téuhji táđřřhcoíyómedívu. Ehdu néene tsá múu ímiáájú Píivyéébe uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píivyéébeke piááboju metáúmeíñe (Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táumeí Píivyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyané ámúhakye dibye iájcuiki. Métsúúraméí ímí ámuha meijcyáiyóneri ámúhakye dibye ipñááboki. Áhdure métaúmeí ámúhakye dibye ityúkévéjtsoki. ⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táumeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Dííbyeke túkevétsoju táumeímyeke túkevétsoóbe. ⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámúhadítúyú íjtsíméné majcho táumeícyooca nééwayúvúré ájcuíyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñáa íñímyédívúré ájcuíyóme? ¹¹ Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meijcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsñímeke maájcuine. Aanéjñí awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré iájcuine. ¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu diityémá ímiááméré íjcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píivyéébe meke úwaabó Moitsééúvú waa-jácúháámítu, téhdure tsijtye dííbye íhijyú uubálle múnáa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájñito (Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáhó iúráávyé néérojñító úraavyé níjkyejívú meúújetéjñito. Muurá íjcyájñító tsíjñito tsaímíyé meijcyajñito. Áronáa téjñito meúráávyerómé nihñéétsihvúré méíccúbáhrámeíhi. Árojñító muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáhó iúráávyé néérojñító meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meijcyáityúhullévu. Ájñito uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meijcyánetu méwaajácúmeí muhdñívamé meijcyane (Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téñbúwá meijcyá állíu múnáa Píivyéébe íhijyú uubálle múnáadi díllómeíhijcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhakye nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néemeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnáaré ditye íjcyane. Cáhawáá méjitsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváityuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááne nééváityuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváityuróne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváne uméhé tsá nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááne nééváityuróne. ¹⁹ Áánéllii múúne átéréehé meíllóne méccóvajtsóhi.

²⁰ Aane muurá úmehééné méwaajácú keehé ímiááhé ijcyane íñéévatúre. Ahdu íñvane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye ijcyánetúre.

Píivyéébe ávyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjubé vahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjri ijcyaaabe Méécááni Píivyéébe ávyéjuvu újcuítýúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú ijcyámekéré újcuíbye ávyéjuvu. ²² Muurá muhdú mǎamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mítyame oke ávyéjubévaá íillityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwaábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdú muha dimyémeri méméenuhíjcyá méénuráítyúronéhji.” ²³ Ehdú oke ditye néérónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhakye o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meíñné óhdityu.” Ehdure ó neé diityéke.

Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné ílléébóne tehdújuco ijcyaaabe muurá éhne múúne wájacúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kííjyébama nííjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíihye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóoroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájacúnéjcuítuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hal-lúvúré ihjya méénubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa nííjyaba ávyéta íhnáhó kííjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyétá ímíi úwáábohíjcyaaabe diityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjyúvájítójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

8 Aabée Jetsóó teene cámeéhbáutu níityéébeke mítyame mǎamúnaa úraavyéhi. ² Áánaacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbyé líiñévu ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

³ Áánéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu néébere dííbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhííbe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhííne. Tsapéhduré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjét-sámeítyeco. Ááne Moítséeúvúu néhdu Píivyéébeke tsíeméneri ú ífcúveé téénetu mǎamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó neé dííbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé úníu múnáájpijye Jetsóó bóhítsóne
(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúú-jeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye élle-vu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépée:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucóo íjpi vááúmeítyúne.

⁷ Áánéllíihyée Jetsóó neéhií:

—Cána bo o péé o bóhíítsó dííbyeke.

⁸ Áánéllíihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllíi ihdyu uke o neé íchihdyuré u íhjyúváne tujkéveri dibye íbóhííki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhííñe. ⁹ Muurá táavyéjujtye oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiéllévu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o pǎívácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáájpijye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Ahdícyane ó waa-jácú u néécooca táúníu múnáajpi bóhííñe.

¹⁰ Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúl-lévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o neé tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu.

¹¹ Ehdú muurá pahúllevátú tsaáimyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píivyéébeke cáhcújtsóimye. Aame dííbye avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíi majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítýú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíi pañévu Píivyéébe avyéjuty ímichi diityé wáábyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene íñhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe diibye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dípye dihjyávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úúma díúníu múnáajpi bohííhií.

Ehdúu Jetsóó neééné tujkéveríhjáa tsúúca bóhííbe.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa diibye Péedoró baabe áíivyeri chémelle ícyuwájá pañe.

¹⁵ Áállekéé Jetsóó íhyójtítu ékééveneri tsúúca bóhííle múuhakye májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcóo Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhíítsóobe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píivyéébe íhjyú uubálle múnáajpíhjáa Itsafá íllu néhdújuco: “Díbyere méhdityu páhduvaré neéne chémeháñé

waagóóhi." Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco dibye meénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímilleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedivúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píh-cyáávénéllíi múúhake neebe muha únéúcóábá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánaacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dílbye éllevu itsááne nééhíí:

—Uwááboobej, ó imíllé úumaye o péhijcyáne kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dílbyeke:

—Muurá iyámé óowamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjéte íjcyá icyúwáátsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpidivúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúree idyé tsaapi dílbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé líihíyo éllevu. Óvíi ihdyu múijyú óhdivu dsíjívveebe úumayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónáacáa Jetsóó néé dílbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájító úráávyetúme cúúj-catsí idsíjívveecoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíijyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha míñneri mepéé únéú tsiñéjcuvu.

²⁴ Áánaacáa ávyéta tsíjpa néené kíijyébari mítyane nohji íjcyane múúhake pámaúciyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha ífcúí maákyéjtsóne menééhíí:

—ÍÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúúca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllíihyée neebe múúhake:

—¿Íñneríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke! Ehdúu múúhake íñétsihdyu kíijyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Ahdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíijyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará íiñújivu. Áánaacáa dílbyeke míityétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj píñeréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apíchówu néemutsi tét-sii ícyahíjcyanéllíi tsá múha tétsii úllehíjcyatúne.

²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó ílluú:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsáríjcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyáábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj píñhíri mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánéllíihyée naavémú díityétsi pañe íjcyame Jetsóoke nééhíí:

—Múúhake íjtyétsi pañétú u wáágóohajchíi aatyé méénímú pañévuréjuco muha meújcámeíñe.

³² Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Wa ihdyu meújcaméi díityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíñe díityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri díityé tehméjté ávyétá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa ífcúí tétsíj píñhíri íjcyáméhjí éllevu idsíñéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánéllíihyée pámeere tsáacunú Jetsóo éllevu. Aamée dílbyeke néé tétsihdyu muha mepéékíi.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

9 Ahdújucóo muha meóómiñe bíwáhullévuré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánaa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeityúúbeke ííbotári. Aamée dílbyeke cáhcujtsóne iwáájácúne dílbyeke íítténe neebe:

—Líhíj, wa ílluréjuco díimíjyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítýú ó ábájíñévucóóhíi. Ahdícyane tsáhájucóo íñá díhyallúri íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóó néene tsaate taúhbájú uwáábojte ílléébóne ííbuwááne pañe nééhíí:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné íhgyúvá Píívyéébe ímí dílbyedívú íjtsúcunúnejívari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñe Jetsóó iwáájácúne néé díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi?

⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó píivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímityuháñe díityémá o ímíbjchóne. Áánéllíi ó píivyété áánúke o nééneé: "Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úuma ó ímíbjchóhi." Áhdure ó píivyété o nééneé: "Dímíjpyeténe dípye." ⁶ Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidivúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsíñne neebe dílbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye díhgyávu.

⁷ Ahdújucóo dibye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnaa íllityéne Píívyéébeke ávyéjujtsó dúúrúvaméré dílbyé íhtsúturi dibye ehdu méénúnéllíihye.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múúhá íiñújí avyéjúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyí o íjcyáábeke. Aabée oke nééhíí:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dílbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávu muha mémajchóhi. Áhdurée tsíjtye téénere dsíídsí ahdótsó múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsíjtye ímityúmé íjcyá múúhama. ¹¹ Áámekée íítténe parítséómú néé múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóó ílléébóne néé díityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsáimiyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjíkére tááboobe.

¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééeneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíllétú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meñcúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamé-vamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké téénetu o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néé paritséomuke.

Jetsóó mamýémú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýémú Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema íihjyúvácooca majcho íawahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséomuma Píívyéébema meíhjúvácóoca majcho máawahíjcyánáa tsá dí-mamýémú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácóoca wáñehjíváténevu dííbyé miñútsó múnáa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdú nééne támamýémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. Áronáa ihdyu ímíááané íjcyaiñé diityédítýú o pééíñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wáiyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éh-nííñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpacýo mepícyoone tsúúcáau mñhèneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpacýoma cahpáyú. Áánéllíi ihdyu béjpácyo mepícyoó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdú nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhítsóne

(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýémuma Jetsóó íhjúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lííñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsjívéhi. Áronáa ó waa-jácú dille óoma tsííñe bóhííñe u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánéllíihyée téhullévú péébema muha mepééhií.

²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke íchémé tujpácýo íhvetépyúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle píhívé Jetsóodívú idyéju éhnéjcu-tu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhííh’ íñééne-ma. Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcólle dííbyé wajyámu.

²² Aanéhjáa iwáájácúne dííllédívú iyévóóvéne neébe:

—Íñerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhííne.

Ehdúu Jetsóó néénemáyé ímíááné tsúúca bóhíílle.

²³ Aamée muha tsúúca meúújeté díibye avyéjuube Jáíró javu. Áanáacáa mítyane tééjá pañe mímúnáa

kímóóveri íjcyame máatyóba májtsí meénuhíjcyáhi.

²⁴ Áámekeé Jetsóó nééhií:

—Cána méjchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsjívétúne. Íllure cúwalle.

Ehdúu Jetsóó nééneri íllure goocómé dííbyedi.

²⁵ Áámekeé tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco díbye iúcaávéne díílléwúúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhíílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó meénuné uubállé páneere tééne íñjúji múnáa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa mítyét-si hállúvátúmútsí múúha déjutu dsíneríyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¿Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsíshvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujtsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsí hálluúne? Áánéllíihyée neemútsi:

—Ééé Ávyéjuubej, muhtsi mécáhcujtsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsí néénéllíi diityétsikye íhyálluúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mécáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámuht-sí hálluúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímíááané tsúúca íhyálluúné ímíjpyetémútsí tsaímíyéjuco íñtene. Áámútsikyéé bóij-cyuube muucá teene dityétsí iúúballétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcat-símútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhjúvátúúbeke Jetsóó íhjúvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjúvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyáábeke. ³³ Áábé pañétúu díibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúúca íhjúvájúcoóbe. Ááneríi mímúnáa iúllévenúne nééhií:

—Ávyeta tsá mújyú ehdu nééne múha méhdityu meéunune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséomú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke íchívyétsóhíjcyá pañétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríy.

Mímúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá mímúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju díityé píhcyáávejáané pañévu. Aabée bóhíítsóhíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhjáahañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi.

³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá mímúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméebema íjcyatúmé idáátsovu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáamedí. ³⁷ Áámedítýúu neebe múúhakye:

—Ímíááné mítyame mímúnáa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcaávéiyóné uwááboju úwááboméíyóme. Áronáa tééne uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllíi múu táúmeí páné aabájaabéré íj-

cyaabe Píivýéébeke dibye éhniíñevu uwáábojtéké ipí-cyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbyé avyéjuvu ditye iúccáaveki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye ijcyaki
(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

10 Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pi-hjyúcú 12-meva muha mejjcyámeke. Áámekée múúhake ájcuube ñhnáhootu dííbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha mejjchívyétsohíjcyaki, pané-va chémeháñeri ijcyámeke muha mebohíñtsohíjcyaki.

² Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péedoroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñúñjé avyéjúúbé wáábyutáa dsíñdsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere 'Rebéó' némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiihbye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhake Jetsóó uwáábovu iwál-lóomeke íllu pítyajcóihi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú ijcyátúmé íñúñnévu. Áhdure Tsamáaría ííñúñjé méúújedíñe.

⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu ijcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri ijcyaaabe Píivýéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúuca úújeténe. ⁸ Áhdure mébohíñtsohíjcyaco dsíñjívéméhjike, íjpi cháááveneri chéméméhjike, páhduváré nééne chémeri ijcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú ij-cyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdú tamyémeri táih-náhorí ámuha meméénúíñévu ámúhake ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsíñdsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyédí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá máj-choo, ámúhá j túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujúí ij-cyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepíáabóméré ámúhake píáábohíjcyáá panévatúre.

¹¹ Aame múú tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii mejjcyáné hajchótá ímí ámúhake pícyóómye. ¹² Aane tsaaté javu ámuha méúújetécooca múú ímíñeúvú ihjyúvú diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múú diityémá ijcyá ámúhaj tééveri diityéké Píivýéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíl-létúhajchíí tsáhájucu múú ñcúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnáa ámuha diityéké méúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méñcúvéjúcohdí diityédi. Ílluréjucu ámúhá j tuhááñe ííñú mépíchóújcémeicyó 'tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha méúwáábóiyóné ámuha meímíl-letúne' nééiyóné. Ááne tsiéllévúréjucu mépeeco tétsi-hdyu. ¹⁵ Muurá ímiááneturé o néé tehdu nééme ícúbáhrámeííñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyá-coomícycu múnáa ícúbáhrámeííñe ehníñevu muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné diityémá ímíbjchómeicyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeííñe

¹⁶ Áhdícyane íñe ámúhake ó wallóó obééjámuke bájú oohímýé pañévu mewállóóiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méijcyaco éhne múúne íñimýe ñcúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múú muuca tútávájtsotúne. Ímiááméré múú ijcyá jjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méijcyaco. Muurá tsaate ámúhake túkevjtsojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejáané pañévu wápaájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhake tsajtyéimýe ávyéjúté éllevu óhdityu íjcyané uwááboju ámuha méúwáábohíjcyáné hallútu. Ájyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké méúwáábo jodíómú ijcyátúromeke. ¹⁹ Aane ámúhake ditye ékéévécoca tsá múú áábimýeityú muhdú íihjyúváñeri. Muurá ihdyu Píivýéébere ámúhake túkevjtsoó ámuha meíhjúvaki. ²⁰ Tsá ámúhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhjúvái-tyúne. Muurá ihdyu ámúhá j Caani Píivýéébe Apííchó ámúhá pañe íjcyané ámúhake túkevjtsoóneri ámuha meíhjúváahi.

²¹ Aane muurá míamúnáa ávyetá imityú dáríñvéjcat-síhi. Muurá tsané nahbémú ijcyarómé líihyánújcát-síhi. Áhdure cáánuvu íjcyarómema líihyánújcatsíimýe. ²² Áhdure mítyame ámúhake múnáájtsóo oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjé tsaímíyé nihñéétsihvúré áábucúmé ihdyu pájtyééhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnáa ámúhake ímityúné dáríñvéhajchíí múú técoomityú péé tsícyoomívurájucu. Muurá íñe Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe ímiááneturé ámúhake o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuhá pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábo-júvú mewáájácútsótúnáaaca.

²⁴ Muurá tsaapi mamýe tsá íuwaábóóbé ehníñevu íj-cyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dííbyé ehníñevu íjcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámúhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyéjúúllémeityúhajchíí téhdure tsá ámuha maávyéjúúllémeityúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáajpidi dílló-híjcyáme. Aamejéva muurá ámúhake íavyéjúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píivýéébedi múú íllityéhi

(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu máábimýeídí míamúnáa ámúhake méénúiyóneri. Muurá tehdu nénehji ámúhake pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere íñá meméénuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámúhake o nehíjcyané múú tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idýé úúballétúmé ámuha mejjcyáityúne. ²⁸ Áhdícyane tsá múú áábimýeityú míamúnáa ámúhake dsíñjívét-sóiyóneri. Muurá tsá ditye píivýetétú ámúhake iwáágóóiyóné Píivýéébedítyu. Apáábyéré ihdyu diibye píivýeté ámúhake iwáágoóné ávyeta múijyú ámuha mejjchívyéityúmé meíçúbáhrámeííyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múú apáábyedíyé Píivýéébedi áábimýeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcu tsájñhwúré áhdómeíhi. Ehdú áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá

tsaapi ámuháj Caani Píivyéébe wáájácútúnáa dsíjívé-tyuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwájííne íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllii tsá ííneri ámuha maáábímyeíityúne. Muurá diitye coomímú wájýúmeííne ehnííñevu ámuha méwájýúmeí Píivyéébedívu.

Jetsooke meúraavyéné metóónúityuróne
(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeítyúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéjiri íjcyaaabe Lihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeííjcyámé hallúvú ó úúbálleé Lihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóo hallútú míamúnaa tsárílléjatsííne
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsáimíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye ítsárílléjatsííki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarílléé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílléé tsííjuke tééne hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééne hallútúré tsaríllééhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcátsíí oke tsaate imúnáadítýú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájýúné ehnííñevu tsamééré cáánímu-ma íítsíime wájýújatsíhahchíí tsá ímíááne tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné ímíllétumé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri ímíllédúré íjcyáneri tsúúrámeímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjucu ímí iúráavyéneri tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.

Tsíjtyeke ímí meíícvuvéné Píivyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákímyeí meméénúmeke íícvuvémé okée wáalloobe Lihíyomájucu múhtsikye íícvuvéne. ⁴¹ Aame tsáimíyé Píivyéébé wákímyeí méénúmeke íícvuvémé tééne áhdo újcuú tsahdúré dityéma. Áhdure idyé tsíjtye Píivyéébeke úráavyehíjcyámeke tsáimíyé íícvuvémé tééne áhdó újcuú tsahdúré diityéma. ⁴² Aane diitye táuráavye múnáake núpácyo dífvanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo éllevu wáalloomútsi
(Rc 7.18-35)

11 Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsííllellu tééne ííñújé comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áánáacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóaa íjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllíihyéhjáa wáalloobe míítyétsikye ímamyémudítýú dííbye éllevu. ³ Aamútsíí neevá dííbyeke:

—¿Ava diibyéjucu uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú u bóhówááveííbyeke muha meítsóhíjcyaaábej? ¿Mítýá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsi Jetsóoke néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómííne méuubállé Jóáake ííne muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumííne. ⁵ Méuúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chéméméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsíííne bóhííne. Áhdure méuúbálleco ídáát-sóméhjíke pájtyéteju tsúúca úwáábómeííne. Énehji páneere méuúbálleco dííbyeke. ⁶ Maímíjyu ihdyu oke cáhcújtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu ííééne boone diityétsi déjuvu neebe múuhakye diibye Jóáadítýu:

—¿Acáa Jóaa ííneubará píivyétúné ííñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múnúne úmehe kíjyébári wááúmeídyu páhduvaré dííbye íjtsaméí nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyéé úcámeíhíjcyáábe? Muuráhjáa tehdu iújcamécyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñé pañéiyo diibye. ¿Aané muubá ímíááne diibye? ⁹ ¿Mítýá Píivyéébe íhjúu uubálle múnáajpíí dííbyej? Ímíááne diibyejucu. Áronáacáa tsíjtyé ehnííñevu diibye. ¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dífíhde tsáápiikye díbye iúúbálle míamúnáake ditye ímíábáavyéne ímí uke iwáát-súcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímíááne tsá dííbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébe avyéjútédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjútélléméíí diibye Jóaa ehnííñevu.

¹² Diibye muurá Jóaa úwáábótsihdyu ííne ícyoocávú teene Píivyéébe avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétumé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa pámeere Píivyéébe íhjúu uubálle múnáa éjyuuúvú íjcyame téjyútújucu íhjúvahíjcyáné dííbye avyéjuri. Áhdurée Moitsééúvú íhjúvahíjcyá téénetu. Áámé níhñéepíyee muurá diibye Jóaa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhahchíí mecáhcújtsó Jóaa Eríá íjcyane éhnée Píivyéébe íhjúu uubálle múnáa tsíííne díbye bóhówááveííne néhíjcyáábe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíí ímíááne lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane ¿aca muutédivú ííne ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsíímedivuj. Muurá múúne lláhájtsíri ííccume úhbácátsíhíjcyádú ámuha páhduvaré médárfívémeíhíjcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácátsíhíjcyáme: “Chíyóró mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine tééneri. Áhdure máatyóba májtsi memájtsívarónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsííme úhbácátsíhíjcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóaa tsá mítýane máchóhíjcyatúne. Áhdurée tsá díbye ádhíjcyatú bíínojpácyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábe pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíínojpácyo. Áánetu idyé ílluréjucu óhdítýu ámuha menéhíjcyáné oova májchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdítýu ménehíjcyá oova ávyéjúté wáabyuta íjcyáne dsíídsí

ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénetúí méwaajácuú keená ímiááné íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópityúné míamúnaa (Rc 10.13-15)

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane méénuráítyúronéhjǵí imyéenuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye íimítýú íhvejtsópityúnetu. ²¹ Neebépeé:

—;Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjǵí o méénuhíjcyáneé Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téijyuré técoomícyu múnaa íimítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjǵívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóne uubálle. ²² Áánéllíi muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímibájchócoóca.

²³ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé 'mityáhmítýá' tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmeúbá íhñtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénuráítyuróné o méénuhíjcyáneé Tsodóóma múnáama éijyuúvú o méénuca íimítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápíi íjcyáíyocóómi.

²⁴ Aane muurá diitye Capenaáo múnaa ávyétá íhnáhó ícúbáhráméíi técoomí múnaápe ícúbáhrámeíñe ehnííñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímibájchócoóca.

Méimítýutu meke Jetsóo állíjchutsóne (Rc 10.21-22)

²⁵ Téijyúu Cááníma íllu íhjúvaábe:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejǵí, ííñujǵí, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáne hallúvu. Áánetu téhdújuco tsá waajácu múnaa ííjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhjúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútsu muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútu dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsooméru waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáa ookéréjuco méuraávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhakye o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátso tsáíbuwáre o íjcyaaabe ámúhakye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áijyu ihdyu ííne ímíjyaú ámuha méíjcyááhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhóotú ehdu ámúhakye o néene ámuha meúraávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

Wáyeéévejcoóǵí Jetsóo mamýémú méénune (Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

12 Áábemáa muha wáyeéévejcoóǵí úmíháj pñéttú mepájtyeme maájyabáávaténéllíi bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú íñténé néé dííbyeke:

—;Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenu íjcyooǵí wáyeéévejcoóǵí meméénútyuróne?

³ Áronáacáa Jetsóo néé diityéke:

—;Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllíi íñahbéjtema téhdure Dabííúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévu iúcáávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ícúvé pááa tééjá pañévu pícyámeíhíjcyáne apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme.

⁵ Áhdure zaca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamítúré cáátunúné duurúvájá pañé wákímyéi múnaa llúúvájte wáyeéévejcoóǵí íjcyaróné wáyeéévéítyuróne? Aane muurá ditye téjcooǵí wáyeéévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéǵí awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñe ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu neéneé: "Ó imíllé ámuha pamévamáyé méídaatsólléjcatsíñe. Tsá o ímíllé apááñére oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíccúvehíjcyáne." Aane muurá ámuha ímí mewáájácúca tsá menéétsóítyuró ímityúné méénúttúrómedívú. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébellíi téhdure téjcooǵí wáyeéévejcoóǵí. Ehdúu Jetsóo néé paritséómuke.

Tsáapi hójtsí Jetsóo ímíjpyetétsóne (Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooǵí pihcyáávéjá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyótsi múhdurá néébeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro néé dííbyeke:

—;A ímí téhdújuco teene íjcyooǵí wáyeéévejcoóǵí tsaate chémémeke mebóhñtsóiyóne?

¹¹ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—;Aca wáyeéévejcoóǵí ámuha jééú obééj wáhyéjú pañévu áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóítyuróne? Muurá ámuha meíjchívyétsóiyáhi. ¹² ;Aanéǵí awáá muurá díibye obééj wájyúmeíñe ehnííñevu míamúnaa wájyúmeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néetu wáyeéévejcoóǵí ímiááné íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána ílllevu cújúúvé díhyótsíj. Ahdújucóo díbye cújúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ipyéénemáhjáa pítýácójcatsí muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe.

Jetsóo méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhñtsóóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé

ihjyú uubálle múnáajpíhjáa Itsaía dííbyedítú illu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoobe. Áábeke o wájúnéllii ó imíjyúú dííbyedi. Áánéllii Táapíichó dííbyé pañévú ó pícyoo tééne píáábori dibye pámeekéré míamúnáake iúúbálle muhdú tájtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá 'mityáhmítýá' íhjúváityú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedítýú tsá dibye 'óvíjyacóome' nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóiiibe íavyéjuutéjyú. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnáare cátsípáaveéhi. Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú néehíi.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévú tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjúvátuube íjcyaaabe idy tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóo ímíjpyetétsoobe tsúuca íhjúváhi. Áhdurée hállúvájúcoobe. ²³ Áánerii tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcat síhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye? ²⁴ Ehdúu tsaate nééne parítséomú illééboone néjcat síhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóo píáábónéeriye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóo iwáájácúne néehíi:

—Muurá tsané avyéjujte tsajjítóré íjtsámeityúmé ímityúné idyárfívécatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyárfívécatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú ífvane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóoiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco dibye íavyéjú újovéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóo píááboriyé dííbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé píáábori ámúhá mamyému waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóo píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meíhjúváneeri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííichó oke píááboneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaate pañétú téénetu ámuha mewáájácúro tsúuca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne dííbyé já pañétú múha tsájtyéityuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsii tsajtyéiyómé dííbye éhne. Áronáa tsáhábú muurá dibye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu ífvane tsá Naavéné oke píáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ípíaabóné ímíllétúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹ Muurá panévare ímityúné míamúnáa méénuhíjcyáronéhjé Píívyéébe ábájííveé diityedí ídáátsóvéne-ma. Áhdure íñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébedí-

tyú ímityúné íhjúvárovémedi ídáátsóvéííbye. Áánetu ihdyu dííbyé Apííichotu ímityúné íhjúvahíjcyámedi tsá dibye mújyú ídáátsóvéityúne.

Iñéévalu méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane

(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí néévatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu ífvane ¿ímiáámejívá ámuha ímí méihjúváiyá ííñimyémueméjteré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné ííñúwá pañe íjcyamedítýú tééneere íchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré íhjúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityube ímityúnéré íhjúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnáa úúbálle Píívyéébeke muhdú íhjúvahíjcyanéjé dibye páneere muhdú ditye ícyahíjcyané diityémá ímíbájchócoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóiiibe muhdú ditye íhjúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhjúvahíjcyámé hallurí tsá íñá íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhjúvahíjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóo néé parítséomuke.

Míamúnáa Jetsóoke néé dibye méénuráityuróné imyéénuki

(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénuráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné diibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánélliihyée neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokííjvári? Óvíi ihdyu Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébeke ditye cúuuube ííñújé pañe 3 coojívá o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhíhi.

⁴¹ Aane muurá Nííinibé cóomi múnáa ámúhadívú néétsóo íñe ícyooca íjcyané míamúnáa ámuha mecáhcútsóhíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnáa muhdú ícyahíjcyané ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa diibyede Jonáaúvú úwaabóné ícyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné ícyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe ámúhakye o úwááboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsóhíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújé múnáalle ámúhadívú néétsóohi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóo úwaabóné illééboki. Aal-lee muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne?

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe

(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaate pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíi íajtyúmítnéllii

íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne biwáábé pañévúré ó óómií ópée o íjchívyéébe pañévu.” ⁴⁴ Ahdújuco muurá óómi-
ibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu
pevéébe éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllii
múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímí-
tyúmeke diityémá tsiíñe úcááve dííbyé pañévu.
Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehniíñevu
íhábáhraabe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyame ídátso
íhábáhráméíhi.

Jetsóoke tsiíju dííbyé nahbémuma újcutérone
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsiíjuma dííbye
éllévu tsáame wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé
ííhjuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke.
Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsíjuma íj-
cyamévá imíllé úúma ííhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu,
íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhake úúbácyunúúbére
nééhíi:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú,
táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé
tahñéjté ámuha méijcyame. ⁵⁰ Muurá Líhíyó níjkyéjiri
íjcyáábeke cáhcujtsómé díbye ímíllédú íjcyame
ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

13 Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbye-
ma méijcyáatu mepéé únéú úníúvu. ² Átsihyíi
muha méijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píh-
cyaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íj-
cyánáa míñé pañévú úcááveébe. ³ Aabée téémí
pañétú diityéké mítyane panévatú íúwaabóné úúballé-
híjcyá tsíeménéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwáá-
boobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure
wávárajcói. ⁴ Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhjí
juuváj píñévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Ááné
tsíuhjéhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ícúíwuúré
ííñé tétsii ííñu imíchi íjcyátúnéllíhye. ⁶ Áróhiibájéhjáa
chemé núhbá allóócóri hállúháñeríyé tébajkyéjé íj-
cyanéllíhye. ⁷ Ááné tsíuhjéhjáa tsuhjí íjcyátsihvu
dójcóné hallúvú tene wááménénerí ííñeróné duhcú-
vatéhi. ⁸ Áánétúhjáa ihdyu tsáuhjí dojco ímíwu ííñují
nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájé neevá
mítyane. Ááné tsíhíibájéhjáa lííñevúré neeváhi. Ááné
lííñevuréjucóhjáa tsíhíibájé néevane. ⁹ Aane ihdyu óví
lléébone icyáhcujtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó íúwáábó túhútsohíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu díbye néénéllii muha dííbyeke menééhíi:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúballéhíjcyá u
íúwaabóne? ¹¹ Áánéllíhye múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe
ámúhake iwáájácútsó muhdú íavyéjú íjcyanévu.
Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá díbye wáájácútsotú
téénevu eene ámúhake iwáájácútsódu. ¹² Muurá
ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóibye éhniíñevu dítye
iwáájácúki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá díbye
bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyanévu dítye
wáájácúroné muurá íllure dojtúcuíibye diityédítyu.
¹³ Ehdú néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó
úúballéhíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé
ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíj-
coorómé ícyahíjcyá ájtyúmíjtyúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdú ícyahíj-
cyámé Píívyéébe íhjuú uubálla múnáajpíi Itsaía íllu
néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áh-
dure ájtyúmíjtyúcooróné tsá dítye wáájácúityúne. ¹⁵ Dí-
tyé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá dítye ímíñeúvú lléébo-
híjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúme éhne
múúne hállúvatúme íjcyadu. Aaméjéjéva tehdu óhdi
íjyáacunúmekéjéí ó ímíjpyetétsóiyáhi.
Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca
méwaajácú íñá tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha
maájtyumíñé tsúúca méwaajácú íñá íjcyane. Áánéllii
ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éijyúvú íj-
cyame Píívyéébe íhjuú uubálla múnáama tsijtye
Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imílléhíjcyará ájtyumíñé
íñe ícyooa tsúúca ámuha maájtyumíñe. Áronáacáa
tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídu néétune. Áhdurée
imílléhíjcyarómé lléébone íñe ícyooa ámúhake o
úwáábohíjcyané uwááboju. Áronáacáa tsáhái téijyu
tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu íúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

¹⁸ Cáhawáa ímíñeúvú méjtsó bajtsó múnáajpidítyú
íjcyané uwááboju íñá nééiyóné o bóhówajtsóne.

¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjutu íjcyané
uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú
mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj
píñévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰ Áánetu
teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhdu-
váré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí
iáábucújúcótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane
nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí
ímíwu ííñeróné núhbá allóócóri chémene. Ehdú muurá
patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate
tsúúca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íj-
avyéjuriyé itsúúráméíñéllii ténejcu ábájéjévehíjcyáhi.
Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí
ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé
tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdujuco
úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñují
nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítyú íjcyámé tsaate
éhniíñevu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa
teene tríígóhiibáné ímíwu píívyene mítyane néevadu
néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí
Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa lííñevúré

néeváhiibájídú néemeé. Áamedítýúí muurá ijcyámé tsaate diityé lííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máiht-súnéré néeváhiibájídú néemeé. Ehdúu Jetsóó bóhówa-jtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju.

Tríígójí pañé bñvatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivýéébé avyéjú tsaapíhýáa íúmihe bájtsójédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsójéne óomíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsójé bñva tríígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne néeváné tujkéveríye. ²⁷ Aanéhjáa díbye tépallí aabájáábé úníu múnáa íúújéjéne nées dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, áaneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa žkiátú íjcyane bñva íñé téené raahóri?

²⁸ Áánéllíihýéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánéllíihýéhjáa néeme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. žMityá óvíi íjcyánej?

²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñe ámuha métútávájtsóóhi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meñhvétsoíñé tsanéécú ikyééméveki. Tsanééréi teene ímiááne néevá maááhívetsócooca ámúhakyé ó neé ámuha metábahcyóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívetsóne ímíñeúvú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivýéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe neeváúwu tsaapi bájtsone íñé imíjyaú ávyétá mityáhé kéémévédu. ³² Muurá panévá neeváúúné líiñévúré íjcyaróúwúutu íñehe keemévé panévá bajtsóhééne ehníñejuvú bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté íjcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju

(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchetu úwááboobe néehíí:

—Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyanéwu téené ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óoríchetú idyé teene Píivýéébé avyéjú.

Jetsóó íúwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhíjcyáne

(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu íúúbállénej téeveri úwáábohíjcyá mímúnáake ímíñeúvú iwáájácútso íñá íuwaáboju néeyóne. Tsáháa díbye pevénéré úwáabohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píivýéébé ihjýú uubálle múnáájpíhýáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej téeveri ó waajácútsoó táuwaáboju íñá néeyóne. Muurá ó bóhówájtsó íñe ííñújima páneere Píivýéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyaronéhjé múha wáájácútunéhjé. Ehdúhjáa Píivýéébé ihjýú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáne tsíeménéhjitu.

Bñvátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco mímúnáake ípítýájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menéehíí:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsó úmíhé pañé bñva íjcyánetu íjcyáné uwááboju íñá néeyóne. ³⁷ Áánéllíihýéé múúhakyé neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Mímúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere ííñújiri mímúnáa íjcyane’ néeyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píivýéébé avyéjúeje íjcyane néeyóne. Áánetu bñva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáne mímúnáa íjcyane’ néeyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpíkye imúnáájtsóne bñva bájtsóobe muurá páñetu dííbye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco nǐjkévaíñé’ néeyóné eene bajtsóháñé ááhívetsómeíñe. Áánetu dítye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘nǐjkyéji múnáa íjcyane’ néeyóne.

⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañé bñva mepíhñune mecóvájtsódú pajtyéíñe dítye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé cújújwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá mímúnáa ícyahíjcyáne dítyémá nǐjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Mímúnáájpídívúu o ípívyééveébe ó táuhbaá tahñéjté nǐjkyéji múnáake dítye íhdyúétsihvu ípíhýúcu dítye ímítýúmeke táavyéjúejtéké ímítýúne-jcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cújújwá pañévú dítye wáojcómé tééwá pañé íjcyame íhwáñeene íñhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañé íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójfejpi ájchú-cunúdu. Aane ihdyu óvíi ámúhadítýú lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu néené tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píivýéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapíi tsátsii ííñújí pañé ávyétá mityáne wájýúmeíñé tsíeméné íájtyumíné tétsihvuré íhvétsoíñúhi. Ááneríi íimíjyúúvéne páneere ítsíeméné íñáhjñéhénúne dsíídsíma tétsii ííñují áhdoobe íiyéjuco téénema íjcyaki.

Ímíwu néené neewáyutu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píivýéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhǐñe múnáajpi ímíwu néené newáyúúné mítýane áhdótsámeíuhǐjé néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íájtyúmícooca páneere ítsíeméné íñáhjñéhénúne dsíídsíma teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píivýéébé avyéjú éhne múúne tsíñnúrí amómeke meújcuđu. ⁴⁸ Muurá múúne tsíñnú múnáa í-

sínúumeke técoohóriyé téhí úniúvú itsájtyéne pihcyú ímiá amómeke. Áanetu doorátujtéké illuréjuco ditye wámiúúne. ⁴⁹ Ehdú muurá pajtyéíne m̄amúnaama Píívyéébe páneere ííñují n̄jkévátsócoóca. Muurá n̄jkyéjī múnáa dówajcároó ímiáámedítýú ímítýúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévu ditye wájojcmé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcaanéécú imíwu nénéécutu íjcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó iúwáábóné n̄jcautu n̄éé múúhake: —¿A ícyooca ámuha m̄lleebójucóó ñná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllíihyée muha menéé: —Ééé Ávyéjuúbej, imí muha m̄lleebó ícyooca ñná tene nééiyóne.

⁵² Áánéllíihyée neebe múúhake: —Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca íjcyáné m̄ñéécú uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áanetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsiéménéhjitu iúúballénej tééveri iúwaabóné n̄jkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha meúújeté Natsaréevu dibyée píívyé-coomívu. Áijyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávájá pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímýe: —¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácúri panévare méénuráítyúronéhjé méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimýe múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíju Maaríá íjcyatúne? Muurá dííbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjñí muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehjī múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diítýéké úwáábohíjcyaróne. Áamekéé neébe:

—Tsjtye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áanetu ihyájkímú íjcyarómé tsá avyéjúulletú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éh-nííñevu dibye méénújúcootú méénuráítyúronéhjé tétsihvu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjvívéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

14 Aanéhjáa dííbyedítýú tsaate úúballé Gariréá ííñújñ avyéjuube Heróódeke. ² Áánéllíihyéhjáa neebe iúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsííñe bohííhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénuráítyúronéhjé imyéénune.

³ Diibyée muurá Heróóde nééjuri dsíjvívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévetsóne úwááñehiyi íchíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsóobe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Peripé taaba Herodía dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diibyhéhjáa Heróódeke illu nehíjcyaaabe Jóáa íñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímítýú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye nehíjcyáné hallútú imílléroobe téijyúrjúco ídsíjvívetsóné dííbyeke. Áronáacáhjáa nuh-névebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne m̄amúnaa dííbyeke avyéjúúllehíjcyanéllíihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsíimávajcójí úújetéllii díibye Heróóde wáñehjívatehi. Ááné pañéhjáa ídsíduelle Herodía ajyúwá wahtsí pámeere úúbámýé úmíwávu. Aanéhjáa dííbyeke avyéta imí pájtyéneri ímíjyúúvebe mítýane. ⁷ Áánéllíihyéhjáa díílleke neebe ñná dille dííbyeke táúmeíñevu íájcuíñé ímiáané állítýuubére. ⁸ Áánéllíihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille néene dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille néene kímóhcó dííbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa íállítýúné dibye néene pámeere dííbyé uubámýé lléebójúcoónéllii tehdu méénuúbe.

¹⁰ Aabéhjáa tsúúca tsaatéké wallóó diibye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke ditye ikípíyuuúcuté íhñíwau.

¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuuújújeu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúmé díille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánéllíihyéhjáa dííbyeúvú mamýémú tsáame dííbyeúvú ítémeho iújcúje ne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóó éllevu ipyéene úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

Majcho mítýamedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyúu muha mepéé m̄ñneri tsíhyullévú múha íjcyatúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúúca m̄amúnaa waajácújucóó kiávú muha mepéeneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómívá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténaa m̄ñné pañétú Jetsóó íjchívyeebe ítécunú tétsihyíjyucó m̄amúnaácóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídát-sóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikhéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áijyúu tsúúca cuvéhéréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúúca cuvéhéréjuco teene múubará íjcyatútsihyi meíjcyánaaáca. Ílluréjuco wallo íjtyéke íchíj pñhíí íjcyájáhji múnáadítýú tsiéméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánéllíihyée neebe múúhake:

—Ívéemekéami ó wálloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánéllíihyée muha menéé dííbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema mítýétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakye iñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsi-ma iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakye dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánétúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsñime éévemeityúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Áané boonétúu Jetsóó múúhakye néé muha dííbyé ihde mñneri mepájtýe tsíñejcúévú díbyéi mñamúnáake pítýajcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa diityéké ipítýajcótshidyu péé iye múha íjcyátúhullévú cámehbauvú Píívyéébema íihjývaki. Aabéhjáa íjyunú téhullevú. ²⁴ Áánaacáa muha tsúúca pñnéeuríjyucó meíjcyánaa ávyétá ihnáhó kííjyébama nohji múúhakye wájojcóhi. ²⁵ Aameíkyée muha mepéépiñáa cóójí pañévú diibýéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. ²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métújketuuj!

²⁷ Áronáacáa neebe múúhakye:

—Íméíllityédíñe, oóre!

²⁸ Áánélliihyée Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné diibýéjuco u íjcyáha-jhíí o péé díllevu ehdu nújpácýó hallúri.

²⁹ Áánélliihyée neebe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Pééodoro mñnetu níityeíñúné nújpácýó hallúrí úlleebéré dííbye éllevu. ³⁰ Áronáacáa kííjyeba ávyétá ihnáhó néeneri íillityéne ílluréjuco dibye búuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeíbyé néehíí:

—Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtýetétso!

³¹ Áánélliihyée íhyójtýu iékéévéébeke neebe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíi mñné pañévú úcáávénáa tsúúca kííjyeba íhvetéhi. ³³ Áijyúu pámeere téémí pañe muha meíjcyame Jetsóó líiñévú memíhmóúbáne menéehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóó bóhñtsóné Genetsarée íiñújiri

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtýeme méúújeté Genetsarée íiñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úballé pahúllevaré tééne íiñúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhjike dibye íbóhñtsoki.

³⁶ Aamée dííbyeke néé íwajyámúubávúré dibye idyómájcótso íbóhñki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhñíjcyáne.

Ímichi ñná mñamúnáake tútávajtsóne

(Mc 7.1-23)

15 Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýémú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájhómeíñé meméénune.

³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávýehíjcyánéllíihye. ⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néehíí: “Ámúháj caanímuke múu iwájýúne avýéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjvéhi.” ⁵ Ehdú muurá tene néerónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ípñaabóné ímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o pñaabóne. Muurá ámuhtsikye o pñáábóiyódú ífvane Píívyéébekeéréjuco o ífcuvéne.”

⁶ Aanévá ehdu íhjúvávúróobé hallúrí tsá ñná íjcyatú díityétsikye dibye pñáábótúrónáaaca. Ehdú muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávýehíjcyánéllíihye. ⁷ Ímiáámeúvúdu ámuha méicyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi Itsaía ámuhádyú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúné úráávýehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúné íúráávýeúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíñeúvú melleebúacunúo ñná nééiyóné ámuhákye o nééíñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévare mñamúnáa óóvene tsá diityéké tútávajtsotúne. Muurá ihdyu diityé íííbúwá déjúcoturé ímityúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menéehíí: —¿Aca ú waajácúrá eene ehdu u nééne aatye paritséómuke ávyéta tsaríyé pájtýene?

¹³ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muurá múúne úmíhé pañétú mepée mebájtótúné uméhé ííñehe metabahjýucúne méwaagóóhi. Ehdú muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Líihíyó avýéjéjte íjcyatúme ímityú ícyahíjcyámé wágóóveéhi. ¹⁴ Áeméjté íjcyáme-dí tsá meífcúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeityúne. Muurá tshaduré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhíjjuco áákityéiyóné wáhyéju díífváné pañévu. Ahdú muurá díítye. Ehdúu Jetsóó néehíí.

¹⁵ Átsihdyúu Pééodoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtso peíyené u néené uwááboju ñná nééiyóne.

¹⁶ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ñná tene nééiyóne? ¹⁷ Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhjí pevénéré méjplítyu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá ñbúwá déjúcotúré ímítyúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá diityé ñbúwá déjúcotu ichívyehíjcyané panévaré ímítyúné íjtsaméi ílluúne: Ditye dsíjvétsócatsíhíjcyanéhjí, ditye íhdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjí, ditye nánícyatsíhíjcyanéhjí, ditye állícyatsíhíjcyanéhjí, ditye tsíjtyedi néhni íhjúvahíjcyanéhjí. ²⁰ Énehjí ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú ímíbájchoméíyóné íhyójtšine níjtyámeítyúmé májchone diityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsííñé íñújǎ múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mc 7.24-30)

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané íñújivu. ²² Átsihyíhjáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóó élleu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíúúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ñná néetu díílleke. Áánélliihyée muha dílbyeke menéehíi:

—Áálleke piáábó dille íóomiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhíi.

²⁴ Áánélliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o piáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo íjraéemuke o piáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néemeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsojímíyelléré dílbyé líi-íñéúvú ímímóúúvéne nééehíi:

—Ávyéjuúbej, áronáa óvíjyucu ihdyu oke piáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímekéréjucu téénevu ájcutítyuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Íhdýúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímíyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcionéwuúji.

²⁸ Áánélliihyée neebe díílleke:

—Ímíáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óvíi uke ó piáabóhi.

Ehdúu Jetsóó díílleke néené tujkéveríhjáa tsúúca dííllé ajyúwá bohíjucóóhíi.

Páhdúvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhítsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsííñe Gariréa unéuvu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe.

³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnáa píhcyaavémé tsivácunú páhdúvaré néeneri chéméméhjike: Úl-létúméhjike, hállúvátúméhjike, íhjúvátúméhjike, pevévíújǎ néméhjike, tsíjtye tsííñéeméneri

chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhítsóhíjcyáabe.

³¹ Áánerii míamúnáa ullévenúhíjcyá eenée íhjúvahíjcyatúmé tsúúca íhjúvájucóóneri, pávííújǎ némehjí ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmé tsúúca úlléjúcóóneri, hállúvátúmé hállúvájucóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyáabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake nééehíi:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápíhchúúj coo-jívájucu mééma íjcyámedívú imájchó úúvénéri. Aane tsá o ímíllétú májchótúmeke o wállóoyóne. Tsáíjyu múu juuvávyuré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menéé dílbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúnnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǎva múubará íjcyátútsihyí meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhake neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéehíi:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyanéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye íáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévu múúhake ájcuube muha mewájtu diityéke. ³⁷ Ááné imájchóne pámeere tsaimíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva.

³⁸ Ááné diitye májchome wajpíímúré 4,000-mevábáhjáa walléémuháñema tsíime éévémeítyurónáacáa. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wállóobe diityéke. Átsihdyúu muha mǎñneri mepéé Máádará cóomí íjcyáhullévu.

Parítséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráítyuróné díbye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

16 Ájyúu parítséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóó élleu. Áamée dílbyeke imújtátsóro néé íévéhoovávu méénúráítyuróné díbye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyejí tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyoojí ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcoojí ímítyuj cóójǎ íjcyáíñe. Ehdú muurá ámuha ímíáámeúvúdu méwaajácú muhdú néjyú muhdívané cóójí íjcyáíñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájácutú okée iwállóone tsúúca amúhake Píívyéébe páhdúvaré nénehjí imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímíáámejǎ ¿íveekí méimíllé méénúráítyuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcujtsókíjǎvari? Óvíi ihdyu Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímíááné dílbyéjucu o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké néené Boone muha diityédítyú mepéé tsííllévúréjucu.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwa-jtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábáájivéne.

⁶ Áanáacáa Jetsóó múúhakye nééhíí:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakye díbye néénéllii muha ménéjcat-síhi:

—Méubáhjané médóviyíjcyó páááhóubaré met-sívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhakye:

—¿íveekí ámuha apááñeriyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áanélliihyéa ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájácúpityúme ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájácútu éhneé 5-hov-áturé páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívarujtsívá pátyeevéne? ¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha méítsáávetú éhneé 4,000-meváké 7-hováturé o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú ívane tsá ámuha mewáájácútu tsiíñeriyé ámuháma o íhjyúvaróné ámuúhakye o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu díbye néénetu botsíi muha mewáájácúuvé ímiááné téénetu díbye múúhakye néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhakye mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí díbye múúhakye nééneé.

Péédoro néé mepájtjetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íj-cyáné íiñújivu meúújetétsihvu múúhakye neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítu?

¹⁴ Áanélliihyéé muha menééhíí:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjyú uuballe múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhakye neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhíí?

¹⁶ Áanélliihyéé Péédoro nééhíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtjetésoobe ímiáábé Píivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áanélliihyéé neébe:

—Tehdújucu, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyáabe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnáa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjyúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyáabe Lihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjyúváhi. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dímyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééíyóne. Muurá nééwayu íiná wááótuúdu u neébe u íjcyáa múhdumé oke cáhcújtsómedítu ímichi ídyéjúcóejpi.

Áanéllii muurá tahñéjéte íjcyámeke tsá íiná muhdú meénúityuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhííhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó díjtyééveri míamúnáa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébé avyéjúe-jte íjcyáíñe. Aane íñe ííñújiri múhdurá ícyahíjcyáné míamúnáa díuwaáboju cáhcújtsotúme tsá tééneéjte íj-cyatú níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcújtsómé ímí ícyahíjcyámé tééneéjte íjcyá dííbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñééne boone múúhakye neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné díibyéjuco Críjto mepájt-tetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhakye úúballébe muhdú Jerot-saréevu péébeke túkevétsojtemá llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhrané níjcautu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñéé úúballébe. ²² Áanélliihyéé Péédoro múúhadítu idyówajcáróobeke nééhíí:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kía Píívyéébe íjcyánáa íiná uke pájtjeéhi. Tsá íná uke pájtjeítu.

²³ Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uh-báhi. Neebépeé:

—¿Díhne óhdityu Náve Naavéne! ¡Íijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméíyé dípañe íjcyanéllii tsá u wáájácútu muhdú Píívyéébe óhdityu íjt-sámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Tsaate oke íuraavyéné ímillémé óvíi íimillédú íi-cyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájyúmeityúmeré ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁵ Muurá íimillédú ííñújiri íj-cyáíyóneriyé tsúúrameíhíjcyámé tsá pájtjetéítu. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí íuráavyéíñeri tsúúrameíhíjcyámé pájtjeéhi. ²⁶ ¿Aca íínetú meke píaábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtjetéíyóné ehnííñevu tsáimíyé meíjcyáíyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe Lihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjéte níjkyéjiri múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuu muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámuúhadítu tsáhái tsaate dsíjívéítu táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

17 Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédoro, Jacóóbo, íñahbe Jóáa, éhdúmeke cámehábuúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa díityédívú tsíhdyúreevébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuh-ba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiú-cunú peetédu. ³ Áanáacáhjáa Moitséee, Eríaa, íj-cyamútsí dííbyedívú bóhówaávémútsima íhjyúvaábe. ⁴ Áanélliihyéhjáa Péédoro nééhíí:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdí-cyane u ímílléhajchíí metsu meméenu 3-wava

nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro ihjyúvánaa ojtso ávyeta ájchú-cunúne diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píivýéébe neéhií:

—Áanu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áabeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Áanéihjyáa mítyane iíllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánéliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré neéhií:

—Méíllityédííne. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyóúúvéne tsiiíne ditye ítérónáa tsáhájucó múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréévéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballédííne muucá ííne ámuha maájtyumíné Míamúnáájpidívúu o ípívýééveebe o dsíjívéebe tsiiíne o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánéliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Acooca muhdú ííveane taúhbájú uwáábojte nehjcyá Eriáva tsiiíne bóhówááveííne míamúnáake pájtyetétsoíbye bóhówááveííne íhdéwu?

¹¹ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímíáanéjucóhdée tene némeííne Eriá bóhówááveííne míamúnáake pájtyetétsoííbye úmíwari díbye diityéké ííhdénu dífbyema. ¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenéé Eriá díbye íjcyane némeííbye. Áróobekée muurá míamúnáa avyējuúllétumé múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjucó Míamúnáájpidívúu o ípívýééveébeke idyáííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waa-jácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúúca tsiiíne wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áanáacáa tétsihyi mítyane míamúnáa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó líííhénú ímíímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyējuúbej, cána ihdyu óvíjyucó hájchíwúudi dí-daatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéváténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyú áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane ííne íjtye dímamyému éllevu diityévá óóma íbóhíítso o tsíváróóbeke tsá ditye bóhíítsotúne.

¹⁷ Áánéliihyée neébe:

—Íjuhúúj, múhduré míamúnáahana ihdyu ímíáané ámuuha Píivýéébeke cáhcujtsópityúme! Aane ííne ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúúvéne ámúhakye o úwáábohíjcyáa ímííneúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhakye íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébe pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané boonée tsúúca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééeré meíjcyátsihvu dífbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíivýetétú meíjchívyet-sóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áánéliihyée neebe múúhakye:

—Ámuha Píivýéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllíi tsá ámuha mepíivýetétú tehdííveane meméénúiyóne. Muurá ímíááneturé ámúhakye o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ímí ámuha Píivýéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú ííneiyá tsííhshívu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Píivýéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá ííne ámúhadívú túhúúí-tyuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píivýéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Ídsíjívéeííne tsiiíne Jetsóó úúballéne

(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Ahdurée Gariréa ííhújiri muha meíjcyánáa tsiiíne múúhakye neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívýééveébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímítyúmeke. ²³ Áabeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiiíne bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátso múúhakye pajtyéhi.

Duurúvájá wáabyuta pamévakeré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha élle-
vu múúhakye íáhdótsoke. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítýu:

—¿Aca tsá ámúhá avyējuube áhdóitýú duurúvájá wáabyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéliihyée Péédoro néé diityéke:

—Íhdyúí áhdóííbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke íúúballé Péédoro dífbye éllevu tsájá pañévu úcáávérónáa íhdére népéjtsóobe dífbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyējuje? ¿A íííhújiri múnáakere? ¿Mityá tsíííne ííhújiri múnáakej?

²⁶ Áánéliihyée neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsíííne ííhújiri múnáakere áhdótsohíjcyáme.

Áánéliihyée Jetsóó neéhií:

—Aanéjíí ¿muhdú tsíííne ííhújiri múnáájpiúbájíí ó áhdoóhi? ²⁷ Áróónáa ihdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáa píjcyuté úneuj. Aane u píjyúúúbé íhjú pañe tsají dsíídsíjiri u ájtyúimíjívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájucó. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

Jetsóoke ímamyémú dílló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

18 Áijyúu muha Jetsóoke menééhií:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe avyéjuri muha meíjcyácoóca?

² Áánéliihyée tsííménéwúuke ípíúváabeke múúhájpiínévu ípícyóóne neébe:

—Ímíáané ámúhakye o néé íjtye tsíime ínéikyé wáájácútmé íjcyadu ámúhá íjtsaméí cápáyóóvétúhájíí tsá ámuha meíjcyáitýú Píivýéébe avyējuje.

4 Muurá Píivýéébé avyéjúepte idáátsóméhjjuvú tsíméwuúmú ijcyadu néeme ijcyá íhtsútujte. ⁵ Muurá íñe áánu ídátsó tsímene ijcyadu táuráávyé múnaa idáátsóméhjjuvú néemeke ífcúvehijcyámé ookéjuco ífcuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééené
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsii oke cáhcujtsómé ídátsó tsíméwuúmúdúréi néemedítú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohijcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééhánetu néwáyúcobáné íóhbañúmeke wájojcó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ⁷ Íveekíami íñe ííñújiri ímityúmé ijcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohijcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Ahdícyane ámúhá hojtsñeri ímityúné ámuha meméenuhijcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téhojtsñj. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhijcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téjtuháj. Muurá ihdyu ímí ámuha méijcyáá ámúháj piityu tsátsihjtsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá ídátsó ámuha méijcyáá ímí ámúháj piiháñé néérome múijyú áabatéitúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. ⁹ Áhdure ámúhá hál-luúúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméenuhijcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méijcyáá tsánejcúéuhjé íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyáá tsaúúcuma ámuha meijcyarómé cújújwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

Obééjá mújtánetu ijcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsíméwuúmú ijcyadu idáátsóméhjjuvú néené cahcújtso múnáake éhdíiválletúne. Muurá ijcyámé diityé tehmejté níjkyéjì múnaa Llihíyoma dííbyeke diityé hallúvú piááboju táumeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípíivýééveebe o tsáá ímityuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápi obééjámú 100-meva íjcyámedítú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjuco íjcyámeke tsátsihvu ípícyóóne néhcóityuró dííbyeke? Muurá néhcóiyóobe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íájtyúmíne mityane ímíjyúúvéiyóobe pámeeréé íjcyá-cooca ímíjyúúné ehnííñevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíllétú dííbyé uráávyé múnaa ídátsó tsíméwuúmú ijcyadu néemedítú tsáápiubaré wágóoovéne.

Tsíjtyema múhdurá meijcyane meímíbachójcatsíñe
(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítú ímityúné tsaapi ámúhama méénuhajchíí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú ténetu díbye ílléébóhajchíí ímímbáavyeki. ¹⁶ Aane díbye ílléébótúhajchíí múu pívámevájucó ímíñévú íhjyuváné dííbyema. ¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjyuváné dííbyema. Áámeke idyé díbye

táhjálléhajchíí múu ílluréjuco íhvejtsóné íhdícyaabé-duréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímíáané ámúhakye o néé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe néhdújuco íñe ííñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohijcyádú ámuha meijcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhakye o néé míityétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píivýéébe níjkyéjiri íjcyáábeke piáábó táumeíhajchíí muurá piáábóiibye diityétsikyé.

²⁰ Muurá Píivýéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj piine oo diityéké o piááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáatsóvéiyá óoma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áanélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, pájyuvaré múu ídáatsóvé uke ímityúné méénúrómedi.

Ídáatsóvéiyóné ímíllétúúbedítú ijcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbjáchoó tsané avyéjuubéhjáa íhyájkímú pevénéré dííbyedítú náhjhénuhijcyáné diityémá ímíbjachódu. ²⁴ Tujkénúhjáa ímíbjachóroobe mityane pevénéré dííbyedítú náhjhénuhijcyáábema.

²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye píivýetétú teene íñetú íáhdóiyóne. Áanélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néé tsaatéké dííbyedívú íñáhjhénuíñe páneere íhñénéhjima ítsímémájucó teene múhdutú díbye áhdóityurónélliihyé. ²⁶ Áanélliihyéhjáa diibye ínúnu múnáajpi dííbyé llííñévú ímímóúúvéne dííbyedívú ídát-sójkímeyíñe nééhií: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyaróné pañéi daabúcu íñe úhdityu o náhjhénuhijcyáné uke o áhdohijcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneére.”

²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyedi ídáatsóvéne tsáhájucó díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íñá íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbjáchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítú áyanéwu íñáhjhénuúné áhdohijcyátúúbedívú. Áábekéhjáa íjkyééte íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé icyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjhénuúné. ²⁹ Áanélliihyéhjáa téhdure dííbyé llííñévú ímímóúúvéne ídáatsójkímeyíñe nééroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcu tsáíryóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétú ídáatsóvéne dííbyedi. Ílluréjucóhjáa díbye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe ijcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke díbye dárívéne tsíjtye íñahbéjtyeke ídátsó pájtyénéllii íavyéjuúbeke úballémé muhdú dííbyeke tene pájtyene. ³² Áanélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúnú múnáajpi, ¿íveekí ávyetá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáatsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyetá mityáné óhdityu u náhjhénuúné u áhdohijcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáatsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáatsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke íñééne ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoo-

jánúúbedívú ícúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdú muurá ámuhákye méénúibye Lihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuhá ímiáánéjucó ámuhá íbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjy.

Táábávájcatsímýe wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

19 Ehdú Jetsóó nétsihdy muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íñújyvu Joodáa tsiñéjucu. ² Áhullée mityane mímúnaa úráavyehíjcyá dííbyeke. Áamedítyúu chéméméhjike bóhíítsóhíjcyáabe. ³ Áijyúu tsaate parítséomú dííbyeke imújtátsóro dííbye éllevu itsááne néehíí:

—¿A tehdújucó tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné ihdícyané hallútúre? ⁴ Áánéllíihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébe waa-jácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváné dibyée páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcauvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújucó.

⁵ Áánemáa muurá téijyújucó dibye néene wajpi wáleeke ityáábávállema íñeíñé cáánímútsidítú dííllémáyéjucó íjcyá tsahéecoréjucó tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsí íjcyáromútsí tsahéecoréjucó íjcyáíñé Píívyéébe ípívyéjtsódújucó. Áánéllíi tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávétyuróne.

⁷ Ehdú Jetsóó néénéllíi néeme dííbyeke:

—Áánáacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné téene waa-jácuháámí mecaátúnúhaamívú maájcúnema? ⁸ Áánéllíihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdy eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllíi ehdu nehíjcyabe tehdú tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdú teene ípívyéjtsótúne. ⁹ Áánéllíi ámuhákye o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima méénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjípíllekeréjucó táábávájchíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjípíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdú Jetsóó néénéllíi muha menéehíí:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávájcatsí néerónáa tsíñéjcutú múhdurá teéne. Áánéllíihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánéllíihyée neebe múuhakye:

—Árónáa tsá pamévaré píívyetétú tehdú íjcyane. Apáámýeré ihdy Píívyéébe pícyohdújucó íjcyame píivyété tehdú íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújucó wáleeema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate mímúnaaré méénúnetu wáleeema íjcyane píívyetétúme. Ánetu ihdy tsaate imíllé íyéejteré íjcyane íñá túhújtsotúme níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuejte íjcyáneríyé íñjíveki. Áhdícyane ihdy óvíi caatyé íyéejteré íjcyane imíllémé tehdú íjcyáhi. Ehdú Jetsóó néé múuhakye.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate íítsíímeke tsivá dííbye éllevu dibye dítyé hallúvú piááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánéllíihyée muha menéé íñevú ditye tsiíméké tsivane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múuhakye: —Óvi ihdy tsiváme. ¿Íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiíme íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébe avyéjy íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdú íñéene diityéké dócárájcoobéré Píívyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdy muha mepéé tsiílleuvúréjucó.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyabe Jetsóó éllevu itsááne néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyabe cána oke díñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjucóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllíihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdy apáábyeré Píívyéébe ímiáábe. Áhdícyane cáhawáa dííbyé taúhbjúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívéjucóóityúne bóhí u újcune u imílléhajchííjy.

¹⁸ Áánéllíihyée neébe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbjúúne? Áánéllíihyée úúbáleebe teene taúhbjúúne illu néeneé:

—Tsá múu mímúnáake dsíjívétsótúne. Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díícyáánímútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdú Jetsóó néénéllíi neébe:

—Muuráhjáa ihdy táayáábedítúre tehdújucó o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyanéí tsiíñe íñá o méénúiyónej?

²¹ Áánéllíihyée neébe:

—Ihdy panévatúre ímiáábé u íjcyane u imílléhajchíí dítsieméné náhíhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyú ihdy ímiááné u ávyéjúteé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáa ehdu méénúne ookéréjucó duráavyej.

²² Ehdú Jetsóó néene kímóhcó pajtyé dííbyeke mityane dibye éhnévánéllíihyee. Aabée ílluréjucó péene kímóóveebere.

²³ Áánéllíihyée Jetsóó néé múuhakye:

—Ímiáánetúre ámuhákye o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébe avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjuto pajtyeyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdú dibye néeneri muha meúllévenúne menéehíí:

—¿Aca ihdy múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánéllíihyée múuhakye íñtène neébe:

—Tsá muurá mímúnaa píívyetétú iye ípájtyetét-sámeíñe. Árónáa Píívyéébe píivyété diityéké ípájtyetét-sóné íñá dííbyedívú túhúútúnéllíihyee.

²⁷ Áanélliihyée Péédoro néehii:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjt-sóne ukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdú íñe teéne? ¿Íná muha méújuú téené hallúvu?

²⁸ Áanélliihyée múúhakye neébe:

—Ímiááneturé ámuúhakye o néé páneere tsíhdyuréju-co ímíáávyécooca Míamúnáájpídívúu o ípívyéveebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyáá 12-hava ámuha múnaa íjraéémú íjcyámé avyéjujite. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallémuu, cáanimuu, méwamyuu, ítsíímee, íj-cyáromeke ípícyoíñéne ookéréjuco úráávyéne wákimyéí méénume éhniíñevu tsaímíyé íjcyáá múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téííbúwá méíjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídát-só téijyu waagóojte íjcyáahi. Áané lliiñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

Tsaate wákimyéíñetu íjcyáné uwááboju

20 Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíábchoó éhne múúne tsaapi úmihé wákimyéí múnáama diityé wákimyéí ímíabjchódu. Tsaapíhjáa muurá úmihé pañétú óova ditye íááhívet-so cúúvéneturé nehco wákimyéí múnáake. ² Aanéhjáa tsúuca újcuúmeke neebe 10-haamíva tsájcooji íáhdóíñe. Áánemáhjáa wallójucoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhréjuco néenáa tsiíñe tsíj-tyeke néhcotéébe úujeté tsaate tsátsii pevétaré íj-cyámedívu. ⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táumihé pañe. Ámuúhakye ímí ó áhdóóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójípíñe péébe újcuje tsíj-tyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcuje tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyétá cuuvé pañéjuco péébe úujeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿Íveekí wákímyeítyúme ámuha pevétáre?” ⁷ Áanélliihyéhjáa néemeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbáne-jíí íñá muha méwákímyeíyáhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepééne méwákímyeítyé táumihé. Ámuúhakye ímí ó áhdóóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dííbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákimyéí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávémedítyú ú áhdótujkénúhi. Áané boonétúí ú áhdóó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eenée ávyétá nihñéjteré cuuvé pañe úcáávémedítyú áhdótujkénuné tsáápiitsáké 10-haamíva díbye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eenée tujkénú cúúvéneturé úcaavémé íñtène íjtsámeí díbye áhdóíñe éhniíñevu pájcoojíre ditye wákímyeíñélliihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamíva áhdóobe. ¹¹ Aanéhjáa muhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáajpidítyú íllhcyámeímye. ¹² Áamedítyúhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú íñvane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójíhájchótá állócohívaneri mewákímyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³ Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej,

¿acáne tsá o néetu téhdune 10-haamíva ámuúhakye o áhdóíñe tsájcoojí wákímeí? Áanerá tsáháturo ímityúné ámuúhakye o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dípyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyanéwu wákímyeíyómema tsahtúnéhjíre o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o imíllédú o áhdóiyóné tadsíídsídívu? Anéjííva oke ú nééiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómiutáavátyuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca íiye íhtsutúme íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámé nihñéetsihvu ídátso waagóojte íjcyáahi. Áané lliiñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákímyeívu o újcúrómedítyú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákímyeí múnáama diityé wákímyeí ímíabjchónetu.

Ídsíjveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhakye neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojteké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjvetsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúme hójtsí pañevu. Aame óhdi íúúhívaténe oke imyéénúúbeke ílluréjuco wátyetyéhcuíñe páwachékevu o dsíjveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jacóóbomútsíj tsiíju Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsáane íllímutsi Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ípíúváne dííbyé lliiñévú mímóuuvé piáábó ityáúmeíki. ²¹ Áállekée neébe:

—¿Íñetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áanélliihyée neébe:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úuma páñétúetsihyí íjcyane díavyéjuri u íjcyácooca.

²² Áronáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú íñá u táumeíñe. Ehdúu díílleke íñetsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá íhnáhó méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áanélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méícúbáhrámeíyáhi.

²³ Áanélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méícúbáhrámeííhi. Áronáa ihdyu páñétúetsihyí táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táuniúvu o pícyoóityuróne. Muurá ihdyu lliihíyóre pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma diityétsi íhjuváne múúhakye diityétsi nahbéjté 10-meva muha méíjcyámeke tsárí pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhakye ípíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe ííñújiri íjcyáné avyéjujite pamévare íhtsutúme íjcyane ímílléne.

²⁶ Áanetu ihdyu iñe ámuha tsúuca tahñéjté meijcyame tsá múu tehdu néetune. Ámúhadítú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjeteke ícúvé íñee muhdú Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe o méenuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáabeke míamúnaa oke ícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetésóné

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Áijyúu hállúvátúmútsi juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsi tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéevánécoba néé dílbyeke:

—ÍÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íj-cyaábej, múhtsidi ihdyu óvájyucó dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsi néenélii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsi íjcyaki. Ároneríi ícúvétumútsi éhniíñévuré tsiíne néehíi:

—ÍÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íj-cyaábej, múhtsidi ihdyu óvájyucó dídaatsóve!

³² Áánéliihyée Jetsóó íjyócúúvéne néé diityétsikye:

—¿Íñá ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsi néenélii mítyane ídáatsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúné díbye dócárájcónetu tsaimíyé ítétjúcoomútsi. Aamútsíi dílbyekéréjuco úraavyéne.

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

21 Aamée muha méwajtsí Jerotsarée píhíriyéjuco Bepajée cóomí úníuri Oríivo báju íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóo mítyétsikye múúhadítú té-coomívu. ² Áámútsikyée neebe:

—Écoomi ípíhíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyaaabe dóhjnúmeíbyeke. Áabeke met-síñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámúhtsikye ‘ívéemútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíi méneeco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néenéliihyee. Ícúiyévané ihdyu óómíhóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébe ihjyú uubálle múnáa-jpíhjáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióo cóomi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchí hallúri.” Ehdúhjáa neebe Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúuca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúnetu muha meíhbóné hallúvú íñerívyéne péjúcoobe. ⁸ Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dílbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—Íñóóooj, máávyejútsó áanu Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke! íMaimijyu díbye Píívyéébe

mémeri tsááneej! íñóóooj, máávyejútsó caame íj-cyaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé néehíi:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéliihyée tsaate néehíi:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Gariréa íñújiri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévú náhjíhénújcat-símyeke téjá pañétú bóayoóbe. Wájójcoobée dsídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjjuúmuke náhjíhénúhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoobe.

¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháamítu nééneé: “Íjya tahjya téjéa líiñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyái-jya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone?

¹⁴ Áijyúu téjéa pañe hállúvátúméhjíma ímí úllehíjcyátuméhjí íjcyame dílbyeke píáábó táumeímyeke ímíjpyetétsoobe. ¹⁵ Ehdúu téjyú méenuube méénuráítyúronéhjí. Áijyúu tsiime wáñécohíjcyá: “Íñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: íMáávyejútsó aadi Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke!” Aanée llúuvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke néehíi:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? ¹⁶ Áánéliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácúháamí ténetu íhjúváne? Íllu muurá nééneé: Pámeere dílbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñoríyái íj-cyárotsíwúujimájjuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké néené boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóné

(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Áané tsitsíívevúu cúúvéneturé muha tsiíne Jerotsaréevu meóomíñáa Jetsóó ajyábáavatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyahé higyéerahe újéjerá ‘néevahéubáhaja’ íñéénema. Áronáacáa tsá tehe néevatúne. Áánéliihyée ílluréjuco díbye teehe pítyúútsóobe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjuco u chéméihyee ¿íveekí tsá u néevatúne?

Ehdúu díbye néenemáyé tsúuca íjtoíñu. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dílbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecúteré tsúuca cheméhi?

²¹ Áánéliihyée neebe múúhakye:

—Muurá ímiáané ímíñévú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñeré íñe higyéerahe o chémétsónéméné ámuha meméénútyuróne. Téhdure muurá ámuha menéjuri tsane cámehbáú íñéiyá móááj píñévu.

²² Ahdícyane muurá páneere íñá Píívyéébeke ámuha

metáúmeíñé ámuhakye ájcuíibye ímiááneturé ámuha ímí mecáhcújtsóhajchííjyu.

Jetsóó ihtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

²³ Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa páñétúejte llúuvájté avyéjyjtémá túkevjtsojte dííbye éllevu itsááne néehíi:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákímyeí méénuhíjcyáábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíí botsíi ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áánéllíihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá 'Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyáabe' menéhajchíi meke nééiyóobe: "¿Áábekéráhhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?" ²⁶ Áánetu 'míamúnaáree nééjuri' menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébeé ihjyú uuballe múnáajpi díbye Jóááuvu íjcyane. ²⁷ Ehdúu íñéjcatsíñeri íñúhnvéne íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájacutúne.

Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Tsáápí hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóó diityéké néehíi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunú tsiíñe ámuhakye o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke néehíi: "Líhij, cána íhyajchíi méúmíhe wákímyeítyej."

²⁹ Áronáacáhhjáa neebe: "Tsá o ímíllétúne." Áronemáhhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. ³⁰ Átsihdyúhhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áánéllíihyéhjáa neebe: "Juújuj Líhij, téhdújuco. Óvíi ó wákímyeítyéhi." Áronáacáhhjáa tsá díbye wákímyeítyetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléemuma méiíñújǵ avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámuhájtane Píívyéébeé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámuhakye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne Píívyéébeé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áanáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléebójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmíhé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa mélleebúcunu tsiíñe ámuhakye o úúballeíne: Tsaapíhjáa ímíhe óova íbájtsoone míjconúhi. Áánemáhhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néevá dót-súhcúmeítsii. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééj páñétú tépalli téhmémeíjya. Ápal-lívúhhjáa tsaatéke ityéhmeétsóne aahívetéébeé tsiíñe íiñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúuca tene néevane iwáájacútsihvu wallóo ínúu múnáake diityémá dítye iwáállóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhhjáa íllure méénupejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhhjáa tsíjpiikyé dsíjívetsóme.

³⁶ Áané boonétúhhjáa idyé tsiíñe wáalloobe pívámevákéjuco. Árómekéhhjáa idyé méénupejtsóme.

³⁷ Áané nihñévuréhjáa wáalloobe íllíkyeréjuco 'íhya hájchíwu íjcyáneíllí dííbyeke avyéjúúlléiyóme' íñééne-ma. ³⁸ Áronáacáhhjáa dííbyeke íájtýmíne néjcatsímeye: "Aabye muurá íllíjéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllíi met-su dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki."

³⁹ Ahdújucóhhjáa íékéévébeke dítye tépallítú íwávu ítsájtýéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe dííbye úmíhé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eené tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímityúné dáríívémeímyeke?

⁴¹ Áánéllíihyée néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáatsóvetuubéré ídsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñe tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcuímyeke.

⁴² Ehdúu dítye néerónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha múijyú meévetú Píívyéébeé waa-jácúháamí? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe néewayu jááháñe wákímyeí múnaa íñéhnílléne wáágóorou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújuco. Ehdu muurá Píívyéébeé waa-jácúháamítu nééneé.

⁴³ Aane ámuhakye o neé Píívyéébeé avyéjú ámuhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsíjtye ímí óoma íjcyámé wáabyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu néewayúdú o néébedítú íjcyáne uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáavaté-cooca ílluréjuco dítye wágóóovéíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíménéhjitu úwaaabóné llúuvájté avyéjyjtémá parítséomú waa-jácújucoó diityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áánéllíihyée ímílléromé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébeé íhjú uuballe múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáne íllityénema.

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáne uwááboju
(Rc 14.15-24)

22 Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébeé íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu miñutsó mityane miamúnáake. ³ Áame éllévuhjáa wá-loobe úníu múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúbáletérónáa tsá ditye ímíllétú itsáané. ⁴ Áánéllihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwállóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsáane íñe ocájímú tutácóóné idyóovaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúbáletérónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsáané. Ícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevúré péecunúhi. Tsaatéhjáa péé íumihénevu. Tsiytyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánétúhjáa tsijtye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa íllurjúco diibye avyéjúube mityane cáyobáavatétsóne. Áánéllihyéhjáa ítsodáhó-muke táúhbaabe ditye diityéké ídsíjívetsóne diitye cóómí icyátuhjácoki. ⁸ Ááné boonéhjáa idyé tsijtye úníu múnáake neébe: “Tsúuca íñe hájchíwu táábáváné wañéhjí májchoháñé méénúmeíjúcoorá téénevu tsáameke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímíllé-tyúmekéhjáa o miñutsójúcoorómé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehjúco tsá ditye tsáá-tune, ímiáámejñí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsíhjívu mepéene ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíi.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllévávú ipyééne pámeekéré íjtyúmidúmeke miñutsóné ímí-tyúroméhjimáye. Aaméhjáa tsúuca tsáame teeja wah-péhi.

¹¹ Áame éllévuhjáa diibye avyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi ihdícyámáyé iwajyámuma diityéj píne íj-cyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáá-tuúbe?” Ehdúhjáa avyéjuube díbyeke néénéllíi tsá díbye íñá néétune. ¹³ Áábedityúhjáa úníu múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma íhyójtscu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicyóhjí téhulle díbye ityáá íhwañe íhhdónema.” ¹⁴ Ehdu neéne muurá íñe ímiáané páme wáabyutarájúcooro Píívyéébé avyéjú íj-cyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújñí avyéjúubé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritéóomú itsárílléne pí-tyácójcatsí muhdú díbyedívú íñéétsoíñe.

¹⁶ Áánemáhjáa Heróóde icyánéjcuéjtemá tsaatéké íhdi-tyu wallóómé dífbye éllévu ditye íñéete muhdúhjáa dífbyedítýú ípityácójcatsíñe. Aamée itsáane dífbyeke nééhíí:

—Ávyéjúubej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane ál-líútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiáané keená Píívyéébe miamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múh-durá úhdivu íjtsúcunúroneri ícúvétuubére. Arómeke muurá pámeekéré tsaahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múuhakye díñe dícyánéjcutuj: ¿A tehjúco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dífbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnáa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuu-jétsó dsíídsíjívuj.

Ahdújucóo ditye tsájívu úújetsóné dífbyeke.

²⁰ Áájítúu húmí náávee, memee, íjcyane íñténé neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánéllihyée neéme dífbyeke:

—Tséétsá húmí nááve. Áabe meméré íñe tééjitu.

Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnjúco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijcyá dífbyé wáabyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri íúllévenúne íllurjú-co ditye péene tétsihdyu.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááné boonéé téjcoojíré tsadotséomú tsáá dífbye éllévu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dífbyeke:

—Ávyéjúubej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díllleke táábávaíñé dífbyerjúco itsíímáva díllledívú íñáhbeúvúu tsíímávaíyóne. ²⁵ Aanée íjcyámé múuhadí-tyú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárolléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuubére. Áálllekée bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjívé téhdure tsíímávátuube díllléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekeré táábavarómé dsíjívé díllléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré dílllerjúco dsíjívéne.

²⁸ Aane cána múuhakye díñe ¿cáabyé taabá ímichi dílle íjcyáíñé tsiíñe ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íj-cyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáajácútúnéllíihye. ³⁰ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhí-jyu páneere cápáyóóveé tsíhdyurjúco. Tsáhájucó muurá miamúnáa táábávácatsítyúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéj múnáadurjúco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú neéneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íj-cyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” Ehdu muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátu-ca tsá díbye néétyuró diityé Piivyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri ullévenúme muhdú dífbyé tujkéveeu íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu táúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritéóomú iwáájácúne íiyjúco píh-cyaavéné dífbyedívú. ³⁵ Áamedítýúu tsaapi táúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhíí:

—Ávyéjúubej, ¿aca teene Píívyéébé táúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjt-saméiyi.”³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbjáúnetu.³⁹ Áánetu tsiíne néehíí: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitsééúvuj téeveri pí-cyóóné taúhbjáúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca méijcyá dííbyé ihjyú uubáalle múnaápe úwáábo-híjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbye.

Muubá Críjto íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹ Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíne neébe:
—¿Aca mújtsíménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áánélliihyée néémeé:

—Dabííúvúj tsiíménémúhaabéiyó muurá dííbye.

⁴³ Áánélliihyée néébe:

—¿Aanee idyé muhdú ííivane diibye Dabííúvúj íjt-síménémúhaabe íjcyáííbyeke dilló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí dí-cya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabííúvúj néé Críjtodítyú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyóobe dííbyeúvúj tsiíménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íáñújcutúnéllii tsáhájucó tsiíne ditye díllójucootúne.

Paritséómuma taúhbjáú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívétsóne

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

23 Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó néehíí: ²—Muurá taúhbjáú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitsééúvuj téeveri méénúné taúhbjáú uwáábojte íjcyane.

³ Ímíáánéhde tehdújucó ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtsó. Áronáa ihdyu eene múh-duhjírá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíínehíí taúhbjáúúné ípívyétsohíjcyá dí-ditye páñetu íjcyarómé teene úráávyéneííva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere ííná imyéé-nune méénuhíjcyámé míamúnáa diityéké imítyájt-sokíye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyú icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeíhíjcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñeuvu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájivu úcámeíhíjcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítsíjívúré íacuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnáa diityéké íavyejúúlléne patsíhíjívávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnáa ámuhakye uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyámé uwááboobe apáábyéré oo

Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecáánívái-tyú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré ámuháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjujtédi. Muurá oo apáábyéré ámuhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvéme ímíááné íjcyá íhtsutúme íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhíjívúvú tsaííbuwáre íj-cyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iye íhtsutúme ávyéjujte íjcyane némeíhíjcyámé íllure núcójpívétsáméííhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímíáámeúvúdú ámuha taúhbjáú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjujte íjcyáiyómeke íllure ámuha mémáváríchohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyéneíllíhye. Áánéllii tsá ámuha dííbyé avyéjujte meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréí íjcyáiyónáa ¿íveeki ámuha pííbájyujte walléemudítyú médotuhíjcyá íhjááháñe? Ááne ehdu ámuha meméenuhíjcyánéhjí núcójpí ulléjjítóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébema cááménécobájívúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáíívémeíhíjcyáné déjyucótu muurá ávyétá íhnáhó ámuha méíícúbáhráméííhi.

¹⁵ Téhdure íveeki ámuha pahúllévá múnáake úwáábomére mépehíjcyá ámuhá uwááboju múhdurá nééne ditye iúráávyeki. Muurá ímítyúmeke éh-nííñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllii diityé hallúrí apíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámuhá íllíñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllévu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvaja mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímíááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhíj, mityá teeja duurúvaja ímichi tééjá tájpi páñéénéhíj íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé ícúvé cóvájtsómeíñé wáíji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dííbyé ícúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímíááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé ícúve, mityá teene wáíji ímichi téíj íhallúvú tene cóvátso méíhíj-cyáíjij? ²⁰ Muurá téíj mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téíjéne íj-cyánéhíjmájucó. ²¹ Áhdure idyé duurúvaja mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjéne íjcyanéhíj Píívyéébe mémemájucó ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyanéllíihye. ²² Áhdure níjkyéj

mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébekejuco dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye.

²³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveróné ámuhá bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhíjjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsá-tyéjcatsíyódú wáájácúmeítyúme. Muurá éetébáwu íjcyáróobeke ámuhá ádó pañétú ámuha mewáágoómé žíveekí caméélloke wáágóótúme dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá líiyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhí pañévu ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naniyí ámuha meúcuhijcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méímibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámuháditýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá mímamúnáama pánehjídú ímiáámeúvudú tsanééré ímityúné íjtsaméí ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámuhákye máidáátsoju tene pájtyeíñej! žíveekí ámuha éíjuúvúu ditye dsíjvétsohíjcyámé Píívyéébé ihjú uubálle múnáaúvú níjkyéné méicyáávétsohíjcyá ímiáámeváa diityéúvú íjcyánéllíihye. ³⁰ Áane ámuha ménehíjcyáhi: “Éíjuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáíjyu meíjcyaca muurá tsá medsíjvétsóityuró Píívyéébé ihjú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuhákyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjvétsohíjcyámeúvúj tsíménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityéduré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha lííniyméméméjte. ¿Aca ámuha méjitsúcunú cújúwatu ámuha mepál-lójcóiyóne? ³⁴ Áanéllíi ícyooca ó pícyóóroo ámuháma tsíjtyeke Píívyéébé ihjú uwáábojte pane wáájacúmeke ámuhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávyehíjcyáá pátsárijcyomére pacóómivárye. Áamedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejááné pañévu. Áane tsááteke ámuha médsíjvétsóo páwachékevu mewátýetyéhcúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha páme hállúryé teene éíjuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjvétsohíjcyanéhji. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjvétsóhi. Áané boonée tsíjtye Píívyéébé ihjú uubálle múnáake ámuhá íhdéjte dsíjvétsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjvétsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ícúvé cówát-sómeíhíjcyané wají ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámuhákye o néé ehdúu éíjyu múnáaúvú dárívémeíhji-

cyané muurá ámuhá hállúrí íñe ícyooca ámuha meíjcyámé hállúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Rc 13.34-35)

³⁷ Ahdícyane ámuhá Jerotsarée múnáaj, žíveekí ámuha méllíihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjú uwáábojtéke? žíveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuhákye íj-cune éhne múúne cáraca ítsíímeke íhñúwáácýú líi-íñévu újcuđu. Áronáa žíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuhá cóómí apa-jyuréjuco íjcyáiñe. ³⁹ Ahdícyane ámuhákye o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné tsiíñe o tsááiñévujuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneej.”

Duurúvaja wágóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

24 Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépíuvá téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aamée muha meííteke neébe: —¿A ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámuhákye o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácúúvéébeke áábánéwu muha menéehíi:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u nehíjcyanéhji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú ííñují níjkévaíñeréjuco u tsááiñe pííhíjucóóne?

⁴ Áanéllíihyée neebe múúhakye:

—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáá dííbyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoo bañúháñe. ⁶ Áhdure íjcyáiñé méénucátsí pahúllévaré. Áronáa méíllityédíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané ííñují múnáa méénúcátsíi tsííñe ííñují múnáama. Áijyu íjcyáiñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllévaré ííñují vááúméíhí. ⁸ Ehdu déjúcóóveíñé ícúbáhráméí ííñujíri.

⁹ Áijyu muurá ámuha tahñéjte meíjcyané hállútú cáhcújtsoótúme ámuhákye itsárálléne ámuhádi ícúbáhraahi. Aame ámuháditýú tsaatéké dsíjvétsóohi.

¹⁰ Áijyu muurá mítyame amúhadítýú oke cáhcújt-sorómé tsáhájucó oke cáhcújtsoóityúne. Aame ámuhákye itsárálléne ámuhádivú méénútsóo tsíjtyeke.

¹¹ Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnáa díllóméí Píívyéébé ihjú uubálle múnáadi. Áamedívú mítyame állítsáméíhí. ¹² Ehdu páhdúváré ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájycátsíityúne. ¹³ Áanetu ehdu néerónéhji pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúme tsaímíyé íj-

cyame ihdyu pájtyéteéhi. ¹⁴ Muurá teene dílbyé avyéjtu íjcyáné uwááboju ímiáájú pámeekérei ííñújiri íjcyáné mřamúanáake waajácútsáméiíhi. Ájyju ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjucu inříkévaki.

¹⁵ Muurá duurúvájatu tsátsii řné ímityúné úújétyút-sihvu tsane ímityúné úújeténé Píivýéébeke ávyéta tsáriyé pájtyééhi. Ahdícyané teene ámuha maájtyúmř-cooca méwáácunúco cáméhbaúnevu Jodéa ííñúji múnáa ámuha meijcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéře tsúúcajátújucu néene Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaaébe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó řná íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyané téijyju áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí řmijcóhó pañévú tsíeméné újucuki. ¹⁸ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomijyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ íMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyju walléémú éévájtema tsijtye řohñóryéi řřtsřmewuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píivýéébe-ma méihjyvaco wáyeeévejcoóřj éhdu tene ámúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohřváneři úúnijyáijyju nííjyáháñé lliine ámuha mewáácunútki. ²¹ Muurá téijyju íjcyaiñé ávyéta íhnáhó řcúbáhraméi íñe ííñúji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucu múijyú tehdu néené řcúbáhraméi íjcyaitúne. ²² Aane muurá Píivýéébe oke wállóótuca pámeere dsřjívéiyáhi. Áánéllii řřcúi tsiiñe oke wállóóibybe ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene přřhřcooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe 'tsúúca Críjto tsájucóóhií' nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meijcyáne mécáhcújtsodíñe. ²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iije Críjtodi díllómeimye. Áhdure muurá díllómeimye Píivýéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivýéteé méénuráítyúronéřj ímyéénune. Ááneři muurá mújtátsoimyé mřamúanáake Píivýéébedityu. Tsáijyju múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiááné dílbyeéjtéjucu íjcyarómeke. ²⁵ Aane íñe ámúhake ó úúballé řhdéjucu ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéřbúwááveki. ²⁶ Ahdícyané tsaate ámúhake 'éje, áadi éhllé Críjtoó' néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámúhake 'áadi éhjá pañe Críjtoó' néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhřj ditye ámúhake néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjtu nířkéniiñévújucu rórihjacódú ámúhake ábájřnéjcuíñé Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiiñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráavye múnáa píhcyááveé éhne múúne tsíeméřpi dsřjívéébedívú áñumu píhcyaavédu.

Jetsóó tsáacooca pájtyeíñéřj

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu řcúbáhraméi pájtyéné boone cóójřejpi nuhba ílluréjucu áábatéiñe. Áhdure péjcoéjpi tsáhájucu ájchúityúne. Ájyju mřřcuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere lévéhóowari řhtsútunéřj íjcyane mujtáraba íjcyaaíhi. ³⁰ Ájyju tsúúca Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévebe páneere táihřtútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneři muurá oke cáhcújtsotúmé ííñújiri íjcyame íillityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyju nířkyéřj múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba íllíjchu

írořróco pámeere múhdumé ííñújiri íjcyáné mřamúnáa tahñéjte óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méřjtsúcunu hígyéerahej. Muurá it-sóúúvéne tsiiñe tehe béhřváneřu méwaaajácú píjcyaba přřhřjucóone. ³³ Ahdu néene íñe ámúhake o nénehřj pájtyéřnetu ámuha méwaaajácúu tsiiñe o tsááiñe éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámúhake o néé ehdu nénehřj pájtyeíñé íñe ííñújiri mřamúnáa íjcyapířnááca. ³⁵ Muurá íñe ííñújima páneere lévéhóowari íjcyanéřj wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyáné tsá múijyju wágóóóvéityúne. ³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájácúcutúne. Nířkyéřj múnáa íjcyarómé tsá wáájácúcutúne. Téhdure pañetu Píivýéébé Hajchi o íjcyaróobe tsá o wáájácúcutúne. Apáabyéře ihdyu Lihíyó waajácú múijyú tsiiñe oke íwállóoíñe.

³⁷ Muurářjja Noéé íjcyáijyju íjcyáné mřamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíñe Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiiñe o tsááiñe. ³⁸ Muurářjja téijyju íjcyame ííñúji cáájávéíñé ihde 'íñéjuú' íñéene ícyahíjcyá íimíllédú wañéřjneri táábavajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píivýéébe ííñúji cáájávésóířnéllii Noéé íhmřné pañévú úcáávésihvújucu. ³⁹ Aamée ehdu íicyahíjcyanéřiyé túhuuvémé wáájácúmeityúnáa tsúúca páneere ííñúji cáájávéřnetu tsáhájucu ditye píivýetétú muhdú ípájtyeténe. Áhdure řřvane muurá mřamúnáa íimíllénéřjiriyé íjcyánáa Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiiñe o tsááne ábájřnéjcuú diityéke. ⁴⁰ Téijyju muurá míityéři wákímyeíhíjcyámúřsidítyú tsáápiikye wáájácúřatúné o újčúřnetu tsijpi téřsihvúře coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépř cáátsohíjcyámúřpidítyú tsáápílleke o újčúřnetu tsjřpille coévaá téřsihvúře. ⁴² Áánéllii tsáma téřřbúwá méřjcyaco tééne íjřsúcunúre. Muurá tsá mewáájácúřtú múijyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyaaébe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjčovéiyá naní múnáa tépejco dílbye éhnénéřj nánííñe iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró íhñénehřjvu. ⁴⁴ Ahdu tsáma téřřbúwá méřjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha méřjřsótúnáa ó tsaá Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévebe.

Tsaatéři wákímyeířnetu íjcyáné uwááboju

(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsáimiyé íavyéjúúbema wákímyeířbyeke pícyoobe íhyájkímú tehméébedívú. Aabe diityéké ímí řřcuvé tééne tářpi ditye íjcyáiřnéřjitu. ⁴⁶ Ahdícyané maímijyju díbye íjcyane íwákímyeiyi íjcyaaébeke íavyéjuube ájtyumřvaábe. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhake o néé ímiáábé íjcyaaébeke íavyéjuube íhñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímityuube íavyéjuube 'řřcúí oómiityúné' íñéene íwákímyeí řřbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure íhyájkímuke ímyéénúne íimíllédú wañéřjneriyé pehíjcyá tsjřtyéřjima íllyícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube oómiibye tuvááová dílbyeke díbye řřřsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjucu díbye řhnáhó řcúbahráné ímityúmé bañú múnáa pánehřjđú

ímiáameúvúdí íjcyámeke imyéénudu dibye ityáá íh-wáñe íhdónema. Ahdu muurá pajtyéíñe míamúnáama tsiíñe o tsáácoóca.

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

25 Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íj-cyáííbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áanetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyééte ipáñénuíñe. ⁴ Áanetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtspítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróne ícyúwávénéllii íllurjúco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúuca pécójpíine tsaate kéévánécoba néehíí: “íTsúuca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! íWa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne ícúí íjcyátsíivýéjúcúóne ipyééteháñema. ⁸ Áanáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwájpacyó tsúuca óuuvéhi. Áanélliihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhakye ámuhá cuujúwájpacyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwájpacyó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhájhíí méhdivu óúúveíñe tsaméhíjdívújuco. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúí pééné hallúrí tsúuca wájtspíibema ditye úcaavéné teeja dibye wáñehíjvatéjýá pañévu. Áamé hallúvúhjáa íllurjúco dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha íucaavéjúcúótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtspíne llééhowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “ÍAvyéjuúbej, Avyéjuúbej, múúhakye paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájacutú ámuúhakye.”

¹³ Ehdúu íúúballéne múúhakye Jetsóó néehíí: —Téhdú ámuúhakye tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíivýéne oke méjtsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú mújýú tsiíñe o tsááíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsítu íjcyáné uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákímyéí tsáné avyéjuube tsííñe ííñújí íááhíveté íwákímyéí múnáadívú ídsíídsike téhmétsoíñúdu. ¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúndunéhjé iwájtúne peebe diityédítýu. ¹⁶ Áané hallúríhýjáa díbye 5,000-jívamá íj-cyaaabe náhjíhe meenu téenema. Áaneríhýjáa lílyaatésoobe díibyema tsiíñe éhniíñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívamá íjcyaaabe náhjíhe imyéénúneri lílyaatétsó tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áanetúhjáa tsijpi 1,000-jívaré dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsí wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áanáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wájtspí diityédívú. Aabéhjáa ímíabájchová diityémá teene diityéké ityéhmétsoíñúne dsíídsí muhdú ditye

téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíabájchoobe 5,000-jívávúu íájcuúbema. Aabéhjáa néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áanetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 5,000-jíva o lílyaatétsóne.”

²¹ Áanélliihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áanéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtspí pañévu ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíí íllurjúco u avyéjuuténe. ²² Áábé boonetúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíabájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsoíñúne muurá íñeé. Áanetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva o lílyaatétsóne.” ²³ Áanélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áanéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtspí pañévu ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíí íllurjúco u avyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima ímíabájchótsihdyu íñeebe ípyéé 1,000-jívávúré íájcuúbedívú. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeííñe hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o lílyaatétsóné dsíídsíjé ímiátsíí páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áanélliihyéé íllure ó cuuú dsíídsídsike. Aane íñe dsíídsídsí.”

²⁶ Áanélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “ÍAvyeta ímityuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítýu! íA éhdurée ú meenu teene tadsíídsídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsíídsíjike u ékéévehíjcyáné’ u néenema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsíídsídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyoóiyá tene óoma lílyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wájtspíiyá éhniíñevuúvújuco tene lílyaaténaaáca.” ²⁸ Ehdúhjáa dííbyeke íñetsihdyu neebe tsaatéké tétsihyí íjcyámeke: “Áábyedítýu eene 1,000-jíva íjcyane dsíídsí medójtúcúne maájcu áádíkýe eene 10,000-jíva ídsíídsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne íñe lílyaatétsómeke éhniíñevu tsiíñe maájcu ditye lílyaatétsóki. Áanetu íñe pevénéré pícyohíjcyámedítýu íllurjúco medójtúcúne páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkýe íñeubará óoma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú dibye ityáá íhwáñe íhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímíabájchoju íjcyáíñe

³¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe mújýú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyaaabe tahñéjté níjkyéjiri múnáama. Áijyu táavyéjú íjýawá hallúrí ó ácuucúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyáné míamúnáa pícyáávemedítýu ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýu cáavarámuke ítyehméébé dówajcárodu. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óoma íjcyááhi. Áanetu cáavarámudi o díllome tsiélléré íjcyááhi. ³⁴ Áijyu eene óoma íjcyámé avyéjuube o íjcyaaabe diityéké ó neehí: “Muuráhjáa Líhíyó ámuúhakye ííñují ípívyéjt-sótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco

íñe ámuha óoma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóiyónerii o íjcyáábeke ámuha oke méichoíjcyáhi. Wáájácúrátuube úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. ³⁶ O wájamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébeke ámuha oke meúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáábeke ámuha oke meúújehíjcyáhi." ³⁷ Ehdú o néenélii muurá diitye ímiájté óoma íjcyame oke neéhi: "Ávyéjuubej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádóiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mecúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbekée uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha meúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha meúújehíjcyáhi?" ⁴⁰ Ehdú muurá oke ditye néenélii ó neé diityéke: "Muuráhjáa ihdyu ehdú ámuha tahñéjke íttécunútúmeré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíicúvehíjcyáne." Ehdú ó neé óoma íjcyámeke.

⁴¹ Áanetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: "Méine óhdityu ámúhá imítú nájcaúvú ámuha méwágóóovéimeye. Muurá ámuha méwágóóovéie ihyájkímuma Naavené wágóóovéíñe cuujúwá pañévú múijyú ámuha meíjchívyéiyúhullévu. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatatéébeke. Tsáháa ámuha oke méichoíjcyatú ádóiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke." ⁴⁴ Ehdú o néenélii muurá oke neeímye: "Ávyéjuubej, áronáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatatéébe ádóiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácútuú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjívarii muhdú uke muha mépíáábóiyáhi." ⁴⁵ Ehdú oke ditye néenélii ó neéhi: "Muuráhjáa tahñéjke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíwállehíjcyáne." Ehdú ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóovéíñe múijyú níjkéváiyúne ícúbáhrámeíhullévu. Áanetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáiyúmeréjuco íñe imíjyaú íjcyáki.

Jetsóoke iékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

26 Ehdú Jetsóó íñéené boone tsiiñe múúhakye neéhií:

—Muurá míjcyoojícútuúréjuco pájtyéteé wañéhjé íléévaíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsóo tsaatéke. Aame oke dsíjívétsóo páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiáané téijyu teene wañéhjé tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píh-cyaavémé tsijtye llúúvájte avyéjujtee, túkevájtsójtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbye iékééveíñe ídsíjívétsoki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjé pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meííbórínúiyónéllíihye.

Pácúúcupácoryi tsáápille Jetsóoke íhñíwau múríjchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáániári Tsimóó dííbyere 'Ahlláriho' némeííbyé jari. ⁷ Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúcupácoryo mítyane áhdómeíjpacýoma. Ájpacýoríi múríjcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhakye tsaríwu pájtyénélii muha menéehíi:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácúúcupácoryorij?

⁹ Muurá téjpacýo menáhjéhénúne dsíídsiri mépíáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhakye neébe:

—¿Íveekí ámuha méihjyúvá áamyédityu? Muurá ihdyu tehdujuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítú pééiyúne. Áanetu tsá múhájchótá ámúhama o íjcyáiyúne. ¹² Áánélii oke téjpacýoríi múríjcholle oke ditye cúúíñe íhde tájpi íimíba-jchóne. ¹³ Aane ímiáánetúré ámúhakye o neé íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úballéné pámeere ííñíjiri íjcyané míamúnáa waajácúhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴ Aanéhjáa téijyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakye Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa díbye néenélii áhdomé 30-jiva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémá ipítyácójcatsíñe tsúúca íimíbáchójcatsíñélii ítsámeíhíjcyaaabe muhdú dííbyedívú iékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pájtyéteé wañéhjé óorítúne pááá májchómeíhíjcyané wanéhjé tújkévajcójjé muha Jetsóoke menéehíi:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjé májchó muha meméénune?

¹⁸ Áánéliihyée neebe múúhakye:

—Cáhawáá mepe Jerotsarévu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca

muhdú o íjcyáíñe éévé píñhjúcúóónéllii dííbye jávú ámúhama íñe wañéhjǎ o pájtyeíñe.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

²⁰ Áané íjyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema.

²¹ Átsihvúu neebe múúhakye:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóííbye.

²² Ehdúu díbye múúhakye nééne ávyétá kimóhcó múúhakye pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Avyéjuúbej, zaca caabyé íñe ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²³ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Íñe tsajǎ pañévúré muhcsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi. ²⁴ Ehdu ímiáané oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámítu néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénútsóííbye. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

²⁵ Ehdúu díbye néénéllii díibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóííbye néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, za oo tehdu uke ó méenuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méenuúhi.

²⁶ Ehdúu íñétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhñunénuvú múúhakye iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²⁷ Áhdurée idyé ado íékéévéne téhdújtsoobe. Áánevuú múúhakye íajcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. ²⁸ Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju o dsíjvéneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyo wágóóóveé páme wájyuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú íábájívémeíki. ²⁹ Aane ámúhakye o néé ícyoocátú tsiíñe ámúhama o ádójúcóóityúne óónvájpacyo múijyú Llihiyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó úúballé Péédroo tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyété wañéhjǎ majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhakye neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdivu metsújájáveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waa-jácúháámítu nééneé: “Obééjámú tehméébeke o dsíjvétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waa-jácúháámítu. ³² Áronáa ihdyu o dsíjvébe tsiíñe o bóhíñe ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

³³ Áánélliihyée Péédroo nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Áronáa ímiáánetúré uke o néé ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónúíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

³⁵ Áánélliihyée Péédroo nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjvétsóné tééne hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemanií’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakye: —Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítýú tsajtyé Péédroomá Tsebedéó hájchimútsikye. ³⁸ Áámedívúhjáa ávyétá íhnáhóré kímóóvémeííbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjvéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyuréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadiíñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñééne peebe diityédítýú éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méenuúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhjuvátshdyu óómiíbye wajtsí cuwári íjcyamedívu. Aabéhjáa néé Péédrooke:

—Zaca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema meíhjuvahiíjcyá ámúhakye díbye ípíáábo ímítyunévu ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiáané ámuha meímíllérá tsaimíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnháhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéke íñééne tsiíñe óómiíbye bíwáhhul-lévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óoma ú meenuúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáábe wajtsí bíwáhdúré cuwári íjcyamedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjáa ícúvétuube tsiíñe oomí bíwáhhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuvaabe píehdúré tujkénúu íhjuváu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsáane neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénaa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu íllúvájte avyéjútémá túkevétsojte wál-lóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcatsiháñe níit-súmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóóda nééne diityéke:

—Cáabyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa di-ityéké ipítajycódújuco dibye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke néééne:

—Ávyéjúubej, ¿a áanu úúj? Ehdúu néébere chohchócú dííbyeke. ⁵⁰ Áánélliihyée Jetsóo néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúuca dííbyeke iékéévéébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjúcoo tsaapi múúhadítúú ínihtsúwari wál-lórhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únúu múnáájpi núúmiho. ⁵² Áánélliihyée dííbyeke Jetsóo nééhií:

—Pícyo téhbabyá pañévú dñihtsúwa. Muurá nihtsú-muri méénújcatsímýé téwáhjiríyé dsíjvééhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca icyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné níjkyéji múnáa oke ipájtyetétsoki?

⁵⁴ Muurá illu oke ditye méénútúhajchíí ¿muhdúikyé pa-jtyeíyóné tsúúcajátújucoo Píívyéébe néhijcýané dííbyé waajácúháámitu cáátuvané?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke íñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhj-cyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu niht-súmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyaaabe duurúvájá pañévú ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróobeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébe ihjyú uubálle múnáápe tsúúca-játújuco néhijcýané dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóo néénaa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevítsojté úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjúcoo dííbyeke llúúvájte avyéju-ube Caipáa jávú tééjari pañétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Péédoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtívújuco. Aabéhjáa tétsi-hyi tééjá tehme múnááj piinévú úújeté tétsihdyu íñte muhdú ditye Jetsóoke méénúíñe.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjujte íjtsámei muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe.

⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hal-lúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú álli-híjcyáme. ⁶¹ Áánéj piinévúhjáa tsaatétsi úúballé dííbyé hallúvú íllúu dibye néééne:

“Muurá Píívyéébe duurúvaja o wácávyáhcoja ó pi-ivyeté tsiíñe 3 coojívatúre o pánéévétsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsi úúballéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íñá u néétu aatyétsi díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánéturé múúhakye u úúballéki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébe Hajchij?

⁶⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútu-ube Píívyéébe únúuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtso pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóo nééllii diibyete llúúvájte avyéju-ube íwajyámú dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane íñélliihyécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúbál-léiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneríyé uuhívatéébe Píívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii íl-luréjuco dibye dsíjívéíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñééne dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áanáacáhjáa Péédoro lláhájtisiri ácuúcunúhíj-cyáábe éllevu tsáápille tééja múnáa únúu múnáalle ipyééne néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájacutúbedíjñf óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtí lleeohówá ij-cyáhullévú péébeke idyé tsíjípille íájtyúmíne tétsihyi íj-cyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánélliihyéhjáa idyé tsiíñe tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájacutú dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné íllúhwuúréhjáa tsijtye dííbyeke nééhií:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóo mamýmúe-jpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyéjuco u íj-cyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíñe ityóónúne llíh-cyámeíbyéré nééhií:

—Ímiáánéturé tsá o wáájacutú muubá Jetsóo íj-cyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúúca cáraca májtívahí.

⁷⁵ Áánétúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóope dííbyeke nééne ímiááné dííbyé uráávye múnáajpi íjcyaróné dibye tóónúíñe cáracámúu májtívátúné íhde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyétá íhnhó ímiááné ityóónúne íñtsááveneri.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

27 Ááné tsitsíívevúhjáa pámeere llúúvájte avyéju-jtémá túkevítsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa

idyóhjnúube tsajtyémé tééné iñújí ávyéjuube Piráátó éllevu díbye muhdú iñéé díbyedyu.

Jóoda Ijcaríóóté dsjívéné

³ Áanetúhjáa diibye Jóoda tsúuca díbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsii ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áanemáhjaa diibye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityéé áhdone dsídsi 30-jíva íjcyane ióómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté dii-tyéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íñé ímityúné meénútúúbedívú o llííhyánútsóíñeri.

Áronáacáhjáa néeme díbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa díbyeke ditye néénéllii teene dsídsi íl-luréjuco díbye duurúvájá pñénú wáchacárone. Átsi-hdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhi-tyu ióhbáyúmeíñeri dsjívéné.

⁶ Aanéhjáa teene dsídsi llúúvájte avyéjujte iújcúne néehíí:

—Tsá íñe dsídsi Píívyéébé wáabyuta mepícyohj-
cyáné pañévú mepícyóóityú dsjívétso áhdó tene íj-
cyánéllííhye.

⁷ Áanemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téénema iáh-
doíñé tsátsii íñújí 'Llíyihllóné nijcyó múnáájpi iñújí'
némeítsíí tétsihdyu tsííñé iñújí múnáa dsjívémeke
icyúúuhjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyoocápi tétsii mémé
'Tújpácyo hájtsí'. ⁹ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú
uubálle múnáájpihjyá Jeremíá íllu néhdújuco:
"Ujúcúme íjraéémú dsídsi díbyeke ídsjívétsóne áhdó
30-jíva. Áanema áhdómé tsátsii íñújí 'Llíyihllóné nijcyó
múnáájpi iñújí' némeítsíí." Ehdúhjáa muurá íhdétújuco
Jeremíá téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóómé tééné
iñújí ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó
díbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe? Áanéllíihyéhjáa neébe:
—Ééé, diibyejuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diibye llúúvájte avyéjútémá
túkevjtsojte tsííñe állíjyucóó díbyé hallúvu.
Áronáacáhjáa tsá díbye íñéubá nééte dii-tyéke.

¹³ Áanéllíihyéhjáa Piráátó néé díbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjyuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne. Áijyúhjáa di-
ibye ávyéjuube Piráátó díbyeke íñá néétuube ílluréju-
co úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsjívétsoíñe

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyéte
wañéhjí pañe íchívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedí-
tyú tsáápi hallúvú ditye íhjyúvábekéjuco. ¹⁶ Aanéhjáa
téijyu 'Barabáa' némeíbyé cúvéhóójari ávyeta ímityu-

ube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tét-
sihvu dóbéévémeke diibye Piráátó néehíí:

—¿Cáábyeké o ácádsjicaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A
Barabáake, mityá Jetsóoke díbyere 'Críjtoó'
némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa dii-tyéke díllóobe íllure Jetsóodi
iñómíutááváne ditye ehdu díbyeke dáriivéné
iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate
úúballé mewa íllu nééneé: "Állíuube ihdyu tsáma Jet-
sóoke ímityúné méénudí íñé ímityú méénúúbekéjñva
díbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóné ávyétá apííchó ó
tuwá díbyé íhdéacáneécu." Ehdúhjáa mewa nééne
úúballémé díbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte
pámeere tétsihvu píhcyáávémeke néé ditye Barabáa
hallúvúré íhjyúva díbye íjchívyeki. Áanetúhjáa néeme
Jetsóó hallúvú ditye iñéé díbye dsjívéíñe.

²¹ Áamekéhjáa tsííñe neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsjicaáyóné
ámuha méimílléhi?

Áanéllíihyéhjáa néemeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íj-
cyáábeke?

Áanéllíihyéhjáa pámeere néehíí:

—¿Díbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca íñá ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsííñe éhniíñevúré kéévánécoba
néemeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó díbyedívú!

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó díbye ímíbáj-
chotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúréjuco di-
tye íbóríabáavénéllii nújpacyo ityáúmeíjpacyori
pámeere íñténáa íhyótsicu níjtyámeíbyeré néehíí:
—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene íñé
ímityú méénútúúbeke ámuha medsjívétsoíñe. Ámúhá
hallúríyei teéne.

²⁵ Áanéllíihyéhjáa néeme díbyeke:

—¿Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj

tsíiménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene
díbyeke muha medsjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúuca íjchívyétsoobe
Piráátó Barabáakére. Áanemáhjáa Jetsóodívú iwátsíh-
cyútsóne dii-tyédívuréjuco díbye íhvejtsóné dii-tyéréjuco
iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áabekéhjáa díbyé já pañévú tsodáhómú iááhívet-
sóóbedívú píhcyaaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa díbyé wa-
jyámúúné ityácóríjcone uácó tújpájacoba nééne wa-
jyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjéuuhónetu imyéénúné
cháhíiwavu iávohjácóóbeke éjeycállómé úméheívu.
Áanemáhjáa díbyé llííñévú ímíhómóúbáne iúúhí-
vaténemáyé wáñejcómé:

—¿Nóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá
jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dííbyé hallúvú iúnityójcóne dííbyedi ij-cyái úméhéiyi illaáyohíjcyámé íhñiwáutu. ³¹ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé nájcautu teeja wájjámúcoba dííbyedítú ityácóriúcúne páñétúeja iwájjámuvúréjuco ditye úacóne. Áanemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátýétyéhcuíhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátýétyehcúne

(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áabekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátýétyéhcuíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéomú ihjyúri 'Ni-wáupáájí' nééiyóné 'Góógota' némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýo paapáwu néenetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ípñhácúróne tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áabekéhjáa tsúúca wátýétyehcúmé téwachékevu. Áanemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjé dííbyé wájjámúúné íjcyáiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapihjáa Píivýéébe ihjyú uubálle múnáajpi illu néhdújuco: "Táwájjámúúné caatyé éhjáhjé íjcyáiñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsíimye." Ehdúhjáa muurá neebe Píivýéébe ihjyú uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. ³⁷ Áábé níiwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóomé tsíménetu icyáátunúné illu nééneé: "Áanu Jetsóó jodíómú avyéjuube."

³⁸ Téhduréhjáa téjjyu tsaatétsí ímityúmútsikye wátýétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuwátú íjcyáwachékéécútu. ³⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi iúúhívaténe 'wamiwamí' nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áabekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájjáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétáméí eene éwachékevu uke ditye wátýétyéhcuínetu ímiááné diibyéjuco Píivýéébe Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevítsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyáabe. Áronáa tsáháhaca díbye píivýetétú iye ípájtyetétáméíñe.

⁴² Aabe cána bo óvíí ímiááné mee íjraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátýétyehcúné ityábáhcýúmeíñe pájtyeté botsíí dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyeéjteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píivýéébedívú cátsípáávehíjcyáabe. Aabe cána bo óvíí dííbyeke pájtyetétso ímiááné díbye némeihijcyádú dííbyé Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátýétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjívéné

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téjjyúhjáa cójñpíñetéú íjjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁶ Ájjyúhjáa Jetsóó ávyétá íhnáhó wáníjcyámeííbyé néehíí:

—Eriíj, Eriíj, ¿rama tsabatááni? —Tápiivýéébej, Tápiivýéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíñé illéébóne néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píivýéébe ihjyú uubálle múnáajpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllíihyéhjáa tsaapi íccúí ídsíñeíñúne wájjámubádú néene bíinojpácýo kiwátýetu iéeniyojéné úméhéí nájcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye íñháraki.

⁴⁹ Áronáacáhjáa tsíjtye néé dííbyeke:

—Óvíjyacóóne, dáácudíñe. Bo óvíí Eriá pájtyetétsová dííbyeke.

⁵⁰ Áánáacáhjáa tsiíñe ávyétá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdu illuréjuco díbye dsíjívéné. ⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájcó wájjámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcuwátú wajftahnécú. Áhduréhjáa téjjyu ííñuñi vááúmeíñeri néwáyúcobáné wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtsó múnáápe dsíjívéhíjcyámé tsiíñe bóhíime íjchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píivýéébe cóomí Jerotsaréevu péemeke mityame ájtyumíñi.

⁵⁴ Áánétúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyétá mityáné íllityé téjjyu ííñuñi vááúmeíñema tsiíñehji pájtyene íájtyúmíñeri. Áanemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiááné Píivýéébe Hajchi áanuú!

⁵⁵ Ájjyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íñtehíjcyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa íñújtu tsáame dííbyeke íccúvehíjcyáme. ⁵⁶ Áamemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiíju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsiíjuu, éhdume.

Jetsóó ítémeho ditye cúúne

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íjjyunuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóomí múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto élleu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dííbyeke dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. Áánéllíihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íájcuiki. ⁵⁹ Aabéhjáa tééhouvuke íbññíñúne cuúú béhéjureréhjáa íhllíí nééwájtu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áanemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Áané boonéhjáa tétsíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama ácuú-cunúhijcyáhi.

Jetsóó níjkye ditye téhmene

⁶² Áané tsíjcyóójñhjáa teene pajtyeté wañéhjé lléevá tujkénucóójí diitye llúúvájte avyéjútémá parítséomú péé Pirááto élleu. ⁶³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, muha méítsaavé téallíjuáupe 3 coojívatú tsiíñe íbóhííñe nééneé. ⁶⁴ Áánéllíí cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé níjkyévuj. Áane ímíñeúvú téhmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamýmú pejco íllure íñáníjyene míamúnáake 'tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíñe bohííhi' íñéneri éh-nííñevu meke íállíúúnútki.

⁶⁵ Áanélliihyéhjáa Piráátó nées diityéke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepéene mé-cohpéjtsó ámuha meimillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu néewayu icyóhpéjtsóutu cáatunúné múha teene idyómájcótuki. Áánemáhhjáa diitye tsodáhómuke téh-métsoíñúme.

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíñe

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

28 Aanéhjáa wáyeéévéjcoójjí tsiíjyú tsiíñé tsemáá-naréjuco déjúcoóvejcoójjí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áánaacáhjáa ííñuji íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyucoba icyávihiycyúne tééú hallúvú ácu-uvéhi. ³ Áábé wajámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu.

⁴ Áábedihjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhnehíjcyarómé ávyetá íhnáhó iíllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu.

⁵ Aabéhjáa nées diityépí Maaríamúpíke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhpí meúújé-varóné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyé-tyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Áronáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjú-coobe ípyée íñéhíjcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée dílbyeke pícyohéjú ívevehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepéene méuubállé dílbyé mamýémuke tsúúca díbye tsiíñe íbóhíñe diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámuhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépí dsíñeríyé péene múúha éllevu múúhake yé iúúballéki. Aamúpíhjáa iíllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áamúpídívúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépíke dillóhi. Áanélliihyéhjáa íícúí dílbyéj tuháacyuvu waamúpí dílbyeke idyúúruváne.

¹⁰ Áamúpíkéhjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu íícúí mepéene méúúbal-lété tsijtye tahñéjtye ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpíhjáa péené tujkéveri tsodáhómú dílbyé níjkye téhnehíjcyamedítýú tsaate péé ímunáa coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjtyéke muhdú tene pájtyene. ¹² Áané llííñétúhjáa túkevétso-jtémá úújycatsíñe pítyácójcatsímýe muhdú íñééíñe Jetsóópe bóhíjúcoóityúné íñéhíjcyáneri íñéétsámeítýu-ki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne nééhií:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaíñúné hallúrí ímamyémuré újcujé Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méííñújjí avyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúváá díbye muhdú ámúhake imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllí il-lure íállíñe néhíjcyané ímamyémuré Jetsóó ítémeho újcujéne. Aane muurá icyoocápíí ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúballéhíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dílbyé mamýémú meijcyame mepéé Gariréa ííñújjí caméhbaúvú múúhake díbye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dílbyedívú meúújetémé méduurúvú dílbyeke tsaate múúhadítýú díbye bóhíñe cáhcújtsótúrónáaaca.

¹⁸ Áronáacáa múúhake neébe:

—Muurá Píívyéébe oke pícyóó páneere ííñújjí, níjkye-ji, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óvíí ámuha pahúllévú íñújjíñe múnáadívú métsújaúcú táuwaábó-ju. Aane cáhcujtsómeke tééne uubállé métsótsóhíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íj-cyane. ²⁰ Áameke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátýaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyaa paíjyuvaré ííñújjí níjkévanévújuco. Áyu tehjújuco.

Mááco

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)

1 Íllúu tujkéváne Píivyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtyetéíne méénúné uwááboju.

² Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa Itsaíaúvú caatúnú iwaajácúháámítu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádityu íllúu:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake ditye ímímbáavyéne ímí uke iwáát-súcúpéjtsoki. ³ Aane méllééboó íñéubará píivyéetúné iñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Mémímbáavyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumávaki.” Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámítu caatúnú Jóáádityu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íñéubará píivyéetúné iñújiri úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímityúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiánejcúverējuco íbúwááve diityé ímityú íábájívémeíki, áané uubállé ditye itsójtót-sámeíki. ⁵ Pahúllévátúhjáa Jodéa iñújiri múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dílbyedívú dílbye uwáábó illéébúcnúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímityúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú íhjínetu méénúmeíñé wajyámúnema íjcyáábéj píñétú ócájímííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímíuhojpácýó ádohíjcyaaabe.

⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dílbyedívú o pííhvéítyúroóbe. ⁸ Muurá ámúhakye nújpácýori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu diibye ámúhá pañévú pícyoó Píivyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iñújiri íjcyacóomí Nat-saréeetu diibye Jóáa éllevu Joodáatu dílbyeke dibye itsójtóki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtótsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píivyéébé Apíícho niityé dílbyedívú íjuuúdu nééneé. ¹¹ Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píivyéébe nééhíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó imíjyúúhíí.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtómeíñé boonétú Píivyéébé Apíícho dílbyeke tsajtyé íñéubá píivyéetúné iñújivu.

¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojvá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné mávárijchóobeke níjkyéji múnáa píaábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴ Aanéhjáa téijyú tsojtsó múnáajpi Jóááke ditye cuvéhojúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píivyéébé avyéjuvu muhdú meúcaávéíñé úwááboobe nééhíí:

—Tsúúca Píivyéébe íavyéjúeje íjcyáímyeke újcuíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane íllurējuco méíhvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvurējuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráavye. Muurá íñe amómé líiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikyé ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píivyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñé wákimyéivu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dílbyemáyējuco.

¹⁹ Áámútsimáhjáa péébe éhniíñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu.

²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé dibye píúvánéllíi íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyamedítýú peemútsí dílbyemáyējuco.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáagoóne

(Rc 4.31-37)

²¹ Ehdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Cape-naóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí píhcyáávéj páñévú úwaabóhi. ²² Ááneríhjáa mítyane ullévenúmé ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvavájító dibye íhjúvánéri. Tsáháhjáa dibye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. ²³ Aijyúhjáa tééj páñe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádíjcyó íllu dílbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyáabej!
¿Íveekí múuhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múuhakye
ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivýéébé
Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré
íjchivyéne dííbyé pañétú ávyétá íhnáho dííbyeke íáméj-
catsíchónema. ²⁷ Ehdúhjáa Jetsóo méénúneri pámeere
íllityéne néehíí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha
ímiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú
íjcyarómé íjchivyé dibye néenetu.

²⁸ Ehdúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé
páneere Gariréá íiñújíri.

Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóo bóhiitsóné

(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹ Átsihdyúhjáa pihcyáávájá pañétú péeme tsaméhjé
Jacóoboo, Jóááá, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu.
³⁰ Áijyúhjáa Tsimóo baabe áíivyeri chémene úuballémé
Jetsóoke. ³¹ Áanélliihyéhjáa díille éllevu ipyééne íhyójt-
sítu dibye íjyócuycárolle tsúuca íbóhííne díityéké máj-
chotsóhi.

Mityámeke Jetsóo bóhiitsóné

(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé
dííbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri
chémeméhjike dibye íbóhíítsoki. ³³ Mityáméhjáa té-
coomí múnáa tééjavu tsáámedítú páhduváré nénéhji
chémeri íjcyámeke bóhíítsóhíjcyáabe. Áhduréhjáa
tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáabe.
Aaméhjáa díitye naavémú muubá dibye íjcyane
nééiyónáa tsá dibye díityéké íhvéjtsotú ditye íihjyúvaki.
Waajácúméhjáa dííbyeke.

Jetsóo úwaabó pahúllevaré Gariréá íiñújí pañe

(Rc 4.42-44)

³⁵ Áané tsitsíívevúhjáa pejcójuco técoomítú dibye
péene tsátsihvu Píivýéébema íihjyúvaki. ³⁶ Áábekéhjáa
Tsimóo íñahbéjtema néhcotéhi. ³⁷ Aaméhjáa íaj-
tyúmííbeke néehíí:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸ Áanélliihyéhjáa neebe díityéke:

—Árónáa metsu éhcóomíjívú mepéé técoomíj-
múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téénéllii
o tsááhií.

³⁹ Aabéhjáa pihcyáávejáané pañévú pahúllevá múnáa
Gariréá íiñújíri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe
naavémú íjcyámeke wáagóoobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhiitsóné

(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé líiñévúhjáa íjpi chájááveebe ímímóúúveténe
néé dííbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóné?

⁴¹ Áanélliihyéhjáa dííbyeke idyócaráucunúne dííbyedi
íídáátsóvéne neebe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca bóhiíbe.

⁴³ Áábekéhjáa neebe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe
muhdú u bóhiíne.

⁴⁴ Tsaapéhduré llúúváabe éllevu péene dííbyedívú
dúhjítsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u
ímíjpyeténé hallúvú Píivýéébeke tsíeméneri ú íícvéé
téenetu míamúnáa iwáájácu tsúuca u bóhíjucóone.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí
ípájtyedúmeke úubállébe muhdú íbóhííne. Aaméhjáa
mityane Jetsóodívú pihcyáávehíjcyánéllii tsáhájucó
dibye píivýetétú múhdutú cóomí pañévú íúcaávéiyóne.
Áanélliihyéhjáa pehíjcyáabe ímíchi ditye íjcyátút-
síhjíírye. Ároné pañéhjáa pahúllevátú dííbyedívú píh-
cyáávehíjcyáme.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóo bóhiitsóné

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

² Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsííñe óomi-
ibye Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé
íícvúwuuré tsúuca waajácúmé técoomí múnáa.

² Aaméhjáa dííbyedívú píhcyaaavémé dibye íjcyaja wáh-
pécunúmeke úwááboobe. ³ Áanáacáhjáa 4-meva tsivá
íjpi vááúmeityúúbeke dííbye éllevu. ⁴ Áronáacáhjáa tsá
ditye píivýetétú íúújetétsóné mityane míamúnáa íj-
cyánélliihye. Áanélliihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsíí tu-
jkévetu idyóhejúróné botsíí dííbyeke níityétsóme.

⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujsóné iwáájácúne neebe Jetsóo
dííbyeke:

—Líhij, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítú ó
ábájíivéjucóóhií.

⁶ Ehdúhjáa dibye néenetu tétsihyi íjcyame taúhbájú
uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu íhjúvú Píivýéébe ímí
dííbyedívú íjtsúcunúnejíívari? Muurá ihdyu apáábyéré
Píivýéébe píivýeté míamúnáadítú ímítú iwáágoóné
díityédí íídáátsóvéne. ⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítú ditye
néjcatsííne iwáájácúne neebe díityéke:

—¿Íveekí ímítúné óhdítu ámuha méjtsámeíhi?

⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó pi-
ivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímítuháñé
díityémá o ímíbajchóné. Áanéllii ó píivýeté áánúke o
nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítú úúma o ímíba-
jchóhi.” Áhdure ó píivýeté o nééneé: “Dímíjpyeténe
dííhbotámá dipye dihjávu.” ¹⁰ Áhdícyane cáhawáá óví
ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívú o ípíivýéévebe
muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke: Líhij,
dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávu.

¹² Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóo néenemáyé tsúuca
ímíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íítenáa-
ca. Ááneríhjáa mityane íúllévenúne Píivýéébeke
idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá múijyú ehdííivane maájtyúmitúne.

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiiñe Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píh-cyáávemeke úwááboobe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyí ácuucunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa dibye pééne dííbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa dibye diityémá májchone íítténe taúhbájú úwáábojtémá paritséomú nées dííbyé mamýémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá úwááboobe majchó aatyé ímityúméhjíma?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées diityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó nées paritséomuke.

Jetsóó mamýémú majcho áwatýúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýémuma ditye paritséomú mamýémú Píívyéébema íihjyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyéene tsaate dííbyeke néehíí:

—¿Aca íveekí dímamýémú majcho áwátúnáa Jóáá mamýémuma paritséomú mamýémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábávané wañéhjívu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáiyuró majcho. Ehdu néene támamýémú tsá majcho áwáiyuró diityémá o íjcyáne hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé dityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcaaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínoj pácyo mepícyoone tsúúcaau mífíheneu cahpáýu pañévu. Muurá béjpácyo íuhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcaau. Áijyu wágóoovené tsanéécújuco bíínoj pácyoma cahpáýu. Áánéllíi béjpácyo mépañénu bééú pañévúre muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdééné úwááboju béhné úwáábóju pañévu meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýémú méénune

(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamýémuma pajtyé úmihéj píñétú wáyeéévejcóójí. Áijyúhjáa ímamýémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa paritséomú nées dííbyeke:

—¿Aca íveekí aatyé dímamýémú meenu íjcyoojji wáyeéévejcóójí meméénútyuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténeíllíi íñahbéjtema Dabíiúvú téemené méénune Píívyéébé waajácuháámítu cáátuváne? ²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévu íúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé ícúvé páaa tééjá pañévu pícyámeíhijcyané majchómé apáámýéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóójí íjcyá míamúnaa ímí téjcoojji íjcyaki. ²⁸ Áánéllíi Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoójí.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

3 Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamýémuma tsiiñe úcaavé píhcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtí neébe. ² Aanéhjáa téijyu wáyeéévejcóójí íjcyanéllíi tsaate dííbyedívúre íítehíjcyá 'áádíkye éhne ímíjpyetétsóííbye' íñéene téenej téeveri dííbyedívú íñéétsóroki. ³ Áánáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye pééne. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyoojji wáyeéévejcóójji, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtýetétsóiyá tsaate dsíjveri íjcyámeke téjcoojji íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá ditye idsíjve wáyeéévejcóójí íjcyanéllíihyey?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye áñújcutúne.

⁵ Aanéhjáa dííbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe dííbye múhdurá íhyójtí neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtíí.

Ahdújucóhjáa dibye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú íítténe tétsihdyu péeme Heróode hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke ídsíjvétsóííne.

Mítyane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamýémuma peebe únéú úniúvu. Áábekéhjáa mítyane míamúnaa úraavyé Gariréa íiñújti múnaa. ⁸ Aabéhjáa méénuráityúronéhjí mítyane méénúné ubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánéllíihyéhjáa mítyame tsáacunú pahúllevátú Jodéa íiñújítuu, téené íiñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa íiñújítuu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané íñújítuu, íjcyane dííbyeke íajtyúmiki.

⁹ Ehdúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóodívú píh-cyaavéjucóónéllii neebe ímamyémuke ditye mñne íimíbájcho témí pañévu iúcaáveki. ¹⁰ Mítyanéhjáa dibye chéméméhjike bóhíttsohíjcyánéllii ávyetáréjuco ditye dílbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá dílbyeke idyómajcóné íbóhíki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dílbyé lli-íñévu mímóúúvémé pañétú kéévánécoba néemeé: —Uu muurá Píivýéébé Hajchi!

¹² Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiíne tehdu íhjuvátuki.

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki (Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe caméhbaúvú íjtsú-cunúúmema. ¹⁴ Áamedíyúhjáa meménuube 12-meváké dílbyé uwááboju uwááboméré péhíj-cyáimeye. ¹⁵ Áamekéhjáa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméhjike íbóhíttsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóo Tsimóoke Péedoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dílbyere chíjchí hájchimútsídívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéoo hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiihye Jóoda íjcyarióotee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate néeneé (Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áamemáhjáa Jetsóo tsúúca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánaacáhjáa tsúúca mítyane míamúnaa píh-cyaavé tétsihvu. Áamedíyújucóhjáa túhuuvémé tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéhjáa iwáájácúne dílbye hájkímú tsáa dílbyeke tétsihdyu it-sájtýeroke. Íjtsúcunúméhjáa dibye méivaténe.

²² Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dílbyedítu:

—Áadí pañe mña naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene dibye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

²³ Áánélliihyéhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—¿Aca múhdutú diibye Naavéné iye waagóomeíiyáhi? ²⁴ Muurá tsané avyéjujte tsajjtóré íjt-sámeityúmé páhdvare idyáíívéjycatsíhajchíi íllure wáchájánújcatsí íavyéjuto. ²⁵ Áhdure tsája múnna tsajjtóré íjtsámeityúmé páhdvare idyáíívéjycatsíhajchíi ílluréjuco íhjáatú wáchájánújcatsííne. ²⁶ Ahdu íí-vane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure pírujtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjújte íjcyáiyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újovéjtsóiyóobe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsieméné dílbyé já pañétú múha tsájtýeityuró dílbyeke tétsihdyu bóáy-otúmére. Muurá ihdyu dílbyeke tujkénú íbóáyoca bot-síi tsajtyéiyómé dílbyé tsieméne. Áronáa tsáháubá muurá dibye íhñe múhdívú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íí-vane tsá Naavéné oke píáábóityuró dílbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Ímiááneturé ámuhakye o néé panévare ímityúné míamúnaa méénuhíjcyaronéhjí Píivýéébe abájííveííne diityédí ídádáatsóvenema. Áhdure ímityúné óhdityu ditye íhjuvahíjcyaronéhjí abájííveííbye. ²⁹ Áanetu ihdyu dílbyé Apííchotu ímityúné íhjuvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ídádáatsóvéityúne. Aane tsá múijyú diityémá ímíbaávyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dílbye pañe naavéné íjcyane ditye néénélliihye.

Jetsóoke tsiiju dílbyé nahbémuma újcutéróne (Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áánaacáhjáa tétsihvu tsiiju dílbyé nahbémuma wajtsí áachi éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké néé ditye dílbyeke íñéé dibye iúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dílbyé úníuri íjcyame néene dílbyeke:

—Díítsííju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íñééne úníuri ájújcatyémeke íítténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ³⁵ Muurá Píivýéébeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíi.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju (Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

4 Aabéhjáa tsiíne únéú úníúvú uwáábóobedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávenéllii mñne pañévu iúcaávéne téémí pañeturéjuco dibye úwaabóné diityéke. ² Átsihvúhjáa mítyane tsieménéhjitu úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, cáhawáá melleebúcunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúhá bájtsoobe íllure wávarájchí. ⁴ Aanéhjáa dibye wávarájconetu tsáuhjí juuváj píñevú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojco néwayúúné raahóvú íñu imíchi íj-cyátútsihvu. Áuhjíhjáa íícuíwuúré ííñé tétsii íñu mítyane íjcyátúnélliihye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócóri hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyanélliihye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí wáaméneneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájucó néévatúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjí dojco tsátsii imívu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa tsáimíyé píivylene imívu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsihíibájíhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujt-sóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhujsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye ijcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii ijcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhadívú Píivýéébe bóhówátsohijcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyéjú ijcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjýcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé ímítyuháñé muurá tsá ímíabáavyéityúne. Ehdu néénéllii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu íuwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné ñná nééiyóné? ¿Aca múhdutúra ámuha méwaajácuú tsiíñe téhdure nénéhjítu ámúhakyé o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapihjáa tríígoúúhá wávarajcódú néene íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómeke Naavéné téenetu mótátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj piñévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶ Áánetu teene ílléébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré néené mávaríjchojúúne íjcyanéhjí íábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene ñhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhba allóocori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸ Áánetu ímiá úwááboju tsúuca ímí llééborómé mityane íjý avyéjuriyé itsúúrámeíñéllii ílluréjuco ténejcu ábájñívehíjcyáne. Aane nééiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate téené úwááboju ílléébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítyú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mityané nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráavyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú ijcyané úwááboju

(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliiñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicyóó tene íajchúacunúki. ²² Ehdu néene muurá Píivýéébe úwááboju bóhówajtsó páneere muhdú méicyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméenuhíjcyaróné tsá wáájácuratúné íjcyáityúne.

Muurá páneere waajácúméíhi. ²³ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujsóne tehdú ijcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neébe:

—Ímiñeúvú tsáma méjýtsoco íñe ímiá úwááboju tsúuca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medárñíveimeíhajchíí Píivýéébe tsáhájucó amúhadi ícúvéityúne. Áánetu tsúuca iwáájacúné ímí úráavyémeke éhniíñevu waajácútsóiíbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóiíbye éhniíñevu ditye ímiñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyanéwu ditye wáájácuróné dojtúcuíi bye diityédítyu.

Tríígo bájtsómeíñetu ijcyané úwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríígoúúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajñí dibye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcójíváré dibye wáájacútúné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñé píivylene icyéémévéne tsúuca wajcójí íñéévá ípíivýéveíñéjuco. Aane tsúuca neeváhi. ²⁹ Aane kéémé-cooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyeíñe Píivýéébe avyéjúejtéma. Muurá diityéké dibye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíi bye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu ijcyané úwááboju

(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íñetú íñe tsiíñe ámúhakyé ó úwááboó Píivýéébe avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne 'mojtáátsa' némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémévédu. Muurá pahévá neeváúúne lliiñévuré tééhé neeváú ávyetá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebájtsou ííñene keemévé mítyáhécoba pahévare bajtsóhéene éhniíñevu. Ááhé wájácávané hallúvú muurá wahpéjté pñhtobáhi. Ahdu muurá teene Píivýéébe avyéju.

Jetsóó íuwaabóné tsíeménéhjítu úúballéne

(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó mífamúnáake íuwaabóné tsíeménéhjítu úúballéhíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímiñeúvú waajácútsóhíjcyaaabe ñná tene nééiyóné.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Áané íijyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnejcúeúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcúeúvú mñneri. Áámemájucóhjáa idyé tsaate íh-míñeneri pééneé. ³⁷ Aaméhjáa pñnéuri íjcyánáa ávyetá íhnhó kííjyébári mityane nújpacyo nóhjne úcaavé diityé mñné pañévu. Aanéhjáa ípamáávéiyóneri íillityéne diitye ímamyémú idyėjuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne néehíi:

—¡Ávyéjuubej, tsúuca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áanélliihyéhjáa iájkyéne úhbaabe kííjyébama nohji íjcyane. Neebéhjápeé:

—¡Ííjyévéne, dihvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsi-hdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú íhnáhórá ámuha meíllityéne?

Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújt-sotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké dibye néerónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáabeke muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsáapí pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

5 Aaméhjáa tsúuca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáára íiñújivu. ² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áabe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáa ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íekeeve. Úwááñehíhjáa íjcyároneri tsá múha dííbyeke chíjchúí-tyuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúuca dííbyeke chíjchúíucohíjcyarómé íjtyúháacyuma íhyótsicu. Áronéhjáa távúdóco-híjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dííbyeke muhdú méénúí-tyuróne. ⁵ Aabéhjáa cójñhajchótá pécóhajchótá íhjú-cunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj píine. Áané tsáijyúhjáa cámevájúnéri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke íájtyúmííbe éllévu dsíínériyé ipyééne mímóúúveté dííbyé líiñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿Íiná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóo u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú néé Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke 'díjchivyé áadí pañétú' néenéllííhye.

⁹ Áabekéhjáa Jetsóo néehíi:

—¿Aca muubá dimyéme? Áanélliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéejpi mítyame muha meíjcyánél-lííhye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú téené íiñújitu. ¹¹ Ái-hjúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. ¹² Áanélliihyéhjáa dííbyeke néémeé:

—Múúhakye ihdyu wallo aatyé méénímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóónéllii dííbyé pañétú íjchívyéne méénímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méivatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cámevájutu únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté íllityéne ícúí tétsíi múnáake úúballéhi. Áanélliihyéhjáa téhullévú péécunúmé íájtyúmí muhdú tene pájtyene. ¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenéé ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúuca íwajyámúnema íjcyaaabe pevétsihjéduréjuco

ácuúcunúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii néeme Jetsóoke dibye téené íiñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áanélliihyéhjáa Jetsóo ipyéé mííne pañévú úcáávéebeke diibye eenéé ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe néé dííbyemáyéjuco ipyéékií. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsá u pééityú óomaá. Dihyájkímú pañévuré péene duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye íhyájkímú pañévú ipyééne úúballéne páneere muhdú Jetsóo dííbyeke bóhiítsóné Decááporí íiñújiri íjcyácoomíj múnáake. Ááneríhjáa ávyetáre ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóo bóhiítsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma bíwánejcúvuré úújeténaa idyé tsúuca mímúnáa píhcyaaavé dííbyedívú únéú úniúvu. ²² Átsihvúhjáa 'Jáiro' némeíbyé wajtsí píhcyáávéj ávyéjuube íjcyaaabe. ²³ Aabéhjáa dííbyé líi-íñévú ícyánoovévane néehíi:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille óoma íbóhiíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo dííbyema péébeke mítyane mímúnáa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáapille 12 píjcyábájuco dílleke íchémé tújpacyo íhvetépitýúnéri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aal-léhjáa bañúháñé taabójtédívú ityáábótsámeíñé áhdo-híjcyá íhñénehjívú 'pírúhpírújuco'. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóo íjcyane iwáájácúne mímúnáa raahótú dííbye éllévu ipyééne dííbyé wajyámú dómajc'ó muurá dííbyé wajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhiíhi' íñéénema.

²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu.

²⁹ Áánétúhjáa ímiááné tsúuca bóhiílle tsáimiyéjuco lííñémuúcunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóo waajácú tsaate bóhiíne dííbyé wajyámú idyómájcóneri. Áanélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áanélliihyéhjáa ímamyémú néehíi:

—¿Aca muhdú mímúnáa wahdyuré néétúnáa ú dílló múha uke dómajcóné?

³² Ehdúhjáa ditye néerónáa pahúlleva ííteebe íájtyúmí caatyé dííbyeke dómajcóné. ³³ Áanélliihyéhjáa eenéé dííbyeke dómájcolle íllityéneri úúvécunúlléré dííbyé líiñévú ímímóúúveténe úúballé dííbyé wajyámú idyómajcóné. ³⁴ Áanélliihyéhjáa neebe dílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca ú bohííhi. Ahdícyane wa dipye tsáimiyéjucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóo dílleke néénáa tsaate píhcyáávéj ávyéjuube Jáiro jatu tsáame úúballévú dííbyeke ídsíwu dsíjívéjucóone. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúuca dáájyúwa dsíjívéhi. Aane ínélliihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye néeneri ícúvétuube Jetsóo néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéebekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñéene tsá dibye ímilletú pámeere dííbyema péeneé. Apáámyéréhjáa péé dííbyema Péédooro, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóááá, éhdume. ³⁸ Aaméhjáa péeme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañe táhíj-cyámédívu. ³⁹ Áamekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿ñneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjivetúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure goocóme.

Áamekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iijéjuco dibye úcaavéné díílléwúúwúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa díílléwúúwúvuke íhyójtistu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, 'Wáhaj, dájkyeé' nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé éhne múu cuwátú maájkyevadú íbóhíñe tsúúca úllelle 12 pijcyábáhjáa íj-cyalle. Áaneríhjáa míamúnaa ávyetáre ullévenúhi.

⁴³ Áamekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótsó díílleke.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

6 Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibye ípyéé ipíívyéné iññújivu. ² Aabéhjáa wáyeeévejcóójí pih-cyáávéjá pañevú úwaabóne mítyame ílléébóneri dííbyedi iúúlévenúne néehíí:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíñe panévaré wáájacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénuráityúronéhjí imyéé-nune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi di-ibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóó-boo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú íjcyá íchihyi méjpiñe. Ehdúhjáa dííbyedítyú iñéene tsá ditye ávyejúúllétú dííbyeke. ⁴ Áánéllihyéhjáa neebe diityeke:

—Íhdyújuco tsáma Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi íjcyaróóbeke dííbyé iññúj múnáa íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsii múnáa dííbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénuráityúronéhjí méénutúne. Apááñéréhjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíñtsohíjcyáabe. ⁶ Ílluréhjáa ul-lévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánéllihyéhjáa técoomi úníuri íjcyájáhjí múnáakéréjuco dibye úwááboobéré péhíjcyáne.

Ímamyémuke úwáábovu Jetsóó wáalloóne

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke úwáábovu wallóo mítyétsícyutsáké pahúllévavu. Áámé pañevúhjáa pícyoobe ítsíjpa dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸ Áamekéhjáa neebe ditye ítsájtyétu ícyahpáyu, imáj-choo, ídsíídsíi, íjcyane. Apááñéréhjáa neebe ditye ípyéé íhyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápajínee, ícyu-ujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áamekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méj-cyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsii múnáa ámúhá uwáábó cátuhtsóhajchíi múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne iññú píchóujcámei diityédívu, 'tsá múúhá hallúri tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne' nééiyóne. Ááne múu péé tsiéllevuréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyetá íhnáho ícúbáhráméii muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbájhómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íj-cyácoomícyu múnáa ícúbáhráméiñe ehniíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke tébúwájtssoobe uwáábovu iwáállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íjcyahíjcyáne íhvéjtsóne íjtsaméi ícyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikhéhjáa dúúrúbájpácyori íhñiwaúúné ditye pípájchóneri bóhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáne uubállé ávyéjuube Heróóde iwáájacúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsíjiveebéubá tsiiñe bohíñíi. Muurá téenéllii piivyéteebe méénurá-ityúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsíjtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá íhdyu Eriá diibye Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi éjjuúwú ícyahíjcyáabe.

Áánetúhjáa tsíjtye néehíí:

—Áánerá íhdyu béébére diibye Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi éjjuúwú ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenéllii tsiiñe Heróóde néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá íhdyu diibyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñiwaúwú o kípiyuúctsoobéha tsiiñe bóhíñe.

¹⁷ Diibyhjáa muurá Heróóde táábavá ítyónúllekére íñahbe Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íj-cyane Jóááuvu dííbyeke néhíjcyáne hallútú cuvéhoo-jánútssoobe úwáñehíñeri íchíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa díille Herodía dííbyévuke téené hal-lútú iñéhnílléne imíllé ídsíjívetsóne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille píívyetétú muhdú dííbyeke ídsíjívetsóiyóné di-ibyhjáa Heróóde Píívyéébeéjpi dibye íjcyáne ílli-tyéne díílleke téhmehíjcyanéllíihye. Áánéllihyéhjáa dííbyévú íhjúúvanéhjí tsáryóné pañe lleebúacunúhíj-cyáabe. ²¹ Áronáacáhjáa díille Herodía tsúúca dííbyedívu líihyánútsóohi. Diibyhjáa Heróóde ítsímá-vajcójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne éllévúhjáa pi-hjúucuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjujtee, Gariréá iññúj íhtsútujtee, éhdúmeke. ²² Ááméj píñévúhjáa dííl-lé ajuúwá bádíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé di-ibye Heróóde. Áhduréhjáa dííbyeke náhbénúné avyéju-jte ímí íjtsúcunúhi. Áánéllihyéhjáa díílleke neébe:

—Íñá u ímílléne oke táuméi ávyeta ímiáané állítyu-be uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróóde néé díílleke ímiááneturé íñá dílle táumeíñevu íajcúíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íj-

cyáronetu tsahtúnéécú díilleke iájcuíñé teene dille táumeihajchíjju. ²⁴ Áanélliihyéhjáa tsíjju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa ñná ññe ó táumeíyáhi?

Áanélliihyéhjáa neelle díilleke:

—Táuméi tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau ikípíyuuúcuúvú uke dibye iájculi.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille dííbye éllevu ipyééne néetene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níwauúvú.

²⁶ Ehdúhjáa dille néene dííbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dííbyeke náhbénúné avyéjute lléébónáa díilleke iállítyúné ñéénéllii tsá dibye 'tsáhaa' néetune. ²⁷ Áanélliihyéhjáa ñcúu ítsodáhómudítýú tsáápiikye wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáabeke íhñiwau ikípíyuuúcuúne dibye itsívaki. ²⁸ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne ikípíyuuúcuúne bohtájiri itsívaúvú ájcu-váné díilleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsíjju éllevu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááúvú dsíjivéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcuje dííbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedivú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áanáacáhjáa Jetsóó mamýmú úwáábomére ípyéhíjcyátsihdyu tsúuca óómimye tsiíñe píhcyaavé dííbyedivú. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéjji. ³¹ Áámekehjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke 'ráaho néetune' mímúnáa tsaate péenetu tsíjtyeréjuco dííbyedivú píhcyaávehíjcyánéllíihye. Áamedíyhjáa íj-cyame tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ³² Áanélliihyéhjáa péeme mñneri múha íjcyátútsíí tujkévetu. ³³ Áromekhjáa mítyame ájtyumí kiávú ditye pééneé. Áhullévújucóhjáa ñcúu ditye pacóómivátúre péecunéne íjchítýu. Aaméhjáa diityé íhderé úújeté kiávú ditye pétsihvu. ³⁴ Aaméhjáa tétsihíjcyuco íjcyámedivú Jetsóó úújeténe. Áamedíyhjáa ídáátsóvebe éhne múne ítyehméebema íjcyatúme obééjámú íjcyadu ídátsó diityéké íñténéllíihye. Áámekehjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane panévatúre. ³⁵ Aaméhjáa cúvéhréjuco néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca. ³⁶ Ílluréjuco wallo aatyéké íchíj píhíri íjcyájáhji múnáadítyú tsíeménéuba iújcune ditye imájchoki.

³⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíñe maáhdone pámehdívuré úújetéyáhi?

³⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cáná méuvánuj.

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema mítyétsi amóóbe-mútsi.

³⁹ Áanélliihyéhjáa neebe mímúnáake ditye iáhcúba páhadsíjji. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíjji múnááhjáa 100-mevátsa. Áanetúhjáa tsíhyadsíjji múnáa 50-mevátsa. ⁴¹ Aaméhjáa páahóónema amóóbe-mútsikye íékéévéne téhdújtsóobe Píívyéébeke cáame-vu icyarúúvénema. Áané boonetúhjáa idyóhdáñúnene neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére.

⁴² Aaméhjáa imájchónetu pámeere oové tsamíye.

⁴³ Áanetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenéé tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúri Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dííbyé íhde únéú tsiñéjcuvo mñneri ipyééne iúújeté Bet-sáidávú dibye mímúnáake pityájcóné hajchóta.

⁴⁶ Aaméhjáa diityéké ípityájcóne peebe cámeñbaúvú

Píívyéébema íhíjyúvaki. ⁴⁷ Áanáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pñnééúvújuco íjyunúne.

⁴⁸ Áámekehjáa dibye íñténáa kíjyeba nóhji wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Áame déjutúhjáa pe-jcójucó dibye péene nújpácýó hallúri úlleebéré diityéké pájtyeíñúúibyédu. ⁴⁹ Áábekéhjáa iájtyúmíne íllityémé wáníjcyameí naavénekére iwáábyúnema.

⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme. ⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyee íhde majcho mítyámedivú úújetétsórónáaáca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsaréé íñújiri

(Mt 14.34-36)

⁵³ Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsaréé íñújivu úújetémeke tétsii múnáa iájtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áanemáhjáa úbálléjcatsímýe tsúuca dibye téené íñújivu wájtsine. Áanélliihyéhjáa pahúllévátú chéméméhjike tsivámé dííbye éllevu.

⁵⁶ Aabéhjáa patsíhíjváriyé íjcyámeke úwááboobéré pe-híjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyeyétsihjírí íjcyajáhji múnáake, íumíhénéri íjcyámeke. Átsíhji múnááhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá dibye pájtyéítsihjívú. Áanemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke dibye diityéké íwajyámúubávuré idyómájcótso ditye íbóhíki. Ahdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

Ímichi ñná mímúnáake tútavajtsóne

(Mt 15.1-20)

7 Aaméhjáa Jetsóodivú tsáijju paritéómuma taúh-bájú úwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaavéhi.

² Aaméhjáa íñténáa dííbyé mamýmudítýú tsaate íhyójtsine níjtyámeítýumé majchóhi. Aaméhjáa múhdurá íjtsúcunúme íhdé múnáaúvú méenuhíjcyádú ditye méenutúne. ³ Diityéhjáa Píívyéébedivú íímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé íhde íhyójtsine níjtyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchótyuró níj-

tyámeityúmé tééné uwááboju iúráavyénéllíihye.

⁴ Tsíeménéhjáa iñáhjhénújetsihdyu wájtšime iñj-tyámeityúhachíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéenuhíjcyanéjhjáa nityuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nityuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mítyane tsíñehjí ditye méénuhíjcyané ityútávajtšameíñé iímíjpyetéki. ⁵ Aanéhjáa iúraavyepíñéllíi diitye paritséomuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí díamamýmú tsá nityámeihíjcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímíáámeúvúdu bañú múnáa ámuha mejícyame. Ímíáánéhacáa Itsaíaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi ámuhadítýú néehíí:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuríye. Tsá ávyeta íñbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúné úráavyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúné iúraávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíaúvú caatúnú ámuhadítýu. ⁸ Aame ámuha tsá meñcúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityúré iújcúné íjtsaméi mímamúnáa úwáábohíjcyáneriyé ámuha meñcúvehíjcyánéllíihye. Muurá eene líiyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráavyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehjí állíuré ditye méénune ámuha meúráavyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha mímamúnáadítýuré tsáané uwáábó meúráavyéne ¿íveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meñcúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitseeúvuj téeveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájýune avyējuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjvéhi.” ¹¹ Ehdu dííbye taúhbaju néérónáa muurá ámuha méúwáábócatsíhíjcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píaabóne. Ámuhtsikye o píáábóiyódú ífvane Píívyéébekéréjuco o íjcyánehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjúvúaróóbé hallúrí tsá íñá íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. ¹³ Ehdu muurá ámúhá íjtsaméityúré tsáané uwáábó ámuha meúráavyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meñcúvehíjcyatúne. Áánetu ijcyané mítyane tsíñe állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa iñétsihdyu tsíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú mélléebúcunu ámuhákye íñá o nééne ámuha mewáájacuki. ¹⁵ Muurá panévare mímamúnáa májchoróné tsá diityé íñbúwá íjtsaméi tútávajtšotúne. Áánetu ihdyu diityé íñbúwáané déjúcotúré néhniyyu tsááne diityéké tútávajtšóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké iñééne peebe ímamyémuma tsájaávu. Átsihvúhjáa dííbyeke díllómé íñá nééiyóné ehdu dibye úwaabóne. ¹⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha mejícyarómé tsá mewáájacutú íñá tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéjhjí tsá meke tútávajtšotúne. ¹⁹ Tehdu teene ma-

jchótú ímítyúné íjtsaméi tsáánejhívari. Muurá pevénéré méjpiítýu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó panévare májchoháñé dooháñema ímí néene maáwáityuróne.

²⁰ Átsihdyúhjáa idyé tsíñe neebe:

—Muurá ihdyu mímamúnáa íñbúwá déjúcotu ílluune ímítyúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtšóhi: íhdícyáméhjimáyé ditye dómácócatsíhíjcyáne, ditye dsíjvétsócatsíhíjcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhíjcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiutáavahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhíjcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhíjcyáne. ²³ Énehjí ihdyu mímamúnáa íñbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtšóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo ímamyémuke.

Tsíñé iñjúj múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícýú íjcyané iñjújvu. Aaméhjáa tsájaavu úujeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kíá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa íñcúiyé waajácúme tétsihvu dibye wájtšine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá dííbyé llííñévú Tsiropenítsiá iñjúj múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañetu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi íñtsímedítýú majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcuítýuróne.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjúbej. Áronáa muurá múne oohímýé íjcyarómé majchó tsíime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Áhdícyane wa dipye dihjúvuj. Tsúúca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóo. Tsáhájucó dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa pééle úujjeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsíucunúllédívu.

Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájucóotúne.

Lléébótuube ihjúvátúúbeke Jetsóo ímíjpyetétsóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóo ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvuréjuco pééme pajtyé Decááporí iñjújtu. ³² Aaméhjáa tsúúca tétsihíjcyuco íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjúvátúúbeke dibye ímíbájchoki.

³³ Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtšiwari íñúhejúúcú íbóríjcyóne iúúniyi dííbyé nífjjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áánemáhjáa cáamevu icyárúúvéne tsíjpanécoba iállíjchúne dííbyeke neebe:

—¿Epáata! ‘Díñúhejúúcú dímíabáavyéne lléébo’ nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúúca llééboobe tsaímíyējuco íhjúváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye

tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme. ³⁷ Áaneríhjáa ávyétá ihnáhó iúúllévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiáané piivyéteebe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha piivyéteebe illéébotsóne. Áhduréha ihjyúvátumeke piivyéteebe iíhjúvatsóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 15.32-39)

8 Aanéhjáa idyé mítyane mífamúnaa Jetsóodívú píhcyáávemedi tsá íná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áanélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye mífamúnaa tsúúca 3 coojívájucu mééma íjcyame ímájchoma íjcyájúcoótúneri.

³ Muurá májchótúmeke ihjáhañévu o wállóhahjíi juuvávýuré chéméiyómé ájyáháneri. Muurá tsaatétsáhjí tsíhýullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcúnetu diityéké mémájchótsoíyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

⁶ Áanélliihyéhjáa neebe mífamúnaa íahcúbaki.

Áánemáhjáa teene páahóóné iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévu ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyanévu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtu. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁹ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke ímájchótsóné boone diityéké ípítýajcoííñe péjúcoómé mífneri ímamyémuma Damanóótá iíñújívuréjucu.

Jetsóoke paritséómú néé dibye méénúráityuróné imyéénuki

(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhjácatsíki. Aaméhjáa dííbyeke ímújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejívari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké íñééne tsiiñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcvu.

Paritséómú uwáábójuu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájíivé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho.

¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—Téíbúwá tsáma méíjcyaco. Méífcúvedí eene pááá oorichó Heróódema paritséómu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ífvane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdurá ámuhá íbuúúné nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáajácúpityú táuwaábo. ¹⁸ Áánerá ámuhá hálluúnema ámuhá núhejúúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátýumihíjcyatú ínehjí o méenuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné o úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívú. Áánetúu coéváné ¿múhdúrujtsívá wáhpe éhne mépihjúcúhi?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsívá wáhpe muurá mépihjúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhne 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsívá tééne pájtyé mépihjúcúhi?

Áanélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunéree 7-rujtsívá wáhpe mépihjúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú íná nééiyóne pááá oorichotu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánaacáhjáa dííbye éllevu tsaate hálluátúúbeke itsíváne néé dibye íimíbájcho dííbyeke. ²³ Áanélliihyéhjáa dííbyeke íhyójtistu iékéévéne técoomítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúcu iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne díllóobe dííbyeke muhdújucó dibye íítene. ²⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú o íté mífamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áanélliihyéhjáa tsiiñe Jetsóó dííbyé hálluúúcu dócarájcónetu botsii tsáimiyéjucu dibye íítene.

²⁶ Áábekéhjáa ihjyávú iwállóóne neebe técoomí múnáake dibye iúúbállétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé 'Tset-saréa Pirípo' némeí cóomí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávýu diityéké díllóobe muubá dibye íjcyane dííbyedítyú mífamúnaa néhíjcyáne.

²⁸ Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiiñe bóhíbe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýu Eriá tsiiñe bóhíbe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjucu dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíi?

Áanélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto mífamúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péedoro dííbyeke néenetu bóijcyuube ditye muuca iúúballétuki.

İdsjívėiñé Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúballėebe Jetsóó Míamúnáajpidívúu ípívýėėveebe muhdú ĩcúbáhrámeiñe. Úúballėebéhjáa muhdú túkevėjtsojtee, llúúvájte avyėjuttee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke íavyejúúllétúne dsjívétsoobe 3 coojvatu tsi-íñe íbóhíiñe. ³² Ehdúhjáa dibye néenėllii Péedoro dííbyeke ihdyúėtsihvu idyówajcáróobeke néé ehdu dibye íihyúvátuki. ³³ Áánėlliihyéhjáa dííbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ĩteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebėhjápe:

—İDihne óhdityu Náve Naavėnej! Muurá tsá u wáájácutú muhdú óhdityu Píívýėėbe ĩjtsámeiñe. Míamúnáa ĩjtsamėyė dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñėné boonétú pámeere tėtsihyí íjcyámeke neebe:

—Tsaate oke úraavyéné ímillémé múu íimillédú íicyahíjcyánetu ĩhvetėne oke úraavyé wájýumeítýúmé tėné déjúcotu ĩcúbáhrámeiñe páñe. ³⁵ Muurá íimilléduré ícyahíjcyámé tsá pájtyetėyúne. Áanetu ihdyu íimillédú íicyahíjcyáné ĩhvėjtsóne ookerėjuco úraavyémé pájtyeteėhi. ³⁶ İAca ĩñetú meke píáábóiyóné tsájyú múu mewágóóóvėnáa mítyane meėhneváne? ³⁷ İMityá íjcyáné tsane mepájtyetėyóné ehniíñevu tsaímíyė meíjcyáiýóne? ³⁸ Muurá oke úraavyéné núcojþíllemeke téhdure ó nucóþílleé Míamúnáajpidívúu o ípívýėėveebe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballėiyóné núcojþíllemeke téhdure ó núcojþílleé níjkyėj múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáacooca.

9 Téhdurėhjáa tsiiñe neebe diityėke:

Muurá ĩmiááné ámuħadítýú tsáhái tsaate dsjívėiñe Píívýėėbé avyėjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojvatu peebe cámeħbaúvú apáamyemáyé Péedoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmema. Áamedívúhjáa tsíhdyúreevéne. ³ İwajyámúhjáa ávyeta tsítsj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáhábá múha téhdu ímí níjtyútyuró wájyamu. ⁴ Áanáacáhjáa Eriama Moitsėemútsí tėtsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihyúváhí. ⁵ Áaneríhjáa Péedoro iúllėvenúne néé dííbyeke:

—İAvyėjúubej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane métsu mémėénu 3-wava nújuwááné ámúhá aħpa dihñėwaa, Moitsėe éħwaa, Eriá éħwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa íllityéné pañe íñėné tsá Péedoro wáájácutúne. Áhdurėhjáa íħahbėjtėtsí íllityėhi.

⁷ Áanáacáhjáa ojso diityédívú nítyéné pañétú Píívýėėbe néehí:

—Áánu Hájchíwú mítyane o wájýúubeke tsáma méllėéboco. ⁸ Áánėlliihyéhjáa ĩterómé ĩñėubará íjcy-

atúne. Téhdurėhjáa Moitsėemútsí Eriama tsáhájucó íjcyatúne. Apáabyerėjucóhjáa Jetsóó tėtsihyí.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óomíñaa Jetsóó bóijcyú ditye muuca teene iúúballétu Míamúnáajpidívúu ípívýėėveebe dsjívėtsihdyu tsiíñe bóhíñtúné hajchóta.

¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muuca úúballétú teene.

Aamėhjáa ihdyu tsamėéré díllócatsíhijcyá muhdú dsjívėebe tsiíñe bóhíiñe. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dííbyeke:

—İÁcooca muhdú ĩvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriá tsiíñe íjcyaiñe míamúnáake pájtyetėtsóiiibe bóhówáávėiñe íhdėwu?

¹² Áánėlliihyéhjáa neebe:

—Éėe, ĩmiáánėjucóhdėe tene némeiñe Eriá bóhówáávėiñe míamúnáake pájtyetėtsóiiíbyé úmíwari dibye diityėké ĩhdėnu dííbyema. İMuhdútá néene óhdityu Míamúnáajpidívúu o ípívýėėveėbedítýú Píívýėėbé waajácúháamítuj? Muurá néene míamúnáa oke íavyejúúllétúne óhdi ícúbáħraíñe. ¹³ Aanėe muurá ĩmiááné íjcyájucóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenėe Eriá dibye íjcyane ditye nehíjcyáabe. Áróóbekėe míamúnáa íehdiivállėne íllure ícúbáħrahíjcyáhí.

Áánemáa dibye néerone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívýėėbé waajácúháamítu tene nehđújuco dííbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáapíwúú pañétú naavėneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamėhjáa tsúúca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyamedívú wajtsíhi. Áanáacáhjáa taúhbájú uwáábojtemá diitye ímamyémú táhjacatsíhijcyáhí. ¹⁵ Aamėhjáa dííbyeke íajtyúmíne ĩcúu dííbye élleu ipyėéne dííbyeke duurúváhí. ¹⁶ Áamekėhjáa neebe:

—İĩnerí ámuħa métáhjacatsíhijcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye neerónaa tsaapi néé diityėj þñétú dííbyeke:

—İAvyėjúubej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyáabe íhyúvátúubeke ó tsívá díllelevu óoma u ímíbájchoki. ¹⁸ Muhdú íhya dííbyeke dibye méenúcooca baavu áakityėébé íhyútú uráħtsaba íjchívyėcooca íħwáñe ĩhdóne cópenúhíjcyáabe. Áánėllii ĩñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityévá óoma dííbyé pañétú iwáágóóroki. Árónaa tsá ditye píivyetėtúne.

¹⁹ Áánėlliihyéhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—İjuhúú, múhduré míamúnáami ámuħa Píívýėėbeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ĩmúħajchótá ámúhá muhduré o áábúcúne ámúħakye ó úwáábohíjcyáá ámuħa mecáhcujtsoki?

Ehdúhjáa diityėké íñėérone neebe:

—Áyu cána bo íllelevu metsívá dííbyekėj.

²⁰ Ahdújucóhjáa dííbyėwúuke ditye tsájtyene dííbye éllelevu. Áanáacáhjáa naavéné Jetsóoke íajtyúmíne dííbyeke ávyeta wáħrohjácoobe áakityė baavújuco. Aabėhjáa baari cávíhyíñúmeíbyeke íhyútu uráħtsaba íjchívyėhi. ²¹ Aanėhjáa Jetsóó néé cááníkyėé:

—İAca múħajchótájucó íllu dibye íjcyane?

Áánėlliihyéhjáa neebe:

—Tsííménédítyúré ehdu dííbye. ²² Tsáijyu muurá cújúwá pañevú díbye íjcaáyoobe tsúúca dsíjvéhíj-cyáiyáhi. Áané tsáijyú téhi pañevú dííbyeke wááohíj-cyaábe. Aane cána ihdyu u pívyetéhajchíí múúhadi dídáatsóvéne múúhake piááboj.

²³ Áanéllihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—¿A o pívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ímiáané oke u cáhcújtsóhahchíí tehújuco uke o piááboíne. Tehdu ñná óhdivu túhúnejíívari.

²⁴ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcújtsóhi. Áanéllii oke piáábó éh-nííñevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe néehíí:

—¿Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhjúvátuube lléébótúúbé pañétú uke o néé u íjchívyeki! ¿Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañevú!

²⁶ Áanéllihyéhjáa naavéne wáníjcyámeííbyéré dííbyeke tsííñe ávyétá íhnáó iwáíróhcóne íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúacunú tsúúca díbye dsíjvéjucóóne.

²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójtsitu íjyócujáróobe tsaímiyéjuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyému-ma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Pívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjvéíñé tsííñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréá íñújtu. Ái-jyúhjáa tsá Jetsóó ímíllétú múha wáájacúné dítye tééneri pájtyene. ³¹ Imílléebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke úwaabóne. Téijyúhjáa úúballébe Míamúnáájpídívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévésóóbeke dítye dsíjívétsoobe 3 coojí-vatu tsííñe íbóhííñe.

³² Ehdúhjáa díbye dítyéké úúballéné tsá dítye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dílló caabyé ñíhtsútuube dítyédítyú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaavu. Átsihvúhjáa Jetsóó dítyéké néehíí:

—¿Íñerí ehne ámuha táhjácatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá dítye áñújcutú caabyé dítyédítyú ñíhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa ítyáhjácatsíñéllíhíhíe.

³⁵ Áanéllihyéhjáa íacúúvéne neebe dítyéke:

—Ámúhadítýú ñíhtsútuube íjcyane ímíllebe óvíí tsíjtyeke íícvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa dítyéké íñéene tsííménéwúuke icyá-jaabúcuéne neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsóhree.

³⁷ Ahdu muurá táuráavye múnaa ídátsó néémeke íícvéhíjcyámé ookéjuco íícvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okéé wállóóbekéjuco dítye íícvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávajtsotúmé meke piáabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dímyémeri wáágóohíj-cyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuíñú tsíjpiye íj-cyaabe íveekí tehdu méénúnéllíhíhíe.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Íveekí ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénúráityúronéhíí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjúvátýuróne. ⁴⁰ Muurá meke piáabómé tsá meke tútávajtsotúne. ⁴¹ Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá tééne áhdó íñé ímíjyaú íjcyááhi.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé

(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcújtsómé ídátsó tsííméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbañúmeke wájojco móóá pañevú dítye ícúbáhrámeíyóné íhdétu. ⁴³ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcyúmeí téhojtsíj. Muurá ímí ámuha méíjcyáá tsánejcuéhójtsima íjcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyáá tshójt-sícuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañevú mewáágóóvéhahchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁵ Téhdure ámúhá tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípyújcyúmeí téjtuháñ. Muurá ímí ámuha meíjcyáá tsajtúháacyuma íjcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyáá tsajtúháacyuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañevú mewáágóóvéhahchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁷ Áhdure idyé ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhj. Muurá ímí ámuha méíjcyáá tsánejcuéuma íjcyájucóóturómé Pívyéébe avyéjuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyáá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañevú mewáágóóvéhahchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúvéehi. Áánetu Pívyéébeke íícvéhíjcyámeke ímíjpyetétsóíbye ehne múúne cánááma heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánááma íímúnéllíi meke

piáabóhi. Áanetu iímútuca tsá íínetú tene piáábó-
tyuróne. Ahdu teene Píívyéébe uwááboju cánaámadu.
Aane ihdyu óví ámuhá pañévu ámuha méujcú
tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó
úwaabó ímamyémuke.

Táábávájcatsímíyé wáágóójcatsíítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

10 Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye
ímamyémuma Jodéa iínújivu Joodáa tsiñéjcuvu.
Áhullévúhjáa idyé māmúnaa dííbyedívú píh-
cyáávemeke imyéenuhíjcyádú uwááboobe. ² Áijyúhjáa
paritséomú dííbye éllevu itsáane dííbyeke imújtátsóro
dilló tsáápilleke ihdícyané hallúturé ájyu wáagoóné
tehdújuco néhajchíjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Muhdútáhjáa Moitséúvú nehíjcyá téenetuj?
⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:
—Muaráájáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá téené waa-
jájúhaamívu maájcuéne meíhvéjtsóiyóne.
⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:
—Muaráájáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye
cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene
néétúrónáaca. ⁶ Muaráájáa Píívyéébe páné ihdeene
íipívyéjtsóné nájcaúvú téhdure ípívyéjtsó wajpii, wallee,
íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁷ Áánélliihyé
muará neebe wajpi ityáábávácooca ííneíñé cáánímút-
sídítýú díílle máyéjuco íjcyá tsahéecoréjuco tsáápiye íj-
cyáiyódu. ⁹ Aamútsí míítyétsí íjcyáromútsí tsahé-
coréjuco íjcyáiñé Píívyéébe ípívyéjtsódújuco. Áánéllii
tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávétyuróne.
¹⁰ Ehdúhjáa íñééne boonétú tsájaavu ímamyémuma
úújetébeke tsiíñe dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa
neébe:
—Muará tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco
ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubáané íj-
cyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle
ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityáájváhajchíí ími-
tyúné meenú ájyu ímíubáané íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco
íjcyáneri.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate íítsíímeke tsivá dííbye éllevu
díbye diityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki.
Árónáacáhjáa ímamyémú neé íínevú ditye íítsíímeke
tsíivane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú neéne tsári íjtsú-
cunúne neebe diityéke:
—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi?
Muará diitye tsíime íjcyadu neémé wáabyuta Píívyéébe
avyéju. ¹⁵ Aane ímiááneturé ámúhakye o neé ehne
múúne teetsí tsíímene ímí meke cáhcujtsódú
Píívyéébeke cáhcújtsotómé tsá dííbye avyéjéjte íjcy-
atúne.
¹⁶ Ehdúhjáa íñééne tsiíméké cájáábíñuubéré piáábó
táúmeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééíyónáa tsaapi dííbye éllevu
dsííneríyé itsáane dííbye íliíñévu ímímóúúvéne neé
dííbyeke:
—Uwááboobej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke díñe
muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsííjvéjúcódóítyúne bóhí o
újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muará ihdyu
apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muará tsúúca ú
waajácu dííbye taúhbajúúné illu neéneé: Tsá múu ihdí-
cyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu māmúnáake
dsííjvétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíu-
utúne. Múu avyéjuullé díícyáánímútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó neéneéllii neébe:

—Uwááboobej, tehdújuco muará ihdyu o ícyahíj-
cyané táayáábedityúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye neéne Jetsóó ímí íjtsúcunúne neé
dííbyeke:

—Árónáa íjcyanéi tsane. Dítsíeméné náhjhénúne
piáábó ídáátsóméhjike. Ájyu ihdyu ú avyéjúúteé
níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá
ehdu méenúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó neéne kimóhcó pajtyé dííbyeke
mítyane díbye éhnevánélliihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúl-
lévenúne neé ímamyémuke:

—Muará mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébe
avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye neéneri ímamyémú úllévenúnéllii
tsííñe neébe:

—Ámuúha Llihiúmuj, íhnáhóóné ímiááné ehneva
múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyóné ditye téen-
eríyé tsúúráméíhíjcyanélliihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló
ánéétóhéjtu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye
ehneva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye neéneri iúllévenúne tsamééré néj-
catsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjúcóhde māmúnaa tsá píívyetétú iye ipáj-
tyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe píivyeté diityéke ipáj-
tyetétsóné íñá dííbyedívú túhúútúnélliihye.

²⁸ Áánélliihyéhjáa Péédoro neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muaráájáa páneere muha meíhvéj-
tsóne ukéréjuco meúraavyéne.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muará ímiááneturé ámúhakye o neé
tsaate íjcyátsíhji, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímút-
sii, méwamyuu, íítsíímee, íjcyámeke tsánejúvú íhvéj-
tsóne Píívyéébe wákíméí méénume íñe imíjyaú íj-
cyáiñé íñe iínújiri. Aame muará ájtyúmí tsíjtyeke di-
ityémá íñahbévámyeke íñahbé múdú íñaallémúdu
cáánímútsídyú íítsíímédú neéme téhdure ookéréjuco
úráavyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhráméíhíj-
cyáahi. Árónáa ihdyu nihñévúré újúcuímíyé múijyú id-

síjivéjúcoóityúne bóhí tsíjírjúco ííñuji Píivyéébe ípívyéjtsóji hallúri íjcyaki. ³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutumé íjcyame ídátso téjyu waagóojte íjcyaaíhi. Ááné lliiñévú íñe ícyooca ídaatsomé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu pééme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu ímíjyocárone tsiíñe úúballébe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe. ³³ Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsóóhi. Aame oke íkéévéébeke jodíómú íjcyátumé hójtsí pañévú íhvétsoó oke ditye ídsíjívétsooki. ³⁴ Aame óhdi íúúhívaténe oke úníchíycuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

Jacóobomútsí Jóáama Jetsóoke táúmeíñe

(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóoboma Jóáamutsi néehíi:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿íñá ámuhtsi méimílléhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u áucjcaróné úuma muhtsi maávyéjuutéki.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájacutú íñá metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíiyá muhdú o ícúbáhrámeíydu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíiyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméííhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihiyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsídívú. ⁴² Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké néehíi:

Ámuha muurá méwaajácú ííñújiri íjcyané avyéjulte íñáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³ Áanetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néetune. Ámuhadítyú íhtsútuube íjcyane ímíllebe mú pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe tsá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnáa oke ííccúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájuryi o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ípájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévurjúco péémema mítyame péehíi.

Áánáacáhjáa ditye pééjú únuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúacunúbé táúmeíhijcyá piáábo.

⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó pííhine iwáájácúne kéévánécoba néehíi:

—¿Jetsóó Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyucó ihdyu óhdi ídídaatsóve! ⁴⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate néé cúúvéhulléré díbye íjcyaki.

Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¿Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyucó ihdyu óhdi ídídaatsóve!

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyocúúvéne néehíi:

—Méne díbye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa íccúí íwajyámú hállújea ityácóríívéne díbye cátsíñiiyvéne dííbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿íñá ú ímílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó ímíllé o hálluváne.

⁵² Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hállúváhi.

Ahdícyane wa íllurjúco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó

dííbyeke néénemáyé ítétjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájucó pééneé.

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

11 Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej pííhíri Bepajéema Betáaniá coomícúyú únuri oríivo bájú íjcyátsihvu.

² Átsihdyúhjáa Jetsóó míityétsikye ímamyémudítýú ípííhíré coomívú iwállóómútsikye néehíi:

—Écoomi ípííhíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye 'ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíi méneéco: "Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Íccúiyévané ihdyu óómíchóííbye."

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá únútu tsaaté já llahájtsí mǎjco lleehówa úmíwatu dóhjíváábedívú.

⁵ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó: —¿Aca ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó kíávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsi díbyeé úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsi itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájamúúnevu ditye íh-bóné hállúvú Jetsóó íñeríívyéne péehíi. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnáa juuva íhbó wájamúúnema wájuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dííbyema pééme tsuullérii, idyérurii, íjcyame wáñécóhíjcyá:

—¿Íñóóoj, maímijyu áanu Píivyéébe mémeri tsááneéj! ¹⁰ ¿Íñóóoj, maávyéjújtsó áánúke Dabíiúvúj

tsiiménémúhaabe ímiá ávyéjuube ijcyáábekel! ¡Maími-
jyu Píivvyéébe mééma ijcyane! Ehdúhjáa iwáñéjcone
nehijcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúva-
jávú iááhívéne tééj pañe panévaré íñtííñúne péjucóó
Betáániávú cuvéhrejuco tene néenéliihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiijyúhjáa Betáaniátú ditye óómíñáa Jetsóó
ajyábaávatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí hi-
gyéerahe juuvá úníutu ijcyahé imíwu háámívahe. Ááhe
éllevúhjáa mijyóóveebe 'néevahéubáhaja' iñéénema.
Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néevatú iñéeváiyó rááhori
iijcyátúnéliihye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa illuréjuco dibye
teehe pítyúutsoobe nééneé:

—Óvíarohe tsáma tsiíne u néevahijcyádú ú neevá
níhñécunu illuréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjhé múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jet-
sóó duurúvájá pañétú boáyó tééj pañevú náhjhénú-
catsímyeke. Dsñdsikéhjáa cápáyócohijcyámé met-
sáwáané wájócoóbe. Áhduréhjáa íjújumuke
náhjhénuhijcyámé acúvewáané wájócoóbe.

¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééj pañevú
iñáhjhénújúcótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píivvyéébe waajácúháamitu nééneé: "Íjya
tahjya tééj lliiñevú mřamúnaa óóma ihjyúvahijcyái-
jya." Aaja živeekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíl-
lone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte
avyéjjetémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllerá
dííbyeke idsjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé
mřamúnáadi ditye ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnél-
liihye. ¹⁹ Áané iijyúnuvúhjáa tépejcójuco Jetsóó péene
técoomítýú ímamyémuma tsiíllévuréjuco.

Higyéerahe chémene

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsiijyu cúúvénéturé dibyé pítyúutsohe
higyéerahe ijcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí
tehe tsucáaaháñé tébajkyéjímájucó chémene. ²¹ Átsi-
hvúhjáa Pééodoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa
Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neebe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúutsohéha íhye tsúú-
ca cheméhi.

²² Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméenuhijcyá ímíñeúvú mécahcújt-
só Píivvyéébeke. ²³ Muurá ámúhadítýú tsaate ímiáané
ímí cáhcújtsómé éhbau cámehbáu nééiyá téhbau íñne
móóáj pñnévu. Ahdújuco muurá téhbau íñnéiyóne.

²⁴ Ahdícyane muurá páneere Píivvyéébeke ámuha
metáúmeíñé piáábojúvú ámúhakye ájcúiibye ímiáané
ámuha mecáhcújtsóhahjíijyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tu-
jkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha
medáñvécatsíhahjíijyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani

níjkyéjiri ijcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne illuréjuco
ábájñveíñé ámuha ímítýúné meméénune. ²⁶ Áánetu
ímítýúné ámúhakye méénúmedi ámuha meídáát-
sóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéi-
týúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri ijcyánáa duurúvájá pañe ij-
cyáábedívú llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee,
túkevétsojtee, ijcyame pihcyaaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa néé
dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u ijcyaaabe eene ehdu néne-
hji ú méénuhijcyáhi?

²⁹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure žacáa múha nééjuri Jóáa tsótsohijcyá
cáhcújtsómeke? ¿A Píivvyéébeé, mityá mřamúnaaré
nééjuri téené wákimyéí méénuhijcyaaabe? Áyu cána
oke máañúcuju. Ámuha oke máañúcujuhahjíí botsíi
ámúhakye ó neé múúbé íhtsúturí o méénuhijcyáne.

³¹ Áanélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá 'Píivvyéébeé nééjuri tsótsohijcyaaabe'
menéhahjíí meke nééíyoóbe: "Áábekéráhjáa živeekí
tsá ámuha mecáhcújtsótúne?" ³² Áánetu 'mřamú-
naaré nééjuri' menéhahjíí meke mřamúnaa téené
hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévaré cáhcújtsó
ímiáánéjuco Píivvyéébe íhjúu uubálle múnáajpi Jóáa íj-
cyane. ³³ Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácútu.

Áanélliihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Aanéjñva idyé ámúhakye ó neé múúbé íhtsúturí o
méénuhijcyáne.

Úmihé tehme múnáa múhdurá dárñvémeíñetu ijcyané uwááboju

(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

12 Áijyúhjáa Jetsóó tsiéménéhjítu uwááboobe
néehíí:

—Tsaapíhjáa ímihé tsanééré óóva íbájtsone
mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene
néevá dótshúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallíj pñnévú
méénuube jáhvu cáámé cónháuvú tééj pañétú tépal-
li téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépal-
lívú ityéhmetsoíñúne aahívetéébe tsííñé iñííjji.

² Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wál-
loobe únúu múnáájpiikye dííbyema ditye iwállóoro
dííbye éhné íjcyadúne. ³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke di-
tye íllure méénúpéjtsónetu dibye óómiñe íveébe.

⁴ Áanélliihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco dibye wállóroóbeke
téhdure néwayúneri íhñíwáutu ityúúvátsoóbedi íllure
uuhvatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye dibye wál-
lóóbeke ílluréjuco ditye dsjívetsópejtsóne.
Áronáacáhjáa tsiíñe wálloobe pívámevákéjuco.
Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsjívét-
sóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mityane
dibye wájjuúbe. Áábekéréjúcohjáa dibye wálloone
'íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme'

iñéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke iájtyúmine néjcat-símye: “Aabye muurá íllíyájucó íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsjíwétso mehnéréjucó tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe idsjíwétsóóbeke waagóomé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó diityéké iúúbállétsihdyu néehii: —¿Aane íñe diibye úmíhé aabájaabe itsáácooca muhdú méenuú eenée tépallívu díbye téhmétsoíñúmé ímityú dáríwémeímyeke? Muurá diityéké dsjíwétsóo-ibye tééné hallútu. Áane tsíjtyekéréjucó díbye téhmétsoíñe tépallívu.

¹⁰ ¿A tsá ámuha mújyú meéévetú Píivyéébe waa-jácúháami? Muurá téhaamítú nééneé:

Tsaúu néewayu jááháñe wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáagóórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéu. Muurá ihdyu Píivyéébere ehdu meenu téhdújucó.

¹² Ehdúhjáa diitye llúúwájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútu imíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnéwémé Píivyéébe ihjyú uuballe múnáajpi díbye íjcyane mřamúnaa néhíj-cyámedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjucó pééneé.

Ílínjé avyéjúbé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséómú wallójcatsí Heróódé icyánéjucéjtemá dííbye éllevu ditye iñéete muhdú dííbyedítyú ipítyácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjt-sámeímyé díbye muhdú áñújcúnetu dííbyedívu iñéét-sóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuube. Aabe ú uwáábohíjcyá kéjijtó Píivyéébe mřamúnáadívu ímí íjtsúcunújító tsijtye múhdurá úhdívu íjtsúcunúróneri ícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúullétúnéllíihye. Aabe cána múúhake diñe díicyánéjcutuj. ¿A téhdújucó avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyáne maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dííbyeke dillómé íllure ímújtátsóroki. Aaméhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveeki íllure oke ámuha memújtátsóro mémávári-jchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsíjívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjucó íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píivyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáabyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééneri íllure ullévenúme.

Dsjíwémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téjyúréhjáa idyé tsadotséómú péé dííbye éllevu medsjíwémé tsiíñe mebohíne cáhcújtsótúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitsééúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívu tsíwávátuube dsjíwéhajchíi íñahbéréjucó díílleke táábávaíñe dííbyeréjucó itsíwáva díílledivú íñahbeúvúu tsíwávaíyóne. ²⁰ Aanée íjcyámé 7-meve tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávároléjtane dsjíwé tsíwávátuubére. ²¹ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsjíwé díílledivú téhdure tsíwávátuubére. Áábé bonéebekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meve íjcyame díílleke ityáábáválledívu tsíwávátumé dsjíwéhíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílleréjucó dsjíwéne.

²³ Aane cána múúhake diñe ímichi ¿cáabyé taaba dille íjcyáiñe tsiíñe ditye bóhícooca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye nééneéllii Jetsóó néehii:

—Íllure ámuha memújtá Píivyéébe íhtsútuube íjcyáábé waa-jácúháamitu muhdú tene úwaaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye. ²⁵ Muurá dsjíwémé tsiíñe bóhícooca páneere tsíhduréjucó cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téjyú mřamúnaa táábávácatsíhijcyáne íjcyáityúne. Muurá téjyú pámeere íjcyaa níjkyéji múnaa-duréjucó. ²⁶ ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píivyéébe waa-jácúháami? Íllúu muurá Píivyéébe Moitsééke néé úmehéwu péétécunúné pañétú dííbyema ílhjyúwácooca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píivyéébe ó íjcyáhi.” ²⁷ Ehdúu Píivyéébe néénetu muurá méwaaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye néétyuró diityé Píivyéébe íjcyane. Aanéjéva íllure ámuha memújtáhi.

Páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjácatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebúacunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó áñúcu híjcyanéllii néé dííbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébe taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

²⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe:

—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu néehii: “Ámuúha íjraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáhi. ³⁰ Áanéllii múu dííbyeke Dípiivyéébe Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta dífíbutúré páneere muhdú u íjcyáneri dífíjtsaméiyi.” Ehdú néene ímichi páñétúene teene taúhbajúúnetu.

³¹ Áánetu tsiíñe néehii: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó nééneéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdújucó u nééne ímiááné tsáápiye Píivyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe.

³³ Áábeke ímiááné méwájyúiyá ávyeta méfíbutúre páneere muhdú meíjcyáneri méfíjtsaméiyi. Áhdure tsíj-

tyeke mewájuúiyá muhdú mewájuúmeidy. Ehdu muurá meijcyane imí ijtšucunúúbé iñe dííbyeke meñcuvéné panévaré dííbyé úmíwávú mecóvatsohíj-cyáné ehniíñevu.

³⁴ Ehdúhjáa dibye tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó nées dííbyeke:

—Tšúuca muurá Píivyéébé avyéjúejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néené boone tsáhájucó múha dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto ijcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe ijcyámeke úwááboobe ihdityuré néehii:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiménémúhaabe Críjto ijcyaiñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píivyéébé Apíichóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neebe:

Ávyéjuube nées Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúi diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvúj Críjto díyú íavyéjuube dibye ijcyane. Aanéjñí ¿muhdú íñvane Dabíiúvúj tsiménémúhaabe ijcyaiyoobe Críjto?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné imí diityéké pájtyénéllii lleeúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsoóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehii:

—Ámuúhaj, téibúwá tsáma méijcyaco. Tsá múu íñvatú eene aatye taúhbájú uwáábojte mñamúnaa diityéké íavyejuúllekiyé cááméjácobájñí úcámeihíjcyáne-tu. ³⁹ Muurá pihcyáávejááné pañevú íucáávécooca imílémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeicyooca imíllémé ímít-sihjívúré ímájchone. ⁴⁰ Aame píibájyujte walléemudítýú dótuhíjcyá díityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéénúné núcójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píivyéébema. Árome muurá tééné déjúcotu ícúbáhráméiíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néehii.

Ídátso néelle píibájyulle dsíídsike pícyoóne

(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píivyéébé wáabyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá úníuri dibye ácuú-cunúnáa téhbá pañevú pícyoómé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéhjñí pícyoóhií. ⁴² Áánáacáhjáa píibájyulle ídátso pícyoó mñíñhwuúcué. ⁴³ Aanéhjáa íñténé ímamyémuke neebe:

—Áámye muurá píibájyulle ídátso néerolle pícyoó páme ehniíñevúre. ⁴⁴ Muurá aatye pícyoó mítyane íd-síídsivánetu áyanéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyaiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñe Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

13 Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi néehii:

—Uwááboóbej, aca íñné imíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánélliihyéhjáa neebe:

—¿A imíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcaméiíhi.

Jetsóó tsááiñe ihde pájtyeíñehjñi

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhíri orívo bájú íjcyát-sihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuú-cunúúbeke Péedoroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, íjcyame néehii:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñe eene múúhakye u nehíjcyanéhjñi. ¿Aca íñnetú muha méwaajácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñe?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méijcyaco ámuha ál-líu múnáadívú maállítsámeityuki. ⁶ Muurá o tsááiñe tsúuca píñhícooca íjcyaiýmé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjucó Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyú íjcyaiñe méénujácútsi pahúlleváre. Ááneri méíllityeíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjucó nñjkévaiñe ihde. ⁸ Muurá tsáné íññúji múnáa méénújácútsi tsííñe íññúji múnáama. Áijyú íññúji vááúméí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyáahi. Ehdu déjúcúóveíñe ícúbáhráméí íññújiri.

⁹ Áánéllii téñbúwá méijcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejááné pañevú ámúhakye imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréí íññújiri íjcyané mñamúnáake úwáábóméiíhi. Áijyú ihdyu ó tsaá páneere ílluréjucó íñjkévaki. ¹¹ Áhdícyane ávyéjúté éllevu ditye ámúhakye icyuvéhoojúanu tsajtyécooca tsá múu íjt-sámeityú muhdú íñhjúváiñeri. Muurá ihdyu Píivyéébere Íapííchoj tééveri ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjúvúvaáhi. ¹² Áhdure téijyú tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dárñvéjácútsiíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú taúhbájácútsiíhi. Muurá íñtsime íj-cyarómedívú cáánimu taúhbaá tsíjtye dityéké íd-sííjvet-soki. Áhdure idyé íñtsime íjcyarómé cáánimudívú taúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhakye tsaríllé tahñéjté ámuha meijcyámeke. Aane ehdu néerónéhjñi pañe Píivyéébeke íhvéjtsotúmé tsaímíyé nihñéetsihvúré íjcyame ihdyu pájtyeéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñné ímityúné újújétyútsihvu ímityúné újjeténé Píivyéébeke ávyéta tsári pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmcóoca mewáácunúcó cámeñbaúnevu Jodéá íññúji múnáa ámuha meijcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñe tsúucajátújucó Píivyéébé íhjúu uuballe múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó íñná íjcyaiñe. ¹⁵ Áhdícyane téijyú áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímíjchóhó pañevú tsíméné íujcuki. ¹⁶ Áhdure íumíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí íhjúvú íwajyámu éllevu. ¹⁷ ÍMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe téijyú walléemú éévájtema tsíjtye ñohñójtéréí íñtsííméwuúmú íjcyámeke! ¹⁸ Áánéllii Píivyéébema méihjúvúvaco tsúcohvánéri úníjyáijyú tene ípájtyétu

níjyáháñe líiñe ámuha mewáácunútki. ¹⁹ Muurá téi-
jyu íjcyaiñe ávyéta ihnáho ícúbáhaméi íñe ííñu
ípívyéévétsihdyu mújyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú
ihdyu tsáhájucu mújyú téhdu néene ícúbáhaméi íj-
cyaitúne. ²⁰ Aane muurá Pívyéébe oke wállóótuca
pámeere dsíjvéiyáhi. Áanéllii ícúu tsiíne oke wállóo-
ibye ihñéjte wájuryi.

²¹ Aane tsúuca tene píhícooca íjcyaimyé tsaate illure
iállíne 'tsúuca Críjto tsájucóohi' néeimye. Áámeke wa-
jácútsi mejcyane mécahcútsodíne. ²² Muurá íjcyaimyé
állíu múnaa iye Críjtodi díllómeimye. Áhdure dí-
lómeimye Pívyéébe ihjy uubálle múnáadi. Aame pi-
ivyéteé méenúrátyúronéhjé imyéenune. Áneri muurá
míamúnáake mújtátsoimyé Pívyéébedítu. Tsáijyu
múne téhdure mújtátsoiyomé ímiáané díbyeéjtéjucu
íjcyáromeke. ²³ Aane íñe tsúuca ámúhake o úúballé
íhdétújucu ámuha metéibúwáaveki.

Jetsóó tsáacooca pájtyeíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhaméi pájtyéne boone cóójjeipi nuhba
illuréjucu áabatéíne. Áhdure péjcoejpi tsáhájucu
ájchútyúne. ²⁵ Áijyu mícúru dójcoo cáámetu. Ehdu
páneere íévéhóowari íhtsútunéhjé íjcyane mujtáraga íj-
cyaáhi. ²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o
ípívyééveebe páneere táhtsútú táavyéjuma ojtsó
pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táuhbaá níjkyéj
múnáake ditye ípíhjúcu óhdivu tahñéjteke
pahúllváré ííñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méjtsúcunu higyéerahej. Muurá it-
sóúvéne tsiíne tehe behjívánetu méwaajácú píjcyaba
píhíjucóone. ²⁹ Ahdu néene íñe ícyooca ámúhake o
nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha méwaajácúu tsiíne o
tsááíne éévé úújetéjucóone. ³⁰ Aane ímiáané
ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñe ííñújiri
míamúnáa íjcyapíñáaaca. ³¹ Muurá íñe ííñújima
páneere íévéhóowari íjcyanéhjé wágóóveéhi. Áanetu
íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóvéi-
tyúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááíne éévé tsá múha
wáajácúne. Níjkyéj múnáa íjcyaromé tsá wáajá-
cutúne. Téhdure pánetu Pívyéébe Hajchi o íjcyároobe
tsá o wáajácúne. Apáabyéré ihdyu Líhiyó waajácú
mújyú tsiíne oke iwállóoíne.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá téene íjtsúcunuré mej-
cyane méihjúvahíjcyaco Pívyéébema. Muurá tsá
mewáajácútu mújyú tsiíne o tsááíne. ³⁴ Muurá tsaapi
tsííñe ííñújí íááhíveté íúnú múnáake pícyoíñú ihjávú
tsané wákimyéivu ditye téeneri íjcyá díbye téhulle íj-
cyané hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmét-
soíñúróobeke tsá díbye néetu mújyú itsááíne. Ahdu
tsá ámúhake o néetu mújyú tsiíne o tsááíne. ³⁵ Ahdí-
cyane téibúwá mejcyane téene íjtsóré méjcyaco.
Muurá ávyeta tsá mewáajácútu mújyú ámúhá avyéju-
ube o íjcyabe o tsááíne. Tsáijyu múne tsájcoojí o
tsáá cuuvé pañe, mityá cúuvénetúrej, mityá
pécójpíñej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáajá-
cutúne. ³⁶ Áanéllii múu téibúwá téene íjtsóré íjcyá

ámúhake o túvaaóvátu pevétaré íñá méenutúme
cuwáryé ámuha mejcyámeke. ³⁷ Ehdu íñe ámúhake
o néé pámeere tahñéjte ámuha íjcyámeke. Ahdícyane
tsáma téene íjtsóré méjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó
úwaabóhi.

Jetsóoke íekééveíñe ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

14 Áijyúhjáa pajtyéte wañéhjé óórityúne pááá
máchoméihíjcyané wañéhjé míjyoojcuturéjucu
lléeváíñáa llúúvájte avyéjútémá táuhbájú uwáábojte
íjtsámei muhdú iállíne Jetsóoke íekééveíñe ídsíjvetso-
ki. ² Áronemáhjáa néjcatsímýe teene wañéhjé pañéi
tehdu imyéénútu míamúnáake íílbórínúyónéllíhýe.

Pácúúcújpacyori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múri- jchóne

(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáaniári Tsimóó
díbyere 'Ahllárho' némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari
majchóri íjcyánaa tsáápille tsáá mityane áhdoméíñe
pacúúcújpacyoma. Aalléhjáa téjpacýorí díbye níwau
múriychóhi. ⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu páj-
tyéneíllii néjcatsímýe:

—Íveekiami aalle ícúbahra pácúúcújpacyori tsané
píjcyábá mewákímýeíne áhdodúné áhdoméíjpacýorij?
⁵ Muurá téjpacýo menáhjñénúne dsídsiri
mépíaabóiyá ídáátsóméhjike.

⁶ Ehdúhjáa díllédítu ditye néerónáa Jetsóó néé di-
ityéke:

—Óvi íjcyalle. Íveekí ehdu ámuha méihjúváhi?
Muurá tehdujucu dille méenune. ⁷ Muurá diitye ídáát-
sojte tsá kiávú ámúhadítu péétyúne. Áanetu tsá
múhajchótá ámúhama o íjcyaitúne. ⁸ Áanéllii muurá
oke téjpacýorí múriycholle oke ditye cúúúíñe íhde tájpi
íimíbjchóne. ⁹ Aane ímiáané ámúhake o néé íñe taj-
tyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju uwáábohíj-
cyámé muurá idyé teene úúballéne pámeere ííñújiri íj-
cyané míamúnáa waajácúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé
ímamyémuke.

Jóoda Íjcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Áijyúhjáa Jóoda Íjcaríóóté díbye mamýémú 12-me-
va íjcyáméejpi íjcyároobe mújyúrú llúúvájte avyéjúté
éllevu ipyéene diityéké neeté díbyedívú íekéévetsóíñe.
¹¹ Áaneríhjáa mityane íimíjyúvéne imíllémé díbyeke
íáhdone. Ehdúhjáa tsúuca diityémá íptyácójcatsíñe il-
luréjucu díbye íjtsámeíñe muhdú díbyedívú íekéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyéte wañéhjé óórityúne pááá
ditye máchóhíjcyané wañéhjé obééjáuúmuke tsájaat-
sá múnaa dsíjvetsohíjcyané wañéhjé tújkévajcóójí Jet-
sóoke ímamyémú néehí:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhji májchó muha meméé-nune?

¹³ Áanélliihyéhjáa tsaatésikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi líiyíihyori nújpañújéébeke maájtyúmíibema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikye méneéco: “Uwáá-boobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii májcoho íj-cyane tééhó pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.” ¹⁵ Áijyu ámuhtsikye úújétsóibye tsaho imíwu córíhócoba néého cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméenuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhjáa ímiááné muhdú dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénu neene majcho.

¹⁷ Áané íjyúnúvuhjáa Jetsóo tétsihyíjyuco pámeemáyé ímamyémuma. ¹⁸ Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé íjcyabe tsaapi ámuhadítýú óhdivu méénútsóibye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere néé dííbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsájí pañévuré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. ²¹ Ehdu ímiááné oke pajtyéíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucoo Píívyéébé waajácúháamitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máídáatsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáityuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhjáa idyóhdáhí-nunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevhújáa dibye ájcune adóme.

²⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnáa ícyahíjyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóovéíñe múhdumé oke cáhcujt-sómé ipájtyeteki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámuhakye o néé ícyoocátú tsiíñe ámuháma bíinojpácyo o ádójúcoóityúné Píívyéébé avyėjuri meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco.

Péédoro tóónúmeíñe Jetsóo úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú imájt-sívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo néé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdivu metsújájáveíñe pahúllévávu. Muurá Píívyéébé waa-jácúháamitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllévávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waa-jácúháamitu. ²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíñe ó péé ámuhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóo ímamyémuke néénéllii Péédoro nééhíi:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvétsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvétsoóityúne.

³⁰ Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójuco tahñéébé u íjcyaróné u tóónúíñe 3-íjyúvá cáracái míjyúcu májtsívátúné ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Péédoro nééhíi:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébeke Jetsóo íhjuváne

(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaníi’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébeke o íhjuvatéki.

³³ Áanemáhjáa tsajtyéébé Péédoro, Jacóoboo, Jóáaá, éhdúmekére. Áamedívuhjáa ávyétá íhnáhó kímóóvémeíbye. ³⁴ Áanemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéíúvúduréjuco oke táábuwa. Ahdícyané cána íchihdyuréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécuwadíñe.

³⁵ Ehdúhjáa íñééne peebe éhniíñewuúvu. Átsihvúhjáa imímóúvéne Píívyéébeke íhjuvaabe muhdú tene nehajchíi ícúbáhrámeityuki. ³⁶ Íllúhjáa íhjuvaábe:

—Ayúju Táácáaniíj, tsá muurá íñá u túhúúllétúne. Ahdícyané muhdú u nehajchíi óvíjycóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénuítyúne. Óvíi ihdyu muhdú u ímillédú óoma u meenuúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke íhjuvátshihdyu óómiibye cuwári íjcyámedívú iwájtšine néé Péedoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿Íveeki tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píívyéébeke méihjuvávahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllérá tsaimíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnháhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké íñééne bíwáhullévúre ípyééne tsiíñe Píívyéébeke íhjuvaabe píéhdúré tujkénúu íhjuvádúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe úújeté téhdure cuwári íjcyámedívú. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íhjuváváyónéhji éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diityédí íúlléjéróne tsiíñe Píívyéébeke íhjuvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké nééhíi:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyané ílluréjuco metsu mepéekíi. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénuútsóíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóo néénaa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu íllúvájte avyėjuttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame wállóónéllii tsáámeé.

Aaméhjáa tsáá imyéenujcaátsiháñé niitsúmuma, cávaaj-coháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa ihdájucó diityéké Jóoda néeneé:

—Cáabyeké o chohchócuube diibyéjúcoí. Áabeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipityajcódújuco Jetsóo éllevu ipyééne dibye néetene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dífbyeke. ⁴⁶ Áaneréjucóhjáa ditye ikékéévébeke tsájtjene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dífbyé mamýmudítýú iníit-súwari wállórhjúcú llúúvájte avyéjúté únú múnáájpi núumihó. ⁴⁸ Áamekéhjáa Jetsóo néehíi:

—¿Aca muhdú ívane éhne múúne ímityúné meénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaajcoháñema? ⁴⁹ Áanerá ihyajchótá ámuháj piñe o íjcyabe duurúváj pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméenne Píivyéébé ihjýú uubálle múnáape tsúucajájújuco nehíjcyáne dífbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóo néenaa ímamýmú illurjúco wurúváj pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméenne Píivyééáane dífbyéjtane.

Tsáápiikyete ditye ekékéévéroobe pállojcone

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íveho íjcyabe wájýa-mubávú idyóvíívyéne pehíjcyá diityé déjuto.

⁵² Áábekéhjáa ditye ekévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoiñúne waabe pevéhórejucó.

Túkevítsojte úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúube éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjútete, túkevítsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame piñcyaavéjucóo tétsihvu. ⁵⁴ Áijyúhjáa Péédoro dífbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úú-jeté lláhajtsívuré tétsihyi tééj téhméjté íjcyuúwatu píhmiñhíjcyáme élletu ipíhmi.

⁵⁵ Áanáacáhjáa avyéjútete ítsámeihíjcyá muhdú Jetsóo hallúvú iállíñe dífbyeke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa tsá ditye pívyetétú muhdú dífbyé hallúvú iállíyóne.

⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dífbyé hallúvú páhduváré álliyómé báñúmeihíjcyáhi. ⁵⁷ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dífbyé hallúvú iállíñe néehíi:

—Áanu muurá nehíjcyá mímúnaáváa méenuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyaréjuco imyéenuíñé mímúnáa méénútuja. Aajává pánéévétsóoibye 3 coojvatúre. Ehdu ihjýuvahíjcyáabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj piñétú iíjyócuúvéne néesé Jetsóoke:

—¿Íveekí tsá u áñúcutú aatyé díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá iná diibye néetune. Áanélli-ihyéhjáa tsiíñe neebe dífbyeke:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu Críjto ímiáábé Píivyéébé Hajchi?

⁶² Áanéllihiyhéhjáa neébe:

—Ééne, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Mímúnáájpidívúu o ípivyééveebe íhtsútuube Píivyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáa-cooca o bóhówáavee ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóo néene ávyéta tsáí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúubeke. Áanéllihiyhéhjáa íwajyámúúné dówáíjcyámeíbyéré néehíi:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhniíñevu dífbyé hallúvú tsiíñe úúballéne. ⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívateébé Píivyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áanéllihiyhéhjáa pámeere néesé illurjúco dibye dsíjívéíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néenélii tsaate dífbyé hallúvú únichihcyuméré íhyúmi íbñíñnúubeke imyéénúne néehíi:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúváj téhméjté dífbyeke wábáajcói.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhajtsíri íjcyanáa llúúvájte avyéjúube únú múnáadítýú tsáápille tsááhíi. ⁶⁷ Aal-léhjáa dífbyeke píhmií íjcyáábeke íñtehíjcyárone néehíi:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáajácúúbedíñí óoma ú ihjýuváhi.

Ehdúhjáa íñéene lláhajtsí mójcó lleehówavu íjyócuúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúuca cáraca májtsíváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe íñténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áanu muurá idyé tsaapi Jetsóo mamýmúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóónúube. Áané illúh-wuúrehjáa idyé tsíjtyeréjuco néene dífbyeke:

—Áanerá ímiáané diibyéjuco uu Jetsóo mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnáa íhjuvádú u íhjuvánéturé méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe ityóónúne llíh-cyámeíbyéré néehíi:

—Éje, ímiááneturé tsá o wáajácúú dífbyeke eene ámuha óoma dífbyedi meíhjuvávábeke.

⁷² Ehdúhjáa dibye néenaa tsiíñe cáraca májtsívá mii-jujújuco. Áanetúhjáa ítsáaveebe Jetsóope dífbyeke íllu néeneé: “Muurá 3-ijyúvú u tóónúmeíi tahñéébé u íjcyaróné cáracái miijujúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóo néene ítsáávéne íllurjúco dibye táane ávyetá íhna.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtjene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

15 Áané tsitsínevúhjáa llúúvájte avyéjutee, túkevítsojtee, taúhbájú uwáábojtee, ijcyame tsiíne dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjárí tsajtye ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dílbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíomú avyéjuube?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

³ Áanáacáhjáa llúúvájte avyéjute dílbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi. ⁴ Áanélliihyéhjáa Piráátó tsiíne dílbyeke neéhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u áńjucutú aatyé díhyallúvú ímityunéhjé úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke neérónáa tsá díbye áńjucutúne. Áanérhjáa iúllévenúne tsáhájucó díbye íná neétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyéte wańéhjé pañe paíjyuvaré avyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívétsohíjcyá cívéhóójari ijcyamedítýú dílbyé hallúvú ímámúnaa íhjúvábekéjuco. ⁷ Aanéhjáa téjyuu ijcyaaabe dsíjívétso múnáajpi 'Barabáa' némeíbyé cívéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áanáacáhjáa tsúuca tétsihvu ímámúnaa píhcyaaavémé imyéenuhíjcyádú táumeíjyucóó Piráátóke díbye íjchívétso tsáápiikye diityédítýu. ⁹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíomú avyéjuúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure íńómíutááváne llúúvájte avyéjute ehdu dílbyeke dáriívené iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjute neé tétsihyí ijcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhjúvú dílbyekéré díbye íjchívétso cívéhóójatu.

¹² Áanélliihyéhjáa diibyee Piráátó neé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíomú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáabeke muhdú méméenuúhi?

—Áanélliihyéhjáa neémeé:

—Dílbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba neémeé:

—¿Muúbe, wátyétyehcútsó dílbyedívú!

¹⁵ Áanélliihyéhjáa awáa íjchívétsoobe cívéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane íimíllénema.

Áanemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcoótsóne íhvéjtsoobe diityédívú diityéruco iwátyétyehcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dílbyé já llahájtšivu ítsájtyéébedívú píhcyaaavéhi. ¹⁷ Aaméhjáa dílbyeke uácó wájyamu duujńnuúdú neéjavu. Áhduréhjáa tsuhjńuhónetu imyéénúné चाहíwavu ávohjácómé dílbyeke.

¹⁸ Áanemáhjáa wańejcómé:

—¿Nóóooj, áanu jodíomú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa íñéene dílbyeke únichíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhńiwáutu. Áanemáhjáa dílbyé lli-íñénu ímíhmoúbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dílbyedi iúúhívaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dílbyedi iúúhívaténé boone tácoriúcómé teeja duujńnuúdú neéjaá. Áanemáhjáa uácómé páñétújea dílbyé wájyamu-vúrjúco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dílbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévu péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íumíhétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújete tsátsii 'Niwáupáájí' neéiyóné 'Góógota' némeísihvu. ²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé 'mííraá' némeíne duurúbájpácyoma bíinojpácyó íuménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴ Áábekéhjáa tsúuca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaaáca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehcojcatsí caatyé dílbyé wájyamúúné újcuíne. ²⁵ Aanéhjáa dílbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu neéneé: "Áanu jodíomú avyéjuúbe." ²⁷ Téhduréhjáa téjyuu tsatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dílbyé úníutu panéjcvátú íjcyáwachékéécuto. ²⁸ Ehdúhjáa ímityúmútsima dílbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: "Ímityúmé raahóri dsíjívéiíbye ímityúúbedi ditye díllóobe."

²⁹ Aanéhjáa dílbyeke úújejemé dílbyedi iúúhívaténemáyé 'wamíwamí' nehíjcyáhi. Áanemáhjáa neémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duuruvája u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne ú pájáávétsoíyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetšaméj.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjutmá taúhbájú uwáábojtee dílbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsiíjtyekée muurá ímiáané pátyetétsohíjcyáabe.

Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iye ípájtyetét-sámeíne. ³² Aabe cána óvíí ímiáané diibyéjuco Críjto mee íjraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí eene

éwachékevéne ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsí dílbyeke mecáhcuíjtsoki.

Téhduréhjáa dílbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dílbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téjyúhjáa cójípńnétú íjyunúné cuuvé tujkéevújuco. ³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá íhnáho íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabatááni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa neéiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyí íjcyámedítýú tsaate ílléébóne neéhií:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámei Píivýéébé ihjú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áanélliihyéhjáa tsaapi íicúi wájámubádú nééne bíinójpácýo kiwátyetu iéeniyojéné úméhéi nájcautu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííhároki. Áanemáhjáa neébe:

—Bo óvii Eriá niityétsová dílbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiiñe ávyétá ihnáhó iwáníjcyámeitsihdyu íllurjúco dibye dsíjívéne. ³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watájco wájámúwáco-ba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuwávú wájítahnécu. ³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íj-cyaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíñe dsíjívéne. Áanetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiááné áánu Píivýéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléémú dílbyeke ditye dsíjívét-sóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi. Áamemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsííñé Maaría Jacóóboma Jot-séemútsíj tsíjjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dílbyeke píáábohíj-cyámé téhullétú dílbyema tsáá Jerotsaréevu. Áamemáhjáa téhdure íjcyámé tsijtye walléémú dílbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ítémeho ditye cúuune (Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴² Aanéhjáa wáyeeévéjcoójjílii ditye ímíbájkímeyéihíj-cyajcoójjí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújt-soobe Píivýéébé avyéjú ítsohíjcyáabe. Aabéhjáa diibye Piráátoke táumei dílbyeévú ítémeho icyúúuki. ⁴⁴ Áanéeríhjáa íllure Piráátó ullévenú 'a ímiááné íhya dsíjívéjúcoóbe' íñéénema. Áanemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ípíúváne dílloobe ímiááné dibye dsíjívéjúcáhajchíi iwáájacuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúuca dibye dsíjívéne. Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeke dibye íújcúne icyúúuki.

⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu téhoovuke íñí-tyétsóné bííjinúné ímíwu nééne wájámuba íáhdóbari. Áanemáhjáa nééwájitu bóhdómeíñe níkyéhéjú pañévú icyúúune wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaría Jotséemútsíj tsíjímá ájtyumí dibye cúuune.

Jetsóó dsíjíveebe tsiiñe bóhíne (Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

16 Aaméhjáa wáyeeévejcóójjí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsíjju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuújcúpacyóné Jetsóó ítémeho itsójt-sotéki. ² Áanemáhjáa tsíjju tsííñe tsemáánaréjuco tújkévajcóójjí pejcójuco dílbyé níjkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúuca nuhba ájchúnáaaca. ³ Aaméhjáa néj-catsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájco nééwayu ííñétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa ítécunúme téhejú úmíwari teu íj-cyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé áj-tyumí tsaapi ováhtsá ímiánéjcuri ácuucunúúbeke. Áábé wájámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi.

Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéh-cone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúúbeke. Áronáa tsá dibye íchii íjcyájú-cootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáa méuujévá íchii dibyee íjcyatsíi pevetsíiyéjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péédorómá tsijtye dílbyé mamýmuke tsúuca tsiiñe dibye bóhíjucóóne. Méneeco dibye péjucóóne Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá ía-tyúmíjcatsí diityékée íñéhíjcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa dibye néenemáyé wájucóómé íllityéneri úúvcunúmére. Aaméhjáa tsá muuca úúballetu mítyane íllityénéllíihye.

Maaríá Madarénaadívú Jetsóó bóhówaavéne (Ja 20.11-18)

⁹ Aanéhjáa íbohíjcoójjí cúúvenetúré Jetsóó bóhówaavé Maaríá Madarénaadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóólledívu. ¹⁰ Aalléhjáa úúballété dílbyé mamýmú dílbyeke kímóóvehíj-cyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújt-sotúne.

Ímamyémudítýú mítyétsídívú Jetsóó bóhówaavéne (Rc 24.13-35)

¹² Aanéhjáa dííllédívú íbohówaávéne boonétú tsiiñe bóhówaávebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsídívú. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbétkeke úúballeróné tsá ditye cáhcújtsotúne.

Muhdú ditye wákímeyíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé (Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówaávebe pámehdívuréjuco ímamyémudítýú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íj-cyámedívu. Áamekéhjáa uhbáichoobe ímiááné bóhíbeke íájtyumíne tsijtye úúballeróné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óvii ámuha pámeekéré ííñíjiri íjcyané mímúnáake méuwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiááné icyáhcújtsóné uubállé tsójt-sótsámeímyé ihdyu pájtyeteéhi. Áanetu cáhcújtsotúme wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcújtsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihju ílléébótúrójuri ihjúvaímeye. ¹⁸ Téhdure ííñimýmuke ditye ékééverómé tsá íñá méénúityú diityéke. Téhdure námíjtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíítsohíjcyáahi.

Níjkyejívú Jetsóó pééneé (Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne boonétú tsúuca Píivýéébe dílbyeke ujcú níjkyejívú dibye lávyéju-uté dílbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllévaré teene dílbyé uwááboju. Aaméhjáa dílbyere píáábóneri méénuráítyúronéhíj méénuhíjcyá dílbyé uwááboju iwáájacúmeíki. Áyu tehdújuco

Róóca

Íhju tújkeváne

1 Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehjújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáatunúné uke o wájyuube Téóopiró élleu, diityékée o díllöhíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállé ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíneúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsíímávámeiíne

⁵ Jodéa iinújí avyéjuubébjáa Heróódé íjcyáijyu íj-cyaabe tsaapi llúúváabe Tsacaríá Abíamuúbe. Áábé táába mémébjáa Eritsabéé Aróój tsíiménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áamútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco diityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá íñnetú néétsáméityú mímúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá diityétsí tsíímávátú mewa Eritsabéé ajchíábá íjcyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanébjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanébjáa imyéenuhíjcyádú nehcómé caabyé diitye llúúvájtedítýú páñétúétsihvu úcááveííne. Aanébjáa diibye Tsacaríake dómajcóné dibye úcááveííne páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéététsoki. ¹⁰ Aanébjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjúváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dííbyedívú níjkyéj múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné wááj íjcyátsihvu. ¹² Áábekébjáa íajtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllityédííne. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjúvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsíímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáádívu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyabe tsá bínojpácýó ádoityúne. Áhdure tsíííne avyéjpacýóné tsá dibye ádoityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañérei íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke íjraéémudítýú Ávyéjuube Píívyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsíímémáyé cáánímuke dibye ímíabávyetsómé tsaímíjyúco íjcyáiíne. Áhdure lléébohíjcyátúróméke ímíabávyétsóíilbye. Ehdu muurá

Ávyéjuube Jetsóó ihde mímúnáake ímíabájchóilbye diitye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsó Eriáuúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéj múnáajpi néénéllíi diibye Tsacaríá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óóma íjcyáiíne? Muurá tsúúca kéémemútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó únú múnáajpi Gaabrieé o íjcyáábeke dílleu uke ímíá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetétýú u íhjuváné dáachikye tsíju tsíímávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllíihye. Ehdu úúma pajtyéíne íéévú úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacaríá duurúvájá pañe íjcyáábeke mímúnáa áachítýú ityéhmérone múhduréjucó íjtsáméíne ícúí dibye tsáátúnéllíihye.

²² Aabébjáa íjchivyédú ímíáané tsáhájucó píívyetétú íhjuváné. Íhyótsíríjyécóhjáa dibye úbáhcyohíjcyáné diityémá íhjúvaróne. Aanébjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééj pañévu.

²³ Aabébjáa dííbyeke tene dómajcodújcoojívá tééj pañe iwákímyeíne péjucóó ihjúvu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímíáané tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aallébjáa íhjúvátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva.

²⁵ Aallébjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi mímúnáa íhjúvahíjcyánetu íhveté ííne íllu óóma Píívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsíímávámeiíne níjkyéj múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanébjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille íjcyánaa idyé Píívyéébe tsííne wallóó níjkyéj múnáajpi Gaabrieéke Gariréari íjcyacóomí Natsaréevu dibye úújeté wájpíikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekébjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabíúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáabe.

²⁸ Aabébjáa níjkyéj múnáajpi díílle élleu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píívyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléemú ehníínevu.

²⁹ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure úllévenúne íjtsáméil- lé íná nééiyóné ehdu dibye néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédííne. Muurá Píívyéébe uke tujkéveelléhi.

³¹ Ahdícyane ú éevaáhi. Aane u tsíímáváábeke ú meménuú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píívyéébé Hajchi íjcyáabe. Áábeke Píívyéébe ávyéjútsoó dííbyé íhdé múnáajpii Dabíúvúke íávýéjút-

sódu. ³³ Aabe ijraéémú avyéjuube ijcyáá múijyú cápáyóóvétyuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii diille Maaríá néé dííbyeke: —¿Aca muhdú ó éévaá wájpíima o ijcyáallejǰvari?

³⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu ǰhtsútuube Píivyéébere Íapííchoj téeveri ehdu úuma méenuúhi. Áánéllii díbye u tsǰmávaabe dííbyé Hajchíyé Ijcyááhi. ³⁶ Téhdure muurá díille Eritsabéé tsǰmávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco ijcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájucó dille éévine ajchíbá Ijcyárolle. ³⁷ Tsá muurá ǰná Píivyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Maaríá néehíi:

—Muurá dííbyeke ó ǰcúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óví eene oke u néhdu óóma meenuúhi. Ehdúhjáa dille nét-sihdyu illuréjuco níjkyéǰi múnáájpi pééneé.

Maaríá Eritsabéke ááhivéne

³⁹ Átsihdyúhjáa ǰcúiyé múhdúj coojǰvatúra diille Maaríá péé Jodéá iǰnjǰri Ijcyané caméhbáuri Ijcyá-coomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacaríake iááhivéne dííbyé taaba Eritsabéke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéverihjyáa diille Eritsabéke ǰtsǰiméne vááúmeí ihbáú pañe. Áánáacáhjáa Píivyéébe Apííchó tsúúca dííllé pañe.

⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehniíñevu uke Píivyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsǰmáváábeke ímí pícyoó panévatúre. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíváalleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Tápjtyetéébe Ijcyáíbyéǰ tsǰiju u Ijcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváne tujkéveri tápañe tsǰmene vááúmeí iimíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u Ijcyane eene uke Píivyéébe tújkevéélléne u cáhcujtsódú Ijcyalle. Muurá ǰmiááné méénuúibye úuma muhdú uke iñéhdúú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá néehíi:

Ávyetaré táǰbúuri ó duurúvá Píivyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápjtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táǰbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé ǰcúve múnáalle ídátso o néérolleke oke ǰtsááveébe. Ahdícyane icyoocátú pámeere mǰamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píivyéébe ǰmiáábe ǰhtsútuube Ijcyabe tajtyéeveri meenuú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere mǰamúnáadítýú múhdumé dííbyeke ávyéjúúllémeke pǰaabó diityédí ídáátsóvéne. ⁵¹ Muurá ávyetá ihstútú nénehǰi imyéénúneri mítyáǰkímyeímyeke núcǰǰpévetsoóbe. ⁵² Áhdure ǰhtsútujte ávyéjútédítýú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméǰhǰkéréjuco. ⁵³ Muurá ǰmiááneriyé tsúúráméihíjcyámedívú éhniíñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu ǰhtsutúme éhneva múnáa téeneriyé tsúúráméihíjcyámeke tsá díbye ǰmiáánevu ájcutúne. ⁵⁴ Muurá ihñéjté ijraéémú meíjcyámeke ídáatsólléne ǰhvéjtsótuubéré meke pǰáábohíjcyá múijyú níǰkéváityúné éhnéhjáa méidé múnáájpi Aavaráúvuke pámeere ǰtsǰiméne múháábema iñéhdújuco. Ehdúhjáa neelle Maaríá.

⁵⁶ Aalléhjáa pápíhchúú nuhbává Eritsabéema íjcyát-sihdyu oomí ihjávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsǰiju tsǰmaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca itsǰmáváiñe ééve úú-jetédú tsǰmavá wájpíikye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díille háǰkímuma tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá dille tsǰmaváne Píivyéébere díílleke pǰaabóné iwáájácúnema.

⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca ihyojtsǰtú pápíhchúú coojǰvájucó Ijcyáábéwúuke íñaméhó níǰcáúemǰǰhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé dííbyéwúuke imyémenúne cááni Tsacaríá déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsǰiju néehíi:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa néeme díílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohǰǰba múnáa mémé Ijcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa iñéene cáánikye úbahcyómé díbye imyémenúne keená iimíllenévu. ⁶³ Áánélliihyéhjáa cááni Tsacaríá tsíeméne ityáúmeíñetu caatúnú 'Jóáa dííbye mémé Ijcyááhi' iñéeneé. Áánerihjyáa pámeere ul-lévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca ihjyúvaabe Píivyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Áánerihjyáa teene Jodéá iǰnjǰǰ caméhbáune múnáa iúllévenúne úbálléjatsíhi.

⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáadítýu néemeé:

—¿Aca íhya ǰñé ihstútuubéí dííbyéwu? Muurá Píivyéébe ímí dííbyeke íjtsúccunúhi.

Píivyéébeke Tsacaríá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu díbye cááni Tsacaríá Píivyéébe Apííchó ípañe Ijcyabe dííbyeke dúúruvaabe néehíi:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee ijraéémú ávyéjuube Píivyéébe Ijcyanej. Muurá meke pǰááboobe mepájtyetéki.

⁶⁹ Muurá ǰicúve múnáajpi Dabíiúúǰ tsǰiméne múháábedítýú pícyóiibye tsaapi ǰhtsútuube meke pájtyetétsoóíbyeke tsúúcajátújucóo ihjyú uubálle múnáaj téeveri iñéhdúú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké ǰhvéjtsótuube pǰaabó muhdú diityéké iñéhdújuco. ⁷³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáajpi Aavaráúvuke ǰmiááneturé neebe meke mémunáadítýú ípájtyetétsoóíñe ǰñerí illityétúme dííbyekéréjuco meǰcúve múijyú níǰkéváityúne.

⁷⁶ Ehdúhjáa íhǰyúvátsihdyu díbye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu háǰhíwu ú Ijcyáá ǰhtsútuube Píivyéébe ihjyú uubálle múnáajpi. Aabe dííbyeǰteke ú ímíbáávyétsoó Ávyéjúúbe ihde dítye iwáájácú tsúúca diityé imítyuháñé Píivyéébe diityédí ídáátsóvéne ábáǰǰveíñé dítye ípájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke ídáatsólléne cáámetu wállóóiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe mééma méénuúíbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waa-jácútsóo ímíáǰjǰtóvú eene iwágóóóvéíyóǰjǰtóré úráávyehíjcyámé ídátso cúúvétsii múu Ijcyadu wáájácúratúme ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ǰmiáǰjǰtóvú meke waa-jácútsóiibye tsáimíyé meíjcyaki. Ehdúhjáa neebe Tsacaríá.

⁸⁰ Aanéhjáa díbye tsǰiméne tsáimíyé píivyeebe Ijcyá Píivyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ǰñéubará píivyétúné iǰnjǰǰ imúnáa ijraéémú dííbyeke ímíñéúvú wáájácútsíhǰjuco.

Jetsóoke Maaríá tsíimaváne

(Mt 1.18-25)

2 Áánetúhjáa Maaríá tsúuca tsíimaváañé pííhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeiki. ² Téijyúhjáa Tsíiríá iññújǵ avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútu-jkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñé. ³ Áánél-liihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi iññújǵ comíñevu imyémeháñé icyáátúnútsoki.

⁴ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréá iññújǵ Natsaréetu Jodéá iññújǵ íjcyacóomí Beréevu Dabíiúvúu tsíimavámeítsihvu imyéme icyáátúnútsó dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyánél-liihye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dityétsi íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíimaváañé éévé úújetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíimaváne wájýámubááneri íbññúúbeke tódsijcaró jéémú éébutáwá pañévú kiá dityétsi íjcyáiyótsíi íjcyátúnéllihye.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

⁸ Áánaacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedityú Píívyéébé ámítsaráhcó díityéké ájchúcunúneri mityane íllityéme. ¹⁰ Áronáacáhjáa neebe díityéke:

—Méíllityédíñé. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha éllevu pámeere mityane ímíjyúúvéíñé uubállema. ¹¹ Muurá tsúuca ámúhá avyéjuube ámúhakye pájtyetétsóíbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. ¹² Aabe wájýámubááneri bññúmeííbyé jéémú éébutáwá pañé íjcyáábeke ámuha maájtyúmíneturé méwaajácuú díibyéjuco íjcyane.

¹³ Áánaacáhjáa díibye níjkyéji múnáajpi úníúvú tsijtye mityame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe níjkyéji íjcyáábej. Muurá íññújǵ íjcyané miamúnaa díibye ímillédú íjcyame tsaímíyéjuco íjcyáíñé ñná díityé hallúrí íjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnaa tsúuca pééné boone díitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene ícúí téhullévú pééme ímiáané ájtyúmíté diille Maaríaa, Jotséee, díibye tsíiménéwu jéémú éébutáwá pañé íjcyáábee, íjcyámeke.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpi dííbyéwúudityú nééneé. ¹⁸ Áaneríhjáa ul-lévenúme. ¹⁹ Aanéhjáa Maaríake íñé ímíjyáú pájtyelle tééneri ítsámeíhíjcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa díitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjútsuméré díityéké tene némeídyújuco tene íjcyánéllihye.

Jetsóoke ditye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojǵvá íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahírome. Átsihvúhjáa dííbyeke

meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dílléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchómeíñé éévé úú-jeténéllíi pééme Jerotsaréevu Moitsééúvuj téeveríhjáa Píívyéébe nééné táuhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébé hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúme Píívyéébé táuhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú pamévaré wájpiikye tsíimávaabe Píívyéébé wáabyutáábé íjcyáahi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájchómeíñé hallúvú Píívyéébeke ícúveíñé míityétsi wahpéjtétsikye dííbyé táuhbaju íllu néhdújuco: “Múu tóómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá ímíbájchómeíñé ícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyaaabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbáavyétsóíibye tsááíñé. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííhó íjcyane úúballé dííbyeke díbyéi dsíjívétúnáa Píívyéébe wállóoíñé meke pájtyetétsóííbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííhóré tükévéjtsóneri péé duurúvájvu. Áánaacáhjáa Jetsóówúma tsíijumútsi úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé táuhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhul-lévúhjáa díibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcuéne Píívyéébeke dúúruvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúuca íñé oke ú ájtyúmítsó okéé u néénevu díícuéve múnáajpi o íjcyáábeke. Áhdícyane óvíi ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰ Tsúuca ó ájtyumí múuhakye pájtyetétsóííbyeke pámeere miamúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné miamúnáake ímiájjtóvú waajácútsóóhi. Áhdure íhñéjté íjraéémuke ávyéjút-sóííbye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhjúváneeri tsíijumútsi ul-lévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa díityétsi hallúvú piáábó táúmeííbyé ímí dityétsi íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mityame memúnaa íjraéémudítýú éhñííñevu tútáváávééhi. Aame íllure dííbyeke ehdíívalleé ávyéjúúllétúme. Áronáa íjcyáimíyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñé muhdú miamúnaa tsáápiítsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íftene uke tsíijjyuke ávyétá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjí-ba múnáajpi Panoééúvú ajuúwá Áánaa. Aalléhjáa bád-síjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 píjcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 píjcyábájjuco ipíibajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íñehíjcyatú duurúvájatu. Pájtyuvárehjáa Píívyéébeke dúúruvalléré íhjúváhíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íhjúvácoóca. Aalléhjáa Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjuco ñná pájtyeíñé úúballéhíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvú Píívyéébeke. ³⁸ Áané boonéhjáa úúballéle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnaa ípájtyetéíñé ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óomiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píivýéébe taúhbaju néhdu Jetsóój tsíjímútsí imyéenúné boone oomí Gariréa iñújivu ihcyóomi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píivýéébe piáábójú pañe tsaimiyé píivýeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá íjcyáábema tsíjímútsí péé Jerotsaréevu pajtyété wañéjivu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmuñsihyáa dibye péjucóóné tsaatéma. Áanemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke imúnáa pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúme pañe néhcóromútsí. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsiiñe óomimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsihyáa ájtyumí 3 coojívatú duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piñe ácuúcunúúbé ditye ihjúvájcatsiñe lléébúcnúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure dílohíjcyá íicyánecutu diityéke. ⁴⁷ Áanerihyáa ávyeta ullévenúme muhdú kémúúbejñíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone dibye añúcuñjcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíjímútsí dííbyeke íjtyúmíne ullévenúhi. Áabekéhjáa tsíjju néehíí:

—Líhíj, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriñvéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjírjúco íjtsámeimútsíye.

⁴⁹ Áanéllihyéhjáa neebe diityétsikye: —¿Aca muhdú ífvane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútu Lihíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye néene tsá dityétsí wáájácútu ñná iñééiyóné ehdu dibye néeneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaimiyé diityétsima muhdú dityétsí imillédu. Aanéhjáa imíwu tsíjju íjtsúcunúneri ítsámeihíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúúca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píivýéébe íjtsúcunúbeke téhdure mñamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

3 Téijyúhjáa 15 pijcyábájucó Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iñújí avyéjuube. Áanetúhjáa Heróodé Gariréa iñújí avyéjuube. Áanetúhjáa íñahbe Peripé Itoréaa, Taracóníte, íjcyané iñújícú avyéjuube. Áanetúhjáa Rit-saníá Abiríniá iñújí avyéjuube. ² Áanetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúuvájté avyéjútési. Téijyúhjáa Tsacariá hajchi Jóaa íñéubará píivýétúné iñújírí íjcyáábeke Píivýéébe néé dibye iúwááboki.

³ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyané pat-síhívá múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané iñújíne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímityuháñe íhvéjtsóne Píivýéébe icyánejcúvurjúco íbúwáávéne itsójt-

sótsámeí Píivýéébe diityédí ídúáatsóvéne diitye ímityú illurjúco íábájíveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohíjcyá Píivýéébe ihjúu uubáalle múnáajpi Itsaiaúvú illu néhdújuco:

Méllééboó íñéubará píivýétúné iñújírí íjcyaaabe keeváwu illu úwaabóne: “Méimibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íjtyumívaki. ⁵ Méimibáávyé ámuhá íjtsaméí éhne múúne juuva nehíwu nénéhjírí pééroju meímibájchoju ímí tsatújkeverjúco íjcyadu. ⁶ Muurá Píivýéébe wáalloo meke pájtyetétsóííbyeke pámeere mñamúnaa íjtyúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohíjcyánéllíi tsaate peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámeí tsáameke neébe:

—¿Ávyeta méa ííñimyéuméjité ámuhá! ¿Múha ámúhake néé peecútéré ámuha metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píivýéébe meke méimityuháñe hallútú ícúbáhraíñe méumíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímiáané Píivýéébe icyánejcúvurjúco ámuha meíbúwaavéné mewáájácú ímiáané téhdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllíi íñá ámúhake pájtyeityúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píivýéébe ípíivýétsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsiiménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñe éhne múúne tsaapi íbájtsoitu ímiñe néévátuhéjñe úwáájírí íillóne cóvajtsódu.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néénéllíi tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátumeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá imájchoma íjcyátumeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsóhíjcyámé itsójtsótsámeí dííbye éllevu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píivýéébema meíjcyaki?

¹³ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju néené ehniíñevu ámuha maáhdótsóhíjcyáityuró mñamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áanéllíihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecútéré ámuha medótúcuñjcyáityuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállíityuróne. Áhdure ámúhake múhduná ditye ámuhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú téhdújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóaa nénéllíi dííbyedítú mñamúnaa íjtsámeí tsáijyu múu diibyjúco mñamúnáake pájtyetétsóííbye dibye íjcyane. ¹⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áanetu íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóííbye táehniíñevu íjtsútuube íjcyáábeke íjtyuhápáájñubaré o tácoríúcu dííbyedívú o píñhívéityuroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoo Píivýéébe Apíí-

cho. Áanetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévu waagóóiibye. ¹⁷ Muurá dówajcárováiibye ímityúmedítyú ímiáámeke éhne múúne bíivá pañétú tríigo meúj-cune maááhíivetsódu. Muurá ímiáámeke iújcúne ímityúmeke waagóóiibye cúújuwa múijyú áabatétyúwá pañévu éhne múúne tríigo néevá meúj-cúné boone téhiibájí bíivámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóaa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke néé íveekí ímíñejíí íñahbe Perípé táábake díbye táábaváne. Téhduréhjáa neebe díbye tsíñehjí ímityúné méenuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóaa úwaabóné illéébóiyótsihvu illure dííbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoóbe. Áaneríhjáa éhniíñevúré ímityúné méenuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóaa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píivýéebema íhjuvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íju-uúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívú. ²² Áanáacáhjáa Píivýéébe néé cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnáaúvu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé hajchi. Áanetúhjáa Jotséé Eríi hajchi. ²⁴ Áanetúhjáa Eríi Matáa hajchi. Áanetúhjáa Matáa Revíi hajchi. Áanetúhjáa Revíi Méekí hajchi. Áanetúhjáa Méekí Jááná hajchi. Áanetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áanetúhjáa Jotséé Matatíi hajchi. Áanetúhjáa Matatíi Amóó hajchi. Áanetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áanetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áanetúhjáa Éerí Nagái hajchi. ²⁶ Áanetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áanetúhjáa Máa tsijpi Matatíi hajchi. Áanetúhjáa Matatíi Tsemeíi hajchi. Áanetúhjáa Tsemeíi Jotséé hajchi. Áanetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi. ²⁷ Áanetúhjáa Jodáa Joanáa hajchi. Áanetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áanetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áanetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áanetúhjáa Tsaratiéé Néerí hajchi. ²⁸ Áanetúhjáa Néerí Méekí hajchi. Áanetúhjáa Méekí Áadí hajchi. Áanetúhjáa Áadí Cotsáa hajchi. Áanetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áanetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. ²⁹ Áanetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áanetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áanetúhjáa Erietséé Joríi hajchi. Áanetúhjáa Joríi Matáa hajchi. Áanetúhjáa Matáa Revíi hajchi. ³⁰ Áanetúhjáa Revíi Tsimeóó hajchi. Áanetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi. Áanetúhjáa Jodáa Jotséé hajchi. Áanetúhjáa Jotséé Jonáa hajchi. Áanetúhjáa Jonáa Eriakíi hajchi. ³¹ Áanetúhjáa Eriakíi Meréa hajchi. Áanetúhjáa Meréa Maináa hajchi. Áanetúhjáa Maináa Matatáa hajchi. Áanetúhjáa Matatáa Natáa hajchi. ³² Áanetúhjáa Natáa Dabíi hajchi. Áanetúhjáa Dabíi Itsaíi hajchi. Áanetúhjáa Itsaíi Obéé hajchi. Áanetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áanetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áanetúhjáa Tsamóó

Naatsóó hajchi. ³³ Áanetúhjáa Naatsóó Aminadáa hajchi. Áanetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áanetúhjáa Aráa Ejróó hajchi. Áanetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áanetúhjáa Páaré Jodáa hajchi. ³⁴ Áanetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áanetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áanetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áanetúhjáa Aavaráa Taréé hajchi. Áanetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. ³⁵ Áanetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áanetúhjáa Tseróó Ragáo hajchi. Áanetúhjáa Ragáo Perééké hajchi. Áanetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áanetúhjáa Hebéé Tsáará hajchi. ³⁶ Áanetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áanetúhjáa Caináa Apatzáa hajchi. Áanetúhjáa Apatzáa Tséé hajchi. Áanetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áanetúhjáa Noéé Raméé hajchi. ³⁷ Áanetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áanetúhjáa Matotsaréé Enóó hajchi. Áanetúhjáa Enóó Jaréé hajchi. Áanetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi. Áanetúhjáa Mararéé Caináa hajchi. ³⁸ Áanetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áanetúhjáa Enóó Tsééte hajchi. Áanetúhjáa Tsééte Adáa hajchi. Aabéhjáa díibye Adáake Píivýéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

4 Aanéhjáa Jetsóó pañe Píivýéébe Apííchó íjcyaaabe Joodáatu oómíiíbyeke téenere tsajtyé íñnéubá píivýétúné ííñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné máváríjchó dííbyeke. Áijyúhjáa 40 coojívájucu májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyábáavatéhi. ³ Áábekéhjáa díibye Naavéné néehíi:

—Bo ímiáané Píivýéébe Hajchi u íjcyáhajchíi íu nééváyutu páaaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píivýéébe waajácúháamitu nééneé: “Tsá apáañéré majchó tájpi meijcyátúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néené boonétú dííbyeke tsajtyéébe cámehávu. Átsihdyúhjáa újétsóobe páneere ííñújívú avyéjuvu. ⁶ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvánhajchíiíjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu néene íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíl-lémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áanéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píivýéébe waajácúháamitu nééneé: “Máavýéjuube Mépiivýéébekéré medúúrúváabeke méíicúvéiyáhi.”

⁹ Áané boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébe Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáamevu it-sájtyéébeke neébe:

—Áyu cána ímiáané Píivýéébe Hajchi u íjcyáhajchíi íchihdyu cátsííivýé baavújuco. ¹⁰ Muurá dííbyé waajácúháamitu nééneé:

Píivýéébe wáalloo níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íñá uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñnéubátú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néenéllíi neébe:

—Téhdure muurá Píivýéébé waajácúháamitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píivýéébeke memáváríjchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíñe imáváríjchóiyóné ipíivýetéjúcóótúnéllii íllurjúco dibye íhvétsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iññúji múnáadítyu
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óomiibye Jetsóó Gariréá iññújivu Píivýéébé Apííchó dííbyé pañe íjcyaaábe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iññújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééné iññújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíivýé-coomívu. Aabéhjáa imyéenuhíjcyádú wáyeeévejcóójí pihcyáávejá pañévu eevé Píivýéébé ihjú uubállé múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámí. Íllúhjáa dibye éévetsíí nééhií:

¹⁸ Píivýéébé Apííchó óoma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájító wáájácútúmeke o úbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímityúnéhjé pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áanetu diityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úbálleé Píivýéébe diityémá ditye pájtyetéíñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáajpikye íajcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píivýéébe íwaajácúháamitu nééne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééne pámeere ímí íjtsú-cunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uree tááboméij.” Ehdu muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóné: “Capenaóó cóomiyí méénúráityúronéhjé u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomiyí awáá úpée u píivýécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhwáá ímiááneturé ámúhakye o néekíi: Tsá muurá cáábyekéikyé Píivýéébé ihjú uubállé múnáadítyú iññúji múnáa ávyejúúlléityuróne. ²⁵ Muuráhjáa íjraeémú pañe mítyame píibájyujte walléémú íjcyará Eríáúvú Píivýéébé ihjú uubállé múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba tééné iññújiri 3 píjcyábáj píinévú daari íjcyánáaca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píivýéébe wállóotú Eríáúvúke diityé élluve dibye diityéké nééne ditye lléebóityuróné iwáájácúnema. Áanemáa wállóobe Tsidóó iññújiri íjcyacóómí Tsaréétari íjcyané píibájyulle éllévuré dííbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píivýéébé ihjú uubállé múnáajpi íjcyáijyu. Árómedityúu tsá tsáápíuba

bóhíítsámeityúne. Apáábyéree Tsíiriá iññúji múnáajpi Naamáá bóhíítsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcuajt-sódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbaávatémé pámeere pihcyáávejá pañe íjcyame. ²⁹ Áanemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréá iññújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsii múnáakéhjáa úwááboobe wáyeeévej-cóójí. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tukévewu dibye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávejá pañe naavéné ípañe íjcyaaábe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba nééhií:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveeki múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivýéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhjuvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa dibye íjchivyéné diityéj píinévú íjcaáyóóbedityú dííbyeke tútávátsótuubére. ³⁶ Áaneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú dibye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyané tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyané uubállé tsújaavé pámeere tééné iññúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávejá pañétú íjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dííbyé baabe áíivyeri chéménéllii dííbyeke nééme dibye íbóhíítsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllévu.

Áamekéhjáa idyócarájcóneri bóhíítsóhíjcyaaábe.

⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píivýéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááané diibyéjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áamekéhjáa neebe tsiíñe ditye tehdu íihjyuvájucóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllévare Gariréá iññújé pañe
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó péé técoomityú tsiéllévu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa

wájurá dííbyeke dibyéi ipyéetu diityédítu.

⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébe avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téenélíi Píívyéébe oke wallóohíi.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhíjcyáné Gariréa iíñújiri pihcyáávejáané pañe.

Mítyane amómeke ditye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítyane míamúnaa dííbyedívú pihcyaavé Píívyéébe uwááboju illéébúacunúne íimíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmíbe míneecu íevemíicú tééú úníuri cátsuhjúacunúmíicú témíicú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémíicú.

³ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañéú iúcaávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke píínéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána íllurjúco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áanéllíihyéhjáa Tsimóo néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha met-sínuurómé tsá meújcutú tsáapíúbake. Áronáa ihdyu u néenélíi tsiíñe muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóhó íllurjúco móhtobáné diityé padúúcuri. ⁷ Áanéllíihyéhjáa íhyótsíneri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémíri íjcyámeke ditye ípíáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu. ⁸ Áaneríhjáa diibye Tsimóo Péédoro iúllévenúne Jetsóó líiñéúvú ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityáné amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchímútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé líiñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébe icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áanéllíihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjt-sóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmííbe líiñéúvú ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócarájcoobéré néehíi:

—Mu ihdyu tehjújucoj.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca bóhíbe.

¹⁴ Áabekéhjáa boíjcyuube dibye muucá iúúballétu muhdú íbóhíñe. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjítsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íicúveé téenetu míamúnaa iwáájacu u bóhíjucóóne.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsúuca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áanéllíihyéhjáa mítyane míamúnaa pihcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké íbóhíítsó ditye chéménéhjitu. ¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítu múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébeema íhíjyúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi parítséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné iñújícútu pahúllévátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréeetu tsáámeé. Aaméhjáa íténáa Jetsóó Píívyéébe íhnáhoori bóhíítsóhíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áanáacáhjáa tsaate tsivá ííbotarí íjpi vááúmeityúúbeke. Áabekéhjáa ímíllérómé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtýene.

¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyanéllíihye. Áanéllíihyéhjáa cáamevu íñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj píñévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájacúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muúbej, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéhi. ²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néene taúhbájú uwáábojtémá parítséómú ílléébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné ihjyúvú Píívyéébe ímí íjtsúacunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímityuháñé mewáágoóítyuróne. Apáabyéré ihdyu Píívyéébe píivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájacúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi? ²³ Áanerá ó píivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbjchóné. Áanéllíi ó píivyété ánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbjchóhi.” Áhdure ó píivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.” ²⁴ Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene diibye íjpi vááúmeityúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dífíhbotámá dípye dihjyávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenemáyé diityéj píínétú íjyóúúvéne péjúcoobe ihjyávu Píívyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Áaneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvú Píívyéébeke. Aaméhjáa ítsájúréévéne néehíi:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújji avyéjúúbe wáabyuta dsíídsike íahdótsóhíjcyátsihyi ácuúacunúúbeke. Áabekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyé.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéenuhíjcyáné íhvjéjtsóné dílbyemájéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjíváté ihjyávu.

Áánevhjáa dibye míñutsómé mityame tsáá tsijtye ííñújí ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótsó múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí íjcyá tétsihyí diityéma.

³⁰ Áánéllíihyéhjáa paritséomú tauhbjáju uwáabojtémá néé dílbyé mamýmuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáámemájívari?

³¹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsaímíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe.

³² Ahdícyane tsáháa ímiááme wáabyú o tsáátune.

Muuráhjáa ímityúme wáabyú o tsáá diityéké o ímbáávyétso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki.

Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi néeme dílbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýmuu, paritséomú mamýmuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píivyéébema íhvjúvacoóca? Áronáa muurá dímmamýmú tsá tehdu méenuhíjcyatúne.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatésí táábávajcatsíñe wáñehjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú néene támmamýmú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítú o pééíñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñehajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñééne boone diityéké uwáaboobe néehíí:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhñííñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpcáyo bíínojpácýo mepícyoone tsúúcáau mííhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpcáyo iúhtsaráúúveneri táváajcýo tsúúcáau. Áijyu muurá wágoovéné tsanéécújuco bíínojpácýoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllíi béjpcáyo mépañénú bééú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcáajpcáýoré íadone ímillémé tsá ádóítyuró béjpcáyo bíínojpácýo tsúúcáajpcáýoré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó diityéke.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýmú majcho újcune

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamyémuma úmihéj píñétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúme ímajchoki. ² Aanéhjáa paritséomú íítténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyoojí wáyeéévejcóójí meméenuityuróne?

³ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyuu íajyabáavatenéllíi íñahbjétema Dabíúvú téeméné méenune Píivyéébé waajácúháamitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne ímajchóityuróné

Píivyéébé ícúvé páaa majchómé apáamyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípíivyéévéébé wáabyuta téhdure téjcoojí wáyeéévejcóójí.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóné

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyí. ⁷ Áánéllíihyéhjáa tauhbjáju uwáabojtémá paritséomú Jetsóodívúre íítehíjcyá dílbyeke téjcoojí dibye bóhíítsóhajhíí téenej téeveri ímityuube dibye íjcyane íñéeroki.

⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó néé dílbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa dibye péene dílbye éllevu. ⁹ Áábedítúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílló tsane: ¿Aca tsá íjcyoojí wáyeéévejcóójí mepíáábóityuró tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mityá méhvjéjtsóiyá ditye ídsíjívékij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñééne diityéké ííteebéré néé dílbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsííj.

Ahdújucóhjáa dibye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méenune dílbyeke múnáátsohíjcyámé íítténe ávyétá íhnáhó cayóbáavatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímíyé muhdú dílbyeke ímyéenuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cámebháuvú péébe Píivyéébema íhjývápéjcovéhi. ¹³ Áané tsitsíívevúhjáa pihjýúcuube dílbyema péhíjcyámeke. Áamedítúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame uwáabomére péhíjcyáímyeke. ¹⁴ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóohjáa íjcyáábeke téhdure Péedoródívú dibye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááa, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchíi, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaa, tsijpi Jóóda Íjcarióóté bóónétúhjáa dílbyedívú méénútsóíbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cámebháutu tsááme wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mityane míamúnaa Jetsóó uwáábó ílléebúacunú tsáacunú pahúllevátú teene Jodéa ííñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike dibye íbóhíítsoki.

¹⁸ Áamedítúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaímíyéjuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí ímíllehíjcyará dílbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dílbyeke idyómajcóneríyé bóhíhíjcyáné íajtyúmíñéllíihye.

Muhdú nééné mʼfamúnaa ímí ijcyane

(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke íífténe nééhií:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjívú menéeme meijcyanej. Muurá tehdu néémé wáabyuta Píivyéébe avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha meijcyane dibye ímillédú ámuha meijcyáiyóneri metsúúrámehijcyáme. Muurá ámuhakye píááboobe tehdu ámuha meijcyaki. Maímijyu ámuha meijcyane kímóhcó nénehji ámuhakye pátyehijcyáme. Píivyéébe muurá ámuhakye ímíjyúúvet-sóhi.

²² Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípíivyéévébeéjté ámuha meijcyané déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámuhakye tsarílleéhi. Aame tsá ámuhakye lléébóityúne. Ámuhakye átéréjetédí idíllóne nehniwu ihjyúvahijcyaimyé ámuhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meijcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éjyúúvú dityé íhdé múnáaúvú Píivyéébe ihjyú uubálle múnáadi ícúbábrahijcyáhi. Ahdu ámuhakye ditye dáríívéroné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbábrahmeíñe áhdó íñe ímíjyáú Píivyéébe ámuhakye pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa tééneriyé tsúúrámehijcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri ditye ímíjyúúveroné níjkévaá diityéma.

²⁵ Ehdu íñe ímíjyáú panévatúré ícyahijcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátsó diityémá níjkévaíñe íñe ímíjyáú ditye ícyahijcyaróne. Muurá ímíjyúuri íjcyarómema níjkévaíñe kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye áveyjúúllehijcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé íhdé múnáaúvú iye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohijcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ahdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájyú ámuhakye múnáájtsórómeke. Áhdure ámuhakye tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámuhadítyú ímityúné íhjyúvárómema tsaímíyé íhjyúváhi. Téhdure ámuhakye áábohíjcyarómé hallúvú múu táumeí píáábó Píivyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámuhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámuhá wajyámú dííwane ditye ámuhadítyú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámuhakye tsíeméné táumeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuhá éhné nánihajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meijcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ímiááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámuhakye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné mʼfamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájyúmemáyé wájyújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuhá ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meijcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúné íjcyarómé tehdu

meenúhi. ³⁴ Áhdure ámuhakye tsíeménevu ajcúmekéré tééné cápayóóvére ámuha maájcuhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúné íjcyarómé tsaatéke tsíeménevu ajcú ditye ípíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune.

³⁵ Ámuhakye múu néhníllérómeke iwájyúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámuhakye píámeítyúrónáaáca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píivyéébej tsíímé ámuha meijcyame íñe ímíjyáú méijcyááhi. Muurá Píivyéébe ímityúné íjcyarómeke íídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré méídaatsólléne mépíáábohíjcyá Méécááni Píivyéébe méenuhijcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meihjyúváityuróne

(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjyúvatú tsijtye múhdurá néemedi Píivyéébe ámuhakye íñéetu téhdure ímityúné ámuha meijcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píivyéébe ámuhadí ícúbáhratuki. Téhdure ámuhakye ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejtsó íñá díityéké méénutúmeré téhdure Píivyéébe ámuhakye íñá imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píivyéébe ámuhakye ípíááboki. Muurá ímiáámeke píááboobe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámuhakye píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsííñe Jetsóó úwááboobe nééhií: —¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyeíyá tsíellévu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityeítyuró wáhyéju dííwáné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehniíñévu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi ínjkévácooca botsíi dibye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyáacunúhijcyá ámuhá nahbémú hállúúné pañe wááhyewuúné íjcyáneri ámuhá hállúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeítyúme? ⁴² Muurá úménebááné ámuhá hállúúné pañe íjcyane tsá ámuhá nahbémú ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhakye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hállúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnáa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuhá! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámuhá hállúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hállúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííwáné ímityúwu méénúneri íjyá-cunútú tsáijyú múu éhniíñévu ímityúné ámuha meméenuhijcyáme.

Muhdú meijcyánetu méwaajácúmeí muhdííwamé meijcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahijcyáné uméhé nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahijcyáné uméhé tsá múijyú nééváityuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéévatúré méwaajácú uméhéené kéeméhéjñé íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváityuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváityuró baáco. ⁴⁵ Ahdu ííwane muurá ímiáámé

pañéiyó díibye. ¿Aanéé muubá ímiáané díibye? ²⁶ ¿Mityá Píivvyéébé ihjú uubáalle múnáajpí díibyej? Ímiáané díibyejúco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu díibye. ²⁷ Díibyedítú muurá Píivvyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dñhde tsáápiikye dibye iúúbáalle míamúnáake ditye íimíábáavyéne ímí uke iwáát-súcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá díibyeđu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyabe Píivvyéébé avyéjúejtédítú ídáátsoobe íjcyarooobe avyéjúúlléméí díibye Jóáa ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsótsótsámeímye waajácú ímiáábé Píivvyéébe íjcyabe tehdújuco méénune. ³⁰ Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsótsámeítyúmé íllure ehđíwáallehíjcyá téhdure Píivvyéébe dityémá méénúiyóne.

³¹ Áámekéhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Aca muutédivú íñe ícyocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsímedivuj. ³² Muurá múúne lláhájsiri ícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré méđárívémeíhijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóró mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine tééneri. Áhdure máatyóba májtsí memájt-sivárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedítúú ámuha ménehíjcyá mééíbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllíi ehdu dibye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúú ó bóhówaavé Mfamúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévaré o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyané oova majchópiwu adópiwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnáa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píivvyéébejté íjcyámedítúú bóhówaavéné dibye dityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséomuma taúhbájú uwáábojteke.

Jetsóó paritséomúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséomúejpi Tsimóó Jetsóoke míñútsó dibye ihjávú díibyema ímájkhoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone.

³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúújúpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa díibye líiñévu icyánoovévane tááhií. Aanéhjáa ímáatyori díibyej tuháácúyú ípájpachóné íhñiwácoríyé ípáácúné boone téjtuháácúyú íchóhchóne teene pacúújúpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune díibye eenéé díibyeke ihjávú tsájtýeebe íñténé íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píivvyéébé ihjú uubáalle múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhđívallé íjcyalle díibyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múh-

durá díille.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé díibyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjáa dsídsí táumeí tsáápiikye. Áámútsidítúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jívaré. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píivvyetétúnéllí ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene díityétsídsí ídáát-sóvenema. ¿Aane caabyé díityétsídsítúyú ehniíñevu díibyeke wájyune ú jtsúcunúhi?

⁴³ Áanéllíihyéhjáa neébe Tsimóo:

—Íhya díibye eenéhjáa ehniíñevu dsídsíke táumeí-ibyej.

Áanéllíihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere díilleke íñténé néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhívéváróobema tsá núpácyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu ímáatyori ípájpachóné paacyú íhñiwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhñiwau dúúrubájpácyóubarí u múrijchotúne. Áánáa muurá oke múrijcholle pácúújúpácyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mítyane dííllé ímityú íjcyaróné dííllé hallúrí íjcyájucotúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllíihye. Muurá wahđíwáné ímityú tsaaté hallúrí íjcyane díityédí međdáatsóvené meñhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyétá íhtsútú nééneé ímityú díityé hallúrí íjcyaróné díityédí međdáatsóvené meñhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wájyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe díílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjé tsáhájucó díhyallúrí íjcyájucotúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó nééneéllíi tétsihyi tsijtye díibye Tsimóó míñútsó múnáa íjcyame néehíí:

—¿Aca muubá aabye íjcyabe píivvyété míamúnáadítúyú ímityuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsííñe neébe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. Ahdícyane wa dípye tsaímíyéjucoj.

Jetsóoke píáábóné walléemu

8 Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhíwáarí íjcyáháhi múnáake iúwáábo muhdú Píivvyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemu nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhítsóme. Áámamáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétú 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa díityé pañe Heróóde píááboobe Chóótsá taaba Jóáanáa, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíj-

tyehji panévatu majchó dǵwánetu dílbyeke pǵáábohíj-cyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane mǵamúnaa tétsihyi íjcyá-coomíjitu Jetsóodívú píhcyáávemeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe illu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe illure wáwárajcóhi. Aanéhjáa díbye wáwárajcónetu tsáuhji dojco juuváj piínévu. Áuhjǵhjáa mǵamúnaa tádířřhcoířřuhíjcyáuhjǵ coomímú méhdójéhi. ⁶ Ááné tsiúhǵhjáa néwayúúné raahóvú dój-coúhǵǵ íířneróné chemé tétsii pǵpátúnéllíihye. ⁷ Ááné tsiúhǵhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhǵǵ hallúvú tene wááménéneri íířneróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánétúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imíwu íířnuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píivyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúballétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjútsóné tehdu ij-cyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhútsohíjcyáne
(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dílbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúballéhíjcyá Píivyéébe ámúhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá ó úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumǵjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyumǵtúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóné
(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹ Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú néene Píivyéébe uwááboju tsaate ímí lléébone diityé ǵbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné dítye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhǵǵ coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí ǵjtsúcunújúcoorómé páhdúvéré nééné mávaríjchojúné iáábucújúcoótúne illuréjucu téénetu řhveténé ímí icyáhjútsótúnéllíihye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj piínévúhjáa dójcoúhǵǵ. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé it-súúrámehíjcyánéllíi teene ábájřřvehíjcyáhi. Aame mítyane íéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééné uwááboju illéébójúcooróné. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhǵǵ. ¹⁵ Áánetu íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehjújucu řřřbúuri řřjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa íířnuji nétsihvu dójcoúhǵǵ.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiířne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú llíiřnévú mepí-cyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mépicyóó tene iájchúacunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píivyéébe uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

¹⁸ Áhdícyane ímířnévú méřjtsoco ířne řmíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíl-lémedívú éhniířnevu bóhówajtsóiibye dítye ímířnévú iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Muurá áyánévu dítye wáájácúroné illure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsíiju dílbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dílbyé nahbémuma tsíiju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píivyetétú dílbyedívú iúújeténé mítyane mǵamúnaa íjcyánéllíihye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dílbyeke nééhií:

—Éhtsíhíyi áachi dǵřřřřjuma dířnahbémú íjcyame ímíl-lé uke iájtyumǵne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure ířne Píivyéébe uwááboju illéébone ímí tehjújucu úraavyémé waháromú, tářnahbémú, tářnaallému.

Kííjyébama nohji Jetsóó řhvetétsóné
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuévu.

Áhdújucóhjáa dítye mǵřneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áanáacáhjáa kííjyébári mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diityé mǵřné pañévú ápiíchówu diityéké pámaúcuířnédu. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa dílbyeke iákyéjtsóné néémeé:

—ǵÁvyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúúca mémájcánuúhi. Áánéllíihyéhjáa iácúúvéne teene kííjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene řhvetéki.

Áhdújucóhjáa tene řhveténé dáířahñéréjucu. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—ǵAca ihdyu tsáhái eene ámuha Píivyéébeke ímí mecáhcújtsótúne?

Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne néémeé:

—ǵMuubáami áánu íjcyáábeke kííjyébama nohji lleéboj?

Tsáápí pañe naavémú íjcyane
(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa íiřnújitu pééme úújeté Gadáára íiřnújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dílbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáábe. Dílbyéhjáa íevebe wájyamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj piínere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóó llíiřnévú ímímóúúvéne dílbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca ñná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke o néesé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néesé mřamúnáájpi pañétú Jet-sóoke díbyéhjáa dílbyeke 'díjchivye áadí pañétu' néenéliihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyaaabe naavéné dílbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtšícuma íjtyúhaacyu úwáñehíñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa dílbye naavéné úpíyíñuube pehíjcyá ñnéubará píívyétúné íñújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó néesé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéepi.

Ehdúhjáa neebe míyame dílbyé pañe íjcyánéliihye. ³¹ Aaméhjáa dílbye naavémú néesé Jetsóoke dílbye iwáágóotu dílbye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³² Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áanélliihyéhjáa naavémú néesé Jetsóó iwáallo dílbyéké dílbye pañévréjuco. Ahdújucóhjáa dílbye wáloome dílbye mřamúnáájpi pañétú íjchivyéne újcámeíñe méenímú pañévréjuco. Ááneríhjáa úpíyivyéme téwajútú únéu pañévu cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa dílbye téhméjté íllityéne wáame úbáalleté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úballéme. ³⁵ Áanélliihyéhjáa mřamúnáa téhullévu péécunú íjtyumí muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dílbyeke eené naavémú dílbyé pañétú íjchivyébeke íwajyámúúnemájucó íjcyaaabe tsaímíyéjuco Jetsóó lílñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úbállépejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne néeme Jetsóoke dílbye ípyéé tétsihdyu dílbye íñújitu. Ahdújucóhjáa dílbye ímamyémuma óomíñe bíwánejcúvúre. ³⁸ Áábekéhjáa dílbye eené dílbyé pañétú naavémú íjchivyébeke néesé dílbyema ípyéékí.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dílbyeke:

—Tsáhaá, díhjáavúré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhñtsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úballéne íhcyóomi múnáake páneere muhdú Jetsóó dílbyeke bóhñtsóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhñtsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúuri ímamyémuma íl-léjétsihdyu wájtsñbeke tsaímíyé mřamúnáa waat-súcúpejtsó dílbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áanáacáhjáa 'Jáiro' némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávájá avyéjuube íjcyáabe. Aabéhjáa ímímóúvéne néesé Jetsóoke dílbye ípyéé dílbye jávu apáálléré řdsi 12 píjcyábá íjcyalle dsíjñveríjyucó íjcyánéliihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévu péébeke mítyane mřamúnáa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 píjcyábájucó íchémé tujpácýó íhvetépitúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa íhñénéhñe pírujtsójucó bañúháñe taabójteke íahdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhñéjcutu Jetsóodívú ípíñhvéne dílbyé wajyámú dómajcóri.

Áané tujkéveríhjáa tsúuca íchémé díllleke íhvetéhi.

⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—¿Múha ámuha oke médómajcóri?

Áronáacáhjáa néeme dílbyeke idyómajcotúne.

Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté néesé dílbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré mřamúnáa néetúnáa ú dilló múha uke dómajcóri?

⁴⁶ Áanélliihyéhjáa neebe dílbyeke:

—Múrá ó waajácú tsaate bóhñne íllure oke idyómajcóri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáajácújucóónélii íllityécunúlléré dílbyé lílñévu mřmóúúvetéllé pámeere lílébónáa úúballé muhdú néenélii dílbyé wajyámú idyómajcóri tsúuca íbóhñne. ⁴⁸ Áanélliihyéhjáa neebe díllleke:

—Árone wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúuca u bóhñne. Ahdícyane wa dílbye tsaímíyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa dílbye díllleke néenáa tsaate dílbye pihcyáávájá avyéjuube Jáiro jatu tsáame dílbyeke neeváhi:

—Tsúuca dáájyuwa dsíjñvéhi. Aane íñélliihyécó bañú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó ílléébóne néesé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcujtsó dáájyuwa úma íbóhñki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca dílbye jávu dílbye úújeténaa Jetsóó tsá ímíllétú mítyame úcaavéné dílbyema tééj pañévu.

Apáamyéréhjáa Péedoroo, Jóááá, Jacóóboo, dílbyétsí dílllévuúúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné ímíllébe. ⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá dílllévuúvúke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjñvéllekjñvari. Múrá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dílbyedi tsúuca ímíáané díllé dsíjñvénélliihye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa dílllévuúvú hójtsitu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa íbóhñne díllé ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe dílbye ímájchótso díllleke. ⁵⁶ Ááneríhjáa dílbyétsí cáanímútsi mítyane úllévenúmútsiky neebe dílbyétsí muucá íúúballétu teéne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáloóne

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

9 Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcu ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévuuhjáa pícyoobe ítsíjpa dílbye mémeri tsaaté pañétú páhduváre néeme naavémuke dílbye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike dílbye íbóhñtsóhíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébé avyéju íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike íbóhñtsóhíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe: —Métsajtyédí amúhá cuujúii, amúhá cahpáyuu, amúhá májchoo, amúhá dsíñdsii, éhdune. Tsájaare amúhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi amúha méíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnáa amúhadi íñcúvétúhajchíí dílbyétsí íñcúvetúme amúháj tuháñeri íjcyane íñú mépíchóujcámeícyó 'tsá múhá hallúri tene íjcyatú amúhake muha meúwáábóiyóné amúha

meéhdíwállehíjcyáne' nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyéene ditye ímíáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíítsóhíjcyá chéméméhjíke.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváre íjtsámeí dííbyedítýú 'tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhííbe' tsaate nehíjcyánéllíhye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa dsíjívémedítýú tsaapi bóhííbe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíí:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhííwau ikípíyúúcu. Aanéjífí zmuubáami tsáma díibye eene ehdu méénuhíjcyáábej?

Ehdúhjáa íhíéne Heróódé imíllé Jetsóoke íájtyúmíyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhí. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé díiyémá múha íjcyátútsihvu Bet-sáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijtye úraavyé díiyéke. Áamekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áamedítýúhjáa bóhíítsóobe chéméméhjíke.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllí ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píhíí íjcyájáhjí múnáadítýú tsíménéuba ditye íhéhcone imájchóne iwáyééveki. Muurá íne íhíneubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé díiyéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó díiyékej.

Áánéllíhyéhjáa nééme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíne kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjí íáhcúba 50-mevátsa. Áíjyúhjáa díitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áamekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubané páhadsíjí. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáamevu icyárúúvéne. Átsihdyúhjáa idyóhdáhí-nunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére.

¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcumé 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyéene Píívyéébema ihjyúváhi. Áíjyúhjáa neebe díiyéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvudítýú Eriá tsiíne bóhííbe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa díiyékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánéllíhyéhjáa Péédoro néehíí:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wálloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjívéíne Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²² Átsihdyúhjáa ídsíjívéíne úúballébe néehíí:

—Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíí mítyane. Muurá túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííwálleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsóroobe 3 coojvatu tsiíne ó bóhííhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke íhíéne boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímíllémé óvíí ímíllédú íicyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítýúmé téené déjúcotu ícúbáhráméiyóné paíne. ²⁴ Muurá ííhíjiri ímíllédú íjcyáneriyé tsúúrámeímyé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne oke iúráavyéíhíeriyéjuco tsúúrámeímyé pájtyetééhi. ²⁵ ¿Aca íhínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhnévane? ²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojállémeke téhdure ó núcojálléé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné núcojállémeke téhdure ó núcojálléé Llíhíyó avyéjuri níjkyéji múnáama tahíjíte élleu o tsáácooca. ²⁷ Muurá ímíááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojvatu Jetsóó péé cámeháúvú Píívyéébema íhíjyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívú. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébe-ma íhíjyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsíinújá ajchúcunúhi.

³⁰ Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eriáa bóhówáavemútsí ihjyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhíjyáa téhdure cádiú-cunúmútsí ihjyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhráméííne díbye dsíjívéíneri. ³² Aanéhjáa Péédoro íhahbéjtétsima íhítsútúnetu cuwáhánema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítýú kiávú díiyétsí Moitséemútsí Eriáa péííúné Boone Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchij. Ahdícyane métsu meméenu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moit-sée éhwaa, Eria éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Pééodoro iñéene tsá wáájacutú íveekí ehdu iñéeneé. ³⁴ Áanáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañe ijcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe ijcyánáa Píivyéébe néehí:

—Áanu muurá Hájchíwu mítyane o wájuuúbe.

Áábeke ihdyu tsáma mélléeboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píivyéébe íhjuvánáa íitécunúme Jetsóó iyéjuco ijcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úubállétú teéne.

Tsáapíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óomíña téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhme-íjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi. ³⁸ Áamedityúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvijuco áanu hájchíwu apáabyére íjcyáábeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Idáát-sówu tsáijyu dibye wákyééhcoobe íhjuvcunúcooca íhjuútu uráhtsaba ichívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óoma dííbyé pañétú iwáágoó dííbyeke. Áronáa tsá ditye píivyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—íjuhúú, muutéráhana ihdyu ámuuha Píivyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhdúra o áábúcuéne ámuhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké iñéeróne neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllelu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye éllelu dibye tsájtyéébeke tsi-íñe naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dibye íjchívye dííbyé pañétú. Ahdújucóhjáa dibye íjchívyéné boone tsúuca ímíjpyetéébe cáánima péé pevétshjéduréjuco. ⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétshihyí-icyame ullévenú Píivyéébe íhtsútú íájtymíneri.

Ídsjívéíñé tsiiñe Jetsóó úubálléne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó tsiiñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú mélleebúcuúcuó ámuhakye o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoó ímityúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájacutú íñá nééiyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeityú ditye wáájacúiyóné. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóné.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítúyú íjcyáiyóné

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítúyú íhtsútuube íjcyáiyónéri. ⁴⁷ Aanéhjáa iwáájacúne Jetsóó tsííménéwúuke iújcúne diityéké néehí:

—Muurá íjtye tsíméwuúmu ídátso néémeke íicuvémé ookéjuco íicuvéne. Téhdure okéé wállóobekéju-

co ditye íicuvéne. Ahdícyane caabyé ámuhadítúyú idáát-sóóbeúvú néébe muurá íhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávajtsotúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágoohíjcyané tsaaté pañétú. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújucóótu íveekí tsíjpiye íjcyaaabe tehdu méénúnélliihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóó néehí:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávajtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú dibye pééíñe éévé pííhíjucóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Áijyúhjáa tsaatéké wáloobe íumíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéitsii. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íiñújiri íjcyáné jaaháñe néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tét-sii múnaa tsá ímíllétú ditye tétshii cúwane Jerotsaréevu ditye péénélliihye. ⁵⁴ Áánélliihyéhjáa Jacóóbomútsi Jóáama Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píivyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Eriaúvú cúújuwa táumeidyú metsu metáumei Píivyéébeke dibye cúújuwa diityé hallúvú íj-caáyo cáámetu ditye íáívyeki.

⁵⁵ Áánélliihyéhjáa diityétsidívú íífténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi?

⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o tsáatu míamúnáake o tútávajtsoki. Ópée o tsáa diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu pééme tsí-cyoomíwuúvu.

Jetsóoke íuraavyéne ímíllérome

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhijcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmáye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco. ⁵⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhe-júji pañe icyúwaki. Ahdure wahpéjté ijcyá icyúwátsíhji-ma. Áánetu íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe tsáapíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráavye.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óvíi ihdyu múijyú ílihiyó óhdivu dsíjivé botsii uukéréjuco o úráavyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájító wáájacutúme cúúj-catsi ídsjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píivyéébe avyéjuto íjcyáné uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáihcyú tükévjtsoobe tsá kiá ñtetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávajtsóiyóné-llíhye. Ehdu nééne tsúúca Píívyéébé avyéjúeje itcyarómé tsíñéhjiriyé itcyame tsá dííbyé avyéjúeje itcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáalloone

10 Áané boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsicyutsáké pacóómivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímíáánéjuco ávyetá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjúeje ditye itcyáiyóné uwááboju úwááboméiyóme. Árónáa tééne wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhree. Áánéllii ihdyu múu táumei páné aabájaabéré itcyaaabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé avyéjúeje ditye itcyáííé uwááboju. ³ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóo oohímeye élleu obééjáuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhake dáríívéímeye élleu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtýeityú ámúhá cahpámyuu, ámuha dsíídsíi, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meíhjuvái-tyúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíi: “A ámuha méijcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha méijcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhake ímí wáatsúcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áanetu ditye ámúhake cátúhtsópéjtsóhajchíi múu íhvejtsó diityéké íñá néetumére. ⁷ Áanetu ámúhake ímí wáatsúcúpéjtsómé jari múu itcyáhi. Tsá múu tsííjyatuu, tsííjyatuu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhake ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi iwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécoómi múnaa ímí ámúhake iwáatsúcúne mājchotsóné mémājchoco panévaré ámúhake ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhñtsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúúca Píívyéébe avyéjúeje ditye itcyáiyóne. ¹⁰ Áanetu tsácoomí múnaa ámúhake wáatsúcútúhajchíi múu ulléjjtónéj pñnévú itcyáne néehíi: “Íñe ámúhá cóómi ííñú múuháj tuhááñeri itcyane ámúhadívú muha mépíchóújcámei ámúhá hallúri ímityúné itcyáné uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé avyéjúeje ámuha méijcyájúccóoyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o néé ehdu ámúhake dáríívéimeke muurá Píívyéébe ávyetá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímímbájchó-cooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráííé ehniíñevu.

Lléébópityúné míamúnaa

(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, itcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéjñé o méénuhíjcyáné Tíiroó, Tsidóoo, itcyácoomícyu o méénuca tsúúca ímityú íhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállííjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóne uubálle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeííé ehniíñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíi, Betsáidaa, itcyácoomícyu múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéétsihvúré ímímbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿Itjtsucunúmeúbá íhñtsútúuvéiyóne? Áanerá íllure wágóóóveímeye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámúhake lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áanetu ámúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okéé wállóobeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké tükévejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wáalloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke néehíi:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múhake lléébohíjcyá tsaaté pañe itcyámeke dimyémeri muha meijchívyétsócooca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ééé, tehdújuco teene tsúúca páñétúejpi Naavéné itcyároobe táhjátsámeííéllíhye. Muurá ó ájtyumí ehne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóowatu áakityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íñá ámúhake tútávajtsóityúne. Téhdure ííñimymuma óóvimu itcyarómé tsá ámúhake tútávajtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémityájkímyeídí téeneri eene naavémú ámúhake ávyéjúúlléneri. Múu imityájkímyeíiyódú íñvane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámuha mémeháñé dííbyé waajácúháámítu cáátúváneíllíhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruvane

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke ímíjyuvu ájcuube dííbyeke dúúruvaabe néehíi:

—Áyúju Táácáni Píívyéébeéj, níjkyejñ, ííñujñ, itcyané aabájaabe u itcyaaabej, uke téhdújtsobéré ó duurúvá ímíáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyané hallúvu. Áanetu tehdújuco tsá waajácu múnaa itcyane ítsucunúmeíhíjcyamedívú u bóhówájtstotú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkya idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri m̄iamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú ñjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé ñjtsameí. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke ñjiténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meijcyane o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíme. ²⁴ Muuráhjáa éjyuuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama ñhtsutúmé avyéjyute oke ñtsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méénuhíjcyané ámuha maájtyumímdú iájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjúvúné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi p̄áábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro néehí:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o ds̄jívéjúcúoóítyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá néene taúhbajuj?

²⁷ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Muurá néeneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáabeke ávyeta d̄ñbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri d̄ñjtsameíyi. Áhdure múu pamévakeré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa dibye nééneéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Ééé, tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú íjcyá múijyú u ds̄jívéjúcúoóítyúne bóhí o újcuki.

²⁹ Áanéllihyéhjáa ityhájtsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áanéllihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénuéne dííbye éhnénéhj̄í dojtú p̄irune íwajyámúunemájucó. Áánemáa péjucúomé dibye tétsiíyé ds̄jívéri íjcyánaaaca. ³¹ Áanáacáa llúuváábe tééjuri péébe úujeté dííbyedívú. Áróóbedíi ñcúvétuube pajtyeíñíhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhúré dííbyedi ñcúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dííbyeke iájtyúmíñbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke ditye túúvátsonéhj̄í ityáábóne b̄ñjínúhi. Áábekée ñjjudi tsajtyeébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Áané tsit-síínevúu tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíméné dííbyema u áhdóhajchíi o óomídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé diityédítýú ts̄jipiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áanéllihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenéé dííbyedi ñdáátsovéne p̄ááboóbe.

Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpike Jetsóó ááhívéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úujeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsaímíyé diityéké ihjyávú waatsúcúpejtsóhi.

³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaría Jetsóó lliíñevú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúacunúki. ⁴⁰ Áanáacáhjáa díille Máata tsíñehj̄i imyéénuéri íjcyalle Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuúbej, ¿íveeki aalle táñaalle íñe o méénuhíjtyu tsá oke p̄áábotúne? Díñe bo okéi dílle íp̄áábokij.

⁴¹ Áanéllihyéhjáa Jetsóó néé díílleke:

—¿Aca íveeki eene tsíñehj̄i u méénueríyé u íjyáacunú táuwaábori ñcúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaría méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsótýuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátakeé.

Píívyéébema meihjyuvané Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjúvánetu n̄jkévánaa tsaapi ímamyémudítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meihjyuvané éhnéhjáa Jóaa ímamyémuke úwaabódu.

² Áanéllihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjúváhi:

Múúháj Caáni n̄jkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máavyéjyútsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímíllédú múúhake túkevéjtsó íñíjiri muha meijcyámeke muhdú n̄jkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú u ácuhíjcyá paíjyuvaré téene tájpi muha meijcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dáabajñvé múúhake ímityúné méénuhíjcyamedi muha meídáátsóvéne teene maábájñvéhíjcyádu. Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré p̄áábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhj̄átsámeítyuki.

⁵ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpiñe ámúhadítýú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámúha májchotu táñahbévaabe tahjyávú wájts̄ñbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá ññéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdú dibye nééneéllii ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke: “Tsáhájucó o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhówa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdú muurá ámúhadítýú tsaapi íñahbévaábeke íñéeróne ájcyíyá dibye táumeíñevú éhñíñevúré dibye íp̄áásáríjcyótuki. ⁹ Ahdícyane ihdyu múu táumeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meijcyane ámúhake dibye íajcuki. Mét-súúraméi ímí ámuha meijcyáiyóneri ámúhake dibye íp̄ááboki. Áhdure métáuméi ámúhake dibye ityúkévjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi íjcyane táumeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke p̄ááboóbe. Dííbyeke túkevéjtsóju táumeímyeke túkévéjtsóbe.

¹¹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámuhadítúú íjtsiiméné majcho táumeicyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóobeke tetsi táumeíñaá ájcúiyómé ííñimyédivúre? ¹² Áhdure ¿aca ílhyúu táumeitsike ájcúiyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha mřamúnaa ímityúmé meijcyarómé meimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánevúré maájcune. Aanéjří awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ípíichó picyóó dííbyeke teene táumeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné přaabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéjhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyabe íhjuvátuúbe. Aanéjhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúuca íhjuváabe. Áanéřihjyáa mřamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítúú tsaate nééhíi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó přáábón-eriye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure máváríjchómé nehíjcyá dibye méénúráityuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjujte tsajřítóré íjtsámeityúmé ími-tyúné idyářířvéjcatsířne ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnáa ímityú idyářířvéjcatsířne ílluréjuco wáchájánújcatsířne. ¹⁸ Ahdu řřvane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu ířne ámuhákye o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke přáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénéllířhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé přááborí ámuhá mamýmú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó přáábori di-tye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjuváneři. ²⁰ Muurá íhdyu Pířvyéébe oke přáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácú tsúuca dííbyé avyéjú ířńjuri ámuháma íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá řřtsútúúbé jatú tsá řřná múha tsájtyéi-tyuróne. ²² Áronáa dííbyé ehnířřnevu íjcyabe dííbyedí-tyú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsihářne. Ááne dííbyé tsíeméné íimíllédú méénúiyóobe.

²³ Ehdu nééne muurá oke ípřaabóné ímíllétúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahéřté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyée íjchívyémé pañévu tsiířne naavéné óómiřne
(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiířne Jetsóó nééhíi: Muurá múúne naavéné mřamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pe- híjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíi íáj-tyúmítúnéllii íllu íjtsámeřhi: “Tsiířne ó óómií biwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébe pañévu.” ²⁵ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumřáné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu peevéébe éhne múu jaa ílřyahdu néébeke. ²⁶ Áanéllii múúne nahbévaabe tsijtye

7-meváké éhniířřnevu ímityúmeke diityémá tsiířne íúccáave dííbyé pañévu. Áábeke muurá řřdée řřcúbáhrané ehnířřnevu řřcúbáhraabe.

řřnerí meímijyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénaa tsáápille mřamúnááj přnétú kéévánécoba nééhíi:

—¿Maímijyu íhdyu diille ukée itsřřmáváabeke pířvyét- solle íjcyanej!

²⁸ Áanélliihýchjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¿maímijyu Pířvyéébe úwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Mřamúnaa Jetsóoke néé dibye méénúráityuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane mřamúnaa píhcyavé Jet- sóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe nééhíi:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyané mřamúnaa ími- tyúme. Aame ¿řřveekí ámuha méimíllé méénúrái- tyuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsóméjřřvari? Óvíi íhdyu Pířvyéébe íhjuvú uubálle múnáájpi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwáájácú di- ibyéjuco mřamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Nířnibé múnáa waajácú ímiáánéjuco Pířvyéébe dííbyeke wál- loóne. Ahdu muurá Mřamúnáájpidívú o ípířvyéévéébeke tene pájtyénetu mřamúnaa waajácú dityée íimíjpyeténe ipájtyeté Pířvyéébe oke wáalloóne.

³¹ Aane muurá Pířvyéébe mřamúnaa muhdú ícyahíj- cyané ímíbájchócooca tsáápille tsířířne ířńjuri múnáalle ámuhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó il- lééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánaa ¿řřveekí dííbyévú ehnířřnevu o íjcyabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Nířnibé múnáaávú ámuhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa di- ityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánaa ¿řřveekí dííbyévú ehnířřnevu o íjcyabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá íhdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámuhá hálluúúné peetédu néeneri ímiáánéré ámuha meřřténeri met- súúrámeíhájchíi tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meřřténeri metsúúrámeíhájchíi téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áanéllii téřřbúwá méj- cyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúné múhdurá meúráávýétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúné ímityúné méénújúcootúmé řřné imíjyaúréjuco íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséomuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpáwetsóné

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséomuube dííbyeke tsajtyé ihjávú imájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyótjisi níjtyámeityuube májchóneri díibye paritséomuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámuhá pi hállúre méimíbáchoméihijcyáhi. Áronáa ámuhá íjtsaméi ímityúne. ⁴⁰ Tsá muurá ámuha mewáájácúmeityúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácú téhdure méíjtsaméi metéhmémeiyóné méjpi menítyámeihijcyádure? Muuráhjáa ímiáámé meijcyá Píivyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¿Máidáátsoju ámuha paritséomuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújucooro Píivyéébeke ámuha meíccúvehíjcyáné ámuhá bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeityú dííbyeke mewájyúiyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meijcyatúne? Tsá muurá tsáneeriyé dííbyeke meúráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¿Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejááné pañe íboohówátsihjíríyé meijcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnáa ámuhákye ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¿Áameke ámuhákye taúhbájú uwáábojtémá máidáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meijcyarómeke míamúnáa ítehéjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hallu ímíwu meíftedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii taúhbájú uwáábojtedítýú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Téhdure ámuhákye idátsó pajtyeíñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámuhá íjtsaméityúre ámuha meújcyúné uwáábori. Muurá ámuha meijcyarómé tsá tehdú meijcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¿Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éjjuúvúu Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdú ámuha meméénúnetu muurá méwaaajácú ámuhá íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyajjítóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píivyéébe néehíi: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújucoo iwáájacúné úubálléimyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítýú muurá tsaatedí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píivyéébe néehíi. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoo ííñujjii ípívyéévétsohíjcyá ícyoocávú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné díbye diityémá ímíbájchoíñe.

⁵¹ Muuráhjáa Abékeke íñahbére dsíjívétsoné boone tsíjtyeke ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa

Tsacaríake dsíjívetsómé duurúvájama Píivyéébé íicúvé covátsómehíjcyáné wáájí ráhoúcunútsihvu. Aane ámuhákye o néé íñe ícyooca íjcyáné míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¿Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnáa wáájácúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Dítye teene ícyáhíccújtsóné úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meijcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuvúné taúhbájú uwáábojtémá paritséomuke tsariwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatú dilló tsane díbye múhdurá áñújcúhajchíí dííbyedítýú ímityúné íihjyúvároki.

Ímamyémuke Jetsóó téíwúwajtsóné

12 Téijyúhjáa ávyetá mityáné míamúnáa píhcyaaavémé wájóccjatsíñáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téíwúwá méijcyaco aatyé paritséomú bañú múnáa ímiáámeúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénúmeiyóné tsá tétsihvuré níjkéváityúne. Muurá pámeere íñá méénuhíjcyáné bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha míjchóhó pañévu meíhjuvároné waaajácúmeíhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívétsoíyómedi. ⁵ Áanetu ihdyu múu íllityé Píivyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéityuwa cúújwá pañévu ámuhákye wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjñhwuúcuré áhdómeiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waaajácú ámuhá níwáujjéne múhdújivá íjcyane. Áánéllii tsá múu íñnerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehniíñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébeke íúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áanetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjuváronémedi Píivyéébe ídádáatsóvéne teene ábájñvéhi. Áanetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjuvámémedi tsá díbye múijyú ídádáatsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuhákye pihcyáávejááné tehméjtema ámuhá íññujjii avyéjúté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íihjyúváiñeri. ¹² Muurá ihdyu Píivyéébé Apííchóré ámuhákye túkévéjtsóo ámuha meíhjuvákí. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyáacunútu mítyane iéhnéváiyóneri

¹³ Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj pínévu néé dííbyeke: —Ávyéjuúbej, táñáhbeke diñe díbye oke idyówajcáro múhtsí wáabyuta múhtsij caani pícyohijcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímibájchoobe o íj-cyaabe ámúhtsikye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane iéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnévané tájpi tsaímíyé meij-cyáityuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbálleebe ehnéva múnáájpidítyu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsóháñée mítyane néévánetu illu íjtsámeííbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtso áyánejíívari?” ¹⁸ Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsámeííhijcyaja o wácávyáhcóne éhniíñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévu ó pícyoóhi. ¹⁹ Ááne illu ó íjtsámeííhi: Ícyooca ihdyu tsá ñná óhdítu pñhtótúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajíí o íjcyáiñe óhdítu o mājchoíñé, o ádoíñé, pñhtójúccóótúnéllíihye.” ²⁰ Ehdúu díbye ítsámeííhijcyarónáa Píivyéébe néé dííbyeke: “Tsá mía u wáájácumeityúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjveéhi. ¿Ácooca eene u éhnévahijcyánécoba muhdúíhaya?”

²¹ Ehdu muurá pajtyeíñe íhdyunéré éhnévahijcyámema. Aame Píivyéébedívú ídátsohree.

Ihñéjteke Píivyéébe téhmene

(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeityú íñe tájpi íj-cyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wájyamuu, íjcyáne tájpi meijcyatúne. ²⁴ Cáhawáa méjtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá dítye múijyú wákímyeityú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá dítye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píivyéébe tájpi. Aanéjíí muurá diityé ehniíñevu ámuha míamúnáa méwajyúmeíhi. Áameke tsá ámúhakye díbye íñetú pñhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íj-cyaabe tsaapi ámúhadítu éhniíñevu icyáámenúné ímilleebe iye cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjíí tsá múu íjtsámeityú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejíívari.

²⁷ Téhdure cáhawáa méjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iye tsaímíyé píivyehijcyané pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjujté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmehijcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íj-cyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjíí awáa muurá ámúhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmehijcyáhi. Ehdu teene, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnáaj.

²⁹ Ehdu néene tsá múu áábímyeityú téene tájpi ámuha meijcyane tsáijyu ámúhadítu pñhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcujtsotúmé áábímyeí ípñhtócoó-

ca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píivyéébe waajácú ñná ámúhadítu pñhtone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepñhtóróneri íícúvetúmé tsúúrámeí múhdutú tsaímíyé Píivyéébeke iúráávyéne dííbye avyéjuvu iúccáávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakye díbye íñetú pñhtótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meijcyane Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.19-21)

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íñerí áábímyeityúne. Muurá ámúháj Caani Píivyéébe imíllé ámúhakye iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméné íñáhjñénu píaabó ídátsoóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnévané tsaímíyé meicyahijcyádú néene íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meijcyáiñe. Téhulle muurá meijcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnáa ámúhakye tútávátsohijcyádú néene tsáhájuco téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meííjveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú meijcyátsííivyéne oke météh-meco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcat-síñe wañéhjiri íjcyáábeke ínúu múnáa téhmehijcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehijcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúu ípááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime íñe imíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé diityéké imájchót-sómema nahbévájcatsííbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu dítye íj-cyane tsáijyu múu pécójpñéuba mityá cóójñháñe pañévu tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehijcyámeke díbye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévu tsá díbye úccáávéityuró íñániki. ⁴⁰ Ahdí-cyane meijcyátsííivyéne méitsohijcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeityúnáa Míamúnáájpidívúu o ípíivyééveebe tsííñe ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyané uwáaboju

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii Pééodoro néé dííbyeke: —Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyeré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekerej?

⁴² Áronáacáhjáa tsííñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé íñe tájpi dítye íj-cyáiñéhjitu. ⁴³ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaabe.

⁴⁴ Muurá ímíáané ámúhakye o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévu téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímityuube íavyéjuube ‘íícúu óómíityúné’ iñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuube. Ehdu néébe muurá íllure íhyájkímuke imyéénúne ímíllédú wañéhjñeríyé pehíj-cyá llíyíícyáveebéne. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahijcyánáa

íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke dibye íjt-sótúnáaáca. Áábeke illuréjuco dibye ícúbahráné tsaate iwákimyéi múnaa ímityúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúníu múnáake ícúbahrá dibye ímillédú dííbyé wákimyéi imyéénúiyóné wáájácúromé tehdu méénútúhajchííjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáre ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyáacúnú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyáacúnú ímí ditye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá táhallútú míamúnaa itsarílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééné pañéjuco meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñe nájcautu ó dsíjívéeíhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méijtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívú? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa tsajjítóré íjtsámeityúme táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá icyoocátú tsané múnaa íjcyarómé tsarílléjcatsíi táhallútu. Muurá tsaatédityú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíi tsaatésí cáhcújtsótumútsí tsarílléé diityéke. Áánetu diityésíyé cáhcújtsóhajchíi ímunáajte tsarílléé diityésíkye. ⁵³ Muurá cááni tsarílléé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyeé. Áhdure íd-sí tsarílléé tsíjjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsaríllééhi. Ehdu muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíi táhallútu.

Íñá pájtyeíñe úubállenéhji

(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsíiñe Jetsóó néé diityéke: —Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíñe. Áhdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kíjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyáíñe. Áhdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaaajácú muhdú néjyu muhdívané cóóji íjcyáíñe. Árome žíveekí tsá ámuha mewáájácú okée iwáalloone Píívyéébe páhdúváré nénehji imyéénúneri ámúhake úubálléjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájuone

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha méijtsámeityú ímiáámé ámuha méijcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadityú ímityunéhji ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíi ímíñeúvú cáanájánújcatsíi téhullévú íúújetétúné ihde ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsityuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha méijchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ímityúné méicyahíjcyáné meíhvejtsóne

13 Téijyuhjáa tsaate Jetsóó éllevu ipyééne úubállé Píívyéébe ícúvéné íyámeke ditye dsíjívétso-

híjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú llíihyánútsómé tujpácýo iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méijtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehniíñevu ímityúme ditye íjcyanéllíihye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méíccúbáhráméíi diityédúré ímityúné ámuha méicyahíjcyáné meíhvejtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méijtsúcunú Jerotsarée múnáadityúu 18-meváké 'Tsiroée' némeíñe nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A diityé ehniíñevu ímityúme íjcyanéllíi aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méíccúbáhráméíi diityédúré ímityúné ámuha méicyahíjcyáné meíhvejtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó íñétsihdyu tsíiñe diityéké úwaa-boobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumíhé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Árónemáhjáa tééné tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 píjcyábájucó íhye tsá néévápityúne. Áánéllíi illuréjuco dihlo. Báñú úmíhé pañétú teéhe.” ⁸ Árónáacáhjáa tépallí tehmeébe néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíi íñe píjcyábá méíjtsoráhi. Óvíi ó wápíjcoó tehe íñéevaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíi bótšíi illuréjuco meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápilleke Jetsóó bóhítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwaa-boobe píhcyáávéj páñe íjcyámeke. ¹¹ Áánáacáhjáa tétsihyi tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucó íbájui ípátúvvetúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekehjáa Jetsóó ípíúvane nééhií:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ímiááne tsúúca íbájui pátúvvelle íjyócuuvé tsatújkevéjuco. Aaléhjáa duurvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa píhcyáávéjá tehmeébeke tsári pajtyé íveekí wáyeéévejcóójí dibye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke nééhií:

—Muurá íjcyáné 6 coojívá wákimyéíjcyoojji. Ájcoojji ámuha métsááiyá dííbye éllevu dibye ámúhake íbóhítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye éllevu metsááityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néénéllíi Jetsóó néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyaaabe pánehjídú ímiáabeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámuha jéémú dóhíjvameke ámuha méijchotéityuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavaráúvúj tsíiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóityuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye nééneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsíjtye mítyane ímíjyuuvé dibye díílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu ijcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe ámuhakye ó úwááboó Píivyéébe avyéju? ¹⁹ Muurá dííbye avyéjú ehne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mityáhécoba kéemevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjé píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píivyéébe avyéju.

Pááá ooríchetu ijcyáné uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe Píivyéébe avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille harínállíyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óorichódú teene Píivyéébe avyéju.

Ímiájíto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí ijcyá-coomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí ijcyájáhji múnáake úwááboóbe.

²³ Áábekéhjáa tsaate néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráávyé néerojító múu úraavyé Píivyéébe avyéjuvu ámuha meúújetéíjító. Muurá mityame imíllerá íucaavéné téenevu. Árome tsá úcáávéityúne.

²⁵ Muurá tēibúwájí néétume áachi íimíllédú ijcyámé hallúvú avyéjuube ihjya lleehówá wátaahácoóhi. Ááné boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu.” Árónáa néehíbye: “Tsá ámuhakye o wáájacutúne.” ²⁶ Áánéllíi neeímyé dííbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu ditye néerónáa néehíbye: “Muuráhjané ámuhakye o néé ámuhakye o wáájacutúne. Áhdícyane méíne óhdi-tyu ímityúmé ámuha meíjcyame.” ²⁸ Ehdu Píivyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuéletúré ííteé Píivyéébe avyéjuri dííbye ihjyú uubálle múnáa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, ijcyámeke. Ájyú ílluréjuco ditye tááíñe íhwáñe íhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjuco ijcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píivyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Ájyú muurá íñe ícyooca ídáátsóméhjíúvú néeme avyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyú ídáátsónuúhi. Áhdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kimoovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa paritséómú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:

—Dípve íchihdyu tsiéllevu. Muurá Heróódé imíllé uke ídsíjívetsóne.

³² Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyetá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyevá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike íbóhíítsohíjcyáne-tu.” ³³ Tsá muurá Píivyéébe ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívetyuró Jerotsarée tsiéllevúre. Óví ihdyu múhájchótá ó íjcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnáaj, ihdyújuco tsáma ¿íveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyáné ihjyú uubálle múnáake Píivyéébe ámuha éllevu wál-lóórómeke? Uwáábojtéké díbye ámuha éllevu wál-lóórómedi ¿íveekí íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhakye o újcune ehne múúne cáraca íítsííméwuú-muke íhñúwáacyú llííñévú újcuu. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵ Ááné déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúrjúco cóevaíñe. Áhdure ámuhakye o néé oke ámuha maájtyumíjúcoóityúne múijyú tsiíñe o tsááíñévújuco. Téijyú muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyú áánu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

Íjpi óorííbyeke wáyeeévejcóójí Jetsóó bóhíítsóne¹⁴ Tsáijyúhjáa idyé wáyeeévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúúbe jávú dííbyema ímájchoki.

² Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúwáábohíjcyá tétsihyí íjpi óorííñeri chémeebe íjcyánéllíi ‘áadikyé ehne íjcyoojji bóhíítsóíbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeeévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíítsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Áhdúhjáa díbye néerónáa tsá ditye íñá néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca díbye íjpi óorííbyeke íbóhíítsóne neebe ílluréjuco díbye ípyéekí. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjyúuba wáyeeévejcóójí wáhyéjú pañévú áákityébeke tsá ámuha meújcyútyuróne?

⁶ Áhdúhjáa díbye néene tsá ditye píivyetétú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjívu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyú wañéhjívu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúacunúne diityéké úwááboobe néehíi:

⁸ —Tsaate múu ámuhakye ityáábávajcátsíñe wañéhjívu míñútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyú múúne tsijtye ámuhá ehnííñevu avyéjúúmé wájtsímekéréjuco ditye tétsihvu ácuúcné boone íatéréétsihvúréjuco ámuha maácuúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllíi múu tsaate íwañéhjívu ámuhakye míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvúré diitye wañéhjí múnáa ámuhakye íájtyúmícooca íboohówátsihvu íacujcárokí. Ájyú ihdyu tsá íñerí ámuha menúcójpívétsámeítyúne. ¹¹ Muurá íiye íhtsutúmé avyéjujtye íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu ídáátsóméhjíúvú tsáííbuwáre íjcyame avyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dílbyekée iwañéhjivu míñútsóobeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú ñhtsútúméhjikéré uke ditye pñámeíñe u ímílléñélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. ¹³ Múu téhdure míñútsó ñdáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye ditye pñámeíiyóné ñjtsámeítyúméré. Muurá Píívyéébere ámuhákye áhdoó dibye ímillédú ámuha meíjcyame medsjíivémé tsiíñe mebohñcoóca.

Wañéhjitu íjcyáné uwaáboju (Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé dílbyeke: —Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa iwañéhjíváténevu míñútsó mítyámeke.

¹⁷ Áame éllévuhjáa únú múnáájpiikye dibye wálloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávané majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dílbyeke: “Ohné tsaatédítúyú ííñúñjé o áhdone o ímíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke dibye téhmeítyúne.” ¹⁹ Áánétuhjáa tsijpi néehíí: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca o ímíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke dibye ñjtsóójucóótyúne.” ²⁰ Áánétuhjáa tsijpi néehíí. “Botsíi o táábavaabe muhdú o peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíñe úúbálleebe íavyéjúubeke. Aanéhjáa dílbyeke tsárái pájtyeebe néé diibye únú múnáájpiikye: “Ané cána míñútsóté ñdáátsóméhjikéréjuco íjpi ímityuméhjé ímíñeúvú íúllene píivyetétúméhjima hállúvátúméhjike.” ²² Ahdújcohjáa ímíñútsójsíhdyu tsáábe nééne dílbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca o míñútsójehi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpétúne.” ²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehíí: “Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej.” ²⁴ Tsáhájucó tujkénú o míñútsorómé májchováityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íhtsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne (Mt 10.37-38)

²⁵ Aanéhjáa mítyane mñamúnaa dílbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájýúné ehnííñevu mewámyuma íhyájkímukéré wájýuhajchíí tsá ditye ímiááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iye éhnííñevu iwájýumeíhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷ Áhdure oke úráávyéné déjucotu ñcúbáhrámeíiyóné ímíllétú tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévétyuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsíídsí úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámuhadí. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyemeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca

tsáné avyéjúubé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú ñjtsámeítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? ³² Muurá téhdúmema íñháhóóítyurónéllii tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíiyómé diityé éllévu ditye íñéete imyéénújcatsíjyúccóotuki. ³³ Ehdu nééne muurá tsaate ímillédú íjcyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánaámatu íjcyáné uwaáboju (Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánaáma íímuma íjcyánéllii meke pñaabóhi. Áánetu íímútuca tsá ññetú tene meke pñáábóityuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñujj meúménúiyónéúbatu tsá meke tene pñáábóityuróne. Áánéllii tehdu nééne ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámuhadítúyú lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwaáboju (Mt 18.10-14)

15 Téijyuhjáa ííñúñjé avyéjúubé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dílbyedívú dílbyé uwaábó ílléébúccunúki. ² Áamedítúhjáa parítséómuma taúhbájú uwaábojte néehíí:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³ Ehdúhjáa dílbyedítúyú ditye íhjuvánéllii obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítúyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íumíháj píñevú mepícyóóne dílbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵ Áabeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhivu ámuha mewájtside mépihjuúcuíyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjri íjcyaaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsíj wágóóóvénetu íjcyáné uwaáboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjtu diityéké íúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jiva dsíídsi íjcyánetu tsají wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri íllyaal-léré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke píhjuúcuíyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné icyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéébedi níjkyéjri múnna mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánidítu mújtáné uwaáboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíí:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáápí hájchimútsi.

¹² Áámútsidítúhjáa bónebe néé cááníkyeé: “Líhij, u

dsjívéné boone métsieméné múhtsidívurjúco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí icyoocájuco oke tsáneevu u ájcune." Ahdújucóhjáa díbye ñná néétuubéré ájcune diityétsikye tshdúnéécú. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere ihñe nahjñenúhi. Ááne dsjívésimáhjáa peebe cáánidityu tsíhyullévú tsííñé iññújivu. Áhullévúhjáa teene idsjívésí illure ícúbáhraabe ímityúné ícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúuca páneere idsjívésí átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené iññújiri tsá majcho íjcyatúne. Ájyúhjáa ídátso pevéeberjúco ícyahíjcyáné ñne tájpi íjcyájucóótuube. ¹⁵ Áanélliihyéhjáa téené iññúji múnáajpikye táumeííbyé wákiméi. Aabéhjáa dílbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáabeke múha majchóvú ájcútuube áyaba wájyújúcótúnéllii imíllérá díityé éébuta ímajchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa íkímóóvéméíñe íllu íjtsámeííbye: "Ehdjívajúné tsáma áyaturómé ílihiyó wákimyéi múnáadityú majcho píhtótúnáa živeekí íchihvu ó dsjívéehiúbá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo ehne ílihiyó éllevu o óómíñe dílbyeke ó neéhi: Líhij, živeekíhyana ihdyu Píivyéébe ímíllénejjé ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejjévari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájuco djítsíméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáajpíyjúco o íjcyáíñe." ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyjúco díbye óómíñe cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyulléturé cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne ícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyjúco díbye cáánikye nééneé: "Líhij, živeekíhyana ihdyu Píivyéébe ímíllénejjé ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejjévari? Ahdícyane tsáhájuco djítsíméné o íjcyáityúne." ²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni néé ínúu múnáake: "Ícúí áánúke íwajyámúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsáwápaajívú maájcu díbye ípícyámeíki. ²³ Átsihdyu íjcváaabe ócájíwúuke médsjívétsó dílbyeke mewáñehjñnuki. ²⁴ Muurá íñe 'tsúúcajáubáhjáa dsjívéebe' o néhíjcyánáa ídátso kíatú bóhdívaabe méhdivu." Ahdújucóhjáa dítye wáñehjvaténe.

²⁵ Ájyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómiiibye lleebúacunúvá wañéhjé ihjyári íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa íulévenúne kémuélléturé ínúu múnáajpikye ípíuváne dílloobe íveekí dítye wáñéhjvaténe. ²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe: "Muurá díñahbe wajtsíhi. Áanélliihyéne díicyááni líihyánutsó íjcváaabe ócájíwúudívú díbyévané ñná pájtyétuube kíatú bóhdívanéllii dílbyeke iwáñehjñnuki." ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsári pájtyé dílbyeke. Aabéhjáa íñahó cáyobáávatéébé tsá áyanéwu ímíletú íááhívéne íhjávu. Áanélliihyéhjáa cááni dílbye éllevu ípyééne cáanájanú díbye íááhíveki.

²⁹ Áronáacáhjáa neebe cáánikyeé: "Líhij, muurá íñe múhdúné píjcyábá úuma ó wákimyéi uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjáj hájchíubadívuré ehdu o wáñehjvaté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dááchikye ímiáábekéjé íwáñehjñnú íjcváaabeke jeemúdityú u dsjívétsóóbé hallúrí ímityúné walléémudi dídsjívésí pírujtsójéébeke."

³¹ Áanélliihyéhjáa cááni néehí: "Ímiáánjúco, Lí, óoma tsatsíyú u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tát-

sieméné díhñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjñnúné díñahbeke ídátso kíahjé múhduháñé íicyahíjcyátsihdyu 'tsúúcajáubá dsjívéebe' o néhíjcyánáa méhdivu bóhdívaábeke." Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákimyéíñetu íjcyáné uwááboju

16 Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehí: —Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úballé díbye íavyéjúúbeke díbye ímityú téhmehíjcyáné dílbyé tsíeméne. ² Áanélliihyéhjáa íavyéjuube ípíúvábéke néehí: "Živeekí ímityúné míamúnáa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñéúvú duubálle muhdú tátsieméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájuco óoma u wákimyéítyúne." ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeííbye: "Aane žmuhdú íñe ó íjcyáa oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píivyetétú tsííñé wákimyéi o méénune. Pane núcójpítso teene tsíjtyeke píáábó o táumeíñe tájpi o íjcyáiyóne." ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: "Tsúuca ó waajácú muhdú o méénúíñe. Oo ehne ó píááboó táavyéjúúbedityú íñáhjñenúné áhdohíjcyátumeke néhi díbye oke wáágóócooca dítyérjúco oke ípíáábo-ki." ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiítsadí díityéké eenéé íavyéjúúbedityú íñáhjñenúné áhdohíjcyátumeke. Áánemáhjáa o méénúíñe. Oo ehne ó píááboó táavyéjúúbedityú íñ tujkénú tsáábeke neébe: "ŽAcáa múhduná táavyéjúúbedityú u náhñenúné tsáhái u áhdotúne?" ⁶ Áanélliihyéhjáa neébe: "100-hoojáváa orívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi." Áanélliihyéhjáa neébe: "Ééé, íñéé muurá u cáátunúné téhdunéjúco. Áronáa cána ícúí beháámitúrjúco pícyo 50-hoojavaréjúco u áhdotúne." ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: "ŽÁcooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?" Áanélliihyéhjáa neébe: "100-babyáváa tríigo ó ujcúhi." Áanélliihyéhjáa neébe: "Ééé, íñéé muurá u cáátunúné téhdunéjúco. Áronáa cána ícúí beháámitúrjúco caatúnú 80-babyávaréjúco u áhdotúne." ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenúhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dílbyedi ayájú tujkévé ehdu ímyéénuíñe díbye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájjító uráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájácútmé tujkévééne íjtsámeíñé tsíjtyema íñáh-bévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakye o néé íñe ííñújiri ámuha meéhnévámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsjívécooca Píivyéébe ámúhakye íúcúpéjtsó mújyú muhdú íjcyáityúmé dílbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdíváné wákimyéivu tsaatéke mepícyoome ímí wákimyéíhajchíí méwaajácú téhdure éhníñevu íjcyáné wákimyéi ímí dítye méénúiyóne. Áánetu teene átérééné wákimyéi múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhníñevu íjcyane téhdure dárívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe ííñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píivyéébe wákimyéi múhdurá ámuha médarívéhi. ¹² Téhdure tsíj-

tye éhne ímííneúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáabyuta ijcyaróné tsá múha ámúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeí-tyuróne. Muurá tsáápiikye éhniíñevu iwáyúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícúvéityuróne. Áanéllíi tsá tene ímityú Píivyéébeke meúraavyémé met-súúráméíñe medsíídsíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséomú illéébóne íllure uuhívaté dííbyedi téeneri itsúúráméihíjcyánél-líhye. ¹⁵ Áamekéhjáa neébe:

—Bañú múnáa ámuha meíjcyámeke míamúnáa itsú-cunúhijcyá ímíáámédu. Áronáa Píivyéébe waajácú ámúhá íjtsaméi. Muurá míamúnáa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píivyéébe taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píivyéébe taúhbaju íhjú uubáalle múnáaúvú úwáábo-híjcyánérei míamúnáa úráavyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu dílbye Jóááuvúrjúco úwaabóné ímíáájú Píivyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áanéllíihyee mítyame tsúúráméihijcyá téénevu iúcaávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóvéehi. Áanetu Píivyéébe uwááboju tsá múijjú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímýe wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpilekéréjuco táábávaabe ímityúné meenu íveekí mewa ímíubáané íjcyánáa tsíjpilemáyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenu íveekí áju ímíubáané íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráatsaro ícúbáhráméíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe neehíí:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanéere ímíá wájýamuunévú úcáméihíjcyáabe. Áábekéhjáa íñá píhtótuube pájyuvaré wáñehjívatéhij-cyáhi. ²⁰ Áanáacáhjáa Ráatsaro áhllávatéébe ácuú-cunúhijcyá dílbye já lleehówa úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátso úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcwaaahyéjé ímájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímýe ípíhcyáávéne píhjahíjcyá dílbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe íbuúhjáa níjkyéjé múnáa tsajtyé Píivyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa dílbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsamíyé cuuúme.

²³ Áábe íbuúhjáa úújeté Píivyéébeke cáhcújtsotómé ícúbáhráméíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhráméíbye ájtyumí Aavaráake Ráatsaro dílbyemájjuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníj-cyáméíbye neehíí: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj,

óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráatsaróké díñe oke dibye íhyójtsíwáubaré nújpcyotu imúriúcúneri táh-níjwa ípíjchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájuco o áábúcutúne.” ²⁵ Áanéllíihyéhjáa Aavaráa neé dílbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe ímíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áanetu muurá áanu Ráatsaro ídátso ícúbáhráméihíjcyáabe íñe ícyooca íñe ímíjyaúrjúco íjcyane. Áanetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe píáábó u táumeiyónáa íjcyané íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcnútsihdyu íéverááhó ápíchó neéne kíátú mepájtyéne meúújéjcatsíiyónejíñvari. Muurá íñe-jcúrí íjcyame tsá píivyététú énejcúvú ípájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píivyététú íñejcúvú ípájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráa neéneíllíi neébe: “Uu muurá Aavaráa múúhá íhdé múnáajpi u íjcyáabe ihdyu óvíjyu-co aabye Ráatsaróké wallo íñújívú líihíyoke pámeere tahájkímuma dibye iúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áameke ó ímíllé dibye wáájácútsoténe íl-lúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíj-cyáné níjcaúvú o úújetéébe o ícúbáhráméidyú dítye ícúbáhráméityuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye neéronáa Aavaráa neé dílbyeke: “Áronáa muurá íjcyané díityédí Píivyéébe waajácúháámí íñe ícúbáhráméityu úúballe-háámí dílbye íhjú uubáalle múnáape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví íéévéne cáhcújtsómé ípáj-tyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráa neéronáa neébe: “Íhdyúhde ímíáané íjcyájúcooróné díityémá uwááboju. Áronáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítyú tsiíñe bóhíbe díityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímíáané ímityúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímíánejcúvurjúco.” ³¹ Áanéllíihyéhjáa Aavaráa neehíí: “Áronáa muurá Píivyéébe íhjú uubáalle múnáape Moitséémú cáátúnúne uwááboju ícyáhújt-sótúhajchíí téhdure tsá dítye cáhcújtsóityuró dsíjívemedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó neéneé

(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

17 Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsóíñe. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú díityéké íbúwátsohíj-cyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcújtsómé ídátso tsiímédúrei neémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwát-sohíjcyámekéubá múu íjkyéháñetu néwáyúcobané íóhbañúmeke wájojco móóá pañévu ápíchó díityé úmíwa neéne íhdétu. ³ Áanéllíi téñbúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné meénúúbeke mébóijcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímíánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíí ílluréjuco máábájíñveco ímityúné dibye meénune dílbyedi meídáátsóvéneema. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcoojí meénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá díbye ámúhadívú ídátsojkímyeíhajchíí múu ídátsové dílbyedi.

Píivyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú neehíí:

—Múúhake piáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

⁶ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáávyéne móóáj piínétú iíjyóccúúvetéki. Ahdújuco muurá tehe iíjyóccúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámuhá únú múnáajpi úmihé pañe caajári tsáijyu ócájimú téhméubari iíjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchórējuco meénu. Aane u nájkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré díbye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdú téhdure Píívyéébe ámuhákye pícyoóné wákímyéi ámuha menájkevácocoo tsá múu íjyácunútú díbye ámuhákye téhdújtsóiyóneri. Íllure múu néehíi: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méíjcyatú múúhake díbye táuhbánéré muha meméénúnéllíhye.” Éhdure múu néehíi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhítsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa iñújñcutu. ¹² Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújetenáa dííbye éllevu 10-meva tsáa íjpi chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévúré iwájtsíne dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba néehíi:

—íjétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áanélliihyéhjáa diityéké ítteebéré néehíi:

—Tsúuca muurá ámuha mébohíjucóohíi.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye pééne tsáimiyéjuco néémeé.

¹⁵ Áamedítúhjáa Tsamááriá iñújñi múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lílíhévú ímímóúúvéne dííbyeke téhdújtsóhi. ¹⁷ Áábekéhjáa Jetsóo néehíi:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohítúne? Muurá íñe tsííñe iñújñi múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsíjtye?

¹⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyóccúúvéne dípyej. Tsúuca ú bohí Píívyéébeke u cáhcújtsódú íjcyáabe.

Píívyéébe avyéjú bóhówáaveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébe avyéjú bóhówáaveíñe. Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjú bóhówáaveróné ámuha maájtyúmíyónejñvari. ²¹ Áanéllii tsá múha nééítyuróne: “Íñe Píívyéébe avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájú-cooróné ámuháma.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtyúmíjucóóiyóneri. Ehdú ámuha meíjtsámeiyónáa tsáhái ámuhádivú o bóhówáaveítyúne. ²³ Muurá ámuhákye tsaate neehi: “Tsúuca Mepájtyetétsoobe tsájucóohíi.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chíjchi rórihcyóné maájtyúmíjú pámeere ájtyúmiñ Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o tsáabeke. ²⁵ Áronáa ihdyu íhnáhooíñe ícyooca íjcyané míamúnáa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáa íjcyaduré íjcyámeíyé o tsááiñe íjtsotúme. Ánáa tsúuca ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyané míamúnáa ímílléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áanáacáa ihdyu Noéé tsúuca íhmíñe pañévú úcáávénáa íñújñi páneere caajávécúóohíi. Áanéerí pámeere cáhcújtsotúme óuuvé ímájanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure ímíllédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, nájhñeri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áanélliihyéee muurá Píívyéébe dííbyeke néé díbye íjchívyé técoomityu. Ahdújucóo díbye íjchívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe ó tuvááóvaá míamúnáake ímílléduré íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhjí éllevu péjúcúóityúne. Áhdure ímíhéri íjcyame tsá ihjyávú péjúcúóityúne. ³² Cáhawáa méijtsúcunu muhdúhjáa díbye Róo táábake tene pájtyene idyéjú dille révoucunúné déjúcotu. ³³ Muurá íñújñiri ímíllédú íjcyáneriyé tsúúrámehíjcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyeteéhi.

³⁴ Muurá tsiíñe o tsáácooca mítyétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépí cáatsómúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi ímíhéhé pañe íjcyámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii ímamyémú néehíi:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyaáveéhi.

Ímítýúnéhjí ímibájcho múnáájpidítýú íjcyané uwááboju

18 Áhduréhjáa Jetsóo tsiíñe ímamyémuke úwáaboobe úúballé ímítýúnéhjí ímibájchoobe ímítýube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjtso Píívyéébe ma íhhyúvahíjcyánetu ditye ióchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabé tsácoomíyí ímítýúnéhjí ímibájchoobe ímítýube Píívyéébeke avyéjúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí piáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí íjcyalle píibájyulle néé tsaatémá ímítýúné dille dááíjvéjcatsíñe díbye ímíibájcho díllema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke piáábó táúmeiyóneri tsá díbye ícúvehíjcyatúne. Áánéj piñévúhjáa íllu íjt-

sámeíbye: “Píivyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo m̄amúnáake o píáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Áronáa aalle píibájyulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvjiyucó díllleke o píáábóíñé oke dille ipátsárij-cyójúccótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúballéne neébe:

—Ehdúu píínévúí píááboobe ímityúnéhj̄ ímibáj-choobe ímityuube íjcyároobe. ⁷ Aanéj̄j̄ zaca tsá ámuha mewáájacutú Píivyéébe ihñéj̄teke píáábóíñé dílbyeke píáábó táumeíh̄j̄cyámeke? z̄Mityá ámuha méij̄tsúcunú ditye píáábó táumeíñeri ditye ícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá píáábóíbye diityéké teenémáye. z̄Aca ihya m̄amúnáa ímí cáhcúj̄tsómedívú ó wájt̄s̄í M̄amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe ííñuj̄vú o tsáácooca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatésí Píivyéébema íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju

⁹ Téhdurehjáa tsaate ímiáámedi idillómeíñe tsíj̄tyeke éhñivállehíj̄cyámeke úwááboobe úúballé tsaatésí Píivyéébema íhjuúvānetu. Ílluhjáa neébe:

—Tsáij̄yúu míltyétsi péé duurúvajávú píivyéébema íhjuúvaki. Tsaap̄i paritseómuúbe. Áanetúu tsij̄pi ííñuj̄j̄ avyēj̄úúbé wáabyuta ds̄ídsike áhdótsohíj̄cyáabe.

¹¹ Aanée paritseómuúbe Píivyéébema íhjuúvaabe néehíi: “Ayúju Táp̄iivyéébej, uke ó téhduj̄tsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíj̄tyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáaj̄pi. Tsá múij̄yú ihdícyámema o dómácój̄catsítyúne. Pane tsá aabye ííñuj̄j̄ avyēj̄úúbé wáabyuta ds̄ídsike áhdótsohíj̄cyáabe ímityuube íjcyadu o néetune. ¹² Muurá tsané tsemáánari míj̄cyooj̄cú máj̄chótube úuma ó íhjuúvahíj̄cyáhi. Téhdure muurá 10-j̄iva o ds̄ídsívānetu tsáj̄ñcoba ó dówacáro-híj̄cyá uke o ícúvéne.” Ehdúu Píivyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe. ¹³ Áanetúu diibye ííñuj̄j̄ avyēj̄úúbé wáabyuta ds̄ídsike áhdótsohíj̄cyáabe tsá cáamevu icyárúúvéne Píivyéébema íhjuúvatúne. Íllurée kímóóvémeíbyé íj̄p̄íj̄j̄tu iillaáyómeíñe néehíi: “Ayúju Táp̄iivyéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dábaj̄ñvé táimítyu. Muurá ímityuube ó íjcyáhi.” Ehdúu íhjuúvaabe Píivyéébema ííñuj̄j̄ avyēj̄úúbé wáabyuta ds̄ídsike áhdótsohíj̄cyáabe. ¹⁴ Aane muurá dílbyeke tsúúca Píivyéébe ímibáj̄chóóbé hallúrí tsáháj̄juco ímityú íjcyatúne. Áanetu tsíj̄piikye tsá ditye ímibáj̄chotúne. Ehdu muurá iye íhtsutúme íj̄cyane némeíh̄j̄cyámé núcój̄p̄ívétsáméíhi. Áanetu ihdyu ídáátsóméh̄j̄j̄vú néeme ávyēj̄úúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Tsiiméké Jetsóo llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dílbye éllevu íhts̄ímeke tsivámé ditye Píivyéébeke píáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íñevú ditye íhts̄ímeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóo diitye tsiiméké íp̄íj̄vāne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsívame. z̄íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píivyéébe avyēju. ¹⁷ Aane ímiááneturé ámúhake o néé éhne

múne teetsi tsíime meke cáhcuj̄tsódú Píivyéébe cáhcuj̄tsotúme tsá dílbyé avyēj̄úte íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuvāne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáij̄yú tsané avyējuube Jetsóoke néehíi:

—Uwááboobej, ímiáábé ú íjcyáabe cána oke diñe z̄muhdú ó íjcyáiyóné múij̄yú o ds̄íj̄váj̄cúccóótyúne bóh̄í o újcuki?

¹⁹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—z̄Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waa-jácú dílbyé taúhbáj̄úúné néeneé: “Tsá múu íhdí-cyámema dómácój̄catsítyúne. Tsá múu m̄amúnáake ds̄íj̄váj̄tsotúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu álli-utúne. Múu avyējuullé dílcyáanimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néenél̄lii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíj̄cyáne.

²² Áanélliihyéhjáa Jetsóo néehíi:

—Áronáa íjcyánéi tsane u méenúiyóné. Cáhawáá dítsíméné náh̄ñhénúne píáábó ídáátsóméh̄j̄j̄kej. Áij̄yú ihdyu ú avyēj̄úúteé níj̄kyéj̄ri íjcyáabe Píivyéébe avyēju-vu. Aane cáhawáá ehdu méenúne ookéréjuco duráavyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóo néene kímóhcó paj̄tyé dílbyeke mítyane ditye éhnevánélliihye. ²⁴ Áábekéhjáa íhténe Jetsóo néehíi:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivyéébe avyējuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ z̄Aca muhdú caméélló ánéetóhéj̄utu paj̄tyéiyáhi? Áhdure z̄aca muhdú diitye ehneva múnáa Píivyéébe avyējuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa ditye néenél̄lii tétsihyi íjcyame néehíi:

—z̄Aca ihdyu múhdutúra paj̄tyetéiyóme?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánecóhde m̄amúnáa tsá pívyetétú iye ipáj̄tyetétsáméíñe. Áronáa Píivyéébe pívyeté diityéké ipáj̄tyetétsóné íñá dílbyedívú túhútúnélliihye.

²⁸ Áanélliihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Ávyējuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjt-sóne uukéréjuco méúraavyéne.

²⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóo néehíi:

—Ímiááneturé ámúhake o néé páneere íjcyáts̄h̄ji-ma ímúnáake cáanimuu, íñahbémuu, méwamyuu, íht-síimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéj̄tsóne Píivyéébe wákiméí méenume muurá íñé ímíj̄yaú íjcyáá ííñuj̄j̄ri. Aame újcuú múij̄yú íds̄íj̄váj̄cúccóótyúne bóh̄í tsíj̄j̄rējuco ííñuj̄j̄ Píivyéébe ípívyéj̄tsój̄j̄ hallúrí íjcyaki.

Íds̄íj̄váj̄ñé tsiñe Jetsóo úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóo ímamyémuke íhdyúét-sihvu idyóbeucúmeke néehíi:

—Mepéé íñe Jerotsarévu. Ácoomívú muurá M̄amúnáájpidívúu o ípívyéévébedítyú tsúúcaj̄átújuco Píivyéébe íhjuú uuballe múnáa néhíj̄cyáné oke páj̄tyeéhi. ³² Muurá oke llúúváj̄té avyējuútmá taúhbáj̄j̄ uwáábojte íhvéj̄tsóo jodíómú íjcyátúme hój̄ts̄í pañévu.

Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke illuréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyanéwu wáájacutú ñnerí díbye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbjachóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój pñhíríjuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táumeí piáábo. ³⁶ Aabéhjáa mityane téeneri míamúnaa pájtyénellii dilló ñnerí ditye úllene. ³⁷ Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé.

³⁸ Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbyé néehíí:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabíúvúj tsiíménémúhaabe u íj-cyaábej, óvíjuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye nééneíllii tsuulléri pééme dííbyeke uhbá cúuvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éh-nííñevuré tsiíñe neébe:

—¡Dabíúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyócuúvéne néé ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsívaábeke díbye nééneé:

—¿ñná ú imílléhi?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúuca ú hálluváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne máyé ñtjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáájjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére.

Aanéhjáa tsijtye íájtyúmíne téhdure duurúva Píívyéébeke.

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

19 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyíhjáa ehneva múnáajpi Tsakyéó ííñíjé avyéjuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa imíllérá Jetsóoke íájtyumíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke íájtyumíne míamúnááj pñne íjcyáábeke báhrí íñééneílliihye. ⁴ Áánélliihyéhjáa ñcúí díbye pééíhuyullévú dsíñeríyé ipyééne nérívyeebe uméheri dííbyeke íájtyúmiki. ⁵ Áánáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé ñjcauri íjcyáábeke íájtyúmíne néehíí:

—Tsákej, Tsakyéoj, ñcúí niitye úuma o péekíí. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

⁶ Áánélliihyéhjáa ñcúí íñítyéne tsajtyéébé íhjavú dííbyeke. ⁷ Áaneríhjáa míamúnaa íhjavú Jetsóodi íveekí ímityuube íjcyáábe javú díbye péeneri. ⁸ Áánélliihyéhjáa diíbye Tsakyéó íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áanetu tsaatékée o állíñe pevetsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhñíñevújuco.

⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúuca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa

Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímityúné pañévú mújtámeke o pájtyetétsoki.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju

(Mt 25.14-30)

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pñhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúuca Píívyéébé avyéju bóhówááveíñe.

¹² Áamekéhjáa uwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa ñtsútúmeéjpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-mevaké úníu múnáadítú ípíhjúcuúmeke dsíídsídívú iwájtúne néehíí: “Éeneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diítyéké ipítýajcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóomí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóomi múnáa tsá imíllétú diítyé avyéjuube díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye íñéé íhcyóomí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúme páñétúejpi íhcyóomí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómíbye teene íhcyóomívu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjúcú úníu múnáake dsíídsídívú iwájtúñúmeke múhduná ditye lííyaatétsóné iwáájacukí. ¹⁶ Áabekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí ó lííyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyaa ímíáábé u íjcyánéllííhye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí téhdure ó lííyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímíáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánétúhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, íñe dídsíídsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímityuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvují dsíídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa ñtsútúnetu o lííyaatétsóné ímíatsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájacúne íllure ó pícyoó dídsíídsíke.” ²² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímityuube o íjcyane wájacú u neébe zíveekí tsá u pícyootú dsíídsí téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óoma lííyaatéíyoki? zíveekí ímityuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyí íjcyámeke neébe: “Áánúdi-tyu eene dsíídsí medójtúcuúne maájcu eenée íhñe páme éhñíñevuré lííyaatétsóbeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mityanéjuco dííbye dsíídsí.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá íhñe lííyaatétsómeke éhñíñevu tsiíñe máajcu ditye íllíyaatétsoki. Áanetu pevénéré pícyohíjcyámedítú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáatsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o íñténáa médsíjívétso.”

Jerotsarée pañévu Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹ Aaméhjáa úújeté Bepa-jéema Betáaniá coomícyú úníuri oríivo bájú ijcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míityétsikye ímamyémudítyú ípíhíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíhíré cóomítyu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváabeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíí méneéco: "Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye."

³² Ahdújucóhjáa péemutsi díbye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dítyétsi tsíñaáyórónáa áábá-jajte nééhií:

—¿Ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsihjáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu íhábóne Jetsóoke néríjcyáróme. ³⁶ Ái-jyúhjáa díbye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúuca oríívó bajúvú píhíime méénúráityuróné díbye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécóhíjcyá:

—¿Nóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¿Máimijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¿Ahdí-cyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa dítye néénáa tsaate parítséómú dítyé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatyé díuráavye múnáake duhba dítye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá dítye dáíivyerónáa néwayúúneréjuco íhjú-cunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúuca Jerotsaréej píhívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi.

⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnáa méwaa-jácúiyá Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóné íj-cyájucóoróne. Áronáa tsá tene ámuhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye.

⁴³ Muurá ámuhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámuhá cóomí ímíccáavéne ámuhakye méénuúhi.

⁴⁴ Aame ámuhakye idsíjvétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámuhakye píaabóju-cooróné ámuha metáhjállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵ Aabéhjáa duurúvájá pañévu iúccáavéne náhjihénú-jcatsímyeke téjá pañétu íbóáyóne nééhií:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: "Íjya tahjya tééjá líihénuvú míamúnaa óóma íhjúvuhíjcyá-íjya." Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríjéjuco medí-lone?

⁴⁷ Aanéjháa pájyuvaré tééjá pañévu díbye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúuvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjujtee, íjcyame. Aaméhjáa ít-sámeihíjcyá íné hallútú dííbyeke idsíjvétsóiyóne.

⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íné hallútú dítye dííbyeke méénú-tyuró míyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnél-líihye.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 Aabéhjáa Jetsóó duurúvájá pañévu pajtyéteju uwáábónáa llúuvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame itsááne dííbyeke nééhií:

—¿Aca múúbé íhtsúturi u íjcyabe eene ehdu néne-hjí ú méénuhíjcyáhi? Cáná múúhakye duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe dítyéke:

—Áyu cáná téhdure ámuhakye ó díllone oke máaúnújcu. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóáávu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mítyá míamúnaaré nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá 'Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyáabe' menéhajchíí meke nééíyoóbe: "Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsótúne?" ⁶ Áánetu 'míamúnaaré nééjuri' menéhajchíí meke dítye míamúnaa téené hal-lútú dsíjvétsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímíáánéjucóo Píívyéébé íhjú uubálle múnáajpi dílbye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa nééneri íñúhnévéne nééme iwáájácutúne. ⁸ Áánéllí-ihyéhjáa Jetsóó néé dítyéke:

—Aanéjvíva idyé ámuhakye ó úubálleé múúbé íhtsú-turí o méénuhíjcyáne.

Úmíhé tehme múnáa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyané uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsííñe úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa ímíhe bajtsó tsanééré óóvaá. Ápal-lívúhjáa tsaatéké ityéhmetsoíñúne peebe tsíllévu tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu. ¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácutsíhvu wáalloobe ínúu múnáájpiikye dííbyema dítye iwáállóoro téénetu dííbye éhné íjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróobeke dítye méénúpéjtsónetu díbye óómíñe íveébe. ¹¹ Áánéllí-ihyéhjáa tsíjpiikye díbye wállóoróobeke téhdure íuh-báne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íveebéne. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóobeke téhdure dítye túúvátsonetu ílluréjuco díbye wááneé.

¹³ Áánéhjáa díbye úmíhé aabájaabe nééhií: "¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cáná hájchíwu mítyane o wájyuróobekéréjuco o wállóokij. Dííbyeke íhya avyéjuúlléiyóme." ¹⁴ Ehdúhjáa íñéne íllíkyeréjuco díbye wállóobeke íajtyúmíne néjcatsímye: "Aabye muurá íllíjéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllí metsu dííbyekéréjuco medsíjvétsó mehnéréjuco tene íjcyaki." ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllévu ítsáj-

tyéébeke ditye dsíjvetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó iúúbállét-sihdyu néehii:

—¿Aane iñe diibye tépallí aabájaabe itsáacooca muhdú méenuú diityéké eenée íumihévú díbye téh-métsoíñumé ímityúné dáríívémeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú ídsíjvetsóne tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néenélii tétsihyi íjcyame néehii:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áanélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú íífténe néehii:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébe waajácúháamitu íllu néehii:

Tsaúpe néewayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhní-léne waagórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu? ¹⁸ Aane muurá teeu néewayúdú o néébe uwááboju cáhcújtsotómé mújtaáhi. Áamedívú o cáyobáavat-cooca ílluréjuco ditye wágóóoveíñe.

Ííñújí avyéjúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjútéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyuré dííbyeke íekeeve. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dííbye éllewu wal-lóo ditye dííbyeke avyéjúbédítú díllone díbye múhdurá áñújúhajchíí téené hallútú dííbye éllewu itsáj-tyérokí. ²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdujuco u úwáábohíjcyáné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúronerí íícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhakeyehmé díícyánéj-cutuj: ¿A tehdujuco avyéjuube romáánómuube íj-cyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye néene Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke medáríívéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjvuj. Ahdújucóhjáa ditye úújét-sojé íífténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

²⁵ Áanélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áanetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijcyá dííbye wáabyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu díbye néenerí iúllévenúne tsá íñá íhjuvájúcootúne.

Dsíjivémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Áané boonéhjáa tsadotséomudítú tsaate péé dííbye éllewu medsíjivémé tsiíñe mebohíne cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjivéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva díílledivú íñáhbeúvú tsíímávaíyóne. ²⁹ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítúú amíaaabe ityáábavárollej-tane dsíjivé tehdu tsíímávátuube. ³⁰ Áané boonée bóneebe díílleke táábavároobe téhdure dsíjivé tsíímávátuubére. ³¹ Áané boonée tsijtye bónejte díílleke táábaváromé téhdure dsíjivé tsíímávátúme. ³² Áane nihñévúree díílleréjuco dsíjivéne. ³³ Aane cána múúhakeyehmé díñe ¿cáabyé taabá ímichi dílle íjcyaiñé tsi-íñe ditye bóhícooca?

³⁴ Áanélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújíri íjcyame táábavácatsíhi.

³⁵ Áanetu ímiáámé dsíjivémé tsiíñe bóhíne níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábavájcatsítyúne. Tsihdyuréju-co ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjivétyú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéjiri múnáaduréjuco néemeé. ³⁷ Muurá ímiáané dsíjivémé tsiíñe bóhíñi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu pééteéunúne pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu néeneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébe ó ij-cyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néenetu méwaajácú ditye íj-cyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye néétyuró diityé Piivyéébe íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsíjivétú tétsíhjí dáíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké díbye néenélii tsaate taúhbájú uwáábojtédítú néehii:

—Uwááboóbej, tehdujuco u néeneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú ííveane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabííúvúj tsiíménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴² Áaneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítú néé íwaajácuháamitu: Ávyéjuubé néé Táavyéjúbéke: “Cána táúniúvú dí-icya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabííúvú dííbyeke Áavyéjúbé díllóhi. Aane ¿muhdu dííbyeúvú tsiíménémúhaabe íjcyái-ibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehii.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpávetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléebónáa néé ímamyémuke:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnáa diityéké íavye-júúllekiyé cááméjacobájivu úcámeihíjcyánetu. Muurá píhcyáávejááné pañe imíllémé íboohówátsíhíjvúré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímít-síhíjvúré ímajchone. ⁴⁷ Aame píibájuyte walléemudítú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Áané núcójpí muurá cááménécóbaúvú íhjuváhíjcyarómé Píívyéébema. Ehdu muurá dáríívémeímyeke Píívyéébe ícúbhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Píibájyulle dsíídsike pícyoóne

(Mc 12.41-44)

21 Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyoócunú dsíídsike Píivyéébé wáábyuta. Ehné-va múnaáhjáa mítyanéhjé pícyoóhií. ² Áanáacáhjáa píibájyulle ídátso pícyoó mǎjǎhwuúcuře. ³ Aanéhjáa íítténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye píibájyulle ídátso néérolle pícyoó páme ehniínevúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsí-varómé pícyoó uhjénéhjé. Áanetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjývá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóh-bánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávetsámeíñéhjiri.

⁶ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhjé

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllí dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyeíñe eene múuhakye u néhíjcyanéhjé? ¿Aca íínetú muha méwaa-jácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítýuki. Muurá o tsááíñe tsúuca pííhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáa díibyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mecáhcútsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllévare méénujcátsí íjcyáné uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méíjt-súcunúdí téijyú tsúuca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyú o bóhówááveítýúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehjé tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané ííñúji múnaa tsííñé ííñúji múnáama méénújcátsíhi. ¹¹ Áhdure ávyétá íhnáho ííñúji vááúméíhi. Áijyú íjcyaiñé ájyabááne, cheméháñé, pahúllévare. Áhdure ívéhoowávú apíícho nénehjé bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehjé pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúme ámúhakye ícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááne pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyané ámúhakye idí-loki. Áhdure ámúhakye ííñújé avyéjúté éllevu itsájtyémeke cuvéhoojánuímye. Ehdu muurá ámúhakye mǎmúnáa dárííveé oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóowari ámuha táuwaáboju díityéké meúwááboóhi. ¹⁴ Áronáa ihdyu tsá ámuha meíjyá-cunútyú muhdú ámuha díityémá meíhjúváiñeri.

¹⁵ Muurá ihdyu ámúhakye ó ájcuú muhdú ámuha díityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyú ámúhakye múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíñe néhíjcyámé ámúhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámúháj caanímú, ámúhá nahbémú, ámúhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjé ámúhakye téijyú ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámúhadítýú dsíjívét-

soímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúme ámúhakye tsarílleé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Áronáa tsá ámúhá níwáujjéne íjcyarónetu tsájjubaré wágóóóveítýúne. ¹⁹ Áhdícyane ihdyu ámuha panévare maáábúcuéhajhíí mépájtyeéhi.

²⁰ Áhdure tsííñé ííñújéne múnaa Jerotsarée mí-caavéné ámuha mewááácúcooca múu néé tsúuca té-coomi wágóóóveíñe. ²¹ Áijyú mewáácunúco cáme-hbaúnevu Jodéa ííñúji múnaa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnaa óvíi néhi wáácunú tsíllevu. Aane íúmíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñé ícúbáhraméí mǎmúnáama ditye ímityúné dárííveímeíhíjcyané déjúcotu Píivyéébé waajácuháamitu tene némeídyújuco. ²³ Mádáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyú walléemú éevájtema tsijtye ñohñójtéréí íítsííméwuúmu íjcyámeke! Muurá ávyétá kímóhcó néené ícúbáhraméí pájtyeé téijyú ííñújiri íjcyané mǎmúnáadívú Píivyéébe cáyobáávatécooca.

²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénujcátsí pañe. Áanetu tsíjtyeke tsajtyeímye tsíñéhjé ííñújínévu. Áané boone jodíómú íjcyátúné mǎmúnáaréjuco teene Jerotsarée cáávacuíñé Píivyéébe díityedívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjé

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehjé pájtyéné boone nuhba cóójje-jpii, péjcoejpii, mǎcuruu, íjcyane múhduréjuco íjcyaiñe. Téhdure ávyétá íhnáho móañe nóhjíneri cáhcújtsotúme íllítýeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehjé ííñújiri íjcyá-cooca muurá mǎmúnáa íillítýeneri ílluréjuco wájácúrátuúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsú-tunéhjé íjcyane mujtábara íjcyáahi. ²⁷ Áijyú ihdyu Mǎmúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyeíñe múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúuca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyanetu. Áijyú ihdyu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsííñe díityéké neébe:

—Cáhwáá méíjtsúcunú hígyeérahema tsííñé uméhéené muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá téhehje béhjívá-cooca tsúuca méwaaajácú píjcyaba pííhíne. ³¹ Ahdu ííñújiri ténehje íjcyácooca méwaaajácúcu tsúuca Píivyéébé avyéjú bóhówááveíñe éévé újjeténe.

³² Aane ímíáané ámúhakye o néé ehdu nénehjé pájtyeíñé íñé ííñújiri páhdure mǎmúnáa íjcyapíííááca. ³³ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjé wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámúhakye o néhíjcyané tsá múijyú wágóóóveítýúne.

³⁴ Áánéllí tsáma téííbúwá méíjcyaco tsííñe o tsáábe ámúhakye o túvaaóvátu lííyícyáveháñeri, tsíñéhjiri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá íimíllédúré íjcyámeke ó ábájínéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínéjcu-du. ³⁶ Áánéllí múu téííbúwá íjcyáne Píivyéébema páijyuvare ihjývá ténehje ámúhakye imújtátsótuki. Áijyú ihdyu ámuha méúújéteé óhdívu

Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú íínerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyabe Jetsóó duurúvájá pañévu úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meííjyunúdú pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸ Aanéhjáa pajiyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvájávu dííbyé uwáábó illéébúacunúki.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

22 Téijyúhjáa pajtyéte wañéhjí óórítýúne pááá máchómeíhíjcyané wañéhjí lleevárijyucó íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá táuhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa ílityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóóda Ijcarióóté pañévu tsúúca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamýmúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte éllevu diityémá ípítyácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsóíñe. ⁵ Áaneríhjáa íimíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áanéllíihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátút-sihvu dííbyedívú iékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone
(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúúca teene pajtyéte wañéhjí óórítýúne pááá máchómeíhíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhií. ⁸ Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóó nééhií:

—Mééma mémeenúté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áanéllíihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kíávú ú imíllé muhtsi meméénune?

¹⁰ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi llíyííhyori núpáñújéébedívú meúújetéebema mepééne tééja múnáájpkikye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kíávú íchii tsaho májchoho íjcyane tééhó pañévu díbye múúhama pajtyéte wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áanéllíi ámútsikye úújétsóiibye córíhó-coba néého tsúúca ímbájchómeíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméénucó.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójucóobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyéte wañéhjí májchó ámúhama o májchone nihñéeréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsíjívééhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wañéhjívatéitýú íñe pajtyéte wañéhjí. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdítýu úúballémeíhíjcyané oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuriyéjuco meíjcyame mewáñéhjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o ádoítýú íñe óóvajpácýó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévujuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhjáa idyóhdáhínunévu diityéké iwájtýúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pajiyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvu diityéké íájýúne neébe:

—Íñe tátyujpácýo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju tádsíjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki.

²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri díibye óhdívu méénútsóiibye. ²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdítýu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdívu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi díllójcatsímýe caabyé diityédítýú dííbyedívú méénútsóíñe.

Jetsóó mamýmú táhjájcatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiýóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiýóneri. ²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ííñújiri ávyéjute imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsútújtédí idíllóki. Ááne itsú-cunúhíjcyámé téhdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu téhdu néétune. Muurá ihdyu ídáátsóóbeúvu néébe tsaímíyé tsíjtyeke ícúvehíjcyabe íhtsútuube íjcyá pámé túkevétsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú ícúveébe? ¿Mityá eene dííbyeke ícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsíjtye ícúveébe íhtsútuube íjcyane. Áanetu ihdyu eene ícúvehíjcyaabédú o néébe ámúhama ó íjcyá ámúhakye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehjí oke pátyehíjcyarónáa ímí ámuha óóma méíjcyá oke íhvéjtsótúme. ²⁹ Áanéllíi ámúhakye ó pícyóó Llíhíyóo oke pícyohdu avyéjute ámuha meíjcyaki. ³⁰ Áámema muurá íñé imíjyáú ámúhama ménahbévájcátsíi táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Pééodoro toónúmeíñe
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítýú íñéhco caabyé ímíáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu ímí menéhcódu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvu ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píáabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeiki.

³³ Áanéllíihyéhjáa neébe dííbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjt-sóityúne. Muura uke ditye cuvéhoojánúcooca óómájucoco ditye meke cuvéhoojánúíne. Áhdure uke ditye dsíjívétsoocooca óómájucoco ditye meke dsíjívétsoíne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo, ípyejcójucoco oke u úráávyeróné u tóónuíne cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíne pííhíjucóone

³⁵ Átsihdyúhjáa tsííne neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwáábovu o wállóocooca o néé ámúha dsíídsima tsípaajíí ámúháj túhápaajné ámuha metsájtétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha mévííohi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íínetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó ámúha dsíídsíi, ámúhá nítsúmuu, íjcyane. Áánetu nítsuwáávatúme óvíi hállúeja íwajyámú ínhájíhénúne ínítsúwá ujcúhi.

³⁷ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neebe: Íhya téhdwáácújuco. Muurá tsúúca oke pajtyíne tsúúcajtátújucóo Píívyéébe waa-jácúháámítu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímítyúme raahóri itsájtýéébeke téhdure ímítyúúbedi dííloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pajtyeíne.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke ínétsihdyu ipyéhiycyádú oríívo báju íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa íúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki.

⁴¹ Ehdúhjáa ínééne ííneebe diityédityú éhne múúne néewayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa ímímóúúvene Píívyéébema íhjuváne néehíi:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Árónáa idyé tsá o ímíllédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímíllédú óóma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ípíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáho tééneri ávyevé-cunúúbe Píívyéébema íhjuváne tówaane waapé tújpacýoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke íkímóóvéne pávyeenúme cuwári íjcyámedívu.

⁴⁶ Áámekéhjáa neebe:

—¿Muhdúami ííwane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúv Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeítyuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye néénáa tsúúca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi

dííbyé mamyé múejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtstíne chohchócú dííbyeke. ⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neebe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chohchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívu?

⁴⁹ Aabéhjáa íítténe ímamyému néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméenu ménítsú-muri.

⁵⁰ Árónáacáhjáa tsúúca tsaapi diityédityú llúúvájte avyéjúbé únúu múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wá-lóríhjúcúhi. ⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa néébere cámahjáco dííbyé núúmiho. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjúttee, duurúvájá tehmejtee, túkevéjtsojtee, íjcyámeke neebe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhj-cyáabe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu níit-súmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáabeke keená muhdú ámuha oke meméénuhjcyáne. Árónáa ihdyu ícyooca tsúúca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíne

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúúca íekéévéébeke llúúvájte avyéjúbé jávú ditye tsájtýéébeke Péédoro úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmiíhíjcyáme élléte téhdure píhmiíbe. ⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsíi wákímyeí múnáalle píh-mírí íjcyáábedítyú néehíi:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neebe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dííbyeke.

⁵⁸ Áané boonéwuúréhjáa idyé tsíjpi dííbyeke néehíi:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neebe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáabejíívari.

⁵⁹ Áané boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímiááné muurá áánu diíbyéjuco Jetsóomáa ícyahíj-cyaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neebe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíííí óóma ú íhjuváhi.

Ehdúhjáa díbye néénáa tsúúca cáraca májtsíváhi.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke révoúcunúhi.

Áánétúhjáa ítsáávebe díbyé nééneé: “¿Muurá ípyej-co cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá u tóónúu oke u úráávyeróne?” ⁶² Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyetá íhnáho tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi íúúhí-vaténe meenúhi. ⁶⁴ Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcone néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénunej?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dííbyedi.

Túkevítsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

⁶⁶ Áané tsitsíívevúhjáa túkevítsojtee, llúuvájté avyéjúttee, taúhábájú uwáábojtee, íjcyame ipityácócat-sihíjcyátsihvu dílbyeke itsájtyéébeke nééhií:

—¿A ímíááné diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetét-soóbe? Cána múuhakye duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámuuhakye o néerone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. ⁶⁸ Pane ámuuhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyoókííííva oke médiilóhi. ⁶⁹ Aane cáhawáá óvii icyoocátú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dílbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímíááné Píívyéébé Hajchi úú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhniíñevu dílbyé hallúvú úubál-léiyáhi. Muurá íñe melléébóneríyé ímityúné ihjyú-vaábe.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

23 Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé tééné iíñúíí avyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dílbyé úmíwávú dílbyedívú íñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake ííbórínubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meevea íveekí avyéjuube Tséétsa romáánó-muubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dílbyeke:

—¿Ava ímíááné uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúuvájté avyéjútémá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá díbye íñé ímityúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéá iíñújí múnáake ííbórínubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréá iíñújí múnáadítú tújkénuube íñe téénema íl-léjuco tsááneé.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dílló diityéké ímíááné Gariréa múnáajpi díbye íjcyáhajchíí iwáájácu-ki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyucó díbye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dílbyeke tééné iíñúíí avyéjuube Heróode éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dílbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íájtyúmíneri. Tsúucájáucóhjáa díbye ímílleróné dílbyeke íájtyúmíne

dílbyedítú ditye íhjúvahíjcyáne illéébónema. Imíl-léeroobéhjáa íájtyúmíne díbye méénuráítyuróné méé-nune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare díllloobe dílbyeke. Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne. ¹⁰ Ái-jyúhjáa idyé tétsihyi llúuvájté avyéjútémá taúhábájú uwáábojtee íjcyame ímityúné dílbyé hallúvú úuballéhi. ¹¹ Áábedíhjáa diibyete Heróode ítsodáhómuma iúuhí-vaténemáyé ujco ávyéta ímí nééné wajyámuunévú ávyéjuube múne úcáávéne wajyámuunévú. Áábekéhjáa tsííñe wálloobe Pirááto éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibyete Piráátoma Heróodemútsí wajyújcatsí íhdée néh-níllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjúcú pámeere míamúnáake llúuvájté avyéjútémá tsijtye avyéjútéke.

¹⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá díbyevá míamúnáake ímityú dáríívehíjcyáne ámuha menéene-ma. Áábeke muurá íñe ámuha meíítenéríyé ó dílloráhi. Áronáa tsá díbye ímityuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróode íjcyároobe tsá wáájacutú íñe ímityú díbye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsííñe meéllevu dílbyeke. Aabe íñe hallútú dsíjívéiyónejíí-vari. ¹⁶ Áánéllii íllure dílbyedívú o méénútsóne ó ácad-síjcaáyoóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó néé pajyuvaré tsáápi-ikye cúvéhóójari íjcyamedítú pajtyeté wañéjéí pañe iíchívyétsohíjcyáneíllíhye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—¿Tsá muha meímíllétú Jetsóoke maácádsíjcaáyoone! ¿Barabáakéré muha meímíllé meíjchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibyete Barabáake cuvéhoojánúmé avyéjútéke díbye ímityúné dáríívehíjcyáne hallútu, téhdure díbye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáne hallútu.

²⁰ Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke íácádsíjcaáyoone ímílléne tsííñe diityémá íhjúvívarónáa éhniíñevúré néémeé:

—¿Wa ihdyu wátyéyhcutsóne páwachékevu dílbyekej!

²² Áánélliihyéhjáa tsííñe neébe:

—¿Aca íñe ímityúné méénúbe? Keeníyó o wáa-jacúné díbye ímityúné méénune tééné hallútú id-síjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dílbyedívú o méénútsóne ó ácad-síjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dílbyedívú díbye wátyéyhcutsóne. ²⁴ Áánélliihyéhjáa awáá diibyete Piráátó ílluréjuco dílbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú díbye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco díbye íjchívyetsóné ímityuube íj-cyáneíllii díbye cuvéhoojánúróobeke.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyéyhcutóne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyé-tyéhcutíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íumíhétú óómíbyedívú. Áábekéhjáa íhbut-sómé Jetsóoke iwátyéyhcutíwachékevu.

²⁷ Ájyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléémú dííbyeke táámere péehíi.

²⁸ Áámekéhjáa íítténe neebe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléemuj, oke mékimóóvedííne. Ámuháyé ihdyu mékimóóveméi. Pane ámuúháj tsíímekéré ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhaméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé ítsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhaméi íjcyácooca muhdú imyéenu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú cámeéhauné únóbáiyóné apáhajchíi ídsíjive ápíchó diityéké tene pájtyéyóné íhdétu. ³¹ Muurá íne íné imítyú o méénútúróbedi óhdi ícúbáhamé. Aaméjéí mityáubá ámuúhakye ditye méénuííne awáá múhdurá ámuha menéemeke.

³² Téhduréhjáa téjyju míityétsi ímítyúmútsikye tsajtyémé tsajjyú dííbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúuca 'Niwáupáájí' némeítsihvu iúújetétsóobeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvatú íjcyáwachékécutu wátyétyehcúmé diityétsi ímítyúmútsikye. ³⁴ Ájyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú íná imyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsi caatyé dííbyé wajyámúúné újcuííne. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa ítehhíjcyánáa ávyéjujte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaaábe. Aabe cána óvíi pájtyetétsáméi ímiááné diibyéjuco Crijó míamúnáake pájtyetétsóíbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyju.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácýó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsáméi ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyju.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé níwáwú caamééhullétú téwachéketu pícyóómé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúme íhjúrí íllu icyáátunúne: "Áánu jodíómú avyéjuube."

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímítyúmútsi íjcyámútsidítyú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjuco míamúnáake u pájtyetétsóíbye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánéllíihyéhjáa ínahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehjújuco meícúbáhaméííne ímityúné meméénuhíjcyáné déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íné ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa ínahbéébeke ínétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácooca.

⁴³ Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehjújuco. Muurá ímiááné uke o néé óóma u íjcyaiíne táavyéjuri.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téjyúhjáa cójípínétú ííñují íjyjunú cuuvé tukévevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Ájyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watájcó wájyámúwácoba dóchéereevé tsahdúnéécú apáhajchíi wájítahnécu. ⁴⁶ Áanáacáhjáa Jetsóo ávyétá íhnáó íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhíj, Llíhíjoj, oke duúcu. Ehdúhjáa ínééne dsíjiveébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúruvaabe néehíi:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íné ímityú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsíjtye tétsihyi íjcyame téeneri ítsájúréévéne íllurjúco pééneé. ⁴⁹ Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsááme waléémú kémuélléturé ítehhíjcyáhi.

Jetsóo ítémeho ditye cúúne

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téjyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa íiñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi múnáajpi íjcyaaábe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébe avyéjuri íjcyaiíne. Áánéllíihyéhjáa tsá díbye úcáávetú ínahbéjé pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoke táumeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íníítyétsóné wájyámúbari íbííjínúne cuuú nééwájitu behéjure bóhdóméihyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútuhéjú pañévu. ⁵⁴ Dityéhjáa wáyeéévéjcoójí ihde ímíbájkíméihíjcyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsááné waléémú íténeáa cúúuúbe. ⁵⁶ Aaméhjáa íhjáhañévu ípyéene pácuúcuújpacýóné iújcúne wáyeéevéhíi teene wáyeéévéjcoójí Píívyéébe taúhbaaju néhdújuco.

Jetsóo dsíjiveebe tsííne bóhííne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

24 Aanéhjáa tsíjyju cúúvéneturé tsííne tsemáá-naréjuco déjúcoóvejcoójí tsííne péeme ítéacunú níkyehéjú watájcó néewayu tsítsíyéjuco íjcyane.

³ Aaméhjáa téhejú pañévu iúcáávéne ítserá pevét-síyéjuco Jetsóo ítémeho íjcyájúcootúne. ⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúratúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwájyámúúné néémutsi íjócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyacóóbekéjéjvári? ⁶ Tsúuca bóhííbe. Cahawáá méit-sáávé Gariréaríi ámuúhama íjcyácooca muhdú ámuúhakye díbye néhíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáajpidívú ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coójí-vatu tsííne íbóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsi néénetu ítsaavémé ímiáánéé tehdu díbye néhíjcyáne. ⁹ Aaméhjáa íóómííne úúbáletté

11-mevaréjuco dííbyé mamýmú ijcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰ Aanéhjáa tsá dííbyé mamýmú cáhcújtsotúne. Ijt-súcunúméhjáa illure ditye álliñe. Áánetúhjáa Péédoro dsíñeríyé níkyéhéjvú ipyééne téhejú pañévú iúcaávéne íté ímiáané dííbyekée ditye bííñínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúl-lévenúne ílluréjuco dibye óómiñe. Ílluméhjáa diityéké úúballé dibye tsúúca bóhiñe: Maaría Madarénaa, Jóáánaa, tsííñe Maaría Jacóóbój tsííjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

Ímamyémudítvú tsaatétsidívú Jetsóó bóhówaavéne (Mc 16.12-13)

¹³ Aanéhjáa téjyuré Jetsóó bóhíjcoójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítvú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítvú íjcyácoomívu. ¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵ Áánaacáhjáa diityétsidívú bóhówaáveebe diityétsimájucó pééneé. ¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívýétéjtsomútsí tsá wáájacutú dííbyeke. ¹⁷ Áamútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íñerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsívu? ¹⁸ Áánéllíihyéhjáa 'Créopa' némeílyé neé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íñá Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé diityétsikye:

—¿Aca íñá pájtyéhi?

Áánéllíihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébe íhjúv uubálle múnáájpi íjcyaaabe panévare méenuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate mámúnaa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰ Áábekée llúúvájte avyéujtémá tsííñe avyéujte íhvejt-só ditye ídsíjívétso púnachékevu iwátyéyhírcúneri.

²¹ Muháa méjtsúnurá díibyéjuco muha íjraéémuke pájtyetétsóiibye íjcyane. Aane íñe tsúúca 3 coojvájucó mee díbyé dsíjívétsihdyu. ²² Áronáacáne walléémú cúvúvénéturé níkyehéjú úújéjémé múúhakye neé dííbyé ítéme hóvané téhejú pañe íjcyájucóotúne. Áámedívu-váne níjkyéjí múnáajtétsí bóhówaávemútsí diityéké neé tsúúca dibye bóhiñe. Ááneríñe muha méul-lévenúhi. ²⁴ Áané boonétuné idyé tsijtye téheju úújé-jerómeváne ímiáané tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca íhdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébe íhjúv uubálle múnáa néhíjcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méjtsú-cunú mámúnáake pájtyetétsóiibye ícúbáhrámeityu-ubéré avyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñéne úúballébe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeíñe tsúúca-játújuco Píívyéébe waajácúháamítu dííbyé íhjúv uubálle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa

cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene neéne úúballétu-jkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánaacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyéé ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítajcú diityétsikye pééiibyedu. ²⁹ Áronáacáhjáa dííbyeke neemútsí:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóevané diityétsima.

³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho íékéévéne téhdújtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsaahdúnéécú idyóhdahírone ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúmeíívyemútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dííbyeke wáájacúrónáa tsúúca kíávú peíñuube diityétsidítvú. ³² Áané boonéhjáa néj-catsímútsí:

—¿Áyúú, ehdúhacáne ívane juuváyí dibye meke Píívyéébe waajácúháamítu íjcyanéhjí úúballéné íñe imíjyá méííbuutu meke pájtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsííñe oomí Jerotsaréevu páñétúejte dííbyé mamýmuma tsijtye íjcyáme éllevu.

³⁴ Áamútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúúca bohíjucóóhií. Tsimóodívuva bóhówaáveébe.

³⁵ Áánéllíihyéhjáa úúballémútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyyu. Áhduréhjáa úúballémútsí dibye pááaho idyóhdahírone diityétsikye ájácúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudítvú Jetsóó bóhówaavéne (Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa tééne úballejcatsíyí íjcyánáa Jetsóó tsííñe diityédívú íbóhówaávéne neé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu íhdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme? ³⁹ Éje, cáhawáá oke meíñe táhójt-sícuma tájtyúháacyuj. Muurá díibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa íñéne úújétsóobe diityéké dityéé dííbyeke wátyétyéhícnéhjí íhyójt-sícútu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Ááneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A íjcyané majcho ámuhádi o májchokij?.

⁴² Áánéllíihyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjámeíñe-ma ímúhójpacyóvu. ⁴³ Aanéhjáa ditye íténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo. ⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhné amúhakye o néhíjcyané muurá íñe tsúúca oke pájtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñe muurá Píívyéébe íhjúv uubálle múnáájpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé íhjúv uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháamítu caatúvane.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúme ímiáané téhdújuco Píívyéébe waajácúháamítu tene neéneé.

⁴⁶ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o páj-tyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjívvebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhííbe mémeri táuwááboju Jerotsaréetu tújkeváné páné iñújñe múnáake úwáábómeíñe, di-tye íimítyú íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve diityé imítyú íábájívémeíki. ⁴⁸ Áané uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. ⁴⁹ Áanéllii ámuha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámúhake íájcuíñe nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmece ámúhá pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóo níjkyejívú pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰ Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejívu. ⁵² Áané boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahij-cyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

Jóáa

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípívyeevéne

1 Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsóobe. ²Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné ihdeene íjcyaiíñéi íjcyátúnáaáca. ³Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íñá iye ípívyéévetúne. ⁴Áánéllii dííbyedi íjcyáné múijyú dsíjívétyúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dííbyedi pámeere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú ííñújí halúrí míamúnáa teene wáájácútumé ehne múúne cúúvétsii íjcyadu néemedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶Aané íjcyaaabe tsaapi 'Jóáaá' némeííbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake iúúballe dítye icyáhjútsoki. ⁸Árónáacáa tsá díibye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbye uuballe múnáajpiyé dííbye. ⁹Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevu míamúnáake iwáájácútso tsaabe ííñújívu.

¹⁰Aamée míamúnáa ííñújiri íjcyame díibye páneere ípívyéjtsóobeke tsá wáájácútúne. ¹¹Aabée imúnáállii tsááróobeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne.

¹²Árónáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóobeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsííme. ¹³Árónáa tsá íñe míamúnáa met-síímávahíjcyádú meke díbye tsíímávatúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbjachómé méijcyá dííbyej tsííme.

¹⁴Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéne méjpiñe úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámt-saráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵Aabée bóhówáávéébedítú tsojtsó múnáajpi Jóáa néehíí: —Áánúdítyu ehne ámuhákye ó nehíjcyá táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiíñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyaaabe ipíívyema íjcyátuube ói o íjcyatúné ihdejuco.

¹⁶Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷Muuráhjáa Moitsééuvuj téeveri méenuube ítyaúhba ju téenetu míamúnáa iwáájácu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánétúu Jetsocríjtoj téeveri meke iwájyúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸Aane muurá tsá múha ájtyúmítú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí dííbyeke. Aabée múúhákye waájácútsó dííbyedívu. Ehdúu Jóáa Jetsóodítú néehíí.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóáa bóhówajtsóne

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹Téijyúhjáa avyėjute Jerotsaréetu wallóó llúúwájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóáa éllevu dítye idílló dííbyeke muubá díbye íjcyane. ²⁰Áánélliihyéé úúbálleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹Áánélliihyéé néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi u íjcyaaábej?

Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyéé tsiíñe néemeé:

—Áánéllii díibyejuco uu ehneváa Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyéé neébe:

—Tsá díibye o íjcyatúne.

²²Áánélliihyéé néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhákyéne wállóómeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhákye duuballe muubá u íjcyane.

²³Áánélliihyéé botsii Jóáa néehíí:

—Oo muurá ehne íñeúbará píívyétúné ííñújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyējuube íájtyumí-vaki.” Ehdúhjáa o úwááboíñé muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴Ehdúu díbye néénéllii dítye eenéé paritséómú dííbye éllevu wállóome néé dííbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejíva, pane Píívyéébé ihjyú uuballe múnáadítú Eriáuba u íjcyáábejívari?

²⁶Áánélliihyéé Jóáa néehíí:

—Muurá ihdyu ímiááné nújpacýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámuháma íjcyáróobeke ámuha mewáájácútuube óhdítú cáamááveé éhniíñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcuíturóne.

²⁸Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnejcuvu díbye Jóáa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóó obééjádú néébeé

²⁹Áané tsijcyóójí díibye tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó dííbye éllevu péébeke íájtyúmíne néehíí:

—Éje ámuúhaj, áanu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóó díbye míamúnáa ímityuháñé

iímíbájchoki. ³⁰ Áánúdítyúu muurá éhne ámuhakye ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiibye táehnííñevu íhtsútu-ube íjcyaaabe óikyée o íjcyátúné ihdéjucó ícyahíj-cyaábe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájacutú dí-ibyéjucó meítsohíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dííbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéemudítýú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dííbyeke o tsójtsojyú ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu dííbyedívú níityene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájacúityuró dííbyéjucó meítsohíj-cyaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíj-cyáiñevú oke pícyoobe oke néehíí: “Tsáápiikye u tsójt-sóbedívú níjkyéjítu Táapííchó níityene u ájtyúmínetu ú waajacúu dííbyéjucó mřamúnáa pañévú Táapííchó pí-cyóóibye íjcyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiááné dííbyeke o tsójtsojyú o ájtyumíne. Áánéllii o néé dííbyéjucó Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóáa.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáiemye

³⁵ Áané tsijcyóójí tétsihiyé muhsti ímamyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóó tsiíne pajtyéhi. ³⁶ Áánélliihyée tsiíne neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú neébe Jetsóoke Píívyéébe wáalloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóaa dííbyedítýú néénéllii muhsti dííbyemáyéjucó mepééneé. ³⁸ Áánáacáa idyájú révoú-cunúúbé múhtsikye néehíí:

—¿Íná ámuhsti ménehcóhi?

Áánélliihyée muhsti menéehíí:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áánélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óoma mepe ámuhsti mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhsti cúvéhréjucó néénáa dííbyema mepéemutsi téhullévú méíjyúnúhi.

⁴⁰ Muhtsí Jóáadítýu Jetsóomáyéjucó mepéene Tsimóo Péedoró nahbe Aderéema. ⁴¹ Aanée dííbye Aderée íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhsti máájtyumíjucóó Críjto mřamúnáake pájtyetétsóóbeke.

⁴² Ehdúu íñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóó népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dímyémé íjcyaa Péedoró ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóó Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóó újuncu

⁴³ Áané tsijcyóójí Jetsóó imíllé ipyéene Gariréa íiñújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáídá múnáajpi Perípeke íájtyúmíbeke néehíí:

—Muúbe ookéréjucó duráavye.

⁴⁴ Téhdurée dítyétsí Aderéema Péedorómútsí té-coomí múnáajtsé. ⁴⁵ Áíjyurée idyé dííbye Perípe Natanaée éllevu ipyéene neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóó éhnehjáa Píívyéébé ihjýu uubálle múnáajpi Moitséeúvú dííbyé taúhbaru icyáátúnuhíjcyáhaamíjítu dííbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehjí Píívyéébé ihjýu uubálle múnáa caatúnú dííbyedítýu. Aabe Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotsée hajchi.

⁴⁶ Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréeri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe néehíí:

—Cáhawáá majo u ájtyúmí dííbyeke.

⁴⁷ Aamútsíi péemutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóó íájtyúmíne néehíí:

—Áánújucó páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íj-cyaábe.

⁴⁸ Áánélliihyée Natanaée néé dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajacúhi?

Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Muaráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjucó uke o ájtyumíne hígyéeráhé déjúcori u íj-cyáábeke.

⁴⁹ Áánélliihyée Natanaée néehíí:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha íjraémú avyéjuube u íjcyáabe.

⁵⁰ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Hígyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénélliihyé oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úl-lévenútsóíñej.

⁵¹ Ehdúu íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ímiááné ámuhakye o néé mřamúnáájpidívú o ípívyéévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnáa ínítyéne tsiíne néríívyémeke ámuha maájtyúmííñe. Ehdúu Jetsóó néehíí.

Canáa cóomiyi taabává wañéhjí íjcyane

2 Áané boonée 3 coojívatu Gariréa íiñújiri íjcy-acóomí Canáa múnáajpi ityáábaváne wañéhjí meenu técoomívu. Áánevhjáa Jetsóój tsíjjúké ditye míñútsolle tétsihyi. ² Áhdurée Jetsóoke míñútsómé muuha ímamyémuma. ³ Áíjyúu teene wañéhjí ádo bíinojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsíjju néehíí:

—Éje, tsúuca bíinojpácýó dítyédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe díílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ířvane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá íná o méénúíñe éévé úújetétúne.

⁵ Áároneríi ířcúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake néehíí:

—Ámuhakye díbye néhdu méméenuco.

⁶ Áíjyúu íjcyané tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñe líiyíhyóóné téhójí pañévúu tamúnáa íímíbájchómeííñe nujpácýóóné pícyohíjcyahóhjí.

⁷ Áánáacáa tsúuca neebe tétsíi wákimyéi múnáake: —Cána eene líiyíhyóóné nújpatýu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe dítyéke:

—Áyu cána áyanéwu meújcuéne báñéjúúbeke meíj-choj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nújpacýoo íjcyaróné bínojpacýónú díbye ípívyéévetsojpacýo. Aanée tsá díbye wáájacutú kiátú ditye téjpacýo újcune. Apáámyéree tétsíí wákímyéi múnaa waajácú ípyée iñújpáñjénéllíihye. ¹⁰ Aanée báñéjuube wañéhji múnáájipikye ipíúváne néehíí:

—¿Acáne, muube, muhdú ívane ímiájpácýohacáne íjcyánáa peiyé átérééjpacýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýo meíjchone óuuvédú botsíi íhdícýájpácýotúrējuco meíjchone. Ehdúu neebe íbañéjuube wañéhji múnáájipikye.

¹¹ Ehdúu Jetsóo méénúráityuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajácútsuobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujsóo ímiááné díibyejúco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Áané pájtyetávúu Capenaóovu muha dííbyema mepéemema téhdure péeme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíí tsúcájá muha méijcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo íjchívyet-sóne

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pájtyeté wañéhjí llééváiñéllíi muha mepéé dííbyema Jerotsaréevu. ¹⁴ Áijyúu duurúvájá pañévú míamúnáa nahjñehúhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjújúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsike cápáyócócatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsíhícyuúúhó imyéénúneri díityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucó. Dsíídsíkée cápáyócócatsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa díityé met-sáwááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjújúmú nahjñe múnáake neébe:

—Íméijchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táácááni ja ámuha méipívyejtsó náhjíhejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu díbye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámítu tene tsátsíhdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Áané boonétúu tsaate néé dííbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráityuróné meenu muha mewáájácú múihtsúturí u íjcyabe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánéllíihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhó 3 coojívatúrú tsiíñe o pánéévétso.

²⁰ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 píjcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétso 3 coojívatú? Tsáhábá éhajchótatu u pánéévétsoítyuróne.

²¹ Arónáacáa íhdyu Jetsóo íhjúvájá dííbyeke ditye dsíjívétsoíñéré íñééiyóne. Íjpiíyée meménuube duurúvájávu. ²² Ehdúu díbye nééne muha méítsaavé ídsíjívétsoíhdyu díbye bóhícoóca. Áijyúu muha mécáhcujsóo ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámítu cáátúnúmeíñé ímiáánéjuco díbye múúhakyé néhíjcyáne.

Míamúnáa íjtsaméí tsá Jetsóo túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pájtyeté wañéhjí pañe méénúráityurónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujsóo ímiááné díibyejúco Críjto íjcyane. ²⁴ Arónáacáa waajácúube ímiáánétúrú dííbyeke ditye cáhcujsótúné díityé íjtsaméí ityúhúúllétúnéllíihye. ²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnáa íjtsámeíñé úúballéítyuróne.

Jetsóoma Nicodéémó íhjúvájá

3 Íjcyaabée tsaapi parítséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyáabe. ² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úúma íjcyánéllíi muurá ú méénuhíjcyá méénúráityurónéhjí múha méénúityuróne.

³ Áánéllíihyée Jetsóo néehíí:

—Ímiáánétúrú uke o néé béhnétu u tsíímávámeítyúhájchíí tsá Píívyéébé avyéjúejpi u íjcyáityúne.

⁴ Áánéllíihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyabe tsiíñe méétsíjju íbúwá pañévú méúcáávéiyá dílle meke itsíímáva bíwáhdúrú tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánéllíihyée Jetsóo néehíí:

—Ímiááné uke o néé Píívyéébé Apííchoj tééveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyáityúne. ⁶ Muurá míamúnáa tsíímávámé pañe díityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméí cápáyóacómé tenejúríyējuco íjtsámeíñe. ⁷ Ahdícýane tsájúrúvedí tsiíñe met-síímávámeíñé uke o nééneri. ⁸ Muurá íñe uke o nééne kííjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácú kiátú kííjyeba tsááne kiávú péhíjcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmíturóné meke ímíbjchóhi.

⁹ Áánéllíihyée Nicodéémó néehíí:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánéllíihyée Jetsóo néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyabe tsá u wáájácú uke o nééneé? ¹¹ Muurá ímiááné o ájtyumíne ímí o wáájacúné íñe ámúhakyé o úúballéhi. Arone ¿íveekí tsá ámuha mécáhcujsótúne? ¹² Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhakyé o úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Arónáa íllure ámúhakyé túhútsóhíjcyáne. Aanéjñí awáá muhdú ámuha méwaa-jácú Píívyéébé icyánéjcutu ámúhama o íhjúvájá.

¹³ Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle.

Apáábýeré íhdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe téhulle múnáájpi o íjcyánéllíi o waajácú téhulle. ¹⁴ Muuráhjáa íñéubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca Moitsééúvú pícyóo úméhéí nájcautu ííñimyké úwááñéityu íñíjcyóóbeke páñétúejpi íhdome dííbyeke íñtène ídsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujsómé múijyú ídsíjívéjúcúoótyúne bóhí íjucuki.

Mfamúnáake mítyane Píivyéébe wájuone

¹⁶ Muuráhjáa Píivyéébe mítyane mífamúnáake iwájúnéllii Ílli apáábyéré ijcyáábeke wallóó ííñujívú díbye idsíjive diityé wájuuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcuki.

¹⁷ Tsáháa Píivyéébe oke wállóotú mífamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píivyéébe Hájchikye cáhcujtsómé hallúri tsá íñá ijcyatúne. Áanetu apáábyéré dílbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcujtsótúmeke ícúbáhráíbye.

¹⁹ Ehdú pajtyéíne peetéduu o néébe ííñujívú o tsáane cáhcujtsótúme ímityúné méénuhijcyámeke.

²⁰ Muurá ímityúné méénuhijcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácútsóiyónáaaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ípííhíne diityé ímityú o bóhówajcáróné ímíllétúne-ma.

²¹ Áanetu ihdyu ímí íjcyane ímílléméjuco taéllevu tsáane téenetu tsijtye iwáájácu ímiáané Píivyéébe ímíllédú ditye ijcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó íjcyatúné tsiíne nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéa ííñujívú. Áhullée muha meíjcyánáa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeíhijcyáne.

²³ Áané tújkéveríhjáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóáa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj pííhíri íjcyacóómíyí. Áábedívúhjáa mífamúnáa píhcyáávémedítyú dílbyé uwáábó cáhcujtsómeke tsótsohíjcyabe tétsihdyu íjcyáhityu.

²⁴ Téijyúu tsáhái dílbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyú dílbyé mamýémudítyú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténéri.

²⁶ Áanáacáhjáa diibye Jóááke ímamyémú nééhíí:
—Uwááboóbej, éhnée Joodáá ehnejcuri maájtyúmííbedítyú múúhakye u úúbálléhíjcyaabéha téhdure tsótsohíjcyáabe élleu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:
—Muurá ihdyu Píivyéébe dílbyeke pícyóóné wákímyéíjyucó díbye méénune.

²⁸ Áanetu oke pícyoobe dílbyé ihde mífamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áanéllíihyée muurá ámúhakye ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne.

²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama ííne ímíjyaú íjcyáhi. Áaneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto mífamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri.

³⁰ Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áanetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píivyéébedítyú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píivyéébedítyú díbye tsáanéllíi tsá múha dílbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áanetu ihdyu íjjejpíyé o íjcyanéllíi ó ihjyúvahíjcyá mífamúnáa íhjyúvádúre.

³² Áanetu ihdyu diibye Píivyéébeke iwáájácúnéllíi dílbyé uwááboju mífamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsóhíjcyatúne.

³³ Áronáa íjcyámé tsaate dílbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátso-

híjcyá ímiáané dílbyé ihjyú állíi íjcyatúne.

³⁴ Muuráhjáa Píivyéébe wállóobe úúbálléhíjcyá dílbyé uwááboju dílbyé pañe ípííhíó íjcyanéllíihyé.

³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájúnéllíi dílbyé hójtsí pañévu íhvejtsó páneere íne múhdúné tsíeméné íjcyane.

³⁶ Aabe Píivyéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí. Áanetu dílbyeke cáhcujtsótúmeke Píivyéébe ícúbáhrámé tsá tééne bóhí újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóááa.

Tsamáaría múnáallema Jetsóó íhjuváne

⁴ Aanée diibye Jóáá ehnííñevu Jetsóoke mífamúnáa úráavyehíjcyamedítyú cáhcujtsómé tsójtsót-sámeíhijcyáhi.

² Áronáacáa ihdyu tsá díbye páñetu tsótsohíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca parítséómú waajácúhi.

³ Áanetu muha méoomí Jodéa ííñujítu bíwáhullévúre Gariréa ííñujívú.

⁴ Aamée muha Tsamáaría ííñujítu mepájtyeme méúújeté tééne ííñujíri íjcyacóómí Tsicáá úníúvú Jacóóboúvúhjáa íllí Jotséeke ájácútsihvu.

⁶ Átsihyíi núpahyéjú 'Jacóóbó núpahyéju' némeíhyéjú úníúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijyúu tsúúca cójéjpiíneélléjuco meé.

⁷ Áanáacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Áané hal-lúríhjáa teene Tsamáaría múnáalle téhejútú núpahívállekéváa Jetsóó nééhíí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áanéllíihyéváa neéle:

—¿Aca muhdú ííhvane oke núpacyo ú táúmeí Tsamáaría múnáalle o íjcyálleke jodíómuube u íjcyáabe? Muurá jodíómú tsá íhjuvátú Tsamáaría múnáama.

¹⁰ Áanéllíihyéváa neebe dílleke:

—Muurá Píivyéébema múhtsikye u wáájácúca téhdure oke ú táúmeíyá píáábó íne uke núpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájácúyá bohí núpacyovu.

¹¹ Áanéllíihyéváa neelle dílbyeke:

—¿Aca kíatú u úcújpacývú oke ú ájácúyá teene bohí núpacyovu wáábyáúúbamáyé u íjcyáábejéjvári?

¹² Muurá íne núpahyéjú pañévu méíhdé múnáajpíi Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá íítsíímema íadóhéjutu téhdure íjyéémuke íchohíjcyáabe. Aane ¿aca dílbyévú ehnííñevu úú?

¹³ Áanéllíihyéváa neébe:

—Áronáa téhejútú ádorómé tsiíne adópívyenúhi.

¹⁴ Áanetu óhdi íjcyané núpacyó ádome tsá múijyú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné núpacyó óuuvératu diityé pañe íjcyajpacyó diityéké ímíjpyetétsoomé újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí.

¹⁵ Áanéllíihyéváa neelle dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacývú múijyú o adópívyenújúcúótuki, pane íne núpahyéjívú tsiíne o tsájúcúótuki.

¹⁶ Áanéllíihyéváa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áanéllíihyéváa neéle:

—Tehdu o tájívállejé kía íjcyáábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyéváa idyé neebe dílleke:

—Tehdújuco u néerone. ¹⁸ Áronáa muurá 5-mevákéjuco u tájváne. Muurá icyooca tsíjpiimáyéjuco u ijcyabe idyé tsá ímiá taji ijcyatúne. Áánéllii ímiááné u nées u tájvatúne.

¹⁹ Ehdúvára Jetsóó dílleke néenélii neelle dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, úubá mía Píivyéébé ihjyú uuballe múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámehbáutu Píivyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dílbyeke. Aane ámuha jodíómú žíveekí ménehíjcyá apááñereva Jerotsaréetu dílbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyéváa neebe dílleke:

—Muurá íhdícyátsihdyúrújuco ámuha dílbyeke medúúrúváíne éévé tsúuca úújetéhi. Áánéllii tsáhájucu ámuha apátsihdyúré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetu, ijcyane Méécááni Píivyéébeke medúúrúváiyóne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnáa ímíñeúvú mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muha jodíómú ímí mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj tééveri mřamúnáa pájtyetéíne muha mewáájácúnéliihye. ²³ Aane muurá ímiááné Méécááni Píivyéébeke dúúrúvahíjcyámé icyooca dílbyeke duurúvára íííbúuri. Tehdu dílbyeke medúúrúvára ímílléébe. ²⁴ Tsá muurá dibye íjpiíma ijcyatúne. Áábeke ihdyu óvíi múhdumé dúúrúvára méduurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvára Jetsóó néenélii neelle:

—Tehdújuco, muurá ímiááné ó waajácú Críjto tsááíne mřamúnáake ipájtyetetsoki. Aabe ihdyu óvíi it-sáacooca múúhake ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe dílleke:

—Muurá diibyéjuco Críjto o ijcyabe íne úuma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dílleke dibye néenára tsúuca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye díllema íhjuváne. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íñneri dityétsí íhjuvájcatsíne. ²⁸ Átsihdyúu dílle Tsamááriá múnáalle tétsihvuré ílliyííhyó iwááoíñéne dsíneríyé ímunáacoomívú ipyéenemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhstíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke nées páneere muhdú o ícyahíjcyáné kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáijyu múu Críjto dílbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúme múúha élleu. ³¹ Áijyúu dílbyeke muha méneerá dibyéi imájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Ijcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacútúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatébáhané tsúuca dílbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú néene okée wáloobe Píivyéébé wákimyéi o méenune muhdú dibye ímíllédú tene óoma ínjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménehíjcyá 4 nuhbávatú bajtsóháñé maááhívétsoíne. Cáhawáá meítté teene bajtsóháñé múúne kéémedu néeme mřamúnáa ídátso

wágóóóvéiyóné ímiájító diityéké pájtyetetsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñé ááhívétsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhíjcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcújtsómé újcuú téene áhdó múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama íñeévá ááhívétsohíjcyamédú néeme úwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bájtsóne néevá múúne tsíjtyeréjuco ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne néevá tsíjtyeréjuco ááhívétsonédú néeme élleu, tsúúcajáa tsaate úwaabójucóoróné cáhcújtsótúme élleu ámuha tsííne meúwaabóné botsíi tsáimiyéjuco ditye icyáhjújtsoki. Ehdúu Jetsóó nées múúhake.

³⁹ Mítyamée téijyu teene Tsamááriátú tsáame cáhcújtsó Jetsóoke eenéhjáa dílle ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néenéliihye. ⁴⁰ Aamée nées dílbyeke diityémái dibye íjcyaki. Áánélliihyée muha técoomíyí méijcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcújtsó dílbyeke dibye úwaabóné ílléébónema.

⁴² Aamée nées dílle ímúnáalleke:

—Tsá apááñéré múúhakee u néenetu muha mecáhjújtsotúne. Muurá tsúuca muha páñetu mélleebó dibye úwaabóné. Áánetu ímiááné muha mecáhjújtsó diibyéjuco Críjto íjcyane mřamúnáake Pájtyetetsóobe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhiítsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepée Tsamááriá íiñújtu Gariréa íiñújvu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó nées Píivyéébé ihjyú uuballe múnáájpikeye ímúnáa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa íiñújtu múnáa ímí dílbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréerii pájtyeté wañéhjiri ditye úlléjénáa dibye méénuráityúronéhjí méénune íajtyúmínéliihye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsííne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíinójpacývú dibye ípíivyéévétsooomívu. Ánácáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hájchi Capenaóori íjcyabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúuca Jodéa íiñújtu muha metsááme teene Gariréa íiñújrijuco méijcyane dílbye ávyéjuube iwáájacúne tsáá Jetsóó élleu. Aabée nées dílbyeke dílbyema íhjavú ipyéene dibye íllíkye íbóhíttso ávyeta dsíjívéríjyuco íjcyáábeke. ⁴⁸ Áánélliihyée neebe dílbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhjújtsóityuró méénuráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsíjívétúné hájchótá íícuí óoma tahjavú péene bohíttso.

⁵⁰ Áánélliihyée neebe dílbyeke:

—Tehdújuco, tsúuca muurá icyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dípej. Ahdújucóo dibye óómiñe dílbyeke icyáhjújtsónema. ⁵¹ Aabéhjáa íhjavú úújetébeke ínúu múnáa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohíjucóóhi.

⁵² Áánélliihyéhjáa dílloobe múijyú dibye bóhiíne. Áánélliihyéhjáa néemeé:

—Iijyúijyu révoóvéébedi dííbyeke pajtyéné áíivyeé.

⁵³ Ehdúhjáa ditye úúbállénetu ítsááveebe ávyetáa tééne éeveri Jetsóó dííbyeke nééne tsúúca illi bóhíjucóóne. Áánélliihyéé téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné meenú Jodéa iinújitu muha Gariréa iinújivu meóómimye tétsihyi mejicyánaaaca. Téénemáa botsíi tétsihvu míijyúcúréi méénuube méénúráityuróné.

Ijpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóítsóne

5 Áané boonétúu muha tsiíne dííbyema Jerotsaréeu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánaacáa técoomíyí tsátsii 'Obééjámú lleehówa' némeítsíi úníuri núpacyo páábáwu heeberéómú ihjúri 'Betéjda' némeííba. ³ Áábá hallúrii 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjé pañétú hállúvátuméhjé, úllétuméhjé, íjpi vááúmeítyuméhjé, téhmehíjcyá teeba nóhjííne. ⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi iinítyéne téebáwu nóhjíhíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjíné boone tujkénuré éniivyéméjucóo ímípyetéhíjcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyaaabe diityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájucóo chémehíjcyaaabe.

⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó íítténe waajácú téhachótájucóo díbye chémehíjcyáne. Áábekéé neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú íjcyaj? ¿A ú imíllé u bóhííne?

⁷ Áánélliihyéé neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píivyetéhíjcyatú núpacyo nóhjícooca íícuí tujkénú o éníivyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke prááboca o éníivyéne ó bóhíjucóóiyáhi. Tehdu o méénúiyónáa tsijtye táíhdéré éníivyehíjcyáhi.

⁸ Áánélliihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjucóo eene dííhbotámá dípye dihjávu.

⁹ Ehdúu dííbyeke díbye néénemáyé tsúúca íbóhííne ííhbotámá péjúcoóbe. ¹⁰ Téijyúu wáyeéévejcóójí íjcyánaa díbye ííbotámá pééne ávyéjucóo íítténe néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyooji wáyeéévejcóójí u tsájtyéityuróné.

¹¹ Áánélliihyéé neébe:

—Áronáacáne oke bóhíítsóobe néé téénema o péékíi.

¹² Áánélliihyéé neémeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeéévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá díbye wáajácújúcootú caabyé dííbyeke bóhíítsóné mítyanéé mímamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánélliihye. ¹⁴ Áané boonétúu Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe íáityúmííbeke nééhíi:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bóhíjucóóhií. Aabe ímíááberéjucóo díícyaco. Tsiíne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímííneúvú avyéjucóo Jetsóó dííbyeke bóhíítsóne. ¹⁶ Áané hallútúu imílléromé téijyúre Jetsóoke ídsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeéévejcóójí dííbyeke díbye bóhíítsóné hallútu. ¹⁷ Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihíyó páijyuvaré meke práábohíjcyádújucóo o práabóné íhdícyáijyúre.

¹⁸ Ehdúu díbye nééne éhniíñevu diityéke tsáíryvet-sómé imíllérá dííbyeke ídsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré táuhbaju néhdu wáyeéévejcóójí díbye íjcyatúné hallútú díbye dííbyeke dsíjívetsóityuróné. Téhdurée Píivyéébeke ícyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyané hallútú imíllémé dííbyeke ídsíjívetsóne.

Iiye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhniíñevuré díbye Jetsóoke pátsáíjcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímíáané tsá Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe íñá o méénúityuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjucóo o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwáiyúnéllii waajácútsóhíjcyá páneevuré muhdú imyéénuíñevu. Muurá tajtyéeveri éhniíñevu tsíñehjí díbye méénúneri ámuha méullévénúúhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívémeke bóhíítsódú o ímíllémeke o bóhíítsóóhi. ²² Tsá muurá Llihíyó mímamúnaa muhdú ícyahíjcyané diityémá ímíbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjútso dííbyeke íavyéjútsoódúre. Aane oke ávyéjútsoótumé téhdure tsá diibye okéé wállóóbeke ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímíááneturé ámuhakye o néé ííne o néhíjcyané lléébome okéé wállóóbeke cáhcujtsómé múijyú ídsíjívéjucóóityúne bóhíí újcuííne. Áámé hallúri tsáhájucóo íñá íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píivyéébéme íicyáíínejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímíáané ámuhakye o néé wágóóóvéiyómé Píivyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóííne éévé tsúúca úújeténe. Aane ímíáané cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítyú tsááne múijyú med-síjívéjucóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcujtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Mímamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke neebe mímamúnaa muhdú ícyahíjcyané diityémá o ímíbájchoki. ²⁸ Mét-sájúréévedí ehdu ámuhakye o nééneri. Muurá ímíáané íéévé úújetéijyu pámeere dsíjívéhíjcyámé íhíijkyénetu íjchívyéé pámeekéré o práúvácoóca. Áamedítyú ímíánéjucóo úráávyehíjcyámé tsáhájucóo muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímíityunéjucóo úráávyehíjcyámé ícúbáhráméííhi.

Íínetú Jetsóoke mewáajacúne

³⁰ Muurá tsá íñá oore tájtsaméiyi o méénúityuróné. Okéé wállóobe Llihíyóré oke néhdújucóo mímamúnaa muhdú íjcyanéjucóo o néhíjcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cáhcújtsóityuróné.

³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímíáanéjucóo muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéke méwallóo díbye óhdityu ídillo dííbyeke. Áánélliihyéé úúballébe ímíááne muubá o íjcyane. ³⁴ Áronáacáa tsá díbye úúballéneturé o wáajácúmeítyú Píivyéébedítyú o tsááneé. Áronáa

ihdyu o nées téhdújucóo óhdityu dibye néhijcyáné ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámuhákye waajácútsóobe ímíá uwáábojúvú éhne múúne peetéj téeveri tsíeméné maájtyumíne mewáájacúdu. Aanée dibye uwáábohíjcyáné muurá wahájchotaré ímí ámuha méjtsúcunúráhi. ³⁶ Áronáa dibyee oke bóhówátsohíjcyáné éhniíñevu páñetu ó bóhówát-sámeihijcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaa-jácújucoorá ímíáánée oke dibye wáalloóne. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmítúroobe óhdityu nehíjcyá ímíáánéjucóo oke iwáalloóne. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámuhákye úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébe waajácuháámí muhdú óhdityu néhijcyáné ámuha mújyú medsjívejúcóóityúne bóhí meújcuróki. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñé téénevu ámuhákye o ájcuiki. ⁴¹ Áronáa tsá o íjyacunútú míamúnaa oke ávyéjút-sóiyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewájyutúne. ⁴³ Muuráhjáa díibyējuco Llihíyó néjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meívcúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye ííñbúwaríyé ámuhá éllevu itsááne íhdityúré újcune uwáábóneríyé ámuha meívcúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tсамéére maávyéjútsocatsíhijcyáné íjcyánaáaca? Téeneríyé ámuha meíjcyame tsá meívcúvehíjcyatú apáábyéré íj-cyaabe Píívyéébe ámuhákye ávyéjútsoiyóneri. ⁴⁵ Aane méjtsúcunúdí ámuhá ímítyú ámuhá hallúvú Llihíyoke o úúballeíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúúca ámuhá hallúvú úúballé dííbyé uwáábori ámuha mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa dibye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyáné uwááboju caatúnuhíjcyaaábe. ⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómeíñé ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámuhákye o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

6 Áané boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréá unéú tsaúúré 'Tibéeria' némeíú tsiñéjcuvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénuráityuróné chéméméhjike dibye bóhíñtsohíjcyáné íajtyúmíneíllíihye. ³ Téijyúu pajtyété wañéhjí tsúúca llééváíñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake íñténé neebe Perípeke:
—¿Aca kiátú íñe majcho meújcuú íjtyéke memájchót-soki?
⁶ Ehdúu neebe muhdú dííbyeke dibye íañújcuki. Waa-jácúroobée muhdú ímájchótsoíñé diityéke. ⁷ Aanée dibye díllónéllíi Perípé néehíi:
—Muurá 200-jívámá majcho meújcuróné tsá úújetétyuró diityédívú áyanéwuújí maájcurónáaca.

⁸ Áanéllíihyée Tsimóo Péedoró nahbe Aderée nées Jet-sóoke:

—Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñé paáhóónema mítyétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetétyuró áyámedívujívari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo néehíi:

—Méne pámeere íahcúbaki.

Ahdújucóo muha menééllíi ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame. ¹¹ Aabée teene páahóóné íékéévène téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhake dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewajtune úújeté páme-hdívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvné boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvtuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéné muha mepíhycúné 12-rujtsívá úverujtsíñe wáhe. ¹⁴ Ehdúu méénuráityuróné Jetsóo méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáánéha díibyējuco áanu Píívyéébe íhyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa ímíllerómé peecutére dííbyeke páñétúe-jpi ávyéjúúbedívú ípícyóone. Aanée iwáájacúne múúhadítyú iyee peebe caméhbaúvu.

Nújpácýó hallurí Jetsóo úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶ Áané íijyúnuvúu muha dííbyé mamýmú mepéé míñneri Capenaóovu tsíñéjcuéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúúca péjcohréjuco néenaa tsá Jetsóo múúhama íjcyatúne. ¹⁸ Áánáacáa mítyane nohji ávyétá íhnáhó kííjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píñnéuríjyucu meíjcyame máájtyumí dibye tsááne nújpácýó hallurí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi.

²⁰ Áronáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áanéllíihyée muha meújcú dííbyeke míñné pañevu. Aamée tsúúca muha meúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcóne

²² Áané tsijcyóójñhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámíree míne íjcyámíri muha mepéémema Jetsóo péétune. ²³ Áánáacáhjáa tsímíhji Tibéeria cóómityu tsámíhji wajtsí dibyee Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj píñhívu. ²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dííbyeke íajtyúmítnéllíi témíhji píeeme múúha déjutu Capenaóovu dííbye néhcóvu.

Medsjívejúcóóityúne bóhívu meke Jetsóo ájcune

²⁵ Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dííbyeke néehíi:

—Uwááboóbej, ¿acáa mújyurá u tsáa íllevu?

²⁶ Áronáacáa neebe diityéke:

—Ímíááné ámuhákye o nées ámuhákyée o májchót-sónéllíihyéré oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénuráityurónéhjí o méénune íñá nééiyóné ámuha mewáájacuki. ²⁷ Tsá múu íjyacunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi meíj-

cyáíñerííñvari. Múu táuwaábori ijjácunú teene majchódú néene múijyú ámuha medsjívéjúcúóóityúne bóhí meújcúíñeri. Áánevuú muurá ámúhakye o ájcu Lihíyó oke meménuube mřamúnáájpidívú o ípívyeevéhi.

²⁸ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné meméénúiyáhi?

²⁹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímíleebe okée dibye wállóónéllii ííñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcújtsóne.

³⁰ Áánélliihyée néemeé:

—¿Aca ñná díwákimyéi? Ané cána méénuráítyuróné meenu uke muha mecáhcújtsó diibyējuco mřamúnáake pájtyetésóiiybe u ijcyane.

³¹ Muuréváhjáa múuhá ihdé múnááuvú manáá májchohíjcyá ñnéubará píívyétúné ííñújiri íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé: “Píívyéébe diityé éllevu majcho dójcsotó níjkyéjitu.”

³² Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:

—Ímiáánéjúcúo Moitséeúvú tsá diityéké ácu híjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Lihíyóré dócótsohíjcyá diityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámúhakye íajcune teene majchódú néene múijyú ámuha medsjívéjúcúóóityúne bóhíñvu.

³³ Muuráhjáa teene majchódú o neébeke níjkyéjitu oke wállóobe ííñujívú mřamúnáake téene bóhíñvu o ájcuki.

³⁴ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhakye paíjyuvaré dáacu híjcyá téeméne májchotu.

³⁵ Áánélliihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o neébe múijyú medsjívéjúcúóóityúne bóhíñvu o ajcúhi. Aane ímiááné oke cáhcujtsómé tsáhájucu muhdú éhniíñevu tsaímíyé íjcyáíyóneri íjtsámeityú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe maájyabáavatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meíjtsámeídyu. ³⁶ Áronáa ihdyu íñe ámúhakye o nehíjcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyējuco o íjcyáábeke tsúúca ámuha oke maájtyúmiróme? ³⁷ Muurá Lihíyó nééjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cátúhtsótítyuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá oke dibye táuhbané o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímíletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíleebe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca pámeere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá ímíleebe okée dibye wállóóbeke cáhcujtsómé múijyú idsjívéjúcúóóityúne bóhí újcune. Muurá dsjívémeke o bóhíñtsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécoóca.

⁴¹ Ehdúu Jetsóo majchódú neébe níjkyéjitu itsááne diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú néehíi:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóo wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú íñvane néé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdivu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Lihíyó oke wállóobe mřamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetétyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsjívémeke o bóhíñtsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécoóca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáájpi waajácúháámitu néeneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdu dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dííbyeke. Apáabyéré ihdyu o ájtyumí dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánélliihye.

⁴⁷ Aane ímiááné ámúhakye o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune múijyú idsjívéjúcúóóityúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o neébe o ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá ihdé múnááuvú ñnéubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchorómé dsjívéhíjcyáhi.

⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca o ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjine íjcyáne májchori, teene májchome múijyú dsjívéítyúne májchori. ⁵¹ Aabe o íjcyá teenée majchódú o neébe níjkyéjitu o tsáábe mřamúnáake bohíñvú o ájcuúbe. Aane bohíñvú o ájcuube mřamúnáa ípájtyeté o dsjívééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú néene cáhcujtsómé tsá múijyú dsjívéjúcúóóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóo néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcsatíhi:

—Íñáama aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Mřamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú múijyú idsjívéjúcúóóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýo ádotúmé tsá újcúityú téene bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýo ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsjívémeke o bóhíñtsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécoóca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýo ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcsatíhi. ⁵⁷ Muurá Lihíyó okée wállóobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi o ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdu íñe o nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú múijyú idsjívéjúcúóóityúne bohí. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene nééte éhnée méíhdé múnááuvú teene májchorómé dsjívéhíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóo úwaabó Capenaóovu pihcyáávájá pañévu.

Medsjívéjúcúóóityúne bóhí meújcúné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcsatíhi:

—Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meíhjuváne iwáájácúne neebe múúhakye:

—¿A múhdurá ámúhakye pajtyéné o úwaabóne?

⁶² Awááréjucóubá Mřamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ámuha meíñténeryé cáámevu ópée o tsáhullévú o péeca múhduréjuco ámuha meíjcyáíyóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchoj tééveriyé méujcú múijyú

medsǰjívécóóítyúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íñe ámuhákye o néhijcyáné Píivyéébedítyú tsááne ímiááné meke ajcú téene bóhiívu. ⁶⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhádyú teene icyáhcuítsóiyóné ímilletúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjucu caatyé dííbyeke cáhcúítsóiyúné iwáájácúnema. Áhdurée waa-jácuube íhdéjucu caabyé dííbyedívú méénútsoíñe.

⁶⁵ Áánélliihyée neebe:

—Ehdúu mǰamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Lihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetéityuróne.

⁶⁶ Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítyú mítyame íllurájucu dííbyeke íhvéjtsóne pééneé.

⁶⁷ Áánétúu múúhake neebe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸ Áánélliihyée Tsimóo Péédoro néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwaáboju múijyú medsǰjívécóóítyúne bóhiívu meke ájcúnáaca? ⁶⁹ Muurá muha tsúúca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaa-jácú ímiááné díibyéjucu Píivyéébé Hajchi mǰamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa ámuhákye ó ujcú ámuhákye o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámuhádyú ímityuube ávyétá naavéné íjcyáabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóó néé Tsimóo hajchi Jóódáke íñéérone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

Íñahbémú Jetsóoke cáhcúítsotúne

7 Ááné boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íñújiri. Tsáháa dibye ímilletú Jodéa íñújiri íjcyane téhulle ávyéjútée dííbyeke dsǰjívécóóítyúnélliihye. ² Áronáacáa téijyu 'nújuwáané wañéhji' némeíñe lleevárijyucu íjcyánéllii íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéa íñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénuráítyúronéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévéneúvú méénúítyuró dííbyeke pame wáájácúné ímílléhajchíjyu. Aanéjǰíva wa ihdyu méénuhíjcyá uke mǰamúnaa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhcuítsótúnélliihye. ⁶ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá újjetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáíjyuré téhullévú mepééneé. ⁷ Muurá ámuha tsamééré jǰi múnaa meíjcyame tsá metsárálléjcatsítyú tsahduré ámuha menéénélliihye. Áanetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu. ⁸ Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé újjeté o péékíi.

⁹ Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñééne coévá tétsihvuré Gariréa íñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúí íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhíi. Áronáacáa tsá boohówaneúvu dibye újjetétúne. Wáájácúratúnée tét-sii dííbye. ¹¹ Áijyúu ávyéjuchte néhcohíjcyá dííbyeke. Dílohíjcyámée pamévakéré caabyé dibye íjcyane.

¹² Áábedítyúu mǰamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduváre. Tsaatée nehíjcyá ímiáábé dibye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyaaabe íllure mǰamúnáake állíhíjcyáne.

¹³ Ehdúu dííbyedi téévéneúvuré ihjyúvahíjcyámé ávyéjútédí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu dibye úwáábóneri diitye ávyéjuchte úllévenúne néé dííbyedítyu:

—¿Aca kiátú aadi ehdívaíñe wáájácúné waa-jácúháámíubáree ítehíjcyáábejǰívari?

¹⁶ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táǰbúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé úwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáa óví dibye ímíllédú íjcyame waa-jácú kiátú tsáané úwáábó o méénuhíjcyáne.

¹⁸ Muurá tsaate íhdityuré újcune úwaabó diityéké mǰamúnaa íávyéjútsokiye. Áanetu ihdyu okée wállóóbeke íávyéjútsoné ímíllémé ímiááné tehdújucu úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píivyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámuhákye ajcú Moitséeúvuj tééveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰ Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dííbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé íllíhyanúne?

²¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcoóǰí tsáápiikye o bóhítsóné múhdurá ámuhákye pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri méénútúróné taúhbaju ámuhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújucu wáǰi tsíméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcoóǰí íjcyaróné mekihdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdu muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcoóǰí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhíjcyá tsáápiikyéree téjcooǰi o bóhítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu pecútéré tsáápiikye 'íllu uú' néétune. Ímiááné múu dibye íjcyanéjucu nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú id-sǰjívécóki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré íñá nééneé? Áánélliihyéubá bo ávyéjuchte íjcyarómé cáhcujtsó ímiááné díibyéjucu mǰamúnáake pájtyetétsoiibye Críjto dibye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá dííbye íjcyatúne. Muurá méwaa-jácú kiá múnáajpí dibye íjcyane.

Muurá ihdyu mřamúnáake pájtyetésóiibye tsáácooca tsá múha wáájácútyú kiátú dibye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítýú ditye íhjuváné iwáájácúne duurúvájá pañévu iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuháva éhne méwaajácú kiá múnáajpi o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táǎbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáabeke ámuha mewáájácútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áanetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo néené hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi úújetétúnéllíihye. ³¹ Áróobekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénuráítyúronéhjí méénuyáhi?

Paritséomú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wálloóne

³² Aanéhjáa dibye méénuhíjcyánéhjiri mřamúnaa íhjuvuhíjcyané paritséomú lleebohi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjútémá diityéké pájtyénéllii walóomé duurúvájá tehmejteke dííbye éllevu ditye iékéévébeke itsájtyeki. ³³ Aamée dííbyedívú wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wálloóbe éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmřityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetétýúronéllíihye.

³⁵ Áanéllíihyé tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumřjúcoóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñé iíñúji múnáa pañe memúnaa jodíomú mújtáme éllevurájucó dibye pééíñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe dííbyeke menéhcóromé dibye íjcyáhullévú meúújetétýuróne?

Píivyéébé Apíichó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévu úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcójirájucó tsúúca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo kéévánécoba néehíi:

—Tsaate ádópivymé taéllevu metsa o íjchoki.

³⁸ Muurá Píivyéébé waajácúháámítu néene oke cáhcújtsómé řbuúné pañévu téhiñe ípíivyééveíñé íñu-jpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dííbyeke cáhcújtsómé pañévu Píivyéébé Apíichó úcaavéné diityéké túkénéjtsóíñé íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááíñe éévé úújetétú diibyeé Jetsóo teene wállóóiibye íavyéjvúví óómítyúnéllíihye.

Pahdúváré Jetsóodítýú mřamúnaa řjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate dibye íhjuváné illéébóne néehíi:

—Ímiáánéha diibyejúco aabye éhneváa Píivyéébé íhjuvú uubálle múnáajpi tsááíibye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye néehíi:

—Diibyejúco muurá aabye Críjto éhneváa mřamúnáake pájtyetésóiibye.

Áronáacáa tsijtye néehíi:

—Áronáa Gariréa iíñúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáítyuróne. ⁴² Muurá Píivyéébé waajácúháámítu néene Dabiúvúj tsíiménémúhaabe dibye íjcyáiñé dííbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóomí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu mřamúnaa páhdúváré řjtsámeí Jetsóodítýu. ⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjuchte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée diitye duurúvájá tehmejte dííbyeke iékééve tsáárome íevejteré oomíhi: Aaméhjáa diitye paritséomuma llúúvájte avyéjútédívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco diíbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áanéllíihyéhjáa néemeé:

—¿Muhdú íñé hallútú méékééveé túútaváne íhjuvúvábekéjřvari? Tsá muurá múha múijyú tehdu íhjuvátúne.

⁴⁷ Áanéllíihyéhjáa néeme diityéke:

—Áanéllíihyéha íllure ámuha dííbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjuchte íjcyárómedítýu tsaatéubaré cáhcújtsotú dííbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáámyeré ihdyu ímityúmé Píivyéébé taúhbaju wáájácútmé řjtsúcunú diibyejúco Críjto íjcyane.

⁵⁰ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecúteré tsáápihdívú meírcúbáhrátsóityú dibye íñá méénune ímíñeúvú mewáájácútvuhajchíijyu.

⁵² Áanéllíihyéhjáa néeme dííbyeke:

—¿Úubá bo téhdure Gariréa iíñúji múnáajpi? Cáhawáa Píivyéébé waajácuháámí dehve u wáájácú tsá muurá Gariréa iíñúji múnáadítýú dííbyé íhjuvú uubálle múnáajpi íjcyáiñé némeítyúne. ⁵³ Ehdúhjáa dííbyeke íñéene íhjáhañévrájucó ditye pééneé.

Ihdícýámema ícyahíjcyáne wálle

8 Áanetu Jetsóoma muha mepée oríivo bájú íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcyooji tsíiñe muha méoomí duurúvájávu. Átsihvúu mřamúnaa dííbyedívú píhcyáávemeke iácúúvéne úwááboóbe.

³ Áanáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke ityúvááólleke.

⁴ Áállekée Jetsóo tééjá pañe íjcyáabe éllevu itsájtyéne dííbyeke néemeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha métuvááóhi. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju néé ehdu néené walléemuke medsjívétsoíñé néwayúúnevu maámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé ténetu?

⁶ Áanéllíihyé íllure icyánóóvéne íhyójtsřwari caatúnuube íířuji. Ehdúu Jetsóoke néeme muhdú dibye néene dííbyé hallúvú iúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniíñevuré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvíi ihdyu ámuhadítýú múijyúubá ímityúné méenuhíjcyátuube áámútujkénú díilleke.

⁸ Ehdúu íñééne tsiíñe icyánóóvéne caatúnuube ííñujj. ⁹ Aanée ehdu dibye néérónáa waajácúmé ímityúmé íjcyane. Aamée illuréjuco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Áané boonée iyéjuco dille cóeváné tétsihvu Jetsóó úniúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóó icyánohjúcunútsihdyu ñitécunú iyéjuco tétsihyi íjcyáalleke. Áálekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áanélliihyée neéle:

—Íhya tsáhaj.

Áanélliihyée idyé Jetsóó néehii:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dipyej. Tsiíñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájacutsóne

¹² Áané tsiíjyúu tsiíñe míamúnáake úwááboobe néehii:

—Muurá peetédu o neébe ííñújjiri o íjcyáábej tééveri míamúnáa ímiá uwááboju waajácúu peetédu nééne bohíívú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áanélliihyée paritséomú neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴ Áanélliihyée neébe:

—Áánerá ímiááné o néehii. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééíñe. Aane tsá ámuha mewáájacutúne. ¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjít-sámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái icyooca múhdityú o néé-tu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wáalloobe Llihíyoma muhcsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju neé míityétsi íñá pájtyene úúballécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wáalloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díicyáánií?

Áanélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájacúmejjí méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájacúca téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píivyéébé ícúvé dsiídsi pícyámeíhijcyátsihyi íjcyámeke. Áróobekée téijyu tsá múha ékéévetú íéévéi úújéttúnélliihye.

Jetsóoke cáhcújtsotúme tsá úújetéityú dííbyedívu

²¹ Áané boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámuhadítýú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityúne. Ámuha médsíjveé ámuhá ímityuháñé ímíbáavyetúme. Áanéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsjíjvétsámeíiibyebáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívu meúújetéityúne.

²³ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnáa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnaáji o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhíi. ²⁴ Áanéllii ámuhakye o neé diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsóobe cáhcújtsotúme ímityú ímíbáavyetúméré dsjíjveíñe.

²⁵ Áanélliihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áanélliihyée neébe:

—Muurá tsúuca ámuhakye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. ²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámuhakye ó nééiyáhi. Áronáa okée wáalloobe ímiáábé íjcyánéllii oke dibye néénere ámuhakye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píivyéébedítýú diityéké úúballeróné tsá ditye wáájacutúne. ²⁸ Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpídívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajácúu muubá o íjcyane. Tsá tájtsaméityuré o újcune ámuhakye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néénere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá diibye okée wáalloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú dibye ímilléné o méenuhíjcyánélliihye.

³⁰ Ehdúu dibye néénetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavéneéjte

³¹ Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámuhakye o nehíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíi ímiááné tahñéjté ámuha méíjcyááhi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúuca mewáájacúme múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méimíjpyéteéhi.

³³ Áanélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke íveekí u neé íñetú muha meímíjpyetéíñe tehdu múhójtsí pañe muha meíjcyámekéjjívari?

³⁴ Áanélliihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúné méenuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú ehne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu.

³⁵ Muurá tsaaté hójtsíri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. ³⁶ Ahdu Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámuhakye ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiááné ámuha méimíjpyéteéhi.

³⁷ Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke médsíjvétsóné íñe ámuhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meimíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Llihíyó oke tükévéjtsóneri ámuháma ó ihjyúvahíjcyáhi.

Ahdu muurá á múháj caani á múhakye túkévejsódúju-co á muha meicyahíjcyáne.

³⁹ Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caani.

Áánélliihyée Jetsóó neé diityéke:

—Muurá ímiááné dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe á muha meíjcyaca dííbyeúvúu ícyahíjcyádú á muha méíjcyáiýáhi. ⁴⁰ Aaca muurá íñe Píivýéébe oke túkévéjtsóneri á múhakye o úwáábohíjcyáné hallútú tsá á muha oke medsjívétsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú neétune. ⁴¹ Áronáa ihdyu á múháj caani íjcyadújuco á muúha.

Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá íjcyaae tsáápiye múúháj caani Píivýéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánélliihyée Jetsóó neé diityéke:

—Muurá ímiááné Píivýéébe á múháj caani íjcyaca oke á muha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dííbyedítýú o tsáá oke díbye wállóónélliihye. Tsáháa tááíbúwaríyé o tsáátune. ⁴³ Aabe á múhakye o úwaabóné žíveekí tsá á muha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu á múháj caani Naavéné íjcyánéllii díbye ímillédú á muha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímityuube díbye dsjívétsó múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dííbyé pañe íjcyáábedítýú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵ Ahdu á muha menéénéllii tsá meímilletú ímiááné á múhakye o néhíjcyaróné mecáhcujsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke neéítyuró ímityuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiááné Píivýéébeéjté íjcyame imíllé dííbyé uwááboju illéébone. Áánetu á muha dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá meímilletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó neénéllii neéme dííbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjuco muha menéhíjcyáné Tsamáaría íñúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu ñná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu á muha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyá-cunútú oke á muha maávyejújtsóíyóneri. Áronáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke á muha maávyejújtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú neé oke ávyéjúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné á múhakye o neé o néhíjcyáné cáhcujtsómé múijyú dsjívéjúcoóityúne.

⁵² Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírójucó u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píivýéébe íhjuú uubálle múnáa íhtsutómé íjcyároméhjí dsjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú ívane u neé u néhíjcyáné cáhcujtsómé múijyú dsjívéityúne. ⁵³ ¿Aca díbye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ehnííñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivýéébe íhjuú uubálle múnáaúvú ehnííñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsjívéhi. Aanéjñí tehdu múha uke cáhcujtsóíyónejñívari.

⁵⁴ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdujuco ímiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcujtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Áronáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsóhíjcyá eene á múhá Piivýéébe díbye íjcyane á muha menéhíjcyaaabe. ⁵⁵ Áróobeke tsá ímí á muha mewáájácutúne. O ihdyu ó waajácú dííbyeke. Muurá dííbyeke o wáájácutúné o neéca á muháduíyó oo állíu múnáajpi. Áronáa ímiááné dííbyeke o wáájácúnéllii oke díbye neéne ó cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa díbye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááíñe ímiááné iwáájácúnélliihye. Ááneríi mityane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó neénéllii neémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejñí u waajácú Aavaráaúvuke?

Áánélliihyée neébe:

—Ímiááneturé á múhakye o neé dííbyeúvúikyée íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye neénéllii néwayúúné éhkebamé dííbyeke iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú múijyúrá wáájácúratúné íjchívyéébe.

Hállúvátúube tsiiju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetésóne

9 Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyenáa ájtyúmíbe hállúvátúubekéhjáa tsiiju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsiiju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí imítyú déjúcotu, mityá dííbyé imítyú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Tsáháa dííbyé imítyú déjúcotu ehdu díbye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítyú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyeke o ítétsonej téeveri Píivýéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píivýéébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wáloobe níwaavéné o íjcyáné hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o neébe ííñújiri o íjcyáné hajchótá ímiáájú mímúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu íñéne ííñújñí hállúvú iúniñeri ííñuba ityát-sájcóneri díbye hállúvátúubeke íhyálluúúcu tááboóbe.

⁷ Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeítyé éhne 'dítyéé wáloóne' neéiyóné 'Tsiroéé' némeílbáwútu. Áhdújucóo díbye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímíyéjuco ííteébe.

⁸ Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé iájtyúmíne néjcatsíhi: —¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúcunúúbe píáábó táumeíhíjcyatúne?

⁹ Áánélliihyéhjáa tsaate neéhií:

—Díibyéjuco.

Áánetúhjáa tsijtye neéhií:

—Díibyéjñívari. Tsiijpiye. Áronáa ihdyu paabéjuco dííbye.

Áronáacáhjáa dííbyere pañetu neéhií:

—Muurá díibyéjuco oó.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa neéme dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúuca ú ítéhí?

¹¹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájconeri táhál-luúúcu ityáábóne wallóó 'Tsiroée' némeífbáwúutu o íllójcámeítyeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ítési.

¹² Áanélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—¿Aane kiá dííbye?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájacutú kiá ícyooca dibye íjcyane.

Paritséomú dilló hállúvatúúbeke múhdutú dibye íttéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaímíyjuco íttébeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóó dííbyeke ímíjpyetéstó wáyeeévejcóoji. ¹⁵ Áanélliihyéhjáa tsiíñe dillómé dííbyeke múhdutú dibye íttéjucóone. Áanélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcu táábone o íllójcámeíñe tsúúca ó ítési.

¹⁶ Áanélliihyéhjáa paritséomudítú tsaate néehíi:

—Áanélliihyéhaca tsá dibye Píívyéébedítú tsáátune. Keená dibye wáyeeévejcóoji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Árónáa ímítyuube tsá méénúítyuró méénúráítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduváre Jetsóodítú íjt-sámeíhi. ¹⁷ Aaméhjáa diibye hállúvatúúbeé ícyahíjcyaaabe tsaímíyjuco íttébeke tsiíñe néehíi:

—¿Aanéhaca diibye eene uke ímíjpyetéstooobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íhdyu ó íjtsúcunú Píívyéébe íhjú uubálla múnáajpi dibye íjcyane.

¹⁸ Aanéhjáa tsaate diityédítú tsá cáhcújtsotú díibyjuco hállúvatúúbeé ícyahíjcyaaabe dibye íjcyane. Áánemáhhjáa cáánímútsikye ípíúvámútsikye néemeé:

—¿Ava diibyjuco áanu éhneváa hállúvatúúbeke ámuhtsi metsíímaabaabe íñe múhdutú tsaímíyjuco íttene?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyjuco. ²¹ Árónáa íhdyu tsá muhtsi mewáájacutú múha dííbyeke ímíjpyetéstóne. Aane tsíímenécojñ tuhúúlléhi. Cáhawáa íhdyu medílló ámuhakye dibye iúúbálla muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímútsi néé diityéké diibyjuco Jetsóó Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávájá pañétú iwáágóoiñe ditye pítyájcámeíñe apííchori. ²³ Áanélliihyéhjáa neemútsi dííbyekéré ditye idílloki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímútsi néénéllii tsiíñe ípíúvábéke néemeé:

—Píívyéébekéré tehdújtsó, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube dibye íjcyane.

²⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááné hállúvatúúbe o ícyahíjcyáabeke oke dibye ímíjpyetéstóne.

²⁶ Áanélliihyéhjáa tsiíñe néeme dííbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetéstooobe?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúúca ámuhakye ó úúballéhi. ¿Íveeki ámuha méimíllé tsiíñe ámuhakye o úúballéné ámuha mecáhcújtsokííñvari? ¿Mityá ámuha méimíllé dííbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii íllurjúco ditye dííbyeke iúhbáne néeneé:

—Wa íhdyu uure dííbyeke duráávyej. Muurá íhdyu muha Moitsééúvú uwáábóré méúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajácú dííbyeúvumáa Píívyéébe íhjúvahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájacutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íñvane tsá ámuha mewáájacúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetéstóbeke? ³¹ Muurá ímítyúmé Píívyéébeke piáábó táumeiyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áánetu íhdyu ímiááné dííbyeéjté íjcyane dibye ímíllédú ícyahíjcyámej téeveri tehdíívanéhjí méenuúbe. ³² Tsá muurá múijyú mehdú néeme hállúvatúméhjike ímíjpyetéstóné mewáájacutúne. ³³ Aane muurá diibye okée ímíjpyetéstooobe Píívyéébedítú itsáátuca tsá tehdíívanéhjí méénúityuróne.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii néeme dííbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhakye u úwaabóne?

Ehdúhjáa néemere dííbyeméikye íchívyetsó pihcyáávájá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúúca Jetsóó waajácúhi. Áábekée tsáijyu íajtyumííbe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcújtsó Píívyéébe Hájchikye?

³⁶ Áanélliihyéee neébe:

—Ávyjúúbej, oke duubálla caabyé dibye íjcyane o cáhcújtsó dííbyeke.

³⁷ Áanélliihyéee neébe:

—Diibyjuco muurá íñe úuma o íhjúváne. Aane tsúúca oke u ájtyumííhi.

³⁸ Áanélliihyéee dííbyé lliiñénu ímímóúúvéne neébe:

—Ávyjúúbej, uke ímiááné ó cáhcújtsóhi.

³⁹ Áané boonéee Jetsóó néehíi:

—Muuráhhjáa ííñujívú o tsáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájacutsóvaábe. Ópée o tsáa ímiáájú wáájacutúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néemeke o wáájacútsoki. Áhdurée o tsáa panévaré iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwááboju ditye wáájacutúne.

⁴⁰ Áanélliihyéee paritséomú tétsihyi íjcyane néehíi:

—¿Aca muha tehdú hállúvatúmé íjcyadu?

⁴¹ Áanélliihyéee neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá íná ámuhá hallúrí íjcyáítyuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menéemíhíjcyánéllii ámuhá hallúrí íjcyáné ímítyúne.

Obééjámú mǵjcotu ijcyáné uwááboju

10 Muurá naní múnáa obééjámú mǵjco pañévu llééhówatu úcáávetúmé ihdícyátsihdyúre úcaavéhi. ² Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé llee-hówatu tééwá tehmeébé pááyúcucoóca. Aabe diityéké píúvácooca ijkyéetu waajácúme. Aamejúco témǵjco pañétú áachívú díbye déjutu ijchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévu úraavyémé díbyeke iwáájácúnema. ⁵ Áánetu tsǵjtyere diityéké píúváhajchíí tsá ditye péétune. Íllure wáame ditye píúvárónáa diityéké iwáájácútúnéllíihye.

⁶ Ehdúu Jetsóo diityéké nééne tsá ditye wáájácutú ĩná iñééiyóné obééjámú mǵjcotú díbye íhjuváne.

Jetsóo obééjámú tehmeébedu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllíi tsiíne neebe íboohówájǵj-tori:

—Oo muurá ĩmiááne teene obééjámú mǵjco llee-hówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnáádú néeme úwáábohíjcyá tsǵjǵjtoríye. Áróme uwáábóo tsá mǵmamúnáa obééjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ĩmiááne llééhówádu o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame ĩné imíjyaú ijcyá éhne múúne obééjámú ítyehméebema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obééjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu mǵmúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetéto idǵjǵjvéjúcoóityúne bóhí ditye iǵcuki. ¹¹ Aabe ĩmiááne páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obééjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obééjámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdóllíihyeré diityéké téhmehíjcyabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohíbyé díívaabe diityéké idyóó tsáábedítú díbye wááne boone tsáápiikye díbye tábe-jcáronetu wácháaavémé ílluréjuco mújtane pahúllévavu. ¹³ Ehdú muurá diityéjtane waabe ditye áhdónéllíihyeré téhmeroóbe. Aabe tsá diityédí íjyá-cunútú ihñéjté ditye íjcyátúnéllíihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcat-síhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácújcat-síhi. Aabe tahñéjte wájyuri o ícúbáhrámeíi ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsǵjtye jodíómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyaimye. Áámeke o píhjúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wájyú diityé wájyuri o dsǵjǵjveebe tsiíne o bóhííbye. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsǵjǵjvét-sóityuróne. Muurá ihdyu o ímílléllíihyeré o íhvéjt-sámeíbye o dsǵjǵjveéhi. Ároobe tsiíne o bóhííhi. Ehdú táúmiwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóo néénetu páhdúváré íjtsámeímye dílbyedítu. ²⁰ Tsaatée nééhií:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtáábeke zǵveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíu-uháñé díbye íhjuváne?

²¹ Árónáacáa tsǵjtye nééhií:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyabe íhjuvái-tyuróne. Pane zaca naavéné ípañe íjcyame hál-lúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhđíiválléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píivyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehǵjnuhíjcyajcóójǵ wáñehǵjnúme. ²³ Áánáacáa Jetsóo patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjǵ llee-hówá úmiwa 'Tsaromóo' némeítsihyi. ²⁴ Áábedívúu imícaávéne néémeé: zAnéhaca íne múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ĩmiááne díbyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhakye duubállej.

²⁵ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámúhakye o nehíjcyará díbyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénuráityuróne o méénúneri o bóhówátsómehíjcyará díbyéjuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú nééme tahñéjté ámuha meíjcyátúnéllíihye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhjútsónéllíihye. Áámeke téhdure o waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke uráavyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllíi diityéké o ájcuú mújyú ditye dsǵjǵjvéjúcoóityúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyó okée diityédívú téhmet-soobe páme ehnííñevu íhtsútuúbe. Áábedítú tsá múha diityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhtsi Llihíy-oma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóo néénéllíi tsiíne éhkebamé néwayúúné dílbyeke téuhjiri idǵjǵjvétsóroki.

³² Árónáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyó oke píáábóneri ámúhama méénuráityuróne o méénuhíjcyáábeke zǵné hallútú ámuha méimíllé oke medǵjǵjvétsóne?

³³ Áánéllíihyée néeme dílbyeke:

—Tehdu téené hallútú uke muha medǵjǵjvétsóíñejǵj-vari. Muurá ihdyu íveekí mǵmúnáajpi u íjcyabe Píivyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha médsǵjǵjvétsóóhi.

³⁴ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámúhá taúhbaju íjcyáháámítu Píivyéébe nééhií: "Ámuha méíjcyá ohdu." ³⁵ Aane muurá dílbyé uwáábó icyáhjútsóné uráavyémeke ĩmiáánejuco díbye íwaajácúháámítu nééne dílbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjǵ muhdú dílbyerée oke ííñujívú wáloobe tehdu oore dílbyé Hajchi o íjcyane o néénejǵjvari. Aane zǵveekí ámuha méíjtsúcunú ímityúné Píivyéébedítú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénuráityurónéhǵj ámúhama o méénuhíjcyáné dílbyedítú tsáátuca tehdújuco ĩmiááne ámuha tsá oke mecáhcútsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wáloone ámuha mecáhcújt-sótúrónáa mécahcújtsó o méénuhíjcyanehǵj dílbyedítú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhtsi tsáápihdyúre meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóo néené hallútú idyé imíllerómé dílbyeke íekeevéne. Árónáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíne muha mepéé Joodáa ehnéjcuvo tsojtsó múnáajpíi Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹ Ái-
jyúu mítyane miamúnaa dííbyedívú píhcyaaavémé néj-
catsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú Jóááuvu
méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa
ihdyu ímiáánéjucu díbyeúvú dííbyedítú úúbállehíj-
cyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítu. ⁴² Áábekée mítyame
tétsíi múnaa cáhcujtsóhi.

Ráátsaro dsíjívéne

11 Áijyúhjáa 'Ráátsaro' némeíbyé Betáániarí
íñáállémúpima Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpima ij-
cyaabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jet-
sóój tuháácú pácúúcjúpácyori imúrijchóne paacyú
ihníwácori. ³ Aamúpíhjáa wallóo tsaatéké Jetsóo éllevu
díbye náhbévahíjcyaaabe íhnáhó chéménelíihye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjívéné tsá íñá íjcyatúne. Ihdyu
Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjújtsámeikíyéhdu
dííbyeke pajtyéne. Áhdure dííbyé Hajchi o íjcyaaabe
téénej tééveri o ávyéjújtsámeiki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítyanéé ívameíbyé diityéké Máátaá, Maaríaa,
Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó
chémene ditye úúbállérónáa míjcyoojícúu íjcyá tétsihyi.

⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhakye:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéa íñújívú.

⁸ Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éjyure téhullé múnaa
uke imíllérá ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri.
Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánélliihyée neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllii cóóji úl-
lémeke tsá íñá pájtyetúne. ¹⁰ Áánetu pejco úlleme
cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébe Ráátsaro íllure cuwáhi.
Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánélliihyée muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánélliihyéhaca bóhíiilbye ehdu idyé íl-
lure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre díbye néene
meíjtsúcunúnema. ¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíneúvú neebe
múúhakye:

—Muurá ihdyu ímiááné tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi.

¹⁵ Áronáa íllure ó ímíjyuuvé díbye dsíjívénáa téhulle o
íjcyátúneri éhniínevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdí-
cyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhakye néenélíi Tomáa dííbyere
'Jemééro' némeíbyé nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dííbyema
téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhítsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé
Jetsóoke tsúúca 4 coojívájucu pájtyene Ráátsaróúvuke
ditye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáánia Jerotsaréetu

míñéécú kiróómetrój pínevu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame
péé diityépí Máátámúpíke íñáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa dí-
ille Mááta tsúúca tétsihyíjyuce muha meíjcyane
iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá
ááhívu coéváhi. ²¹ Aallée Mááta néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívé-
tyúroobe tsúúca dsíjívéhi. ²² Áronáa ihdyu ó waajácú
Píívyéébe uke píááboíne.

²³ Áánélliihyée neebe díílleke:

—Díñahbe bóhíhi.

²⁴ Áánélliihyée neéle:

—Éée, ímiááné ó waajácú díbye bóhííne pámeere
tsíhdyuréjucu ímíbaávyéijyu pámeere dsíjívémé bóhí-
coóca.

²⁵ Áánélliihyée Jetsóo nééhií:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhítsóhi. Áánéllii pámeere
oke cáhcujtsómé dsíjívérómé bóhíhi. ²⁶ Aame tsá
wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyée neéle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjucu éhneváa
íne íñujívú tsááiiilbye Críjto Píívyéébe Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóo kímoovéne

²⁸ Ehdúu íñééne Mááta íñaalle Maaríá éllevu ipyééne
áábánévu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ícúu peelle dííbyeke iúújetéki.

³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúél-
léhréikyé muuha Mááta múúhadívú úújetétsihyi.

³¹ Aanéhjáa Maaríá diityépíke náhbenúmé íténáa
íjchívyéíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé íñáh-
beúvuke ikímóóvéne dílle íjchívyéíñúne. Áánemáhjáa
úraavyémé díílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóo líiínevú
ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívé-
tyúroobe tsúúca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu íñééne taálle. Téhdurée dííllema péeme
tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée néé
diityéke:

—¿Kíátúhjáa ámuha mécuú dííbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóo táánéllii néjcatsímye:

—Mítyanéé muurá wájyuuube dííbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate nééhií:

—Áánerá hállúvátúméhjíke ítétsohíjcyaabée ¿íveekí
tsá múhdúubá méénutú dííbyeúvuke díbye ídsíjívétu-
ki?

Ráátsaróké Jetsóo bóhítsóne

³⁸ Aamée dííbyeúvú níjkyé hállúvú muha meúú-
jeténáa tsiíne Jetsóo kímoovéhi. Áijyúu teene níkye-
héjú wátájcámeí mítyau néewayúvu. ³⁹ Aanée neebe
diityéke:

—Cána eeu néewayu méínetsoj.

Áronáacáa dííbyeúvú naalle Mááta nééhií:

—Ávyéjuúbej, áronáacáubá tsúuca toocújúcoóbe. Muurá tsúuca 4 coojívájucó mee díbyeúvúu dsíjvétsihdyu.

⁴⁰ Áanélliihyée neébe:

—Muuráhané idyé uke o nées oke u cáhcújtsóhajchíí Píivyéébé ihsútú u ájtyúmííne.

⁴¹ Ehdúu díbye néénéllii awáá ínetsómé teeu néewayu. Áanáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma ihjyúvaabe néehíí:

—Ayúju Táacááníj, uke ó téhdújtsó páneere uke o néene oke u lléébohíjcyané hallúvu. ⁴² Muurá ó waa-jácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdú íne uke o nées íjtye mímúnaa icyáhcújtsó ímiááné oke u wállóone.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhjúvátshdyu tsíjpanécoba neébe:

—íRátsa Ráátsarój, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu díbye néénemáyé íchívijjúcoobe dityéhjáa bííjínúnéhjimáye. Áanélliihyée neebe diityéke:

—Métsíñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu díbye méénune íajtyúmínéllii Maaríama péemedítú mityame cáhcújtsó dílbyeke. ⁴⁶ Áánetúu cáhcújtsótúme paritséómu éllevu ipyééne úúbáletéhi. ⁴⁷ Áané llííñétúhjáa píhcyaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsijtye páñétúejte ávyéjúté ipityácójcatsí muhdú dílbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íne méméénuú dílbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyabe méénuráítyúronéhjí.

⁴⁸ Muurá éhdure dílbyeke meñhvéjtsóhajchíí pámeere dílbyekéréjucó ávyéjúúlléíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáavaténe íne méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyabe Caipáá nées diityéke:

—Ávyétá muutérá mía ámuha íñéubará wáájácutúme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehjújucó tsáápiiyé dsíívéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáá Píivyéébere íjtsáméichóneri Jetsóó dsíívéíñé jodíómu wájyuri. Tsáhájháa íhdítúré íjucune ehdu díbye néétune.

⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájyuríyé díbye dsííjvetúne. Téhdurée dsííjveebe pámeere múhdumé Píivyéébej tsíímé ííñújiri íjcyame dílbyeke cáhcújtsómé ípájtyeteki. ⁵³ Aanée téijyu pítyácójcatsímé muhdú dílbyeke id-síjívétsoíñe.

⁵⁴ Áanélliihyée tsáhájucó díbye boohówáneúvú péhíjcyatú mímúnááj píñe. Áábemáa muha mepéé Jodéa íñújitu Eeparáívu íñéubará píivyééúne íñújij píhíí íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyucó pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewáñéhjívatéhíjcyáne. Áané íhdéjucóo hállúecoómíji múnáa péécunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyané íímíbájhómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íajtyúmííyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááílbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áanáacáhjáa paritséómu llúúvájte avyéjútémá pámeekéré nées dítye kíá Jetsóó íjcyane iwáájácúcooca ícúu diityéké íúúbálle dítye dílbyeke iékééveki.

Tsáápille pácuúúcpácyori Jetsóój tuháácúyú tsójtsoné

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 Aanée téijyu íhyojtsítú tsájcoojtúrjúco teene pajtyété wañéhjí llééváiñáa Jetsóoma muha mepéé Betááníavu díbye bóhíítsóobe Ráátsaro íjcyácoomívu. ² Áijyúu dítye Ráátsarómú mityane majcho meenu dílbyeke idyúúruváne. Áánevu Máata ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. ³ Áanáacáa 'náadoó' némeíñé pacúúcupácyó mityane áhdótsámeíjpacóo itsíváne Maaríá múrijchó Jetsóój tuháácúyú.

Áánemáa páácuyulle íhñiwácoríyé dílbyeke. Aanée páj pañéré imyéwu cuvááhií. ⁴ Ájpacóo hallútúu múúhadítú tsaapi Jetsóodívuhacáa méénútsóoibye Tsimóo hájchi Jóoda íjcaríóóté nées múúhake:

—¿Aca íveekí éjpacóo tsá menáhjíhénutú 300-jiva tsané pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá ímiááné ídáátsojtéké ípíáábóiyóneri íjyáacunúnéllii ehdu díbye néétune. Ihdyuhacáa múúhama dsíídsike ityéhmejíjcyánetu íñáníhíjcyánélliihyéré ímílléroobe téjpacóo náhjíhénúmeíñe.

⁷ Áábekée Jetsóó néehíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacóorí múrijcholle. Muurá ihdyu oke dítye cúúucooca oke itsójtsoiyónéjucó dille méénune. ⁸ Tsá dítye ídáátsojte kíávú ámúhadítú pééitúne. Áánetu tsá pajyuvaré ámúhama o íjcyáitúne.

Ráátsaróké id-síjívétsoiyóné ditye pítyácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mityame tsúuca waajácú Betááníarí díbye íjcyane. Áanélliihyée tsáacunúme dílbye éllevu. Áhduréhjáa ímíllémé Ráátsaróké íajtyumíne dsííjvéébekekée díbye bóhíítsóóbeke. ¹⁰ Téijyúhjáa llúúvájte avyéjúté néjcatsí téhdure Ráátsaróké id-síjívétsoiyóné íveekí dílbyeke Jetsóó bóhíítsónéllii mityane mímúnáa dílbyekéréjucó icyáhcújtsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsarée coomívu Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹² Áané tsíijyúu Jerotsaréevu muha mepéénaa técoomíyí mityame pahúllévá múnáa teenéhjáa pajtyété wañéhjívu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsáane iwáájácúne wájyuhóónema dílbyeke cáhdahíróme íllu wáñécohíjcyáhi:

—íNóóooj, maímijyu áanu íjraéémú Píivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjcone-ma.

¹⁴ Áijyúu bóhííbe íayáne íjju hallurí tsúuca-játújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámítu íllu néhdújucó:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóomi múnaaj, méíllityédíñe. Ámuha élleu amúhá avyējuube tsáá íayáne íjúj hájchí hallúri. ¹⁶ Ehdúu dílbyedítú nemeíñe tujkénú tsá muha mewáájacutú ñná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónetu cáamevu díbye íavyējuute péenetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dílbyedítú tene nehíjcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyi íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráatsaro dsíjívéebeke díbye bóhiitsóne. ¹⁸ Aanée teene méénuráityuróné díbye méénune iwáájacúnéllii mítyame cáhdahíro dílbyeke. ¹⁹ Áamekéé íñtène paritséomú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa dílbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíivyetétú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha meíjcyámé pañe íjcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa íñújiri Betsáida íjcyacóomi múnáajpi Perípe élleu ítsááne nééhíi:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéke úúballéné tsamútsíjyucó úúballéné Jetsóoke. ²³ Áanélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúuca muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe o ávyējuuteíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiáané ámúhakye o néé trígó neeváú mebájtsoo dsíjívéúdu íjcyátsihdyu ííñe mítyanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjívée mítyame Píivyéébé avyējuete íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjñiri ícyahíjcyajítóre ímíllémé wágóóóveéhi. Áanetu ímityúné imyéenuhíjcyáné íhvejtsómé újcuú múijyú idsíjívéjúcúóótyúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke ícúvehíjcyámeke Líhíyó ávyéjútsoóhi.

Ídsíjívéíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca táñbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Líhíyoke ó táúmeíyá ñná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetetsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wáloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Líhíyoy, óvíi ihdyu ú bóhówájtsooméhi.

Áanélliihyée níjkyéjtu Píivyéébe nééhíi:

—Tsúuca muurá ó bóhówájtsooméhi. Áronáa éhniínevu tsiíñe ó bóhówájtsooméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne nééhíi:

—Chijchi ihjíváhi.

Áánetúu tsíjtye nééhíi:

—Níjkyéji múnáajpi dílbyema ihjíváhi.

³⁰ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Áanerá ihdyu ámúhakye íñéerone ookéré neébe.

³¹ Aane tsúuca míamúnaa ímityúmé íjcyanéúu néétsámeíñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñúj avyējuube Naavéné tsúuca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáametu wátyétyéhcuímé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú dítye dílbyeke dsíjívétsoíñe. ³⁴ Áanélliihyée neéme dílbyeke:

—Áanerá muha mélléébohíjcyá Píivyéébé wáajacúháamitu dítye éévehíjcyáné míamúnaake pájtyetetsóiibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsíjívéíñe Míamúnáajpidívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéi dílbyej?

³⁵ Áanélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyáahi. Áanéllii ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáne ítéeveri péjcodu néene ímityúné ámúhakye idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvét-sihyi íjcyame wáájacúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki.

³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámúhadítú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké íñétsihdyu péébe tsáhájucó tsiíñe diityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíomudítú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítyáméj píinévú méénuráityurónéhí díbye méénuhíjcyárónáa tsaate tsá dílbyeke cáhcútsóhíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa dítye cáhcújtsóityúné Píivyéébe néene dílbye íhjú uuballe múnáajpi Itsaía cáátunúné nééhíi:

Píivyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori ícúvémej? Muurá tsúuca ú úújsetsójucóorá diityéké dñht-sútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiáané tsá dítye cáhcútsóhíjcyatú dílbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píivyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu néeme íñbuúné wáájacúmeítyúmé íajtyumíjú-cooróné illéébójúcooróné 'ehdúhaáca' íñéetuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetetsóiyóóbedi íñcúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítú Itsaía Píivyéébé íhjú uuballe múnáajpi tsúúcajátújuco dílbye íhtsútú íajtyumíhíjcyánélliihye.

⁴² Ároné pañee mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíomú Jetsóoke ávyéjuchte íjcyaróméhjimájucó. Aamée dílbyeke ícyáhcújtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávétsotú paritséomú diityéké píhcyáávéjá pañétú wáágóóiyóné apíchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píivyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniíñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóó uwáábó lléébotúmé díllómeí ímityúmedi

⁴⁴ Áijyúu Jetsóó kéévánécoba nééhíi:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúuca cáhcujtsó Líhíyoke okée wállóóbeke. ⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúuca ájtyumí dílbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédu néene ímiá uwáábójuma o tsáá ííñújívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe íjcyájúccótuki.

⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééityuró ímityúmé dítye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Opée o tsáá diityéké o pájtyetetsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájhómeícyooca íñe o

úwáábohíjycyáné iéhdíiválléne cáhcújtsotúmé téené déjúcotu néétsáméííhi. ⁴⁹ Aane íñe ámuhakye o nehíj-cyanéhjǐ tsá táǐjtsaméítyúré o újcune o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wáalloobe oke néhdújuco ámuhakye o úwáábohíjycyáne. ⁵⁰ Aane ímiááné dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsǐjívéjúcúóótyúne bóhi. Ehdú ámuhakye ó nehíjcyá Llihíyó oke néhdúju-co. Ehdúu neebe Jetsóo.

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

13 Aanée teene pajtyété wañéhjǐ lleevárijyuco íj-cyánáa tsúúca waajácuube míamúnáama ííñíjiri íicyahíjcyátsihdyu Cááni élleu ióómiíñe. Aabée mítyane múúhakye iwájyune úújétsohíjcyá múúhadí-tyú ipyétsihvújuco.

² Áánáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé dibye dííbyedívú méénútsóíñé íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píívyéébe élleu tsiíñe ióómiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke dibye pícyoone páné avyéjuubéré dibye íjcyaki. ⁴ Aabée majchóri muha meíjcyánáa hál-lúeja íwajyámú ityácóríñvéne ípáácyuméibávú íjpiñétú cháavéhi. ⁵ Áánemáa llíyíhlló pañévú nújpacyo ípí-cyójpácycori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páácyuube eenée íjpiñétú ichiáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péedoróké dibye níjtyúíyónáa neebe: —Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú ívane oke ú níjtyúú táj-tyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánéllíihyée neebe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájácutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíi ú waajácúhi.

⁸ Áánéllíihyée neebe Péédoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Áronáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúe-jpi.

⁹ Áánéllíihyée idyé neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéǐǐva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúítyúne. Téhdure oke níjtyu táhniwáuma táhójt-sicu.

¹⁰ Áánéllíihyée Jetsóo néé dííbyeke:

—Muurá íávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyuréju-co níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcoótúnéllíihye. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeere.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dííbyedívú méénútsóíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe íwajyámu-vu iúcaávéne ácuúveebe múúháj piñévú ípyée íacuú-cunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:

—¿A ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámuhakye o méénune? ¹³ Muurá ámuha oke médíllóhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane dííbyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke médíllóhíj-cyáne. ¹⁴ Muurá ímiááné Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámuháj tuhááñé ó níjtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdú ámuha ménítyúcatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdú ámuha pamévakeré maávyéjúúlleki.

¹⁶ Muurá ímiááné ámuhakye o néé tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá díibye íavyéjúúbé ehniíñevu íjcy-atúne. Áhdure tsaate tsáápiikyé tsiílleu wáalloobe tsá díityé ehniíñevu íjcyatúne. ¹⁷ Ehdú ámuhakye o nehíj-cyáné ámuha melléébóne tehdú meícyáhajchíi muurá íñé ímíjyaú ámuha meíjcyááhi.

¹⁸ Áronáa tsá pámeere tehdú ámuha meíjcyáítyúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñé tsúuca-játújucoo Píívyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Dííbyema muhcsi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsóóhi.” ¹⁹ Ehdú oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámuhakye o úúballéné néhi tene pájtyeíjyú ámuha oke mecáhcújtsó ímiááné dííbyéjuco o íjcyane. ²⁰ Aane ímiááné o néé íñe ámuhakye o wállóómeke ímí iwáát-súcúpéjtsómedi ícuvémé idyé muurá ookéjuco ícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóóbekéjuco ditye ícuvéne.

Jetsóo úúballé dííbyedívú Jóoda méénútsóíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóo múúhakye íñétsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíñe tsiíñe néehíi:

—Muurá ímiááné ámuhadítyú tsaapi óhdivu méénútsóóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájácutú cáábyedítyú dibye nééneé. Áánéllíihyée muha illure méíttéjcatsíhi. ²³ Téi-jyúu muha memájchónáa mítyane dibye oke ívameííbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro néé o dílló dííbyeke ímichi cáábyedí-tyú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucoo dííbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsóóhi?

²⁶ Áánéllíihyée neebe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néebere íeeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóteke. ²⁷ Áíjyúu tsúúca dííbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóo néé dííbyeke:

—Wa bo ícúí ñná u méénuíñé meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dííbyema majchóri meíjcyámedítyú tsáápiubaré wáájácutú íveekí ehdu dibye dííbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatée íjtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye íjcyánéllíi ehdu dibye nééne wañéhjǐ wáabyuta tsíméné dibye íáhdoki. Áhdurée íjtsú-cunúmé ídáátsojteké dibye dsíídsíu ájcuíyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée díibye Jóoda Jetsóo pááhóvú ajcune ímajchóne múúhadítyú péjucóo tépejco.

Jetsóo taúhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóo néehíi:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébe avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhcsi maávyéjútsójcatsííñe Píívyéébe-ma. ³³ Muurá ámuhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíityú áátsííméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámuhá avyéjujteké o néhdu tsá

ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyane ámuhakye ó táuhbá muhdú ámuhakye o wájuryu ámuha mewájuryúcatsíki. ³⁵ Muurá ímiááné ámuha mewájuryúcatsíhajchíí téénetu pámeere míamúnaa waa-jácuú ímiááné tahñéjé ámuha meijcyane.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóó néénéllii Tsimóo Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óoma u pééityúne. Áronáa bóónétúí oke ú úráávyeehi.

³⁷ Áánélliihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájuryi.

³⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ímiááné u néé tawájuryi u dsíjívéiyóne? Muurá ímiáánéturé uke o néé ípyejco cáracái májt-sívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónuíñé 3-ijyúva.

Jetsóój tééveriyé Méécáánidivú meúújeténe

14 Aane ihdyu íínerí maábímeyéidíñe. Lihíyoma múhtsidivú mécatsipááve. ² Muurá díbye íj-cyáhulle íjcyané meijcyáyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévú ámuhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbaávyetsódú ámuha tahñéjeteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meijcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééíñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéíñe.

⁵ Ehdúu múúhakye Jetsóó néénéllii Tomáa néehíí:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáajácú kiávú u pééíñe. Téhdure tsá muha mewáajácú muhdú téhullévú meúújetéíñe.

⁶ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijyú íd-síjívéjúcúóityúne bóhi. Aame tajtyééveri úújeté Lihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáajácúhajchíí tsúúca téhdure méwaajácú Lihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé néehíí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye dájtyumítsó Díí-cyáánidivú muha tééneri meijyáacunújúcúótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámuháma o íjcyáábeke tsá oke u wáajácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Lihíyoke. Aanéjéí ¿muhdú Lihíyodívu ámuhakye o ájtyumítsóiyóné oke u néehíí? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtstó dííbyema tsáápihdýuré muhtsi meijcyane? Muurá dííbyere tajtyééveri ámuhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá íñá óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdýuré muhtsi Lihíyoma meijcyane. Pane eene méénuháityúronéhíí ámuha meíítnáa o méénuhíjcyánéubatu bo oke mécahcújtsó. ¹² Muurá ímiááné ámuhakye o néé oke ímí

cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuháityúronéhíí méénuíñe. Muurá Lihíyodívu o úújetéébé téhullétú díityéké o píaabómé éhniíñevu íjcyanehíí méénuhá. ¹³ Aane panévaré ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke o píááboó tééneri dííbyé íhtsútú o bóhówájtso. ¹⁴ Ahdícyane panévaré píááboó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámuhakye o píááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwáallooíñe

¹⁵ Aane óvii ímiááné ámuha oke mewájuryúhajchíí melleebó muhdú ámuha meijcyaiñé ámuhakye o néhijcyáne. ¹⁶ Muurá Lihíyoke ó táuméí díbye ámuha élle-vu iwáallo íapííchó ámuhakye tene ípíáábohíjcyane panévatúré ímí ámuha meijcyaki. Aane tsá ámuhadítyú kiá íjcyáityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájíjtóvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjéne úráávyehíjcyámé pañévú teene dítye wáajácútsóneííhye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámuháma tene íjcyané-lííhye. Aane ámuhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámuhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíne ámuhá éllevu o tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjítu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyumítyúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyumíí o bóhíhdu ámuha mebóhíííñéllííhye. ²⁰ Aane cáhawáá óvii ámuha méwaajácú muhdú Lihíyoma muhtsi meijcyane, téhdure muhdú ámuháma tsame meijcyane. ²¹ Aane ihdyu óvii oke wájurye lleebó muhdú díityéké o néhijcyáne. Ááneri úújétsóimé ímiááné oke iwájurye. Áámedívu o wáajácútsámeyemyeke muhtsi Lihíyoma méwájuryúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyá-tuube néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívu wáajácútsámeyemye?

²³ Áánélliihyée neébe:

—Muurá oke wájurye o nééne lléébómedívré o waajácútsáméííhi. Áámeke Lihíyó iwájurye díityé pañévú íapííchó pícyoó téénej tééveri ímí tsaméhíí díityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke wájurytúne. Ehdú íñe ámuhakye o néhijcyané tsá tájtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu oké wáalloobe Lihíyóré ehdu ámuhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámuhakye o nehíjcyá ámuháma o íjcyané hajchóta. ²⁶ Áronáa bóónétu Lihíyó íapííchó ámuhá éllevu wáloonéréjuco ámuhakye píáábooíñé panévatúre. Aane ámuhakye túkévéjtsó muhdú ámuha meijcyaiñé ámuhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíínehíjívú ámuhakye waajácútsóíñe.

²⁷ Aane ámuhakye o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyaróné pañe ímííneúvú meijcyaco íínerí íjtsámeyemye. Áronáa tsá ámuhakye o nééte míamúnaa ímíjyútsócatsíhíjcyádú nééne íjtsáméima ámuhakye o pícyoíñuíñe. ²⁸ Aane muurá ámuhakye o nehíjcyá lléváhréjuco ámuhadítyú o péébe idyé tsiíne ámuhá éllevu o tsááíñe. Aane ímiááné ámuha oke mewájuryúhajchíí méímíjyúúveé Lihíyó táehniíñevu íhtsútuube íjcyáábe éllevu o pééneri. ²⁹ Aane ámuhakye o

úúballé ǎhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ǎmiááné o nehijcyáne.

³⁰ Aane iǎne nihǎéeréjuco ámuháma o ihjyuváne. Tsúúca muurá iǎǎúǎ avyéjuube átéréepjýé ijcyároobe tawáabyú tsáábe pǎǎhǎjucóohíí. ³¹ Áábedivú ihdyu ó ǎhvéjtsáméii Llihíyó ǎmillédújuco pámeere mǎamúnaa iwáájácu ǎmiááné dííbyeke o wájyúnéllii díbye oke néhdújuco o ijcyáiǎe.

Ahdícyane illuréjuco metsu mepéékíí. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

Jetsóo néé óóvahédú iǎééneé

15 Aabée tsiǎne múúhakye úwááboobe nééhií: —Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohiicyá tahǎéjté ijcyájucóórómédítýú táuúwááboju bóhówaúacunútúmeke éhne múúne teehé óóvahetu néévahíjcyátúwajcǎǎj tééneé tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ǎmiáánéjuco tahǎéjté ijcyámédítýú táuúwáábó bóhówaúacunúmeke pǎááboobe éhniǎǎnevu ímí díbye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúúca ámuúhakye o úwáábohíjcyáne j tééveri ámuha méimíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meijcyame óhdítýu médówáávedíǎe. Muurá úméhetu téwajca víúúvewájcǎ tsá néévájucóótúne. Ahdu muurá óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá ǎmiá úwááboju ámuúhadítýú bóhówaúacunújucóóitýúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcǎnédu. Aame óhdítýu ámuha medówáávétúhajchíí ǎmiá úwááboju ámuúhadítýú bóhówaúacunúhi. Áánetu óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ǎmillédú ámuha meijcyáitýúne. ⁶ Aame illuréjuco ámuha mewágóóóveíǎe éhne múúne teene óóvahetu néévahíjcyátúwajcǎǎj mewáhdáǎnúné mecóvajtsoódu.

⁷ Muurá tahǎéjté ámuha meijcyame óhdítýu dówáávetúmére ímí táuúwááboju meijtsúcunúhajchíí tehdujuco ámuha meijcyáiǎe. Aame ámuha piáábó metáúmeíǎnevu ámuúhakye ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ǎmiá úwááboju ámuúhadítýú bóhówaúacunúhajchíí ǎmiááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha méijcyaa ǎmiááné táuráávyé múnáa. ⁹ Muurá ámuúhakye mítyane ó wájyú Llihíyó oke wájyudu. Áánéllii oke méǎhvéjtsodíǎe. ¹⁰ Muurá tátyaúǎhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meicyáhajchíí ámuúhakye ó piááboó iǎe Llihíyó táúǎhbajúúné o lléébónéllii oke díbye piáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdú iǎe ámuúhakye ó nehíjcyá tsaméhǎj tééneri meimíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámuúhakye ó nehíjcyá ámuúhakye o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. ¹³ Muurá o dsǎǎjvéneri ámuúhakye ó úújétsóo mítyane ámuúhakye o wájyune. Tsáhájucó muurá tsiǎne muhdú éhniǎǎnevu mewájyune meúújétsóitýuróne. ¹⁴ Aane iǎe ámuúhakye o nehíjcyáne ámuha melléébóne tehdu meicyáhajchíí ǎmiááné táǎǎhbévajte ámuha méijcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámuúhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsáne avyéjúúbé wákimyéi múnáa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube ǎjtsáméiǎe. Áánéllii ihdyu ámuúhakye o néé táǎǎhbévajte ámuha meijcyane iǎe

páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyáne ámuúhakye o úúballéhíjcyanélliiǎe. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe iǎe ámuúhama o ijcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuúhakye ó ujcú tahǎéjté ámuha meijcyámédítýú ǎmiá úwááboju ibóhówaúacunú múijyú ǎǎjkéváitýúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeicyooca ámuúhakye piáábóííbye. ¹⁷ Áánéllii ámuúhakye o néé ámuha mewájyújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme dííbyeéjteke tsáriléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámuúhakye tsáriléǎhajchíí múu ǎtsaavé okée itsárilédújuco díbye ámuúhakye tsáriléne. ¹⁹ Muurá díbye ijcyadu ámuha meijcyaca ámuúhakye wájyúitýome. Áronáacáa díitýédítýú ámuúhakye o újcúnéllii ámuúhakye tsáriléimýé díitýédú ámuha menéjúcóótúnélliiǎe. ²⁰ Aane cáhawáá méijtsúcunu éhneé tsáne avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhniǎǎnevu ijcyáitýuróne ámuúhakye o nééneé. Aane muurá oke ǎcúbahrádúre ámuúhadi ǎcúbáǎraimye. Muurá táuúwáábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóitýome. ²¹ Ehdú páhduváré ámuúhakye dǎrǎíveimýé tahǎéjté ámuha meijcyáne hallútú okée wáalloobe Píívyéébeke iwáájacútúnélliiǎe.

²² Muuráhjáa díitýé úwáábovu o tsáátuca tsá oke dítye tsáriléitýuróne. Aacáa tsá díitýé hallúrí ímityúné ijcyáitýuróne. Áronáa ícyooca díitýé hallúrí teene íveekí oke cáhcújtsotúme illure oke tsáriléhíjcyanélliiǎe.

²³ Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye díbye tsáriléne. ²⁴ Muurá díitýéj pǎnévú méénúráitýurónéhǎj o méénuhíjcyátuca tsá díitýé hallúrí ǎnǎ ijcyáitýuróne. Áronáa ténehǎj múubára méénúitýuróne o méénuhíjcyáne ájtyumǎjucóorómé ǎíveekí illure múhtsikye tsáriléhíjcyá Llihíyoma?

²⁵ Áronáa ihdyu tehdujuco oke dítye tsáriléne dííbye waajácúháámítu illu tene néhdújuco: “ǎné ímityú o méénútúróobeke oke tsáriléme.”

²⁶ Árone ihdyu óvíi Píívyéébé Apííchó ámuúhama éllevu o wállóonéréjuco ámuúhakye túkévejtsóné táuúwáábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óvíi ámuha teene méméénuhíjcyá iǎe táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meicyahíjcyádú ijcyame.

16 Ehdú iǎe ámuúhakye ó nehíjcyá ámuha meijcyát-sííivyéne oke meǎhvéjtsótuki. ² Muurá ámuúhakye waagóoimýé pihcyáávejááné paǎétu. Áhdure tsaatéke ámuúhadítýú ǎdsǎǎjvétsone ijtsúcunúimye tehdujuco Píívyéébe ǎmillédú imyéénune. ³ Ehdú muurá dǎrǎíveimeimye Llihíyoma múhtsikye iwáájacútúnélliiǎe. ⁴ Aane iǎe ámuúhakye o úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éjyú ámuúhakye teene o úúballétú ámuúhamáyéikyé o ijcyanélliiǎe.

Píívyéébé Apííchó meke piáabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámuúhadítýú o péjúcú okée wállóobe éllevu. Áronáa tsá tsáápíuba ámuúhadítýú oke díllotú kiávú o pééiǎe. ⁶ ǎMuhdu ámuha ke-

hdóvéméhjiúvú ámuhakye o úúbállénelíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuhadítýú o pééiñe. Muurá o péétuca tsá Píivýéébé Apííchó ámuha éllevu tsááityuró ámuhakye ipíááboki. Áánéllii ó peé ámuha éllevu teene o wáallooki. ⁸ Muurá téénej téeveri mřámúnaa waajácuú imityúmé ijcyane. Téhdure waajácuímýé ímiájító cáhcujtsómé ímijpyetéiñe. Téhdure waajácuímýé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoiñe. ⁹ Muurá imityúmé tsá oke cáhcújtsótúne. Aame wágóóóveé tééne déjúcotu. ¹⁰ Aame idýé waajácuú Llihíyo éllevu o péénetu ímiááné apááñeré táuwaáboju icyáhcuújtsóneri mřámúnaa dífbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámuhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹ Téhdure waajácuímýé Píivýéébe mřámúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóijyu dífbyeke cáhcujtsómé pájtyetéiñe tsúúca ííñújí avýejuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámuhakye o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píivýéébé Apííchó ímiááné ámuha éllevu itsáácooca ámuhakye waajácútsóó keená ímiááné íjcyanévu. Tsá ihdityuré iújcune tene ámuhakye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píivýéébere nééne ámuhadívú bóhówájtsóifé panévare muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwaábojúvú ámuhakye iwáájácútsónej téeveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahñévúré dífbyé Apííchó ámuhakye wáájácútsóifé.

Kímóóve ímijyuuvu nřjkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjuco ámuhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. Áronáa idýé llévá ámuha oke tsiíñe máájtyúmíř Llihíyo éllevu o pééiñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítýú tsaate néjcat-síhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe?

¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútuúne.

¹⁹ Aanée dífbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Éhnené ámuhakye 'lléváhréjuco ámuhadítýú o pééiñe, áronáa idýé llévá ámuha oke máájtyúmíř' o nééne muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámuhakye o néé ávyétá íhnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Ááné tujkéveri muurá oke cáhcújtsótúmé íllure ímijyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámuháma nřjkévaá ímijyuuvúréjuco.

²¹ Muurá walle tsřímávájijyu avýerí ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsřímene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjuco dille ímijyuuvéné tsříméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámuhadítýú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímijyuuvéné tsá múha muhdú meénúityúne.

²³ Aane téijyu piáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíiñe ámuhakye dibye ipíááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeíityúne. Cáhawáá

metáúmeí ámuhakye dibye piáábóneri ámuha meímijyúúveki.

Jetsocríjtó íjř imityú tsúúca táhjene

²⁵ Áhdurée idýé tsiíñe neebe múúhakye:

—Muurá ámuhakye ó úúbálléhíjcyá tsíeménéhjjj téeveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítýú ámuhakye o úúbálleki. ²⁶ Dífbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíiñe piáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámuháma o táúmeíityúne. ²⁷ Muurá mítyane ámuhakye wájyuube oke iwájyudu dífbyedítýúu o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíihye. ²⁸ Muuráhjáa dífbyedítýú ííñújívú o tsáabe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menée dífbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakye ú úúbállehi. Tsáhájucó tsíeménéhjjj téeveri múúhakye u úúbálletúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiááné páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánéllii muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píivýéébedítýú u tsááneé.

³¹ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³² Áronáa tsúúca óhdityu ámuha metsújáaveéhi. Ááné boone ooréjuco o cóevaíñe. Áronáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdu íñe ámuhakye ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípáávéne íñerí maáábimyeityuki. Ihdyúhde tehdújuco ííñújiri ámuha meícúbáhrámeíiñe. Áronéhjívú metáhjátsámeíiñe. Muurá tsúúca tééjř imityú ámuháma ó tahjáhi.

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

17 Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvéne néehíi:

—Ayúju Táácáániij, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejújtsó dříhtsútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóó páme avýejuubéré o íjcyaaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsřívejúcoóityúne bóhířvu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Píivýéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñe ííñújívú u wállóobeke wáájácúme újcuú tééne bóhi.

⁴ Aabe íñe uke řjřitu ó bóhówátsohíjcyá dříhtsútú okée u níwaavéné o méénunerí. Aane tsúúca ó nřjkévahi. ⁵ Ahdícýane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú ávyéjútso meíjcyá éhnée ííñújří íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyámedítýú tahñéjté íjcyáimyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyáné úhdityuré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyáné imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóónéllii o tsááneé.

⁹ Ahdícýane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjuco íjcyame táhójtřiri íjcyámé hallúvu. Áanetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeíityúne. ¹⁰ Muurá pámeere

tahñéjté ijcyame téhdure dihñéjté ijcyamedítýú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áamedítýú tsúuca ó peé diéllevu. Áameke ihdyu, Táacáani ímiáábé u ijcyabe, tehme dñhsúturi táhójt-siri ijcyame ímí tsaméhjé tsajjítóré íjtsámeí íñe mejcyadu. ¹² Muurá íñújiri diityémá o ijcyabe ditsjipari diityéké ó téhmehijcyáhi. Aame ijcyá pámeére. Áronáa tsáápiye diityédítýú wágoové tsúucajátújucóo díwaa-jácúháamitu tene néhdújuco.

¹³ Áameke ihdyu íñújiri diityémá o ijcyané hajchótá ó úwáábohijcyá ditye ímijyú íñe o ímijyúdu. Aabe tsúuca diityédítýú ó oomijyúcoó diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábomeke íjñeneré úraavyémé tsaríllé tééneejpi o ijcyátúúbeke ditye úráávyénéllihye.

¹⁵ Áronáa tsá uke o néetu diityéké diityédítýú u íñétso-ki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóiyónetu u ílluremeki. ¹⁶ Tsá muurá íñújñeneri o íccúvetú tééneejpi o ijcyátúnéllihye. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íccúvetú tsúuca oke iúráávyénéllihye. ¹⁷ Áameke ihdyu díuwaábójuj téeveri éhñíñevu dímbájchó tsaimiyé uke ditye iúráávyeki. ¹⁸ Muurá ó wáloó diityéké uwáábovu íjñeneré úráávyémé pañévú íñe diitye pañévú oke u wálohdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímbáávyetsó ímiájjító icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyáacunéllihye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táumeítýú apáamyéré óoma ijcyámé hallúvu. Téhdure ó táumeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóimyé hallúvu.

²¹ Aame diityémá íñe mejcyadu tsame ijcyame iwáájácu oke u wájyudu diityéké téhdure u wájyune. Áamema ímí menáhbévajcatsi téénetu íjé icyánéjcu úraavyémé icyáhcutso ímiááné oke u wáloóne. Muurá oke u bóhówátsohijcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohijcyá ditye ímí tsame ijcyá mejcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táumeí dihñéjté táhójt-siri ijcyame óoma táavyéjuri ijcyaki. Muuráhjáa íñújji u ípívyéjtsótúné íhdéjuco oke u ávyéjútsohijcyané oke u wájyúnéllihye. ²⁵ Aabe Táacáani ímiáábé u ijcyabeke muurá íjé icyánéjcu úraavyémé tsá uke wáájácutú íñe uke o wáájácutú. Áanetu ihdyu íjtye tsúuca ímí uke waajácú okée u wállóobeke icyáhcutsonéllihye.

²⁶ Áameke tsúuca ó waajácútsó úhdivu. Áaneturéi diityéké éhñíñevu o wáájácutsoíñé pámeere pahúllévávú mewájyújcatsíki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

18 Ehdúu Jetsóó Cáánima íhjúvátshidyu muha dífbyema mépajtyé 'Tsedoróo' némeíñé téhi-wánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríí orívo bájú ijcyané lliíñévú muha méúújetéhi. ² Átsípye Jóóda Jetsóodívú méénútsóibye waajácú pajjyuváree tétsihvu muha dífbyema méúújetéhi jcyanéllihye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéju-jtémáhjáa parítséomú wállóomeke. Áamée ímyéenu-jcatsiháñema, ipyééteháñema, tsááhií. ⁴ Aanée Jetsóó iwáájácutúne diityé éllevu ipyééne néé diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áanéllihyée néeme dífbyeke:

—Muha Natsarée múnáajpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áanéllihyée neébe:

—Oo muurá dífbye. Téijyúu diityé pañe diibye Jóóda dífbyedívú méénútsóibye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóó diityéké néenetu idyéjuéhnejcúvú óomiyómé áakityéhi.

⁷ Áamekéé tsííñe neébe:

—¿Ímiááné muucá ámuha ménehcóhi?

Áanéllihyée néemeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáajpiíkye.

⁸ Áanéllihyée neebe diityéke:

—Tsúucajane muurá ámuhakye ó néé diibye o ijcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhajchíí medómájcódi íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dífbyerée íllu néhdújuco: "Úpée, Lli, u újcume táhójt-siri ijcyamedítýú tsá tsáápiuba wágoóovetúne." ¹⁰ Áanáacáa Tsimóo Péédoro íññtsúwá iwávíttsuucúne wállórhjéjcu llúúvájte avyéjúúbe únú múnáajpi 'Máacoó' némeíbyé núúmího ímiánéjcuého. ¹¹ Áronáacáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Íveekiami ehdu ú meénuj. Pícyo dññtsúwa. ¿Aca tsá u wáájácutú Llihíyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómumu, íavyéjúúbee, duurúvájá tehmejte, ijcyame tsúuca Jetsóoke iékéévébeke do-hjñnúhi. ¹³ Áanemáa tsajtyémé dífbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téijyúu téené pijcyábari diibye Caipáa páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbe. ¹⁴ Diibyee muurá diityéké nehijcyá pámeere óúúvéyóné íhdétú tehdujuco tsaapi dsjñveíñe.

Jetsóoke iúráávyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyébeke o úráávyébe-ma idyé Tsimóo Péédoro péé óoma páñétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú néébema. Áanéllihyée oke pajtyétsoobe ihjá llahájtší míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áanetuú diibye Péédoro coévá llééhowávúré áachí éhnejcúvu. Áanéllihyée ó ihjúvává llééhówá tehmelema dibye téhdure iúcááveki. Áanéllihyée botsíi pajtyétsolle dífbyeke. ¹⁷ Aallée néé dífbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóó mamýmúejpi u ijcyatúne?

Áanéllihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene néénéllii llúúvájte avyéjúúbe únú múnáama tehmejté icyújuwááñúwatu píhñime életu idyé píhñibe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke díllone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áanáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dílló Jetsóoke íñá dibye úwáábohijcyáne. Áhdurée díllóobe ímámýmú íñá méenuhijcyáne. ²⁰ Áanéllihyée neebe dífbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejááné pañévú miamúnáj pñínévú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú tévéneúvú o íhjuvahi jcyatúne.

²¹ Aanéjñí muhdú oke ú dillóhi. Cáhawáá dillo táuwaáboju lléébúacunúhíjcyámeke ditye uke iñéé ñná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyí ijcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áanélliihyéé duurúvájá tehmeébé néé dííbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte avyéjúubeke? Ehdúu néébere wábáajcáro dííbyeke.

²³ Áanélliihyéé Jetsóó néehíí:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke díñej. Muurá ímiááné o néehíí. Aanéjñí ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáá wallóó dóhñuri pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévúréjuco.

Tsiíne Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áanáacáa tétsihíyí Péédoro pñhmírí diityéj pñne íj-cyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamýmúejpi u íjcyatúne?

Áanélliihyéé ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶ Áanélliihyéé llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítýú díbyéé íñúumího wáhdahíróóbé jééeebe néehíí:

—Áaneráhjané diityémá oríívó bájú lliíñe u íj-cyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Áronáacáa tsiíñe íllure tóónuúbe. Áanáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto élleu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

²⁸ Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené íñúñí avyéjuube Pirááto jávu. Áanáacáa tsúúca métsítsívéhi. Áijyúu dííbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééj pañévú téeneríváa ímityújsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójúcoityúrónélliihye. ²⁹ Áanélliihyéé Pirááto diityé élleu íjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca ñná ímityúné áanu méénune ámuha méúúballé dííbyé hallúvu?

³⁰ Áanélliihyéé néeme dííbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha met-síváityuró dílleu.

³¹ Áanélliihyéé neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áanélliihyéé néeme dííbyeke:

—Áronáa tsá muha metáúhbaítýuró tsaaté dsíjívétsovu.

³² Ehdúu pajtyéné dííbyeréé Jetsóó muhdú idsíjiveíñe néhdújuco. ³³ Áábekéé Pirááto ihjá pañévú ípíúvábéke néehíí:

—¿A uu jodíómú avyéjúube?

³⁴ Áanélliihyéé neebe dííbyeke:

—¿A uure ehdu oke u néehíí, mityá tsaate uke néhij-cyánéré oke u néé?

³⁵ Áanélliihyéé Pirááto néehíí:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿ñné hallútútá uke tsiva taéllévuj? ¿ñné táhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶ Áanélliihyéé neébe:

—Tsá íñúñí taaavyéjú íjcyatúne. Muurá íñúñí avyéjúejpi o íjcyaca támamýmú táhallútú méénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷ Áanélliihyéé Pirááto néé dííbyeke:

—¿Áanélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu avyéjúube? Áanélliihyéé neébe:

—Ééé, diibyéjuco oo ímiáájvúu miamúnáake o wáájácúto íñúñívú o tsíímávámeíbye. Aane ímil-léméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸ Áanélliihyéé Pirááto néehíí:

—¿Aca ñná teene ímiáájju?

Ehdúu dííbyeke íñéene ihjá pañétú íjchívyéne neebe dííbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

³⁹ Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhñí pañe cívéhóójari íjcyámedítýú tsáápí hallúvú méi-hjyúvábéke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿ihya ámuha méimíllé diibye ámúhá avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóné téijyú?

⁴⁰ Ehdúu Pirááto néerónáa páméhcobaré néehíí:

—¿Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¿Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa avyétá ímityuube íjcyabe cívéhóójari téijyú.

19 Aanée ehdu ditye néénéllii awáá Pirááto ílluréjuco Jetsóodívú táuhbané ítsodáhómuke dítye dííbyeke iwátsíhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhi-wa imyéenuwávú ávohjácó dííbyeke. Áanemáa dííbyeke uacómé wájjamu duujñnuúdú nééjácobávu.

³ Áanemáa dííbyé únúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—¿Íñóóoj, maímijyú áanu jodíómú avyéjúubej!

Ehdúu iwáñéjóné néemere wábáácohíjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíñe Pirááto dííbyekéé tsájtyéme élleu ípyééne néehíí:

—Cáhawáá ílleu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájacu ímiááné díbye ímityuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu íñéene Jetsóoke díbye píúvaabe úújeté diityé úmíwávú ánetóóné cháhiwavu dítye ávohjácónema. Téhdurée wájjamu duujñnuúdú nééjavu dítye úcójama dííbye. Áábedítýúu neebe Pirááto diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶ Áábekéé llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejté íajtyúmíne kéévánécoba néehíí:

—¿Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¿Tsáma wátyétyéhcútsoco!

Áanélliihyéé neebe Pirááto diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwá-tyetyéhcu. Tsá muurá ímityuube díbye íjcyatúne.

⁷ Áanélliihyéé néeme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá taúhbaju néhdújuco dibye dsíjiveíñe íveekí Píivyeébé Hájchidi dibye díllómeihíj-cyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi.

⁹ Áánemáa tsiiñe ihjá pañévu itsájtýéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpi úu? Aanée tsá dibye añjúcutúne.

¹⁰ Áánélliihyée neebe dílbye:

—¿Aca íveekí tsá oke u añjúcutúne? ¿Aca tsá u wáájá-cutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyé-tyéhcúiyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájácutú uke téénetu o pájtyetésóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píivyeébe ímíllétuca. Muurá íñe díllevu oke tsívame díehníñevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó ímíllerá dílbye iácádsíjcaáyoone. Árónaacáa néeme kéévánecoba dílbye:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyoóhajchíí tsá pañétúe-jpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iyye ávyéjúubedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dílbye.

¹³ Ehdúu ditye néénéllii ihjá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácuúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúunetu níjcyómeíñe hallúvu. Tétsíi mémée heeberéomú ihjúrí Gabáata. ¹⁴ Téjyúu cójípíine péjcore teene pájtyeté wañéhjé lléeváíñáaca. Áijyúu Piráátó néé díityéke:

—¿Aabye ámúhá avyéjuube!

¹⁵ Árónaacáa kéévánecoba néemeé:

—¿Wa ihdyu dílbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye idsíjveki!

Árónaacáa neebe díityéke:

—Árónáa tsáháubá ámuha jodíomú avyéjúubedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye néérónáa llúuvájté avyéjujte néé dílbye:

—¿Árónáa íjcyabe apáabyéré pañétúejpi múúhá avyéjuube Tséétsáa!

¹⁶ Ehdúu éhniíñevúré ditye néénéllii íllurjúco Piráátó íhvejtsóné díityédívú ditye dílbyeke iwátyétyéhcú páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcúihul-lévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dílbyeke ditye wátyé-tyéhcúiwachéké 'Niwáupáají' némeítsíi heeberéomú ihjúrí 'Góogota' némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téjyú tsaatésikye wátyétyehcúmé dílbyé únútu panéjcuváácutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ípícyo íllu nééneé: "Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíomú avyéjuube."

²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánélliihye. Caatúváne heeberéomuu, gríéegomuu, romáánomuu, éhdúmé ihjúrí. ²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáatúnúnéllii dílbye éllevu llúuvájté avyéjujte ipyéne néé dílbye:

—Tsáháa u cáatúnúityuró jodíomú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iyye jodíomú avyéjúubedi dibye díllómeihíjcyáne.

²² Árónaacáhjáa neébe:

—Árónaacáa tsúuca o cáatúnúné óvi éhdurjúco.

²³ Aanée tsodáhómú dílbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dílbyé wajyámúné wátújcatsíhi. Áánétúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píivyetétú muhdú iácújcat-síñe. ²⁴ Áánélliihyée néjcatsímye:

—Íjyáhacoba tsá medóváájcoítyúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu páj-tyéné tsúucajátújucóhjáa Píivyeébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: "Táwajyámúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaméjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyaiñe."

Ahdújucoo ímiáané tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi dílbyéj tsíjjuu, díllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye nehíjcyabe tsíjju únúuri o íjyócunúubeke íñtène neebe díllleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuu.

Áánélliihyée tahjyávurjúco díllleke o tsájtyene.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téjyú tsúuca páneere pájtyeíñe éévé únú-jeténé Jetsóo iwáájácúne néehíi:

—Ó adóiyáhi. Ehdúu neebe tsúucajátújucóhjáa Píivyeébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánélliihyée bínojpácýo kiwátyé llíyíhlló pañe íj-cyánetu wájyámúihdsídú nééne iééniyóné úmehéí níjcautu ípícyóone cújuuvémé dílbye. ³⁰ Aanée íñhát-sihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkévahi.

Ehdúu íñétsihdyu íllurjúco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cávájcaróne

³¹ Áané tsíjyúu pájtyeté wañéhjé lléeváíñéllii tsá ditye ímíllétú ítémeohóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánélliihyée néeme Piráátóke dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ítyákiííñe iwáihyáñu ícúí ditye idsíjive ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsiéllévurjúco ípícyoóki.

³² Ahdújucoo dibye néénéllii tsodáhómú péeme wáihyañúné Jetsóo únútu panéjcuvatú íjcyámútsí tájki-ííñe. ³³ Áánétúu Jetsóoke ditye wáihyañúníyónáa tsáhájucó dibye bóhítúne. Áánélliihyée tsáhájucó ditye wáihyañutú dílbyé tájkiícyu.

³⁴ Árónaacáa tsodáhó dílbyeúvuke íáámíhotu cávájcaró aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímiáané tene pájtyene o ájtyumíne íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óví ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyákiíícyú tsá wáihyá-otú tsúucajátújucóhjáa Píivyeébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: "Tsá dílbyeke tsátsíiuba ditye wáihyáoyí-tyúne." ³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: "Ditye cávájcoóbeke íñeímye."

Jetsóó ñtémeho ditye cúúune
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjúté apííchorii teevétariyé Jetsóoke úráavyehíj-cyaabe táúmei Piráátoke dííbyeúvú ñtémeho icyúúuki. Ahdújucóo díbye ájcune díbye icyúúuki. ³⁹ Téijyúhjáa dííbye élleu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhjúvájeebe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároee, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbajpácýó 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Áanéeríhjáa wáyámubáané imúríjchóne bññnumútsí dííbyeúvuke dityeé ñtémeho icyúúu méenuhíj-cyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye wátyé-tyéhúné únuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú behéjre tsaatékéi ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dííbyeuke cúúumútsí pññré tétsihdyu téheju néenéliihye. Ehdúhjáa meenúme wáyeééwéjccóójí ihde ditye ímíbáchoméihíjcyajccóójí tsíijyúu téjcoojí íjcyáíñéliihye.

Jetsóó dsííveebe bóhííne
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

20 Aanéhjáa teene wáyeééwéjccóójí boonétú tsííñé tsemáánaréjuco déjúccóóvejccóójí Maaría Madaréná péé pejccójuco Jetsóó níjkye úújetélle. Aal-léhjáa úújeté téhejú watájcó nééwáyúcoba ññétsámeíñevu. ² Áanéllíihyéhjáa ñcúu dsííneríyé tsááalle Tsimóo Péedorómá muhcsi mejcyámútsikye neeváhi: —íÁvyéjúúbeúvú ñtémehóha újcujémé níkyehéjú pañétu! íAane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áanéllíihyee muhcsi téhullévú mepéé dsííneríye. ⁴ Aanée ñcúu o dsííneebe Péedoró ihdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íumíwaturé ó dújuúccunú íbññnubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áanáacáa botsíi Péedoro tadyéjutu wájtshibe tsapéhdú úcaavé pañéehéjúvu. Aabée idyé ájtyumí wáyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdýúebárée íhñíwau bñññnuméibá béwánúmeibá ájtyúmííbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmíne botsíi ó cáhcujtsó ímíáané Jetsóó bóhííne. ⁹ Aanée tsáhái tsíjtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhííñé tsúúcajátújuco Píívyéébe nehíjcyané dííbyé waajácúháámitu cáátuváné íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhcsi teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiñe.

Maaríá Madarénadívu Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.9-11)

¹¹ Áánetúu Maaríá Madaréná tsííñe níkyehéjúvú péel-léváa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹² Aalléváa ájtyumí míítyétsi níjkyéjé múnáajtétsi tsátsáj íwajyámúúné néemutsi ácuúccunúné Jetsóó ñtémehó boonééhájtširi panéjcváácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsiváa néé díílleke:
—Muúllej, ¿ññnerí ú tahíjcyáhi?
Áanéllíihyéváa neelle diityétsikye:
—Ávyéjúúbe ñtémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúváa íñétsihdyu révouccunúllé ájtyumí tsaapi íjyóccunúbeke. Áronáacáváa tsá dille wáájacutú Jetsóó díbye íjcyane. ¹⁵ Aabéváa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u nehcolle eene ú tahíjcyáhi?
Áanéllíihyéváa tétsii íjcyane bajtsó tehmeéebekéré iwáábyúne neéle:

—Tsáijyúne múu uure ñtémeho tsítsihvu u ññétsóhahchíi ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacáváa díllóobe imyémeri díílleke. Áanéllíihyéváa dííbyedívú iwááne ‘íRabónij!’ neelle muuha heeberéomú íhjúúrí ‘Ávyéjúúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áanéllíihyéváa neebe díílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llihíyo élleu o péétune. Áanéllíi tahñéjte élleu péene duubállé tsúuca o pééíñe Mépiivyéébe élleu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha élleu itsááne múúhakye úúballéváné dííbyeuke íájtyumíne. Áhdurée úúballéle muhdú díbye díílleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojíré tsemáána tújkévajccóójí pejco muha tsatsíhíyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha mewátajcó llehówáané tsíjtyé apííchori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú íúccáavéne múúhakye néehíi:

—íÁmuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhakye íñéene úújétsóobe íhyójtšicútuú ditye wátyétyehcúné añúííhyóhejúccuvu. Téhdurée tsaapi cávájccaróhejúvú múúhakye úújétsóobe. Áanéerí mítyane muha méimíjyuuve Jetsóoke maájtyúmíneri. ²¹ Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Óví ímí ámuha méijcyáhi. Ókéé íñíjívú ámuha élleu Llihíyo wáallohdu idyé ámuhakye ó wallóó táuwááboju wáájacútúme élleu.

²² Ehdúu néébere múúhakye íbátsúhcúne néehíi:
—Óví ámuhá pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavéhi.

²³ Muurá tsaate ímityúné méenune diityémá ámuha meímíbájchómé hallúrí tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallúrí íjcyáíñé diityé imítyu.

Tomáá Jetsóoke íájtyúmíñemáyé cáhcujtsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye.

²⁵ Áábekée muha meúúballérónáa neebe múúhakye:

—Dííbyé hojtšicútu añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtšíwa o úácótúhájchíi tsá o cáhcújtšóityú dííbye. Áhdure dityeé cávájccóhéjuri o úácótúhájchíi tsá o cáhcújtšóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhakye.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatu tsííñe muha tsájá pañe mejcyánáa tsúuca múúhamájucó diibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha llehówáané mewátájccónáa tsííñe Jetsóó múúha élleu íúccáavéne néé múúhakye:

—íÁmuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtšíwa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtšicútu íjcyánerij. Téhdure ú uácóo íñe oke ditye

cáváájcóhéjuri. Ááne tsá éhniíñevúré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áánélliihyée Tomáá botsíi icyáhácújtsóne néehíi:

—Ímíáánéjuco Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Oke u ájtyúmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhíñe. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane íjtyúmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó néehíi.

Íhyaamí pañe cáátuvané íñnetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane méénúraítyúronéhjí muha ímamyémú meífténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtsó ímíááné diibyéjuco Críjto Píívyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dííbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

Tsiiñe ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

21 Áané boonétúu tsiiñe Jetsóó bóhówaavé múúhadívú 'Tibéeria' némeíñé unéú úníuri muha illuume meíjcyámedívu: ² Tsimóo Péédooro, Tomáá dííbyere 'Jeméero' némeíbyee, Gariréa íiñjiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtéstii, éhdúmedívu. ³ Áijyúu Tsimóo Péédooro 'óí ó tsínuutéhí' néénéllii muha menéehíi:

—Métsu bo tsaméhjí mepéekíi. Ahdújucóo muha míñneri mepéeme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. ⁴ Aanée tsúúca metsítsíñvénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíróomé tsá mewáájácútú dííbyeke. ⁵ Aabée múúhakye néehíi:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menéehíi:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meíjcyane mítyane áoméke. Aamée ávyétá padúúcú néemeke tsá muha meñnáhootú meíjchívyetsóné míñné pañévu. ⁷ Áanáacáa dííbyeke o wáájácúne Péédooróké o néehíi:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédooro íñcúí íwajyámuvu iúcaávéne cátsíñiivyé tééú pañévu dííbye éllevu ípyéekíi. ⁸ Áánétúu ihdyu muha choocóí tsíñucóóhó líicyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha úníutu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchívyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áanáacáa Jetsóó néé múúhakye:

—Ámúhaj táávalu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áánélliihyée Péédooro tsíñucóóhó amómema líiúcú íjchívu 153-meva íjcyámema. Árómé padúúcuríi tsá técoho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápíuba díllotú dííbyeke múha díbye íjcyane pámeerée dííbyeke muha mewáájácúnélliihye.

¹³ Ááameké múúhakye amóóbeke páááhoma wájtuúbe.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiiñe múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápíhchúu íjyúvájucóo ípyée idsíjñvétsihdyu bóhíñbe.

Péédoorómá Jetsóó íhjuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné níjcáutu neebe Tsimóo Péédooróke:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímíááné oke ú wajyú díñahbéjté oke wájyúné ehniíñevu?

Áánélliihyée neebe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée Jetsóó néehíi:

—Ané óóma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiiñe neebe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímíááné oke ú wajyúhi?

Áánélliihyée neebe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neebe:

—Ané óóma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiiñe neebe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímíááné oke ú wajyúhi?

Aanée Péédooróké ídátsó pajtyé 3-íjyúvájucóo bíwáánéré díbye díllone. Aabée néehíi:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íñá u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímíááné uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neebe dííbyeke:

—Ané óóma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. ¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhjí. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjuco uke díwajyámuunévú iújcóóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dííbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó néé Péédooróké díbye iwáájácú muhdú dííbyeke iúráávyéné níjcaúvú idsíjñvéneri díbye Píívyéébé íhtsútú bóhówájtsóíñe.

Jetsóó ívámeíwu íñéébedítyú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Péédooro révoucunú Jetsóo déjutu ívámeíwuúu oke díbye néébe o péébeke. Ópée muurá dííbyé úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánáa o íjcyaaabe ó dílló dííbyeke caabyé múúhadítyú dííbyedívú méénútsóíñe. ²¹ Áábekée Péédooro oke íñténé néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyáahi?

²² Áánélliihyée neebe:

—Muurá o ímílléhajchíi tsá díbye dsíjñvéityú múijyú tsiiñe o tsááíñévújuco. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóó óhdityu nééné uubállé tsújaavé cahcújtsó múnáadi múijyúvánhjáa o dsíjñvéjucóóityúne

uubáalle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íj-cyaíñé mújyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe tééneri Pééodoro íjtsámeíjyúcóótuki.

²⁴ Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhjí o ájtyúmíbe dibye úwáábohíjcyanéhjí o lléébone.

Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváne ímiáané íj-cyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehjí Jetsóope íjiri íj-cyácooca méénuhíjcyanéhjí. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíne úújetéí-tyuróne. Áyu tehdujuco.

Héécho

Píivyéébé Apííchó tsááiñe némeíñe

1 Muúbe Téóopiroj, ìhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání élllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanéjji. **2** Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivyéébé Apííchoj tééveri níwááveebe ìiná ditye méénuíñévu. **3** Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhíine ditye iwáájácuki. Áamekéhjáa Píivyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

4 Aabéhjáa nées diityéke:

—Jerotsarétúí kiávú mépehdíñe. Météhmeccóí tétsihdyu Llihíyóo ámuúhakye iájcuíñe néhijcyáne.

5 Ímiáánéjuccóo Jóaa tsótsohíjcyané nújpacýori. Áanetu ihdyu lléváhréjuco ámuúhá pañévú Píivyéébé Apííchoj úcáaveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú péénee

6 Aaméhjáa tsiiñe dííbyema idyóbéévetsihvu nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, za ícyooca tsiiñe ú ímibáavyétsoó méi-íñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúccóotuki?

7 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuíñe. Óvíi ihdyu múijyú íimílléijy méénuube páneere dííbyé hójtsiri íjcyaaabe. **8** Áanetu ihdyu dííbyé Apííchoj ámuúhadívú níityene ámuúhá pañévú úcáávécocaa ámuha tééne íhnáhoori méúwááboo óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéá íñújí múnáakee, Tsamááriá íñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívú.

9 Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó ditye ítténeriyé tsúúca cáamevu wátýóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúúca tévéveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne.

10 Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré íttéhíjcyarónáa míityétsi ávyéta tsítsí íwajyámúúcu néémutsi bóhówaavé diityédívú. **11** Aamútsihjyáa nées diityéke:

—Ámuúha Gariréá íñújí múnáa, zaca ìiná caame ámuha méíttéhíjcyáhi? Muurá ámuúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo ámuúhadítýú níjkyejívú. Aabéjuco idyé tsiiñe tsááiñe muhdúhjané ámuha meítténáa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsí diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápáyóóve

12 Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyí íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée téccómítýú téhbaju múha-

jchótá wáyeeévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju nééne hajchóta. **13** Aaméhjáa téccómívú úújeté ípyée ícyahíjcyajávú cáámééíjiri íjcyané mójcóhovu. Íllu-uméhjáa díitye: Péédroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnáa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. **14** Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévú Píivyéébema íhijyúvaki. Áamemáhjáa íjcyámé Jetsóó nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye walléémuu, íjcyame.

15 Áijyúhjáa Péédroo íñahbéjté 120-meva íjcyáméj píñévú íjyóccúúvéne nées diityéke:

—Ámuúha táñahbémuu, tsúúca pajtyéné éhnéhjáa Píivyéébé waajácúháamítu Jóóda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñe cáátúnúmeíñe. **16** Ehdúhjáa muurá dibye dííbyedívú méénútsóíñe tsúúcajátújuco

Píivyéébé Apííchoj néhijcyané Dabíiúvuj tééveri. **17** Díibyee muurá Jóóda Jetsóó mamýémú meíjcyáméejpi tsaméhjí dííbyema mewákímeyehíjcyaaabe. **18** Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí díbye wájój-coíñúné iújcúnemma áhdómé tsátsii íñújí. Áané boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsómeíbyé áákityé apáhajchíí íhbáu áachívújuco. **19** Aanéhjáa Jerotsarée múnáa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atsée-dama 'Tújpácýo Ájtsí' nééiyóne. **20** Muurá Tsááamóháamítu téénetu néénee:

Íavajaréjuco dííbye ja cóévájari tsáhájucó múha íjcyái-tyúne.

Téhdure idyé tsiiñe néénee:

Tsíjpiijyújuco dííbyé wákimyéivu cápáyóóveíñe.

21 Áhdícyane muurá íjcyámé tsaate éhnée Jóaa Jetsóoke tsójtsoobe cáamevu pétsihvújuco meke náhbenuhíjcyáme. Áamedítýú ihdyu óvíi méujcú tsáápiikye díbyee ímiááné ídsíjívétsihdyu bóhíine úúballehíjcyáiíbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédroo.

23 Áhdújucóhjáa míityétsikye ditye pevénérei mémenúné tsáápiikye diityétsidítýú iújcuki. Tsáápíhjáa Jotsée dííbyere 'Batsabáa' némeíbyé téhdure Jójto imyéme íjcyaaabe. Áanetúhjáa tsijpi Matía. **24** Áamútsí hallúvúhjáa íllu Píivyéébema íhijyúvame:

—Áyúju Ávyéjuúbe Píivyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. **25** Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevélleebe íjtyétsidítýú úcáaveíñe díhjúwááboobe íjcyá Jóódáúvú ímityú níjcaúvú úújetéébé cápáyóóve.

26 Ehdúhjáa Píivyéébema íhijyúvátshdyu nehccómé diityétsidítýú cáabyéké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívú. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íj-

cyame Píivýéébé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyé pañévu.

Píivýéébé Apííchó níityene

2 Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama 'Pejtecojtée' némeíñé wañéhjij cóójí dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecútéré éhne múúne tsíjpáné kiiyjébá tsááne ihjyvádú nééne tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové páj páñére. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújúwaj péétédú 'niwáhnwá' tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévu Píivýéébé Apííchó úcaavéné diityéké ihjývatsó tsíjtyéhjé ihjyúháñeri ditye lléébótúrójhji.

⁵ Téijyúhjáa ijcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréeri Méécáanikyé muhdú ñjtsúcunúdu úráávyehijcyámé panévá iñújñnetu tsáámeé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii ihjyuba ijcyane illéébóne diityédívú píhcyaavéhi. Aaméhjáa úvánucátsí tsaatésáhjé ditye ihjyúvájúhji ihjyváné illéébónema. ⁷ Áaneríhjáa úváltúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnáa ijcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú ñvane ávyeta meihjyúvájúhji ihjýváme?

⁹ Muurá íñe íchii mee panévá iñújñne múnáa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáamiaa, Jodéaa, Capadóotsiaa, Póotoó, Áatsiaa, Píríjiaa, Pajpíríiaa, Ejíhtoo, Tsiréené tujkéveri ijcyane Áapírícaa, éhdúné iñújñne múnáa. Áhdure ijcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate páñétúeje jodíómu. Téhdure ijcyámé jodíómú ijcyáturómé diityé uwáábó úráávyehijcyáme. ¹¹ Áhdure ijcyámé Créetama Aráábiá múnáa. Ílluume íñe melleebó muhdú Píivýéébé ñtsútú diityéké ihjývatsóné meihjyúvájúhji.

¹² Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idyé tsiíñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹³ Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúhñvaténe néehíi:

—Íllure llíyícyavéme.

Péédoro ihjyváne

¹⁴ Áanéllihyéhjáa diitye 11-mevádítýú Péédoro íjyócúúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsaréé múnáama tsijtye ijcyamej, cáhawáa ámuúhama o ihjyváné ímíñeúvú melleebúcunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítýú menéhdú. Muurá llíyícyáve múnáa ijcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba ijcyánáa llíyícyávetúne. Aanéjñí awáá muhdú muha mellíyícyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu néehíi:

¹⁷ Muurá nihñéré māmúnáa pañévu Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsííménémúháábé ñbúwá déjúcotu táuwaáboju ijchívyeehi. Ováhtsámú naavédú nénehji ífténé pañe diityémá o ihjyúvaáhi. Áanetu kéémémma o ihjyúvaá ityúwaháñé pañe. ¹⁸ Ehdú ó ájcuú Táapíichotu pámeere múhdumé táíicúve múnáa ijcyámeke wajpíímumáyé walléemuke. Aame táuwaábó méénuúhi. ¹⁹ Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsóo

páhduvaré nénehji meúllévenúnéhji. Áanetu ííñújiri ijcyáiñé tééne uubálleháñé mítyane méénujcatsiháñé pañe tújpacyo wágóóovéíñe. Áhdure íjcyáiñé panévare áíivýéne ójtso. ²⁰ Muurá cóójíejpi nuhba áábáteéhi. Áanetu péjcoejpi íjcyaa tújpacyóduréjuco. Ehdú páhduvaré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóo tsááiñe ávyetá ñtsútú nééíñé úmíwari. ²¹ Aane pámeere múhdumé dílbyedi tsúúrameihijcyámé ihdyu pájtyeteéhi. Ehdúhjáa Joéej tééveri Píivýéébe néehíi.

²² Áhdícyane, ámuúha tamúnaa ijraéemuj, cáhawáa melleebúcunu tsiíñe ámuúhake o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaaajácú Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáabej tééveri Píivýéébe panévare méénuráítyúronéhjé méenuhijcyané ámuúháj pñnévu. Téeneríi muurá meke úújétsóójúcoóroobe ímíáané Píivýéébe dílbyeke wáalloone. ²³ Áróóbedívú ámuha ímítyúmeke mééménusó páwachékevu mewátýéyhécútsóneri Píivýééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco.

²⁴ Áróóbekée muurá dílbyere Píivýéébe bóñtsó tsúuca dsíjívéjúcóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dílbyeke méénúityuróne. ²⁵ Muuráhjáa Dabíiúvú dílbyedítýú néehíi:

Paíjyuvaréé Ávyéjuube óómaye ú ícyahijcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehijcyá ñneri o íllityétuki. ²⁶ Áaneri mítyane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahijcyáahi. Áanéllii o dsíjívécóoca tsáimíyé úúma ó íjcyáahi.

²⁷ Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú dñicúve múnáajpikyé mítyane u wájyúúbej pí ícúbáhrámeíñe. ²⁸ Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímíájítóvu. Aabe mítyane ó ímíjyúúvé óóma u íjcyanéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítýu.

²⁹ Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsíjívéébeke ditye cúúune ícyoocápi dílbyeúvú nijkye íjcyáhi, ámuúha táñahbému. ³⁰ Muuráhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáabeúvú ímíáané waajácú Píivýéébe dílbyeke nehijcyané dílbyeúvúj tsííménémúhaabe llíyaatémédítýú Críjto ávyéjuutéíñe dílbyeúvú ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñé ñhdétújuco iwáajacúdu íjcyáabeúvú nehijcyá Críjto idsíjívétsihdyu bóññbe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehijcyáabeúvú dílbyej pí muhdú íjcyáityúne. ³² Áhdújucoo muurá dílbyeke Píivýéébe bóñtsóne. Aane muha pámeere méwaaajacúhi. ³³ Áábekée Píivýéébe ílluréjuco ávyéjuutésóne. Áábej tééveri muurá íñe ícyooca Cááni Íapííchó múúhá pañévu pícyóo dílbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíne, melléébone, Píivýéébedítýuré tsáá Ílli Jetsóoj tééveri díbye méénune.

³⁴ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabíiúvú néehíi:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú díicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta. Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye íhdityu íhjúvatúne. Muuráhjáa tsá díbye cáámevu níjkyejívú péétu Críjto péhdú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa ijraéemú méwaaajacúiyá Píivýéébé Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóobeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké nééhií:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múuhá nahbému?j?

³⁸ Áanélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meicyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meijcyá ámuhá imítyú ámuhá hallúrí iijcyájúccóotuki. Ááne métsójtsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámuhá pañévú ipícyo Íapíícho.

³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úubállémeíhijcyané pámeere ámuháj tsiiménémúháábema ámuhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu nééhií:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé mřamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúmé tsójtsótsaméíñe. Áiijyúhjáa tsúuca cahcújtsomúnaa lííyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímíyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóó dsijívé ítsaavéné pááaho iwátújcat-síñé máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóó uráávyé múnáa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí iijtsúcunúme. Áamemáhjáa uwáábojte méénuráítyúronéhíí méénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé íñáhbévájcatsíñe panévatúré píáábócatsíhijcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhíhjáa íñáhíhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke. ⁴⁶ Aaméhjáa pajyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóó dsijívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyané tsijtye ímí iijtsúcunúhi. Aaméhjáa éhniíñevu lííyaaté Píívyéébé píáábori tsúuca pájtyetéme.

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

3 Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóááma péé duurúvajávú Píívyéébema ditye íhjúvahíjcyáne ééveri. ² Áiijyúhjáa tsaapi tsiiménedítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjáj lleeohówavu 'Imíwu' némeítsihvu díbye ityáúmeíhíjcyá dsíídsike tééjáj pañévú úcáávemeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjáj pañévú úcáávémútsikye. ⁴ Áanélliihyéhjáa dííbyedívú íñténé neemútsi:

—Éje, cáhawaá múhtsikye díhtej.

⁵ Aanéhjáa iijtsúcunúúbé dityétsí tsieménevu ájcuíñe.

⁶ Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mepíááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáajpi Jetsocríjto mémeri díjyóccúúvéne duhlle.

⁷ Ehdúhjáa néébere ímiánejcúéhójtisu iékéévéébeke íjyócuycáronemáyé tsúuca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsaímíyéjuco úllebe cáhtsíñibaabéré diityétsima úcaavé tééjáj pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére.

⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúrúváne. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúmé díibyéjuco duurúvájá lleeohówaríi 'Imíwu' némeítsihyi ácuúcunúúbé píáábó táúmeíhíjcyabe díbye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeítsihvu Péédoro íhjúvaváne

¹¹ Aabéhjáa tsúuca ímíjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsí Péédorómútsikye. Ááneríhjáa mřamúnaa it-sájúréévéne dsííncunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeítsihyi íjcyame éllevu.

¹² Áamekéhjáa Péédoro íájtyúmíne nééhií:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íñvane ámuha meúllévenúne múhtsidívú méíté tehdu múhtsí íh-náhooríyé muhtsi meméénúneríjñívari? Áhdure ¿aca ímiájttétsí muhtsi meijcyanéllii tehdu mémeenúhi?

¹³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú Aavaráaa, It-sáaa, Jacóóboo, éhdume cáánvahíjcyabe Mépi-ivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjúté hójtsí pañévú meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Píráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóíyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Dííbyé ímiáábé hallúvú íhjúvatúmé ámuha cáábyerá dsíjívétso múnáajpi hallúvúré méihjúvú díbye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha méllíihyánutsó dííbyéjuco meke bohííhvú ájccúúbedívu. Áróobekée muurá Píívyéébe bóhítsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé íh-náhoori ámuha meíñténerye.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tehdujuco díbye ícúbáhrámeíñé tsúucajátújucóo Píívyéébe íhjúu uubálle múnáaj tééveri néhdújuco. ¹⁹ Áanéllii ímityúné ámuha meicyahíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájñívémeí ímí Píívyéébema ámuha meijcyaki. ²⁰ Muurá meéllevu wál-lóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúucajátújucóo meke díbye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke díbye iújccúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyáá páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjúu uubálle múnáaj tééveri tsúucajátújuco íñéhijcyané ímíbaávyétsóné hajchóta. ²² Íllúhjáa muurá Moitséeúvú néé méíhdé múnáaúvuke: "Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjúu uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñe oke ipícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi."

²⁴ Ahduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi Tsamoééúvú íhjúvahíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhítu. Áábeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhíjñívú íhjúvahíjcyá téénetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhjúu uubálle múnáaj tééveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma pámeekéré meke ípíááboíñe Aavaráaúvuke íllu neébe: "Pámeere ííñúj ícuwáábema íjcyaiñe píáábó díjtsiiménémúháábéj tééveri." ²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Íl-

líkye wallóo tujkénú mee ijraéémuke dibye ipiáábo méimítyuháñé meñhvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Pééodoro.

Pééedorómútsí Jóááma ávyéjúté úmáwari ijcyane

4 Aanéhjáa Pééedorómútsí Jóááma míamúnáama ihjývahijcyárónáa tsáácunúmé llúúvájteé, durúvájá tehméjté avyéjuúbee, tsadotséomu, ijcyame. ² Aaméhjáa cayóbáavaté Jetsóópe dsíjiveebe bóhíhdu idyé tsijtye dsíjivémé bóhííñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhjúco tene néénéllíhýe. Aamútsihjyáa téhulléré tsátsíwéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhijcyámedítýú mítyame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu. ⁵ Aanéhjáa awáá tsijcyooji píhcyaaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjúttee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, ijcyame. ⁶ Áamémáájáa ijcyámé llúúvájte avyéjúttee Anáaa, Caipáaa, Jóááa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa ijcyámé diityéjééjtee. ⁷ Aaméhjáa diitye avyéjúttee néé Pééedorómútsikye ditye íjchívyétsóne it-síva diityé élleveu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtýémútsikye ditye nééneé:
—¿Aca íñé íhtsúturí ámuhtsi méénúráítýuróné méméénuhijcyáhi, pane mumémeríhýaja?
⁸ Áánéllíihýéhjáa Pééodoro Píivyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:
—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjúttee, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedítýújuco úllétuube áánu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájácuki. ¹⁰ Áánéllíi ícyoooca muhtsi ámúhakyé méúúballéé teéne. Muurá ihdyu Píivyéébere ímíjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjvétsóóbeke íbóhíítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáytu jaa éjkedu néébeke ámuha meéhdíwáálleroobe ícyoooca íjcyá páñétúejpi teene jaa ímichi páñétúétsihdyu éjkedu néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsóóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píivyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsóííbyeke. ¹³ Ehdúhjáa dityétsí ihjývánéri diitye avyéjúttee ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátso nééméejtétsí íjcyane tsáijyúubáré waajácúhaamíné íñtehíjcyátumútsí. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsóóbe tétsihýi íjcyánéllíi tsáhájucó ditye íñá néétu diityétsidítýu. ¹⁵ Áánéllíihýéhjáa ílluréjuco ditye wáalloone diityétsikye tétsihdyu. Ááné boonéhjáa tsamééréjuco íhjúvájcat-síñé muhdú diityétsikye imyéénúiyónéri. ¹⁶ Néjcat-símýéhjápeé:
—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnáa waajácú méénúráítýuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúiyónejíwari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meílívýéébo diityétsikye dityétsí éhniíñevu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju pámehdívúré tsújáucútúné ihde. ¹⁸ Ahdújucóhjáa tsííñe ípíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí úwáabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáá méjtsaméi keená ímí Píivyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhtsi meñhvetétyuró Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju meúwáábohíjcyánetu dibyee úwáábóne méénuhíjcyánéhjé muhtsi maájtyúmíñéllíihýe.

²¹ Ehdúhjáa dityétsí néénéllíi íbóijcyúróné ílluréjuco ditye íhvejtsoné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píivyététú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa diityétsí ímíjpyetétsónéllíi mítyame Píivyéébeke ávyéjút-sónéllíihýe. ²² Aanéhjáa diibyete dityétsí ímíjpyetétsóóbe 40 píjcyábá ehniíñevújuco.

Cahcújtso múnáa piáábó táumeíñe

²³ Aamútsíhýyáa tsúúca ditye ácádsíjcaayómútsí íñahbéjtee élleveu ipyéene úúballé páneere muhdú llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojtee diityétsikye nééneé. ²⁴ Áánéllíihýéhjáa tsaméhjé íllu Píivyéébema íhjúváhi:

—¿Ayúju múúhá Avyéjuube Píivyéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima ííñují, nújpacyo, múhdúné tsíméné íjcyane, u ípívyétsoóbe!

²⁵ Aabée muurá dííwácuve múnáajpi Dabííuvudi Díapííchó íjcyáneje tééveri u nééhíí:

¿Íveekí tsííñé íñújñe múnáa páhduváré idýaríwéjcat-síñe ítsáméihijcyá íñetú diityéke píáábóitýúnéhjiri?

²⁶ Muurá avyéjúttee pítyácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj tééveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllíi ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsííñé íñújji múnáa, muuha íjraéémú avyéjúttee, ijcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyé pájtyetétsóííbyeke u wállóóbeke.

²⁸ Áábekée meenúmé tsúúcajájújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹ Aame muurá u íñténáa téhdure múúhakyé méénúllehíjcyáhi. Áánéllíi ihdyu óvíi múúhakyé ú túkévejtso dííhtsútuuri muha meúwáábohíjcyá díuúwááboju íñerí íllityétúme. Áhdure múúhakyé píáábó muha méénúráítýurónéhjé chéméméhjike mebóhíítsóhijcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píivyéébema íhjúvánetu ditye níjkévánáa tétsii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píivyéébé Apííchó diityé pañe íjcyame íñerí núhnevétúme úwáábohíjcyá dííbyé íhju.

Pámé wáabyutará íjcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajjítóré íjtsáméimýé tsá néhíjcyatú íhñéhéhjé íhdyúenéhjé íjcyane. Tsáápiítsá éhnéhjáa páme wáabyutará íjcyáhi.

³³ Aaméhjáa diitye uwáábojtee úúballéhíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo ídsíjvétsihdyu bóhíñe. Áamekéhjáa Píivyéébe mítyane píáábohíjcyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí píáábócatsíhijcyá íñetú píhtótsójcatsítýúme. Tsaatéhjáa íñújñnema, íhjúváháñema, íjcyame ténehji íñáhjéhénúne dsíídsí píhjúcuhíjcyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánétújucóhjáa ditye ácu híjcyáné tsaate diityédítýú píhtómeke. ³⁶ Áijyúhjáa íjcyaaabe diityédítýú Revítámuube Jotséé

Chíiperévuhjáa ditye tsíímávaabe. Áabekéhjáa uwáábojte iúúhinúné meménú Benabéedívú 'ímijyújt-soobe' nééiyóne. ³⁷ Aabéhjáa íiñújí iñáhjñhénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojtéke.

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

5 Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama íiñújí iñáhjñhénúne áhdotu tsane iújcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjñtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú dibye muhdú méénune. ³ Áabekéhjáa Ananíake Péédoro néehíi:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú díiñújí áhdo? ¿Ááne pánehjídú ú tsivá cóeéne? Ú imíllé múúhakyé u állíñe tehdújuco Píívyéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meñjtsú-cunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene ííñújí? Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñereíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééne u tsiváityuró pánéhjñtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyére u állíñejñvari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú állíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néenemáyé Ananíá íllurjúco dsíjívveebe áákityéné baavújuco. Ááne uubálléhjáa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhouvukéhjáa ováht-sámú íbñjñhénúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjáa mewa wajtsí ñná ájyúke pájtyene wáájácúttulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menáhjñhénúné ámuhtsi íiñújí?

Áánélliihyéhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Áronáacáhjáa Péédoro néé díílleke:

—¿íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méjtsúacunú Píívyéébé Apííchó wáájácú-tyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájiúvuke icyúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca ukéréjuco cúúutéíñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca dsíjívvelle áákityé dííbyé llíiñévu. Áálledívuhjáa diitye ováhtsámú wajtsí ñtémehóvurjúco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtyéne cuuúmé ájyú úníutu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikyé méwama tene pájtyeneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénuráityúronéhjñ méénúmeíñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévu tsátsii 'Tsaromóo' némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane méénuráityúronéhjñ mímamúnááj piínévu. ¹³ Áámekéhjáa cáhcújtsoótúme diityémá náhbévahíjcyáturómé ímí jtsúacunúhi. ¹⁴ Téjyúhjáa idyé tsijtye wajpíímumáyé walléémú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañeahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhñíñévu mítyaméjuco llíyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjñike ñhbotáhñeri íjchívyetsómé hulléjittónéj piínévu téeneríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré diityé hallútú pájtyeneri ditye íbóhíki.

¹⁶ Téhduréhjáa idyé úníúécomíjñ múnaa Jerotsaréri íjcyáábe éllevu tsivahíjcyá chéméméhjñike. Áhduréhjáa

tsivahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye íbóhíñtsoki.

Uwáábojtéké ditye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbema tsadotséomú nomíutááv diitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánélliihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhóójá llehówááne ípááyúnetu íjchívyétsómeke néé ditye mímamúnáake duurúvájá pañévu íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹ Ahdújucóhjáa ditye cúúvéneturé tééjá pañévu ípyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa diibyepañétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pi-hjyúcu túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé diityé éllevu cuvéhóójá pañétú ditye iújcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íávajávurjúco. ²³ Áánélliihyéhjáa íóomíñe néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehme múnaa llehowááne téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha llehowááne mépaayú dáíhñeréjuco tsaatéubaré pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálleneri diibyepañétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhul-létú tsáábe néé diityéke: Áánerá éhñéijyu ámuha mecúvéhoojánúme éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyuco.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tehme múnáá avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé mímamúnáa néwayúúnevu diityéké áamúiyóné apííchori. ²⁷ Aaméhjáa diitye avyéju-jtédívú wájtsítsómeke páñétúejpi llúúvájte avyéjuube néehíi:

—Ááneráhjáa muha ámúhakyé mébóijcyú ámuha meúwaabójucóotu eene ámuha meíhjúvahíjcyáábedítyú íjcyáne uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhñíñévu é ámuha méúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréri dííbyé uwááboju metsújáucúne méimíllé dibyéé dsíjívéné múúhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹ Áánélliihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Áronáa ihdyu Píívyéébe múúhakyé néhdújuco muha meméénune mímamúnáa múúhakyé bój-cyúrónáaaca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú dííbyeके cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhíñtsó éhñéé páwachékevu ámuha mewátýétyéhcútsoobe dsíjívéébeke. ³¹ Áábekée muurá dibye avyéju-utétsoobe ícyooca íjcyá dííbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee íjraéémú ímityúné meícyahíjcyáne meñhvéjtsóne ímíánejcúvurjúco meñbúwááve tenehji máhallúrí íjcyájúcoótuki. ³² Aane muurá Píívyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ímíááne dííbyeके mecáhújtsoomé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké cáyobáavatét-sómé imíllérá diityéké ídsíjívetsóne. ³⁴ Áronáacáhjáa parítséomuube 'Gamariéé' némeíbyé taúhbájú uwáá-boobe íjcyáábeके mímamúnáa avyéjúúllehíjcyaaabe di-

ityéj pñínétú ijyócuúvéne néé dityéi iijchívyétso áachívú wahájchotáwu diitee uwáábojtéke. ³⁵ Ááné boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téñbúwá tsáma méijcyaco. Ááne ímíñéúvú méjtsámeitsihdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúhahjchíjyu. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeíbyé itsúcunúmeihijcyá íhtsútuube ijcyane. Áábemáhjáa muurá ijcyámé míamúnaa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsjívétsóné boone pámeere dílbyema ijcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daihañéréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódáke pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame ijcyaróobeke idyé dsjívétsóme. Ááné boonéhjáa dílbyema ijcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllii ámuúhakye o néé diityéké éhniíñevu ámuha mepátsárijcyójuccóótu. Muurá ihdyu ímiááné míamúnáadityuré tsááné uwááboju ditye uwáábohíjcyáhajchíí diityémá níjkevaíñé muhdú ámuha diityéké meméénúturónáaaca. ³⁹ Áánetu Píivyéébedityú tsááné uwááboju ijcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téñbúwá méijcyac.

Tsá tene ímityú Píivyéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dílbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitee uwáábojtéké ípíúvameke wátsihcyúme. Áámekéhjáa íacádsjicaáyo tsiíñe bóijcyúmé ditye íuwaabójucóótu Jetsóodityú ijcyáné uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé ímíjyúwu Píivyééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodityú ijcyáné uwáábojú hallútú núcójpátsó ícúbáhrámeíyónnáaaca. ⁴² Aaméhjáa íhvéjtsotúmé éhniíñevúré pajcódójivaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsijtyeke ihyáhañévúré úwááboméré pehijcyáhi.

Uwáábojté piáábojte íjcyáimyeke ditye mémenúne

6 Aanéhjáa téijyu tsúuca mítyaméjuco cahcújtso múnáa lílyaaténe. Áánáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé gríéégómú ihjyúri íhjuvámé ímúnáadityú nehíjcyá dityéváa pílbájuytéke panévatúré píáábohíjcyatúne. ² Áánélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu míityétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ípíhjuycúmeke néehíí:

—Muurá íñe Píivyéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímeyítyuróne. ³ Áhdícyane, ámuúha múuhá nahbému, ámuúhadityú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téénevu mepícyó Píivyéébé Apííchó diityéké túkévétsóhíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dílbyeke píáábó metáumeíñe dílbyé uwááboju méúwáábohíjcyáahi. ⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllii meménújuccómé Ejtéébake Píivyéébé Apííchó túkévéjtsóneri ímí dílbyeke úráavyehíjcyáabeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé íllúúmeke: Perípee, Prócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíomuube íjcyáturoobée diityé uwááboju tujkénú íuráavyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cahcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áámekéhjáa tsajtyémé diitye

uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ípícyóone táumeímyé píáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píivyéébé uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu lílyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedityú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénuráityúronéhjí Píivyéébe píáábóneri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsihíjcyámé tsaate pihcyááveja ‘ícuve múnáa íjcyájú-cootúme’ némeijya múnáama Tsirééne múnáa, Arejadríia múnáa, Tsirítsiá íiñúji múnáa, Áátsiá íiñúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dílbyeke táhjatú Píivyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri díbye íhjuvahíjcyánélliihye. ¹¹ Áánélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dílbyé hallúvú íállíñe íñéé díbyéváa Píivyéébeé, Moitseeévuu, íjcyámútsidityú ímityúné íhjuváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene túkevéjtsótemá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá dílbye Ejtéébake íékéévébeke tsajtye ávyéjúté éllevu. ¹³ Áábélliihyéhjáa nehómé tsijtyeke dílbyé hallúvú ditye íálliki. Aaméhjáa néé dílbyedityu:

—Áanu ímityúné íhjuvahíjcyá duurúvájatuu, Píivyéébé taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóo duurúvaja iwáchájánúne Moitseeévú uwáábó cápáyoácoñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néenéllii ávyéjútémá tsijtye tétsihyí ácújcatyémé ítécunú dílbye Ejtééba húmí amít-sárahcówu níjkyéji múnáajpi húmídu.

Íhyallúvú Ejtéébá íhjuváne

7 Áábekéhjáa páñétúejpi llúúvájte ávyéjuube néehíí:

—¿Ava ímiááné ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnáaj, cáhawaá ámuúhakye o néene melleebúcunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méíhdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavú díbye péétúné ihde Metsopotáámíá íiñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima dñhvéjtsóne peeco uke o wállóóné íiñújivu.” ⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úujeténé Haráavu. Ááné boonétúhjáa cááni dsjívétsihdyu Píivyéébere tsivá dílbyeke íñe ícyooca méijcyáné íiñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiááné dílbyeúvuke íajcuíñé íñééronáa tsáhái díbye dílbyeke ájcutú téené íiñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsjívéné boone íajcuíñé dílbyéj tsíménémúháábekéréjuco díbyeúvúí tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dílbyeúvudityú lílyaaténéj tsíménémúhaabe tsííñé íiñújiri tsíjtye hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivyéébe néé diityédityu: “Ene kéené íiñúji múnáa hójtsirí ditye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó íjchívyétsoó téhul-létú diityéké ookéréjuco ditye íñcuve íchihvu.”

⁸ Muuráhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñe pityájcoju imyééne néé pámeere dílbyéj

tsiiménémúhaabe ikíhdyahírótsámeiki. Ahdújucóhjáa dibye méénune ílli Itsáake itsíímáváabeke 8 coojíwá dibye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenú téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee ijraéemú ihdeéjtéké itsíímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méíhdé múnáa Jacóóboúvuj tsíímé nomíutáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dílbyedívú tsaatéké ditye náhjíhenumé tsajtyé dílbyeke Ejíhtó iíñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píivyéébe píáábohíjcyá panévaré dílbyeke pátyehíjcyánéhjitu.

¹⁰ Aanéhjáa dílbyeke dibye túkévéjtsónej péévére teene Ejíhtó iíñújí avyéjuube Paraóó ímí dílbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dílbyeke pícyoobe iíñújí túkevéjtsóbe íjcyaaabe téhdure páneere dílbyé tseméné tehméébe dibye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iíñújí, Canaáa iíñújí, íjcyájícu múnáa. Tsáháhjáa téijyu méíhdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iíñújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méíhdé múnáaúvuke ditye téhullétú tsane íjcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíne péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbé mudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iíñújí avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi dibye íjcyane. Áanéllíihyéhjáa neebe dibye ípíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuváné cáani Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva íjcyámema.

¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjívé 12-nevá dohjíba múnáape mee ijraéemú ihdeéjte íjcyame diibye cáani Jacóóbomájucó. ¹⁶ Áameúvukéhjáa tétsihdyu icyúúrómeke tsúúcajátú tsiíne íáabyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóoúvúj tsíímedítúyú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca píñínáa memúnáa éhniíñevu Ílíyaaté mítyáméjuco teene Ejíhtó iíñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné téené iíñújí avyéjúúbedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa íállíne ícúbáhráhíjcyá dítyédi. Áanemáhjáa nehíjcyaaabe ditye ítsííméwuú-muke iwáámíuhíjcyá béhnéne itsíímáváméwuújike. ²⁰ Téijyúhjáa Moitsééúvú tsíímávámeíbyeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dítyétsi wáágoójúcoóróobeke Ejíhtó iíñújí avyéjúúbe ajuúwá íjccúúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájacuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tujkévebe íná imyéénúnetu, íihjyúvúnetu, panévatúre.

²³ Aabéhjáa 40 píjcyábájucó íjcyaaabe íjtsámeí imúnáake íááhívetíne. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhtó múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhíjcyáábedívú. Áábekéhjáa Ílíihyánuúbe. ²⁵ Áijyúhjáa íjtsúcunúbe memúnáaúvú tsúúca wáájacúné dílbyej tééveri Píivyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyánetu íjchívyétsoíne. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶ Áané tsijcyóóhíhjáa idyé úújetéébe tsamútsíyé memúnáajtsí méénújcátsímútsídívú. Áámút-

sikyéhjáa imílléroobe idyówajcároné. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtét-síyé meijcyamútsi méméénújcatsíhi? ²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáabyedítú tene tújkévaabe diibye Moitséeke néehí: “¿Múha uke pícyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú Ílíihyánuú éhnéijyu Ejíhtó múnáajpikye u Ílíihyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa dibye néénetu ílluréjuco Moitséé wáanéé. Aabéhjáa úújeté Madiáa iíñújivu. Aabéhjáa téhulle tsiíñé iíñújiri íjcyaaabe tsíímává mítyétsikye téhullétú ityáábaválledívú.

³⁰ Aanéhjáa 40 píjcyábájucó dibye íñéubará píivyéetúné iíñújiri íjcyánáa níjkyéjpi múnáajpi bóhówaavé dílbyedívú úméhéwu pééetécuné páne ‘Tsinaíí’ némeíhbaúj píhívu. ³¹ Áaneríhjáa mítyane ul-lévuné. Áanéllíihyéhjáa ímíneúvú ííte dibye píñíhívéronáa Píivyéébe dílbyeke néehí: “Oo ámuhá Píivyéébe ó íjcyá díhdé múnáaúvú Aavaráa, Itsáa, Jacóóbo, íjcyame oke cáánívahíjcyaaabe.” Áaneríhjáa íllityéne úvécunúbe tsáhájucó tsiíne íitetúne.

³³ Áábekéhjáa tsiíne neébe: “Díjtyúhápaajné tácoríjco íne úhdivu o bóhówaávénéllíihyeyé. ³⁴ Muurá ó waajácú tahíjéte Ejíhtori íjcyame wánícyámeíhíjcyáné ícúbáhrámeíñeri. Áameke díjtyééveri o íjchívyétso íne úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iíñújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píivyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke pícyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróobeke. Píivyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu pééetécuné páne níjkyéjpi múnáajpi dílbyedívú bóhówaávéebej tééveri dibye memúnáaúvuke íjchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénuráítyúronéhjí imyéénúnej tééveri dibye íjchívyetsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iíñújitu. Aaméhjáa íñéubará píivyéetúné iíñújivu pééme Tújpañe Móóa pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 píjcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénuráítyúronéhji. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadítú néehí: “Píivyéébere muurá pícyoó méhdityu íhjúu uubálla múnáajpikye íne o íjcyadu nééíbyeke. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu.

³⁸ Aabéhjáa muurá íñéubará píivyéetúné iíñújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéjpi múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaíí’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íhjúvúvane ájcuube dílbyeke Píivyéébe taúhbaju cáátúnúmeíñevu dibye íájcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróobekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dílbyeke ityáhjálléne tsiíne imílléromé íóómiñe Ejíhtó iíñújivu. ⁴⁰ Áanemáhjáa dílbyé nahbe Aróoke néémeé: “Mééma meenu Píivyéébedu néméhjike píéhullévúre meóómícyoooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íne díñahbe Moitséé úújeté meké Ejíhtó iíñújitu íjchívyétsónema.”

⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa ícúvehíjcyámé iyámeke íllíihyánúméhjidi. Áaneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iive iíñíjcyóóbeke ícúvehíjcyáneri. ⁴² Áanéllíihyéhjáa ílluréjuco Píivyéébe diityéké íhvejtsóné ditye awáá idyúúvuhíjcyá caame íévéhóowari íjcyáméhjike.

Muurá dííbyé ihjú uubálle múnáájpí waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha ijaaréemú oke méñcúvehíjcyá iyámeke mellíihyanúmedi 40 pijcyábá ñnéubará pívyétúné iññújiri ámuha mejcyácooca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke ñcúvetumé ámuha méñcúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áanemáa ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé mñcúruwa Rejpáake Pívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllii ámuhákye ámuhá iññújitu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóniá iññújí ehnííñevu.

Ehdúhjáa muurá Pívyéébé ihjú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle ñnéubará pívyétúné iññújiri méihde múnáaúvudi íjcyaja iyámé mñhénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa Pívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáané pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moitséeúvú Pívyéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa íjtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityéúvú ñnet-sóné tsííñé iññújivu Pívyéébéhjáa Jotsoéeúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcuíjvu. Áajaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabíiúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diíbye Dabíiúvú waajácú ímí Pívyéébe dííbyeke pñaabóne. Áánélliihyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánivahíjcyaaabe Pívyéébé wáabyuta teeja iyámé mñhénetu méénúmeíjyá cápayóóne. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyējuco Tsaromóóvú méénune teéja. ⁴⁸ Áronáa Pívyéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnaa méénújyá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé dííbye. Muurá íllu dííbyé ihjú uubálle múnáajpi néehíí:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallúrí o íjcyaaabe ó ejécunú páneere íññújí. Aanéjñva ¿muhdñváne já ámuha óoma méméénúu tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne. Ehdúhjáa neebe Pívyéébe ihjú uubálle múnáajpij tééveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyétá nuuhéjute mejcyámé íbuúúné éhne Pívyéébeke wáajácútúme íbuúúnédu. Aame ámuha Pívyéébé Apííchó néené tsihdyuré méicyahíjcyá méihde múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáabyeké Pívyéébé ihjú uubálle múnáadítú méihdeéjitéúvú pevénéré ítécunúhijcyáhi? Muuráhjáa lliihyanuhíjcyámé ímiáábé Críjto íññújívú tsááiñe úubállehíjcyárómeke. Aabée muurá Críjto tsááróóbeke ámuháyējuco mellíihyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámuháma níjkyéjiri múnáaj tééveri Pívyéébé taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtéeba dsíjivéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéebá nééneéllii dííbyedívú cayóbáávatémé íhwáñeene íhdónema. ⁵⁵ Aanéhjáa diíbye Ejtéebá Pívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Pívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóo íjcyáabeke. ⁵⁶ Aabéhjáa néehíí:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáajpidívúu ípívyéévebe níjkyéjiri Pívyéébé úníuri íjcyáabeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa díbye néerónáa íllure íññuhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé ihjúcunúme. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítú tsiéllu itsájtyéébeke áamuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúné ityácóríjcameíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá 'Tsáoro' némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtéebá dítye áamúroobéré Pívyéébema íllu ihjúváhi: "Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu." ⁶⁰ Átsihdyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: "Ávyéjuúbej, dñcúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri." Ehdúhjáa íñetsihdyu dsíjiveébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú dítye dííbyeke lííihyanúne.

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáriivéne

8 Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeíñe tujkéváhi. Áanetúhjáa tsújaavémé Jodéa iinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría iññújivu. Áronáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune.

² Aanéhjáa ímí Pívyéébeke úraavyémé diíbye Ejtéebaúvuke kímóóveméré cuúhi. ³ Áané tujkéveríhjáa diíbye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ícúbáhraabéré ihjyáháñetu tsajtye ícyuvéhoojánuki.

Tsamáaría iññújiri ímiáájú uwááboméñe

⁴ Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré uwáábomé. ⁵ Áanetúhjáa Perípé Tsamáaría iññújiri íjcyácoomívú ipyéene téhdure úubállehíjcyá diíbyējuco Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaaavémé lleebúcunúhijcyá díbye úwaabóne. Aaméhjáa ítéhíjcyá méénuráítyúronéhjé díbye méénune. ⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke díbye wáagoómé íhjúcunúméré diityé pañétú íchívyehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vaaúmeítyúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. ⁸ Áaneríhjáa técoomí múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyi 'Tsimóo' némeííbyé apíichoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáajacúne.

¹⁰ Áábedítúhjáa ícyátújtsíméné íllure diityéké díbye ípííchori álliñéhjé ícyáhjútsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Pívyéébé íhnáhoóma.

¹² Áanetúhjáa ihdyu Perípé Pívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju Jetsocríjto dítyújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtótsámeí wajpíímuu, walléemu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa diíbye apíichoobe Tsimóo íjcyároobe ícyáhjútsóne ílluréjuco tsójtótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhijcyá méénuráítyúronéhjé díbye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa diitye Tsamáaría iññújí múnáa tsúúca Pívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáajacúne wallóo diityé éllu Péedorómútsikyé Jóáamaá. ¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyéene diityé hallúvú piáábó táumeí Pívyéébeke dííbyé Apííchó diityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcaávetú dítye Jetsóo mémeri tsójtótsámeíjyúcoorónáaaca. ¹⁷ Áanélliihyéhjáa diityé hallúvú

ihyójtscu ipícyóone dityétsí Píívyéébeke piáábó táumeíñé tujkéveri botsíi dííbyé Apííchó úcaavé diityé pañévu.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí méénune diibye Tsimóó íájtyúmíne nées diityétsikye íáhdóiyóné dsíídsidívu.

¹⁹ Neebéhjapéé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjucu tsaaté hallúvú táhójtscu o pícyóóné tujkéveri Píívyéébé Apííchó diityé pañévu iúcaáveki.

²⁰ Áanélliihyéhjáa Pééodoro nées dííbyeke:

—¿Íveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene díídsídsímáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úubá ú íjtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke. ²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tujkevéél-létúnéllíihye. ²² Ahdícyanee eene ímityúné u íjtsáméíñé dííhvéjtsóne dííbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ííddáátsóvéne ábájíveebe ímityúné u íjtsáméíñe.

²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehniwu néhdu néeséé.

²⁴ Ehdúhjáa Pééodoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métauméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyu Tsamáaría íiñújiri pat-síhjavá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsarévu.

Perípemútsí Etiopíia múnáájipima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke néehii:

—Dípype Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ííneubará píívyétúné íiñújitu pájtyéjuri. ²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopíia múnáajpi eonóócodívú tééné íiñújí avyéjuulle 'Cadáátse' némeille dsíídsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsarévu idyúúrúvájétsihdyu íjchíemíri íiñújivu óómiiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajacuháami.

²⁹ Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchóré diibye Perípeke néehii:

—Éhmi íjchíemi duhjéte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúcunúné dibye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú íina nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajacúu múha oke úwáábónejívari.

Ehdúhjáa íñéene píúvaabe dííbyeke íjchíemí pañévu.

³² Aanéhjáa Píívyéébé ihjyu cáátúnúmeíñé dibye éévehíjcyáne íllu néehii:

Obééjake múúne illíihyánu ditye tsájtyedu tsajtyémé dííbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáabeke dsííjvetsómé éhne múúne obééjauw pevétsihjídú íjcyáabeke ditye níítsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe íiñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadityú úubálléiyá muhdúhjáa téijyu mámúnaa ícyahíjcyáne? Ehdúhjáa nééne éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néeséé. ¿A íhdytu, mityá tsíjpihdityúpeé?

³⁵ Áanélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodityú íjcyáne uwaáboju.

³⁶ Aamútsihjyáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó nées Perípeke:

—¿Eje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíi u tsójtsoítyuróne?

³⁷ Áanélliihyéhjáa Perípe nées dííbyeke:

—Íhdyu tehdújucu ímiááné u cáhcújtsóhajchíijyu. Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjto Píívyéébé Hajchi íjcyáabeke.

³⁸ Áanélliihyéhjáa Perípe nées dibye íjchíemi idyáíívyétsoki. Áamítúhjáa íñítyéne peemútsí teene nújpacyo pañévu Perípe dííbyeke itsójtso. ³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucu eonóócó ájtyúmítúne. Átsihdyúhjáa íiyéjucu dibye péhíjcyáne tsáimijyúure. ⁴⁰ Áanáacáhjáa diibye Perípe Átsóótó cóómijyucó. Aabéhjáa pacóómívaríyé úwááboobéré péhíjcyáabe úújeté Tsetsaréavu.

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 Áané tujkéveríhjáa Tsáoro Iliihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúúvájte avyéjúube éllevu waajacuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa dibye ájcúháámima peebe Damájcori íjcyáne pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtotodyú íjcyáne uwaáboju úráavyehíjcyámeke Jerotsarévu itsájtye wajpíímumáyé walléemuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúuca técoomívú pííhíronáa dííbyedívú peete cádiivye cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóobeke Jetsóó dibye ájtyúmítuubéré néehii:

—¿Tsáoj, Tsááoroj! ¿Íveekíami oke ú pátsárcyohíjcyaj?

⁵ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Avyéjúubej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsárcyohíjcyáabe. Áronáa muurá uure ú tútávátsáméíhíjcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbjícóne iye tútávátsáméidyu.

⁶ Áanérhjyáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúubéré néehii:

—Ávyéjúubej, ¿aanéhaca ína ú imíllé o méénune?

Áanélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmítuubéré néehii:

—Wa íhdyu dípye kíavúhjané u péhullévu. Téhullévú uke neeímyé ína u méénuíñe.

⁷ Áanérhjyáa dííbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmítuubéré dííbyema íhjúváne. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyóóúvétsihdyu tsáhájucu hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríjéjucu ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápíhchúúj coojívá hállúvatúube íjcyáabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Ájyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananía ij-cyáábedivú Jetsóo naavédú nééne ibóhówajcárótsihvu dílló dílbyeke. Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áanéllihyéhjáa neebe dílbyeke:

—Cáhawáa 'ímiánéjcu' némeíñe ulléjjitovú péene Jóoda ja dillo Táatsó múnáajpi 'Tsáoro' némeíbyekej. Muurá téjari ijcyabe piáábó táumeíhijcyá Píivyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú nééne íñténé pañe ájtyumí dílbyé hallúvú díhyójtscu u pícyoone díbye tsiiñe ihállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii Ananía néehii:

—Ávyéjuúbej, mityame oke úbállehijcyá díbyevá Jerotsaréri díuwaáboju cahcújtso meke ímityúné méenuhijcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllelevu tsáá llúuvájté avyéjute nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóo néehii:

—Wa ihdyu dípye dílbye éllelevu. Muurá téhdure óhdyu ijcyané uwaáboju úwáaboobéré pehijcyá tsííñe íñúññe múnáake íavyéjutehjimájucó. Áhdure ámuha imúnaa íjraéemuke úwáabóiby. ¹⁶ Áabeke ó waa-jácútsó muhdú díbye tééne déjúcotu ícúbáhrámeíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii péjúcoobe Ananía díbye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa téjé pañévú iúcaávène dílbyé hallúvú íhyójtscu ípícyóóne néé dílbyeke:

—Muúbej, Ávyéjuube Jetsóo éhneváa juuváyi u tsáánaa úhdivu bóhówaáveebe oke wallóo díllelevu u-uva tsiiñe u hállúváábé pañévú Píivyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananía néénemáyé íhyálluúucú pañétú amóóbé mihédú nééne áakityéné boone hállúvájucóobe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójtso tsámeíñe. ¹⁹ Átsihdyúhjáa botsii ímájhóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyané cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcori úwáabótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúuca úwáabótujkénúne diityé pih-cyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehijcyá ímiáané Jetsóo Píivyéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Áanérhijyáa pámeere iúllevenúne néjcatsihi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dárívehijcyatú Jerotsaréri? Díibyéjuco muurá íñe íllelevu tsááne llúuvájté avyéjute éllelevu tsaatéke itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa dítye néjcatsiyónáa éhniínevúré iúwáabóné pañe nehijcyabe ímiáané díibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane. Áanérhijyáa íllure tsájurévétsoobe imúnaa jodíomuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóne

²³ Átsihdyúhjáa dítye imúnaa íjcyaromé pítyácócatsi dílbyeke íllíhyánúroki. ²⁴ Áánemáhjáa pécohajchótá cójñhajchótá téhmehijcyaromé técoomí ílehówáané dílbyeke íllíhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújucoobe teéne. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtí pañévú iúacóobeke pejco niityétsó técoomí míhletátú

áachívújuco. Ehdúhjáa pállójucoobe Tsáoro dítye llíhyánúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu újjetéébé ímíllerá íñábé-vájcatsiñe técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróobedíhijyáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa dítye wáájácútu díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke.

²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllelevu itsájtyéébedivú waajácútsó dítyéké ímíñeúvu. Úúbállebéhjáa dítyéké muhdú Jetsóo juuváj piñévú dílbyedivú bóhówaávéebema íhijyúvátsihdyu péébe dílbyedítú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íñerí íllityétuube úbállehijcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréri íjcyabe dítyémá úwáaboobéré pehijcyá tsijtye imúnaa cáhcújtso tumeke íñerí íllityétuube. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyaromé gríéégómú íhijyúriyájucó íhijyuvámé dílbyema ityáhjácatsiñe llíhyánúllehijcyá dílbyeke.

³⁰ Aanéhjáa íñahbété cahcújtso múnáa iwáájácúne tsajtyé dílbyeke Tsatsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé dílbyeke Táatsóvuú.

³¹ Ájyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamáariaa, íjcyané íñúññerí íjcyané cahcújtso múnáa tsamíyájucó íjcyane Píivyéébé Apííchóré dítyéké piáábóneri. Aaméhjáa éh-níñevu llíyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Pééodoro pahúllevaré ááhíveebéré pehijcyabe újjeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívú. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité 'Enéa' némeíbyeke 8 pijcyábájucó ípi vááumeítyúneri chémehijcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocríjtó uke bóhítsóhi. Ahdícyane dácuúvéne ílluréjuco dícyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaa, Tsaróoo, íjcyáoomícyu múnáa íjtyúmtíne muhdúhjáa ícyahijcyanéhjí íhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóoca bóhíne ídsíjvétsihdyu

³⁶ Téjyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá gríéégómú íhijyúri 'Dóocaá' némeílle. Aalléhjáa ávyétá ímiáállé íjcyalle piáábohijcyá ídáátsóméhjíke.

³⁷ Aalléhjáa téjyú chémelle dsíjvéhi. Áalleúvukéhjáa íñíjtyúne pícyóomé cáámééjiri íjcyané mójcóhó pañévu. ³⁸ Ájyúhjáa díbye Pééodoro íjcyacóomí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnáa díbye kía íjcyane iwáájácúne wallóo mítyétsikye dílbye éllelevu. Aamútsihjyáa neeté dílbyeke:

—Uuva ú peé ícúí múuha éllelevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye pééne dítyétsimájucó té-coomívu. Aabéhjáa újjetébeke tsajtyémé teene mójcóhó pañévú kía téhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyi píibájyujte walléemú máatyóri íjcyame újjetsopejtsó dílbyeke dílleúvúhjáa dsícohijcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píivyééebema íhijyú-

vaabe imímóúúvénema. Aabéhjáa díilleúvudívú íiteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé íitéjúcoólle. Aalléhjáa dílbyeke íájtyúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtscutu íekéévéne íjyócujáróobe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama píibájyujtéké ípíúváne úújétsóobe tsúúca bóhííledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coévahíi tsúcájá técoomívú 'mííhéné ímibájchoóbe' némeííbyé Tsimóo jávu.

Péédorómútsí Conéeríoma

10 Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari 'Conéerío' némeííbyé tsáha múnáa 'Itariáno' némeííne tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe. ² Aabéhjáa paíjyuvaré Píivyéébeke píáábó ityáúmeííne ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dílbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke píáábohíjcyáabe panévaturé. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú nééne íítténe paíne ájtyúmí níjkyéji múnáajpi dílbye éllevu tsááneé. ⁴ Aabéhjáa dílbyeke díllónéllii íllityécunúúbére dílbyedívú íiteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá Píivyéébe ímí íjtsúcunú píáábó dílbyeke u táúmeíhíjcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáát-sóméhjike u píáábohíjcyáne. ⁵ Áhdícyane Jóópévu tsaatéké wallo ditye újcuté Tsimóoke dílbyere 'Péédoro' némeííbyeke. ⁶ Téhulle muurá dílbye tsijpi Tsimóó 'mííhéné ímibájchoóbe' némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Dílbye uke neé íná u méénuííne.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéerío ínééne pééne boone píúvaabe mítyétsi úníu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píivyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevééllébeke. ⁸ Áámekéhjáa ímííneúvú íúúballéne wáloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhíjcyámé tsíijyu tsúúca técoomíj píihííjyucó íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píivyéébema íihjúva cójjiínéjucó íjcyáííháaca. ¹⁰ Téijyúhjáa mítyane ajyábáavatéébe. Áábemáhjáa ditye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú nééne bóhówaavéhi. ¹¹ Ááné paíéhjáa ájtyúmííbe cáámetu wájyamúbácobádú nééne téjtyóhíjtu dóhjívané dílbyedívú nítyene. ¹² Áhbácóbá paíéhjáa paíévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme.

¹³ Áámedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píivyéébe dílbyeke néehíí:

—Aatyédítýú bo tsaatéké líllyánúmeke tsájtyéne didyó.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúí múijyú ehdíívméhjike o dóónejíí doorátujtéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa neébe dílbyeke:

—¿Íveekí doorátujtedívú ú meménú ímíáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dílbyeke Píivyéébe neé pápíhchúúijyúva. Ááné boonéhjáa tsiíne píéhullévuré péene cáamevu.

¹⁷ Ááneríhjáa dibye ítsámehíjcyánáa tsúúca llééhowávú wajtsíjucóomé Conéerío walló múnáa dibye íjcyaja díllomére péhíjcyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchíijyu.

¹⁹ Aabéhjáa tééne íjtsaméiyíyí íjcyánáa tsiíne Píivyéébe Apííhó neé dílbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcohi. ²⁰ Diityémá peeco íná néétuubére. Muurá oore ó wallóo díityéké dílle-vu.

²¹ Áhdújucóhjáa dibye díityé éllevu ipyééne nééneé: —¿A oke ámuha ménehcohi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáa taéllevu?

²² Áánélliihyéhjáa nééne dílbyeke:

—Íhdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímíáábé Píivyéébe ímillédu ícyahíjcyáábeke ámuha múnáa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyáabe neéjuri. Dílbyekéváa níjkyéji múnáajpi neé dílbye jávu u péene dílbyema u íhjúvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro díityéké neé dítyéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjyoojii díityémá péébeke tsaate cahcújtso múnáa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíijyu úújeté Tsetsaréavu eenéne Conéerío íhyájkímuma ínahbévajtéké ípíúvámema dílbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Péédoro dílbye jávu ááhívéiyóné íhdéré íjchívyéííúne dílbyé úmíwávú mímóúúvetéébe dílbyeke idyúúrvaki.

²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dílbyeke néehíí:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dílbyema íhjúvaabéré tééjá paíévú úcáávebe úújeté mítyane míamúnáa tétsihvu píhcyáávémedívu. ²⁸ Áámekéhjáa neébe:

—Amúúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá múijyú jodíomuube tsíííne ííhúji múnáajpiima ínahbévájcatsííne dílbyé já paíévú úcáávétyuróne. Áronáa Píivyéébe oke neé tsaatéké átérééjtédí o díllótuki. ²⁹ Áhdújuco muurá ííne o tsáane 'tsíijyu' néétuubéré oke ámuha mepíúvánélliihye. Aane ícyooca ó ímillé o wáájacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa Conéerío neé dílbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyáí májchótuube Píivyéébema o íhjúvahíjcyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaucunúúbe. Áánetu tsúúca mee pííneehójtíj coojjívájucó. ³¹ Aabée oke néehíí: "Píivyéébe muurá lleebó dílbyema u íhjúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáát-sóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllii wallo tsaatéké Jóópévu ditye újcuté Tsimóoke dílbyere 'Péédoro' némeííbyeke. Téhulle muurá dílbye tsijpi Tsimóó 'mííhéné ímibájchoóbe' némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe íhdyu óvíi itsáácooca úúma íhjúváhi." ³³ Ehdúu oke dibye néénéllii díllellu ó wallóo uke ditye újcutéki. Aabe íhdyu tehdújuco u tsáane ímí tsame méijcyá Píivyéébe-ma. Aane ícyooca muha méimíllé Píivyéébe uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríomuke úwaabóne

³⁴ Áánélliihyéhjáa Péédoro néehíí:

—Ícyooca ihdyu ímiáané ó waajácú Píivýéébe pámeekéré tshaduré wáyyune. ³⁵ Muurá tsííñe iñúñne múnáadítú múhdumé dibye ímillédú íjcyámeke ímí ijtúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píivýéébe muuha ijraéémú ihdeejtévúke néhijcyané tsaímíyé dííbyema meijcyáiñe uwaáboju méema íj-cyaíñe páme Avyējuubéré íjcyabe Jetsocríjtoj téeveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múuhá iñúññ Gariréatu tene tújkeváne éhnée Jóááuvu iúwáábóne tsótsohíjcyané boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píivýéébe Ípííchó picyóó dibye téené ihnáhoori ibóhíítohíjcyanaavéné túkevjtsojú pañe íjcyame ícúbáhrámeihíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco dibye méenuhíjcyané Píivýéébe dííbyema íjcyánéllíihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa dibye méenuhíjcyané Jodéa iñúññrii, Jerotsarérii, íjcyane. Áané boonétúu dííbyeke lliihyánúme páwachékevu. ⁴⁰ Áróobekée Píivýéébe 3 coojávatu tsiíñe ibóhííto-sóobeke bóhówajcáro múuhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívré dibye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivýéébe múuhakye dííbye uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áijyúu múuhakye níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré mámúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píivýéébe dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjívéjúcóróméhjima muhdú ditye ícyahíjcyané dibye ímíbájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píivýéébe ihjyú uuballe múnáa néhijcyané dííbyeke cáhcújtsómé ímityuháñe ábájíñvémeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañévú Píivýéébe Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íuwaábó pínéévénaa tsúúca Píivýéébe Apííchó úcaavé pámeere múhdumé dibye úwaabóné cáhcújtsómé pañévú. ⁴⁵ Áaneríhjáa imúnáa dííbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañévú Píivýéébe Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleeúbucunú Píivýéébeke ditye dúúruváne tsíjtyéhjé ihjyúháñe iwáájácútúrójhíri. ⁴⁷ Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe íjcyané Píivýéébe Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllíi tsúúca píivyétémé itsójtsótsámeíñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñéene neebe ílluréjuco ditye itsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme dibyéi diityémá íjcyana tsuucájáánevu.

Muhdú tene pájtyene Péédoro úuballéne

11 Aanéhjáa Jodéari íjcyané uwaábojtémá tsijtye cahcújtsó múnáa waajácújucoó jodíómú íjcyáturómé tsúúca Píivýéébe uwaáboju cáhcújtsóne. ² Áanáacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítúhjáa tsaate cahcújtsó múnáa íjcyájúcoorómé íhdéené taúhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. ³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnáa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánéllíihyéhjáa úubállébe páneere idyévúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyabe Píivýéébema o ihjyúvahíjcyánaa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wáyyámúbácobádú néene téjtyóhíjtu dóhjívané cáametu óhdivu nítyene. ⁶ Áánevu o úllévenúróné botsíi ímíñeúvú o ítteebe ó ájtyumí téene pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane. ⁷ Áamedívúu o íttehíjcyárónáa Píivýéébe oke néehíi: “Aatyédítú bo tsaatéké llíihyánúmeke tsájtyéne didyoj.” ⁸ Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyējuúbej, tehdúu múijyú ehđííváméhjike o dóonejñí doorátujtése.” ⁹ Áánéllíihyé oke neebe: “¿Íveekí doorátujtédívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” ¹⁰ Ehdúu oke páihchúúijyúvú díbye néene boone piéhullévúré péene cáamevu.

¹¹ Áané tujkéveríhjáa tsúúca o íjcyajávú wajsíjucóómé páihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu walloóme. ¹² Aamemájucóo o péene Píivýéébe Apííchó oke túkevjtsoneri íñá néetuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píúváabe jávu. ¹³ Aabée múuhakye úuballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjyávú ibóhówáávéne dííbyeke néeneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeíbyeke. ¹⁴ Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóvéiyónetu mepájtyetéíñe.” Ehdúu múuhakye úubállébe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píivýéébe Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. ¹⁶ Téijyúu o ítsaavé éhnée Ávyējuube Jetsóo íllu néeneé: “Ímiáánéjucoó Jóáa tsótsohíjcyané nújpácyori. Áanetu ihdyu amúhá pañévú Píivýéébe Apííchó úcaáveéhi.” Ehdúu Jetsóo néene o ítsaavé téenetu. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllíi Píivýéébe Apííchó diityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píivýéébe ímillédú méenune tehdú muhdú o méenúíyónejñvari.

¹⁸ Ehdúhjáa Péédoro Jerotsarérii íjcyané cahcújtsó múnáake néenéllíi tsáhájucó íñá ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píivýéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píivýéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúróméke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa ícyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú idsjívéjúcóóityúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsarérii íjcyané cahcújtsó múnáa.

Ajtiokíari íjcyané cahcújtsó múnáa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake ímityúné dáriiveme. Áánetúhjáa tsaate wáa Peníítsiávu, ‘Chíípere’ némeíñe caapáhovuu, Ajtiokíavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítú íjcyané uwaáboju apáamyekéré imúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsáané cahcújtsó múnáama Tsiréene múnáa Ajtiokíavuu wájtsime úwaabóvú jodíómú íj-

cyátúrómeke. ²¹ Áamekéhjáa Píivýéébe píaabómé muhdú íicyahíjyanéhjí ìhvéjtsóne díibyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnaa iwáájácúne wallóó Benabééke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévu úújetéébe waajácú muhdú ímiáané Píivýéébe diityéké píaabóne. Áaneríhjáa mítyane ímíjyúúvebe diityéké túkévétsohíjcyá ditye ímííneúvú Jetsóoke iúráavyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píivýéébe cáhcújtsóobeke dííbyé Apííchó túkévétsohíjcyáabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéebema tsííne óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíí cahcújtso múnáama tsáné píjcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíí cahcújtso múnáake dillómé 'Crijtiánómu-di' Críjtó uráávye múnáake.

²⁷ Áanáacáhjáa uwáábojtdétyú tsaate Píivýéébe ihjyú uubálle múnaa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu.

²⁸ Áamedítyúhjáa 'Agáábo' némeíbyé diityéj píinévú íjyóóúvéne néé ájyaba íjcyáííne ííñújiri Píivýéébe Apííchó túkévétsoñeri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóóodio ávyéjuube íjcyáíjy. ²⁹ Áanélli-ihyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnaa íjtsámei muhdú tsáápiitsa ipááaboííne Jodéari íjcyané cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá walóómé téhulle íjcyané cahcújtso múnáá túkevétsojté éllevu.

Jacóoboke illííhyanúne Péedoróké ditye cuvéhoójánúne

12 Áijyúhjáa ávyéjuube Heróóde ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ² Diibyéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóoboke lliihyanúmé icyáváájconeri. ³ Aanéhjáa ímí pajtye imúnaa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péedorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyéte wañéhjí pañe óórityúne pááá máchómeíhíjcyáíjy. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pííneehójtímevátshíjidi. Áánemáhjáa íjtsámeíbyé téene pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújetsoííne tsíjtyeke ditye muhdú íñéékíí. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnaa píáábó táumeíhíjcyá Píivýéébeke.

Píivýéébe Péedoróké cuvéhoójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsítsíívevu diibye Heróóde dííbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcvuáacutu úwááñéhityu tsodáhómútsídityú dóhjívaábe. Áánétúhjáa tsijtye imyéenuhíjcyádú téhmé péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Áronáacáhjáa níjkyéj múnáajpi dííbyedívú úújetéébedityú peete cádiúacunú páneere teene cuvéhoójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávhiñú 'muúbe, dájkyeé' néébere. Ehdúhjáa dibye néenemáye úwááñehi córííveíñú dííbyé hótshíjkeíícutu.

⁸ Áábekéhjáa neebe dibye íwajyámúúné

íimíbájkímeyeííne íjtyúhápaajínevu iújcámeíki.

Ahdújucóhjáa ímíbájkímeyeííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dica tadyéjuri.

⁹ Ahdújucóhjáa dííbye déjuto péébe íjtsúcunú ímiáané íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédu néenere íítténe pañe íajtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíí, hallúvúetsíí, téhmehíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjítóvuréjuco meíjchívyéné lleehówa úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa íye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsíí peerá teene ulléjítori diibye níjkyéj múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dííbyedítyú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíí ímiáané íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ííne ímiáané Píivýéébe níjkyéj múnáájpiikye taéllevu wallóó oke dibye ipájtyetétso Heróóde hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke íimíllédu méénúíyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri íjtsámeíbyé péé Jóáa dííbyere 'Máácoó' némeíbyéj tsíjy Maaría javu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso múnaa ipíhcyáávéne Píivýéébema ihjyúvahíjcyáhi. ¹³ Áanáacáhjáa llééhówatu áachí éhnejcutu díllóhíjcyáabe diityéke. Áanéllíihyéhjáa bádsíjcaja 'Róódeé' némeíllé íjchívyeííne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dííbyekéi pááyúúcutulléré íícuí tsííne íóómííne úúbálleté diityéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa díílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáhábá diibye íjcyatúne. Níjkyéj múnáajpiyéubá dííbyé uubállema tsáabeke ú nééhíí.

¹⁶ Áanáacáhjáa Péedoro éhniíñevuré díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíí ipááyúúbedi mítyane ullévenúme. ¹⁷ Áamekéhjáa íhyójtííryé neebe ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké muhdú Píivýéébe dííbyeke cuvéhoójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóoboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa íñéene tsíílleuvuréjuco dibye pééne diityédítyu.

¹⁸ Aanéhjáa tsítsíívevu tsodáhómú eené dííbyeke téhmehíjcyámé úvánucátsí múhdutú kiávú dibye péeneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa diibye Heróóde wallóó tsaatéké ditye teene cuvéhoójá iúújeté dííbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllíí ímííneúvú diitye téhmé múnáake idíllórone ílluréjuco dibye llííhyanútsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa íñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróóde dsíjvéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsídóó coomícyu múnáake. Ároméhjáa dííbyé íñújíturé majcho iúcu híjcyanéllíí ímíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áanéllíihyéhjáa tsaméhjí ímííneúvú ípityácójcatsííne péé dííbyé píááboobe Bárájo éllevu. Áábekéhjáa néeme dibye

Heróodeke iñéé dibye diityémá iimíjyúúveki. Aanéhjáa ímí iñtsúncunúnéllii neetéébé dííbyeke dibye diityémá iimíjyúúveki. ²¹ Áanélliihyéhjáa diityéké ééveebe kéj-coojí diityémá iihjyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácuúveebe diityémá iihjyúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene ihjyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píivýééberéubá dííbye! ²³ Ehdúhjáa ditye néenemáyé níjkyéji múnáajpi Heróodeke baavu íj-caáyóobeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjucó dsíjivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa dííbyeke pajtyéné íveeki Píivýéébeke ávyéjújtsótómé míamúnáa dííbyekéré ávyéjutsóné ímí dibye íjtsúncunúné déjúcotu.

²⁴ Áijyúhjáa Píivýéébé uwááboju éhniíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsi Tsáorómá oomíjyucóo Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake píáábóne dsíídsidívú diityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóáake dííbyere ‘Máacoó’ némeííbyeke.

Benabéemútsi Tsáorómá uwáábótújkenúne

13 Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáama íjcyámé Píivýéébé ihjyú uwáábojte ílluúme: Díibye Benabéee, Tsimóo dííbyere ‘Cúúvéébee’ némeííbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa íiñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróodema tsaijyú píivýéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedityúhjáa tsaate uwáábohíjcyá Jetsóoke cahcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye uwáábohíjcyá tsúúca dííbyeke cahcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsá-coojí mājchotómé Píivýéébeke dúúrúvámeke dííbye Apííchó néehii:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidytyú o íjtsámeíñe wákimyéi diityétsi imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsi hallúvú íhyótsine ipícyóone ditye táúmeíñe píáábó Píivýéébeke. Átsihdyúhjáa ipítyájcómútsikye ílluréjucó ditye wáalloone.

Benabéemútsi Chííperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píivýéébé Apííchó tükévétsoneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahíyí peemútsi ‘Chííperé’ némeíñe caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcónú úújetémútsi úwaabójucóo Píivýéébé ihjyú imúnáa jodíomú pihcyáávejáané pañévu. Áamútsimáhjáa ípíááboobe Jóáa péé dííbyere ‘Máacoó’ némeííbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhorí péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apííchoobe íjcyáábeke. Diibyhjáa íllure íállíñe nehíjcyá Píivýéébé icyánéjcu uubállé imyéenuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá avyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema íñáhbévácatsíhíjcyánéllíhíyee. Diibyhjáa avyéjuube píxuvá Benabéemútsikye Píivýéébé uwááboju ílléebúncunúné ímíílléllíhíyee. ⁸ Aamútsíhjáa dííbyeke úwaábórónáa diibye apííchoobe dííbyere ‘Eríi-

ma’ némeííbye tsá ímííllétú dibye cáhcujtsóné Píivýéébé ihjyú. Áánemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dííbyeke.

⁹ Áanélliihyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivýéébé Apííchó íjcyaaabe dííbyedívú íñténé néehii:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsiiméné u íjcyaaabe átéréepi. ¹⁰ Aabe ¿múijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyané uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícyane ícyooca Píivýéébere nééjuri tsáhájucó u hallúváityúne. Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsáhájucó dibye állúvatúne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dííbyeke. ¹² Aanéhjáa avyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne ílluréjucó cáhcujtsóné Píivýéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñahbénujtétsima Páápótu péé tsahíyí Pajpííríi íñújiri íjcyacóomí Pééjévuú.

Áamútsidyúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerotsaréevu.

¹⁴ Áané boonéhjáa íiyéjucó péémutsi úújeté Ajtiokííavu Pítsíídiá íñújiri íjcyácoomívu. Aamútsíhjáa téhulle wáyeéévejcóójí íjcyamútsi péé imúnáa pihcyáávejávu.

¹⁵ Áanáacáhjáa tééjá avyéjucó Píivýéébé ihjyú íéévene íñjkevadú néé tsaatéké ditye idílló dityétsi íhnyúváiha-jhííjyú. Áanélliihyéhjáa néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámútsidi tsáné tükévétsoju íjcyatú múúhakye ámuhtsi menééiyóne? Tenéva íjcyáhajchíí múúhakye mene.

¹⁶ Áanélliihyéhjáa diibye Páávoró íjyocúúvéne íhyótsiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnáa íjraéémuj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúncunu ámuhtsi o nééíñe íñe múhdumé Píivýéébeke ámuhtsi maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú Píivýéébé idyé íjcyaaabe íñéjé Ejíhtó íñújiri íjcyámeke ílíyaatétsó diityéké íñéhdújucó. Áámekéhjáa muurá íñháhoori íjchívyétsoobe tééne íñújítu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcuúne diityéké píáábohíjcyaaabe panévaturé 40 píjcyá hajchótá ditye íñnéubará píivýétúné íñújiri íjcyá-coóca. ¹⁹ Áané boonéhjáa Canaáa íñújívuréjucó péémeke idyé dibye píáábónej tééveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnáa tééne íñújiri íjcyámeke. Díityékéhjáa íboáyóné boone íiyéjucó ditye cáávácu híjcyané diityé íñújíñe. Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé Píivýéébé píááboríyee. ²⁰ Áámekéhjáa tükévétsohíjcyaaabe ímítyúnéhjí ímibájcho múnáaj tééveri 450 píjcyá hajchótá íhnyú uubállé múnáajpi Tsamoéeréjucó íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táúmeí Píivýéébeke dibye imyémenú tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáííbyeke dibye diityéké ityúkévétsooki. Ahdújucóhjáa dibye méménúne ‘Bejamíí’ némeíñe dohjíba múnáajpi Tsíí hajchí Tsáooke dibye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áábekéhjáa íjchívyétsoné boone Dabíikyéréjucó dibye tsiíñe pícyoone diityé avyéjuube dibye íjcyaki. Dííbyedítýúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéélléébeke o ájtyumí Itsaíí hajchí Dabíikye.” ²³ Díibyhjáa muurá Dabííj tsiiménémúháábedítýú

Píivýéébe meménú Jetsóoke mee ijraéémuma pámé Pájtyetétsoobe ijcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. ²⁴ Áábé ihdéhjáa Jóáa úwáábohijcyá memúnaa ijraéémuke. Aabéhjáa nehijcyá ímítyú íicyahijcyánéhjé íhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ipájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. ²⁵ Aabéhjáa teene úwáábó nijkévaríjuco ijcyaaabe néehí: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsúcunúhijcyáabe. Táhboonétú ihdyu úwáábóíbye. Áabeke muurá tsá íjtyúhápáájúbaré o tácoríúccútyuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró néehí:

—Ámuúha, Aavarááuvúj tsiiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píivýéébeke cáhcújtsóme, muurá pajtyété uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréri íjcyame memúnaa íavyéjútémáyé tsá wáájácutú díibyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóo íjcyane ténevá wáyeéévejcúvúvúvúné Píivýéébe íhjuvábé uubálle múnáa uwááboju dífbyedítú íhjuvábé éévehíjcyaróme. Aamé muurá íllure ícúbahrá dífbyedi tsúúcajátújuco tene dífbyedítú némeidyújuco. ²⁸ Tsáhaturóhjáa íné ímítyúné díbye méénutú téené hallútú ditye dífbyeke ílíhyanútyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátoké díbye ílíhyanútsó dífbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dífbyedítú tene cáátúnúmeidyújuco ditye méénune dífbyeke. Áabeúvú ítemehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu ííítyétsóne cúúune. ³⁰ Áróóbekée muurá Píivýéébere bóhítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváijyúvábé bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dífbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íne úúbállehíjcyá míamúnáake dífbyedítú.

³² Aane íne ámuhákye muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méíhdé múnáaúvuke úúbállémeíhijcyáne. ³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiiménémúháábeke iñéhdújuco Píivýéébe bóhítsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píivýéébe néé dífbyeke íbóhítsóíne dífbyej pí ícúbahrámeityuki. Áhdure idyé tsííne neébe: “Ámuhákye ó píááboó panévaturé Dabíiúvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsííne Tsááamóháámitu nééneé: “U íjcyátúcoocájíva néhi díícuve múnáajpi íjcyáábej pí tóócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá dífbye Dabíiúvuke Píivýéébe íñéhdújuco ímí ícúvehíjcyané míamúnáake díbye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjvéébeke cáánívúvú úníutu ditye cúúúbej pí ícúbahrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píivýéébe bóhítsóbej pí tsá ícúbahrámeityúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaaajácúiyá dífbyé dsíjvéne téeveri tsúúca pámeere míamúnáa ímítyuháñé Píivýéébe ábájívéne uwááboju. ³⁹ Aane muurá íne múhdumé dífbyeke cáhcújtsómé ímítyuháñé tsúúca ábájívémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsótumé Píivýéébhjáa Moitséévuj téeveri méénúné taúhba-juré úráavyehíjcyámé ímítyuháñé tsá ábájívémeityúne. ⁴⁰ Áhdícyane téíhúwá méijcyaco. Ámuhákye pajtyedííne éhnehjáa Píivýéébe íhjuvábé uubálle múnaa íllu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi íllure úuhívatéhijcyámej, wa ihdyu méwagóóovecoj. Muurá íhtsútuube Píivýéébe o íjcyaaabe panévare o méénune tsaate ámuhákye úúbállejúcooróné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró píhcyáávájá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dífbyeke néé tsííne díbye wáyeéévejcújé ítsááne úwááboki. ⁴³ Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píivýéébeke ímí úráavyehíjcyámé jodíómuu, tsíjtye jodíómu íjcyátúmedítúu, íjcyame. Áamekéhjáa túkévétsóhíjcyamútsí Jetsóodítú íjcyané uwááboju dítyétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhijyáa nehíjcyá dítyéké Píivýéébe píáabori ímí dítye úráavye dífbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsííne tsemáánaréjuco déjucóóvéneri wáyeéévejcújé íllúhwu pácoomu múnaaré dóbééverá Píivýéébe uwááboju ílléebucunúki. ⁴⁵ Ááneríhjáa avyéjute mítyane íñómítúáváne Páávorodítú íhjuvábé dífbye uwáábó icyátútsónema. ⁴⁶ Áamekéhjáa núhnévétumútsíyé dífbye Páávorómá Benabéemútsí néehí:

—Muurá ihdyu tehdújucooro íne Píivýéébe uwááboju Jetsóodítú íjcyane mee jodíómudítú úwáábómeí tujkénújucooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsíjvéjucóóityúne bóhí ámuha meújyuki. Áánéllí muhtsi mepéé jodíómu íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki.

⁴⁷ Muurá Píivýéébe íhjuvábé uubálle múnáaj téeveri néehí:

Ukéé ó pícyóó peetédu u néébedítú pajtyété uwááboju itsújáave pámeere ííhújiri íjcyané míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dítyétsí néeneri jodíómu íjcyatúme ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítú íjcyané uwááboju ímiááne íjcyane. Áánemáhjáa cáhcújtsómé eené múhdumé múijyú ídsíjvéityúne bóhí íjucúínejcúvuréjuco pajtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené ííhújiri úwáábómeíne Ávyéjúúbedítú íjcyané uwááboju. ⁵⁰ Áronáacáhjáa píhcyáávájá túkévétsójtémá íhtsutúme íjcyané walléemú néé técoomí avyéjútéké dítyémá tsaméhjé íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Áhdújucóhjáa dítye íjchívyetsóné diityétsikye téené ííhújitu páhdváré idyáívémeútsikye. ⁵¹ Áánéllí íhyéhjáa ílluréjuco dítyétsí diityédívu íjtyúháñé ííhú ípíchóujcóné péene ícóóníovu. ⁵² Áronáacáhjáa ihdyu tétsíi múnaa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píivýéébe Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

Páávorómútsí Benabéema Ícóóníori

14 Aamútsíhijyáa Páávorómútsí Benabéema teene Ícóóníori íjcyané píhcyáávájá pañévú úwáábohíjcyané mítyame cáhcújtsó ímúnaa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye múnaa íjcyarómé cáhcújtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíómu cáhcújtsótumé bóijcyú jodíómu íjcyátúmeke dítye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa dítye néhdújuco tsáílléhíjcyané cáhcújtsó múnáake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsíi íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píivýéébedívu icyátsípááváne ííneri núhnévétumútsí. Áamútsíkyéhjáa píááboobe dífbye íhnáhoori

dityétsí méénúráityúronéhji imyéénuki. ⁴ Áanáacáhjáa técoomí múnaa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhjáa tsijtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áánéliihyéhjáa jodíómuu, tsijtye jodíómu íjcyátúmee, íjcyame íavyéjútémá pítýácójcatsí diityétsikye páhduváré idyááíwémútsikye néwayúúnevu iáamuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá iñújivu. Aamútsíhjáa uwáábohíjcyá téené iñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhdurehjáa uwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áámune

⁸ Aanéhjáa Ríítarári íjcyabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúacunúhijcyá Páávoró uwabóne. Áábekéhjáa Páávoró íajtyúmíne waajácú dibye ímiááné cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áánéliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyocúúvénemáyé dibye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá iñúji múnaa iúl-lévenúne néé íhjúrii:

—Píívyéébe mútsíhja íñe méhdivu niityé míamúnáa-jtétsidívú ípívyéévéne!

¹² Ehdúhjáa íñéene Benabéke meménúmé 'Jóópíte' némeíñe mícúruwake icyáánivahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi 'Meecóório' némeíñe mícúruwa déjutu ímichi dibye íhjúvahíjcyánéliihye. ¹³ Áijyúhjáa diibye 'Jóópíte' némeíñe mícúruwake cáánivahíjcyabe llúuváábé duurúvaja técoomí lleehówa úníuriye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu ícyáávétsoomútsikye. Áamútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllera íllíhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne iwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsári ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéliihye.

¹⁵ Áánemáhjáa íicúí diityé éllevu ipyééne neemútsi: —¿Aca íveeki ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhadúré muhcsi míamúnáajtési. Aamútsíi muurá íñe ámuha éllevu muhcsi metsáá ámuhakye meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúráavyehíjcyané meíhvéjtsóné Píívyéébe kéréjuco ámuha meúráavye páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima íñúji tééj í hallúri íjcyáméhjimájuco nújpácýo pañe íjcyámeke ípívyéjtsóobeke. Diibye ihdyu meke bohíívú ajcúhi. ¹⁶ Dííbyeréé muurá éjyuuúvú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimíllédu. ¹⁷ Áronáacáa íhnháhoovu diityéké úújétsóobe panévatúré diityéké ípíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaimíyé píivyene meóóvéne méicyahíjcyá tsaimíjyúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí néerónáa ímíllerómé diityétsikye íícúvéne ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómu Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívanélii Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa 'tsúuca dsíjveébe' íñéene lílúcuíñumé técoomítyú íwávuú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsí cahcújtsó múnaa mí-

caavérónáa íacúúvéne tsiíñe peebe diityémá técoomívu. Ááné tsííjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí uwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtsó múnáake. ²² Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávyé Jetsóoke icyáhcuítsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjuco mítyane meíúbáhrámeíñe nájcautu meúcaavéne Píívyéébe avyéjuvu. ²³ Téijyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóomívari íjcyané cahcújtsó múnáa túkevétsojte íjcyáimyeke. Ááné boonéhjáa tsaméhjí mājchotúmé Píívyéébema ihjúvú dííbyeréjuco diityéké ityúkevétso-ki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pitsíídiá iñújitu péemútsi úújeté Pajpíriá iñújivu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri úwáábohíjcyát-sihdyu idyé péé Atáariá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa iwákimyé íñíjkévátsihdyu tsaííyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébe wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtsó múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí dibye píáábóneri jodíómu íjcyaturómé cáhcujtsóné Jetsóodítýú íjcyané uwááboju. ²⁸ Áámemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

15 Áijyúhjáa tsaate Jodéa iñújitu teene Ajtiokííavu péeme tétsí cahcújtsó múnáake uwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeityúmé pájtyetéityúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Ááné boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtsó múnaa íhjúvájcatsíñe dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyééne idyé íhjúvú teeneri técoomí cahcújtsó múnáa túkevétsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Peníítsiámá Tsamáariá iñújícutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómu íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú ícyahíjcyanéhjí íhvejtsónema. Ááneríhjáa tétsí cahcújtsó múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsí cahcújtsó múnaa tsaimíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyané panévatúre. ⁵ Áijyúhjáa tsaate paritéómudítýú tsúuca Críjtoke cáhcújtsóromé néehi:

—Múu eene jodíómu íjcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráavyeki.

⁶ Áánéliihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevétsojte dóbeevé téeneri íihjúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñe nájcautu Pééodoro íjyocúúvéne néehi:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácú tsúucajátújucóhjáa oke Píivýéébe ámuhadítú imyémenúubeke pícyoone o úúbálléhíjcyá ímíáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke ditye téhdure icyáhácújt-soki. ⁸ Aabée muurá Píivýéébe íná túhúúllétuube téhdure diitye pañévú pícyóó Íapííchó mépañévú ipícyohdu. Áaneríi úújétsóobe téhdure diityéké iwáájyune. ⁹ Áamekéé ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa meke ímíbajchódu. ¹⁰ Ehdúu Píivýéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áameke žíveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méíhdé múnáaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejjíva ditye úráávyé Moitséeúvú uwááboju, pane meijcyarómé tene néhdu meijcyáíyónejjívari? ¹¹ Aame muurá tsaméhjé diityémá tsúuca mépájtyetéjucó apááñéé Críjtóo méhdi ídáátsóvéne mééma méé-nune mecáhcújtsónéllíihye. Tsá ínehjé meméénúneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Pééodoro néénéllii cúuvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píivýéébe méénuráítyúronéhjé diityétsij tééveri méénuhíjcyáné jodíómú íjcyátúróme pañe. ¹³ Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá idyé táicyánéjcutu ámuhakye o néé peiyené Tsimóo Pééodoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píivýéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómedívú íuwaáboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dííbyeéjté íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé ihjú uubálle múnáa cáátunúne íllu nééhií:

¹⁶ Bóónétu tsiíne ó tsaá Dabííúvú avyéjúu tútavaavéné dííbyéj tsíménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téénetu pámeere míamúnáa iwáájácúne Píivýéébe icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehdú neebe Píivýéébe tsúucajátújucóo íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píivýéébe ihjú uubálle múnáa caatúnúhi.

¹⁹ Áanéllii ámuhakye o néé tsáhábá menééítyuro jodíómú íjcyátúróme Píivýéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju úráávyé diityéké tééneri metúhujtsótuki. ²⁰ Áronáa ihdyu íllure mécaatúnúu diityémá ditye ílluune imyéénújucóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsítyúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúucajátújuco pacóómívaríyé tsaate úwáábohíjcyáné téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeeévéjcoojívádú éévémeíhijcyáné pihcyáávejáané pañevú.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíí cahcújtso múnáa, uwáábojtee, túkevéjtsójtee, íjcyame néé tsaateké íhdityu iwáallooíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúme Tsíírámútsikye Jóódáma dííbyere ‘Batsabáa’ némeííbyema ityújkevééllémútsikye. ²³ Áámútsímáhjáa waajácuháámí iwáállóháámí pañe néémeé:

“Muha íille pámeere cahcújtso múnáa meijcyame ámuha éllevu ihju méwallóo jodíómú ámuha meij-

cyatúme Tsííríá íiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meijcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsíríítsiá íiñúji múnáa wáábyuta téhaámi.

²⁴ Aame muha méwaajácújucóo muha mewáallóotúmére ámuha éllevu ipyééne íllure ámuhakye máváríchohíjcyáne. Ámuhakyéva muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekihdyahírótsámeíki. ²⁵ Áanéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múuhadítú meméménúmuútsikye méwallóo ámuha éllevu muha maávyejúúlléhíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsíi muurá Páávorómútsí ápíchó nééronéhjívú pájámeihijcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwáájyúnéllíihye. ²⁷ Áámútsima muha méwallóo ámuha éllevu Tsíírámútsikye Jóódáma. Aamútsí ihdyu óvíi ímíñeúvú ámuhakye néé muhdú téhaamí pañe íjcyáné túkevéjtsóju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámuhakye muha metúhujtsótu apáhdyuré Píivýéébe Apííchó múuhakye túkévéjtsóneri ámuhakye muha menééhií: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsítyúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meijcyáhajchíí ímí tehújuco ámuha meijcyáíñe. Áyu wáí meijcyaj.” Ehdúhjáa íñeáamí wallóómé Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúuca técoomívú íúújeténe ípíhjúcúmeke ájcumútsí téhaamívu. ³¹ Áhaamíhjáa íéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píivýéébe ihju diityéké tééneri éhniíñevu itsápíjtsoki. Píivýétemútsíhjáa íuwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsíhdyu úúballé diityéké ílluréjuco íóómííñe. Áanéllíihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaímíyé íóómiki. ³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvúré cóévánáa Jóóda íyéjuco óómíñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí cóévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píivýéébe uwááboju.

Páávoró tsiíñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájucó pájtyénetu Páávoró Benabééke nééhií:

—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájacu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé ímíllérá tsiíñe Jóáa péene diityétsima dííbyere ‘Máácoó’ némeííbye. ³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá ímíllétú díbye péene diityétsima díbyéhjáa Pajpííríá coomívú diityétsídítúyú cóévánéllíihye. ³⁹ Áané hallútúhjáa ítsípájújcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke íjccúúbema péé tsahíyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírakeréjuco újcune dííbyema ipyéékíi. Áámútsí hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnáa Píivýéébeke píáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékíi.

⁴¹ Áamútsíhjáa pehíjcyá Tsííríamá Tsíríítsiá íiñújicuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíyé.

Páavorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

16 Aamútsíhjáa Páavorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyáoomícyuvu. Átsíihjáa ájtyúmimútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsíihjúháa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánétúháa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítyúháa Timotéodítýú tétsíí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páavoro imíllé it-sájtýene díbye ínáhbénu dífbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube íjcyánéllí díbye kíhdyahírótsámeítýúne. Áánéllíihyéhjáa tujkénú dífbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnáa jodíómú méénuhíjcyádú téené hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréri íjcyané uwáábojte túkevjtsojémá diityéké uwáábohíjcyané muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébóne Píívyéébeke cahcujsómé líiyaate éhniíñevu mityaméjuco.

Naavédú nééne pañe Matsedóónia múnáajpi Páavoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébe ihjyu Áátsiá íñújí uwáábóiyónáa dífbyé Apííchóré diityéké túkévéjtsónej péévé tsá díbye uwáábotú téené íñújí múnáake. Áánéllíihyéhjáa Pírííjiámá Garáátsiá íñújñcutúré pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá íñújí watsíivyevu úújetémé imíllérá ipyééne Bitíiniá íñújivu. Áronáacáhjáa téenere Píívyéébe Apííchó Jetsóope diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé idyé tsá díbye téhullévú péétune. ⁸ Áánéllíihyéhjáa tsapéhdú Míítsiá íñújitu pájtyeme úújeté 'Tóroóá' némeí mujcónújuco. ⁹ Átsihvúháa Páavoródívú pejco naavédú nééne bóhówáavéne pañe Matsedóóniá íñújí múnáajpi dífbyeke néehíí: "Muúbej, Matsedóóniá íñújivu metsááne múúhakyéréjuco méuwaábo." ¹⁰ Ehdúu nééne dífbyedívú bóhówáavéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhake wáállóhullévú muha méuwaáboki.

Páavorómú Pírípori

¹¹ Aamée Tóroóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúháa Matsedóóniá íñújí pañévú íhcyóomi ípívyéjtsocóomí Pírípovu téené íñújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyéé tsúcájá muha méícyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píívyéébeke díbye íhjúvahíjcyátsihvu téhí úníúvu. Átsihvúu muha méúwaabó walléémuke múúhadívú píhcyáávemeke. ¹⁴ Áámé pañé íjcyalle Tiatíirá cóomi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujñnuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráavyehíjcyárolle botsii dífbyere pááábóneri cahcujsó Jetsóodítýú íjcyané uwááboju Páavoro úwaabóne. ¹⁵ Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé íhyájkímuma. Áané boonétú múúhake neéle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiááne Píívyéébeke o cahcujsóné ámuha menéhajchííjyu. Ehdúu múúhake íñééne íhjúvahíjcyátsihvúré coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyu Píívyéébeke díbye íhjúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté bádšjícájádívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej tééveriyé íná pájtyeíñé wáájacuhíjcyáledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mityane dsíísike úcuhíjcyá diityémá téené hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjuto tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhstútuube Píívyéébe wákímyéi múnáa ámhakye pajtyéteju uwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhake nehíjcyalle píváijyúvájucó. Áanéj taíchoríi Páavoro ílluréjuco úhbane díllé pañe íjcyabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o neé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucó díbye íjchivyéné teenémáyé díllédítýu.

¹⁹ Áánéllíihyéé íavyéjute íñé hallúvucó ídsííd-sívájucóóitýúné maatyóbá diityétsí Páavorómútsikye íékéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. ²⁰ Áamútsikyéé diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíómútsí živeekí méhcóomí pañe páhduváre nénehji uwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóiyónejñivari?

²² Ááneréjucó pámeere nééne ímiááne tehdu diityétsí méénuhíjcyáne. Áánéllíihyéé awáá ávyéjute diityéké táuhbá díbye íwajyámúúné ityácórcjómútsikye iwápáájco. ²³ Ahdújucó díbye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóojá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejñnetu.

²⁵ Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píívyéébeke íhjúvahíjcyá pécójpíñéjuco meíjcyáronáaaca. Téhduréhjáa dífbyeke idyúúruváne diityétsí májtsiváne tsijtye teene cúvéhóojari íjcyame lleebúacunúhíjcyáhi.

²⁶ Áronáacáhjáa peecúteré tétsii úúvéacunúneri lléhowááne páhyúbáne tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítýú úwáñehííñé cóhribáhi. ²⁷ Áánaacáhjáa tééjá tehmeébe icyúwátsihdyu ájkyeebe ítécunú páneere lléhowááne páyújcatýéne. Aanéhjáa íjtsúacunúúbé tsúúca díbye úmíváne. Áánéllíihyéhjáa ícyávaájco újcuube illííhyánúmeíki. ²⁸ Áronáacáhjáa Páavoro néehíí:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyénero muúha.

²⁹ Áánéllíihyéhjáa peete ípíúváne íñcúí diityétsi éllevu peebe illityécunúúbé. Áánemáhjáa mímóúúvetéébe diityétsi líííñévu. ³⁰ Áánemáhjáa ílluréjuco díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

³¹ Áánéllíihyéhjáa dífbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mecáhcújtsó ámuha mépájtyeteki.

³² Ehdúháa dífbyeke íñétsihdyu uwáábomútsí dífbyeke pámeere íhyájkímumájucó. ³³ Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye díbye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa ílluréjuco díbye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye íhyájkímumájucó. ³⁴ Átsihdyúháa diityétsikye íhjúvahíjcyátsihvú

itsájtýmútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúuca icyáhcújtsóneri.

³⁵ Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjute wallóó tehme múnáake ditye íñéete diibye cúúvéjá tehmeébeke íllurjúco díbye íjchívyétso diityétsikye.

³⁶ Ahdújucóhjáa ditye dííbyeke nééténelii neebe Páávoróke:

—Avyéjutévá néé ámuútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa íllurjúco mepej.

³⁷ Áronáacáhjáa Páávoró néé diityéke:

—Muurá íñe mútsikye ñná néétuméré míamúnááj píínévú iwápáájcomútsikye cuvéjaanú romáánómúejtési téhdure muhí meíjcyané waajácúháámíma meíjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé mútsikye íjchívyétsóné teevéтарыe? Aane tsá muhí ayánéwu meímíllétúne. Óvíi ihdyu iye itsááne mútsikye íjchívyétsóváme.

³⁸ Ehdúhjáa dityétsí néene úúbáalletémé avyéjutéke. Ááneríhjáa mítyane íllityémé romáánómúejtési íjcyané waajácúháámíma dityétsí íjcyáneri. ³⁹ Áanéllíihyéhjáa diityétsí éllevu ipyééne ídátsojímíyémé diityétsídívu. Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wáalloone técoomítyu. ⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Rídíá javu úújetémútsí cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu íllurjúco pééneé.

Tetsaróonicárí ditye ííborívaténe

17 Aaméhjáa Páávoroo, Tsííraá, Timotéoo, éhdume péhíjcyámé pajtyé Ajpííporii, Aporóoniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihí íjcyaja imúnáa jodíomú pihcyááveja. ² Áájá pañévúhjáa wáyeeévejcóójí Páávoroo imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápíhchúújyúva. ³ Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéké Píívyéébe ihjú uubálle múnááhjáa cáátúnuhíjcyané néhdújuco Crijto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjveebe tsííñe bóhíñe. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyáábedítýú ámuúhakye o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoroo néénelii tsaate imúnáadítýú tsúuca cáhcújtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcújtsó ímíámé íjcyame tsúucajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléemú avyéjúméhjíúvú néeme cáhcújtsóhi. ⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevétsojte cáhcújtsótómé íñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnáa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake ííborínútsihdyu Jatsóo javú péé Páávorómútsí néhcovu diityétsikye itsájtýe técoomí avyéjuté éllevu. ⁶ Aaméhjáa diityétsikye íájtyúmtúnéllí diibye Jatsóokéréjuco tsíjtye cahcújtsó múnáama tsájtýene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívu iúújetétsóne néemeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama wájtímútsikye áanu Jatsóo íhjávu tsáimíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjíjuco íhjávu néé ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúh-

bajúúnetu. Nehíjcyámé tsíjívá avyéjuube íjcyane Jet-sóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye néene técoomí avyéjuté má tsíjtye tétsí íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹ Áronáacáhjáa ditye Jatsóómú múu áhdómeídyú meenu ditye íácádsíjcaáyo diityéke. Ahdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyo.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Áijyúhjáa tépejco cahcújtsó múnáa íjchívyétsó Páávoroo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áamútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáa pihcyáávejávu. ¹¹ Tsáháhjáa tétsí múnáa Tetsaróonicá múnáadú néétune. Ímíhyéhjáa lleebú-cunúhíjcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébe ihjú uubálle múnáape cáátúnuhíjcyánéhí pañe iwáájácu ímíámé téhdújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchíjyú. ¹² Áamedítýúhjáa mítyame cáhcújtsó jodíomuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyéjúméhjíúvú néené walléemu. ¹³ Aanéhjáa tsúuca Tetsaróonicárí íjcyame jodíomú waajácú Páávoroo Beréari úwáábohíjcyané Píívyéébe ihjú. Áanéllíihyéhjáa téhullévú ipyééne tsííñe ííborínutémé diityéke. ¹⁴ Áanéllíihyéhjáa ícúu wallóomé Páávoróké díbye ipyéé móóá úniúvú tétsíhvúré Beréavu Timotéomútsí Tsíírama cóévánaáca. ¹⁵ Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye íñéé ícúu dityétsí ipyéé dííbye éllevu.

Páávoroo Atéénari

¹⁶ Áamútsikyéhjáa téhmebe íítehíjcyá mítyane técoomíyí ditye dúúrvahíjcyané níjcyotájteke.

¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllíi téeneri ihjúvahíjcyaaabe imúnáama tsíjtye Píívyéébeke dúúrvahíjcyámema pihcyáávéjé pañévu. Ihdícyátsíhíjvúhjáa icyábúúvémema íhjúvahíjcyaaabe téeneri. ¹⁸ Áábe-máhjáa 'epicóóreo' némeíñe uwááboju úráávyehíjcyámema tsíjtye 'ejtóico' némeíñe uwááboju úráávyehíjcyámé íhjúvahíjcyáhi. Áamedítýúhjáa tsaate néjcat-síhi:

¿Muhdúami tsáma áanu íhjúwábá meke nehíjcyaj? Áánetúhjáa tsíjtye néehíi:

—Tsííñe píivyéébémú íhjú uubálle múnáajpíubá diibye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyeé Jetsóó dsíjveebe bóhíñbedítýú íjcyané uwááboju úúbállehíjcyanéllíihí. ¹⁹ Áábekéhjáa tsajtyémé ípítyácócat-síhíjcyátsíhvu 'Areóópago' némeítsíhvu. Áánemáhjáa dííbyeke néemeé:

—¿Aca tsá múúhakye u wáájácútsóityuró ímíñeúvú béhné uwáábójuma u tsáánevu? ²⁰ Muurá múúhakye u nehíjcyané tsáhái tsáijyúubaré muha melléébotúne. Áanéllíi muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú ñná nééiyóné múúhakye u nehíjcyáne.

²¹ Ehdúhjáa dííbyeke néeme Atééna múnáama tsííñe ííñí múnáa íjcyame. Aaméhjáa íñerí íjcyatúmé pájyuvaré úbállécatsíhíjcyá páhduvaré néené uwáábó illéébone.

²² Áámekéhjáa Páávoroo néehíi:

—Ámuúha Atéena múnaaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíñehji mecáánivahíjcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrvahíjcyátsihjírí o péhíjcyaaabe ó áj-tyumí ñcúvé wajíí hallútú illu néene cáátúnúmeíñe: “Mewáájácútúné Piivyéébe wáabyuta.” Aane muurá dííbyedítú ámuhakye ó úwáábohíjcyá eene dííbyeke wáájácútúmeré ámuha medúúrvahíjcyáábedítú.

²⁴ Diibye ihdyu Píivyéébe páneeréé múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóobe. Diibyeé muurá ípívyéjtsó íñújíma páneere ívéhóowari íjcyanehji. Áanéllí páneere íjcyá dííbye tájpiye. Aabe tehdu apátsiíyé íj-cyáíyónejíí mřamúnaa méénúné duurúváj pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dííbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpi íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítúré tsááne bóhíma méijcyáhi. Áhdure panévare íñe múhduná téene tájpi méicyahíjcyáne dííbyedítúré tsááhíí.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítúré íñe múhdumé íñújíri méijcyámeke lííyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújuco díbye éévecúné kíahjí méijcyáíñé múijyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube dííbyedi meřtsámeihíjcyáne nřjáutu íht-sútúnetu mewáájácú méhdítu kíá íjcyátúróobe. ²⁸ Muurá dííbyedítúré tsááne bóhíma méijcyá éh-néhjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píivyéébej tsíime.” ²⁹ Aane tsúúca dííbyej tsíime méijcyame tsá meřjtsúcunútyuró eene panévaturé mřamúnaa óoró-tuú, nééwáyutuu, dsíídsituu, nícyohíjcyánehjdú Píivyéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyúúvú pevénéré ítéccunúhíjcyaaabe mřamúnaa iwáájácútúné hallurí ehdu méénuhícyáne. Áronáa ícyooca pámeere mřamúnáake nebe ímityúné méicyahíjcyáne meřhvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú méicyahíjcyáne iwáájácú dú mééma ímíbájchóiibye ípyéé imyéménuube Jet-sóo tééveri. Aanée muurá meke waajácútsóobe dííbyeke íbóhíítsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsííjívémé tsííñe bóhíínetu íhjuváneeri illure tsaate uuhívaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehíí:

—Muha ihdyu méimíllé tsíijyu tsííñe téénetu u íhjuváne melléébúccunúne.

³³ Áamedítúhjáa tsúúca tsaaté múnaa cáhcujtsómé dííbyema nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaaabe Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeísihvu dóbéévehíj-cyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehjí íjcyá diityéma.

Páávoró Coríitori

18 Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úujeté Coríitovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébe imúnáajpi Akíírake Póótó íñújí múnáajpiíkyye. Téijyúhjáa téhdure botsíi wajtsííbe Itááriá íñújítu mewa Pírítíírama, Ávyéjuubeváa Cáráóodio pámeere Róómari íjcyáne jodíómú íjchívyéíñe néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjuco íjcyane diityétsikye íwákimyéityu ípíáábo téeméné wákimyéí imyéénuhíj-cyáneíllíhye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanedú nééne nujúwááne. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyééévéjcoo-jívádú pehíjcyaaabe imúnaa jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítúyú íjcyáne uwááboju

imúnáama tsijtye imúnaa íjcyáturómeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áanáacáhjáa tsúúca Tsííramutsi Timotéoma wajtsí Matsedóóniá íñújítu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyejuco Jetsóo dítyéé téhmehíjcyaaabe Críjto Mepájtyetétsoobe íj-cyane. ⁶ Ehdúhjáa díbye néerónáa dííbyedítú nehniwu íhjuváme. Áanéllíihyéhjáa ílluréjuco díbye diityédítúyú ípyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá halluríyéjuco teene ámuha medsíjívécóoca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallurí tene íjcyatúne. Áhdícyane jodíómú íjcyáturóme éllévuréjuco o pééíñe diityékeréjuco o úwááboki.

⁷ Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úujeté Jójto jávu teenéhjáa pih-cyáávejá úníuríyé íjcyaaabe tsúúcajátújuco Píivyéébeke dúúrvahíjcyáábe jávu. ⁸ Áijyúhjáa teene pihcyáávejá avyéjuube ‘Críjpoó’ némeílyé cáhcujtsó Jetsóodítúyú íj-cyáne uwááboju pámeere íhyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Corító cóomi múnáadítú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹ Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóo naavédú nééne páñe íbóhówáávéne néé dííbyeke:

—Ímíchi díícyáne éhniíñevu dúwááboco íñerí íllityé-tuubére. ¹⁰ Íjcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íj-cyáímye. Áanéllí ehdu uke o néehíí. Áábeke o íjcyátú-coocájííva múha uke muhdú méénuúhi.

¹¹ Áhdújucóhjáa tsáne pijcyábáj pñénuvú tétsii Coríitori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyáne Píivyéébe íhju.

¹² Áijyúhjáa Acááyá íñújí avyéjuube Garióo íjcyánaa tsaate imúnaa jodíómú cáhcujtsótómé ípítyácóccatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye ávyéjúube éllévu díbye ímityunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³ Áánemáhjáa dííbyé hallúvú úúballémé dííbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééne tsíjítóríyé mřamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dítyévá Píivyéébeke idyúúruvaki.

¹⁴ Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballénéllí díbye íhjuváyíyóné íhdéré diibye ávyéjuube Garióo diityéké néehíí:

—Íhdyúhde tehdújúcooíyó dííbyema o ímíbájchóiyóné díbye ímityuné méénuca. ¹⁵ Áánetu ámuhá taúhbaju nééne tsíjítóríyé díbye tsáápihdítúyú íjcyáne uwááboju úwáábohíjcyáhajchíí wa ihdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcsíj. Tsá o ímíllétú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco díbye diityéké wáloone tétsihdyu. ¹⁷ Áronáacáhjáa pihcyáávejá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu íkéévéébeke wápáajcú diibye ávyéjúúbé úmíwávu. Áróneríhjáa tsá díbye íccúvetúne.

Páávoró Ajiokíívu íóómísihdyu tsííñe uwáábovu pééneé

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséékeréa’ némeí mujcúvú béerómeí tsanéhjáa ímíááneturé imyéénuíñe íñéeneé

uubálle. Ehdúhjáa méénúmeíbyé Tsííríá iíñújivu ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtso múnáake ipítyájcóne peebe Akííramútsima tshahíyí teene Tsííríá iíñújivu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tét-sihvu Akííramútsí mewa Pírítíírama cóéváitsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu pihcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájááneúvú dityémá ijcyaki. Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétúne. ²¹ Áánemáhjáa dítyéké pítyájcoobe néehíi:

—Áronáa ó ímíllé o péene Jerotsaréevu. Aabe óvii Píívyéébe ímílléhajhíi tsiíne ámuhákye ó uujévahi.

Ehdúhjáa iíñéne péjúcoobe tshahíyí teene Éépetsótu. Áánétúhjáa Akííramútsí díbyedítú coévá tétsihvu.

²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébe tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³ Átsihyíhjyáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíne pehíjcyaaabe Garáátsíámá Pírííjía iíñújícúri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsuobéré técomívadu.

Éépetsóri Apóoró úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadrííá cóómi múnáajpi jodíómuube Apóoró teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwáaboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébe ihju. ²⁵ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meurááveyejító tsaate díbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyané uwáábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávejávú pañévú ñnerí núhnévetuubére. Aanéhjáa díbye nájkevádú Akííramútsí díbyeke ihjávú itsátyéne botsíi ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri mééma méenune. ²⁷ Aabéhjáa ímíllé Acááyá iíñújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ími íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu dítye tsaimíyé iwáátsúcúpéjtso díbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébe Píívyéébere túkévéjtsóneri píaábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnaa jodíómuke nehíjcyá díbyéjuco Jetsóó Críjto Mepájtetyetsoobe íjcyane Píívyéébe waajácúháamítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllii tsáhájucó dítye ñná néétune.

Páávoró Éépetsóri

19 Aabéhjáa Coríitori íjcyánáa Páávoró íjchí iíñújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjyáa íjcyámé tsaate Píívyéébe cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó uráávyehíjcyáme. ² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu tsúuca díbyé Apííchó ámuhá pañévú úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejíva díbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa neebe dítyéke:

—¿Acáa ñné uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóáávu tsótsohíjcyané uwáábo.

⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáanéjucóhdée díbye Jóáa tsótsohíjcyané ímityúné íjcyahíjcyanéhjé íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu dítyéké nehíjcyaaabe díbyé boone Mepájtetyetsoobe Jetsóó uwáábóíbyeke dítye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímé díbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébe ihjyúvúné tujkéveri díbyé Apííchó dítyé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjiri il-léébótúrójúhjiri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere túkévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé dítyédívú íuwaáboju bóhówajtsóne.

⁷ Aabéhjáa dítye Píívyéébe Apííchó dítyé pañévú úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúu nuhbává imúnaa jodíómú pihcyáávejávú pañévú úwáábohíjcyá ñnerí núhnévetuubére. Aabéhjáa míamúnáake téfbúwátsohíjcyá Píívyéébe avyéjú icyánejcúvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcújtsóne. Aaméhjáa nehíwú ihjyúvahíjcyá teene Jetsóodítú íjcyané uwáábotu páme úmíwávúre. Áánélliihyéhjáa Páávoró dítyédítú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama 'Tirááno' némeíbyé uwáábojavu. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjuco dítyéké úwáábohíjcyané míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúuca pámeere Áátsiá iíñújii múnáa lleebójucó Jetsóodítú íjcyané uwááboju díbye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúuca lleebóhi. ¹¹ Áijyúhjáa díbyej tééveri Píívyéébe méenuhíjcyá mítyane méénuráityúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa díbyé miñúba-jáanema íwajyámúné chéméméhji éllevu dítye tsájtýeróneri tsúuca bóhíhíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhjí íchívyehíjcyáhi.

¹³ Áijyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémúke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé ímíllérá Jetsóó mémeriyéjuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú dítye íjchívyé éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóó mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa ímíllérómé imyéénune jodíómuube Et-sééba llúúvájte avyéjúubej tsíímé 7-meva íjcyame.

¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáapí pañétú díbye naavéné néehíi:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa neébere díbye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe dítyéké méénúnetu ílluréjuco dítye wáane tééj pañétú íévejtéhjiréjuco wájyamúvátumé díbye túúvátsonéhjíma. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátumé iwáájacúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcújtsójucóómedítú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné íjcyahíjcyanéhjé. ¹⁹ Áánétúhjáa apíichojte ténéhjé waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsoné pámeere ítteneriye. Ááné pañéhjáa íjtsúcunúme dsídsi wágóoovéné 50 míi. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítú íjcyané uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

²¹ Áané boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááya iñújícú íááhívetétsihdyu botsí Jerotsaréevu ipyééíne. Áhduréhjáa nehíjcyabe teene Jerotsaréetu ipyééíne Róómávuú. ²² Áánéllí-ihyéhjáa íhde wáalloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánétúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá iñújívú.

Éépetsóri ditye íbórváténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítúyú íjcyané uwááboju úwáábohíjcyané hallútú cáhcújtsotúmé páhduvére dáríívehíjcyá cahcújtso múnáake. ²⁴ Tsaaphjyáa 'Deméétrío' némeíbyedítúyú tujkévané. Diibyhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu 'Díána' némeíñe níjcyota píivýelledi idíllone idyúúrvahíjcyá náave. Áané hallúvúhjáa mítyane dsíídsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjé wákímyehíjcyámeke ipíhjúcúne néehíí:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímé tsaimíyé meícyahíjcyané íñetu páhtotúme. ²⁶ Aane žíveekí Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píivýéébe íjcyatúne? Ehdú íñéeneri muurá mítyámekéjucó díbye tsíñejcúvúre íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsiíyé íchii Éépetsóri díbye tehdu méenutúne. Muuráhjáubá páneeréjucó Áátsiá iñújírí ehdu díbye méenune. ²⁷ Aane múhdurá teene méemaá. Muurá méwákímyéi téene tájpijyucó meícyahíjcyané méhdivu wágóóóváyáhi. Áhdure diille íhtsútulle píivýelleke Áátsiá múnáama pámeere íñújírí íjcyané mímámúnaa dúúrvahíjcyálla ja tsáhájucó bóhówaucunújucóótyuróne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néenélíi tsijtye icyáyobáavaténe íllu wáñejcóhi:

—Íñóóooj, ehdííwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivýellé Díánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kíavú técoomíyí mímámúnaa iibórvátétsíhi. Áánáacáhjáa Matsedóóniá múnáajtét-sí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbenuhíjcyámútsikye líiúcuíñumé ditye píhcyáavehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá íhjúvatéíyónáa tsá cahcújtso múnáa dílbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iñújírí múnáa ávyéjute dílbyeke wáájacúmé néé tsaatéké ditye íñéé dílbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áánáacáhjáa ihdyu mímámúnaa iibórváa teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú íñéllíihyé ímichi ipíhcyaaavéne. ³³ Áánáacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáadoróké cátuju díbye diityé úmíwávú ipyééne íhjúvákí. Áhdújucóhjáa íhjúvú díbye íhyótsírí díityéké néerone cúúvéhulléréjucó ditye íjcyaki.

³⁴ Áronáacáhjáa 'dáij' néétune tsiíñe íllu wáñécohíjcyáme:

—Íñóóooj, ehdííwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivýellé Díánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéécú hórá hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájacúnema.

³⁵ Áámekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivýétsómeke néehíí:

—Ámuúha tamúnaa íñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhneé cáámetu áákityéné neewáyú píivýelle Díánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúyónejívari. Áánéllí ílluréjucó metáchúúréévéne cúúvéhulléréjucó meíjcyane. Aame íñá mémeenújúcohdí ímíñéúvú íjtsámeítyúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllévu ámuha metsívamútsí tsá íñé ímityúne méenutúne. Áhdure tsá dítyétsí méduurúvaja tútávajtsotúne. Aamútsí muurá tsá íñá ímityúne íhjúvatú mépi-ivyéllédítú. ³⁸ Áhdícyane Deméétrío íwákímyéi múnáama tsaatédtúyú ímityúne íjyáacunúhajchíí óví píé ténéhjé ímibájcho múnáa éllevu teene ímibájchoki. Muurá téenélíi íjcyané ténéhjé ímibájchotsíhji. ³⁹ Ááne-ty ávyetá íhnhó néene íjcyáhajchíí múu íhvejtsó páñétúéhullévú tene ímíbbáavyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó néene máhallúrí ténetu menéétsámeíyóne. Tsá muurá íñá menéétyuró íñe ícyooca pájtyene páñétúejte meke díllóca. ⁴¹ Ehdúhjáa íñéene ílluréjucó díbye díityéké tsújaucúne.

Páávoró Matsedóóniámá Gréétsiá iñújícúvú péeneé

²⁰ Aaméhjáa ííbbórvátétsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhjúcúne túkévejsóhi. Átsihdyúhjáa díityéké ipítyájcóne Matsedóóniá iñújívúréjucó díbye péeneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhívebe díityéké tsápítsóhíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréétsiá iñújívú iúújetétsihyí íjcyá pápíhchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsaahíyí Tsííríá iñújívú pééyónáa tsaate imúnáa dílbyedítúyú ímityúne pítyájcámeíñe iwáájacúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iñújívúre tsiíñe íóómííñe íjchityu. ⁴ Áábemáa o pééíñáa múhtsikye náhbenuímé múhtsí íhdéjucó Tóroóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé ílluúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtét-sí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoo, Timotéoo, Áátsiá iñújírí múnáajtét-sí Tííkicyómútsí Tóroópimómaa, éhdume. ⁶ Áánétúikyée muhtsi mecóévamútsí óórítúne pááa májchómeíhíjcyané wañéhjé pajtyétavu botsí Pirípotu tsaahíyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu díityédívú Tóroóavu. Átsihyí muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoró Tóroóa múnáake ááhívéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúcoóvejcoójí medóbeévéne pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pécojpiñévújucó tsíjyú muha mepéjúcoóíñéllíihye. ⁸ Téijyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévú peetéháñej tééveri. ⁹ Áánáacáa ováhtsáwu 'Éóóotico' némeíbyé ácuúacunúhíjcyá páhoowa nétsihyí. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallúrí baavu áákityéébe dsíjívéhi. ¹⁰ Áánéllíihyé Páávoró ícúí íñíityéne dílbyeke íamabucúne néehíí:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhíróobe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíñe cáámevu néríivýéébema muha pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaaavéne. Áané

boonétúu idy tsiíne íuwaábó cámahjácoobe tsít-sijnéu. Átsihdyúu ílluréjuco muha mepééneé.
 12 Áánetúu tétsii múnaa ihjyáhañévuréjuco péémema diibye ováhtsáwu péeneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóroóatu Miréétovu ditye pééneé

13 Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoró múúhadítýú coévá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cúújúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dífbyeke muha meújcuki.
 14 Aamée muha técoomítýú dífbyeke meújcúíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. 15 Átsihdyúu muha mepééme tsíjyu 'Kííoo' némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjyooji méúújeté 'Tsáámoó' némeíñé caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mécúwaté Trojíírióvu. Áané tsíjyúu botsii muha méúújeté Miréétovu. 16 Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoró íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecójtéé wañéhjé mepájtyeíñe. Áanéllihyékýe tsá díbye ímíletú muha Áátsiá íñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne ícúu muha téhullétú meóómítyúronéllíhye.

Páávoró íhjuvúné Éépetsó cahcújtso múnáá túkevjtsojtéma

17 Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáá túkevjtsojtéke. 18 Áamekéé neébe: —Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá íñújivu o wátsítujkénújyu o ícyahíjcyáne. 19 Muuráhjáa tamúnaa jodíomú íjcyarómé oke páhduváré dárívéneri támeílybéré Píívyéébé wákimyéí ó méénuhíjcyá íiná néétuubére. 20 Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboíñé patsíhjívávuré úwáaboobéré o péhíjcyánetu. 21 Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjima ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhújtso ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. 22 Aabe íñe ícyoooca tsiíne o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri muhdú táumíwa íjcyane wáajácútuúbe. 23 Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu tééneri Píívyéébé Apííchó tsúúca oke waajácutsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojáuube o ícúbáhrámeíñe. 24 Ároneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllerá Píívyéébé meke iwájýúne mééma mepájtyetéíñe méénúné uwáábojvú Jetsóó oke níwááveíñúné o níjkevané.

25 Ahdícyane ámúhakye o néé íñe múhdúméj píñévu Píívyéébé avyéjtu íjcyáné uwááboju úwáaboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjucóóityúne. 26 Téhdure ámúhakye o néé ámuha mewágóóóvéhájhíí tsá táhallúrí tene íjcyáityúne. 27 Muurá tsúúca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. 28 Ahdícyane tsáma téííbúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte meíjcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóó tujpácýó wágóóóvénej tééveri díbye újcúmeke. Muuráhjáa dítyédívú ámúhakye níwáávebe Ípííchoj tééveri dítyé túkevjtsojte ámuha meíjcyaki. 29 Áronáa ó waajácú íchihdyu o

pééne boone tsaate múhdurá íuwaábóneri íllure díityéké tútávájtsóíñé éhne múne oohíbyé obééjá-muke tútávájtsódu. 30 Áhdure íjcyaimyé tsaate ámúhadítýuré ímíá uwááboju tsíjítóriyé átéréenéhjé úwáaboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. 31 Áanéllí tsáma téííbúwá méíjcyaco éhne pápíhchúu píjcyábá hajchótá támaatyóu o wáágóone ámúhakye o úwáábohíjcyáné meítsáávénema.

32 Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óví dífbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwájýúne díbye ácuíjcyáné uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. 33 Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsíídsídívú áhdoobe éhneva múnáajpi o íjcyaaabe ímíá wajyámuma o íjcyáíyóneri. 34 Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréí ó wákímyeíhíjcyá óoma íjcyámema muha mepáhtone meújcuki. 35 Aabée muurá ámúhakye panéváturé ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáát-sóméhjike mepáábo éhnehjáa Ávyéjuube Jetsóó íllu nehíjcyáné o ítsáávénema: "Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne éhníñevu."

36 Ehdúu dítyéké íñétsihdyu Páávoró Píívyéébema íhjuvúva míomúúvéneíllí muha téhdure mémímóuuvéhi. 37 Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábíñúhi. 38 Aamée múúhakye pícyohjé cúújúwamívú díbye 'tsáhájucóbá tsiíne oke ámuha maájtyúmítyúne' néeneri kímóóvemére.

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

21 Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú 'Cóóó' némeíñé caapáhovu. Áané tsíjyúu muha méúújeté 'Róódaá' némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsii muha méúújeté Páátarávu. 2 Átsihvúu muha tsíímívuréjuco mepájtyene Peníítsiá íñújivu péémívu. Áámíríyécúo muha mepééneé. 3 Aamée muha 'Chíípere' némeíñé caapáhó náníñéjcuri meíñeíñútsihdyu mepéhíjcyámé méúújeté Tsííriá íñújivu. Áameíkyé muha Tííró mujcójuvu mécátsúúveté tétsihvu tsane pííchuta íjchívyeki. 4 Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemái méíjcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé díbye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apííchórehjáa dítyéké túkévéjtsóneri. 5 Aamée muha técoomíyí téhajchótá méíjcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojvu. Áamemáa muha pámeere memíhmóóbáne Píívyéébema méihjyúváhi. 6 Átsihdyúu muha ílluréjuco dítyéké mepítyájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañevu. Áané tujkéveríjyucóo ditye óómíñe ihjyáhañevu.

7 Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahíyí mepééme mécátsúúveté Toremáidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha méúújetémema méíjcyá tsájcoójí. 8 Áané tsíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréevu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkevjtsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáabori úllehíjcyáábe jávu. 9 Áábej tsíímée píñééhójtsímeva wal-léemú tájvatúmé íjcyame úbállehíjcyá Píívyéébere díityéké ájcúné íjtsaméiyi íiná pájtyeíñe iwáajácúne.

¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meicyahij-cyánaa Píivyéébé ihjú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhake ááhíveebe Páávoró ocájjímííhé iújcúmííheri íhyójtscuu, íjtyúhaacyuu, íjcyane ichiácómeííne nééhíí:

—Píivyéébé Apííchó muurá nehíjcyá ílluva ditye ííne ócájjímííhé aabájáabeke Jerotsaréevu ichíjchúúbeke íhvétsoííne tsíííne ííńjji múnáá hójtsí pańévu.

¹² Ehdúu díbye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké díbye ipyéetu téhullevu. ¹³ Áronáacáa múúhake neébe:

—ǵííneri ámuha mekímoovéné ídátso oke pajtyéhi? Tehdu apááńéeré oke ditye chíjchúíńejíívari. Óvíí néhi ihdyu oke illííhyanúhajchíí lliihyanúme Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsońe hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhake díbye néénéllii muha dííbyeke menééhíí:

—Óvííkyéhde muhdú Píivyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha ílluréjuco meímíbájkímíyííne mepéene Jerotsaréevu. ¹⁶ Áamemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha méúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhívéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu méúújetémeke tétsíí cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Áané tsiijyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áánaacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáa túkevjtsojte. ¹⁹ Áamedívúu muha méúújetémeke Páávoró úúballé ímííneuvú muhdúhjáa Píivyéébe jodíomú íjcyátúrómé pańévú dííbyeje téeveri méénuhíjcyanehjí. ²⁰ Áanélliihyéé duurúvámé Píivyéébeke ávyéjút-somé. Áanemáa néeme dííbyeke:

—Ehdííivane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíomudítú cáhcujtsóju-coorómé úraavyépi Píivyéébe Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdítu uuva u úwáábohíjcyané téenetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíomú tsíííne ííńjji íjcyámeke ditye téeneri íícu-véjúcoótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdévúu íicyahíjcyajító íhvétsońe íítsíímeke íkíhdyahírot-sójúcoótuki. ²² Aane ííne ǵmuhdíí teéne? Muurá ííne tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye. ²³ Áanéllii ú méénuu uke muha menéhdú. Íjcyámé íchihyi múúhadítú pńíneehójtśmeva wajpíímú ípyéé ímíááneturé ímyéénuííne ííééneí méénutúme.

²⁴ Áamema tsaméhjí meúcújcatsííne méímíbájkchót-saméí duurúvájá lluuváábedívú memúnáa méénuhíjcyádu. Áané boonétú ú áhdoó díityémá ditye íbyééromeíki. Áijyu úhdítu íhjúvahíjcyarómé neé álliúré íjcyáneri íhjúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píivyéébe Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúne téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánetúu ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíomú íjcyátúrómé Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune ímyéénútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícuvémeííne iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii,

dsííjvéne iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsíityúne. Ehdúu néeme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pańévu

²⁶ Áhdújucóo díbye díityémá pńíneehójtśmevámá iúújcatsííne pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pańévú iúúballé tééjá tehmeébeke múhdú coojívatú íímíbájkchómeííne íńjkévaííne botsíí páńétúétsihvu Píivyéébeke íícuvéííne iyáábeke itsájtyeki.

²⁷ Aanéhjáa tsané tsemáanatu íńjkévaííne ditye néene tsúúca níjkévaríjyucó íjcyánaa Áátsíá ííńjji tsáané jodíomú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pańe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme. ²⁸ Áanemáhjáa kéevánécoba néemeé:

—ǵÁmuúha íjraéemuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwáá-boobéré péhíjcyaaabe ímityúne íhjúvahíjcyá méííńjji múnáadítu. Áhdure Píivyéébe Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju néene tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúne íhjúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá ííne íjtye gríéégómuke tééjá pańévú iúácóneri tútavájtsoobe tééjá pańe ííne ímityúne úújétyúrotsíí.

²⁹ Áhdúhjáa néeme Jerotsaréeríí Éépetsó múnáajpi jodíomuube íjcyátuube Tróópímómá dííbyeke íájtyumíńéllííhye. Aanéhjáa íjtsúcunúme Páávoró dííbyeke úacóné tééjá pańévu.

³⁰ Ááneríhjáa técoomí múnáa íbóríbaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íekéevébeke lliúcuííń áachívu. Áanemáhjáa wátajcómé tééjá lle-hówááne. ³¹ Aaméhjáa dííbyeke lliíhyanújúcoóíyónáa tsúúca úúballé úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. ³² Áanélliihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ípíhjúcúmema dsííneecunúme téhullévu. Áamekéhjáa íájtyumíne íhvétémé dííbyeke iwápáácohíjcyánetu. ³³ Átsihdyúhjáa dííbyeke tsodáhómú avyéjubéréjuco íekéevébebedívú taúhbáné ditye íhíjchu úwáńehííneri. Áanemáhjáa tétsii íjcyámeke dííloobe muubá díbye íjcyane, áhdure ííne hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune. ³⁴ Ááneréjucóhjáa páhduvaré mítyane ditye íhjúvámé pańe tsá díbye lléébotú muhdú ditye néeneé. Áanélliihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dííbyeke. ³⁵ Áhdújucóhjáa ditye íhcyóomívu itsájtyéébeke tsájá nítyéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuííńné míamúnáa íjyévé 'áádíkye mélliihyanu' néemere úráavyéńéllííhye.

Páávoró íhyallúvú íhjuváne

³⁷ Áábekéhjáa ditye íhjá pańévú ááhívétsóíyónáa neebe díityé avyéjúúbeke:

—ǵA tsá o íhjúváityuróne?

Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—ǵAca eene ú píivyété gríéégómú íhjúví u íhjuváne? ³⁸ ǵAca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnee ímityúmeke u újcúmema ííneubará píivyétúné ííńjji u

péene ímityúné múúhá iñúñj ávyéjúúbedítýú u ít-sámeíhíjcyaaábe?

³⁹ Áanélliihyéhjáa Páávoró neé dííbyeke:

—Muará ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iñúñjiri íjcyacóómí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyucó oke daacu tsáraahóvú o íhjúva míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa dííbye ávyéjuube íhvéjtsóobe nítyéwááhyó hallútú díityéké íhyójsiri neéne ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáíívyénemáyé íhjúvaabe heeberéómú íhjúri.

22 Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámuúhake táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa díbye heeberéómú íhjúri íhjúvánéllii ímíñeúvú lleebúcuné dííbyeke.

³ Áamekéhjáa neébe:

—Oo muará jodíómuube Tsiríítsiá iñúñjívú Táátsó coomívú oke ditye tsíímávaábe. Ároobé ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áabeké oke Gamaríéé úwáábohíjcyá méíhdé múnááuvúhjáa úráávyehíjcyáné taúhbaju. Aabéé ó ímíllehíjcyará múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke o íícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muará ícyooca ámuúha. ⁴ Ároobé táwajácútubáané íñe ímíáájú cahcújtsó múnááhjáa íjcyámeke o dsííjvétsó ímityúné ó dáríívehíjcyá dítyéváa téénetu íhvétérokí. Opéé ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muará llúúvájte ávyéjúúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okéé waajácúhaamínema iwáalloone Damájcori íjcyáné cahcújtsó múnáa éllevu. Aabéé téhullévú tsúúca o péé oováa o dóhíñjúnémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye íícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóne

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanéé Damájcovu oke ditye wáalloobe juuváyí o péhíjcyarónáa cójípíñe técoomíj píhíhvuréjucó péécutéré óhdivu ávyétá íhnáhó neéne péeté cádiivyné cáámetu. ⁷ Aanéé oke íjcaáyó baavújucó. Áabeké oke Jetsóó o ájtyúmítuube neéhií: “Tsáo Tsááoroj, zíveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸ Áanélliihyéé o neéhií: “¿Aca múha uu, Ávyéjúúbej?” Áanélliihyéé oke neébe: “Oo Jetsóó Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaábe.” ⁹ Aanéé téjyú óoma íjcyame teene peete íjtyúmíneri íllityéhi. Ároméé ihdyu tsá lléébotú díbye óoma íhjuváne. ¹⁰ Aanéé awáá ehdu oke díbye neénéllii o neé dííbyeke: “Ávyéjúúbej, zaanéhaca íñá ú ímíllé o méénune?” Áanélliihyéé oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévú uke neeímyé íñá u méénuíñe.” ¹¹ Aabéé teene peete muhdú oke táhálluúúcu cúúvetétsóobe o hálluvájúcoótúúbeke óoma íjcyaméréjucó oke úújetétsóné téhullévú.

¹² Áijyúú ‘Ananía’ némeííbyé tsáa taéllevu Píívyéébéé Moitsééuvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújucó ícyahíjcyáábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabéé itsáane oke neéhií: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsííñe.” Ehdúú oke díbye neénemáyé íñe ímíjyaú ó ítétjucóóhií. ¹⁴ Átsihdyúú oke neébe: “Muaráhjáa tsúú-

cajátújucó méíhdé múnáaúvú cáánivahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíbe íhjuváne u lléébóne díbye ímillédú u íjcyaki.

¹⁵ Áanéllii ícyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúballéhíjcyaaáhi. ¹⁶ Ahdícyane íñerí íjtsámeityuube dííbyedívuréjucó cátoróóvéne dííbye mémeri táuméí Píívyéébeke páneere díimítýú díbye íábájíveki. Áane tsójtsótsaméi.” Ehdúú oke neebe Ananía.

Páávoró úúballé Píívyéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabéé Jerotsaréevu tsííñe o óómiiybe duurúvájá pañévú o úcáávéne Píívyéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú neéneé. ¹⁸ Áanéé pañéé Jetsóoke o ájtyúmíbe oke neéhií: “Íícúí dipye tsíéllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muará tsá ditye íícúvéityú táuwááboju u úúballéróneri.” ¹⁹ Áanélliihyéé dííbyeke o neéhií. “Ávyéjúúbej, áanerá oke waajácúmé ópéé dícyahcújtsó múnáake píhcyáávejájáané pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muará díwákímyéí múnáajpi Ejtééba díuwááboju méénuhíjcyáábeke ditye dsííjvétsóijyú díityémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúú muará ó téhmehíjcyá díitye dííbyeke llííhyánúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúú o neérónáa tsííñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónélliihye.” Ehdúhjáa úúballébe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú ávyéjúúbé hójtsí pañe

²² Aanéhjáa dííbyeke ílléébúcunúhíjcyaróne kéévánécoba neémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáítyuróne! ¡Ílluréjucó mélliihyánu! ²³ Ehdúhjáa neémere íwajyámúúné cáámevu wájójcoméré téhdure bálliiyú wájójcóhi.

²⁴ Áanélliihyéhjáa dííbye tsodáhómú ávyéjuube neé ítsodáhómuke ditye íááhívetso pañééjávú dííbyeke. Áanemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílló íñe hallútú dííbyedítýú ditye íjyáacunúhíjcyáne.

²⁵ Ahdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhíñjuube tsaapi tsodáhómú ávyéjuube tétsihyí íjcyáábeke neéneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyaróóbeke íñá neétume méwátsihcyúhí?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró neéne tsodáhómú ávyéjuube pajtyétsó páñétúéjpihdívu. Neebéhjápeé:

—Tsáma téííbúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhájhíjyú. Muaráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dííbye.

²⁷ Áanélliihyéhjáa páñétúejpi ipyééne neé dííbyeke: —¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné wáajácuháámij?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé.

²⁸ Áanélliihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muará mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíñe waajácuháámí.

Áanélliihyéhjáa Páávoró néehíí:

—Árónáa ihdyu Ilihiyomútsidi téhdure tene ijcyánéllii ó née pañétúejpi o ijcyane.

²⁹ Ehdúhjáa dibye néénéllii fñvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube illityé romáánómuube ijcyáné waajácúháámima ijcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevjtsojté úmíwari Páávoró ijcyane

³⁰ Áané tsiíyúhjáa imíleebe iwáájacúné ímichi fñné hallútú imúnaa jodíómú diibye Páávoródítúú ijyá-cunúne dííbyé hallúvú páhduváré úúbállehijcyáne. Áánemáhjáa neebe ditye dííbyedítúú ijcyáné uwáñe-hííñé itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjútéké llúúvájte avyéjútéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke ijyócujáróobe.

23 Aabéhjáa Páávoró diityédívú fñteebéré néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá ijcyoojívújuco Píívyéébé húmíj pñnévú tsáháturo imityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa dibye néénéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke.

³ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca taúhbaju née muhdú o ijcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene taúhbaju nééné tsiíjítoríyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi o ijcyáábeke.

⁴ Áanélliihyéhjáa tsaate néehíí:

—¿Aca muhdú eene illure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube páñétúejpi ijcyáábedi?

⁵ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Árónáa tsá o wáájacutú dibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube ijcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé: “Tsá múu imityúné íhjúvatú avyéjútédítú.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíkyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye avyéjúté ijcyane. Áanélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehijcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráavyehijcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médílllohijcyá dsíjívémé tsiíñe bóhñe o cáhcújtsónéllíhye.

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii diitye avyéjúté tsaamééré ítsípájújcatsíñe illuréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhjú-cootúne. Áhduréhjáa ítsúcunúhijcyámé níjkyéji múnáama panévaré apííchoháñé ijcyatúne. Áánétúhjáa ihdyu paritséómú cáhcújtsó ténehji ijcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari ijcyánáa diitye paritséómudítúú tsaate taúhbájú uwáábojte néehíí:

—Muurá tsá áanu íñá imityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímíáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médárfñvéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áanélliihyéhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye ítsájtye bíwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóó dííbyedívú íbóhówáávéne néehíí:

—Ímichi díícyáne fñneri áábímeyétyuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréri u úwáábohíjcyádúré idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó née Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illííhyanúne

¹² Áané tsitsíívevúhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ímíááneturé dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímýé fñnéubará ímájchóityúné dííbyeke íllííhyánútúné hajchóta. ¹³ Ehdúhjáa dííbyedítúú pítyácójcatsímýé 40-mevá ehnííñevu ijcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjútémá ítyúkevjtsojté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—Muha ímíáané Píívyéébe lléébónáa mepítyácójcatsí fñnéubará memájchóityúné Páávoróké muha íllííhyánútúné hajchóta. ¹⁵ Áanéllii méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke dibye péjcore ámuha éllevu ítsíva dííbyeke. Árónáa ihdyu méneeco dííbyedítúú ijcyáné íhju ámuha medílló dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúuca máarúcóónuú ámúhadívú dibye úújetétúné íhdéré muha íllííhyánuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítyácójcatsíñe Páávoró beebe iwáájacúné fñcúí tsodáhómu coomívú ipyééne úúbál-leté diibye ííñáhníkye. ¹⁷ Áanélliihyéhjáa tsáapiikye tsodáhómú avyéjúúbeke ípíúvábéke neebe Páávoró:

—Áanu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyéjúúbe éllevu díbyévá íñáñháubá íúúbálle dííbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dííbyeke dibye tsájtyene avyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, éhne cúuvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénéllii ó tsíva áanu ováhtsáwúuke díéllevu díbyévá íhya íñá uke íúúbálleki.

¹⁹ Áanélliihyéhjáa íhdyúétsihvu ítsájtyéébeke neébe: —¿Íñá ú ímíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítyácójcatsí ukévá íñééíñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyéjúté éllevu dítyévá ídíllo dííbyeke íñá dííbyedítúú ijcyáné íhju.

²¹ Áróneri tsá u fñcúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehnííñevu dííbyekévá íllííhyánu árucóónuímýe. Aame néjcatsí ímíááneva imyéénuíñe Píívyéébe lléébónáa ípítyácójcatsíñe. Aamévá dííbyeke íllííhyánútúné hajchótá tsá fñnéubará májchóityúne. Aame ícyooca tehme muhdú diityéké u nééneréjuco.

²² Ehdúhjáa dibye tsodáhómú avyéjúúbeke úúbál-léné boone ípítyájcóóbeke neebe dibye muucá íúúbál-létu teéne.

Ávyéjuube Pééerí éllevu Páávoróké ditye wáalloóne

²³ Átsihdyúhjáa diibye avyéjuube míityétsikye ítsodáhómú avyéjútédítúú ípíúváne née dítyétsí íjúcu 200-meváké tsodáhómuke ullerí pééímýeke, 70-meváké fñjúmudi pééímýeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímýeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáapi fñjuka ímíbájcho dííbyedi Páávoróké ítsájtye avyéjuube Pééerí éllevu.

²⁵ Áámemáhjáa waajácuháámí wáalloobe íllu íñéháámí:

²⁶ Ávyéjuube Péeríij, oo íñe Cáráóodio Ríítsia o íj-cyaabe úuma ó ihjyúváhi. ²⁷ Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú iékéevéébeke Iííhyanúúccóóróobeke tát-sodáhómuma diityédítýú ó dojtúcú romáánómuube íjcyané waajácúháámima dibye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsajtyé dííbyeke diityé ávyéjuté éllevu íñe déjúcotú dííbyé hallúvú ditye páhduváré úúbálléhíjcyané o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñeré ítyaúhbaajúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá íñá íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívét-sóiyóne. ³⁰ Áábeke íñe diéllevu ó wallóó imúnaa íjcyarómé dííbyeke íllííhyanúúíñe pítyácójcatsíñe o wáájácúnema. Áámeke o née ditye páñetu diéllevu ipyéne díhyúmiri íñeé íñe hallútú dííbyedítýú íjyá-cunúhíjcyáne. Ahdícyane wáí díícyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamíma tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtíípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco.

³² Ááné tsítsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée péeme ílluréjuco oómiñe íhcyóómivu. Áánétúhjáa tsijtye íjímudíí péemeréjuco cóhbaavéné Páávoróma.

³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dííbyeke iúú-jetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dííbyeke.

³⁴ Áhaamíhjáa ávyéjuube iéevéné nájcautu dílló Páávoróké kiá múnáajpí dibye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá ííñújí múnáajpí dibye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíí ímichíí díhyallúvú páhduváré úúbálléhíjcyámé wajtsí mewáájácú muhdú úuma tene íjcyane.

Áánemáájáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

Ávyéjuube Péerí úmíwávú Páávoró íhjuváne

24 Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevítsojtéma. Áámaméhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjuváabe. Aaméhjáa diibye ávyéjúúbedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa diityé éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkyyé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjúúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaaabe pane u wáájácúúbé túkevítsojúj pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánélííhye. ³ Muurá muha páhduube dítyúkevítsojúj pañe méíjcyáhi. Áánéllíí mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáabeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o née okéi u lléébúacunú múhájchótáwuú úuma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaa-jácú áánu ávyeta panévá íñúííñeri íjcyané jodíómuke ílbórínúubéré péhíjcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráávyehíjcyámedítýú ímichi páñétúejpi.

⁶ Muuráájáa duurúvaja dibye tútávájtsóiyónáa muha meékéevéébema méimíllerá teene méimíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dííbyeke. ⁸ Áánemáa neebe dííbyé hallúvú úúbálléhíjcyámé itsáá diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúbálléhíj-

cyáméjuco. Aane cáhawáá óvíí páñetu ú dílló dííbyeke u wáájácú muhdú néené déjúcotu muha meúúbálléhíjcyané dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyyé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímíáanéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánéllííhyéhjáa ávyéjuube Péerí úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íhjuvaki. Ahdújucóhjáa dibye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúné píjcyábájucó íñe ííñújíri

ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllíí mítyane ó

ímíjyuuvé táicyanéjucú o úúbálleneri. ¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óvíí apááñeré ú waajácú Jerotsaréevú

Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíí 12 coojívaré méíjcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyúmítú tsaatémá o

tájhájcatsímeyeke o ílbórínuhíjcyané duurúváj pañévu, píhcyáávejááné pañévu, tsíílléhjúvu. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájácú íñe hallútú táhallúvú

iúúbálléhíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apááñeré táihde múnáaúvúu cáánívahíjcyaaabe

Píívyéébeke o ííccúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráávyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye

óhdivu ítsúacunúhíjcyájjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dííbyé íhjuú uubáalle múnáa waajácúhaamínetu dííbyé

taúhbaju cáátúnúmeíñéhjíma tsííñehjí íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dííbyeke o cáhcújtsoobe ó waa-

jácú ímíáméhjíma ímityúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllíí ó ímílléhíjcyará tsaímíyé Píívyéébema o íj-

cyane. Áhdure idyé ó ímílléhíjcyará tsaímíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne píjcyá lliíñe tsíílléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáá táííñújí múnáake o pfaabó-

vaabe idyé dííbyeke o ííccúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Éhdurée nénéhjíri duurúváj pañe o íjcyáabeke Áát-

siá ííñújíri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityée méénuhíjcyádújuco tééjáj lluuwáábedívú o

ímibájchoméíbyeke. Áánaacáa tsá tétsihyi tsijtye íjcyá-

turóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o ílbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óvíí eene táhallúvú úúbálléhíjcyámé ílllevu

itsááne úúballévá ímíááne ímityúné táhallúrí íjcyáha-

jchííjyu. ²⁰ Óvííkyéhde aatyéré úúballé íñe ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjútémá o méénune íaj-

tyumíne. ²¹ Ááneráájáa apááñeré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíí: “Oke íñe ámuha médílló-

híjcyá dsíjívémé bóhííne o cáhcújtsónéllííhye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró nééneéllíí avyéjuube Péerí ílluréjuco téené íhju íhvejtsóné ímíhyéhjáa dibye úráávyenéjucú iwáájácúnéllííhye. Áánemáájáa neebe díityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óvíí tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáá botsíí ámuháma méimíbjachoki.

²³ Ehdúhjáa diityéke íñétsihdyu neebe tsáapi tsodáhómú avyéjúúbeke díbyéi tétsihvúre ípícyo dííbyeke. Áánemáájáa neebe díbye íhvejtso imúnaa dííbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Péerí tsííñe tsáá dííbye éllevu mewa Drotsíírama jodíómulle téhdure íj-

cyállema. Aabéhjáa píuvá diibye Páávoróké díbye díityétsima íhjuvú muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne-

tu. ²⁵ Áánélliihyéhjáa ihjyúvaabe muhdú tsaímíyé mej-cya íimítyúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa ihjyúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbajchóíñetu. Ááneríhjáa ávyéjuube íillityéne dííbyeke néehíi:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhiyáca idyé tsiíñe uke ó píúvaá múhtsima u íhjúva ténetu.

²⁶ Aanéhjáa diibye Pééri ijyáacunúhijcyá dsíídsidívú Páávoró áhdóyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Téénélliihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhjúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú pijcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápáyóóvéhjáa Póótsio Péjtóréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane íimílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

Páávoró Péjtó úmíwari

25 Aanéhjáa diibye Péjtóréjuco téené íiñújí ávyéjúúbedívú úcááveebe pápihchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevítsojtémá llúúvájte ávyéjuute úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa nééme dibye ípíúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dííbyeke illííhyánúpéjtsóíñe. ⁴ Ehdúhjáa diibye ávyéjúúbeke ditye néérónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámuhadítú ávyéjuute íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dííbyé hallúvú ímíáánéé ímityúné dibye méénúhájchíjyú. Muurá téhulle diibye cúúvéjari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíñe o pééhiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri ijcyá íhyotsítú pápihchúúj coojívaubáhjápeé, íhjáa mityá pahójtscúúj coojíjav. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllótsihvu íacúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa ditye wájtscúúbedívú Jerotsaréetu pééne jodíómú ípíhcyáávéne dííbyé hallúvú úúbálléjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure bánúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró íicyánéjcutu néehíi:

—Tsáháturo tsáma íñá ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú ávyéjúúbedítú ímityúné o íhjúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ímí íjcyane íimílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbjchóné eene íñá díhyallúvú ditye úúbálléhíjcyáne?

¹⁰ Áánélliihyéhjáa neebe:

—Árónáa muurá tétsihyijyúco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáítsíí amúhá ávyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácúrá íñé ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma.

¹¹ Muurá ihdyu ímíááné ímityúné o méénuca ó pájámeíyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaá’ o nééiyóne. Áanetu íñe táhallúvú ditye úúbálléhíjcyáronéhjí ímíááné íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtscúú pañévu. Áánéllii ó ímíllé ámuhá ávyéjuube páñétúejpiyé óóma teene ímíbjchóné.

¹² Ehdújáa Páávoró néénéllii Péjto pámeekéré ípítyácócatsíhíjcyámeke ípíjyúúcmema idíllójcatsíñe néé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú ávyéjuube páñétúejpiyé úúma ímíbjchóné u ímílléné ané óví dííbye éllévúréjuco u pééneé. Ehdúhjáa Péjto néé Páávoróke.

Páávoró ávyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúrá tsijpi ávyéjuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhvetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Péeríi pícyoíñúúbe. ¹⁵ Áábé hallúvú jodíómú túkevítsojtémá llúúvájte ávyéjuute ímityúné oke úúbálléte Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dííbyedívú o méénútsoki.

¹⁶ Árómekée o néehíi: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsíjvétsóiyóneíñí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsítúhajchíjyú.”

¹⁷ Ehdúu o néérónáa ditye óhdivu píhcyaaavéjucóónéllii awáa tsíjcyoojji o díllótsihvu o íjcyáne ó píúva dííbyeke.

¹⁸ Áábe éllévú tsáame ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúbálléhíjcyáme. Aanée ó íjtsúacunú ímíááné dibye ímityúné méénuhíjcyané dííbyé hallúvú ditye úúbálléíñe.

Árónáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjvéjucóóbeke dibye ‘íjcyaaabe’ íñéene úráávyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénehji o ímíbjchóityúrónéllii ó neerá dííbyeke dibye ímílléhájchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbjchotéki.

²¹ Árónáacáa imilleebe páñétúejpimáyé Agójtoma teene ímíbjchóné. Áánélliihyéé dííbyeke o néé dibyéi cúúvéjaríyé íjcyane dííbye éllévu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríipake úúbálléneéllii neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúacunúyá téhdure dibye íhjúváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto néehíi:

—Cáhawáa óví péjcore tsaabe dibye íhjúváne u lléebúacunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dííbyeke néénéllii tsíjcyoojji tsiíñe tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhjáa íicyáávéne aahívemútsí dííbyé já pañévu tsodáhómú ávyéjuutémá tsijtye técoomí íhtsútujtéma. Áánáacáhjáa Péjto píuvájucóó diibye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé ávyéjuube Agríipama mejcyamej. Áánújuco íchii dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsaréé múnáama Tsetsaréa múnaa oke úúbálléhíjcyaaabe. Áánúdytu nehíjcyámé dííbyekévá ilííhyánúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyáneíñí íñé déjúcotu dibye dsíjvéiyóne. Áábeke ó wállóo páñétúejpi Agójto éllévu dííbyema teene dibye ímíbjchó dííbyerée ímíllénéllííhye. ²⁶ Áábedítú diibye páñétúejpikye o cáátúnúiyóne o ítsámeíhíjcyáronáa íñe ámuha met-sáánéllii ámuhadívú o íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáa óví aabye ávyéjuube Agríipá dílló muhdú dibye úúbálléneé bótscíi mecáátunúné páñétúejpi ávyéjúúbe éllévu

mewálloóki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecútéré mewálloone páñétúejpi éllevu ímichi ñné déjúcotú dílbyeke mewálloone úúbálletúmére. Ehdúhjáa Pejto neé diityéke.

Agríipá úmíwávú Páávoró úúballé muhdú íicyahíjcyáne

26 Aanéhjáa Páávoróké diibye ávyéjuube Agríipá neéhií:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa dibye íhjuváne. ² Neebéhjapéé:

—Ávyéjuube Agríipaj, mítyane ó ímíyuuvé muhdú tamúnaa jodíomú íjcyarómé táhallúvú ímityunéhjé úúballéhíjcyánetu ícyooca díumíwávú o íhjúváne. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjé hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíñeúvú lleebúcunu úuma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke icyáhcujsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o píivyene Jerotsaréeri múhá íñújiri. ⁵ Téhdure waajácúmé táováhtsadíturé paritséomuube o íjcyaaabe íñe muha meuráavyehíjcyajjító o úraavyéne. Aane téhdure íimíl-léhajchíí úúballéiyóme. ⁶ Áábeke íñe oke íchihvu tsivámé Píivyéébéé dsíjívemeke íbóhíitsoíñé méihde múnáaúvuke nehíjcyáne o cáhcújtsónéllii teene oke idíllóki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjéba múnaa muha meíjcyame Píivyéébeke pajjyuvaré méíccúvehíjcyá dibyee neéne muha maájtyúmiki. Ehdú neéne hallútú íñe tamúnaa táhallúvú ímityunéhjé úúballéhícyáhi, Ávyéjuube. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsótú Píivyéébe dsíjívemeke bóhíitsoéne?

Muhdú íhdévu Páávoró Críjtó uráávyé múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítú ímityúné o íjtsámeíñé o ítsúcunúhíjcyá tehjújuco o méénune. ¹⁰ Ehdú o méenuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke nehjújuco cúvejáanuubéré o péhíjcyáne cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhíjjuco muha mepítýácójcatsíñe tsaatéke medsíjívétsohíjcyáne. ¹¹ Ehdú diityéké ícúbáhraabéré o pehíjcyá pihcyáávejáané pañevú dityévaa teene ímíá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujsótúné íhvéjtsóroki. Áamekéé tsári o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré o pehíjcyá pahúllevaré tsííñé íñújñneri íjcyároocomíjiri.

Páávoró tsiíñe úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsótúné

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré o peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóonéllíhye. ¹³ Áronáacáa juuvávyú cójijjine núhba ájchú ehníñevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyéne pámeere oke náhbénúmema múuhakye ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi muuha heeberéomú íhjúrí neéhií: “Tsáo Tsááoró, ¿iveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá ure ú tútávátsámeíhíjcyá éhne

múúne ócáji naatsóú íñúbjcóne iye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áanéllíihyée o neé dílbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuubej?” Áanéllíihyée oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyaaabe. ¹⁶ Ahdícyane íllurjúco díjyocúúve. Muurá íñe ícyooca úhdivu o bóhówaavé óhdivu íjcyáne uwááboju u méénuki, áhdure bóónetu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe íjcyá uke o llííñéé díumúnaa jodíomuma tsííñé íñújji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áanéllíi uke o wallóo dítyé éllevu diityéké u wáájácútsó Naavéné hójtsá pañe íicyahíjcyánetu dítye íjchívye Píivyéébé icyáne-jcúvuréjuco dítyé ímityuháñé íllurjúco ábájíivemeímyé ímíáamerjúco íjcyá dílbyeéjte.” Ehdú oke neébe Jetsóo.

Páávoró naavédú neéne íñtene cáhcújtsóne

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú neéne óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuubej. Muuráhjáa tééne pañe o íñtene o cáhcújtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítú o úwáábótujkénúhi. Átsihdyú úwááboobéré o péé Jerotsaréetújuco páneeríyé Jodéa íñújiri. Aabée jodíomú íjcyátúromeke o nehíjcyá dítye ímityúné ícyahíjcyáne íhvéjtsóne Píivyéébekéréjuco íuráavyeki. Áhdurée o nehíjcyá tééne uwááboju nehjújuco íjcyáne dítye iwáájácútsó tsíjtyeke ímíáané tsíhdyuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée neéne hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúváj pañevú íékévéébeke imíllera íllíhyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píivyéébe oke píáábóneri ímí dílbyeke o uráávyeebe o úwáábohíjcyáne dílbye íhju pámeekéré ídáatsojtémáyé íhstútujeke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnehjáa Moitséeévuma Píivyéébé íhjú uuballe múnaa íñá íjcyaiñé úúballéhíjcyáne tsíjijtoríy. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjívéebe íbóhíñneri meke pámeekéré tsííñé íñújñne múnáama úújétsóíñé tsúúca mééma pajtyeté íjcyájucóne. Áhduréhjáa nehíjcyámé diibye tujkénúejpi íjcyaiñé dsíjívetu bóhíbe.

Páávoró imíllera Agríipá cáhcújtsóné Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoró íhjúvárovánaa Péjto kéévánécoba neéhií:

—íMuúbe, mítyane u wáájácúneríubá íllurjúco u méivaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méivatétúne, Ávyéjuubej. Ímíáané o neéhií.

²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áanéllíi dílbyé húmiríyé íñneri núhnévétuube o íhjúvává ténehji teevetaríyé méénúmeíhíjcyátúnéllíhye. ²⁷ Ahdícyane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcújtsó éhnehjáa Píivyéébé íhjú uuballe múnaa nehíjcyanéhji? Muurá o waajácú u cáhcújtsóne.

²⁸ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuúré u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpijúco o íjcyaiyóne.

²⁹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné u cáhcújtsóiyáhi. Áanéllii muurá Píivyéébeke piáábó ó táumeíhijcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtso íñe múhdumé oke ámuha mel-léébúacunúhijcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰ Ehdúhjáa Páávoró néené boonétú pámeere tétsi-hyi íjcyame tsiéllu ipyééne tsmééréjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ímiááné íiná ímityúné méénutú téené déjúcotu idsíjvéiyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáiyuróne.

³² Áhduréhjáa Agríípa Péjtóke néehíí:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca íjchívyéiyooobe páñétúejpi máavyéjúúbemáyé teene íimíbjachóné íimíllétuca.

Páávoróké ditye Róómávu wáalloone

27 Aanée tsúuca múuhakye Itááriávu iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródivú tsijtye cúuvéjari íjcyámema ajcújucoómé tsodáhómú avyéju-ube Jóórióké tsáha múnáa 'Agójtó' némeíñe tsodáhómúéjpike. ² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíj cuujúwami Áatsiá íiñújñ mujcójjuunévu pééémí pañévu. Áamemáa múuhama Arijtáácó péé Matsedóóniá íiñújñ múnáajpi Tetsaróónicári ícyahij-cyaábe. ³ Aamée tsíjcyooj muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávoródi ídáátsóvéne íhvejtsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvu mepéémeke kíjyeba wááome 'Chíipere' némeíñe caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíriámá Tsirítsiá íñújñcú tujkévetu mepajtyeme méúújeté Míírávu Ríítsiá íñújñ coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimí cúújúwami Arejadriáemi Itááriá íiñújñvu péémí. Áamíríyéjucóo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha pívájcoojvájjuco mepéhijcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepajtyeme tsapéhóduré mepééiyónáa kíjyeba múuhakye tsiéllévuré wááome muha 'Créetaá' némeíñe caapáhó hallú éhnejcutúrjúco mepééme mépajtyé 'Tsaamóo' némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhijcyámé méúú-jeté tsátsii 'Ímíá Mujcójúúne' némeítsihvu Ráátseá cóomíj pñhívújuco.

⁹ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúucájáa níjyáréjuco íjcyáíñe pñhíjucóónéllíihye. Áanélliihyée Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjujtej, ó waajácú mepééne ápíchó néehíñe. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéi-tyuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoró néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémí aabájajtétsikyéree téémí avyéjúúbema cáhcújtsoóbe. ¹² Áijyúu muha meíj-cyamújcó tsá ímityú tétsii muha únújya mepáj-tyéiyónáaaca. Áanélliihyée muha méjtsámeí mepéjú-co tétsihdyu muha meñháhóhajchíí méúújeté Peníítsé mujcóvu Créeta caapáhó pañe nuha áabatéhíj-

cyánéjcuéraahócuri íjcyácoomívu tétsii muha mepájtye únújyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééhullévu íjccónéllii íjtsúacunúme múu péhdu tene nééneé. Áanélliihyée tsúuca muha mepéjucóo Créeta caapáhó únúéllerye. ¹⁴ Ároné íllúhuwúree múuhakye ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó tsiéllévuré. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeiyónáa meíoovéjucóónéllii awáá muha meñhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶ Aamée 'Cáráoda' némeíñe caapáhó bounáalletu muha mépajtye imíchi kíjyeba íj-cyátúnéjcuri. Átsihvúu mñnéwu muha metsáttyehij-cyami méujcú múuhá pañévu íhtsútúnetu. ¹⁷ Aamíí íñeríjcyaróné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áanemáa niityétsómé téémí ihcyúháñé muháa 'Tsiíteé' némeíñe newáyuuhávú mecát-sóhóóvetéiyóné apíchori. Áamekéé kíjyebáréjuco múuhakye tsájtyene. ¹⁸ Áané tsijcyoojñ téhdure ápíchó tene nééneéllii ílluréjuco ditye téémí píchutáháñe wájo-jcóné téhi pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápíhchúúj coojvatu pañetu téémí éhnehjiréjuco idyé ditye wáojcóné. ²⁰ Ái-jyúu tsúuca pívájcoojvájjuco tsá muha cóójjejpí núhba-ma mñcúruwáúbakéré maájtyumítúne. Áanáacáa kíjyeba éhniíñévuré ávyéta íhtsúturéjuco íjcyánéllii tsáhájucó muha meíjtsámeítyú mepájtyetéíñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóóúvéne néehíí:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámúhakye o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváityuró Créetatu. Aacáa muurá tsá íllu meíxúbáhrámeítyuróne.

²² Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujúwami wágóóóvéronáaaca. ²³ Muuráhjané ípyejco o íccúvehíj-cyaabe Píivyéébe níjkyéj múnáajpikye wáloobe óhdi-vu íbóhówáávéne oke néehíí: "Tsáma díhllityéíñe. Muurá ihdyu téhdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéíñe. Áanéllii dijtyéeveri Píivyéébe ámúhakye pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámíri ámuha mepéhíjcyámeke." Ehdúne oke ípyejco níjkyéj múnáajpi néehíí. ²⁵ Áhdícyane imíchi méjcyca. Muurá ó waajácú oke dibye néhdújuco méema tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhó jtohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú tsemáánájucó muha meúl-lene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múuhakye tsatyéhij-cyá 'Áadria' némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñej-cúvújuco. Áanáacáa péccójpiine téémí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha ííñújñvú mepíñhine. ²⁸ Áanélliihyée eevémé tétsíj páñe iwáájacuki. Aanée tétsíj páñe 36 éeveta. Átsihdyúu éhniíñéwuúvú muha mepétsii tsííñe eevémé 27 éevetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucóo ditye téémí dohíjwajcyóné nítyetsóné téémí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyáacunúhijcyá metsítsíhvéjucóóiyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téémí

wákimyéi múnaa tsuulléene téemí dohjíwajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri mǎ́néwú téhí pañéwú níityetsójúcoorá téemiri iúmǎ́vaki. ³¹ Áánélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúubeke néehíí:

—Muurá áátye méhdityu úmǎ́váhajchíí tsáhájucó mepájtyetéityúne.

³² Áánélliihyée diitye tsodáhómú teemí mǎ́néwú dohjí wátsahjyúcú apáhajchíí téhí pañéwújuco.

³³ Aanée tsúuca metsítsǎ́vénáa Páávoró néehíí:

—Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubáré, cuwáubáré, méénutúme. ³⁴ Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsǎ́jpari meijcyaki.

Muurá tsá muhdú meijcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néebere pááaho iékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere íñténáaaca. Ááné boonétúu

idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áánélliihyée dííbye élleto

muha memájcho díbye múuhakye néeneri muha

meímíjyúúvénema. ³⁷ Aamée pámeere teene

cúújúwámí pañe muha meijcyame 276-meva.

³⁸ Aamée muha memájchóné boonétúu tsiíñe wájojcómé téemí pííchutátúu tsáneetsa icyóevané temí ivájhconúki.

Cúújúwamí wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsítsǎ́vevu téemí wákimyéi múnaa tsá wáájacutú kéené íñíjírí muha meijcyane. Áronáacáa muha máájtyumǎ́ tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá ijcyane. Átsihvúu imíllerómé íñhnáhóhajchíí icyát-suhjácóné téemí. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevǎ́tsojǎ́né chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wájýamuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcu-vátú íñhnáhó nóhǎ́tsihdyu mepájtyerónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwááyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamǎ́ ávyéta cóhpé úújetémí nohji wáváajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííñe iúmǎ́vátuki. ⁴³ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné íimílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánélliihyée neebe múhdumé íjchííñe píívyetédúmé íjchíí íñíjívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallúrí ipyéékíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhorí

28 Aamée muha téijyu botsii méwaajácú téjtohi mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múuhakye tét-sii múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepǎ́hmi nííjyabáa téijyu állene tsúcó néénéllííhye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú íñimye cájtúcu-ube dííbyeke íhdó íhyójsitu. ⁴ Aabée tétsihdyúrú dííbye hójtsitu wávíyíucunúubeke tét-sii múnaa íñténé néjcat-síhi:

—Aanéubá ímiáané áánu dsǎ́jvétso múnáajpi. Muurá eene nújpacyotu pájtyetéróóbeke tsiíñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néerónáa diibye íñimiyéké wáchíyoá-coobe apáhajchíí cúújúwá pañéwújuco. Ááné boonéé pevétsihjǎ́dú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanée íjt-sorómé 'dííbyeke tene óoríñeri dsǎ́jvéííbye' íñéénema. Aanée ítsohǎ́jcyáróne néeme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbiríó ihya tét-sihdyu pǎ́híré nééjavu tsáimíyé múuhakye iwáát-súcúmeke panévatúrú íñcúvehíjcyá pápihchúúj coojǎ́va.

⁸ Áábéj caaníí téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébeema íñhjúvát-sihdyu dííbye hallúvú íhyójsicu pícyóóneri tsúuca bóhǎ́be. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhǎ́jé iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco díbye bóhǎ́tsohíjcyáne.

¹⁰ Aamée múuhakye idyúúrúváne panévu ajcú juuvá wáabyuta tsiíñe muha tsahíyí mepééíñéllííhye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápihchúu nuhbává teene caapáhorí méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíñe mepéé tsamí Are-jadrííáemi tét-sihyi úúníjyaba pájtyémiri. Áámitúu imyémé kíjtyúmeí míñéécú Píívyéébedi ditye díllohíj-cyánéécú nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsiíñe mémée 'Póóroó'. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecát-súúvetémé tét-sii méijcyá pápihchúúj coojǎ́va. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjío mujcóvu. Ááné tsijcyóóǎ́ tsaímíyé kííjyeba múuhakye muha mepéhullévú wááome tsíijyu méúújeté Poteóórí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú méúújetémé múuhakye wájýu tsané tsemáánái muha diityémá meijcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meijcyátsihdyu botsii mepééne Róómávúu. ¹⁵ Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyané cahcújtso múnaa tsúuca waajácú muha méúújetéíñe. Áánélliihyéhjáa múuhakye cáhdahǎ́rómedityú tsaaté múnaa úújeté 'Áápió Nahǎ́hetsíí' némeítsihvu. Áánétúhjáa tsíjtye múnaa úújeté 'Pápihchúúwava Nújuwááne' némeítsihvu. Áámekée Páávoró 'bo-hǎ́bóhíúvú' íñtécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánáacáa tsúuca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áámedityúu Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé íhdyúétsihvúrú ítyehméébe tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojǎ́vatu Páávoró píuvájucóó teene Róómari íjcyame imúnaa jodíómú píh-cyáávejáané túkevǎ́tsojǎ́teke. Aamée píhcyáávemeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáhaturóo muurá íná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeityuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíj-cyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu iékéévéébeke ácádsǎ́jcaáyómé romáánómú hójtsǎ́ pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllerá íácádsǎ́jcaáyóné íná ímityúné o méénutúubeke oke ditye lííhyanúyíónéllííhye.

¹⁹ Áronáacáa memúnaa tsá ímíletúne. Áanélliihyé awáá o nées diityéké páñétúejpiyéjuco óoma teene ímíbájchoki. Tsáháa #ná diityé hallúvú o úúballe dílbyere óoma ímíbajchóné o ímíletúne. ²⁰ Ehdú néenélii amúhakye ó píuvá amúhama o íhjúva ímíneúvu. Muurá mee íjraémú méwaajácú mépée metéhmejícyané Mepájtyetétsoobe tsááiñe. Aabée muurá tsúuca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícy-ooa oo dóhjíutu.

²¹ Ehdú Páávoró néenélii dílbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháamiri díuubál-
lé múúhadívú wájsine. Keená memúnaa téhullétú
tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballehíjcyáne.

²² Áronáa ihdyu muha méimíllerá múúhakye u úúbál-
léné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú
pahúllévá múnaa béhjíto úráávyémeíñetu ímityúné
íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdú íñéene dílbyeke eevémé kéjcoojí dílbye élle-
vu itsááiñe. Ahdújucoo téjju ditye tsááne dílbye éllevu
mítyame. Áamemáa pajcójivaré íhjúvahíjcyaa
Píivyéébé avyéjutu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá
ténejcúvú éhnéhjáa Moitséeúvúma Píivyéébé íhjú
uuballe múnaa Jetsóodítýú cáátúnuhíjcyané uwááboj
tééveri. ²⁴ Ehdú díbye úwáábohíjcyané ímí tsaatéké

pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsijtye tsá cáhcújt-
sotúne. ²⁵ Aamée ténetu ipájúvanútsójcatsíñe
péemekéréjuco tsiiñe díbye nééneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá Píivyéébé Apííchó méihde
múnáaúvuke íhjú uuballe múnáajpi Itsaíaúvuj tééveri
nééneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene díñe íllu diityékej: Muurá
uwáábó lléébójúcooromé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure
íajtyumíjcooróné tsá ditye wáajácúityúne. ²⁷ Diityé íjt-
saméí ímí néetúnélii tsá ditye ímíneúvú lléébohíjcy-
atúne. Aame ícyahíjcyá wáajácúmeítyúmé éhne
múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjñí tehdu óhdi íjyá-
cunúmekéjñí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píivyéébé Apííchó nées méihde
múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe amúhakye ó úúballé
Píivyéébé mééma pajtyeté méénúné uwááboju téh-
dure jodíómú íjcyátúrómé wáabyuta íjcyane. Aane
llééboímye. ²⁹ Ehdú Páávoró diityéké néené hallútú
tsamééréjuco úhbájcatsímýéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá
tsaaté já íáhdójari. Átsihyíi íjcyaa tsaímíyé waat-
súcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée
úwáábohíjcyaa Píivyéébé avyéjú Jetsóodítýú íjcyané
uwááboju múha #ná néjúcóótuúbe. Áyu tehdújuco.

Romááno

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o Ijcyáábekée Píivýéébe picyóó Jet-socríjtoj téeveri mepájtyetéeíne mééma dibye méénúné uwááboju uwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íj-cyaábe.

² Mekée ipájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco Píivýéébe íhjuú uubálle múnáaj téeveri caátunúné iwaa-jácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsííjju icyánéjcutu míamúnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej téeveri méénuúbe.

⁴ Aabée dsíjívvebe tsiiñe bóhíñnetu méwaaajácú ímiááné Píivýéébe Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áabej téeverí meke ímíbájchoobe méhdi ídáát-sóvénema. Áanemáa meke pícyoobe dílbyé uwááboju uwááboméré mepéhíjcyane panévá íñújñe múnáake dí-ityédítú cáhcujtsómé teene iúráavyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dílbyeéjité méijcyá Róómá múnáadítú Píivýéébe ámúhakye tújkevéélléméjuco. ⁷ Áame éllevu íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakýe iwájýúnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri óvíí ámúhakye panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoru ipyéeíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píivýéébeke ámuha meúráavyéné uubál-lé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píivýéébeke Jetsocríjtoj téeveri. ⁹ Áabeke ó ícúvehíjcyá Íllíditu íj-cyáné uwááboju o uwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dílbyeke píáábó o táúmeíhijcyáne.

¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámúhakye o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó ijyáacunú ámúhakye o ááhívetéyóneri íñe dílbyeke meúráavyéjító éhniíñevu ámúhakye o uwáábo ímí ámuha meúráavyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhíj panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dílbyeke mecáhcujtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhakye o ááhívetéyóneri o íjyáacunúhíjcyároobéi ámúhakye o ááhívetéúne. Ó imíllé ámúhadítú tsíj-tyeke Píivýéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallúrí teene dibyee Jetsocríjtoj téeveri mééma mepájtyetéeíne méénunévú pamévakeré o wáájácútsóyóné íhtsútu-jtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllii mítyane ó imíllé

ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyee mééma mepájtyetéeíne méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpiiletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpiiletú Críjtodítú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsútúné Píivýéébe mewájyuri méé-nune íjcyánéllíihye. Aane pámeere cáhcujtsómé páj-tyeteé jodíómuu, jodíómu íjcyáturóme, íjcyame.

¹⁷ Áané uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááné Píivýéébeke mecáhcujtsómeke dibye ímiáámedíjéjuco díllone. Muurá dílbye waajácúháámitu nééneé: “Píivýéébeke cáhcujtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyeteéhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyamedívú icyááyóbáne dí-ityédí ícúbáhráiihíbye ímiáájú ímíllétumé téeneríyé tsúúrameíhijcyané hallútu. ¹⁹ Muurá waajácútsómé Píivýéébeke dílbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíj-cyánetu. ²⁰ Muurá dílbyeke maájtyúmitúrónáa méwaa-jácú dibye íjcyane páneeréé múhdúné tsieméné dibye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó mú-ijyú níjkéváityuube dibye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllii ímíllédú ícyahíjcyámé tsá néétyuró dílbyeke iwáájá-cutúne. ²¹ Iwáájacújúcóróobeke tsá ditye ávyéjúúlle-híjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye díityéké panévaturé píáábohíjcyárónáaáca. Tehdu imyéénúyótsihvu ítsámeíhijcyámé átéréénéhjri. Aame ídátsó teene ímítyú pañe ícyahíjcyá ímímaane wáájá-cutumé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. ²² Aame ídátsó bañúháñe némeíhijcyá waajácú múnáa íjcyane átéréé-jte íñéubará wáájácútsómé íjcyame. ²³ Muurá Píivýéébe múijyú muhdú íjcyáityúúbedi ícúvetumé míamúnáa-ma páhdúvare nééne iyámé ‘tsucátsúcá’ íjcyáityúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá Píivýéébedi. Ánehjré du-urúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváyótsihvu.

²⁴ Áánéllii díityéké ílluréjuco dibye íhvejtsóné ditye awáá ímíllédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panévare núcójpiítsó nénehji. ²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú dílbye uwááboju icyáhcújtsóyótsihvu állíuháñére icyáhcújtsónéllíihye. Aame dílbyeke dúúrúvatumé kéenerá dibyee ípívyéjtsónéhjré duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllii díityéké íhvétsoobe ditye awáá ímíllédú núcójpiítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócatsíhijcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpiímú dómácócatsíhijcyá núcójpiítsówu wálléemuma íj-cyáiyóné ímíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámeíhijcyáme.

²⁸ Muurá Píivýéébedi ditye íicuvéjúcoótúnéllii awáá íhvétsoobe diityéké ímityúneréjuco ditye imyéénu imyéénútyuróne. ²⁹ Ahdújuco muurá páhduváré néené ímityuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mítyane íéh-néváiyóneri íjyácunúhíjcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsjjívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átéréénéhjiri ihjyúvahíjcyáme. ³⁰ Píivýéébeke íéhdíivál-léne tsíjtyedítyú nehniwu íhjúvahíjcyáme. Uuhí-vatépíwu néeme ítsúcunúmeíhíjcyá íhtsutúme íj-cyane. Ímityúnéré imyéénúiyóneri íjcyame tsá cáání-muke icyáhcuítsóiyóné ímíllétúne. ³¹ Wáájácúmeí-tyúmé imyéénútyúnéré ihjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllii tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³² Waajácúromé ehdu néemeke Píivýéébe wáágóoíñe. Áronáa éhniíñevuré tehdu dáríivémeíhíjcyáme. Án-eréi íjcyáronáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahí-jcyáme.

Míamúnaa íjcyanéjuco Píivýéébe néenéé

2 Aane ámuha diityéduré menéeme žíveekí múh-durá ditye íjcyáne meíhjúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menéétyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsij-tye ímityúné íjcyáne ámuha meíhjúvahíjcyámé hal-lúrí téhdure íjcyáne ímityúné diityéduré ámuha menéénéllíihye. ² Muurá méwaajácu múhdurá ícyahíj-cyámema teene Píivýéébe ímíbájchoíñe. ³ Ámuháubá méjtsúcunú ímityúné tsíjtye íjcyáne ámuha téhdure menéeme meíhjúvahíjcyámé mepállójcoíñé Píivýéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáne ímíbájchoó-ca. ⁴ Muurá múhajchótájucó díbye ámúhá ímityúcoba áábúcuíhíjcyáne ámúhake iwájyúne teene ámuha meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. ⁵ Áronáa žíveekí tsá ámuha meíhvéjtsópityú teéne? Áánéllii íllure ámúhá hallúvú líyájkímeyíñé Píivýéébe icyáyobáavatécooca míamúnáama teene ímíbájchó-cooca ámuha téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ⁶ Téi-ju pámeere méújuu muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dílbyé avyéjú múijyú níjkévályúneri tsúrámehíjcyámé díbye ímíllédú íjcyámeke ájcuíbye múijyú ditye dsjívéjúcoóityúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíllétúme ímityujjítóré úráávyeíhíjcyámeke icyááyóbáne waagóoíbye ditye ícúbáhrámeíhíhullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsíjtye jodíómú íjcyátúromedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhrámeíhi. ¹⁰ Áánetu diityédítyú ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóoíbye tsáimiyéjuco dílbye-ma ditye íjcyaki. ¹¹ Muurá tsahdúre meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsaatéké múhdurá íjtsú-cunútyúne. ¹² Áronáa dílbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íj-cyane muhdú néene wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóoíbye. Muurá teene taúhbaju muhdú néene wáájácúturómé waajácúrá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénútyuróne. Áánetu teene wáájácúromé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá téené déjúcotu waagóoíbye. ¹³ Muurá teene wáájácúromé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi

díbye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekére dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúme teene wáájácúturómé ímíbúwariyé tehdujuco ímí ícyahíj-cyáne. ¹⁵ ímíbúwariyé muurá waajácúme muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúme ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píivýéébe Jetsocríjtoj téeveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne ímíbájchoó muhdú ámúhake o úwáábóne o néhíjcyádu.

Píivýéébe taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa žíveekí ámuha jodíómú Píivýéébeéjté meíj-cyámé dílbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri mémí-tyákímeyíhíjcyáhi? ¹⁸ Aame ímiáané ámuha méwaa-jácúrá kéjjtó meúráávyeíyóné díbye ímílléne. Muurá dílbyé taúhbajútu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúuca ámuha méwaajácuhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méítsú-cunúmeíhíjcyá téjjto wáájácúme éhne múúne hállú-vatúme íjcyadu néeme túkevéjtsojte ámuha meíj-cyane. ²⁰ Ámuha méjtsúcunúmeí dílbyé icyanéjcu wáájácúme tsímédúréi néeme uwáábojte ámuha meíjcyane dílbyé taúhbaju ámuha mewáa-jacújúcoóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa žíveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menánívátyuróne. Áronáa žíveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábo-híjcyá íhdícyáméhjima medómácójcatsítyuróne. Áronáa žíveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá níjcyotájteke mecáánívátyuróne. Áronáa žíveekí téhdure íhvane ámuha diityé duurúva-jáané pañétú tsíeméne méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dílbyé taúhbaju mewáájácúneri memí-tyákímeyíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúulletú Píivýéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dílbyé waajácúháámitu néenéé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímityú meícyahíjcyáne-tu jodíómú íjcyatúme néhni íhjúvahíjcyá Píivýéébedí-tyu.” ²⁵ Muurá dílbyeéjté meíjcyáne uubállé mekíhdyahírótsámeíyómé dílbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne. Aame íhdícyamédúre meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcy-atúme kíhdyahírótsámeítyurómé dílbyé taúhbaju néh-du íjcyámeke dílloobe íhñéjtedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí di-ityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúráávyeítúnéllíihye. ²⁸ Muurá Píivýéébeéjté meíj-cyáne uubállé mekíhdyahírótsámeíjúcoorómé dílbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá dílbyeéjté meíjcy-atúne. ²⁹ Muurá íhdyu dílbyeke ímí cáhcújtsómé díbye ímíllédú íjcyame ímiáané dílbyeéjte. Áámeke ímí íjtsú-cunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímityú íjtsú-cunúrómeke. Tehdu Píivýéébe hállúejpi meke íténéjji-vari. Muurá íhdyu ímichi ítteebe méímbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3 ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téh-dure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeíñe? ² Ímiáánéhde meke píaabóné íñe íuwáábojvú ímichi

meke dibye níwááveíñúmedítýú tene bóhówaú-cunúnéllíihye. ³ Áronáa ijcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyénéllíi tsáhájucó dibye ímiáábé ijcyáitýúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dííbye. Áanetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe u íhjuváné tsá állíu ijcyatúne. Áábedítýú tsá múha nééítýuró ímítýuube u ijcyane.

⁵ Muurá ímítýúmé meijcyárómeke Píivýéébe wájýúnetu méwaajácú ímiáábé dibye ijcyane. Áronáa tsaate nehíjcyá ímítýuube dibye ijcyane, ¿íveekívá méimítýú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye ijcyane bóhówaúcunúnáaáca? ¿A téénéllíi ímítýuube dííbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítýuube íjcyaca tsá dibye muhdú meicyahíjcyáné mééma ímíbájchóítýuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meijcyánetu ímiáábé dibye ijcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítýúmedí? ⁸ Áanéllíihyéubá ímítýúmeréjucó meijcyáiyóné méimítýú mééma iníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítýúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdítýu. Áronáa állíuré teene ehdu óhdítýu dítye néhíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímítýúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú ijcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítýúmé meijcyane.

¹⁰ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítýú ímiáámé ijcyatúne.

¹¹ Tsá múha ímíllétú Píivýéébeke icyáhcuítsóne.

¹² Pámeere muurá dííbyedi ícúvetúmé ímítýúné pañe íjcyame tsá wáajácúmeítýúne. Áanéllíi tsá tsaatéubaré ímiáámé ijcyatúne. ¹³ Muurá diityé íjtsaméi nehniwu éhne múúne níkyehéjú nehniwu cúvahdu. Aame állíúwu nééme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne ííñimýé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsaanééré ímítýúné ímíllémé íhjuváne. ¹⁵ Aame ímí ijtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáríívéjcat-síñeri íllure kímóvétsócatsíhíjcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáajácútsú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá dítye íllítýú Píivýéébeke.

Ehdu nééne Píivýéébé waajácúháámitu míamúnáadítýu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímíllédú meijcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Áronáa tene nehdu meijcyámejíí tsá menééítýuró ímiáámé meijcyane. Áanéllíi pámeere míamúnaa ímítýúmé meijcyá Píivýéébedívú. ²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meijcyane meijtsúcunúmeíyómeke tsá dibye díllotú ímiáámedi tene nehdu meijcyátúnéllíihye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímítýúmé meijcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píivýéébe ímiáámedi meke díllotú ityaúhbaju meúraávyéromeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhjúy uubálle múnaa meke úúballé íñnetú meke ímiáámedi dibye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímítýúné meméénume tsá Píivýéébe ímíllédú meijcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítýane ídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi díllóobe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóvéneri méimítýú ímíbáávyé pámeere dííbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyetéki. Téhdurée tééneri ímíbájchoobe méíhdé múnáaúvú dííbyeke úráávyehíjcyámé ímítýuháñe éjjuúvú íábúcuhijcyáne. ²⁶ Ehdu néénetu méwaajácú Píivýéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áanéllíi ímiáámedi díllóobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí méimítýújkímeyéíyáhi? ¿Aca meere méimíbáávyémeke Píivýéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúr é meke ímiáámedi díllóobe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraávyéromeke dibye ímiáámedi díllóítýuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóíiíbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúromeke pájtyetétsóíiíbye. ³⁰ Muurá tsáapiye Píivýéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúromeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóotú díbyéé mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hal-lúhcuri. Muurá ihdyu téénej tééveri éhniíñevu ímí meúraavyé teéne.

Aavaráadítýú íjcyáné uwááboju

4 Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivýéébe díllone. ² Tsáháa dibye ímí íjcyánéllíi ímiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá tééneri mítýújkímeyéíyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píivýéébere píaábónéllíi tsá dibye mítýújkímeyéíyúne. ³ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píivýéébeke ímí cáhcújtsónéllíi ímiáábedi dííbyeke díllóobe.” Ehdu nééne Píivýéébé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké diityé wákimyéi áhdó maájcutu tsá pevénéré maájcutú méimíllénema. Muurá ihdyu diityé wákimyéi áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píivýéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íñá ímiááné íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke díllóobe apááñéré méimítýutúu meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíúvú iwáajácúne néé íñe ímí méénútúromeke

dibye ímiáamedí díllome ímí íjcyane. ⁷ Illúhjáa muurá neebe:

Maímijyu ditye íjcyane Píivýéébe diityédí ídáátsóvéne íimítýú diityédítýú wáágóomé hallúrí ñná íjcyájú-cootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómú ímí méj-cyaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyaturómé ímí íjcyááhi. Aavarááuvúhjáa muurá ímí Píivýéébeke cáhcújtsónéllii dííbyeke ímiáábedi díllóobe.

¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi díllóobe dííbyeke? ¿A dibyée dííbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírót-sámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée dibye meénúmeityúné íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónélliihye. ¹¹ Áané uubállée bóónétú kíhdyahírótsámeílybe. Áanéllii diibye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeityurómé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímiáamedí dibye díllómedítýu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcóejpi diibye Aavarááuvú dibyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónélliihye.

Aavaráá Píivýéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píivýéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyej tsíménémúháábema diityéké ííñujívú íájcuíñé ímí dibye dííbyeke cáhcújtsónélliihye. Tsáháa Píivýéébe taúhbaju néhdu íjcyanéllii dibye tééné píáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néhdu meijcyáne j tééveriyé meke dibye píááboca bañúháñé Críjto dsjívéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá illure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítýuvu. Teene íjcyátuca tsá ñná méhdivu néétsóityuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íájcuíñé Píivýéébe nééné píáábó téhdure méujcuú íñe múhdumé dííbyeúvúj tsíménémúhaabe meijcyame Píivýéébeke mecáhcújtsóme. Tsá ínehjé meméénúnetu meujcuítýú teéne. Muurá pámeere múhdumé dííbyeúvúu Píivýéébeke ímí cáhcújtsódú cáhcújtsómé újcuú tééné píáábo. Áanéllii diibye Aavarááuvú ídyéjúcóejpi Píivýéébeke mecáhcújtsómedítýu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píivýéébe néé íwaajácúháámítu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanidyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dííbyedítýú panévatúré íht-sútuube íjcyabe dsjívémeke bóhítsóobeke dibye cáhcújtsóobe. Áhduréhjáa cáhcújtsóobe dííbyedítýú míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye nééne tenéi pánéévetúrónááca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsóobe Aavaráá Píivýéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Uhdityu llíyaaténé míamúnáa mítyame íjcyááhi.”

¹⁹ Ehdúhjáa dibye nééne cáhcújtsóobe ‘muhtsi met-síímávácóóíñejí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróobeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáara tsúuca ítsíímáváiýotsíhjí pájtyerónáa cáhcújtsóobe dityétsí tsíímáváiñé Píivýéébe nééneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímiáané dííbyema tene pánééveíñé iwáajácúne íhdére tééné hallúvú dííbyeke téhdújtsóobe dúúrúvaabére.

²¹ Muuráhjáa ímiáané waajácuube Píivýéébe íhtsútuube íjcyabe íñéhdú meénuíñe. ²² Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píivýéébe dííbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii dibye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne. ²⁴ Téhdurée caatúvané Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóobeke mecáhcújtsómeke idyé dibye ímiáamedí díllóíñe. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóó dsjívé mewájyuri méimítýú iwáágóoki. Áábekée Píivýéébe bóhítsó dííbyej tééveri ímiáamedí meke idíllóki.

Píivýéébe ímiáamedí meke díllone

5 Muurá ímiáané Píivýéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáamedí. Tsáhájucó múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítýú mééma ímíbájchónélliihye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píivýéébe meke píaabó tsaimiyé dííbyema meijcyaki. Áanéllii méwaajácú dííbyeéjté meijcyámeke dibye ávyéjúcóneri méimíjyúúveíñe. ³ Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehjé panévaré máaabúcuhiycyá ímiáaméré meijcyaki. ⁴ Áánetu méwaajácú ímí Píivýéébeke meuráávyémema íñéhdújuco dibye meénuíñe. ⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeíityú dibye meke bañúítyúnélliihye. Muurá méwaajácú dibye meke wájyune Íapííchó méfbuúúné pañévú dibye pícyóónej tééveri.

⁶ Muuráhjáa méimítýú déjucotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetétsámeíityuróne. Áronáacáa Críjto dsjívé pámeere ímityúmé meijcyáme wájyuri meke ipájtyetétsoki. ⁷ Tsá muurá múha ímillétyuró tsíjtye wájyuri idsjívéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétsó dsjívéiyóme? ⁸ Áronáacáa muurá Píivýéébe Críjtoke wallóo dibye idsjívé ímityúmé meijcyarómeke ipájtyetétsoki. Áánerii meke újjetsoobe mítyane meke iwájyune. ⁹ Áanéllii meke díllóobe ímiáamedí dibyée mewájyuri dsjívénej tééveri. Aame dííbyej tééveriyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píivýéébema tsá meijcyáityuró ímityúmé meijcyanélliihye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájyuri dsjívéneri méimíbaavyéjucóo dííbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe dibye mépañe íjcyanélliihye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímíbájchónej tééveri ímí Píivýéébema meijcyáneri.

Adáa tútávajtsóné Críjto ímíbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítýuré ímityúné ííñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsjívéhíjcyá ímityúmé meijcyanélliihye. ¹³ Muuráhjáa Píivýéébe taúhbajúu íjcyátúnáa tsúuca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adáaúvudítýú Moit-séeúvudívújuco íjcyané míamúnáa. Áróme hallúríhjáa tsá ñná íjcyatú dityée muhdú meijcyáiyóné Píivýéébe ímilléné wáajácútúnélliihye. Áronáacáhjáa dsjívéhíjcyámé Adáaúvúu méénudu nééne ímityú méénú-turóme. Aanée muurá ímichi dííbyedítýú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú ífvane téhdure

Críjto dsíjíveneri pámeere míamúnaa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa diíbye Adáaúvú Píívyéébe dííbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnaa médsíjívéhíjcyáhi. Áánéllíihyéhíjyáa ihdyu Píívyéébe meke ídaatsólléne ílli Jetsocríjtoj tééveri meenú mepájtyetéíñe. Aane tsá íñehjí meméénúneri mepájtyetéiyuróne. Apááñéré dííbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dííbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjucó meíjcyame méwágóóóvэйyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mééma ímibajchóhi. Áánéllíi apááñéré ímiááné dííbyeke mecáhcújtsómeke díilloobe ímiáámedi ímityúmé meíjcyárómeke. ¹⁷ Muurá méwaaajácú tsáápiiyéé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímityuuvémé méwágóóóvэйóne. Téhdure méwaaajácú Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi meke díllome dííbyé avyéjuri meíjcyáiñé múijyú dsíjívéityúmeréjucó.

¹⁸ Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvэйóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú nájcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dílló ímiáámedi dííbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa díbye teene muhdú meíjcyáiýóné taúh-baju pícyóónej tééveri éhniíñevu méwaaajácú ímiááné ímityúmé meíjcyane. Aane ehdu menéérómeke díbye ídaatsóllénetu méwaaajácú mítyane meke díbye wájyune. ²¹ Aanée ímiááné ímityúmé meíjcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvэйyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllíi ímiáámedi díllome tsúúca méujcú medsíjívéjucóóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Críjtokéréjucó meúraavyéne

6 ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájyúnéllíi tsá meíhvetéityú ímityúné meícyahíjcyánetu díbye meke éhniíñevu iúújétsó muhdú meke iwájyune? Tsáhaa. ² Tsúúca muurá téénetu meíjchívyé ímiáámeréjucó meíjcyaki. Ahdícyane tsáhájucó tsiiñe meméénútyuró teene ímityúné tééneejte meíjcyájucóótúnéllíihye. ³ ¿Aca tsá ámuha mewáájácú mepée Jetsocríjtojteréjucó meíjcyáné uubállé met-sójtsótsámeíñe? ⁴ Muurá tééneri méúújétsó ímityúnéjucó dsíjívemédú meíjcyane. Téhdure tééneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píívyéébe íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjucó íjcyadu ícyooca tsíhdyuréjucó meíjcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú ívane ímityunéhjí meíhvéjtsóhajchíí idyé díbyeé bóhíhdu ívane tsaímíyéjucó meíjcyáiñé Píívyéébema. ⁶ Muurá méwaaajácú ímityúné meícyahíjcyáné tsúúca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu ídsíjíveneri. Áánéllíi téénetu meíjchivyémé tsáhájucó tééne pañe meíjcyatú éhne múne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. ⁸ Aanée méhdityu Críjto ídsíjíveneri wáágoónéllíi méwaaajácú díbye íjcyadu meíjcyáiñe. ⁹ Muurá méwaaajácú ípyée ídsíjívénetu bóhíibe múijyú tsiíñe dsíjívéjucóóityúne.

¹⁰ Tsáneerée dsíjívéebe páneere meímityú iwáágoóki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéébema tsaímíyéjucó. ¹¹ Ahdu díbye íjcyadu meíjcyá dsíjívemédú ímityúné icyánéjucó. Ááne ímiáámeréjucó meíjcyá díbye ímillédú tsúúca dííbyeéjte ámuha meíjcyame.

¹² Ahdícyane panévare ímityúné ámuha meméénúiyóneri méumúúpivyéjucóhdíñe. Óvíjy-acóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjatsámeíjyúcohdí téénevu. ¹³ Píívyéébedívuréjucó méíhvéjtsaméi ámúhakye díbye ityúkévétso tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjatsámeítyuró Jetsóoke mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhdi ídáát-sóvéne dsíjívéebe téénej tééveri meke ímíibájcho téénevu metáhjatsámeíjyúcoótuki. Aame meíjcyá Píívyéébe piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééné taúh-bájú pañe meíjcyájucóótúne.

Ímityúnetu meíjchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene nééneíllíi éhniíñevuré meméénúiyá ímityúne? Tsáhaa. Ílluréjucó metsu téénetu meíhvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaaajácú tsáné avyéjúbema íjcyame díbye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meíjcyame tééne nájcaúvú íllure méwágóóóvэйhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ímí mééma níjkévahi. ¹⁷ Ahdu ícyooca meíjcyá tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé dííbyé uwáábójú pañeréjucó. Áané hal-lúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé ícyooca ímiááneréjucó meúraavyéne. ¹⁹ Áánéllíi teene ímíñevú méúraávyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha meíjcyáá ímiááné Píívyéébeéjteréjucó. Ehdu íñe ámúhakye o néé ímíñevú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meíjcyácooca tsá meímíllétú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyju múhdurá núcójpsó meícyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóóvэйyáhi. ²² Áronáa tsúúca téénetu meíjchivyémé Píívyéébeéjte meíjcyame ímiáámeréjucó meíjcyáiýóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídát-só wágóóóveé tééne déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúilbye múijyú ditye dsíjívéjucóóityúne bóhívu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

7 Ámuúha táñahbému, ámuha muurá méwaaajácú tsaaté túkevjtsoj pañe meíjcyane meíjcyáné hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucó tééne pañe meíjcyatúne. ² Muurá walle ityájívacooca íjcyá ájyú túkevjtsoj pañe. Aane díbye díllédívú dsíjívéhajchíí tsáhájucó tééne pañe díllé íjcyájucóótúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néétu díllé tsíjpiikyéréjucó tájíváiýóne. Áánetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikyé díllé tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbému tsáhájucó meíjcyatú taúh-bájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbye túkevjtsoj pañe íjcyájucóótulle íjcyadu. Muurá meíj-

cyá Crijtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnááréjuco. Muuráhjáa méema ímíbájchoobe Píivýéébe ímillédú meíjcyaki. ⁵ Íhdévúu muurá meímillédú meíjcyame ímityúné méméenuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píivýéébé taúhbaju meke bóljcyúrónáa éhniíñevúré méméenuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucó téené pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ímiááné meímilléne tsaímíyé Píivýéébeke meúráávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucó taúhbaju néenéliihyéré díbye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áánéliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró ímityúneri meúmúúpivyéne ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: "Tsá múu úmúúpivyétú ímityúneri."

⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró kénehjé ímityúné íjcyane. Aane o wáájácújúcúóoroobe éhniíñevúré ó ímillehíjcyá ténehjé o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájácúítyúné hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívémeíhíjcyáhi. Áané nájcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píivýéébé teene ítyaúhbaju méema meenu tsaímíyé dílbyema meíjcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehdujuco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téénej téeveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehdujuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane žíveekí o wágóóóvéiyónévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévu tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahlííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píivýéébedityúré tsááneé. Áronáa óhdityúré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi.

¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímillérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúityuróne. ¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááné Píivýéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyanére oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá téene. ¹⁸ Aane ó waajácú ímiááné ímityuube o íjcyane. Ó ímillehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúné o méénúityurónéré íveekihjáubá ó méénúhíjcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: Ímiáánéré o méénúiyócooca ímityúnéré óhdivu dsíínevahíjcyáhi. ²² Ó ímillehíjcyará Píivýéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúné jtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¿Aabe máídáátsoju ehđíívíiibye o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíj-

cyané nájcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaaabe Píivýéébe apáábyéré tsúúca téénetu Máavyéjuube Jetsocrijtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áánélii mítyane ó téhdútsohíjcyá dílbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá díbye ímillédú. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

Píivýéébé Apííchó meke túkévejsóné

8 Muurá Crijtoéjté ímillédú íjcyájúcootúme Píivýéébé Apííchó túkevejsó pañéréjuco íjcyámé hallurí tsá íná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocrijtoéjpi o íjcyáne j téeveri Píivýéébé Apííchó tsúúca tápañe íjcyánélii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wagóóóvéityúne. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetétýurónélii Íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej téeveri méhdityu méimítyú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu méema méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píivýéébé Apííchoréjuco meke túkévejsóné pañe meíjcyánéliihye.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame téeneriyé tsúúrámehíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píivýéébé Apííchó túkévejsóné pañe íjcyame tsúúráméí díbye ímillédú íjcyáiyóneri. ⁶ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneriyé met-súúráméimiyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneriyé muurá tsúúráméimiyé tsá ímilletú Píivýéébema ímí íjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúletú dílbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáiyóneri met-súúráméimiyé tsaímíyé dílbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé téeneriyé itsúúráméíñélii tsá Píivýéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiááné Píivýéébé Apííchó túkevejsó pañe ámuha meíjcyáhajchíi tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Ípííchovu Crijto meke ájcune ípañe íjcyatúme tsá dílbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjiveé méimítyú déjúcotu Crijtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáityú tsúúca Píivýéébe meke ímiáámedi díllónéliihye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Ípííchó íjcyáhajchíi muurá téhdure meke bóhíítsóiiibye Jetsóokée íbóhíítsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbému. ¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótúhajchíi méwágóóóveéhi. Áánetu Píivýéébé Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíi mepájtyeteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevejsó pañe meíjcyame ímiááné dílbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dílbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: "Lihíyo múuháj Cáánij." Áánélii tsá dílbyedi menúhnevéityuróne. ¹⁶ Ehdu Píivýéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaajácú ímiááné dílbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúúca dílbyej tsíímé meíjcyame Crijtoó ícúbáhráméidyú meícúbáhráméimiyé dílbyema máávyéjúúteé Cáánii dílbyeke néené avyéjuri. ¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámehíjcyámé íñé imíjyaúrjúcú meíjcyáíñé Píivýéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá díbyeé ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú díbye íhñéjteke ávyéjútsoíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere díbye

ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdy ímíabáavyeíñéi ítsime meijcyámeke dibye tsíhdyuréjuco ímípyetétsóijyu. ²² Muurá páneere dibyee ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehijcyá múijyú ímíabáavyeíñé ehne múúne walle ítsímáváné boone ímíabáavyeíñé téhmehijcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeityúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjté meijcyámé pañe Íapííchó íjcyarómé méícúbáhrámeihijcyáhi. Aame téhdure météhmehijcyá ítsímedíi meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjuco ímíabáchoíñe. ²⁴ Ehdú méúmiwa néene mecáhcújtsóhajchíi mééma pánééveíñé téhdújuco. Muurá tsane meítsohíjcyáné tsúuca maájtýúmícooca illuréjuco meíhveténé meíjtsohíjcyánetu. ²⁵ Áánetu meítsohíjcyáné maájtýúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu. ²⁶ Muurá meíhnháóótúnéllii Píívyéébe Apííchó meke píáábohíjcyá panévare maáábucuki. Muurá meere píáábó dílbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllii téenere wáájacurátúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméiyé wáájacú néébe waajácú ñná dílbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeihijcyáné ihñéjté meijcyámé hallúvú dibye ímilédú meijcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiáané dílbyeke mewájtýumeke tsúucajátújucoo ipítýájcámeidyú meke iújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúucajátújuco dibye meke wáájacúné ihñéjté meijcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnaa meijcyámedítýú diibye Ílli ímichi ídyéjúcóejpi. ³⁰ Ehdúu tsúucajátújuco meke iwáájacúmeke dibye ímiáámedi díllone dílbyé avyéjute meijcyaki.

³¹ Áanéllii Píívyéébe mééma ijcyá meke ipíááboki. Aanéjñí ¿múha muhdú meke méénúiyáhi?

³² Muuráhjáa Íllíkye wájtýuubéré íhvejtsó mewájtýuri dibye idsíjvéeki. Aabéjñí muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate dibyee meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca dibye ímiáámedi meke díllomé hallúrí tsáhájucú ñná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjñí ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájtýuri idsíjvéne bóhíbe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeihijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllii dibye meke wájtýumeke tsá ñná dílbyedítýú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabáane, mewájtýamúúvatúnéhji, apíchó nééronéhjí, téhdure dsíjvé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dílbyedítýu. ³⁶ Muurá Píívyéébe waa-jácúháamitu nééneé:

Dihñéjté muha meijcyáné hallútú múúhake dsíjvétsohíjcyáiyómé ehne múúne obééjamuke ditye dsíjvétsódu.

³⁷ Ehdú apíchó nééronéhjí métáhjahíjcyá Jetsocríjtó meke wájtýúubej téeveri. ³⁸ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájtýumeke ñná dílbyedítýú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsíjvé íjcyaróne, bóhíme

ííñújí hallúrí meijcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, ííñújiri íhstútuje avyéjute íjcyaróme, ícyooca téené pañe meijcyarónéhji, bóónétu meke pájtyeíñéhji, téhdure caame íévéhóówari íjcyánéhjima ííñújiri íjcyarónéhjí tsá meke dílbyedítýú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj téeveri dibye meke iwájtýune úújétsómeke.

Píívyéébe íjraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

⁹ Aane Críjtoéjpi ó íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiáané mityane ámúhadi ó ídáatsovéné ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvurá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá ímityú déjucotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhake o wájtýune oore Críjtodítýú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtýetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsímedí díllorómé tsá dílbyeke melléébohíjcyatú Íjraéj tsímenémúhaabe meijcyaróme. Áronáa ihdy mewáábyutáro dílbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meijcyáíñe pityájcójuma taúhbaaju. Áhduréhjáa neebe dílbyeke medúúruvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyoóíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnaáúvúj tsímenémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjju icyanéjcutu. Aabe páné avyéjuube íjcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúruvámeihíjcyáabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe mééma imyéenuíñé néene tsá tsaate méhdítýu cáhcújtsotú díityéjucooro Íjraéj tsímenémúhaabe meijcyarómedítýu. ¿Íhya mityá pamévare dílbyeéjté meijcyatúnéllii tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne? Muurá ítsúcunúhijcyámé ípyée íñéhdú dibye méénutúné tsúuca dibye méénújucooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráúvúj tsímenémúháabeke dibye wájtýuútsotú díityej téeveri míamúnáa pájtýetéíñe imyéenuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dílbyeke: “Daachi Itsáadítýu Íliyaatémé íjcyaa páñétúejte dájtsímenémúhaabe.” ⁸ Ehdú néénetu méwaajácú ímiáané diibye Aavaráúvúj tsímenémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdy ípyée íñéhdú dibye dílbyeke ájcuube Itsáaúvudítýu Íliyaatémé páñétúejte dílbyej tsímenémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dílbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéijyu dítyáaba tsíímávaá wájtýiikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe díityétsikye néhdújuco tene páneevéné díityétsima. Aanéhjáa díityétsí hajchi méíhdé múnaajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsíímavá míltyétsikye tsaijtýure. ¹¹ Aanéhjáa dílléi díityétsikye tsíímavátúné íhdéjuco Píívyéébe néene dílléke: “Ámíáábé ehníñevu bónebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe díityétsikye muhdú dítyétsí íjcyáíñé díityétsímái tene pánéévétúrónáa íhjáa ipítýájcámeidyújuco. ¹³ Téenéatúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiíñe íwaa-jácúháamítu: “Jacóóboke ó wájtýu Etsaóoke o wájtýúné ehníñevu.”

¹⁴ ¿Áanélliihyéhaca ímityuube diibye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímityuube dibye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa

muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsóvémeke ó píááboóhi.”¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iye ityújkevééllémedijyucó díbye ídáátsovéne.¹⁷ Muuráhjáa Ejihtó avyējuube Paraóóuvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyējuúbedivú ó picyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííñújiri íjcyané mřamúnaa iwáájácu ímiááané íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píívyéébeé.¹⁸ Aabe ímiááané ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áanetu tsaate ílléébone ímíllémeke pícyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate néeyáhi: “Dííbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke žíveekí nehíjcyaaabe ímityúmé meíjcyane?” Áronáa tsá mee mřamúnaa Píívyéébe iwáájacúdú méenue múhdurá meíjtsúcunúityuróne.²⁰ žAca muutá mee dííbyema metáhjájcatsíki? žAca núpájkííhlló néeyá téihllóo níjcyómeke žveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé píivyété páhdvaré ímíllédú íñíjcyone. Píivyétémé ímiááané wáabyuta íñíjcyone. Áhdure píivyétémé átéréené wáabyuta íñíjcyone.

²² Muurá Píívyéébe ímíllédúré aabúcuhijcyá díbye wáágóoímýé múhdurá ícyahíjcyanéhi. Ehdú aabúcuhijcyaaabe díityej téeveri iúújétsó íhtsútúu, ícyaaýóbaa, íjcyane. ²³ Áanetu tsúúca díbye méhdi ídáátsovémé méijcyá dííbyé avyējuéjte tsúúcajátújuco meke díbye újcume. Ehdú méenuube mejtéeveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyējuéjte meíjcyámyeke jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane. ²⁵ Ílúhjáa muurá díbye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné mřamúnaa ídátsó ícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiiñe nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áatsímedíyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píívyéébe o íjcyaaébe.

²⁷ Áanetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítyu: “Píívyéébe ícúiyéjuco muhdú mřamúnaa ííñújiri ícyahíjcyané ímíbájhócooca Íjraééj tsíménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiiñe neébe:

Páné íhdéene íjcyané avyējuube íjcyaaabe Píívyéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúúca meke waagóoíyá tsaate coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéenudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj téeveri mepájtyeténe

³⁰ Aane žaca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Píívyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhjí éllevu íjcyatúmé botsíi dííbyeke cáhcújtsórómeke. ³¹ Áanetu mee íjraéémú métsúúráméíhíjcyará dííbyé taúhbaju meúraavyémeke díbye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke díbye díllotú ímiáámedi. ³² Aane žíveekí tsá meke díbye díllotú ímiáámedi? Muurá méjtsúcunúhíjcyá teene taúhbaju meúráavyénetu díbye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdú meíjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méenune mecáhcújtsótúnéllíi tsá díbye meke

díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhíjcyá éhne múúne nééwáytu mecábóhcámeíúú néébeke mecáhcújtsótúnéllíihye. ³³ Íllu muurá Píívyéébe néé iwajácúháámitu:

Tsióo múnáa pañévú ó pícyóó tsáápiikyé éhne múúne nééwáytu mecábóhcámeímýé maáákityéúú néébeke. Áábeke cáhcújtsómé tsá íñnerí báñúmeíityúne. Ehdúhjáa Píívyéébe néehíi.

10 Ámuúha táñahbému, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áanéllíi ávyétá íhnáho píáábó díityé hallúvú ó táúmeíhíjcyá Píívyéébeke. ² Ímiááané ímílléromé dííbyeke íúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráavyeténe. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllone. Imílléromé iye ímí íjcyáiyóné díityéké ímiáámedi díbye idíllóki. ⁴ Áronáa tsá dííbyé taúhbaju meúráavyémeke díbye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááané Píívyéébé taúhbaju néhdú íjcyámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné ditye ípájtyetéki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdú íjcyáiyuróne. ⁶ Áanéllíihyée Críjtoj téeveri mepájtyetéíñe díbye méenune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéj pañe íñéhcotéiyóné díbye meke ípáábóki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke íñéhcotéiyóné díbye meke ípáábó tehdu téhulle íjcyácóóbekéjñvari. Muurá tsúúca mééma dííbye. ⁸ Íllu muurá téenetu nééneé: “Tsúúca ámuháma íjcyájúcooróné pájtyété teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcújtsómé íñe méúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéébeke Píívyéébe bóhítsóné mééíbúuri mecáhcújtsómé dííbyeke maávyējuúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíi mepájtyéteéhi.

¹⁰ Muurá ímiááané mééíbúuri mecáhcújtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíi ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyéteéhi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Dííbyeke cáhcújtsómé tsá íñnerí báñúmeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere tsííñé mřamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcújtsómé mepájtyéteéhi. Muurá tsáápiikyé pámé avyējuubéré íjcyaaabe píáábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúráméímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúráméímýé pájtyéteéhi.” ¹⁴ Áronáa žaca múhdutú dííbyedi tsúúráméíiyómé dííbyeke cáhcújtsómejñvari? Áhdure žmúhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejñvari? žKíátú waajácúiyómé teene dííbyedítyú íjcyané uwááboju múha díityéké úúbállemejñvari? ¹⁵ Áhdure žmúhdutú tsaate díityéké úúbálleiyá múha díityéké téénevu pícyóómejñvari? Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu díitye ímiáájú úúbállehíjcyámej.”

¹⁶ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévare téeneri ícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú néehíi: “Píívyéébeéj, ža íjcyámé tsaate méúwáábori ícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá

Jetsocrijtodítýú ijcyáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúuca mécáhcujsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúuca melléébohijcyaráhi. Muurá tsiíñe Píivýéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúuca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítýú ijcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píivýéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúcutúne? Muuráhjáa dííbyere Píivýéébe néé illu Moitséeúvuj tééveri:

Tsiíñe mřámúnáakéréjuco o pájtyetétsóneri ámuha menómíutááváne diityédívú mécaýóbááváteé átéréete ditye ijcyane ámuha meřsúcunúhijcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyē tsiíñe dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné mřámúnáa táííbúwá ijcyáturómé tsúuca tahñéjté ijcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee ijraéémudítýú Isaíauvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópityúné mřámúnáake ditye ookéréjuco iúráavyeki.”

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

11 ¿Aanéhaca ehdu menéénéllii meke řhvějtsoobe Píivýéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi Aavaráauvúj tsiíménémúhaabe ímichi Bejamíí dohřba múnáajpi o ijcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke řhvětsóiyóóbeřř tsúucajátújucóhjáa ihñéjté meijcyaiñé íñéemeke. ³ Muuráhjáa Eriáuúvú nééhií: “Píivýéébeéj, díhřyú uubáalle múnáake řdřřjvétsóne dířcúvé wařřřné wácávyáhcohijcyáme. Áánetu íñe apáábyeréjuco o ijcyáábeke téhdure oke dřřřjvétsóllehijcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa dibye Píivýéébeke nééronáa neébe: “Áronáa muurá ijcyámé 7,000-meva tahñéjté ijcyame ‘Baáa’ némeíñe níjcyotáábeke cáánivahijcyatúme.” Ehdúhjáa Píivýéébe néé Eriáuúvuke. ⁵ Aane muurá ijcyámé tsaate méhdityu dibyē řdáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehijcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwářyúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa řnehřj meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsómeřcyá tsá dibye meke wářyúneri mepájtyetétýuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetétýóneri meijyá-cunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Áronáa ijcyájucóomé tsaate dibye újcume tsúuca pájtyetéme.

⁸ Áánetu dííbyé waajácúháámitu dííbyeke lléébohijcyátúmedítýú nééneé: “Píivýéébere diityé řjtsaméí mújtatsó ditye iájtyumřjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure il-léébójúcooróné ditye icyáhćjtsótuki. Aame muurá téhdupiyé icyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabiíúvú nééhií:

Óvi ditye náhbévácatsihijcyáné wañéhřjné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píivýéébema ditye iřcyátu diityémá ímityú tene íñjkévaki. ¹⁰ Óvi ijcyámé éhne múúne hállúvatúme řjcyadu íimityuháñé diityéké mújtatsómé íimíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabiíúvu.

Jodíómú ijcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píivýéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píivýéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú ijcyatúme tééné hóowari pájtyeténetu meřřváne botsii téeneri metsúúrameiki. ¹² Ehdu Píivýéébeke melléébotúme ímityú meijcyaróné pšaabó tsjřtyeke jodíómú ijcyátúmeke. Aanéřř awáá muurá dííbyeke meúráávyécooca éhniíñevu přááboiñé pamévakére.

¹³ Aane icyooca diitye jodíómú ijcyáturómeke o nééhií: Ámuha éllévúu oke Píivýéébe wallóó ámúhakye dííbyé uwáábojívú o wáájácútsoki. Áané wákimyéí o méénune ímí ó řjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhakye o úwáábóneri ímí ámuha meijcyane tsaate tamúnáadítýú řřténe ámuhádú ímijpyeté ipájtyetéki.

¹⁵ Muuráhjáa múúhakye múu řhvějtsódú Píivýéébe méénúné hóowari tsjřtye múnaa ámuha meijcyarómé méimíbaavyé tsaímijéjuco dííbyema ámuha meijcyaki. Aanéřř muurá muha dííbyema méimíbáávyécooca mébóhřřté tsúucajáa dřřřjvemédú muha menéérome.

¹⁶ Muurá tsáoobřráutu pšaáho meméénuho ímí néhahćií páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkýé ímí néhahćií páheere ímíhyeé. Áhdúu muurá méihde múnáajpi Aavaráauvú Píivýéébeéřpi ijcyánéllii téhdure mee dííbyedítýú mellíyaatémé meijcyá Píivýéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcujsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe orívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúehte ihñéjté muha meijcyarómedítýu. Áámé cápáyóóvéé ámúhakye dibye újcume ámuha meijcyá éhne múúne bářú orívóhe wářcá řmiááhetu mecámahjácódu. Áanéllii muurá ámuha téhdure Píivýéébeéjté íñe muha meijcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méjřsúcunúmeídí muha páñétúehte meijcyarómé ehniíñevu ámuha meijcyane. Muurá múúhadítýú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéřtu éjécunúdu ímichi tujkénúehte muha meijcyánélliihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menééhií: Diityéjúcooro páñétúehte ijcyarómeke řhvějtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápáyóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tedújuco múúhakye dibye řhvějtsóné muha mecáhćjtsótúnélliihye. Áámé cápáyóóvéé ámúhakye újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhćjtsónélliihye. Aame téřbúwá meijcyá. Mémityářkimyeídí téeneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúehte ihñéjté muha meijcyarómedi řdáátsóvétu-ubéré múúhakye řhvějtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi řdáátsóvéiyóoneřř ímityú ámuha dííbyema meijcyáhahćiířy. ²² Muurá Píivýéébe řmiáábé dííbyema ímí meijcyámema. Áánetu ímityú meijcyámeke múhdurá řjtsú-cunúúbe. Áanéllii řmiááméré meijcyaco tsúucajáa ámúhakye dibye újcume. Ímí ámuha meijcyátúhahćií tsáhájúco ámúhadi dibye řřcúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímibáávyéhahćií diityéké úřcúíbye. Muurá piivýéteebe tsiíñe diityéké újcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsiíñe mřámúnáa meijcyarómeke dibye újcume ámuha meijcyá éhne múúne bářú orívóhe wářcá řmiááhetu

cámaavédu. Aanéjǰí muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíne újcuíiibe.

Nihñéré ijraémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuúhake o úubal-
léné muhdúhjáa mepájtyetéíne Píivyéébe
wáájácúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamú-
naa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsííne mú-
naa dílbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Áneri ihdyu
mémítýájkímeyéidíne. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi
íđdáátsóvéne pǰáábóiiibe ditye ipájtyetéki. Muurá
dílbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraémudítýu íjcyáiibe tsaapi diityéké
pájtyetétsoobe. Aabe waagóo diityé imítýu. ²⁷ Ehdu
diityéké ó ímbájchoó ópée o néhijyádújuco.
Ehdu nééne Píivyéébe waajácúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepáj-
tyetéíne méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha
jodíómú meijcyátúrómeke téhdure Píivyéébe ipǰáábó-
ki. Áronáa ihdyu tsá díbye íhvéjtsóturó múúhake.
Muurá mítyane múúhake wájuube múúhá íhdé
múnáaúvukée ihñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe
íñéhdú imyéménúnéllíi tsá ihñéjteke íhvéjtsótúne. Téhdure
meke ipǰaábóné tsá díbye dójtúcutúne.

³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ah-
du muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri díbye
ámúhadi íđdáátsóvéne ipǰáábóki. ³¹ Áané boone téhdure
ámúhadíi íđdáátsovédú diityédí íđdáátsóvéne
pǰáábóiiibe ditye icyáhcuíjtsoki. ³² Muurá dílbyere
Píivyéébe meke paméva mǰamúnáake íhvéjtsó dílbye-
ma múhdurá meijcyá pámehdíyé méhdi íđdáátsóvéne
tsahdúré meke ipǰáábóki.

³³ Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panévaré wáájácuube
muhdú meke túkévétsóhíjcyané mewáájácúyonévu
tsá méjtsaméi úújetétúne. ³⁴ ¿Mítýá íjcyámé tsaate
dílbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate
dílbyeke úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A íjcyámé tsaate tsiéméne-
vu ditye dílbyeke ájcúnéllíi tééné pǰaméi díbye pǰáábó-
híjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere dílbyere
Píivyéébe ipíivyejtsóné dílbye tájpiyé íjcyáhi. Áané
avyéjuube dílbye. Ahdícyane metsu dílbyeke
maavyéjútso pájjuvare múijyú njkéváityúne. Ehdu
teéne.

Píivyéébe túkevítsojú pañe meijcyane

12 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píivyéébe
mítýane meke ídaatsóllénéllíi ámuúhake o néé
dílbyedívú ámuha meíhvéjtsáméíne dílbyé túkevít-
sójú pañérujuco ámuha meijcyame dílbyeke
meuráávyé muhdú díbye imíllédu. Ehdu muurá ámuha
meijcyáneri dílbyeke méduurúváiyáhi. ² Tsá múu íj-
cyájúcootú íne íjiri mǰamúnáa múhdurá ícyahíjcyádu.
Mécápayóóvé ámuhá íjtsaméi ámuha mewáájácu
tsaímíyé meijcyáiyóné Píivyéébe imílléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédú íjcyaaabe oke picyóo
ámúhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuúhake o néé
ámuha meíjtsúcunúmeityu panévaré ámuha mewáá-

jacúne. Múu imííneúvú íjcyáne íjtsáméi dílbyeke
icyáhcuíjtsóneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyane tsá
tsané wáábyutará íjcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjté píváme-
va meijcyarómé tsáápihdyuré menééme mépǰáábócat-
síhíjcyáhi.

⁶ Áameké Píivyéébere íimíllédú meke ájcúneri mépi-
ivyeté páhdúvaré nénehji meméénune. Áanéllíi tehdu
nénehji méméénuhíjcyá imííneúvú meíjtsáméíñema.
Muurá tsaate íiná pájtyeííne íhdéjuco iwáájacúné
úúbállehíjcyámé tehdujuco úúbállehíjcyané dílbyeke
icyáhcuíjtsódú íjcyame. ⁷ Ahdure tsíjtyeke ipǰaábóné
píivyetémé múu imííneúvú pǰaábóhi. Ahdure
íuwaabóné píivyetémé múu imííneúvú úwaabóhi. ⁸ Ah-
dure múhdurá néémeke íimíjpyetétsóné píivyetémé
múu imííneúvú meenúhi. Tsáneetu pǰhtómeke
ipǰaábóné píivyetémé múu pǰaábó pájjuvatúme.
Tsaatéke ityúkévetsóné píivyetémé múu imííneúvú
túkévetsóhi. Íđdáátsómeke ipǰaábóné píivyetémé múu
pǰaábó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹ Ámuúhake o néé ámuha mewáájúcatsí pamé-
vamáyé muhdú tsané nahbému wájuújcatsídyu. Ááne
máavyéjúúllejcatsí panévatúre. Ímítýúneri ícúvetúme
ímiáánéré méuráávyé ímí ámuha meijcyaki.

¹¹ Óvéheetúme ímííneúvú meméénú Píivyéébeke
ámuha meíicúvéne wákimíyé.

¹² Aame múu imíjyúú ímí ámuhá úmíwa néénéllíihye.
Ícúbáhrámeíyóné múu íáábúcuéne óochévetúme
pájjuvare íhjúvahíjcyá Píivyéébema.

¹³ Ahdure tsíjtye dílbyeéjté íjcyámeke mépǰáábohíjcyá
ditye pǰhtónéhjitu. Ámuúhake ááhívémeke múu
tsaímíyé waatsúcúhi.

¹⁴ Tsaate ámuúhake tsaríllérómeke tsá múu tsaríl-
letúne. Íllure múu diityé hallúvú píáábó táumeí
Píivyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure imíjyúúhií.
Kímóóveri íjcyámema múu kímóovéhi.

¹⁶ Mépǰáábojcatsí imííneúvú pájjuvatúme. Tsá múu
iye íellévu ávyéjuuháñe ipíúvane 'mítýáhmítýá' néé-
tune. Múu pamévamáyé tsahdúré nahbéváhi. Tsá múu
íjtsúcunúmeityú páme ehniíñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámuúhake ímítýúné méénúmeke tsá múu
pǰámeityúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye
ámúhake íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meijcyá pamé-
vamáyé úhbájcatsítýume. ¹⁹ Ámuúha táñahbému,
tsaate ímítýúné ámuúhake méénúhájchíi tsá múu íjyá-
cunútú diityéké íáhdó újcuííneri. Múu íhvéjtsó
Píivyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá íimímbájchoki.
Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: "Ooréi ó
ícúbáhraa ímítýúné ámuúhake méénúmeke. Ehdu o
néé Píivyéébe o íjcyaaabe." ²⁰ Ahdure idyé tsiíne nééneé:
"Ámuúhake múnáájsórómeke mépǰáábó panévatúre.
Ditye ájyabáavatéhájchíi múu májchotsóhi. Ditye
íadóiyóneri íjcyáhájchíi múu íjchóhi. Ehdu ámuha di-
ityéké tsaímíyé meíicúvéhájchíi muurá ílluréjuco ditye
núcójpíveííne ámuúhake íñéhnílehíjcyáneri." Ehdu
muurá meke úwaabóné Píivyéébe waajácúháámitu.

²¹ Ahdícyane ímityunévú métájhátsámeídíñe. Múu ímiááméré iíjcyáiyóneriyé tsúúrámeí ímityúné ámúhake idyómájcótuki.

13 Múu avyéjuullé pámeere méiiñúǵí avyéjujtéke. Muurá Píivýéébere diityéké pícyoome ijcyá pat-síhǵivári. ² Aame néene lléébotúmé muurá tsá Píivýéébeke avyejúullétúne. Aane ehdu néemeke téené hallútú ícúbáhraímýé diitye avyéjujte. ³ Árómedi ímí meijcyame tsá meillityétúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné iíjcyátú ímiááméré meijcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méijcyaaíhi. ⁴ Muurá Píivýéébere pícyóó diityéké téenevu diityé túkevǵjtsó pañe ímí meijcyaki. Áanéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanúityuró ímityúné méénume. ⁵ Áanéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhraíyóné apíchoríyé avyejúullétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píivýéébeke maávyejúullédú dífbyeré diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Áane ñná néétuméré mááhohíjcyá méiiñúǵí avyéjúúbé wáabyuta ditye áhdótsohíjcyáné Píivýéébere diityéké pícyóómé túkevǵjtsó pañe meijcyanéllíihye.

⁷ Múu pamévakeré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake piáábó táumeímyeke mépiáábo. Méiiñúǵí avyéjujte meke áhdotsóné múu diityéké iávyejúulléne ahdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítyú iñáhǵíhenúné áhdotúmé íjcyatúne. Múu áhdójuccóhíí. Muurá Píivýéébé taúhbaju néhdu meijcyame tsíjtyeke mewájyúhi. Imílleebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹ Muurá dífbyé taúhbajúúné néehíí: "Tsá múu ihdícyáméhǵjma dómácójuccatsítyúne. Tsá múu dsǵíjvétsotú mǵamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne." Ehdu Píivýéébé taúhbajúúné néhdu meijcyá tsiíñe íllu néé dífbyé taúhbaju: "Pamévakeré múu wájyú muhdú u wájyúmeídyu." ¹⁰ Muurá ímiááné pamévake mewájyume tsá múijyú ímityúné meméénúityuróne. Aane tehdu meijcyame meijcyá dífbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áanéllii metsu meijcyá téñbúwá muhdú díbye ímilédu. Tsúúca muurá píhǵíñé mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíbaávyeíñe. ¹² Muurá ímityúné meicyahíjcyáné tsúúca nǵjkévaríjyucu. Áanéllii óvíjyacóóné tehdu meicyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí meijcyáiyóneri téenetúréjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévatúré ímiááméré meijcyá ímityúnetu menéét-sámeityuki. Óvíjyacóóné mewáñehǵívaténé pañe melíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhǵjma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáavahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívréjuco meíhvǵjtsámeí díbye meke túkevǵjtsómé ímí meijcyaki. Óvíjyacóóné meímíllédú meijcyane.

Tsá meihjyúváityuró ménahbémudi

14 Tsaate Píivýéébeke cáhcújtsorómé ímí dífbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhǵjcatsítyú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévǵjcatsí diityéma. ² Muurá íjcyámé tsaate pamévakeré dóómeé. Áanetu íjcyámé tsíjtye Píivýéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakeré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévaré dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsíjtye ténehǵi dóótune. Áhdure panévaré dóótume tsá múu íhǵyúvatú panévaré dóómedi. Muurá idyé diityéké Píivýéébe wájyú téhdure ihǵjǵté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píivýéébeke tsíjtye úráávýeneri meihjyúvaki? Óvíi ihdyu dífbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyu múúne ímí íjcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dífbyere píivýeté diityéké ipíaabóné ditye ímí íjcyá muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojǵ dífbyeke idyúúrúvahíjcyáné éhñíñevu ímí íjtsúcunúme. Áanetu íjcyámé tsaate pajcóójívaré idyúúrúvane ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi ímíllejccóójǵ dífbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcoojǵ duurúváhi. ⁶ Áhdure panévaré dóóme óvi dóóhíí. Áanetu panévaré dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Píivýéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsíjtye téhdujtsó dóó hallúvu. Áaneri muurá pámeere tsaahduré avyéjujtsó dífbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímíllédú meijcyatúne. Muurá Píivýéébere meke pícyóó dífbyeke mebóhówǵjtsoki. Aame médsǵívé díbye ímílléijyu. ⁸ Muurá mebóhǵíñé hajchótá meijcyá dífbyé hójtsiri. Aame medsǵívécooca téhdure tsá kiávú dífbyedítyú mepéétune. Muurá dífbyemáyé meijcyá dífbyeéjté meijcyanéllíihye. ⁹ Tééneíllíihyee muurá Críjto dsǵíjveebe tsiíñe bohǵíhíí. Aabe muurá téhdure dsǵíjvetúmeí dífbyé cahcújtsó múnaa íjcyámé avyéjuube. Áhdure dífbyé cahcújtsó múnaape íjcyame tsúúca dsǵíjvéjúccóómé avyéjuube dífbye.

¹⁰ Aanéǵǵí tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtsó múnaa múhdurá íjcyáneri íhǵyúvatúne. Tsá múu diityé píivýétetu néétune. Muurá pámeere mépihcyááveé Críjtodívu díbye meke íñéé ímiááné muhdú meicyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píivýéébé waajácúháámítu nééneé:

Píivýéébe o íjcyáábeke pámeere mǵamúnáa iwáájácúne táúmíwávú ímǵhmóúbáne oke duurúvaáhi. ¹² Aane muurá pámeere méúúballeé dífbyeke muhdú meicyahíjcyáné meke díbye díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávǵjtsóityúne

¹³ Áanéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhǵyúvatúne. Métsu ímiááméré meijcyá ménahbémú Píivýéébeke cáhcújtsónetu diityéké metútávǵjtsótuki.

¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévaré medóórone muhdú néétune. Áronáa tsaate panévaré medóóne ímityúné íjtsúcunúme óvi tsá dóótune.

¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávǵjtsóhajhíí muurá tsá ámuha diityéké mewájyutúne. Áanéllii múu téñbúwá íjcyá ámuha

tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájjuri Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeidí téhdúju-cooro néerone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíj-cyámedívu. ¹⁷ Muurá Píivýéébe avyéjúeje meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúráméítyuróne. Téhdure métsúúráméíyá díbye Íapííchó mépañévú pícyóónej téeveri ímíjyuuri tsaímíyé meíjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdú muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivýéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dílbyeéjté meíjcyame mepíáábójcatsííyóneri metsúúráméí tsaímíyé meíjcyame dílbyeke meúraavyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivýéébeke dítye úráavyénetu ámuha díityéké metútávájtótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúne médohdí dítye ífténáa díityéké ámuha metútávájtótuki. ²¹ Áánéllii tsá dítye dóótunéhjí medóótyuróne. Áhdure tsá maadótyuró avyéjpacyóné díityéké metútávájtótuki. Panévare ímityúné dítye íjtsúcunúnehjí tsá meméénútyuró Píivýéébeke dítye úráavyénetu díityéké metútávájtóíyónéllíihye. ²² Áanetu tsane ámuha meméénune ímí téhdújuco ámuha meíjtsúcunúne múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íñé ímíjyaú meíjcyá ímityúnénetu ménéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúróné idyóhajchíí tsúúca ímityúné meenúhi. Panévare ímityúné meíjtsúcunúróné meméénúhajchíí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

Tsíjtyeke mepíaabóne

15 Aane tsúúca ímí Píivýéébeke mecáhcujtsómé metsu mepíáábo eene dílbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke dítye ímíñéúvú iwáájacuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúráméítyuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke dítye éhniíñevu ímí Píivýéébeke iúráavyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyáacunútu iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dílbyeke pajtyéné Píivýéébe waajácúháamitu illu tene néhdújuco: “Uhdí úúhívatémé óhdíjyuco úúhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivýéébe caatúnútsóhíjcyá meke tene úwáábónej téeveri óóchévetúme meítsóhíjcyá íñé ímíjyaú dílbyema meíjcyáíñe. ⁵ Muurá píivýéteebe meke ípíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíí ámuhakye píaabó ámuha ímí meíjcyá panévaturé muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejújtsó dílbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkye.

Jodíómú íjcyáturómeke ímíáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñéúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbévádú téeneri Píivýéébeke maávyéjújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé múnáaúvuke Píivýéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ípíááboki. Áanetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímíááné díbye méenune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyá-

turómedi ídádáatsóvéne díbye ámuhakye pájtyetétsóné hallúvú dílbyeke ámuha medúúruvaki. Muurá dílbyé waajácúháamitu nééneé:

Uke o avyéjujtsóné dúúruvaabéré ó mátsívahíjcyaa jodíómú íjcyáturómé pañétu.

¹⁰ Áhdure tsííñe nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méimíjyúúvé tsamééré Píivýéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsísihdyu nééneé:

Pámeere panévá íñújñe múnaa máávyejújtsó Píivýéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dílbyere Píivýéébe túkévéjtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaíj tsíménémúhábedítyú íjcyáíbye tsaapi téhdure jodíómú íjcyáturómé avyéjuube íjcyáabe.

Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Ahdícyane óvíí Píivýéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsóobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dílbyé Apííchó ámuhá pañe íjcyánej téeveri ímí dílbyema meíjcyáíñe ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dílbye ícyanéjcu tsúúca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllii mepíáábócatsíhíjcyáne. Aame ímí téhdújuco ámuha meúwáábócatsíhíjcyáne.

¹⁵ Aane íñe íhyaami ámuhá éllevu o cáátúnúháámí pañe ámuhakye o néé ámuha maábájñívetu muhdú Píivýéébeke meúraavyéne. Illu íñe ámuhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudú múhdurá o néeróóbeke Píivýéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámuhakye jodíómú íjcyáturómeke o úwáábo Jetsocríjtó téeveri mepájtyetíñe mééma díbye méénúne úwááboju. Aane táwákimiyé íjcyáabe ámuhakye ó úwáábohíjcyá Píivýéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dílbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbaávyémeke ímí íjtsúcunúíbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocríjtóéjpi o íjcyáabe Píivýéébeke o ífcúvéneri ó ímíjyúúhií. ¹⁸ Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyáabe méénuráítyurónéhjí téenetu ámuha jodíómú íjcyáturómé mecáhcújtsó dílbyeke. ¹⁹ Ehdú ó méénuhíjcyá panévare dílbyé Apííchó píááboríye. Aane tsúúca pahúllévare ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetíñe méénune Jerotsaréetu Iríírícó íñújívújuco.

²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dílbyeke waajácútúmeke. Áánéllii tsá o úwaabójucootú tsúúca tsaate úwáábohíjcyátsíhíjci múnáake. ²¹ Muurá Píivýéébe waajácúháamitu nééneé:

Múijyú dílbyé uubállé lléébohíjcyatúme dílbyedítyú íjcyané úwááboju illéébone cáhcújtsóóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

²² Ehdú íñe tsaate múijyúíkyé Críjtodítyú íjcyané úwááboju lléébótúmedi o íjívénéllii tsá o píivýetéhíjcyatú ámuhakye o ááhíveténé mítyane o ímillérónáaaca.

²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámuhakye o ájtyúmíyóneri o íjyáacunúhíjcyáabe tsúúca ó níjkévá íllé íñújñe múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá íñújívú o péécooca ámuhakye ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óvíí ámuha oke panévaturé mepíaabó ímí o úújeteki. ²⁵ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréri

téhulle ménahbému íjcyámeke Matsedóóniamá Acááyá iñújjcuri íjcyané cahcújtso múnaa píaábóne dsídsidívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyanéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyané cahcújtso múnaake. Muuráhjáa ímichi diitye jodiómudítýú teene pajtyeté uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii téhdújuco diityéké ditye panévatúré píaábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óvíi teene dsídsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhakye ó aaháveíñúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píaábohíjcyáneri. ³⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébe Apíichó meke píaábóneríye. Áánéllii ámúhakye o néé táhallúvú dílbyeke ámuha píaábó méotáumeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné mífamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéá iñújjiri íjcyame. Ahdure métaumeí diitye Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnaá hallúvú ímí ditye íjtsúcunú dityé éllevu dsídsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévjácatsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhakye píaáboobe íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

16 Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréá cóómiyi íjcyané cahcújtso múnaake píaábohíjcyalle ámúhakye aahávéteéhi. ² Ááalleke ímíñeúvú méwaat-súcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dílbyé cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsídyu. Ááne mépíaáboco ímíñeúvú panévatúré íñe tájpi dílle íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ipíaábóné tsanéjcvu téhdure oke píaábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhakye o néé Pírítíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsii oke píaábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetétsomútsí apíichó néénetu. Áánéllii ó téhdújtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodiómú íjcyatúmé cahcújtso múnaa téhdújtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnaake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyee muurá Acááyá iñújji múnaadítýú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyáalleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtéstí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cuvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjáa táíhdéjuco cáhcújtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhakye náhbenuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeílbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráavyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodíooke ó duurúváhi. Natsítso

hájkímú Píívyéébeéjpi íjcyámeke idyé ó duurúváhi.

¹² Téhdure ó duurúvá Tripéenamúpike Tripóótsama téenere Píívyéébe uwááboju méenuhíjcyámúpike. Téhdure ménaalle Péétsida téené wákímyeí méenuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsíjjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíicritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogoo, Jóóriaa, Neréoke íñáallemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnaa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnaa ámúhakye duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájyújcatsíñe méduurúvjácatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téñbúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméi nééme ímí Píívyéébeke ámuha meúráavyénetu ámúhakye tútávájtsóiyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú píñítúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu nééme Máavyéjuube Jetsocríjtoke ícúvetúne. Muurá iye tsaimíyé íjcyáiyóneríyé tsúúrameíhíjcyáme. Aame pánehjídú íhíjyúváneri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúcunú ímíáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímityúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámúhá pañévu pícyóó ámuha tsaimíyé meíjcyáíñé íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjáa Naavéneke ámúhakye díbye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhakye ó úúballé táwákímyeítýu oke píaábohíjcyaaabe Timotéó ámúhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhakye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhakye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhakye duurúvá dílbyé jari o íjcyáábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhakye duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibyehdyu píivyeté ámúhakye ityúkévejtsóné ímí ámuha meúráávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhakye o úwáabóne. Ehdúhjáa muurá mee mífamúnáake ípájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco íñeíkýe ípívyéjtsótúnáa díbye pítyájcámeíñé tsá íhdé múnaaúvú wáájácútúne. ²⁶ Árone tsúúca dílbyé íhjúu uuballe múnaáhjáa néhdújuco panéva íñújjíne múnaake úwáábómeíñé ditye icyáhcújtso dílbyere Píívyéébe múíjyú muhdú íjcyáiyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríj-
toj téeveri múijyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyabe
pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

1 Coríítio

Duurúvaju

1 Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhsti mécaatúnú ménahbe Tsójténemá elle Coríítori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnáa pámé avyéjuubéré íjcyáábedi íjycunúhíjcyámé wáábyuta téhaámi. ³ Aane óvíi Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj tééveri Píívyéébe píaabóne

⁴ Páíjyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye dibye píaábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dííbyema ímí ámuha meíjcyáne j tééveri yé Píívyéébe ámúhakye píaabómé ámuha mépiivyté meúwaabóné keená ímíááné íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúcunúhi. ⁷ Áánéllii dibye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyáá Píívyéébé piáábóbú pañe. ⁸ Áámeke ámúhakye téhméiibye éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé íñetú menéétsámeítýu Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácoóca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímíááné meenú íñéhdúú. Aabée tsúúca meke ujcú Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábema dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnáa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbému j, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye ó bóíjcyú ámuha metáhjacatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévacátsi. ¹¹ Ehdu ámúhakye o nées ámuhává meúhbácat-síhíjcyáné oke Coróéemudítýú tsaate úúbálléñéllíihye. ¹² Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánetúvává tsi jte nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsi jtyévává nehíjcyá Pééedoróéjté íjcyane. Tsi jtyévává nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcaméihí? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámei ámuha wájyuri páwachékevu oke ditye wátyétyéhucúki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtso tsámeihí? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatébake ámúhadítýú o tsójtso tó Críjpoma Gááyómútsiky o tsójtsoné boóne. Áánéllii ó téhdujtsó Píívyéébeke. ¹⁵ Aane tsá múha nééítýuró támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtso tsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa

idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muucá o tsójtsojúcootúne. ¿Íñyáa mityá ó tsójtso r? Tsáhájucó o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke picyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke picyoobe mépée mepájtyetéíñe dibye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsaméítýuré o újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénunca dibyée páwachékevu dsíjívéné tsá íñetú meke piáábóítýuróne.

Píívyéébe Críjtoj tééveri úújetsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvémíyédívú állíuré teene mekéé ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áánetu ihdyu mecáhcu jtsómé mepájtyetéímyédívú tsá tene állíu íjcyatúne. Muurá Píívyéébé íhtsútú teene.

¹⁹ Muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé:

Waajácu múnáa iye ipájtyetétso méíyóneri tsúúráméíhíjcyámédítýú ó waagóóó tééné íjtsaméi. Ehdu ditye íjtsámeíyóné óhdivu atéréenére. Ehdu muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íñetú dii tye waajácu múnáake píaabóné ditye panévare íjtsámeíñe? Áhdure ¿íñetú píaabóné ditye páhduvare úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee miamúnáadívú ímíááné íjcyaroné Píívyéébedívú atéréene. ²¹ Aabe muurá íiná túhúúl-léébe íñe waajácú ehdu miamúnáa iye páhduvare íjtsámeíyómé pájtyetétýuróne. Áánéllíihyée muurá picyoobe íñe miamúnáa állíuri díllóhíjcyáné uwááboju cáhcu jtsómé téénej tééveri ipájtyetéki.

²² Muurá tamúnáa jodíómú ímíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénúráítýuróné méénune íájtýumíne bot-síi icyáhcu jtsó tééné uwááboju. Áánetu gríéégomu íjtsúcunú iye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímíááné íjcyane meúwáábohíjcyá dityée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítýú íjcyáné uwááboju. Árone tamúnáa ítsúcunúhíjcyá íllure tééneri muha dii tye ké memáváríchohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá állíuré íjcyane íñetú meke piáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúúca tsaatéké dii tye dítýú Píívyéébe újcume waajácú dibyée íhtsútuube pane wáájácuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóne. ²⁵ Aabe Píívyéébé íjtsaméi miamúnáa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá dii tye íjtsaméi úújetétúne. Áhdure dííbyeke íhtsúvú dítýe íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáa méíjtsúcunu, ámuúha táñahbému j. Muuráhjáa meke dibye újcúmé pañe tsá mítyame íhtsútúmé íjcyatúne. Ujhéméré muurá dii tye dítýú cáhcu jtsóhi. ²⁷ Aane muurá miamúnáa meke

éhdíiválléhíjcyárómeke újcuube mejtééveri diitye íhtsutúmé waajácu múnáake ínúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdíivállérómeke újcuube meke dibye íhtsutújtsóné lliíñévú diitye íhtsutúmé íjcyarómé íllurēju-co ídáátsonúki. ²⁹ Téhdurée tsá íñerí memí-tyájkímyeítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu dílbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áánéllíihyée dílbyeke pícyoobe meke dibye ímíá tujkévejúvú íajcuki. Áhdurée dílbyej tééveríyé ímíáámedi meke idíllómeke ímibájchoobe mepájtyetéki. ³¹ Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímítyájkímyeíñé ímillémé múmítyajtsó Píívyéébeke.”

Crijtodítýú íjcyáné uwááboju

2 Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íñe Crijtodítýú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwáábócooca tsá o íhjuvúvahíjcyatú íhtsutúúnécóbaúvu. ² Téhdurée ámúháj pñe o íjcyaaabe tsá tsíñéhjiri o wátýánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó ímíllehíjcyá ámúhake o úwaabóné dityée páwachékevu wátýtyéhíhíjcyatú íjcyáné uwááboju. ³ Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mityáhmítya’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabée tsá ámúhake íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityuré íujcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítýurée tsááné íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllí dílbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáhorí ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáa íjtsaméí ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú Íapííchó meke wáájacutsóne

⁶ Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhjí. Áronáa tsá ííñújiri íjcyáné míamúnaa íavyéjútémá wágóóóvéímýé íjtsaméí muha méúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe pane iwáájacúdú íjcyaaabe míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajájújuco ííñújí ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítyájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa dílbyé pítyájcoju néene muurá tsá tsáápiubaré wáájacutú íñe ííñújiri íjcyáné avyéjútédítýu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátýtyéhíhíjcyatú avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke.

⁹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá múha wáájacutú muhdívané Píívyéébe méénune dílbyeke ávyéjútéllémé wáábyuta. Áánéllí tsá múha úúbálléítyuró muhdívané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dílbyere Píívyéébe waajacutsó mépañévú Íapííchó ípícyóónej tééveri. Muurá páneere dílbyé íjtsaméí Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméí. Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú meíjtsaméíñe. Ahdu Píívyéébe íjtsaméí apááñeré Íapííchó waajácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke ídaat-sólléne téénej tééveri mewáájacú muhdú dibye mééma méénune. Tsáháa tsííñé apííchó dibye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbállehíjcyá tsúúca

dílbyé icyánéjcuéjte muha meíjcyámeke dílbyé Apííchó túkévetsódújuco. Tsá míamúnáa íjtsaméí muha meúúbállehíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébe icyánéjcuéjte íjcyatúmé tsá cáhcújtsotú dibye Íapííchoj tééveri meke túkévetsóné ténejcúejte íjcyatúnéllíhíyee. Áánéllí íjtsúcunúmé állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyaméré méwaajácú dílbyé icyánéjcu. Áanetu dílbyé Apííchó ípañe íjcyatúmé tsá wáájacutú tenejcu. ¹⁶ Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píívyéébe íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dílbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dílbyejté muha meíjcyame méwaajácú Crijtó íjtsaméí.

Píívyéébe wákímyeí méénúmeíñe

3 Ámuúha táñahbému, muurá Píívyéébeke úraavyémé dílbyé Apííchó túkévetsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámúhake o úwáábotú dílbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíhíyee. ² Áánéllíhíyee muurá ítyuhúútsíhjíré ámúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíju majchótú ájcútulle ímujpáñetúréí ñóhñótsóhíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepívyetétú uwáábó meújcune teetsí tsíímene majchóí méénútutsí íjcyadu. Aame ámuha téhdurée ícyoocápi. ³ Téénéllí muurá ámuha méúhábacatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomíutáávácatsíhíjcyáhi. Ehdú múhdurá ámuha meítsaméíhíjcyánéllí muurá ámuha méijcyá Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté meíjcyane. Áanetu tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdú ámuha múhdurá médaríívémeíhíjcyá íhdícyame íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá dílbye Apóóro? Áanerá Píívyéébe ícúve múnáajtétsíyé muhtsi meíjcyamútsí téénevúu múhtsikye dibye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákímyeíjcyuco íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju muhtsi méúwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóhi.

⁶ Ópée muurá ímichi o úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméne mebájtsodu. Aanée dílbye Apóóro éhniíñevu tsííñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémé- tu memúríchóhíjcyádu. Aane muurá dílbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dílbyé uwááboju eene mebájtsone dílbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷ Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbe íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure dílbye eenée táuwaábó cámahjácoobe tsá múúbe íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyeré íhtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsóhíjcyámé dílbyé uwááboju. ⁸ Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwaábó cámahjácoóbema muhtsi tshdúré tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhíjcyádu. ⁹ Muurá ámuha úmíhédú, téhdure jahdu. Áané aabáaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákímyeí múnáajtétsí muhtsi meíjcyamútsí ámúhake méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menémeke. ¹⁰ Muuráhjáa meke iwáájúnéllí oke pícy-

oobe páñétúejpi jááháñé wákimyéi múnáajpídyú o néébe díbyé uwááboju o úwáábohíjcyane éhne múúne já apíhájúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjuco teeja wákímyeidyú nééne tsíjtyeréjuco táuwáábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvii téñbúwá úwaabóhi. ¹¹ Muurá íjcyaae tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhájúnétu éjkedu néébe Jetsocrijó. Aane tsá múha néétyuró tsíjpi íjcyane. ¹² Áanéllii múu ímíñeúvú díbyé wákimyéi meenu éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjitu óórótu, imíwu nééne newáyúúnetu, tsítsíñé uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsíjtye méénúiyá 'tsucátsúcá' íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajii, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjitu jaa méenuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjitu méenuubédu. ¹³ Muurá jaa ímichi apíhájúnétu éjkedu néébedítúyú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúmeíi Píívyéébe teene mééma ímibájchócoóca. Ímiá wákimyéi meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjuco cóevádu. ¹⁴ Muurá ímí tééné wákimyéi meméénuhíjcyámé iáhdó méújcuúhi. ¹⁵ Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcuúityúne. Arónáa ihdyu mépájtyéteé tsúúca díbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyame díbyé duurúvajádú menéémé pañe díbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúúca dibye ímibajchomé metútáváávéhajchíi ílluréjuco meke dibye íñé iíñújitu wáágóoíñe.

¹⁸ Áanéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate ííñújine iwáájacúhajchíi múu íjcyá ídaatsóméré íñá wáájacútúmeúvúdú ímiá waajácú múnáa ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá íjñene mewáájacúné Píívyéébedívú átéréene. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: "Waajácú múnáake Píívyéébe téeneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi." ²⁰ Téhdure tsííñe nééneé: "Waajácú múnáa íjtsaméi Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane íñetú diityéké píáábotúne." Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ²¹ Áanéllii tsá mímamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá díbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere ííñújiri íjcyane mewáábyuta. ²² Muurá meke píáábohíjcyaae ííñújiri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaae medstíjivémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámuhákye muha mepíááboki. ²³ Aane tsúúca meíjcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

Uwáábojte úwaabóne

4 Aane muurá ámuha méwaajácú ídátsó ámuháduré muha menéérome Críjto wákimyéi múnáa meíjcyane. Muuráhjáa múúhake pícyoobe Píívyéébeé muhdú meke ípíááboíñé pítyájcámeíñé uwááboju muha meméénuki. ² Áanéllii tééné wákimyéi máhallurí íjcyane ímíñeúvú meméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyeme

muhdú o ícyahíjcyáné oke menééiyóne. Tsá muurá o némeítyuró muhdú o ícyahíjcyáne. ⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Áronáa ihdyu o waajácú táhallurí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú ímiáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Críjto wákimyéi muhdú tsaate méenune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óvii ihdyu páñetu tsaabe muhdú díbyé wákimyéi meméénuhíjcyáné meke íñéékií. Áijyu ihdyu muhdú mewákímyeíñé meke téhdújtsóiiibe Píívyéébeé.

⁶ Aane íñe muhdú muhcsi Apóóroma meícyahíjcyáné ámuhákye o úúballé tehdu ámuha meíjcyane tsíñehji íjtsámeítyúme. Tsá múu tsaatékéré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdíwálletúne. ⁷ ¿Aca múha meke pícyóó tsíjtyé ehníñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca íñá méhdi Píívyéébe píáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébe píááboriyé meíjcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeítyuró méhíhahoríyé meíjcyáneríjñvari.

⁸ Ámuháubá meíjtsúcunúmei Píívyéébe icyánéjcutu íñé imíjyaúrjúco ámuha meíjcyane íñetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíjcuúvetúne. Ímiááneiyó ihdyu ámuha ténejcútú meíhtsútuuvéné ímí tsaméhji meíjcyaki. ⁹ Píívyéébeúbáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké pícyóó ávyeta ídáatsojte muha meíjcyaki. Aame muha meíjcyá ídaatsóné éhne múúne dítye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi mímamúnáama níjkyéji múnáa ullévenúhijcyáhi.

¹⁰ Muurá íñe Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítú ménehíjcyá átéréejte íñá wáájacutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháyé meíjtsúcunúmei íhtsutúme ámuha meíjcyame ímí tehjújuco díbyeke meúraavyéne. Aane muurá mímamúnáa múúhake ávyejúúletúme ámuhákyé ávyejúúlléneri ámuha memítyájkímyeíhijcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha ídátsó múúhá ajyábama meíjyunúhijcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi mímamúnáa ícúbáhrahíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvo mewákímyeíhijcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke mímamúnáa páhduvaré idyáíñvémedítúyú nehniwu íhjyúvaróné muha maáábúcuúne ímíjyuuríyé méhíjyúvahíjcyá diityéma. ¹³ Ehdu múúhake dítye dáríñvérónáa ímiááméré muha meícyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítúyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure mímamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámuhákye o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuhákye o úwaabó áatsíímédú ámuha menéémeke o wájúnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámuhákye Críjtodítúyú íjcyáné uwááboju úwáábóromedítúyú o íjcyá ámuháj caanidyú o néébe ímichii táuwáabori ámuha díbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíihye. ¹⁶ Áanéllii ímíñeúvú o íjcyadu meíjcyane.

¹⁷ Muurá tájtsííménédú néébe Timotéo ímiáábé íjcyáábeke o wallóó ámuha élleu. Aabe óvii ámuhákye úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné o ááhívehíjcyátsíñhji cahcújtsó múnáake.

¹⁸ Áronáa ¿íveeki ámuháditúyú tsaate múhdurá

dáríívémeímyé mityákímyeíhijcyáhi? ¿Íhya mityá ijsú-cunúmé ámúhake tsiíne o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajhíí lléváhréjuco ámúhake o ááhívetéíne. Ájyu ó waajácuú íná ditye méenuhíj-cyáné eene 'mityáhmityá' íhjúvahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjúváityuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjéjte meijcyatú pevénéré meíhjúváneri. Apáámyéré ihdyu dííbyé íhtsúturi íj-cyame tééneéjte íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhake ellévú o úújetécooca o túkévajt-sóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

Ímityúné tsaapi méénune

5 Muurá ó waajácújucoó tsaapívá ámúhadítú tsííjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúromedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Áán-eréi íjcyárónáa ámuha mémityákímyeíhijcyá Píívyéébeéjté ámuha meijcyáneri íllure múu kí-moovéme. Muurá tehdíívné ímityú méénúmeke ámuha méijhívýetsóiyá ámúháj pínétu. Tsáhájucó ámúhama ditye píhcyáávéityuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúuca ó waajácú muhdú meméénuííé dííbyeke. ⁴ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíh-cyáávéne méijhívýetso dííbyeke. Aane téhdure ámúhake ó nahbénuú tájtsaméiyi. Áábeke méíhvéjt-só Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeííne nájcaúvú idsííjve Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíne tsáa-cooca díbye ipájtyeteki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meij-cyáneri memityájkímyeííne múhdurá ámúhama tene pájtyénaáaca. Muurá hariínallíjyú metátsájconé pañévú áyanéwu tééne ooríchetu mepícyooróné páneeréjuco óoríhóne. Ahdu nééne muurá tsaapi ími-tiyúné méénúbeke íná menéétúhajhíí pámeekéréju-co díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllii ílluréjuco dííbyeke méi-jhívýetso teene pááá ooríhódú néébeke ámuha méimíbbávyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjávúudú néébe ipájámeííne ícúbáhrámeí mewájyuri mepájtyeteki. ⁸ Áánéllii metsu ímiááméré meijcyáne meuráávye tsáimíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átéréené íjtsaméí méhdityu bóhówaúcunúhijcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dííbyé íhju ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámuha éllevu o wállóháámí pañe tsúuca ámúhake ó úwaabó ámuha menáhbevájúcoó-tu íhdícyámema dómácócatsíhijcyámedívu.

¹⁰ Áronáacáa tsá ámúhake o bóíjcyutú ámuha meíhjúvájúcoótu diitye ímityúmema mityane íéh-néváiyóneri tsúúrámehíjcyámee, naní múnaa, níjcy-otájteke dúúrúvahíjcyámee, íhdícyáméhjíma dómácó-catsíhijcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu nééroméj píine mépiivýeté meijcyane tsají hallúríyé di-ityémá meijcyánéllíihye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámúhake o néé eene 'cahcújtso múnaa muúha' néérome íhdí-cyáméhjíma idyómácójcatsíyónee, éhnííñevúré íéhné-varónee, níjcyotájteke ícyáánívarónee, tsíjtyedi íhjú-

varónee, ílíyícyáverónee, íñányónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájúcoóityuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchóityuróne.

¹² Muurá tsá o ífcúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúmé muhdú ícyahíjcyáneri. Óvíi ihdyu Píívyéébere diityémá teene ímíbjchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso mú-naa méííteíyá ámúhadítú múhdurá dáríívémeíhij-cyámeke ámuha meijhívýetso ámúháj píinétu.

Cahcújtso múnaa ímityúné ímíbbáchójcatsíyóne

6 ¿Íveekí ímityúné ámuha medáríívéjcatsíyoooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyatúné ímíbbácho-jté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso mú-naa méimíbbáchócatsíhijcyatú ténehji? ² ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso múnaa meij-cyame dííbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíj-cyáné méimíbbáchoííne? Aanéjíí muurá ámuha mépi-ivyeté ámúhama pájtyenéhjí ámúháyé méimíbbáchó-jcatsííne. ³ Áhdure muurá níjkyéji múnaa íjcyáromema muhdú ditye ícyahíjcyáné méimíbbáchoóhi. Aanéjíí muurá mépiivýeté tsamééré cahcújtso múnaa méimíbbáchójcatsííne. ⁴ Áánaa ¿íveekí ámuha mépehíj-cyá cahcújtso múnaa íjcyatúné ímíbbáchojté éllevu ími-tiyúné ámuha medáríívéjcatsíyoooca? ⁵ Ehdu íñe ámúhake o néé ámuha tééneri menúcójprívéne tehdu meméénújúcoótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meijcyáné cahcújtso múnáadítú tsaatéuba íjcyatú teene ámúhama ímíbbáchoiyóme? ⁶ ¿Íveekí ámuha páhdu-varé medáríívéjcatsííne cahcújtso múnaa íjcyatúme éllevu mépehíjcyá ditye ámúhama teene ímíbbáchojki?

⁷ Ehdu ámuha medáríívéjcatsíínetu ílluréjuco ámuha metútáváavehíjcyáné ímí Píívyéébeke ámuha meuráávýerónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maáábúcuíhijcy-atú ámúhake tsaate íuhbarónee, íñányónee, dáríívéne? ⁸ Tehdu ámuha meijcyáiyótsihvu ¿íveekí di-ityéké ámuha mépíámehíjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbému ámuha meijcyarómé íl-lure metútávátsócatsíhijcyáhi.

⁹ ¿A tsá ámuha mewáájacutú ímityúmé Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébbáñúmeídííne. Muurá íhdícyáméhjíma dómácócat-síhijcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsíhijcyáme, tsamééré walléémú dómácócatsíhijcyáme, naní múnaa, mityane íéh-néváiyóneri íjyácunúhijcyáme, lílyiicyáve múnaa, tsíj-tyedi ícúbáhráhíjcyáme, tsíjtyedítú nehniwu íhjú-vahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjéjte íj-cyatúne. ¹¹ Ehdúu muurá tsaate ámúhadítú ícyahíj-cyáhi. Áromékée Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúuca dííbyé Apííhó ímíbbáchojmé hallúrí tsáhájucó íná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehíí: "Mépiivýeté panévare méimil-léné meméénune." Ihdyúhde tehjújúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áánéllii tsá ténehjívú metáhjátsámeítyuróne. ¹³ Muurá ímiááné majcho íjcyá

téene tájpi mejjcyaki. Áronáa idyé tsá panévaré majcho ímí néétune. Muurá ijcyaiñé téene tájpi mejjcyájúcoóityúne. Tsáháa Píivýéébe meke ípívyéjtsotú meimillédú ihdícyáméhjima medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsoobe ihñéjté mejjcyame dííbyé túkevájtsójú pañe mejjcyaki. ¹⁴ Muurá Píivýéébe ípívyetédú ijcyaaabe ñhnáhoori meke bóhñtsoó tsúúca med-síjívérómeke Jetsóokée íbóhñtsódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíyóné tsúúca Críjtoéjté mejjcyame nahtsáwamééwake medómajcóné? Tsáhaá. ¹⁶ Muurá tsaapi dííllema ijcyáhajchíí tsaheécoréjuco dityétsí ijcyane. Muurá Píivýéébe waajácúháamitu nééneé: "Tsaheécoréjuco dityétsí ijcyaiñé tsáapiye ijcyáiýódu." ¹⁷ Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujsómé mejjcyá dííbyejteréjuco.

¹⁸ Ahdícyane óvíjyacóóné ihdícyámema ámuha medómácójcatsíhijcyáne. Ílluréjuco méihvété téénetu. Muurá ijcyáné tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áanetu íñe méjpiíyi ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsámeíhi. ¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájacutú Píivýéébeéjté mejjcyámé pañe tsúúca dííbyé Apííchó ijcyane? Aane tsúúca ámúhá pañe ijcyame tsáhájucó ámuha meimillédú medáñívéméítyuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píivýéébe mééma mepájtyetéíñe meenú Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaímíyéjuco mejjcyaki.

Metáábávájcatsícyooca mejjcyane

7 Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímíáané ímí tehjújucooro teene tsaapi táábávátuube ijcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné ijcyánéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí ijcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí ijcyáhi. ⁴ Aane tsúúca ájyúma ijcyalle tsáhájucó íimillédú ijcyatú dííbyé wáabyutálléréjuco íjcyánélliihí. Téhdure dííbye ájyu tsáhájucó íimillédú ijcyatú tsúúca díílle méwá wáabyutááberéjuco íjcyánélliihí. ⁵ Aamútsí idyómácójcatsíhijcyáné tsá ñhvéjtsótyuró Naavéné téénej téeveri díityétsíkye tsíñejcúvuréjuco íbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu ñhnáho Píivýéébe ma íihjyúvácooca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu ñhvéjtsótyomútsí teéne.

⁶ Ehdu íñe ámúhake tsánejcúvú o néé okée ámuha teene medíllónélliihí. Áronáa tsá ámúhake o táúhbatú ámuha metáábávájcatsíki. ⁷ Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátumé, tájvatumé, ijcyáiýóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píivýéébe páhdúvare meke ípívyéjtsónéllii tsaate piivyeté iye ijcyane. Áanetu tsijtye tsá píivyetétú iye ijcyane.

⁸ Áánéllii íyéejte íjcyámema pámeere píibájyujtéké o néé táábávájcatsítyumeréjuco íjcyáiýóné íñe o íjcyadu. ⁹ Áronáa ihdyu iye ijcyane ípíivyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí tééneri ícúbáhrámeítyuki.

¹⁰ Áanetu tsúúca tájívámé walléemú tsá múu ñhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píivýéébe táúhbaju nééhií. Tsá oore ámúhake o néétune. ¹¹ Áronáa tsáijyu múne tsáápile ájyúke ñhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dílle tájíváne. Áanetu tsííñe ityájíváné íimílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu ñhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooca Píivýéébe táúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámúhake o néé tsaapi cahcújtso múnáájpi taaba cáhcújtsótúrolle ímí dííbyema ijcyáhajchíí tsá díbye díílleke ñhvéjtsótyuróne. ¹³ Áhdure tsáápile cáhcújtsóllé tají cáhcújtsótúroobe ímí dííllema ijcyáhajchíí tsá dílle dííbyeke ñhvéjtsótyuróne. ¹⁴ Muurá ímíbaávýéíyoobe dílle ímí ijcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímíbaávýéíyá díbye ímí ijcyáneri. Aane muurá ímí ijcyáromútsí ñhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múne ñtsíime ílluréjuco tútávaavéne. ¹⁵ Aane ihdyu cáhcújtsóllé tají cáhcújtsótuube díílleke ñhvéjtsóné ímílléhajchíí óvi ñhvéjtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtso múnáájpi ájyu íjcyáabeke ñhvéjtsóné ímílléhajchíí óvi ñhvéjtsóhi. Aane tsá Píivýéébeke cáhcújtsómé hallúrí ijcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metáábávájcatsímyema mejjcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájacutú cáhcújtsóllé tají dílle íjcyadu cáhcújtsóihajchííjyu. Áhdure tsá mewáájacutú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcújtsódú cáhcújtsóihajchííjyu.

¹⁷ Áronáa ihdyu óví muhdú pamévaré mejjcyá Píivýéébe íimillédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehjújuco tsaate íyéejtéré ijcyane. Téhdure idyé óvi tehjújuco tsaate méwámyuma ijcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdu íjcyaki. ¹⁸ Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píivýéébe újcúhi. Áhdure tehdu méénúmeítyurómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. ¹⁹ Muurá tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dííbyé táúhbajúúné néhdu mejjcyane ímíllebe. ²⁰ Áánéllii Píivýéébeke mecáhcujtsótujkénújyu muhdú mejjcyaduré múu ijcyáhi. ²¹ Tsaate hójtsí pañe ijcyame dííbyeke cáhcújtsómé tsá múu íjyácutú díityédítyú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ípíivyetéhajchíí díityédítyú íjchívyéhi. ²² Muurá tsíjtye hójtsí pañe íjcyámema tsíjtye hójtsí pañe íjcyatúrómeke Píivýéébe újcume tsaaduré ijcyá dííbyéjte. Aame tsaméhjé ijcyá Críjto ícúve múnaa. ²³ Muuráhjáa tsúúca Píivýéébe mééma meenú mepájtyetéíñe. Áánéllii tsá múu mñamúnáa íjtsaméí cáhcújtsójúcootúne. ²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñnerí íjyácutúne. Óvi ihdyu Píivýéébeke mecáhcujtsótujkénújyu muhdú mejjcyaduré mejjcyame dííbyeke méúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íñe ámúhake ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábávátumé íjcyáiýóné medíllone. Ténejcútu Píivýéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávájcatsítyúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o úráávyebe ámúhake o nééhií. ²⁶ Aane ó íjtsúcunú ímí

tehdújuco ditye íyéejteré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meuráavyenécjú ģñáhó néénéllíhye. ²⁷ Áronáa ihdyu tsúuca táábavámé tsá múu ģhvéjtsotú méwakyé. Áánetu iye íjcyame tsá múu ģjtsámeityú ityáábaváiyóneri. ²⁸ Aane tsaate ityáábaváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityáávjáhajchíí óvi táávjáhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu ģñáhóóné táábavámeke ííñúģ ícyánécjúene dómajcóne. Áánéllíí ámúhake o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeityuki.

²⁹ Ahdícyané, ámuúha táñahbémuĵ, muurá lléváhréjuco tsiíñe Críjto tsááíñe. Áánéllíí ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye ģñáhóóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píívyéébé wákímyeí imyéénuki. ³⁰ Téhdure ámúhake tsaatéké kímóóve pájtyérónáa tsá múu kehóóvémeģhjúvú néétune. Téhdure wáñehjvatéhijcyámé tsáhájucó téeneri íjcyáiyúné. Áhdure tsieméné áhdome tsá téeneri ģģjívéityúné. Ténehjĵ íjcyárónáa méģhvéjtsodí Píívyéébé wákímyeí. ³¹ Tsá múu ííñúĵiri muhdú íjcyáiyóneriyé itsúúráméíñe ģhvéjtsotú díłbyé wákímyeí. Muurá íñe ģģ hallúrí íjcyáné tsieméné imíwu meģjtsúcunúróne níjkévaáhi.

³² Áánéllíí ó imíllé ámuha téeneri meĵjyácunúhijcyánetu meģhveténe. Muurá íyéejte ģñerí íjcyatúmé imí Píívyéébeke ģģcúvéíñeriyé ģjtsáméíhi. ³³ Téhdure muurá walléemú tájĵvatúmé ijyácunú tsaímíyé díłbyeke ģģcúvéiyóneri. Aame ģmiááné ténejcúrí ģģjívémé tsá tsiñéhjiri ģjtsámeityúné. Áánetu táávjámé ijyácunú muhdú ájyúma íjcyáíñé wákímyeí imyéénúñeriyé. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame ijyácunú ģģ wákímyeíyíyé muhdú diityéké ipícyóóíñeri.

³⁵ Ehdu íñe ámúhake o néé ámuha wájyuri imí Píívyéébeke ámuha meģcúveki. Tsá idyé ávyeta ámúhake taabávu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámúhake ihdyu o néé tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meģcúvéne wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúuca ityáábavájcatsííñe ééevu úújetémé iye íjcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábavájcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íyéejteré íjcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábavácatsíhajchíí imí teéne. Téhdure ditye táábavácatsítyúhajchíí awáá éhñíñevu imí teéne.

³⁹ Muurá táávjáalle íjcyá ájyú wáabyutáalle. Áronáa tsáijyú múúne ájyú díłledívú dsģģvéhájchíí piivyételle íímílléhajchíí tsĵjpiikyéréjuco ityáávjáne. Áronáa ihdyu tsá dílle táávjáátyuró ihdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó ģjtsúcunú iye íjcyalle ģñé imíjyaú íjcyáiyóné. Ehdu íñe ámúhake o néé Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri.

Níjcyotájte ģcúve

8 Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhñé oke ámuha níjcyotájteke ģģcúvémeíñe iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúuca ténejcu méwaa-jácúhi. Áronáa ģveekí panévare mewáá-jácújúcóóneúvuri memítyákímyeíhijcyáhi? Árone tsá

ģñetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewáájyú-jcatsíñe meke píaabóhi. ² Muurá panévare iwáájacúné ģjtsúcunúmeíyómé tsá ģmiááné wáájacutúne. ³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé díłbyeke wájyune.

⁴ Aane níjcyotájteke ģģcúvémeíñe iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú nééturóne. Atéreenéré íjcyane mģamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá diityéké ģñetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame lévéhóówaríi, ííñúĵiríi, íjcyanéhjĵ icyáánívahíjcyánéllíí ģtsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némeģhĵi íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáábyéré Méécááni Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsóobe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsóobe díłbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe táápjíyé meĵjcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájú-coorómé tsá imí wáájacutúne. Muurá ģtsúcunúhijcyámé ģmiááné níjcyotájte íbóhģma íjcyámeke ģģcúvéhijcyáne. Áánéllíí ténehjĵ ģģcúvémeíñe iyámeke idyóóiyóné múhdurá ģtsúcunúhijcyáme. ⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene díłbyeke imí wáájacutúmé teene medóóne múhdurá ģtsúcunúhijcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténehjĵ dóóneri tsĵjtye teene dóótume iúmúúpívyéne diityé élletu idyóóneri ģjtsaméí tútávájtsóiyáhi. ¹¹ Ehdu muurá ámúhá nahbémuĵ ténejcu imí wáájacutúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá imí Píívyéébeke ditye úráávyéiyónetu téhdurée diityé wájyuri Críjto dsģģjívemeke. ¹² Aane diityé ģjtsaméí metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto imí méhdivu ģjtsúcunúúne. ¹³ Áánéllíí diityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhjĵ o dóóityúné.

Uwáábojte íáhdó újcune

9 Muuráhjáa Píívyéébe oke pícyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmģģbé uwááboju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhjújtsónetu muurá méwaaajácú ģmiááné ténejcú uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacáubá tsaate tsá cahcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áánetu ihdyu ámuha mecáhjújtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhjújtsónéllíhye.

³ Aane eene múhdurá óhdityu ģtsáméíhijcyámeke o néé uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye ģģcúvéiyóné panévaturé. ⁵ Muurá téhdure o táábaváallema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsĵjtye uwáábojte Péedoroó, Jetsóó nahbémuĵ, íjcyame pehíjcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke meģcúvéiyá diityéké ámuha meģcúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa ģveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe táápjí méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ĴAca múúne tsodáhó iye íáhdóne táápjí íjcyáhi? ĴAca óóva bájtsome tsá íñéévá lléénetúne? ĴAca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáñejpácýó ádotúne?

⁸ Ehdu ámúhake o nééne meĵjtsúcunúdí mģamúnáá ģjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moit-séeúvuj tééveri íwaajácuháámitu néehíi: "Trífgó tát-

soujcori ijcyáabeke ócájiky tsá múu tsíeménevu ihju wátájcotú dibye imájchótuki.”¹⁰ Ehdúu Píívyéébe néé dííbyé wákímyeí méénume tééne áhdó újcúiyóne iñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítúyú dibye néetune. Muurá tsaate úmíhe bájtstone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsóne. Áronáa téhdure teenéé bájt-sómedívú tsane coévá tsaahdúré ditye iújcuki.¹¹ Ahdu muurá Píívyéébé icyánéjcu ámuhakye muha meúwáábohíjcyámeke zaca tsá ámuha múuhakye mepíáábóityuró tsíeménetu tééne tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áanerá tsíjtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi icyahíjcyáhi. Téhdure muurá múuhakye ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá tééneri meíjyacunútúne. Tsáijyu múu míamúnaa teene múhdurá íjt-súacunúne tsá ímílléityuró icyáhcujsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi icyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi ífcúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu ífvane muurá Píívyéébe néé uwáábojte ijcyáíñé cahcújtsó múnaa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdú íñe ámuhakye o néé pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámuhakye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíí ó dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúacunú oore o wákímyeíñe tájpi o ijcyaaabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ídátso oke pajtyeíyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore tájtsaméiyi tééne wákímyeí o méénuca tééneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne tééne wákímyeí o méénutúne. Píívyééberé oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áanéllii ó imíjyúú tééne uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyacunútú tééne áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múícuve múnáajpi o íjcyáítyúroobe pamévá ícuve múnáajpi o ijcyá téénej tééveri tsíjtye Críjtoke icyáhcujsóki. ²⁰ Muurá íhdééné taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnaa jodíómú muhdú icyahíjcyádú idyé ó icyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcujsóki. ²¹ Áanetu Píívyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó ijcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyané pañévú o úcáávetú Críjtoejpiyéjuco o íjcyanéllíihye. Ehdú diityé pañe ó icyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodítúyú íjcyané uwááboju. ²² Áhdure Píívyéébeke cáhcujtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó ijcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdú ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaabómé ipájtyeteki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí meíjcyame meímíjyúúki.

²⁴ Muurá táhjajcátsiyi dsíínémedítúyú tsáápiye táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu ífvane ímíñeúvú méuráávyé Píívyéébeke íáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áh-

dure muurá íicu íáhdoma íjcyanéví úcááveímyé tééne íhde pííñúmeímyé tsá íñá dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdú muurá pííñúmeímyé tééne áhdó imíwu néerone múhajchótá íjcyáítyúné iújcuki. Áanetu ihdyu mépííñúmeíhíjcyá mújyú muhdú íjcyáítyúné meújcuki. ²⁶ Áanéllii tsá pevénéré Píívyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájácútúmé dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o báñúmeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé bañúháñé pevetsíhjíré cátyetyehcúdu. ²⁷ Áanéllii muurá Píívyéébedívú o íhvéjtsámeíbyé ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Aabe ó téhmémeíhíjcyá keená oke ténejcútú mújtátsóiyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o báñúmeítyuki.

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

10 Ámuúha táñahbému, cáhawáá méjtsúacunú muhdúhjáa méíhdé múnááuvuke Píívyéébe ojt-sórí túkévetsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa dibye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévú dibye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu icyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dílbyeréhjáa muurá diityéké ácuíjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénúráityuróne diityémá imyéénúneri. Áamemáhjáa téijyújuco nééwayúdú néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévaturé ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsóronáa ímunáajte ímityúné dáríívemeíhíjcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjívé íñeúbará píívyétúné iíñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímítyúnéhjíri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityeé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébé wáájácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.”

⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsíityú íhdícyáméhjíma dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééne déjúcotúhjáa muurá tsajcóójíré diityédítúyú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹ Áanéllii tsá Píívyéébeke mepátsárijcyóityú ímityúné meméénune dibye íáábúcuíjcyá tsaatéhjáa diityédítúyú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééne déjúcotu ííñimiyémú íhdome dsíjívéhíjcyáhi. ¹⁰ Aanéjjí tsá múu diityé dífvame ímityúné íhjuvátú Píívyéébedítu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééne déjúcotu dílbyere Píívyéébe wálloobe ‘Dsíjívé’ némeíbyé níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehjí éjyúúvú méíhdé múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébé waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooca meíjcyámema ííñuji níjkevaríjyuo íjcyame teene meéévne tehdu medáríívemeítyuki. ¹² Áanéllii ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúacunúme téííbúwá méjcyaco ámuha ímítyúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímítyúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámuhakye dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyéhíjcyáne. Áronáa mecátsípááv Píívyéébedívú. Dibye íjcyátúcoocájjí; tsá néhi ávyetá íhnáhó nééne mávaríjchoju meke dómájcoityúne. Diibye ihdyu tehdíváne mávaríjchoju meke dómájcoijyu meke píááboó maábúbcuki.

¹⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájucó níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵ Ehdu íñe ámuúhakye o néé ámuúhá íjtsaméima ámuha meijcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímííñeúvú méjtsaméi ámuha mewáájácuki. ¹⁶ Muuráhjáa Píivýéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meítsáávène májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dííbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewájyurii Críjtó tujpácýo páwachákevu wágóoovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewájyurii dibye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne. ¹⁷ Muurá mítyame meijcyarómé tshóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjto íjcyáábeéjté mítyame meijcyarómé méijcyá tsáápihdyúre.

¹⁸ Muuráhjáa tamúnaa íjraéémú Píivýéébe ícúvé dóhijcyámé tsame íjcyá téénééjte. ¹⁹ Muurá dííbyeke wáájácútúme naavémukéré dooháñevu ícúvehíjcyá ímíubááné ditye ícúvéíyoobe Píivýéébe íjcyánáaaca. Áánéllii ámuúhakye o néé tehdu ámuha naavémuke meífcúvétuki. Tsá ámuúhakye o néhíjcyatú níjcyotájte meke píaabóne. ²¹ Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píivýéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke ícúvehíjcyámema menáhbéváne.

²² ¿íveekí Píivýéébeke mepátsárijcyóiyá ehdu medáríívemeíñeri? ¿Aca dííbyé ehniíñevu meé?

Críjtoéjté wájyújcatsíiyóne

²³ Muurá ímiáané panévaré meímilléné meméénúiyáhi. Áronáa tsá panévaré ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píivýéébeke meúraávyénéjcutu. ²⁴ Áánéllii tsá múu tsúúrámeítyú iye tsaímíyé íjcyáiyóneri. Téhdure múu íjtsaméi tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí meijcyaki.

²⁵ Áhdure ditye dooháñe náhjhénuhíjcyánetu múu cúuvéhulléré iáhdone dóo tsáijyu múu ícúvé íjcyane ámuha medóone múhdurá meíjtsúcunúiyónéllíihye. ²⁶ Muurá ííñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píivýéébe éhne dibyee ípívyejtsóne.

²⁷ Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyáturómé ámuúhakye majchóvú píúvájchíí cúuvéhulléré majchó ínehjí ditye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútki. ²⁸ Áánetu tsaate idyóótune 'íñe níjcyotájte ícúve' néhajchíí tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsámeíchótuki. ²⁹ Ehdu o néé ihdyu ámuha medóorone ímityú meíjtsúcunúturónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsámeíchóiyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: "¿Aca muhdú ívane mewáájácúdú meméénune tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? ³⁰ Muurá íná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píivýéébeke dibye ímillédu. Aanéjífí ¿íveekí tsíjtye íhjúváiya ímityúné íjcyáneríjífívari?" ³¹ Ihdyúhde tehjújcoóro. Áronáa ihdyu múu panévaré íná ímyéénúneri, ímájchóneri, íadóneri, bóhówajtsó Píivýéébeke. ³² Ánéhjíri ihdyu tsá múu tútávájtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúroméhíjmájucó.

³³ Muurá ihdyu ó ímillé pamévamáyé ímí o íjcyane di-

tye téhdure ípájtyeteki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyácunútki.

11 Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyané o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléemú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, mítyane ámuúhakye ó duurúvá Píivýéébe ícánéjcu ámuúhakye o úwaabóné ímí ámuha meúraávyéne oke meítsáávehíjcyánéllíihye. ³ Aane ó ímillé ámuúhakye o úúballéné Píivýéébe Críjtó túkevéjtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevéjtsoobe. Áánetu díitye wajpíímú mewámýú túkevéjtsojte eene Críjtó túkevéjtsoobe Píivýéébe íjcyadu. ⁴ Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcoméíñe Píivýéébe uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu ímyéénúmeíñe ditye Píivýéébema íhjúvájhajchíí núcójpítsó teéne. ⁵ Áánetu walléemú íhñíwaúúné wátájcoméítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píivýéébema íhjúvájhajchíí núcójpítsó teéne íbyeéromeíñe ditye íjcyáiyódu. ⁶ Aane iwátájcoméíñe ímíletúmé óvíi íllure bééromeíhi. Áánetu tehdu ímyéénúmeítyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óvíi wátájcoméímye. ⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píivýéébe pihcyáávé pañe wátájcoméítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke íavyejuúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllíihye. Áhdure walle ájyúke íavyejuúlléne bóhówajtsóhi. ⁸ Tsáháa muurá wájpiikye Píivýéébe ípívyejtsotú wállehdítyú tsátsii íjucúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekéré ípívyejtsoobe wájpihdítyú tsátsii íjucúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleeke tujkénú ípívyejtsólleke dibye náhbénutú wájpihdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpiikyéré tujkénú ípívyejtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. ¹⁰ Áánéllii múu walléemú wátácámeíhijcyá íhñíwaúúné ájyúmuke íavyejuúlléne uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píivýéébe ípívyejtsó wajpi wálleema íucújcatsíñe ímí ípíáábójcatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiáané wájpihdítyuré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooca dííbyere Píivýéébe méénune wállehdítyuréjucó mífamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha meíjtsúcunú díitye walléemú dobéevé pañe íhñíwaúúné wátájcoméítyúmé Píivýéébema íhjúváne? ¿A tehjújucó teénej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepíivýedújucó íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítyú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáú wátájcodú tene nééneíllíihye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámuúhakye o nééne tsaate múhdurá íjtsúcunúhajchíí óvíi muhdú néé téénetu. Áronáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múáake.

Jetsóope mepájtyeté méénúne májchó múhdurá dáríívemeíñe

¹⁷ Áánetu íjcyané tsane ámuha meméénuhíjcyané múhdurá ámuúhadívu o íjtsúcunúne. ¿íveekí ámuha medóbéevéne pañe múhdurá medáríívécatsíhijcyá

ímiááméré ijcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjácatsihijcyané medóbéévécooca. Ímiáánéubá tehdu ámuha méicyahijcyáhi.

¹⁹ Áronáacábá ζmityá tsánejcútú tehjújuco teene, téenetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujt-sóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóó mewáájyuri mééma méénune meítsáávéné májchó memájchorómé tsá ímí meméenuhijcyatúne. ²¹ Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ídátso ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé íl-lurjújuco mellíífcyávehijcyáne. ²² ζAca íveekí ehdu ámuha méméenuhijcyáhi? ζA tsá ámuhá jaaháñevuré ámuha memájchóityuróne? Muurá ehdu ámuha meméénuneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópívetsohijcyá ídátsojtéke. ζA ehdu ámuha méicyahijcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewáájyuri méénune meítsáávéné májcho (Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íñe ámuhákye ó úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévét-sóipyéjco pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. ²⁴ Átsihdyúhjáa teehe idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájyuváré méméenuhijcyaco ámuha mepájtyeté ó ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado íékéévéné neébe: “Íñe tátyujpácýó ícúbáhrámeíñe téeveri Píívyéébe me tsíhdjyuréjuco ámuha meíjcyáíñe uubálle. Aane ámuha meítsaavéné tehdu méméenuhijcyaco.” ²⁶ Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméénuneri mébóhówátsohijcyá díbyée míamúnáa wájjyuri dsíjivéné múijyú tsiíñe díbye tsááíñevújuco.

Jetsóoke meítsáávéné májchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewáájyuri méénune meítsáávéné májchó tsaate múhdurá nééme meélletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávyéjúúllétú díbyée ícúbáhrámeíñe ítyujpácýó wáá-goóne. ²⁸ Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné íhde ímíñeúvú íjtsámeí muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene meméénuhajchíí máhallúvuré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu nééné nájcaúvú muurá eene ámuhádytú chémeme dúhcúméhjíúvú néémedítýú tsaate dsíjívéhijcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímíñeúvú meíjtsámeíñe teene meméénuhajchíí tsá Píívyéébe íñe hallútú méhdi ícúbáhráityúne. ³² Muurá ihdyu tsájjy meke íhvetsohijcyaaabe meícúbáhrámeí téenetu meíllíjkívyéne ímiáámerjújuco meíjcyá cáhcujt-sótúmema mewágóóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuhá táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécooca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewáájyuri méénune ámuha meítsáávéné májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáavatéhajchíí óvíi ihjyávu májchóhi. Tsá dítye teene dómájcóityuró Píívyéébe dítyéké tééné hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjí ámuha

meméenuhijcyané óvíi ámuhákye o ááhívetéijy meímíbjchóhi.

Píívyéébe Apííchó piááboríyé meméenuhijcyanéhjí

12 Ámuhá táñahbému, ó imíllé ámuhákye o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájácu muhdú Píívyéébe Apííchó meke piáábónej téeveríyé íñehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrvahijcyané íbóhíima íjcyatúmeke. ³ Aane ámuhákye o néé tsá muurá tsaate Píívyéébe Apííchó túkevjtsoori nééityuróne: “Jetsóó nehíjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóityuró Píívyéébe Apííchó dítyéké tükévjtsoóta.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke piáábónej téeveri mépiivyété páhduvaré nénehjí meméénune. Áronáa ihdyu Ípííchoj téeveríyé meke piááboobe ténehjí meméénuki. ⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduvaré nénehjí meméénuneri tsaapíkyéré méífcuvéhi. ⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu mééma meenú íhñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dííbyé Apííchó meke piáábóneri mépiivyété tehdu nénehjí meméénune mejtéeveri téhdure tsijtye cáhcújtso múnáake díbye ípiááboki. ⁸ Muurá tsaate téenere piáábónej téeveri piivyété tsíjtyeke ityúkëvejtso. Áané piááboríyé tsijtye piivyété ímí úwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej téeveri ímí Píívyéébe cáhcujtsóhi. Áané piááboríyé tsijtye piivyété chéméméhjíke íbóhítsóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénuráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété íñá pájtyeíñe íhdjújuco iwáájacúné iúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañe ímiááné Píívyéébe Apííchó íjcyane, caatyé pañe Naavéné apííchó íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtye íhju illéébótúrójuri íhjuváne. Tsijtye piivyété tsíjtye íhjuváne illéébótúróné íhñéjuvu ípájtýetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píívyéébe Apííchó piáábónej téeveríyé mépiivyété páhduvaré nénehjí meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyuré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méijcyá tsáápiíy. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéerome méijcyá tsáápihdyuré. ¹³ Muurá pamévare jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méijcyá dííbyéjte. Muuráhjáa Píívyéébe Apííchó mépañevú úcaavémé méijcyá tsané múnáarjújuco. Aame Críjto me tsáápihdyuré méijcyá Cání Apííchó mépañe íjcyane téeveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíy méijcyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhjuvaca tsá nééityuró méjpiene íjcyatúné hójtsí íjcyatúnéllíhýe. ¹⁶ Téhdure ménúúmího tsá nééityuró méjpiene íjcyatúné máhalluu íjcyatúnéllíhýe. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúré íjcyaca íñerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejuré íjcyaca íñerí máarahjúcuíyá tsíeménej cúva?

¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá nééiyónéllii ihdyu Píívyéébe

méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjima.

¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne.

²⁰ Aane muurá pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiye.

²¹ Áanéllii máhálluúúcu íihjyúvaca tsá nééítyuró méhójtucu íínetú píáábotúne. Áhdure méhniwau tsá nééítyuró méjtúhaacyu íínetú píáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke píaabóhi. ²³ Áanéllii tétsihjí múhdurá néérotsíhjí tsaimíyé météhmemeí múha meke íájtyúmítuki. ²⁴ Áanetu muurá ímí méjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néérotsíhjí tsaimíyé metéhmeki.

²⁵ Ehdúhjáa ípívyejtsóobe méjpi patsíhjívaré ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá méjtsúcunútu. ²⁶ Muurá tsátsíiyé metútávávérónáa páneeréjucu méjpiítyu aveye búuuvéne. Áanetu tsátsii metútávávétúcooca pájpiye ííne ímíjyaú mellíñemuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté méjcyame méjicyá tsáápiye íjcyadu. ²⁸ Áanéllii dílbyé cahcújtso múnaa méjcyameke Píívyéébe pícyóó íiná mewákímyeííñehjívú. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítyú íjcyané uwááboju uwáábomére dítye ípyéhíjcyaki. Áanetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjucu íiná pájtyeíñé iwáájacúné úbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dílbyé íhjú uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénuráítyúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhíítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevétsojte íjcyáímyeke, tsííñé míamúnáa íhju ílléébótúrójuri íhjúváiímyeke. Ehdu muurá páhduváré nééne wákímyeíháñevu pícyoobe Píívyéébe íhñéjté méjcyameke. ²⁹ ¿Aca pámeere dílbyeéjté méjcyame Jetsocríjtodítyú íjcyané uwááboju uwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere íná pájtyeíñé mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénuráítyúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjúvahíjcyá tsííñé múnáa íhju melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyéte téjúhjiri tsaate íhjuváné mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdícyane cáhawáá mét-súúraméi keená éhniíñevu ímí ámuha méjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhakye íajcuki. Aane ó imíllé ámúhakye ó úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí méjcyáiyóne.

Mewáájycatsíñe

13 Muurá tsííñé míamúnáa, níjkyéji múnaa, íjcyámé íhjúrí o íhjúvároobe muucá o wájyútúhajchíí atéréepíyó o íjcyaaabe pevénéré ó íhjúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuvadu. ² Téhdure íná pájtyeíñé íhdéjucu o wáájacúné o úúbálléhíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsonéllii cámehábné tsíllévu o íínétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíeméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítyú íjcyané uwááboju o

úwáábohíjcyané hallútú oke dítye covájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá íínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá íhdyu pamévakeré méídaatsólléne mewáájyume máaabúcu múhdurá nééronéhjí. Aame tsá ííneri menómíutáaváítyuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellííñéítyuróne. Tsá 'mityáhmítyá' menééítyuróne. ⁵ Tsá átéréenéhjí méihjúváiítyuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáítyuróne. Tsá tsíélleréjucu méjtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá méímíjyúúvéítyuróne. Ímiááneríyé méímíjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímiááné pamévake mewáájyume múhdurá tsaate íjcyameke mépíaabó dítye ímíjpyetéki.

⁸ Ehdu mewáájycatsíñé tsá mújyú mééma níjkévaiítyúne. Áanetu eene íiná pájtyeíñé íhdéjucu mewáájacúné méúúbálléhíjcyané méema níjkévaáhi. Téhdure dílbyé píáaboríyé tsaate tsíjtyé íhju ílléébótúrójuri íhjúvahíjcyané níjkévaáhi. Áhdure dílbyé píáaboríyé mewáájacuhíjcyané tsáhájucu íjcyáítyúne. ⁹ Muurá Píívyéébé icyánéjcu tsátsíhwuútsáre mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa íhdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Ájyú tsáhájucu tsátsíhjítsáre mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíímene o íjcyácooca ó íhjúvahíjcyá tsíímene íhjuvadu. Aabéé íhdyúhacáa múhdurá néérone ó itsúcunúhíjcyá tehjújucu. Aané o kéémeebe tsáhájucu tehdu o néjúcootú tsúúca o wájacúúvénéllíihye. ¹² Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáre méwaajácú Píívyéébé icyánéjcu éhne múúne mícúmí pañe tsíeméne náávé méíítene mewáájacúdu. Áronáa íhdyu íjcyaiñéi éhniíñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáre o wáájacúné téjyú botsíí ó waajacúu ímííñevú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dílbyeke mecáhcújtsóne mewáájycatsímyé méítsóhíjcyané tsá mújyú níjkévaiítyúne. Áanetu ímichi páñétúene teene mewáájycatsíñe.

Tsíjtyé íhjúrí tsaate íhjuváné píívyeténe

14 Ahdícyane mú tsúúrameí pamévamáyé ámuha mewáájycatsímyeke Píívyéébé Apííchó túkévejtsómé panévare ámuha meméénúíyóneri. Mú tsúúrameí íhdétújucu díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné méúúbálléíyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé íhju ílléébótúrójuri íhjuvámé Píívyéébe-máyé íhjuváií téjuri. Aane tsá múha ílléébóítyuró íná dítye nééne Píívyéébé Apííchóré díityéké túkévéjtsóneri dítye íhjuvánéllíihye. ³ Áanetu íhdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé cahcújtso múnáake tsápijtsó éhniíñevu ímí dílbyema dítye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé íhju ílléébótúrójuri tsaate íhjuvámekéré píaabóné Píívyéébeke dítye úráavyénéjcutu. Áanetu íhdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé éhniíñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane íhdyu ímí o íjtsúcunú tsíjtyé íhju ámuha melléébótúrójuri méihjúváiíyóne. Áronáa éhniíñevu ó imíllé ámuha méúúballéne Píívyéébe íuwááboju

ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhniíñevu píaabó cahcújtso múnáake. Áanetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meihjyúvaróné tsaate diityé ihjyúvú pájtyét-sótúhajchíí tsá diityéké tene píaábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámúhakye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámúhama o ihjyúvúhajchíí tsá ámúhakye tene píaábóityú ámuha melléébótúnéllíihye. Áanetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámúhakye píaáboíñe.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá mřamúnaa íjcyaturóné cúúmúbama chíiyóro ímíñeúvú mellíjchúcooca melleebó imíwu tsanéécú ihjyuváne. Áanetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénujcatsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó llíjchúmeítúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meihjyúvúhajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihjyúvá éhne múu pevetsíima ihjyuvádu. ¹⁰ Muurá ííñújuri mřamúnaa páhdúváré ihjyuvámé tsá wáájácúratúné ihjyúvatúne. Muurá ihdyu ditye ihjyuváne waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óóma tehdu o lléébótújuri ihjyúvaca tsá íñnetú oke tene píaábóityuróne. Áamedítúyú ó nééiyá tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámúhakye túkévjtsóneri páhdúváré nénehjí ámuha meméénúiyóneri meijyácunúhijcyámé múu ijaycunú ámúhakye dibye píaábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévjtsóiyóneri.

¹³ Áanetu tsíjtyé ihjyúrí íihjyuváne píivyetéme múu Píívyéébeke piáábó táúmeí dibye túkévjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore tájtsaméiyi tsíjtyé ihjyú o lléébótúrójuri Píívyéébema o ihjyúvahíjcyatúne. Dílbyé Apííchóré ihdyu tápañétú ihjyúvahíjcyáhi. Áánéllii o íjcyároobe tsá o wáájacuhíjcyatú o ihjyuváne. ¹⁵ Aane íñe žkééjuri méihjyúváiyá Píívyéébema? Méihjyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dílbyeke medúúrúváne mémátsíváiyá tsajúúcuri. ¹⁶ Muurá tsíjtye lléébótújuri dílbyeke medúúrúvúhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnéllíihye. ¹⁷ Ímí tehjúcooro Píívyéébema tééjuri meihjyúvaróné tsá tsíjtyeke píaábotú dílbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehjújuco teene melléébótúrójuri dílbyema meihjyuváne. Muurá ámúhá ehniíñevu ó ihjyúvahíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácooca. Áánéllii ó téhdújtsó dílbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso múnáa mepíhcyáávécooca ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñéwuúré o ihjyúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píaábóityuró cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjyúrí o ihjyuváne ditye lléébójuríjñvari.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ímiájñjtó ámuha meúraavyémé tsímédú néétune. Ímíñeúvú múu íjtsámeí kéemejte íjtsámeídyu. Áanetu ihdyu ímítyúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsímé íñná wáájacutúme íjcyadu. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tahñéjté jodíómuma ó ihjyúvá tsíjtye múnáaj téeveri diityé ihjyúrí. Áronáa tsá oke ditye cahcújtsóityúne. Ehdú íñe o néé Píívyéébe o íjcyáabe.”

²² Aane muurá tsíjtyé ihjyú melléébótúrójuri Píívyéébé Apííchó meke íhgyúvátsóneri cahcújtsótúmeke méúújtsó žhtsútuube Píívyéébe íjcyane ditye iwáájacuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjíri meihjyuváne illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméivaténe. Áanetu ihdyu cahcújtso múnáa wáábyuta méhdivu íuwááboju bóhówajtsóobe diityéké meúúbálleki. Tsá cahcújtsótúme wáábyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsáíjyú múúne tsáame meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímiááné ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píívyéébe mééma íjcyane iwáájacúne dílbyeke durúváiyómé ímíhmoúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meijcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébeke ámuha medúúrúváne májtsí méénuhíjcyámee, tsaatédívú dibye íuwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámee, tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri íhgyúvahíjcyámee, ditye íhgyuváne melléébójúvú pátyétsohíjcyámee, éhdume múu ímíñeúvú meenú cahcújtso múnáake tene ipíááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri íihjyuváne píivyetéhajchíí óvíi mítyétsiye ihjyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsíjpi píivyété íihjyuváne. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhgyúvatúne. Tsáápiitsádí múu íhgyúvá llééboobe ipájtyétsoki. ²⁸ Áanetu dibye íjcyatúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhgyúvatúne. Iiye múu íjcyácooca Píívyéébe máyé tééjuri íhgyúváhi. ²⁹ Áhdure dibye íuwááboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsané dobéévé pañe mítyétsiuba, 3-meváuba, úwaabó tsíjtye illéébúacunúki. ³⁰ Áronáa tsáíjyú múúne Píívyéébe lléébúacunúmedívú téhdure íuwááboju bóhówajtsóhajchíí óvíi tujkénú úwááboobe íhveté diityéréjuco íuwááboki. ³¹ Ehdú múu Píívyéébe íuwááboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsádí ímíñeúvú úwaabó tsíjtye illéébóne dílbyedívú icyátsípááveki. ³² Dílbyé uwááboju múu imyéénune píivyetéme ímíñeúvú meenúhi. ³³ Tsá dibye ímíllétú múhdurá dílbyé uwááboju medáíñvéne.

Ímíllébe tsaimíyé pámeere metúkévetsójcatsíñe. ³⁴ Aane ihdyu óvíi ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébé taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré uwáábó lleebúacunúhi. Tsá ehdu nét-síhjívú ditye íhgyúváityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óvíi íhgyáhañévúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píívyéébé pihcyáávé pañe walle íhgyúváiyóne.

³⁶ žMityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu dibye íuwááboju méhdivu bóhówátsohíjcyáné mewáájacutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óvíi tsaate dibye íuwááboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dílbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dílbyé taúhbaju néhdújuco o nehíjcyáne. ³⁸ Áanetu tehjújuco néerone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméenuúhi.

³⁹ Ehdú teéne, ámuúha táñahbémuj. Ahdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Píívyéébe íuwááboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjyú il-

léébótúrójuri íhjuvávnetu diityéké bóijcyutúne.
⁴⁰ Ímiááméré múu ijcyáne panévaré ímíñeúvú meenúhi.

Críjto dsíjiveebe bóhíne

15 Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámuúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúúca ámuha mepájtyeté ímiááné ámuha mecáhcujtsóhahjíjyu. Áanetu ámuha ímí mecáhcujtsótúhahjíí illure ámuha mébáñúmííhi.

³ Muuráhjáa Píivyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críjto dsíjívnetu ijcyáné uwááboju oke ditye úwaabódújuco ámuúhake o uwáábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéébeke ditye cúúuube pápíhchúúj coojvatu bóhíne. ⁵ Aane íñe o uwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶ Áané boonétúhjáa muurá bóhówááveebe íhñéjté 500-mevá ehniíñevu ijcyámedívú. Áamedítyúu tsúúca tsaatésáhí dsíjívnetu muurá ijcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóóbodívú. Áané boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjuco.

⁸ Áané boonécobaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéné o íjtsúcunú éhne múúne walle ítsíímáváyotsíhí pájtyelle tsíímavádu. ⁹ Áanéllíi tsá o íjtsúcunúmeítyuró dílbyedítyú ijcyáné uwááboju uwáábomééré péhíjcyáméejpi o ijcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe cahcújtsó múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. ¹⁰ Áronáacáhjáa ihdyu Píivyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíbahchóhi. Aabe ihdyu óvíi téhdújuco o ijcyane dílbye ícyánéjcu uwááboobe. Áanéllíi muurá ímiááné tsijtye uwáábojte ehniíñevu o méénuhíjcyá tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dílbyere ihdyu Píivyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. ¹¹ Áronáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehniíñevu tééné wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí téhdújuco ámuúhake muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóne.

Dsíjívémé bóhííñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjiveebe bóhíne muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóhi. Áronáa ¿íveekí tsaate ámuúhadítyú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcóóityúne? ¹³ Muuráhjáa ímiááné téhdu tene nééca Críjto dsíjiveebe tsáhájucó bóhíítyuróne. ¹⁴ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méijcyáiyá állíu múnáa díbye bóhíitúnéré muha meúúbálléhíjcyánéllíihye. Aaca téhdure tééné uwááboju mecáhcujtsóné tsá íñnetu meke píáábóityuróne. ¹⁵ Muuráhjáa téhdu tene nééca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁶ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallurí méimítyuháñe. ¹⁷ Aamée dílbyeke ímí mecáhcujtsorómé medsíjívémé ávyetá wágoóóveréjuco meméénúiyóne. ¹⁸ Muurá dílbyeke mecáhcujtsóné apááñééré ííñújí hal-

lurí méijcyánetu meke píááboca tsíjtyéhí ehniíñevu ávyetá idáátsó méijcyáiyáhi.

²⁰ Áronáacáa ímiááné Críjto ídsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhííñé mééma déjucóónuúbe. ²¹ Muuráhjáa tsáápiye Adáa ímityúné méénúné déjucotu medsíjívéhíjcyáhi. Áhdúu ívane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaaabe méénúnej téeveri medsíjívémé mebóhííhi. ²³ Áronáa tsá íhdícyáijyu mebóhíítyúne. Díbyeí tsiíñe tsáácooca mebóhíí dílbyeéjté méijcyame. ²⁴ Áijyu pámé avyéjuubéré íjcyáa dílbyeke múnáatsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Áané boone páneere Cáani Píivyéébe hójtsí pañevú íhvéjtsóíibye dílbyeréjuco páne avyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi. ²⁶ Dsíjívé meke múnáatsohíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa dílbyere Píivyéébe pícyóó Críjtoke páne avyéjuubéré díbye íjcyaki. Ehdu muurá néene dílbye waajácúháámitu. Tsá tene néétu Cáani dílbye túkevéjtsójú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá ícyooca páneere Críjto túkevéjtsójú pañe íjcyaroobe téijyu íjcyáa Cáani Píivyéébe túkevéjtsójú pañeréjuco. Muurá Píivyéébe ávyeta páne avyéjuubéré ímichi dílbye tájpi páneere íjcyaaabe. Áanéllíi téijyu páneere dílbye túkevéjtsójú pañeréjuco íjcyaiíñe.

²⁹ Áanetu ijcyáné tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúné nehíjcyámé ¿íveekí tsójtsoméíhíjcyá ímúnáa dsíjívémé mémeri 'dítye ípájtyetéki' néémere muhdú idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúnáa íñnetú diityéké tene ípíááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhí dáíhañeréjuco medsíjívéíñáa ¿íñe muha uwáábomééré mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhake tééné hallútú dsíjívétsóhahjíí muha mepájtyetékiíñvari? ³¹ Áanéllíihyehacáa bañúháñe tééné hallútú Éépetsó cóomi múnáa apíchó éhne múúne meke doóné iyámédú néemema o táhjácatsíhíjcyáhi. Aanéjñva, ané metsu ímiááné téhdu tene nehahjíí méijcyáné hajchótá mewáñehjvaténé pañe panévaré meóóvehíjcyá tétsíhí dáíhañeréjuco medsíjívéíñéllíihye. Áronáa muurá ímiááné medsíjívémé mebóhíne o uwáábohíjcyáné hallútú oke ditye dsíjívétsóllehíjcyaroobe o ícyahíjcyáhi. Ároneri íllure o ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúraávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Áhdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívú. Ámuúhake mújtátsodímé ímí ámuha méijcyáiyómeke. Muurá tsaate néehí: "Áterééjtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi." ³⁴ Áhdú ámuha méijcyáiyónéllíi ímíñeúvú méúraávyé ímiááju. Óvíjyacóóné íimítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámuúhadítyú Píivyéébeke wáájacutúme. Ehdu ámuúhake o néé núcójpítsóróné pañe ámuha ténetu mewájacúúveki.

Muhdú dsíjívémé bóhííñe

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámuúhadítyú neéhi: ¿Aca íhya muhdííwáj píhjimá medsíjívétsihdyu mebóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méijtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíméné pañevau mebájtso tsíhdýuréjuco ícyápáyóóvétsihdyu ííñe botsí páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhahjíí teeu mebájtsonemáyé pahéju-

co ijcyáityuróne. Tsáijyu muurá tríigó pañeváuma tsíñéhjǵ pañevahúúné mebájtsócooca tsáhái téuhjitu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píivýéébere ihdyu íimillédú píivýetsóné tsaimiyé keemévé ññéhé neeváúhjáa ijcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévare tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áanetu mee mǵamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íevéhóówari ijcyanéhǵ, ííñújiri ijcyanéhǵ, tsíhdyure. ⁴¹ Muurá cóójǵejpi núhba ájchú péjcoéjpiima mǵicuru ájchúné tsíhdyure. Áhdure mǵicúruj pééte tsá tsahdúré néétune.

⁴² Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meijcyane med-sǵjívetsihdyu mebóhǵme. Muurá med-sǵjívémeke ditye cúúume mechájááverómé tsiíñe mebóhǵcooca tsíhdyuréjuco néjpiima meijcyame tsáhájucó múijyú muhdú meijcyájucóóityúne. Muurá íñe icyooca meijcyanéj pi átéréenére. ⁴⁴ Aane muurá ííñújiri meijcyanéj piima meijcyame téhdure méjicyaá tsíhdyuréjuco néénej pi múijyú med-sǵjívéjucóóityúnéj piíma.

⁴⁵ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: "Tujkénúejpii Adáake Píivýéébe íipivýetsóóbé pañevú picyóó mǵamúnaa dibye ijcyáíñe bóhǵ." Áábé boonétú Críjto bóhówáávebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meijcyájucóóityúne bóhǵvu. ⁴⁶ Áronáa tujkénúí méjicya íñe icyooca meijcyanéj piíma. Áané boonétú botsii méjicyaá tsíhdyuréjuco néjpi múijyú med-sǵjívéjucóóityúnéj piíma. ⁴⁷ Muuráhjáa tujkénú Píivýéébe meenú ííñúbatu Adáake ííñújǵejpi ijcyáábeke. Áanéllíi tééjǵ halúrí meijcyame méjpiíhǵñema mee dibyee ípívýéjtsóobédújuco. Áanetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjitu. Áanéllíi dííbyema meijcyácooca tsíhdyuréjuco meijcyáíñe dibye ijcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píivýéébe ííñúbatu méénuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meijcyáíñe dííbyema meijcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe icyooca meijcyanéj piiháñema tsá meijcyáityú Píivýéébé avyéjuri. Muurá íñe dsǵjívéíñéj piiháñé tsá múhdutú dsǵjívétúné ijcyáityuróne. ⁵¹ Cáhawáá amúhakye o úbálle múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere mǵamúnaa dsǵjívéityúne. Muurá dsǵjívétúméj piiháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénej piiháñevu. ⁵² Muurá ávyeta ññcúíwúuré tsáneere metámihjyácóné hallúrí méjpiíhañe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco íimíbaávye nihñéré rojrócó líjchúmeícyoóca. Tene muurá íhgyvácooca cahcújtso múnáape dsǵjívéhjicyámé tsiíñe bóhǵme tsáhájucó dsǵjívéityúne. Áané tujkéveri téijyu ijcyame dsǵjívétúméj piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá íñe icyooca med-sǵjívéhjicyanéj piiháñé téijyu cápáyóóveé dsǵjívéityúnéj piiháñevuréjuco. Áijyu ihdyu botsii méjicyaá Píivýéébé avyéjuri. ⁵⁴ Ehdu muurá íñe med-sǵjívéhjicyanéj piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píivýéébé waajácúháámitu illu tene nehjújuco: "¿Aanéhaca kiávújucó teene dsǵjívé meke wáágóóiyóne? Tsúúca táhjátsámeíñe tsáhájucó íjcyatúne." Ehdu Píivýéébé waajácúháámitu

nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meijcyané déjúcotu med-sǵjívéhjicyáhi. Aanée méhdivu Píivýéébé táuhbaju bóhówajtsó ímityúmé meijcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehjújuco Píivýéébe méhdi ñdáátsóvene Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné mééma táhjne mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méñhvéjtsodí Píivýéébé icyanéjcu ámuha meúraavyéne. Óochévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoj wákimyéi. Muurá méwaajácú dííbyé wákimyéi méméénume mebáñúmeíityúne.

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsǵjívé píhcyúmeíñe

16 Áanetu dsǵjívéca cahcújtso múnáallíi ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú ññe Garáátsiá ííñújiri ijcyané cahcújtso múnáake o nehduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeeévejcoóǵí idyóbéévecooca amúhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohijcyá amúhadívú o újjetécooca botsii ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o újjetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke mewáalloo Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema ditye teene itsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o nehajchíí ó peéhi.

Muhdú ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá ííñújivu. Átsihdyu botsii amúhakye ó aahíveteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne amúhama úníjyá hajchótá ó ijcyá tsúcájáhreé. Átsihdyu óví kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú amúhakye ññcúíye o ááhíveíñe. Ó imíllé tsucájááneúvúí amúhama o íjcyane Píivýéébe ímílléhajchííjyu. ⁸ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhǵí ó pájtyeé tééné pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke tééné hallútú tsáíllérónáaaca.

¹⁰ Áanetu Timotéo íñe o íjcyadu Píivýéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe amúhadívú újjetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí ññtsúcunúki. ¹¹ Áábeke ihdyu métsíménééllédíñe. Ímíñeúvú dííbyeke mépíááboco elle iúlléjéne oke dibye iúújévaki. Muurá dííbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye amúhakye iááhíveté tsijtye menahbémuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óví múijyú íimíllécooca amúhakye aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóne

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píivýéébeke méuráávýé ténejcútú ámuha ññtsutúmé meijcyame ímítyunévú metáhjátsámeityuki. ¹⁴ Múu ññá imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwájyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácú Ejtéepanáké éhnée Acááyá ííñújǵ múnáadítýú ihyájkímuma tujkénú Píivýéébé icyanéjcvú pájtyéébeke.

Aabe muurá diitye ihyájkímuma ímí píáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáicoo, éhdume tsaímíyé oke píaabó ílle ámuha meíjcyaca oke mepíáábóíyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámuhakyeé itsápijtsódu. Aane ímí ó ijtsúcunú tehdújuco. Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámuhakye ó úúballé Áátsiá iíñújiri íjcyané cahcújtso múnaa ámuhakye dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Pírítisíírama ámuhakye duurúváhi. Áhdure

diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámuhakye duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámuhakye duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámuhakye o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájuútúme hal-lúri tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuube.

²³ Muurá mítyane ámuhakye ó wajyú dííbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óví dííbyeréjuco ámuhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 Coríthio

Duurúvaju

1 Oo Páávoroo o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocrijtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhsti íhyaami mé-caatúnú ménahbe Timotéoma elle Corítori ámuha meijcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iñújiri íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámi. ² Ahdícyane óvii Píívyéébe Ílli Jetsocrijtoma ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meijcyaki.

Páávoroo ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocrijtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne íjcyaaabe pájyuvaré meke bóhíjtsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtso né píáábohíjcyaaabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke díbye píaabódu. ⁵ Ehdú Críjtoéjté meijcyame díbye ícúbáhrámeíhíjcyádúju meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áámeke díbye téveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácu híjcyáhi. ⁶ Muurá muhsti meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácu híjcyaaabe téhdure ámúhake muhsti meúwáábóneri mebohíjtso mé téhdífváne ícúbáhrámeí ámuha maáábúcu me pájtyeteki. ⁷ Muurá muhsti méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúráavyehíjcyáné panévare ámúhake pájtyeróné pañe. Muhsti meícúbáhrámeídy ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure ámúhake bóhíjtsohíjcyaaabe múhtsikye íbóhíjtsohíjcyádu. ⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úubal-léné muhstii Áátsiá iñújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetá muhsti meícúbáhrámeí múha áábúcuítyuróne. Tsáhájucóo muhsti meíjtso cunútu me pájtyetéíñe. ⁹ Ídátsóhrée muhsti éhne múne dítye dsíjívétsoímýe íjcyadu. Ehdú múhtsima pájtyené Píívyéébedívú muhsti mecátsípáave panévaturé íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívérómeke bóhíjtsoóbedívú. ¹⁰ Aabée ihdy múhtsikye pájtyetétsó téjy muhsti medsíjívéiyónetu. Áánéllii díbyedívú muhsti mecátsípáavehíjcyá éhniíñe-vu íjcyarónéhjitu díbye múhtsikye ípájtyetétsoki. ¹¹ Aane óvii ámuha píáábó métaúmeí díbye éhniíñevu múhtsikye píaabóné tsíjtye íajtyúmíne díbye ítyéhdújtsoki.

Coríthó cóómivú Páávoroo péétune

¹² Muurá muhsti méwaajácú ímí téhdúju muhsti meijcyane míamúnááj píne ímichi ámúhama. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhsti méi-

cyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye téhdú meijcyatúne. Ááneri mítyane muhsti meímíjyúúhií. ¹³ Aane íñe ámúhake muhsti mecáatúnuhíjcyáné tsá túhú íhjúvatúne. Cáhawáá óvii ámuha méwaajácú téhaamíí meéévéne-ma. ¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocrijtó tsáacooca ámuha múhtsidi meímíjyúúveíñe ténejcúvú ámúhake muhsti méwaajácútsónélliihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhsti meímíjyúúveíñe múhtsí uwáábóo ámuha melléébónélliihye.

¹⁵ Aanée ámúhadívú ímí o íjtso cunúnéllii tujkénú ó imíllérá Matsedóoniá iñújivu o péébe ámúhake o ááhíveíñe. Aabée téhullétú o óómiihye ó imíllérá tsi-íñe ámúhadítýú o pájtyene Jodéa iñújivu o péébeke ámuha oke mepíááboki. Áronáacáa tsá téhdú tene néétune. ¹⁷ ¿A ténetú ámuha méíjtso cunú pánehjídú o pítyácámeíhíjcyáne? ¿A ámuha méíjtso cunú cahcújtso múnáa íjcyatúme pánehjídú imyéénútyúné íhjúvahiíjcyádú o íhjúvahiíjcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú téhdú muhsti menéetune. Áánéllii muurá muhsti menéhdúju meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébe Hajchi íjcyaaabe tsá mújyú íjtso méi cápáyóóvétyuróne. Muurá muhdú íñéhdúju díbye méénune. Ábedítýú íjcyáné uwááboju íñe muha meúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej téveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenu muhdúháa íñéhdúju. Áánéllii díbyeke medúúrúvane météhdútsóhíjcyáhi. ²¹ Téhdure díbyere Críjtoj téveri díbye meke ímí bajchómé meijcyá díbyeéjté íhtsutúme. ²² Aabe meke íjtso méi idíllómé pañevú ípíichó pícyóóneri ímiáané méwaajácú meke íñéhíjcyané díbye ájcuíñe.

²³ Aabe waajácú íñélliihyeíkú elle Corítori ámuha meijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáané ó imíllérá ámúhake o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámúhake uhdúré o túkévéjtsotéiyónélliihye. Áánélliihye tsáhái ámúhake o ááhívetétú ámúhake o kímóvéjtsotéiyónélliihye. ²⁴ Áronáa tsá ámúhake o táuhbáityuró íñe mecáhcújtso nejcvú. Muurá tsúuca ámuha ténejcu méwaajácújucoóhií.

2 Apááñeré ó imíllé ámúhake o tsápíjtso nerí o píaabóné ámuha meímíjyúúki. ² Muurá háa dítyédíjyucó ámúhadi o ímíjyúúvéiyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³ Áánélliihye muurá ámúha éllevu íhde o cáatúnúháamí pañe ámúhake o úwaabó ámuha meímíbaávye ellévú o péecooca oke ámuha meímíjyúúvétsotéiyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsotuki. Muurá ó waajácú oke ámuha

meímíjyúúvétsoca tsaméhjjuco meímíjyúúvéiyóne.
 4 Muuráhjáa tujkénú ámuha éllevu o wáalloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáné kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámúhake o kímóvéjtsu o cáátúnutúne. Mítýané ámúhake o wájýúnéllii ámúhake o caatúnú ámuha meímíábávyeki.

Ímityúné meénúmedi meídáátsovéne

5 Áánetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsuobéubá awáá éhniíflevu ámúhake kímóvéjtsóhi. ¿Mítýá tsá ámúhake dibye kímóvéjtsotúnej? 6 Áábeke téhdunéjucu ámuha tééné hallútú meúwaabóne. 7 Íluréjucu dílbyedi meídáátsóvéne máábajífvé teéne. Ááne mecánaajanú dibye íjtsaméí icyátóróóvéne ímíábávyé ávyétá tútavááveréjucu Píívyéébedítýú dibye imyéénútuki. 8 Áánéllii ámúhake o néé ámuha tsiíne ímí dílbyema menáhbévaki. 9 Ehdúu ámuha meíjcyane o wáájácúne éjyú tééné uwáábó o cáátúnuháámí ámuha éllevu o wallóo ámúhake o nééne ámuha mecáhcújtsóhajchíí o wáájácuki. 10 Muurá ímityúné meénúmedi ámuha meídáátsóvéne teene maábajífvéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsóvémedi o ídáátsóvehíjcyá Críjto mémeri. 11 Ehdú mépíáábójcatsí Naavéné meke imújtsátótuki. Muurá tujkévebe meke imújtsátóki.

Tóroóá cóomiya íjcyaaabe Páávoru múhdurá íjtsámeíne

12 Tóroóavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtotítýú íjcyáné uwááboju o úwááboca mítýame cáhcújtsóiyá Píívyéébé píááboríye. 13 Áronáacáa técoomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné múhdúvúrá o íjtsúcunúnéllii o péé díityédítýú Matsedóóniá íiñújívú dílbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúme meíjcyane

14 Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyá Críjtoj tééveri panévare metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtéeveri íuwááboju pahúllevávú tsújaucuhíjcyaaabe éhne múúne pácúúcuju cúvá pahúllevávú tsújaavédu. 15 Ahdu Críjtoj tééveri meímíábávyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúme dílbyé uwááboju métsújaucuhíjcyá pámehdívúré pájtyetéimiyema wágóóóvéimiyedívú. 16 Ááne uwááboju muurá wágóóóvéimiyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné meíjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetéimiyedívú ííne imíjyaú teene bohíívú díityéké ájcune. Aanéhaca íne ¿caatyé úwáábóiyá tééné uwááboju? 17 Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méenuhíjcyádú muha medssídsívakíye. Áhdure tsá síhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújucu muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhake níwáavéné wákimiyéí Jetsocríjtó múúhake píáábónej tééveri dílbyeke muha meíccúvénéjucu.

Béhné pihtýajcoju

3 ¿Aanéubá ámuha meíjtsúcunú íllure muhtsi memítýajkímyeí ehdu ámúhake menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha meíjtsúcunú tsaate méenuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné wáájácúháámívu ámúhake muhtsi meúújétsóíne? ¿Panéubá ámuha meíjtsúcunú téeméháámí ámúhake muhtsi metáúmeííne? 2 Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéjete múhtsí uwááboríí tsíhdyuréjucu ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámúhake pámeere íífténe waajácú ímíáané téhdújucu ámúhake muhtsi meúwaabóne. 3 Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúne waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnehjáa néwáuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútube Píívyéébé Apííchóré ámúhá pañévú úcaavéné ámúhake ímíjpyetétsómeke tsíjtye íífténetu waajácú dílbyeéjté ámuha meíjcyane, waajácuháámí cáátuvané íéévéne iwáájácúiyódu.

4 Ehdú íne ámúhake o nééne ímíáané tsá állii íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánéllii ó waajácú ímíáané téhdújucu o néhíjcyáne. 5 Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye tujkévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. 6 Áhdure dílbyere múhtsikye píáábohíjcyá íne muhdú meíjcyáiíne béhné pítýajcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dílbye Apííchó mépañe íjcyáne tééveríyé mépájtyetéhi. Tsá íhdééne taúhbaju meúráávyéneri mépájtyetétúne. Muurá teene meúráávyerómé íllure méwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medssíjívéjúcóóítyúne bóhíívu.

7 Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsóítyuróné néwáuwáácutu cáátuvané tamúnaa íjraéémudívú wajtsí dílbyé íhtsútuma Moitsééúvuj tééveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dílbyeúvú húmíri íjcyánéllii tsá imúnaa íítehíjcyatú dílbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dílbyedítýú áábanúhi. 8 Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsóítyuróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéíí mityáubá awáá mépájtyetéííne uwááboju dílbye Apííchó mépañétú bóhówájtsoíínej. Áané pítýajcoju íne ícyooca mééma dibye méénune muurá meke ímíjpyetétsóhi. 10 Áánevu tujkénú dibye méénúne taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne. Áánetu íne ícyooca mépájtyetéííne pítýajcojúu dibye méénune awáá éhniíflevu meke píaabóné tsá mújyú níjkéváityúne.

12 Aane muha mewáájácúnéllii meúwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme. 13 Tsá muha meméenuhíjcyatú éhnehjáa Moitsééúvú ditye íajtyúmítu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné hajchótá wájyamubávú wátácámeíhíjcyádu. 14 Téjyúhjáa íjcyáné míamúnaa tsá wáájacúpityúne. Áhdure ícyooca íjcyáné míamúnaa teene íhdééne pítýajcoju éévéjúcoorómé tsá wáájacutúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíeménevu maávohjácóné íjcyadu wáájacúmeítyúme.

Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo mééma méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane icyoocápi tsaate téenere Moitséeúvúu cáátúnuhíjcyanehíjré icyáhcuújtsóne itsúcunúhíjcyá ipájtyetéíñe. Tsá ditye wáájácúpityú Píivyéébe muhdú mepájtyetéíñe Jetsóo téeveri méénune. ¹⁶ Árome muurá dílbyé icyáne-jcúvurējuco pájtyémeke píaáboobe Íapííchoj téeveri ditye iwáájácu muhdú ipájtyetéíñe. ¹⁸ Muurá Píivyéébejté mejcyame tsúuca dílbyé icyánejcú méwaajácúhi. Aame mícumídú menéemedítýú dílbye ímí bóhówaúcunúhíjcyámé icyóhodu méjcyaa Críjtóo Íapííchoj téeveri meke dibye ímíjpyetétsóme.

4 Aane téenetu íjcyané uwááboju ímiáájú íñe muhtsi méúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá muhtsi meóóchévétyuró meké ídaatsólléne Píivyéébe méútsikye pícyóóné wákimyétyu. ² Áanéllii muurá páneere núcójpátsó nénehjiri muhtsi méhvéjtsóne dílbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjítóryé méúwáábotúne. Aane Píivyéébe waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure mímáunaa waajácúiyáhi. ³ Aane íñe meke pájtyetésoíñe muhtsi méúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjji caani Naavéné diityéké túhútsóhíjcyá ditye icyáhcuújtsótu Píivyéébere íjcyaa Críjtdítýú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhtsidítýú muhtsi méúwáábohíjcyatúne. Muhtsi méúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyējuube íjcyáábedítýu. Áabeke muhtsi mewájýunéllii méjcyá ámúhá ícúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píivyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áabere muurá íñe icyooca mépañévu téenedu néene íuwááboju pícyóó téenej téeveri dílbye ámítsaráhcó Jetsocríjtdítýú bóhówaúcunúne mewáájácuki.

Mecáhcújtsóne meke túkévejtsohi

⁷ Aane muurá Píivyéébe ámítsaráhcó núpájkíihllódu menéerómé pañe tsúuca íjcyanetu ámuha méwaajácú dílbyé íhnáhooríyé muhtsi méúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsi íhnáhoori muhtsi méúwáábohíjcyatúne.

⁸ Muurá múhtsikye tsíñehjiri páhdúváré dárívéronévu tsá muhtsi metáhjátsámeítýúne. Tsáijyu múhtsikye íhnáho tene íjtsámeíchórónaa tsá muhtsi íñerí maáábímeyehíjcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhtsikye ditye méénurónaa tsá muhtsi méhvétsóhíjcyatú téene uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ícúbáhráromútsikye Píivyéébe píaábohíjcyáhi. ¹⁰ Muurá pájyuvu kiávú muhtsi mepéhullévu múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívétu mepátyetéhíjcyá dílbye meke muhtsi méícúvéné wákimyéi meméénúné déjúcotu Jetsóo múhtsikye panévatúré téhmene iwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne mújýú medsíjívécúóóítyúne bóhí ámuha meújcuki.

¹³ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu néeneé: "Ó cáhcújtsónetu íñe ó ihjývuhíjcyáhi." Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe ámúhake ménehíjcyá íñerí núhnévetumútsi ímiááné panévatú Píivyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnélliihye. ¹⁴ Muurá muhtsi

méwaajácú muhdúhjáa Ávyējuube Jetsóoke íbóhíit-sódu medsíjívémeke íbóhíit-sóne dibye meke tsájtyeíñe íuníuvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii méícúbáhrámeíhíjcyá ímí ámuha Píivyéébeke mecáhcújtsó mityame mejcyame dílbye meke metéhdújtsó dibye meke píaábohíjcyané hallúvu.

¹⁶ Áanéllii tsá mújýú méhtsunútyuró téene wákimyéi meméénúnetu. Muurá ídátso menéerome Píivyéébeke meúraávyénéjcutu íhtsutómé mejcyámeke téjcoojvádú meke píaábohíjcyaa. ¹⁷ Aane íñe icyooca páhdúváré nénehjiri méícúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áanetu ihdyu ténehjiri méícúbáhrámeíyómé nihñévré Píivyéébema mejcyame tsá mújýú muhdú mejcyáityúne. Áanéllii meere tsáimíyé mejcyáiyóneri tsá mejýacunútyuróne. Apááñeríyé méjýacunútyá mújýú nájkévatýúne Píivyéébe avýjuvu meúújetéiyóneri.

5 Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá mejcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píivyéébe mééma tsíhdýurējuco méénúnéj piima méjcyaa níjkyéjiri mújýú muhdú íjcyáityúme. ² Áaneri íñe métsúúrámeíhíjcyá téenéj piivu mepájtyéiyóneri ídátso méícúbáhrámeíhíjcyanetu mewáyééveki.

³ Muurá téhulle tsá méjpiima íjcyatúme mejcyáityúne. ⁴ Múhdutúiyó íñe icyooca mejcyáne píyé cápáyovéné mújýú medsíjívécúóóítyúnéj piivu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécúooca múhajchótá méjpiima íjcyatúme mejcyáityuróne. ⁵ Áronaa ihdyu Píivyéébere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdýurējuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácu mépañévu pícyoobe Íapíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áronaa íñe icyooca mejcyánéj piimáyéi mejcyané hajchótá tsáhái Ávyējuube Jetsóo únuri mejcyatúne.

⁷ Aane ímiááné íñéhdújuco Píivyéébe mééma méénune muurá maájtyúmíturóne mecáhcújtsóhi. ⁸ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeíhíjcyá muhdú dibye ímillédu mejcyáiyóneri medsíjívécúooca tsáimíyé dílbyema mejcyaki. Áanéllii tsá meíllityéityú dsíjívéri. Aame ihdyu medsíjívécúóóiyá Ávyējuube Jetsóomáyējuco mejcyaki. ¹⁰ Muurá dílbyedívú pámeere mímáunaa mépíhcyááveé dibye meke idillo muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá íñíjiri méicyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóibye muhdúhjáa méicyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé téene áhdó íñé imíjyaú íjcyáhi. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhrámeíhi.

Píivyéébema ímí mejcyane

¹¹ Áanéllii muhtsi Píivyéébeke maávyējuúllédu íjcyamútsi méimíllé tsijtye cáhcújtsóne dílbye. Aane waajácuube ímiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óví ámuha méwaajácúhi. ¹² Ehdu ámúhake muhtsi menéneri tsá memítyájkímyéityúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha méimíjýúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene íñíbúuri icyáhcuújtsótoróne mímáunaa íñítérókíyé íuwáábóneri mityákímyeíhíjcyamedívú téhdure ámuha mebóhówájtsoki. ¹³ Ehdu íñe

ámúhake muhtsi menéene méjtsúcunúdí muhtsi memévatémútsí meihjúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhniíñevu Píivyéébeke máávyéjujtsó ámúhake tene ipíááboki. ¹⁴ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájuúne idsjívétsihdyu bóhíne mewáájácúne dílbyedívu méřhvéjtsámeí díbye meke ityúkévétso meimillédú meijcyájúcoótuki. Aame dílbyeke mecáhcujsómé medsjívéjúcoóityúne bóhíma meijcyame ímityúnehjívú dsjívemédú meijcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meijyácunútyuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsótumé tenehjír éřtehíjcyádu. Ehdúikyée Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde tájtsaméí néébe dílbyeke ó ítsúcunúhijcyá ihdícyaabédúre. Áronáa icyooca tsáhájucó tehdu o řjtsúcunújúcoótúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúúca dílbyeéjt meijcyame řhdée múhdurá meicyahíjcyánetu tsíhdyurájucó mecápááyóóvemedítýú ímíáájurájucó bóhówaúcunúhijcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píivyéébere meke ímíáávyetsó Críjtoj téeveri tsaímíyé dílbyema meijcyaki. Áamekéé meke níwááveebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíáávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj téeveri Píivyéébe meímítyú ímíabjchó ímí dílbyema meijcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri dílbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij téeveri ámúhama díbye íhjúvaki. Aane dílbyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíáávyéne ímí Píivyéébema meijcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyétá ímíáábé íjcyaaabe mújýú ímityúné méenútúróobeke Píivyéébe ímityúúbedi dilló meímítyú déjúcotu dílbyeéjté meijcyámeke ímíáámedítýjúcoo idíllóki.

6 Áánéllii íñe muhtsi dílbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí ámúhake menéé ámuha mebáñúmeityu dílbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájacújúcoóme. ² Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: Mřamúnáakée o pájtyetétsóíñeri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámúhake ó páaabóhi. Ehdu néénetu méwaajácú icyooca tsúúca mepájtyetéíñe mééma íjcyane.

³ Áánéllii muurá íñe muhtsi dílbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí météhmémeihijcyá múhdurá muhtsi medárřvémeíñeri tsíjtyeke metútávájtsótuki. ⁴ Muhtsi meímíllehíjcyá Píivyéébe ícúve múnáajtétsí muhtsi meijcyamútsí ímíáámútsíyé meijcyane. Muurá muhtsi íñá néétumútsí máaabúcuhijcyá panévaríyé meřcúbáhrámeíyonéhji. ⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, méřcúbáhrámeíhijcyá 'wayée' néétune mewákímyeícyoóca. Áamútsikye tsáijyu múhtsikye řcúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶ Áronéhjř muhtsi máaabúcuhijcyá Jetsocrijtodítýú íjcyáné uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píivyéébe ímillédú muhtsi meicyahíjcyánéllíhye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépíáábohíjcyá dílbyé Apííchó múhtsi pañe íjcyáne téeveri. Ehdu muhtsi dílbyé wákimyéí meméenumútsí dílbyé íhnáhoori méicyahíjcyá tsaímíyé. Áánéllii tsáijyu tsaate múhtsi halúvú ímityúné íhjúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne.

⁸ Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí ířjtsúcunúne durúvahíjcyáhi. Áanetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtétsí muhtsi meijcyane. ⁹ Áane múhtsikye wáájacurómé tsá múhtsidi řcúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá íhnáhó múhtsidi dítye řcúbáhráromútsí tsá muhtsi medsjívévehíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi meicyahíjcyá ídátso múhtsikye dítye dsjívétsóllehíjcyáromútsí. ¹⁰ Ídátso muhtsi meijcyáromútsí mítyámeke mépíáábohíjcyá Píivyéébe avyéjuejte dítye íjcyá řhtsutúme. Áaneri muhtsi meímíjyuhíjcyá řnéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyerónáaaca.

¹¹ Ámuúha Corífto múnáa múhtsi nahbémuj, ámúhake muhtsi mewájuúne méúúballé muhdú muhtsi meijcyane tóónútumútsí. ¹² Tsáháturo múhtsi icyánéjcutu ímityúné ámúhadítýú muhtsi meřjtsámeítyuró tsáijyu múne ámúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meřjtsúcunúronáaaca. ¹³ Áronáa ihdyu ámúhake muhtsi mewájuúne meúwáábohíjcyá éhne múne řřtsřmeke cááni iwájuúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájuuki.

Píivyéébe jádú menéemeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváityuró cahcújtso múnáa íjcyátúmema tsahdúré díityémá méřjtsaméí néétúnéllíhye. Cáhawáá méjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójřma tsahdúré néétune. Ahdu řřvane tsá tene ímityú ímíáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbévane. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné řjtsaméí tsahdúre? Aanéhjřřva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcuéjtemá náhbéváiyóne. ¹⁶ Áhdure řaca ímíiyóné ímíá Piivyéébeéjté meijcyame dílbye jáhdú menéeme menáhbévane níjcyotájte íbóhíma íjcyátúmeke dúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Piivyéébe o íjcyaaabe tsá kiá dityédítýú o íjcyatúne.

¹⁷ Téhdure tsiíñe neébe:

Médowáávé ímityúné mřamúnáadítýu. Áane mémeenújúcohdí ímityúné dítye méénuhíjcyádú ímí ámúhake o řjtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyaaabe. Ehdu o néé Píivyéébe panévatúre řhtsútuube o íjcyaaabe.

7 Ehdu íñe Píivyéébe nehíjcyá meke iújúcíñe, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii íllurájucó metsu meřhveté panévaré ímityúné méjpíiyíí, meřjtsaméiyii, meméenuhíjcyánéhjitu. Áane metsu meřhvéjtsámeí dílbyedívu.

Coríftó cóómíyí íjcyame cahcújtso múnáa ímíjpyeténe

² Áhdícyane óvíjyuco múhtsima meímíáávyé tsaímíyé meijcyaki. Muuráhjáa tsáháturo řřnerí ámúhake muhtsi metútávájtsótúne. Áhdurée tsáháturo ámúhake muhtsi maállíñé hallúrí ámúhá tsiéméné meékéévetúne. ³ Tsá íñe ehdu ámúhake o néétu ímityúmé ámuha meijcyánéllíhye. Éjýúu ámúhake o néhdu mítyane ámúhake o wájýúnéllii ó

nehíjcyá ímí tsaméhjí meíjcyá múijyú medsíjvetsi-hvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehjújuco meíjcyane. Áánéllii mítyane ó imíjyúú ámuhádi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téenevu o catóróóvéne. ⁵ Muuráhjáa Matsedóóniá iíñújivu muhtsi meú-jetémútsí ávyetá íhnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píívyéébe imyéenuhíjcyádú píáábónej péévé Tííto múhtsidívú 'bohíbohíúvú' úújeténeri muhtsi méimíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apááñéré dibye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méimíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méimíjyuuvé muhdú ámuha meíjcyane dibye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyéé úúbállébe ámuhává ímityú meícyahíjcyánetu tsúúca meíhvetémé meíjyáacunúhíjcyáné ámuhákye muhtsi maááhívetéiyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáiyóneri meíjyáacunúhíjcyáhi. Ehdúu dibye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejuvú ámuhádi o ídáátsové éhnée tujkénú ámuhá éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámuhákye o úwaabóné kímóhcó ámuhákye pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámuhákye tene kímóvejsóné ámuha meimíjpyeteki. ⁹ Áánéllii ó imíjyúú téeneri. Áronáa tsá ámuhákyéé kímóhcó tene pájtyéneri o imíjyúúné o néétune. Ó imíjyúú ámuhákyéé kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáneri. Aane ámuha maáábúcu híjcyáné ímí Píívyéébe íjtsúacunúhi. Aanée tsá téeneri ámuhákye o tútávájtótúne. Muuráhjáa íllure ámuhákye téeneri o píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu dííbyere Píívyéébe meke íhvejsó tsáné kímóóvé meke ípájtye téénetu meíllíjkyvéne ímityú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne dííbye icyánejuvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca ñná íjtsámeítyú dííbyedítyu. Áanetu ihdyu cáhcújt-sótúmé ehdu nénehjí diityéké pájtyéneri kímóóverómé wágóóóvééhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámuhákye íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámuhákye pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáanéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyánévú ámuhákye wáájá-cutsóné tsáí ámuhákye pájtyeróneri ámuha meíllityéne méimíllérá ámuháma teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúné méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri meimíábájchónéllii tsáhájjuco ámuhá hallúrí tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámuhákye o caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ímiáané ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dárívéjcatsímútsikyé tene ípíáábo o cáatúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámuhákye muhtsi menéhdújuco ámuha meíjcyánetu muhtsi méwaajácú ímiáané múhtsikye ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tííto ámuháváa panévatúré dííbyeke meíccúvéneíllii imíjyúwu múhtsidívú wájtšneri éhniíñevu muhtsi méimíjyúúhií. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meíjcyane o úúballéné ímí íjtsúacunúbe. Tehdu tene íjcyátújítoti múijyú o íhgyúváiyónejívari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meíccúvéne tehjújuco. ¹⁵ Áánéllii

mítyane éhniíñevu ámuhákye wájyuube ámuháváa dibye nénehjí mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meíccúvéhíjcyanéílliihye. ¹⁶ Tehdure mítyane ó imíjyuuvé ímí ámuháma menáhbévájcatsííñe o wáájácúneri.

Píáábojcatsi

8 Tehdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá iíñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné diityédí ídáátsovénema. ² Aame muurá tsaimíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiáané ditye píáábohíjcyáné íjcyátúrónetu diityéké ípíaabóné íimíllénéílliihye. ⁴ Aamée múhtsikye néé tehdure Jerotsaréri íjcyáné cahcújtso múnáake ditye píáábóne dsíídsí muhtsi diityé éllevu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meíjtsúacunútú ditye tsíjtyeke píááboíñe. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné illéébóne Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyedívuréjuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóóniá iíñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa méénune imíwu muhtsi meíjtsúacunúne Tíítóke menée ámuhádítyú tsííñe dibye dsíídsike íújcuté íhdeé imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehjújuco meméenuhíjcyáné íñe Píívyéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjítóríjyuco meúwáábohíjcyámé múhtsikye mewájyúhi. Áhdícyane óvíi ámuha meméenuhíjcyadú dsíídsídi mépíáábojcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámuhákye o táúhbatúne. Íllure ámuhákye o waajácútsó muhdú ménahbému píáábó-catsíhíjcyáné tehdu ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácu ímiáané ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjto íhstútuube íjcyároobe mewájyuri íhdícyaabédú ícúbáhrámeíñe téénej tééveri tsaimíyé dííbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámuhákye o úwaabóné éhniíñevu ámuha meúráávyé dsíídsídi mepíáábócatsíhíjcyáné muhdúhjáa éhné píjcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu íimíllétúróné pañe píáábotúne. Múu píaabó ímiáané ípíaabóné íimíllénema. ¹¹ Áhdícyane óvíi ámuha tsaimíyé mépíáábojcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹² Áronáa tsá ámuhákye o néétu ámuha mepíáábóne bóónétu ílluréjuco mepíhtóveki. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúacunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke dibye éhniíñevu táúmeítyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mépíáábohíjcyá tsáijyu tehdure ámuha mepíhtónetu ditye ámuhákye ípíáábo tsahdúré ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháamitu nééneé: "Mítyane újúcúmemema áyanéwu újúcúrómedívú tsahdúré úújeténe." Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháamitu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶ Muurá íñe ámuhádi o íjyáacunúdúré Píívyéébe túkévéjtsóneri Tííto ámuhákye ípíáábóiyóneri íjyáacunúhi. Áánéllii muurá ávyeta ímillebe ámuhá éllevu

o walloóne. Aabe cáhawáá óvíi ámúhakye aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdújtso Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóó tsijpi dílbyeke náhbénúíbyeke dílbyedítú cahcújtso múnáa ímí díbye úwaabóné néhíjcyáábeke. ¹⁹ Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíñe dsíídsí Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye íñáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnáa íjtsúcunútu muhtsi menániyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjútsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóiyóneri meíjyácunúhijcyáné téénetu ditye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhakye íjtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhakye íjtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhakye íjtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhakye íjtsúcunúki.

²² Aane íñe Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panévaré Píívyéébe icyánéjcu wákimyéí tsaímíyé méenuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tííto íjcyane díllóhajchíí múú néé tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye ditye díllóhajchíí múú néé Críjtóke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnáa walloóne. ²⁴ Áhdícyane óvíi ámuha diityéké mewájyúne méíccuvé ímí ámúhakye muhtsi meíjtsúcunúmedi idye tsíjtye cahcújtso múnáa ímíjyúúve teene iwáájácúne-ma.

Cahcújtso múnáa wáábyuta dsíídsi píhcyúmeíñe

9 Áánetu dsíídsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucó ámúhakye íñá o nééítyuróne. ² Árónáa ó waajácú ímíááné ámuha Acááyá íñújñ cahcújtso múnáa meímílléhíjcyaróné mepíáabóné tsíjtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújucó. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá íñújñ cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké ímíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. ³ Aane o nééne íñe icyooca ó wallóó ménahbémuke ditye ámúhakye íñéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújucó dsíídsi bañúháñé ámúhadítú diityéké o úúballéhíjcyátuki. ⁴ Tsáijyu múúne tsájñubáreí ámuha meújcutúnáa ellévú o péebema muurá tsaate ditye Matsedóóniá íñújñ múnáadítú péhajchíí tsaméhíjucó menúccójpíveíñé tééneri. ⁵ Ááné íhdétú ó ímíllé ménahbémú Tíítomu ámúhakye ááhíveténé ámúhakye ditye píáábóneri ámuha meúújetétsójucó múhdúneríhíyáa ámuha diityéké mepíááboíñé menéhíjcyáne. Áhdícyane óvíi ámuha meúújetétsó ímíááné ámuha mepíáabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééné íjyévéríyé ámuha meméénútyuróne.

⁶ Cáhawáá méíjtsúcunuj, illu muurá tsaate néehíí: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. ⁷ Áhdícyane ihdyu óvíi tsáápiitsa mepíáábohíjcyá ímíááné mepíáabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepíáábóityuróne. Áhdure tsá tsíjtye meke néénellíihíyéré mepíáábóityuróne. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú ímíáánetúré meímílléne mepíáábómeke. ⁸ Aabe ihdyu

íhstútuube íjcyaaabe óvíi meke panévatúré píáabó íñá méhdítu ípíhtótu téhdure tsíjtye mepíáábóki.

⁹ Muurá dílbyé waajácúháámíto nééneé:

Ídáatsojtéké píáábómedítú tsá mújyú tene ábájñvémeítyúne.

¹⁰ Aane muurá íñe dílbyere panévaré bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámúhakye píááboó ámúhá wákimyétyu. ¹¹ Ehdu ámúhakye éhniíñevu panévatúré píáábóíbye tsíjtye ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhakye muha meúwaabódújucó ámuha ménahbémuke mepíáábónéllii téhdújtsoímíyé dílbyeke. ¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímíyé Píívyéébeke. ¹³ Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímíááné Críjtodítú íjcyáné iwááboju ámuha mecáhcujsóne. Áánéllii Píívyéébeke íávyéjútso ne duurúvahíjcyáímíyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánéllíihíyé. ¹⁴ Aame ámúhakye iwájyúne ámúhá hallúvú píáábó táúmíí ámúhaj tééveri díbye diityéké píáábohíjcyánéllíihíyé. ¹⁵ Áhdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méíjtsaméí píurúvé íjcyáné píáábó Jetsocríjtoj tééveri díbye mééma méénúné hallúvu.

Páávoró míamúnáake túkévetsóne

10 Ehdu íñe ámúhakye ó úwáábohíjcyá ímíñéúvú Críjtóo meke ídaatsólléne úwáábohíjcyádu. Árónáa muurá ó waajácú óhdítu ámuha múhdurá meíhíjyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménehíjcyá ámúhama o íjcyácooca íñá ámúhakye o néétuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íñnáhó ámúhakye o úwáábohíjcyáne. ² Aane ámúhakye o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdítu menééne cáhcújtsotúme íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhíjyúvámema íñnáhó tééneri ó íhíjyúvááhi. ³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Árónáa tsá ehdu nénehíj tatsíjparíyé o méénútyuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjahíjcyá íhstútuube Píívyéébe íñnáhooríyé. ⁵ Muurá míamúnáa Píívyéébeke íéhdíwáallédúré íñvame ímítyájkímíyíñe óhdítu íhíjyúváronéhíj ó táhjahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítú íjcyáné uwááboju ditye icyáhcujsóne ímílbáavyeki. ⁶ Áhdícyane tsúúca dílbyeke ámuha mecáhcujsójuccóórómedítú tsaate díbye ímíllédú íjcyátúmeke íñnáhó o úwááboóhi. ⁷ Muurá ámuha méíjtsúcunú átéréejpi o íjcyane. Árónáa táíjtsaméí tsá ámuha mewáájácútu. Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe dílbye mémeri o úwáábohíjcyá tsíjtye dílbyeéjté méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mítyájkímíyétyubéré dílbyeke meúráávyénéjcutu ámúhakye o túkévétsohíjcyá íñneri núccójpívétyubéré. Ááneri tsá ámúhakye o tútávájtsotúne. ⁹ Ehdu ámúhakye waajácúháámí pañe o nééne méíjtsúcunúdí o méénútyúné o íhíjyúváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdítu néhíjcyáné átéréejpívá o íjcyaaabe ámúhadívú o úújetécooca íñá ámúhakye o nééítyuube waajácúháámíryé ámúhama o íhíjyúvahíjcyáne. ¹¹ Áánéllii ámuha éllevu o péécooca íñnáhó ámúhakye o úwááboó muhdú waa-

jácúháámí pañe o nehijcyádu. Áijyu botsíi waa-jácúimyé óhdityu íhjúvahijcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítýú ímiáábé o íjcyane eene tsaate íhjúvahijcyádu. Muurá pámé ehniíñevu ímiáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure bãñúmeíhijcyáhi. ¹³ Áanéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píivýéébere oke néhdújuco íñe dííbye ihju o úwáábohijcyáne. Aabée elle Corítori ó úllejé dííbyere oke túkévéjtsóneri.

¹⁴ Aane ímichíi ámúhakye Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhakye ó nehijcyá ámúhá túkévéjtsóobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néetu apáábyéré ámúhá túkévéjtsóobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhakye úwáábohijcyámé íjcyánáaáca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímiñeúvú mecáhcujsóné Píivýéébé uwááboju díbye néené hajchótá ámúhama o íjcyaaabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíj múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyeté uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábóteé tsáijyúbái tsaate úwáábohijcyátútsjji múnáakéréjuco tsíjtyé wákimyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákimyéiyi tsaate imítýájkímyeíñe ímillémé ihdyu óví dííbyekéré mítyátsohijcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsaímíyé tééne wákimyéi méénume tsá iye némeítyuró ímiáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píivýéébere díityéké bóhówajtsó ímí dítye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaabóne

11 Ehdu íñe ámúhakye o nééne ihdyu óvíjyucó ehdícyaróné pañe mélleebúcunu. ² Muurá ávyeta ámúhadi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píivýéébe méhdi íjyácunúdu. Áabekée oke Críjto níwaavé ámúhakye o túkévéjtsó díbye ímillédú ámuha meíjcyá éhne múúne wájpíikyéi úújétúné badsájcaja ájyu íjcyáibye ímillédú íjcyadu. ³ Áanéllii ámúhadi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámúhakye Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnehjáa Éébáke ííñimýéj téeveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju ámúhakye o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámúhakye tsaate úwááboróné ímí ámuha mélleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehijcyá melléebúcunúné Naavéné apííchotu ámúhakye dítye úwaabóné tsúúca Píivýéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehniíñevu dítye íjcyatú eene ímí dítye úwaabóné ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímiááné tsá eene dítye imíwu 'cáto' néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhakye o úwáábohijcyané panévare ámúhama o méénuhijcyánetu.

⁷ Mítýá ámuháa méijtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámúhakye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtsó múnáa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámúhakye ó úwáábohijcyá áhdótsótuúbe. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámúhakye íñerí o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá íñerí o pátsárijcyóíñejíñvari. Aróobekée Matsedóóniá íñújitu tsááné nahbémú tsííñe oke páaabóhi. ¹⁰ Ehdu íñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyáné

uwááboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahijcyané ó úúbálleé Acááya íñújti múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íñe ámúhakye o wájyútúne íjcyaaabe ehdu ámúhakye ó nehijcyáhi? Muurá Píivýéébe waajácú mítyane ámúhakye o wájyune.

¹² Aabe o méénuhijcyádú éhniíñevu ó úwááboó áhdótsótuubére. Áanetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehijcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnáa íjcyame Píivýéébé uwáábojtédí idíllómeíñe pánehjídú méénuhijcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnáa méénuhijcyádu. ¹⁴ Aane ehdu nénehji tsá píhtotúne. Muurá dííbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówáávehijcyáhi. ¹⁵ Áanéllii muurá dííbye íñcúve múnáa ímiá uwáábojte méénuhijcyádú méénuhijcyáhi. Árone ídátso díityémá níjkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Áanetu tsííñe ámúhakye o néé ámuha óhdityu menéetu mééídyu o íhjúvahijcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meíjtsámeíyóné pañe ihdyu óvíjyucó ámúhama o íhjúvahijcyané eene tsijtye múhdurá iúwáábóroneri mítyájkímyeíhijcyádú téhdure o mítyájkímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píivýéébeéjpi o íjcyaaabe o mítyájkímyeíñe. Áronáa íñe muhdú ó mítyájkímyeí mééídyu o íhjúváné pañe. ¹⁸ Íñéturó mítyá íjñeneré imyéénúroneri tsaate mítyájkímyeíhijcyáhi. Aanéjñi muhdú tsá o mítyájkímyeítyú awáá Píivýéébé wákimyéi o méénuúbe. ¹⁹ Áanetu idyéjuva ámuha panévare mewáajácumé ¿íveekí máálítsámeíhijcyá iwáájácútnéne íhjúvahijcyámedívu?

²⁰ Dítye muurá ámúhadi páhduvare ícúbáhraróné ámuha máaabúcuhihijcyáhi. Muurá ámúhakye úníu múnáadú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméne íhñeriyéjuco dítye díllóhijcyáne. Ááne ámúhakye méénuhijcyámé iávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpátsó ó íjtsúcunúhi. Óubá ó íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjúváné pañe ó mítyájkímyeí eene múhdurá imyéénúroneri dítye mítyájkímyeíhijcyádu. ²² Muurá mítyájkímyeíhijcyámé heeberéómú Píivýéébeéjité Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo díityé múnáajpi. ²³ Áhdure mítyájkímyeíhijcyámé Críjtó íñcúve múnáa íjcyáneri. Muurá téhdure dííbye íñcúve múnáajpi o íjcyaaabe díityé ehniíñevu tééne déjúcotu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáríívehijcyáme. Ánehjitu píváijyúvájucó o pájtyeténé dsíjvetu.

²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsihcyúmé tamúnáa íjcyarómé imyéénuhijcyádújuco. Aane tsáhojtsíijyúvájucó tehdu oke dítye méénune. ²⁵ Áhdure pápíhchúúijyúvájucó oke dítye úmehéiyi wápáajcóné. Áanetu tsáijyuréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápíhchúúijyúvájucó cújúwami óoma páamáaveebe tsáijyú nájpacó pañe ó íjcyá tsájcoójñi, tsápejcoo, íjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebéré o péhijcyáábeke patyéhijcyané pahúllévavú nájpacój pñévu, cómiñévu, múubará íjcyátútsihvu, íjcyane. Aabe tsáijyú apíchó

néeróméhjǵ pǵne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pǵne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhjǵ pǵne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátso o mǵjchóiyónéhjiri, o ádoíyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucórí ó ícúbáhrámeí o wǵjyamúúwátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdǵvané tsíjtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíñé oke múhduúvúrá patyéhiijcyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáatsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcat-síñeri o ídáatsóverónáa tsátsii tsárí oke patyéhiijcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mítyájkímeyéíñé o ímílleca ó mítyájkímeyéíyá ídátso o néeróobej téeveri Píívyéébe bóhówájtsoímeíñeri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó Caanikyé múijyú nǵjkéváiyúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjucó o néhiijcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsáijpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okéváa ditye íékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí miycótú cáametu páheju néenetu oke tsaate úvérújtsiyi niityétso áachívújuco. Ehdúu téijyu ó pállojcohi.

Píívyéébe Páávoróké úujetsóné

12 Aane tsá íñetú oke tene píáábóityuró o mítyájkímeyéíñé. Áronáa ámúhakye ó úúbálléé ñnáhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úujetsóné naavédú néené pañe. ² Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébe páñétúéhullévú níjkyeíjvú dííbyeéjpi o íjcyáábeke. Aane muurá tsúuca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneerée tájpiíma o péhajchíijyu, íhjáa mityá apááñéré táñbuu pééhií. Tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsaímíyéjuco meíjcyáitsihyi o íjcyaaabe ó lleebúacunúhijcyá tsaate íhjuvúné tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áánetúu oke bóijcyúmé muucá o úúbállétuki. ⁵ Áneri o mítyájkímeyéíyóné muurá tsá o ímílletúne. Apááñeríyé ihdyu ó mítyájkímeyéíyá íñe ídátso o néeróobej téeveri Píívyéébe bóhówájtsoímeíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mítyájkímeyéítyuróne. Ó mítyájkímeyéíyá ímiáánéjucó o méénuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímílletú oore o bóhówájtsoímeíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébónetu mǵamúnáa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa téeneri o mítyájkímeyéíyóné íhdétú Píívyéébere íhvéjtsóobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áanéllíihyée Píívyéébeke 3-ijyúvú ó táúmeíyá díbye oke íbóhǵtsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óvíi uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej téeveri ó bóhówájtsoímeí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néenéllíi íñe ídátso o néeroobe ó ímíjyuhíjcyá tajtyéeveri díbye mǵamúnáake íñnáhoovu íúújétsoki. ¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe ó ímíjyúúhií. Muurá Críjtoke o cáhcújtsoné hallútú óhdi mǵamúnáa ícúbáhráabeke nehniwu úbhahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó pihótóhi.

Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríntó cahcújtso múnáadi Páávoró íjyáacunúne

¹¹ Ároobée ihdyu ímiááné mééídyu o íhjuvúné pañe ó mítyájkímeyéíhi. Ámuháa oke mítyájtsoótúme tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllíi oore ó bóhówájtsoímeíhi. Árome ámuha maávyéjútsoótúme íñe oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. ¹² Muuráhjáa ámúháj pǵne uwáabori o íjcyaaabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjǵ ó aabúcuhiijcyáhi. Aijyúu páhduváré nénehji méénúráityurónéhjǵ o méénúneri ó bóhówájtsoímeí ímiááné Píívyéébe uwáaboobe o íjcyane. ¹³ Ároobée tsá ámúhakye tsíeméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méjtsúacunú ámúhakyeé o éhdíiválle néne íñá o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóone. ¹⁴ Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíiivye tsúúca pápíhchúúijyúvújuco ámúhakye o ááhívetéki. Aabe tsá íñneri ámúhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámúhakye dsǵdsike néhcotéébe o pééíñejǵvari. Íllure ihdyu ámúhakye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi íñtsíime íjcyaiñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá íñtsíime wákímeyéítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi o ícúbáhrámeíyóné pañe ámúhakye ó píaaabó ímityúné pañévú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámúhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaaca.

¹⁶ Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhíjcyáné íllurévá o állíñe íñneri ámúhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñé hallúvúrá o dsǵdsívahíjcyáne. ¹⁷ ¿Acáa íllure ámúhakye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámúha élleu? ¹⁸ ¿Mityá téijyúu ámúhakye állíbye Tíitoó? Áánerá tsaahduré muhtsi dííbyema méijyáacunúhíjcyá ámúhakye mepíáábóiyóneri. Áanéllíihyée dííbyeke o néé tsijpi ménáhbema dityétsí ámúhakye íáhívetéki.

¹⁹ Ámuháubá méjtsúacunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámúhakye o néhíjcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámúhakye muha mepíáábo ehdu ámúhakye o néhíjcyáne. Aane muurá ámúhakye táñahbémuke éhniíñevu o píááboó dííbyeke ámuha ímí meúráávyeki. ²⁰ Muurá tsá ímí oke tene pájtyéityuró ámúhakye o ááhívetéébe múhdurá ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámúhakye ímí tene pájtyéityuró téené hallútú ámúhakye o nééneé. Áanéllíi ó íjyáacunúhíjcyá ámuha meúhbájcatsíityuróneri, ámuha menómíutáávajcatsíityuróneri. Áhdure ó íjyáacunúhíjcyá iiye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeíityuróneri, ámuha maállíúúnújcatsíityuróneri, ámuha memítyájkímeyéítyuróneri. Tehdu ámuha medáñvéjcatsííñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsíiyónéllíi ihdyu ámúhadi ó íjyáacunúhíjcyáhi. ²¹ Aane tsáijyu múúne ténehji ámuha meíhvéjtsótúnáa ámúhakye o ááhívetéhajchíi muurá Píívyéébe úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejǵ íhdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáné tsá

meñhvejsópityúne. Áhdure tsíñehji panévaré ímityúné ámuha méméenuhíjcyáhi.

Páávoró pítyajcóne

13 Muurá pápihchúúijyúvájucó ámuhakye o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímityú ícyahíjcyámé hal-
lúvú mítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí
tehdújúcooi teéne. ² Muuráhjáa éijyu ámuhakye o
ááhívéjeebe tsúúca ñhnáhó ámuhakye ó úwaabó
pámeere ímityúné méenuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe
piéhduré tsíhyullétú ámuhakye ó úwaabóhi. Aabe ícy-
ooca ámuhakye o ááhívetéébé tsaate páhdure néeme-
di tsáhájucó o íícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácúu
muhdú tajtyééveri Críjto íhjúvuhíjcyáné ámuha
mewáájácúyóneri meíjyácunúhíjcyáne. Dibye taj-
tyééveri néene álliu íjcyátúnéllii imíllebe muhdú
dííbyé ihtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne.

⁴ Dííbyekée ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé
átérééjpidi idíllónema. Áróóbekée Píívyéébe ñhnáhoori
bóhíitsoobe ijcyá ícyooca ñhtsútuubéréjucó. Aane
dííbyekée pájtyedu íívane tsáijyu ó ícúbáhrámeíhij-
cyáhi. Áronáa dííbyedívú o cátsípáávehíjcyánéllii oke
píáábohíjcyaaabe téhdure ámuhakye o píááboki.

⁵ Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjt-
saméij. ¿A ímiááné tsúúca ímí ámuha mecáhcujstó
Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácúurá Jetsocríjto
paijyuvaré ámuháma íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha
maállíñe ménehíjcyá dííbyeéjté ámuha meíjcyanej?

⁶ Áronáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú
ímiááné dííbyeéjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke
ámuha medíllóhíjcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke píáábó ó
táumeíhíjcyá ámuhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyá-
tuki. Aane tsá teene o méenuhíjcyatú míamúnaa ímí
oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsú-
cunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane.
⁸ Aabe tsá múijyú állíuri o íhjúvatúne. Ímiááneriyé ó
ihjúvúváhi. ⁹ Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye
éhdíiválléroóbe. Ehdú oke ditye íjtsúcunúroobe
ámuhakye ó píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke
mecáhcujsťoki. Ámuhá hallúvú píáábó ó táumeíhíjcyá
ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsťoki. ¹⁰ Ehdú íñe ó
caatúnú ámuha meímíbaávye ámuhakye o ááhíveté-
cooca ñhnáhó ámuhakye o úwáábótuki. Píívyéébé
muurá ñhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúráávyénéjcu-
tu ámuhakye o píááboki. Tsáháa téénevu oke dibye aj-
cutú ámuhakye o tútávájťsoki.

¹¹ Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame mét-
súúráméi Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóneri.
Aane óvíi dííbyeréjucó ámuhakye iwájyudu íjcyaaabe
píaabóné tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹² Áánéllii
ámuhakye o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne
medúúrúvájťsťiki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame
ménahbémú ámuhakye duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu
íjcyaaabe Jetsocríjťoj tééveri Íapííchó mépañévu ipí-
cyóóneri meke tehméhi. Áyu tehdújúco.

Gáarata

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóobedivú Jetsocríjtoke ibóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa m̄amúnaa oke picyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óoma ijcyámema ihyaami ó caatúnú elle Garáátsiá iññújiri ámuha cahcújtso múnaa meijcyáme éllevu. ³ Áameke óvíi ámúhake Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíí ámuha meijcyaki. ⁴ Muuráhjáa dibye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjto dsíjivéné íjí imítýú meke mújtat-sójúccóórónetu meke ipájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dílbyeke maávyéjútso múijyú n̄jkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe ijcyatú meke pájtyetétsóiyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcujtsonetu tsíhdurájúco meíjtsámeíñe. Áán-eráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtso meké iwájyúne Críjtoj tééveri mééma dibye méénune. Ááné mutsíenéréjuco ámuha tsíjijtójiriyé meúwáábócatsíhij-cyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe ijcyatú meke pájtyetétsóiyóné uwááboju. Íllure ámúhake tsaate iallíñe tsíjijtójiriyé iúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íj-cyáné uwáábójutu ámúhake imújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íj-cyároobe tsíjijtóriyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óh-di ícúbáhraiyáhi. Áhdure n̄jkyéj̄i múnáajpi ijcyároóbedi ícúbáhraiyooobe tehdu dibye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éjyú ámúhake o úúballeróné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tsíjijtóriyé úwáábóhajchíí Píívyéébe diityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhake o néene méijtsúcunúdí m̄amúnaa ímí oke íjtsúcunúrokíyé o íhjúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevélélléneríjyúco o tsúúrameíhijcyáne. Muurá m̄amúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjto ícúve múnáajpi o íjcyáí-tyuróne.

Páávoru uwááboobe ijcyane

¹¹ Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbémú mewáa-jacúné íñe dílbyé uwááboju m̄amúnáa íjtsaméí íjcy-atúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dílbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjto óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³ Muurá ámuha méwajácú muhdúhjáa tújkenú o dáríívémeíhijcyáné tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajjító o úráavyéijyú. Téjjítóo ávyéta ímí ó

waajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyáromé ehnííñevu. Aabée téjyú ímíáánéhacáa Críjto cahcújtso múnaa íj-cyámedi ó ícúbáhraihíjcyá dityévaa téenetu íñvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájyudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsíímávámeityúné íhdéjuco oke iújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waa-jácútsó Ílli Jetsocríjtodivú dílbyedítýú íjcyáné uwáábo-júvú ámúhake jodíomú íjcyátúromeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhjúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerot-saréeri dílbyé uwáábo múnaa táíhdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péetu diityémá téeneri o íhjúvaki. Aráábíá iññújivúree o péébe téhulle íñnéubará píívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíñe ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíñe pápíhchúú pij-cyábatu o wájtsiibe o péé Péedoró éllevu dílbyema o íhjúvaki. Áábemáa técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva. ¹⁹ Ái-jyúu tsá tsijtye Jetsóo uwáábó méénuhíjcyámeke o áj-tyúmítúne. Apáábyekéréé ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰ Átsihdyúu o péé Tsííriámá Tsiríítsiá iññújicúvu. Ehdu íñe ámuha éllevu o caátúnúné pañe o néene Píívyéébe waajácú ímíáánéjuco íjcyane ámúhake o úúballéne. ²² Áábekée oke tsúúca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyée tsá Jodéa iññújiri íjcyáné cahcújtso múnaa oke wáájácútsóne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éjyú Críjtoke mecáhcujtsoné hallútú ávyéta ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooa teene úwáa-boobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvaa tsaate óhdityu néhij-cyáné illéébóne mítyane Píívyéébeke duurúvahíj-cyáme.

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

2 Átsihdyúu tsúúca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíñe Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma pééhií. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Píívyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkevétsojte píhcyáávemeke o úúballé íñe ámuha jodíomú íjcyátúromeke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye íñéekíí. ³ Áronáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá íñá néetu Tíí-to óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa dibye kíhdyahírótsámeityú jodíomuube íjcyátúnél-liíhye. ⁴ Áronáacáa íjcyámé tsaate íllure iallíñe ímíáámédú múúhake náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjité muha meijcyame tééné taúhbaju meméénújccóótúmeke tsiíñe múúhake téénevu íbúwajtsóne. ⁵ Ároneríi tsá muha meííccúvetú Críjtodí-

tyú ijcyáné uwááboju mecáhcújtsóneriyé mepájtjeténetu ámuéhakye muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehnííñevu ijcyarómé túkevjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méénetúne. Áronáa tsá o íjyá-cunútú ditye táehnííñevu ijcyáneri. Muurá Píivýéébe tsahdúré meke íjtsúcunúhi. ⁷ Aamée ímí íjtsúcunú Péé-dorókée tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píivýéébe pícyoone ámuha jodíómú ij-cyátúróme uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péédooroo, Jóoáá, Jacóóboo, íj-cyame ímí íjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi tééne wákimyéí meméenu jodíómú íjcyátúme pañe téhdure tamúnáa pañe tééne wákimyéí ditye méénúné tujkéveri.

¹⁰ Áanemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí o íjtsúcunúhi.

Péédooróké Páávoró úhbane

¹¹ Áronáacáa Péédooróké Ajtiokííavu ó tsijpájúú dibye múhdurá íjcyáné hallútu. ¹² Muuráhjáa ámuha múnaa jodíómú íjcyátúmemma dibye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdééne taúhbaju úráávyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítúyú waabe di-ityéí íllityénema. ¹³ Áábedítúyú ííívéne tsijtye tamúnaa tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée táñahbéébé Benabée diityédítúyú ííívéne wááhií. ¹⁴ Ehdúu tsúúca cahcújtso múnaa íj-cyarómé dáríívémeííñé hallútú Péédooróké pámeere pih-cyááve múnááj píñénu o nééhií: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyaróobée tsúúca ú íhvejtsó íhdééne taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe íííveekí téénevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejíívari?” Ehdúu o néé Péédooróke.

Mecáhcújtsóneriyé mepájtjeténe

¹⁵ Muurá muha jodíómú páñétúejte Píivýéébeéjtt méijcyame tsúúca méwaaajácú Moitséeúvuj tééveríí múúhá íhdé múnááúvuke dibye ájcúné taúhbaju muha meúráávyeróné múúhakye pájtjetétsóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné pamévaré mecáhcújtsómeke ímíáámedi díllóobe.

¹⁷ Aane dílbyej tééveri Píivýéébeema meímíbbáávyéíyóneri metsúúrámehíjcyámé méwaa-jácú ímíááné ímityúmé méijcyane. ¿Áánéllíihyéhaca Críjto nééjuriyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸ Muurá teene taúhbaju o úráávyéroobe tsá Píivýéébeema ímí o íjcyáityuróne. Áánéllíi ténejcútú ó ijcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrámehíjcyá muhdú Críjtoj tééveri tsáimiyé Píivýéébeema o íjcyáiyóneri. Muurá o íhvejtsójúcooróné tsiíne o úráávyéhajchíí oore ó tútávajtsáméííhi.

²⁰ Áánéllíi tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó ij-cyá Píivýéébe Hajchíí tawájyuri dsíjívéebeke o cáhcújt-soobe oke tükévjtsoné pañe. ²¹ Aane tsá múijyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne mééma dibye méé-nune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu méijcyáne

tééveriyé ímíáámedi meke dibye díllóca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

Críjto meke pájtjetétsóne

3 ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíí ámuéhakye tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúráávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneriyé mepájtjeténe ámuéhakye o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí meúraavyé tééne uwááboju. ² ¿Acáa tsá Píivýéébe Apííchó ámuhá pañévu úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúraávyénéllíi ámuhá pañévu úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿Íveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médáríívémeí tsúúcajáa Píivýéébe Apííchó túkevjtso pañe ámuha méijcyame? ¿Aca ámuha méijt-súcunú ámuhá íhnáhooríyé tsáimiyé dílbyema ámuha méijcyáiyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháñé ámuha tééne hal-lútú meícúbáhrámehíjcyáne íveekí méíhvejtsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píivýéébe taúhbaju néh-du méijcyánéllíi dibye mééma méénúráityúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévu Íapííchó ipícyóónej tééveriyé mééma méénuhíjcyaaabe ténehji.

⁶ Muuráhjáa Aavarááúvú ímí dílbyeke cáhcújtsónéllíi ímíáábedi díllóobe dílbyeke. ⁷ Áánéllíi ímí Píivýéébeke mecáhcújtsómé dílbyeúvúj tsííménémúhaabe méij-cyáhi. ⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú méijcyátúrómemma tsáimiyé dílbyema méijcyáíñé Aavarááúvuke dibye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllíi dijtyééveri pámeere íííhíjri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavarááúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píáá-boobe dílbyekée ípíaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráávyéneriyé ipájt-tyetéiyóne ítsúcunúhíjcyámé hallúrí apíchó teene. Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Píivýéébe taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé hallúrí apíchó teene.” ¹¹ Aane muurá méwaaajácú teene taúhbaju néh-du íjcyáiyóneri tsúúrámeyóme tehdu íjcyátúmeke Píivýéébe ímíáámedi díllóityúne. Íllu tsiííne nééne dílbyé waajácúháámitu: “Píivýéébeke ímí cáhcújt-sómeke ímíáámedi dibye díllóme pájtjetééhi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píivýéébe Moitséeúvuj tééveri meke íajcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsáimiyé íjcyame ihdyu pájtjetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu méijcyátúné déjúcotu méhdi dibye ícúbáhráiyóné íhdétú tsúúca Críjto meke iwájyúne pájtjetétsóhi. Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímityúmé átéréejtéké cáámetu úmáhájcutu pícyóome.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píivýéébe Críjtoj tééveri pámeekéré píaabóné jodíómú íjcyátúróméhji-ma Aavarááúvukée íñéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dílbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchotu ípyée íñéhdújuco.

Píivyéébe Aavarááuvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o nées muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsáné wákimyéí meméénu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucu múha tsíhdyuréjuco meñjtsaméí cápáyoácóityuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píivyéébe Aavarááuvuke nées dííbyéj tsíiménémúháábedítýú tsáápiikye ipícyooíñé miamúnáake pájtyetésóííbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaajácúháámitu néetu pívámeváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke.

¹⁷ Muuráhjáa díbyeúvuke Píivyéébe ipítyajcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moit-séeúvuj téeverí. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri díbyeé Aavarááuvuke pítyajcóné wáájácúratúné íjcyatúne.

¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúraávyeneríyé mepájtýetécá álliureiyó teene díbyeúvukée Píivyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá díbyeke íñéhdújuco díbye méénune.

¹⁹ ¿Aanée íveenévurá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetésokííjvari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeverí pícyoobe mewáájácu múhdurá meícyahíjcyáné Jetsocríjtóí bóhówáávévúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píivyéébe Aavarááuvuke tsíjtyej téeverí pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta díbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píivyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áanéllíihyéhaca Moitséeúvuj téeverí díbye meke ítyaúhbajúvú ajcune tútávajtsó díbyeé mééma imyéénuíñé nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyáneríyé mepájtýetécá ímiáámedi meke díllóiy-oobe teene meúraávyémeke. Aacáa tsá mepájtýetéíñe tsíjijtóriyéjuco díbye méénúityuróne. ²² Áronáa muurá dííbyé waajácúháámitu néene ímityúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke díbye pájtyetétsoíñe.

²³ Muuráhjáa ímiááné éhne múúne tsíiméké metúkévetsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyá Jetsocríjtóí méhdivu bóhówáávévúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píivyéébe ímiáámedi díllóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájucu taúhbájú túkevéjtsó pañe meíjcyájú-cootúne. ²⁶ Ícyooca meíjcyá Píivyéébej tsíimeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiááné dííbyeéjté meíjcyáné uubállé metsójtsót-sámeímyé meíjcyá dííbyedúréjuco. ²⁸ Áanéllíi tsá menééityuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé miamúnáa íjcyaróméhjima wajpíimuma waalléémú meíjcyá tsamééré Críjtoéjte. ²⁹ Ehdu pamévare dííbyeéjté meíjcyame meíjcyá Aavarááuvúj tsíiménémúhaábe. Áanéllíi téhdure mewáábyuta teene dííbyekée Píivyéébe íajcuíñé nééneé.

⁴ Cáhawáá meíjtsúcunuj, muurá tsaapi tsíimene cááni dsíjívéné boone dííbyé tsíeméné aabájaabe íjcyáiibye íayáné hajchóta íhdícyaabédú íjcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cáániuvúu díityéké téenevu níwaavémé díbye kéémécooca dííbyeke ajcúíibye. ³ Ahdúu muurá éjyú meícyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtóí méhdivu bóhówáávévúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhíjcyá teene meúraávyeneríyé mepájtýetéiyóne. ⁴ Áronáacáa Píivyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténeíllí bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú ípíivyéévenema. Áábekée dílle tsíimávaabe keemévé téenere Moit-séeúvuj téeverí díbye ajcúné taúhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetésó taúhbájúu meúraávyerómé ímityúmé meíjcyámeke botsíi Píivyéébe ítsíimedi díllóhi. ⁶ Aane ímiááné dííbyej tsíimé meíjcyane méhdivu íbóhówáávcunú mépañévú pícyoobe Íapííchó Íllíj téeverí. Áanere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Líhiyo múúháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca dííbyej tsíimé meíjcyámé hallúrí tsáhájucu íiná íjcyatúne. Áanéllíi meke ajcúíibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeverí.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyávcunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éjyú ámuha Píivyéébeke mewáájácútúnéllíi íhdícyanéhjí mecáániváné méíccúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúúca ámúhake díbye wáájácúmé ámuha meíjcyá dííbyeéjte. Áronáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsííñe íhdééné taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsííñe téené pañe meíjcyane? ¹⁰ Muurá ámuhái meíjtsúcunúpi eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojjíí ámuha Píivyéébeke medúúrvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medáííveemeíñetu ámúhadítýú o nées bañúháñéubáhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o nées íhdée ámuha meícyahíjcyáné meúraavyéjúcótóuki. O íjcyaduréjuco meíjcyane. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjijtóréjuco o úwáábóronáacáa. ¹³ Muuráhjáa téjyú ámúhake ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróobekée muurá ámuha oke éhdíívalletúméré tsaímíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíccúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéji múnáajpiima ámuha meíccúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíivyetécá táhálluúúcu oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúneturéjuco. Áameke ¿íiná ámúhake pájtyeme íveekí tsáhájucu óhdi ámuha meíccúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá meíjtsúcunú ámúhake o tsáílléne ehdu o nehíjcyáne? Muurá ihdyu ímiááné tehdújuco ámúhake o nehíjcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhake íñé ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá uwáábó méenuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhake óhdítýu ímújtátsóro úwáábohíjcyámé díityé úwááboréjuco ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Áronáa ihdyu tehdújúcooyó ímiá uwáábó ámúhake

imyéenu ámuhádi ditye tsúúrameíñe. Tsá idyé ámuháma o ijcyanélliihyéré ámuhádi ditye tsúúrameíñijcyáiyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áatsimédú menéeme tsiiñe múhdurá medárfívemeíñe ídátsó oke pajtyé éhne múúne walle tsíímáváne ávyeri ícúbáhrámeídyu. Aabe ámuhádi ó ijyácunúhijcyá Críjtokéréjuco ámuha mecáhcújtsóne dibye ijcyadu meijcyáiyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó ijtsúcunú ehdu ámuha meicyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré ámuháma o ijcyane ímiñeúvú ámuhákye o úwááboki.

Agáama Tsááramúpidítúyú ijcyané uwááboju

²¹ Muurá ámuha meijtsúcunú Moitséeúvuj téeverí Píivýéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meijcyáneri mepájtyetene. ¿Aca tsá ámuha mewáájactú muhdú dííbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú néene Aavaráaúvúhjáa mítyétsiky tsíímáváne. Páñétúelle méwadívúhjáa tsíímávaabe tsáápiiky. Áánetúhjáa tsíjpiiky tsíímávaabe únú múnáalledívu. ²³ Aanéhjáa únú múnáalle Agáadívú dibye tsíímávaabe ihdícyaabéré íñe meijcyadu. Áánetúhjáa páñétúelledívú dibye tsíímávaabe diibyéjuco Píivýéébéhjáa diityétsiky íajcuíñe nehíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsíímávamúpí Píivýéébe mímamúnáake míjijtócúri tükévétsoíñe. Diilléhjáa muurá Agááj tsííménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaíí caméhbauvú Píivýéébe ityaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbaú Aráábíá íiñújiri íjcyahbáu memévá díilleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá díilleúvú tsííménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyané Jerotsarée múnáa meijcyame tsáhájuco téené pañe meijcyatúne. ²⁷ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu néene Tsááradityu:

Ajchíbá u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díicya. Muurá úi ú tsíímávaáhi. Aame díítsíime ávyetá mityámé lílyááteé díúnú múnáallej tsíímé lílyaaténé éh-nííñevu.

Ehdu néene Píivýéébé waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbému, Píivýéébéhjáa néhdújuco It-sáake cáánimutsi tsíímáváne. Áhduréhjáa dibye néhdújuco íñe tsúúca dííbyej tsíímé meijcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dárívehíjcyá íhdéené taúhbaju iúráávyéneri éhnéhjáa Píivýéébere píáábóneri Aavaráá páñétúelledívú tsíímáváábeke únú múnáalledívú dibye tsíímávaabe tsárillehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píivýéébé waajácúháámitu néeneé: “Díúnú múnáalleke dijchívyetso dihjyátú íllímájuco. Tsá páñétúelle dítyáábadívú u tsíímáváábé wáábyuta íjcyane dííbye éhne íjcyatúne.” Ehdu néene Píivýéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá meijcyatú únú múnáalledívú Aavaráaúvú tsíímáváábéj tsííménémúhaabe íjcyadu. Muurá ihdyu meijcyá páñétúelle Tsááradívu dibye tsíímáváábéj tsííménémúhaabe íjcyadu tsúúca páñétúejpi Píivýéébé Hájchiky mecáhcújtsónéllíihye.

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

⁵ Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúúca meke ijchívyetsó taúhbaju meke tükévétsoíñe pañe meicyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dííbyekéréjuco meúraávyé ímiñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha téeneri metsúúrameíñijcyané meke pájtyetétsóiyóneríjñvari.

² Aane cáhawáá ímiñeúvú melléébo ámuhákye o néeneé. Muurá ámuha mekihdyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píivýéébe ámuhákye díllóiyóné ámuha meíjtsúcunúne tehdu meméénúmeíhájhíí tsá Críjto ámuhákye pájtyetétsóiyúne. ³ Árónaa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí Píivýéébema íjcyáiyóneri tsúúrameíhijcyámé óví ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi. ⁴ Árónaa íllure ámuha téeneri mémújtát-sámeí Píivýéébé meke iwájyúne Críjtoj téeveri mepájtyetéíñe méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke díllóobe Íapííhó meke tükévétsoíneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke. ⁶ Áánéllii mekihdyahírótsámeítyúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeíyóné tsá meke píáábotúne. Apáañéré ihdyu ímiáané Jetsocríjtoke mewájyúne mecáhcujtsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúúca tehdujuco ámuha meúraavyéne. ¿Áané mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájuco ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha nééjuri? ⁸ Ááneráhjáa tsúúca Píivýéébe ámuhákye ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj téeveri. Aane tsá dííbyedítú tene íjcyatú eene píéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muuráhjáubá ihdyu ámuháditú tsáápihdítúyuré íjcyane ehdu ámuhákye dáríivé éhne múúne haríínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríhotu áyánéwu mepícyooróné páneeríyújuco mújtadu. ¹⁰ Árónaa ó waajácú Píivýéébe tsiiñe ámuhákye píááboíñe ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meijcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meíjtsámeíhíjcyánetu. Áánetu ihdyu íñahóoíñe dibye ícúbahráné ámuhákye mútátsohíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdityu nehíjcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píivýéébema meijcyane o úwáábohíjcyáne. Árónaa teene o úwááboca tsá oke ditye tsárilléityuróne. Muurá ihdyu Críjtoj téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyanéllii oke tsárillehíjcyáme. ¹² Aame ihdyu óví ílluréjuco ámuháditú dówaavéné téeneri ámuhákye pásáricyohíjcyáme.

¹³ Muuráhjáa tsúúca Píivýéébe ámuhákye ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimiyéjuco meijcyame tsá ímitúné meméénújúcóóityúne. Ímiñeúvú pamévamáyé mewájyújcatsíñe mépíáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane dííbyé taúhbaju néehíí: “Pamévakéré múu wájyú muhdú u wájyúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewájyúhájhíí tsúúca mémeenú páneere dííbyé taúhbajúúné muhdú meijcyáiyóné meke nehíjcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewájyújcatsíñe mépíáábojcatsíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhájhíí muurá íllure ámuha métútávátsojcatsíhi.

Píivyéébé Apíícho meke túkévejsóné

¹⁶ Áánéllii ámuhakye o néé Píivyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco ámuha meijcyá ímityunéhjǐ ámuha meméénújúcóótuki. ¹⁷ Tsá dííbyé Apííchó ímil-letú meimillédú meijcyane. Téhdure ténehjǐ méhdivu cátuhtsó teene meke túkévéjtsóné pañe meijcyáiyóne. Ehdu panéjcuwávú téneecu cátuhtsójcatsíñéllii éhniíñe-vu métsúúraméí Píivyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meijcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meimil-
lédú meijcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dííbyé Apííchó túkévéjtsó pañe meijcyáhajchíí tsáhájucó ámuha íhdééné taúhbájú túkévéjtsó pañe meijcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá íimillédúré icyahijcyámé tsá téévetúne. Panéváré muurá ímityunéhjǐ méénume ihdícyáméhjǐ-
ma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré du-urúvahijcyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcát-siyíyé ijcyame itsáílléjcatsíñe waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné imílléme. Ehdu idyáíñéjcatsíñe íl-luréjuco ditye dóhwábahijcyáné ihdyúeháhjiréjuco. ²¹ Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líiyi-icyáve múnaa, ijcyame majchó ávyétá mityáne. Áhdure tsíñehjǐ panéváré ímityúné méénuhijcyáme. Aane éíjyúu ámuhakye o néhdu tsá múu tehdívanéhjǐ méénutúne. Muurá tehdu nénehjǐ méénume tsá Píivyéébé avyéjúeje ijcyatúne.

²² Áánetu ihdyu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meijcyame méwájújcatsíhi, méimijyúúhií, tsíñehjǐ meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsáimíyé pamé-vamáyé méijcyáhi, tsíjtyeke mépíaabóhi, panéváré óóchevélletúmé mémeenúhi, ídaatsómé méijcyáhi, tsá ímityúnehjǐvú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meijcyame tsá íhdééné taúhbaju nééné tsíjǐtoríyé meijcyatúne.

²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu méijcyá dsíjívemédú ténéhjǐ éllevu meijcyájúcóótúnél-liíhye. ²⁵ Aame méijcyá Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu meíhvéjtsámeí tééneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meijcyaki.

²⁶ Tsáhájucó ávyéjuuháñé mellííñéityuróne. Tsá íñerí menómíutááváityuróne. Tsá ímityúné medáíñéjcatsíityuróne.

Mepíáábójcatsíñe

6 Aane tsaate ámuhadítyú ímityúné pañévú mújtáhajchíí mépíáábó ditye tsííñe íimíjpyetéki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwaábó díityéke. Ááne téíñbúwá meijcyá ámuháýéjuco tehdu meijcyátuki. ² Ehdu mépíáábojcatsí múhdurá ámuha meicyahijcyánéhjitu Críjto ímillédú ámuha meijcyaki.

³ Muurá iye íhtsutúmé íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípíáábóiyónéhjǐ éllevu íjcyatúmé állímyeíhi.

⁴ Cáhawáa ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuha meúraavyémé tsáimíyé meijcyáiyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeityú tsíjtyé ehnííñe-vu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyánéí pámeere ímityúné meméénuhijcyáné meméénújúcóóityuróne.

⁶ Áhdure ámuhakye o néé íñe Píivyéébé ihjyu ámuhakye úwáábohijcyámeke ámuha mepíáábo panévaturé íñe tájǐ ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeityúne. Méíjtsámeídí Píivyéébe wáájácúityúné ímityúné ámuha meméénuhijcyáne. Muurá ímityúné méénuhijcyámeke tééne áhdovu ájcuííbye. ⁸ Aame ílluréjuco wágóóoveíñé íimillédú icyahijcyáme. Áánetu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meicyahijcyámé méújcuú múijyú medsǐjívéjúcóóityúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevélletúmé ímiáánéré meméénuhijcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meijcyáhajchíí tééne áhdó tsáimiyéjuco meijcyáíñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamé-vamáyé ímiááméré meijcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meijcyame ímityúné medáíñéjcatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóné

¹¹ Aane íñe ámuhakye o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáatunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééne hallútú díityéké tsíjtye ímityú íjtsúcunúiyónéllii-ihyére ámuhakye táúhbahijcyá ámuha mekíhdyahírót-sámeiki. ¹³ Árome muurá tsá panéváré teene taúhbaju nénehjǐ méénuhijcyatúne. Muurá íllure ímityájkímeyí ámuhakye téénevu táúhbahijcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímilletú íñerí o mítyájkímeyíiyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájyuríí Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllii táimityú táhallurí íjcyájú-cootúne. Aabe tééne pañe o íjcyájúcóótúnéllii téne-jcútú ó íjcyá dsíjívéebédu. ¹⁵ Áhdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeityúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeityóné tsá íñetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovené meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óvíí Píivyéébe meke ídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhakye píaabó íbúwajǐ ámuha meijcyá muhdú ámuhakye o úwáábohijcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medáíñévehijcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhijcyáné matyáwááné tájǐíyí íjcyánetu méwaaajácú dííbyé wákímeyí múnáajǐ o íjcyabe ímiááné ámuhakye o néhijcyáne.

¹⁸ Áhdícyane óvíí dííbyeréjuco ámuhakye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdujúco.

Epéetsio

Duurúvaju

1 Oo íñe Páávoroo íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meijcyame Jetsocríjtóke meúráávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítú íjcyané uwááboju o úwáábóíñévú oke pícyoóbe. ² Áámeke óvíi ámúhake píaábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meijcyaki.

Críjtóke mecáhjútsóne áhdo

³ Ahdíciane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtóma meijcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévaturé píaábohíjcyaaébe. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ííñujíí ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtój tééveri meke íjcyáméke ímímbájchoíñé méimítú máhallúrí íjcyájucóótu dííbyeéjé meijcyame íñnetú menéétsámeítúki. ⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeíbyé dííbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke íñtsímedíyéjuco ídilloíñe. Ahdújucoo díbye meke tsíí-mavámé dííbyeéjé meijcyane díbyéhjáa méhdítú íjtsámeítújuco. ⁶ Áánéllii pájyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídádáatsóvéne díbye meke píaábónéllíihye. Mekée muurá píaáboobe Íllíkye mítýane díbye wájýúúbeéjé meijcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnhó meke íwájýúnéllii díbye dsíjívénéj tééveri méimítúyháñé mééma ímímbájchoobe mepájtyeteki. ⁸ Ááneríi meke úújétsóobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíñé tujkévéjuvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsóobe tsúúcajátújucoo muhdú meke ípájtyetétsóíñé íñtsámeíhíjcyané tsúúca mééma ípánéévetsonévu.

¹⁰ Aane ehdu ípítýájcó páneere pájtyéné boone Críjtóke pícyoóíibye páneere níjkyéjima ííñújiri íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Dííbyej tééveríhjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcune íavyéjéjé meijcyaki. ¹² Ehdúhjáa méenu-ube muhdú íjtsúcunúdu íñée tujkénú muha Críjtóke mecáhjútsómema ámuha bóónétu mecáhjútsómé páneere dííbyeke maávyéjútso dúurúvamere.

¹³ Muurá Críjtodítú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhjútsómé pañe tsúúca Píívyéébe Apííchó íjcyame ímíááné ámuha méijcyá dííbyeéjé díbye néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá dííbye Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímíááné meke díbye múijyú íñéjyú pícyoóíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meijcyaki. Ahdíciane metsu dííbyeke medúurúvahíjcyá avyéjútsoomé.

Cahcújtso múnáa hallúvú Páávoroo Píívyéébeke tujkéveju táumeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhjútsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewáájácútsíhíjcyané. ¹⁶ Áánéllii pájyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táumeíhíjcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani íjcyáabeke díbye ámúhake íájcu ítyujkévé íjtsámeítú díbye Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíñeúvú ámuha mewáájácúki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tujkévéjívú ájcuube dííbye avyéjéjé ámuha meijcyáímyeke díbye újcúme úmíwa íñé ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájácúki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhake waajácútsóobe muhdíívané íñhtsútú íjcyané tájpi íñe dííbyeke mecáhjútsómé meícyahíjcyanévu.

²⁰ Áánevu muurá meke úújétsóobe Críjtó dsíjívéébeke tsííñe íbóhíñtsóne íuníúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íavyéjútsoñeri. ²¹ Áábekée pícyoobe íñe múhdumé avyéjéjé níjkyejíríi, ííñújíríi, íjcyámé avyéjuube páñétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyané avyéjéjé. Áhdure bóone íjcyárómedítú tsá múha úújetéítú dííbyedívu. ²² Áánéllíihyee muurá dííbye hójtsí pañévu pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbye cahcújtso múnáa íjcyámé túkevétsoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dííbye cahcújtso múnáa méijcyá tsané múnáa dííbyema. Aabe páneere ejécunú íñe múhdúné tsíeméné íjcyane.

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

2 Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhake pájtyetétsó Críjtój tééveri ámúhá ímítúyháñé déjúcutu ámuha mewágóóóvíyómeke. ² Muuráhjáa íhde ámuha ímítýné méícyahíjcyá íñe íjñe éhne Naavéné túkevétsoju Píívyéébedítú miamúnáake múhdurá íñtsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúráávyénéllíihye.

³ Ehdúu ímíááné méícyahíjcyá ímítýmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mepée meímíllejítóré meúráávyehíjcyá méhdítúré íjchívéné allíujúúne. Ááné déjúcutú muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu.

⁴ Áronáacáa ihdyu mítýane meke íwájýúnéllii méhdi ídádáatsóvéne meke pájtyetétsóobe Críjtój tééveri mewágóóóvétú dííbyedúréjuco meijcyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídádáatsóvéne meke píaabó mepájtyeteki. ⁶ Muuráhjáa Críjtóke íbóhíñtsóñeri meke avye-

jújtsoobe dííbyema meijcya níjkyéjiri íavyéjuri. ⁷ Ehdúu méema méenuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyané m̄amúnáake iwáájácútso ímiááné meke iwáýjune. ⁸ Aane íñe tsúuca mepájtyeténé tsá meere meíñnáhori meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsóllénél-
lii pájtyetéstó Íllíkye mecáhcújtsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllii tsá téeneri memityájkímeítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri méjtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúuca-játújuco meke íimíbájchoíñé íjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú ihdí-cyámediyé ámúhake díllóhíjcyáhi. Áánemáa iye díllómeihíjcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpiíye ikíhdyahírótsámeíñéllíihye. ¹² Téijyúikyée muurá ímiááné tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetétsoobe Críjtoke. Áánélliihyée tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcy-atúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsoíñé pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewáýjuri dsíjvéébema ámuha meíjcyánéllii tsúuca ámuha méijcyá Píívyéébema. ¹⁴ Ahdure muurá dííbyej téeveriyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsaímíyéjuco íhdée múhdurá medáríñécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema méijcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséúuvuj téeveri Píívyéébe ájcúné taúhbjúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsárlécatsíhíjcyanéhíj Críjto ídsíjvéeneri níjké-vatsóhi. Ehdúu méema méenuube íñe paméva m̄amúnáa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáríñécatsíhíjcyanéhíj Críj-to méema níjkévatsó páwachékevu idsíjvéeneri. Ehdúu ímíbájchoobe paméva m̄amúnáa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaímíyé Píívyéébema muha meíjcyaiñé tsúuca dííbyeke muha mewáájácújúcórómeke. Ahdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dííbyeke mewáájácútúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllii dííbyej téeveri Méécááni Píívyéébema tsaméhíj menáhbévájcatsí dííbyé Apííchó méema íjcyane meke píáábóneri. ¹⁹ Áánéllii tsáhájucó ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca méijcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjuejte tsúuca dííbyeéjté meíjcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóo mamýémú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúne pañévu tsúuca ámuha méucaavéhi. Aane muurá ímichi páñétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meíjcyaaabe éhne múne jaa ímichi apíhájucúné hallúri íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íñe ícyooca éhniíñevu dííbyema méllíyaatéhíjcyá ímiááméré Píívyéébema meíjcy-

ki. ²² Aane muurá Críjtooma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe íjcyá Ípííchoj téeveri.

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

3 Áané hallútú íñe oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meíjcyátúmeme Críjtodítú íjcyané uwááboju o uwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúuca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúrómeme téénevu o wáájácútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhake téhdure Críjtoj téeveri ípááboíñé wáájácúratúné ípítyájcámeíñe. Aanée muurá tsúuca ámúhake ó úúballé áyánévu éhnée íhde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamí ámuha meévénetu íhya tsúuca méwaajácú ímiáánéjucóo oke díbye téénevu wáájácútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjyú múnáauvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íñe ícyooca tsúuca bóhówajcároobe Ípííchoj téeveri íhjyú uubálle múnáama dííbyeéjté muha meíjcyame Jetsóo mamýémú meíjcyámedívu. ⁶ Ahdícyane ámuha jodíómú meíjcyátúrómé tsúuca méijcyá Píívyéébé avyéjuejte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítú ímiáájú uwáábómeíñé ámuha mecáhcujtsódú íjcyame. Aame ícyooca méijcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj téeveri íajcuíñé néene meújcuímye.

⁷ Ehdúu néene íñe uwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píívyéébé téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dííbyé píááboríye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meíjcyámedítú ídáátsoobe. Áróobekée oke ityújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íñé ímíjyaú meíjcyané uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúrómeme o wáájácútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívúre teene wáájácúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe tsúucajátújuco pítyájcámeíñe. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcuíhíjcyá pamévare dííbyeke mecáhcujtsómé tsamééréjuco meíjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájácú muhdívané dííbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa ímyéénuíñé pítyájcámeíbyé tsúucajájucó. Ahdújucóo muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri. ¹² Ahdícyane dííbyej téeveri tsúuca Píívyéébema menáhbévájcatsí íñerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcújtsónéllíihye. ¹³ Áánéllii ámúhake o néé ámuha meíhvéjtsótu íñe téené déjúcotu ámúhallii o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méímijyúuvé téeneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wáýjune

¹⁴ Ehdú Méécááni Píívyéébé tujkéveju méema íjcyánéllii dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó íhjyúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtso múnaa meíjcyame muurá tsúuca méijcyá dííbyé dohíjba múnaa tsaate tsúuca níjkyéjiríjyucó íjcyámema íñe ífíújiri meíjcyame. ¹⁶ Áánéllii ó táumeíhíjcyá dííbyeke Ípííchoj téeveri díbye ámúhá pañévu ípícyo íñháhó ámúhake

tene itsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táumeihijcyá Críjto éh-nííñevu ámuhákye ipíáábo ímí dílbyeke ámuha meúráavyeki. ¹⁸ Aame óvíi ámuha tsijtye cahcújtso múnáama méwajjújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune méjtsaméi pirúúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámuhá hallúvú ó táumeihijcyá piáábó Píívyéébe ímiáábé íjcyáabeke muhdú dibye íjcyadu ámuha meijcyaki.

²⁰ Áanéllii ihdyu metsu dílbyeke medúúruva ávyéjút-somé. Muurá meke piááboobe dílbyeke metáumeíñe ehniíñevu mejtsámeityúrónemájucu. Ehdu muurá meke piáábohijcyaaabe Íapííhó méema íjcyáne j téeveri. ²¹ Aane ihdyu óvíi dílbyeke méduurúvahiíjcyá dílbyé cahcújtso múnáa meijcyame pajjyuvaré múijjú níjkéváityúné ípyée ipityájcámeidyújuco Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéiñe dibye méénúnéllíhye. Ehdu teéne.

Píívyéébeéjté meijcyane Íapííchoj téeveri

4 Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítyú íjcyáne uwáaboju úwáaboobéré o péhijcyané hallútú íñe cuvéhóojari oo ícyoóca. Aabe ámuhákye o nées tsúuca Píívyéébe ámuhákye újcume ímíñeúvú ámuha meijcy muhdú meijcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámuhákye o nées tsaííbuwáre idáátsóméhjúvú ámuha meijcyáne mewájjújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámuháma íjcyaróné máaabúcuhiíjcyá ímí ámuha meijcyaki. ³ Ááne métsúúraméi tsané múnáaréjuco ámuha meijcyame dílbyé Apííhó piáábori tsaímíyé ámuha meijcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnáaréjuco meijcyámema íjcyané tsáneere Píívyéébé Apííhó meke ityúkévéjtsoki. Áanéllii téhdure íjcyané tsáneere dílbyé avyéjú méwáábyuta. ⁵ Aabe tsáapiiye Máavyéjuube apáabyéré íjcyáabeke mecáhcuítsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtso meihijcyáhi. ⁶ Áanéllii diibye tsáapiiye Mépiivyéébé íjcyá apáabyekéré pámeere mecáánivahiíjcyaaabe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dílbye tájpiye. Aabe kiá méhdityu íjcyátúnéllii panévare mejtéeveri méénuhijcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáapiitsa mépiivyété muhdú nénehji meméénune Píívyéébé Críjtoj téeveri meke ájcune.

⁸ Muurá dílbyé waajácúháámítu nééneé:

Naavénékéé ityhájane dílbyé hójtsí pañe ícyahijcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame dibye nééjuriyé piivyété páhduvaré nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca íná nééiyóné teene dibyéé cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú íhtsútuubée íjcyároobe íñíujívú íñílyéne ídáátsonúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété dílbyé ihjyu úwáaboméré ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáajacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúuca Píívyéébeke cahcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múne téjijto meúraavyéné íúwaabóne. ¹² Ehdu muurá Críjto meke piáábohijcyá

ihñéjté meijcyame dílbyé wákimyéi ímí meméénu éh-nííñevu dílbyé cahcújtso múnáa illíyaaté pámeere dílbyeke mecáhcuítsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyéé íjcyadu meijcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdi-tyuré iújcúné uwáabori muhdú tsíméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu ímiááméré meijcyáne ímíñeúvú meúráavye teene ímiáájú. Áijyu ímiááné Críjto métúkevéjtsóobe íjcyáabeéjté meijcyame éhniíñevu méimíbaávyééhi. ¹⁶ Áábe tájpi pámeere dílbyeéjté meijcyame mewájjújcatsíñe panévaturé mepíáábójcatsímíyé muurá éhniíñevu melíyaatéme ímí Píívyéébeke méúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áanéllii ámuhákye o nées Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájácutúmé ícyahijcyádú ámuha meijcyájucóotuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméi íjcyánéllii íimíllédú ícyahijcyáme. ¹⁸ Tsá ditye wáájácutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébé íjtsaméi diityé pañe íjcyátúnéllíhye. Aame tsá íjcyáityú dílbyema ímiánéjcu iwáájácúiyóné íimíllétúnéllíhye. ¹⁹ Muurá éhniíñevuré 'nucóipi' néétune méénuhijcyá panévare ímityúne.

²⁰ Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwáaboju ámuhákye úwáábócoóca. ²² Ahdícyane ámuhákye o nées ámuha meíhvétso ímiájítóo ámuha mewáájácútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhijcyané tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé. ²³ Ámuhá íjtsaméi mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meijcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsaímíyéjuco ámuha meijcyánetu mebóhówaucunúki.

²⁵ Óvijyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvú pamévamáye íñahbémuma. Tsamééré meijcyame tsá metútávátsójcatsíityuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáavatéhajchíi páñetó-sójcatsítyúne. Íñcúí múu ímíbachójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. ²⁷ Tsá múu Naavénédivú táhjátsámeityúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múne tsaate ámuháditú nánihijcyámé illuréjuco méíhvété téénetu. Mewákimyéiñe tsijtye vííóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhjúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvú éhniíñevu tsijtyeke tene ipíáábo Píívyéébeke ditye úráavyénetu. ³⁰ Ahdícyane óvijyacóóné múhdurá medáríívéméihijcyané Píívyéébé Apííhó mépañe íjcyane mekimóvéjtsótuki. Muurá teene mépañevú dibye pícyóónej téeveri méwaajácú ímiááné dílbyeéjteréjuco meijcyámeke dibye újcúvaíñe.

³¹ Ahdícyane illuréjuco méíhvété ímityúné ámuha medáríívéjcatsíñe páhduvaré nehniwu meúhbácat-síhijcyánetu. ³² Ááne ímiááméré meijcyáne ténehji méimíbachójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámuhákye ímíbachódu.

Píivýéébeéjté mejjcyáiyóne

5 Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píivýéébej tsíímé mejjcyámeke wájuuube. Áánéllii métsúúraméi dííbyedi díbye ijcyadu ámuha mejjcyaki. ² Ááne mewájjycátsí muhdú Críjto meke wájuudu. Muuráhjáa meke iwájjúnéllii meke ipájjtyetétso íhvéjtsámeíbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píivýéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³ Ahdícyané tsúúca dííbyeéjté ámuha mejjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítýú ihdícyámema idyómácójcátsíyóneri. Óvíjyacóóné panévaré ímityúné ámuha meméénune. ⁴ Ahdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcat-sítyúne. Múu Píivýéébeke ityéhdújtsóneryé ihjyúváhi. ⁵ Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyámé tsá Píivýéébe avyéjújete ijcyatúne. Áhdure tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévaré ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbyé avyéjújete ijcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjiriyé muurá ijcyame tsá dííbyeke icyáániváiyóne éllevu ijcyatúne. ⁶ Ahdícyané máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu dítye ícyahíjcyané hallútu Píivýéébe ícúbáhraa ávyetá íhnáhó díityédí dííbyeke dítye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méicyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha mejjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méijcyá ímiáámeréjucó. ⁹ Muurá téjjito mewáájácúme ímiáámeréjucó mejjcyame tsíjtyeke mépáabóhi. ¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméi Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájácútúme ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú ijcyane dítye iwáájácúki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáájácúratúné dítye méénuhíjcyáneri meíhjúváiyóné nucójjpítsohi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju díityédívu bóhówajtsó páneere ímityúné dítye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píivýéébe wáájácúháamítu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé ijcyadu wáájácúmeítýuube u ijcyabe cána wáájácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméi Críjto uke iwáájácútso ímiájijtóvu. Ehdu nééne Píivýéébe waajácúháamítu.

¹⁵ Aane cána metéíwbúwáavéne ímíñeúvú méjjtsaméi muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáájácútúme ícyahíjcyádú ijcyatúne. Múu ímíñeúvú ijcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáájácúme. ¹⁶ Muurá íhnáhóóné Píivýéébeke meúraavyéné panévaré múhdurá néenéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrámeíhijcyá ténejcúrye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé íbbuwáre íjcyatú wáájácúmeítýume. Múu tsúúrámei muhdú mejjcyáiyóné Píivýéébe ímilléneri tehdu ámuha mejjcyaki. ¹⁸ Tsá múu líiyícyávetúne. Muurá tehdu mejjcyáhajchíí ílluréjucó metútáváaveíñe. Áánéllii ámúhá pañévu dííbyé Apííchó meújcu ámúhakye tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi

dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. ²⁰ Áhdure idyé múu dííbyeke pájjyuváre téhdútsóhíjcyá panéva hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métaábama mewájjycátsíñe

²¹ Múu Píivýéébeke ámuha maávyéjújúllédú panéjcu-ávú avyéjújúlléjcatsíhi.

²² Ahdícyané óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke íavyéjújúllédu.

²³ Muurá ájyu mewá túkevétsoobe Mepájjtyetétsoobe Críjto íhñéjté mejjcyámé túkevétsoobe ijcyadu.

²⁴ Áábeke íhñéjté mejjcyame maávyéjújúlléne mecáhcujtsódú óvíi walléemú téhdure ájyúmuke íavyéjújúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Ahdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu mewámyuke íavyéjújúlléne wajyú Críjtóo meke íhñéjteke mítyane iwájjúnéllii wájjyumeítýuubéré dsíjívédu. ²⁶ Muuráhjáa dsíjívébe mewájjyuri dííbyé uwááboju mecáhcujtsónej téeveri meke ímímbájchoki.

²⁷ Aame tsúúca méímíbaavyé íñe ímityú méhdi íjcyájú-cootúme ímiááméré dííbyema mejjcyaki. ²⁸ Ahdícyané múu ímíñeúvú wajyú mewakye muhdú ámuha mewájjyúmeídyu. Muurá ímí mejjcyane meímíllebe métaábake mewájjyúhi. ²⁹ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítyuróne. Muurá mewájjyúmeíñéllii ímí métehmémei panévatúre muhdú Críjto íhñéjté mejjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píivýéébe wáájácúháamítu nééne wajpi cáánímútsidítýú íñéne ityáábávállema tsahéecoréjucó íjcyáiñe. ³² Ehdu ámúhakye o nééne pañe íjcyané muhdú Críjto íhñéjtema íjcyané uwááboju. ³³ Ahdícyané tsiíñe ámúhakye o néé ámúhá taabámuke ámuha mewájjyú muhdú ámuha mewájjyúmeídyu. Áhdure idyé díitye ámúhá taabámú óvíi ícyánéjcutu ámúhakye íavyéjújúlléne wajyúhi.

6 Áhdure tsiime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píivýéébeéjté mejjcyane ímílleébe. ² Muurá dííbyé taúhbaju néehíi: “Ámúháj caánímuke mewájjyúne máavyéjuulle cáámene ííñújjí hallúri ámuha mejjcyaki.” Ehdu muurá ityáúhbaju néhdu íjcyámeke píááboobe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uhbádúre úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu nééne uwáábó díityéké ímityúnejcúvúre íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóre úwaabó díityéké Píivýéébe icyánéjcu dííbyeke dítye icyáhjújtsoki.

⁵ Ahdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu díityéké íavyéjújúlléne dítye táuhbané meenu Críjtoke íccúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjújete ítécocócaré ímí wákímyeítýú dítye ámúhakye ímí íjtsúcunúrokiye. Múu dítye ámúhama íjcyátúrónáa tsaímíyé wákímyeí ímiááné Críjtó ícúve múnaa ámuha mejjcyaki. Ehdu mejjcyane ímíllebe Píivýéébe. ⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenu íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íccúvénéjucó. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeké tsahdúre áhdóibye muhdú dítye íjcyadújucó.

⁹ Áánéllii múu íavyéjújete ícyánéjcutu ímíñeúvú pícyóó ícúbáhratúmeré ínúnu múnáake. Cáhawáá

méjtsúcunuj, muurá pámé Avyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyabe tsá tsaatéké éhniíñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsaahdúré meke wájyuube pámeekére.

Ímityunéhjé metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbémuuj, ícyooca ihdyu méitsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri dííbyé íhnáhoóri.

¹¹ Aame Píívyéébe ámuúhake tújkévejsódú ímíñeúvú métémmeméi Naavéné ámuúhake mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhijcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhijcyá díibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímityúmé íjcyame Píívyéébeke wáájácútúmeke ímillédú dáríívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámuúhake o néé muhdú Píívyéébe ámuúhake túkévejsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyá tehdíívanéhjé ámuha maáábúcuéne íhtsutúme meíjcyaki.

¹⁴ Ahdícyane imíchi meíjcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámuúhá pañevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájmííhé méhdityu chíucunúdu. Ááne ímiááméré meíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyu éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjátsámeítyu túémíhóvú pícyámeídyu. ¹⁵ Ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaimíyé meíjcyáné uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíívyédu. ¹⁶ Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámuúhá watájcódú nééne téénej téeveri ámuúhake Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷ Aane íñe tsúúca pajtyeté mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcojji píaabódú nééne ímí-

tyúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu méniítsúwádú nééne Íapííchoj téeveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámuúhá pañevu. ¹⁸ Aane ámuúhá pañe íjcyáne téeveri óóchevélletúmé dííbyema pajjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméi dííbyeke piáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméi pahúllevaré dííbyeéjté íjcyámé hallúvú díbye díityéké ipiááboki. ¹⁹ Téhdure táhallúvú métáuméi díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojívú pamévakeré o wáájácútsoki. ²⁰ Muuráhjáa tééne wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééne déjúcotu ícyooca oo cúvéhóojari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméi piáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Aane cáhawáa ihdyu óvii ménahbe Tííkico tééne wákimyéityu oke piáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámuúhake táuubállé meenuhi. Díibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íñá o méénuhíjcyáne. ²² Áánéllii dííbyeke ámuúhá éllevu ó wallóo díbye ámuúhake iúúbálle muhdú muhcsi meícyahíjcyáné ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Ahdícyane óvii Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámuúhake píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewájyújcatsíñe íbúwajíí meíjcyá íñerí íjtsámeíjyúcootúme. ²⁴ Áámeke ihdyu óvii ámuúhake piáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájyúmeke. Áyu tehdujuco.

Piripéetse

Duurúvaju

1 Oo Páávoroo, Timotéoo, ijcyamútsí Jetsocríjtó ĩcúve múnáajtétsí ihyaami ámuha éllevu muhtsi mécaatúnú elle Pirípori dííbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meijcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtémá túkevjtsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óvíi ámúhake píaábohíjcyamútsí ĩbúwajĩ ámuha meijcyaki.

Cahcújtso múnáa hallúvú Páávoroo píaábó taúmeíĩe

³ Muurá pajyuvaré ámúhake o ĩtsáávécocoo imijyu-uri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó taúmeihijcyá píaábó ĩmiáájú mecáhcújtsóné wákimyéi-tyu icyoocápi oke ámuha mepíaábohíjcyánéllíihye. ⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámúhake tsaímíyé píaábohíjcyané ímí dííbyeke ámuha meúraávye múijyú tsiíĩe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíĩévújuco. ⁷ Ehdu ĩĩe ámuhadítýú o néé oke ipíaabóduré Píívyéébe ámúhake píaábohíjcyámeke o wáiyúnema. Muuráhjáa ĩhde oke ipíaábohíjcyaduré ĩĩe cúvéhóójari o ijcyaróobeke oke píaábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehijcyá dííbyé ihjy tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ĩmiááné ámúhake o wáiyune muhdú Jetsocríjtó meke wáiyudu. ⁹ Aabe ámuhá hallúvú ó taúmeihijcyá píaábó ámuha mewáiyúcatsíĩe mewáájácu muhdú dííbyeke tsaímíyé meúraávyeíyóne. Ááme ĩmiáámeréjuco ámuha meijcyame ĩĩnerí menéétsámeítyu Jetsocríjtó tsiíĩe tsáácoóca. ¹¹ Ehdu dííbyere Jetsocríjtó píaábori tsaímíyé ámuha meijcyame Píívyéébeke máavyéjútsohíjcyáhi.

Críjtokéré ĩcúvéiyóné Páávoró ĩjtsaméi

¹² Ámuhá táñahbémuĩ, ó imíllé ámuha mewáájacúné ĩĩe páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhjĩ ĩllure oke píaabóné éhniíĩevu ĩmiáájú pajtyéteju Críj-todítýú ijcyane o uwáábohíjcyaki. ¹³ Áabeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyájúúbé já tehmejté ijcyámema tsíjtyehjĩ ijcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o ijcyané hallúvú cúvéhóójari o ijcyane. ¹⁴ Aabe teene cúvéhóójari o ijcyároobe ímí o uwáábohíjcyané tsaate menahbému iwáájácúne téhdure uwáábohíjcyá ĩĩnerí núh-névetúme.

¹⁵ Áronáa ijcyámé tsaate tsíjtye ímí méenuhíjcyán-eríyé ĩñómíutááváne ĩhnáhó uwáábohíjcyáme. Áanetu ihdyu tsíjtye uwáábohíjcyá ĩmiááné téhdújuco. ¹⁶ Ímí uwáábohíjcyámé oke iwáiyúne ĩĩe tééné déjúcotu cúvéhóójari o ijcyane iwáájácúnéllíihye. Áanetu tsíjtye

uwáábohíjcyá ĩllure oke éhniíĩevu ityútávajtso ĩĩe cúvéhóójari o ijcyáábeke. Tsá ditye ĩmiá uwáábó méenuhíjcyatúne. ¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méenuíyónejĩvari? Áronáa eene ímityúné ĩjtsámeíĩe ĩmiáájú Críjtodítýú ijcyane ditye uwááboróné tsúúca mĩámúnaa lléébúccunúhíjcyánéllíi ó imíyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure ó imíyuhíjcyá ĩĩe panévaré ímityunéhjĩ oke pátyehíjcyaróné tsaímíyé óóma níjkévaíĩé o wáájácúnema. Ehdu óóma tene níjkévaíĩé ó waajácú ámuha táhallúvú píaábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke píaáboíĩe Íapiíchoj téeveri. ²⁰ Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné ĩná táhallúrí ijcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o bóhówátsohíjcyá díbye ĩhtsútuube ijcyane pajyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áabeke tééné hallútú oke ditye dsĩjívétsóhajchíi óvi ó dsĩjívéhi. ²¹ Muurá ĩĩe o bóhíibe dííbyeke o úraavyéné o imílléduré idyé ó imíllé o dsĩjívéné tsaímíyéjuco awáá dííbyema o ijcyaki. ²² Áronáa ihdyu ó imílléhíi o ijcyane éhniíĩevu dííbyedítýú ijcyané uwááboju tsíjtyeke o uwááboki. Ahdícyane tsá o wáájácutú muhdú o ijcyáiĩe. ²³ Muurá ĩhtsútú óh-divu teene muhdú o ijcyáiýone. Tsánejcútú ímí téhdújucooro teene ĩlluréjuco o dsĩjívéné tsaímíyéjuco Críjtoma o ijcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o ijcyane éhniíĩevu ámúhake o píaáboki. ²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o ijcyáiĩe ámúhake o píaábo ámuha ímíĩeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíyuuíki. ²⁶ Ehdu muurá ámúhake éhniíĩevu ó imíjyúúvétsoó tsiíĩe ámuhá éllevu o péijyú dííbyere Jetsocríjtó oke píaábóneri tééné hallúvú ámuha máavyéjútso dííbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámúhake o néé ámuha tsaímíyé meijcyá muhdú dííbyé uwááboju meke uwáábohíjcyádu. Áanéllíi ó imíllé ámuhá éllevu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meijcyané uubálle. Áronáa idyé tsá ámuháma o ijcyánéllíihyére ĩmiáámé ámuha meijcyáítyuróné. Ó imíllé ámuha tsaméhjĩ ímíĩeúvú tééné uwááboju mecáhcújtsóne ímí meijcyane. ²⁸ Aame tsá múu ĩllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meijcyámeke ehdu ditye dárĩvehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíĩe. Áanetu tsúúca méwaajácú Píívyéébe píaábori ámuha mepájtyetene. ²⁹ Aane téhdújucooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa ijcyané téhdure tééné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíĩe. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcuhijcyá páneere ámúhake pájtyenéhjĩ muhdúhjáa o áábúcuhijcyádu. Áaneríyéi muurá ĩĩe icyoocápi o ijcyane ámuha méwaajácúhi.

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

2 Ahdícyane ímiáané oke ámuha meídaatsólléne mewájúhahjchíí óvíi oke ámuha éhniíñevu meímíjyúúvetsó ímí tsájítóré ámuha meíjtsámeímyé mewájújcatsíñe mepíáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámuhakye wájúneri ámuha meímíjyúúvéme pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámuhakye tsápítsohíjcyáhajchíí ámuha oke meímíjyúúvetsó ímiááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehđíivane méénúne ímiyíyé idyé méénutú íllure tééneri ímítyájkímyeíki. Tsáíñbuwáre múu íjcyáne píáábójcatsí panéjcuwávú íavyéjúúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu iyé tsaimíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ipíáábóíyóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjto íjtsámeídyu.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñééíyóneri íjyáacunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú itsíímávámeíñe ihdícyaabeduréjuco íjcyane meke ipíááboki. ⁸ Aabée íhtsútuuháñe ílííñétuube íñá néétuubéré ídátsó íhvéjtsámeíbyeke nucójpítsó wátyétyehcúmé páwachékevu éhne múu átéréejpi ímítyúúbeke méénudu. ⁹ Ehdúhjáa méénuube 'tsíjy' néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánéllíihyée dííbyeke Píívyéébe íavyéjuutétsóobeke meménú páme éhniíñevuré dibye íjcyaki, dííbyé úmíwávú páhduube níjyékíjri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmoúbáne íavyéjújtsóobeke iwáájácu ímiáané avyéjuube dibye íjcyane tééneri Méécááni Píívyéébeke íavyéjújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnee ámuháma o íjcyaaabe ámuhakye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó íñe tsíhyulle ámuhadítú o íjcyároobe ámuhakye o néhíjcyáne. Áane muhdú Píívyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dííbyere ámuhakye ácu híjcyá ímiá íjtsaméívu muhdú dibye ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevéllétúme úhbájcatsítúmére. ¹⁵ Áijyu ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju úwáábomére mepéhíjcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné míamúnááj pñétú éhne múúne míxcuro cúúvétsihdyu péétécunúdu. ¹⁶ Ehdu ámuha meméénuhajchíí mítyane ámuhadí ó ímíjyúúveé Críjto tsáácooca ópée dííbyema bañúháñe o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mítyane tééneri o ímíjyúúnéllíi ámuhakye o néé téhdure ámuha meímíjyúúki. Áánéllíi eene ámuha mecáhcújtsóné halúvú ihdyu ó dsíjvéíyá éhniíñevu ímí ámuha mecáhcújtso dííbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyúúki.

Timotéoma Eparatoródmútsikye Páávoru úwáábovu wáloóne

¹⁹ Aane óvíi Ávyéjuube Jetsóó ímilléhajchíí Timotéoke ó wáloó ámuhakye dibye íúújeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke dibye úúballéváneri éhniíñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré dííbyé íjtsaméí táíjtsaméídyú néénéllíi íjyáacunúúbé ámuhakye ipíáábóíyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehjí íjyáacunúhíjcyá iyé ímí íjcyáíyóneri. Tsá ditye íjyáacunútu Jetsocríjto ímíllédú íjcyáíyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaajácú dííbye ávyetá mítyané oke píáábohíjcyáne ímiáájú Críjtodítú íjcyáne wákímyétyu éhne múu cááníkye íjcyadu. ²³ Aane óvíi íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wálo dííbyeke ámuhakye dibye íúújetéki. ²⁴ Áronáa ó íjtsúacunú tsájyú múúne Píívyéébe píáábori lléváhréjuco oore ámuhakye o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúacunú ménahbe Eparatorótoke ámuha élleu o wálooiñe téhdure mítyane panévatúre oke píáábohíjcyáabeke éhnee ámuha oke mepíáábónema taéllevu mewállóobeke. ²⁶ Aabe téhdure mítyane ímillé ámuhakye íajtyumíne díbye chéméné uubállé ámuha méwáajácúné múhdurá dííbyeke íjtsámeíchónéllíihye. ²⁷ Ímiáánée muurá dsíjvéroóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe dííbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhítsó dííbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánaa dibye dsíjvéne oke éhniíñevu ávyénéjcyúyónéllíihye. ²⁸ Áabeke ámuha élleu ó wáloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dííbyedi ámuha mekímóóvehíjcyáne múhdurá oke íjyáacunúhíjcyánetu. ²⁹ Áabeke ihdyu óvíi ámuha ímíjyúuri méwaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméejpi ménahbe íjcyáabeke. Áhdure tsíjtye dííbyedu néméhjike idyé múu wájúhi. ³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájúmeítyuubéré ámuháa oke mepíáábóíyóné Críjto wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjvéráhi.

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíyóne

3 Ámuúha táñahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsííñe bíwáánéré ámuhakye o úwaabóné ámuhakye tene píáábóíñéllíihye. Ahdícyane múu ímíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téíibúwá meíjcyaco oohímíyédú néeme ímítyúme íjcyame eene kíhdyahírótsámeítyúme pájtyetéítyúné úwáábohíjcyámeke. ³ Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke túkévéjtsóné píáábori dibye ímillédú dííbyeke maávyéjútsóhíjcyámé ímiáané dííbyeéjté meíjcyá Jetsocríjtoó mééma méénunéjuco. Áánéllíi dííbyeke ímíjyúuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere íñá meméénúneri mepájtyetétsámeítyuróne. ⁴ Muurá tehdu tene néeca oore ó pájtyetétsámeíyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetétyuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waháro tsíímávátsihdyu íhyojsítú pápíhchúúj coojívatú óhdivu kíhdyahírotsómé íjraéj tsíiménémúhaabe heeberéomuube o íjcyaaabe páñétúju múuhá ihjyúri o íhjúvúábedívu. Diityeéjtté-

síi llihiyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíi dohjíba múnáajpi. Áhdure paritséomuube oo muuháa jodíomú taúhbaju o úráavyehíjcyaaábe. ⁶ Aabée o ijyacunúhijcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráiyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke íná nééítyuró taúhbajúu néhdújuco o íjcyánéllíihye. ⁷ Ehdúu o dáríívémeíhíjcyanéhjí ó íjtsúcunúhijcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyújuco o íjcyánéllíi óhdivu atéréenéréjuco ínéúbatú meke píáábóityúne. ⁸ Áhdurée panévaré tsíñehjí íjcyaróné dííbyé hallúhcuri ó íhvejtsó díbye páné ehniíñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácunéllíihye. Ehdúu muurá panévaré o ímíléronéhjí ó íhvejtsó éhne múúne tsíeméné atéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o ííicúveki. ⁹ Ehdúu o meenú tsaímíyújuco dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábédí díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyaróóbeke. Muurá ihdyu apááñéhí Críjtoke o cáhcújtsónej tééveríe oke díllóobe ímiáábédí. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllíi ó ímíllé Críjtoke o wáájácuné tsúúcajáa dsíjívéjúcúóóróóbeke Píívyéébe bóhíítsóné íhnáho téhdure óóma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímíllédújuco ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéne. Ahdu idyé ó ímíllé o ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívédú ííhvane téhdure Píívyéébe ímíllédú o íjcyane o ímíllénelíihye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjívéebe tsiíñe bóhííbe íjcyadu o néébe ímiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáiyóneri metsúúrámeíñe

¹² Árónáa idyé tsá ámúhakye o néétu panévatúré tsaímíyújuco ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhniíñevu ó tsúúrámeíhijcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjto ímíllédú o íjcyáiyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcyane oke újcuúbe. ¹³ Ámuúha tañahbému, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllíi íhdeé múhdurá o ícyahíjcyané o íhvejtsóne ícyooca o tsúúrámeíhijcyá muhdú díbye ímíllédú o íjcyáiyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé ímí dííbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllíi níjkyejívú Píívyéébe píúvácoóca. ¹⁵ Áánéllíi íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé ámúhakye ímí tene íbúúve íñe ámúhakye o néhijcyáne. Áánetu tsát-síi tsíhdyure ámuha meíjtsúcunúhajchíi óví Píívyéébe ámúhakye waajácútsó téénevu. ¹⁶ Áánéllíi ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúráavye muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájácúdu.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tañahbému, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyane. Áhdure tsíjtye óhdityúu iwáájáne ímí úráavyehíjcyámé íjcyadu meíjcyane. ¹⁸ Áánetu ámúhakye o néhijcyádú íjcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjívéneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsáílléhíjcyáme. Aane íñe ídátso táábere tsiíñe ámúhakye o úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééne déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúme muhdú tsaímíyé ííñújiri ímíllédú íjcyáiyóneríyé tsúúrámeíhijcyáhi. Ááneri íllure mítyákímyeíhijcyámé múu núcópívehíjcyánaáca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyéjéjtéréjuco

meíjcyane íñe météhmeíjcyá Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto meke újcváíbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe ídátso meícyahíjcyáne pi meke cápáyoácómé meíjcyaa dííbyeduréjuco dsíjívéítyúnéj píiháñema. Ehdú meke ímíbjáchóíbye panévaré ipívyetédú íjcyaaábe.

Múu imíjyúu pájyuváre

⁴ Ámuúha, táñahbému mítyane ámúhakye o wájyúmeke o ájtyumíyóneri o íjyacunúhijcyáme, ámúhadi ihdyu mítyane o ímíjyuhíjcyá táwákímyéi áhdódú nééne ímí ámuha táuwaábó mecáhcútsóhíjcyánéllíihye. Áámeke ihdyu ámúhakye o néé tsaímíyé ámuha meúráavye Máavyéjuube Jetsocríjtoke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke Tsíítikyémá o néé dityépi ímiáámúpiréjuco íjcyane tsáílléjatsítyumúpi. Tsá ehdu meíjcyáítyuró Jetsocríjtoéjté meíjcyane. ³ Aane íñe uke o néé táwákímyéityu oke u náhbénuhíjcyaaabe díityépike u píááboki. Muurá mítyane oke téhdure píáábohíjcyamúpi ímiáájú Críjto uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsíjtye oke tééne wákímyéityu píáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca íjcyá múíjyú med-síjívéjúcúóóityúne bóhí újcvímye mémeháñé cáátúvane waajácúháamitu.

⁴ Áánéllíi ámúhakye o néé ámuha pájyuváre meímíjyú tsúúca ávyéjúúbeéjte ámuha meíjcyane. Áánéllíi tsáma méímíjyuhíjcyane. ⁵ Muurá píhíjucóóné tsiíñe Máavyéjuube tsááíñe. Áámeke ihdyu óví ámúhakye pamévaré waajácú ímiáámé ámuha meíjcyane pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeítyú tsíeméné ámúhakye pájtyeóóca. Múu pájyuváre Píívyéébeke úúballéhíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsóhíjcyá panéva hallúvúre. ⁷ Ehdú ihdyu ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhakye píááboó íñerí íjtsámeíjyúcootúme tsaímíyé ámuha meíjcyane múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdú meke Píívyéébe píáábonévú méjtsaméi tsá úújetéityuróne.

Ímiááneríyé meíjtsámeíñe

⁸ Ahdícyane méjtsaméi ímiááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyejúúlléjatsíñe tsaímíyé meíjcyáiyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha tañahbému. Ehdú múu nénéhjíryé íjtsámeíñe tsáhájucó atéréénéhjíri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹ Áánéllíi ménútsóhíjcyá ímíñeúvú ámúhakye o úwáábohíjcyané tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha melleebó muhdú ámúhakye o néhíjcyanéhjí. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehjí o méénuhíjcyáne. Ahdu méméenuco Píívyéébe ámúhama íjcyane ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtsó múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta o téhdújtsó Píívyéébeke íñe ícyooca tsiíñe ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveeki ámuha oke

meĩtsáávehĩjcyatúne. Muurá ĩmiááné oke ámuha mepĩaabóné meĩmĩllérónáa tsá ámuha mepĩĩvyetéhĩjcyatúne. ¹¹ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcyúne tájpi o ĩjcyáiyóné o imĩlléne ehdu ámúhakye o néetune. Muurá óhdi ĩjcyane tsúúca téhdunéjuco. ¹² Aabe ó piivyété o ĩjcyane éhnévátúroobe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o ĩjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété ĩbúwajĩ ĩná májchótúroobe o ĩjcyane óóma tene ĩjcyácooca o ĩcyahĩjcyádúre. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocrĩjtó oke piáábóne tsĩjpari. ¹⁴ Áabeke ihdyu tehjújuco ámuha oke mepĩaabóné ĩne ĩdátso múhdurá o ĩjcyáábedi ámuha meĩdáát-sóvnema.

¹⁵ Aame ĩmiááné apáámyéré ámuha Pirĩpori ĩjcyáné cahcújtso múnáa tsúúcajátújuco meĩjtsámeĩñé muhdú oke ámuha mepĩáábóĩñeri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Crĩjtodĩtyú ĩjcyáné uwááboju ámúhakye o úwáábótsihdyu Matsedóóniá ĩĩńjĩtu tsiéllévuréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke mepĩaabó Pĩvyéébé ihjyúvú ámúhakye o úwaabóné tsaĩmíyé ámúhakye búúúvénéllĩhye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicári o ĩjcyácooca ámuha taéllévu méwáallohĩjcyá oke mepĩaabóne.

¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcyúyóneri o ĩjycunúnéllĩ ehdu ámuha meméénuhĩjcyatúne. Muurá ihdyu ó imĩllé ehdu ámuha meméénúneri éhniĩñevu tsaĩmíyé Pĩvyééébema meĩjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácuhiĩjcyanéhĩjĩ mítyanéjuco éhnée Epaporodítoma ámuha mewállóónema. Aane imí Pĩvyééébe ĩjtsúacunú éhne múúne ávyéta imyé cúvááné pacúúcú meĩjtsúacunúdu. ¹⁹ Áameke ámúhakye ájcyúĩbye ĩná ámúhadĩtyú pĩhtonévú ĩhtsutúné ĩavyéjú ĩjcyaaabe Jetsocrĩjtóéjté ámuha meĩjcyánéllĩhye. ²⁰ Aane ihdyu óvíi díĩbyeke méduurúvahĩjcyá paĩjyuvaré múijyú nĩjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Áhdĩcyane Jetsocrĩjtó uráávyé múnáa elle ĩjcyámeke méuubállé mítyane diityéké muha ílle meĩjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnáa ámúhakye duurúváhi.

²³ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocrĩjtó ámúhakye piáabóhi. Áyu tehjújuco.

Corotséetse

Duurúvaju

1 Oo Páávoru Jetsocrijtodítúyú ímiáájú pajtyéteju íj-cyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú íjcyaaabe tééné wákimyéivu pícyoóbe. ² Aabe íñe íhyaamí o cáátúnuháámí muhcsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróotsari meij-cyame Crijtoker meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óvíi Méécááni Píívyéébe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meijcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú piáábó Páávoru táúmeíñe

³ Pajjyuvaré Píívyéébe Jetsocrijtóy Caanikyé muhcsi météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú díbyema muhcsi meíhjuvacoóca. ⁴ Muuráhjáa múhcsikye úúballémé ímí Jetsocrijtoker ámuha mecáhcujsónéllii tsaímíyé mewájyúcatsíhijcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté íj-cyámema. Áánéllii muhcsi météhdútsohíjcyá díbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íñe ímíjyaú meij-cyaíñe Píívyéébe méwáabyuta níjkyejívu méenune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocrijtodítúyú pajtyéteju íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsi-hdyújuco teene ámuha meítsohíjcyáne. ⁶ Áané uwááboju muurá tsúúca tsújaavé pahúllevávú ííñújiri. Aane mítyame icyáhcújtsóne ímí úráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meijcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujsóhi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhcsi wájyú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Crijtoker úráávyeebe múhcsikye píáábohíjcyá ámuha múhcsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewájyújcatsíñe. ⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu pajjyuvaré ámúhá hallúvú piáábó Píívyéébeke métáúmeíhijcyá díbye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácútsó íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeíhijcyá ámúhakye díbye íájcu dííbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíñe waajácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meíjcyámedítúyú ímiááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹ Ehdú néené piáábó muha métáúmeíhijcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke díbye íhnháhoori ámúhakye tsípa-jtsómé panévá ímítyuháñe ámuha maáábúcuhijcyaki. ¹² Aame díbye ámúhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dííbyeke metéhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájyuube Íllí avyéjvúrjúco. ¹⁴ Díbyee muurá dsíjívénéj téeveri

méema ímíbájchoobe méimítyuháñe méhdi ídáát-sóvnema.

Jetsocrijtó dsíjívénéj téeveri ímí Píívyéébema meij-cyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocrijtóy téeveri méhdivu bóhówaavé páñe piivyéébére íjcyaaabe. ¹⁶ Diibyéhjáa muurá Jetsocrijtóy téeveri ípívyéjtsoobe páneere múhdúné tsíeméné ííñújiri íj-cyanéhjima íévéhóowari íjcyanéjji maájtyumínee, maájtyúmítúnee, íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyéji múnáama naavémuke páneere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévare ípívyéjtsoobe Íllíj téeveri ténéhjiri díbye íavyéjúttsámeiki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Crijtó icyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyaduré íñeubáreikyé íjcyátúné íhdéjuco. Áabe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné íjcyane íjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá dííbyé cahcújtso múnáa meíjcyámé túkevjtsoobe íñe méhniwau meke túkévtsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjívéebe tsííñe bohíí téhdure medsjívémé mebóhíííñe tújkénúúbe. Áábekée Píívyéébe pícyó páné avyéjuubéré díbye íjcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píívyéébe ímíllé íbóhówájtsámeíñe Crijtóy téeveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné ííñújiri íjcyánema íévéhóowari íj-cyanéhjii ímíbáavyeki, téhdure tsaímíyé míamúnáa Píívyéébema íjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ²¹ Muuráhjáa íñde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllííhye. Árómeke tsúúca ámúhakye ímíbájchómeke újcuube tsaímíyéjuco ámuha dííbyema meijcyá Crijtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjívénéj téeveri. ²² Ehdúu méénuube íñe ímítyú máhallúrí íjcyájú-cootúme tsaímíyéjuco menéemeke újcuuki. ²³ Áánéllii ámúhakye o néé íñevú táhjátsámeityúmé tsaímíyé ámuha meúraávyé muhdú mepájtyetéíñe uwááboju tsúúca ámuha mewáájácúne. Áané uwááboju muurá íñe uwááboobéré o péhijcyáné tsúúca ííñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáá piááboobe Páávoru

²⁴ Áánéllii ó ímíjyúú ámúhakye o píáábóné wákimyéí o méénueri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Crijtó mewájyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhijcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhakye ó uwáábohíjcyá tene íjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúca-játújuco díbye pítyájcámeíñe tsá múha wáájácuhíjcy-

atúne. Méihdé múnáaúvúhjáa ijcyaromé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íñe icyooca tsúúca meke waajácút-soobe ihñéjté meijcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma ijcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébé avyējuri meijcyaiñe. Eene muurá wáájacúratúné ijcyanévú imíleebe téhdure ámuéhakye iwáájacútsóné jodíómú ámuha meijcyátúrómeké.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévaturé túkévéjtsóméré ditye Críjtoj tééveri éhniíñevu iwáájacúne ímíááméré Píívyéébéme iwíjcyaki. ²⁹ Áánéllii muurá íñe ávyétá ihnáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeííbyéré Críjto oke píaáábóneri.

2 Aane ó imíllé ámuha Raoditséá cóómi múnáa tsijtye oke wáájacútrómema mewáájacúné ávyétá ihnáhó ámuhá hallúvú píaábó o táumeihíjcyané Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúráávyeki. ² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewáájacútsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájacúratúné méenuhíjcyáne. ³ Díbyedi ihdyu páneere ímíá tujkéveju ijcyáhi. ⁴ Ehdú íñe ámuéhakye ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámuéhakye íalíñeri imújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámuháma elle o ijcyaturóne. Áronáa ámuháma ó ijcyá tájtsaméiyi. Áánéllii ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujsómé tsaímíyé meijcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dííbyeke mecáhcujsóijyu meijcyadu tshaduré ímíñeúvú meijcyá dííbyema. ⁷ Ahdícyane ímíñeúvú mecáhcujsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe pajyuvaré Píívyéébeke météhdútsohíjcyá muhdúhjáa ámuéhakye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujsómé tsíhdyuréjuco ijcyane

⁸ Téíbúwá tsáma méijcyaco tsaate íjtsaméityuré iújcúné uwáábori ámuéhakye imújtátsótuki. Muurá míamúnáá íjtsaméityuré tsááne méenuhíjcyáme. Tsá Críjtodítúyú tsááne íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe ijcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpídívúu ípívyéévébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéj múnáa naavémuu, ijcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema meijcyámema téhdure ijcyabe Píívyéébe. ¹¹ Aabe tsúúca ámuéhakye ijchívyetsó ímityúnetu Críjto ámuháma ijcyánéllíihye. Tsá idyé mekihdyahírótsámeíñeri meímíbaávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveriyé meke ímíbjáchoobe.

¹² Muuráhjáa metsójtsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéébeké ditye cúúne. Áánerii méújjetso íhdée múhdurá meicyahíjcyané tsúúca meíhvéjtsóne. Aame icyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébéé íhnaáhoori bóhítsóóbeke mecáhcujsónema. ¹³ Muuráhjáa éjyuu ámuha éhne múu dsíjívemédú meicyahíjcyá ámuha ímityúné meicyahíjcyané meíhvéjtsótúnéllíihye. Áronáa icyooca tsúúca Píívyéébe ámuéhakye ímíjpyetétso téénetu Críjtoj tééveri ámuhádi ídáatsóvéne.

¹⁴ Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu meijcyátúné djúcotu méhdi ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbjáchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívéne j tééveri. Ehdúu mééma ímíbjáchoobe mewágóóvéiyónetu meke ípájtyetétso.

¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto idsíjíveneri tsúúca tahjá Naavéneke ihyájkímumájucó. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúrameíñe

¹⁶ Ahdícyane méíccúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu ihjyúváne. Áhdure méíccúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wáñehjívátéhíjcyáneri ámuha meíccúvétúneri ditye ámuhádi íhjúvuhíjcyáneri. Áhdure méíccúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrvuhíjcyáneri ditye íhjúvuhíjcyáneri. ¹⁷ Éhdújíkyé muurá meméénúneri Píívyéébeke meúráávyehíjcyáhi. Áánerihjyáa ménaavenuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa icyooca tsáhájucó tehdu meméénújucootú tsúúca díbye mééma ijcyánéllíihye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma máalítsámeídí eene níjkyéj múnáakéva ámuha medúúrvátúhajchíí ámuha mewágóóóveíñe tsaate ímíááneúvúdu úwáábohíjcyámedívú. Muurá iwáájacutúnéré bañuháñe méenuhíjcyámé naavévaa díityédívú bóhówáávéné pañe íajtyumíne. Ehdú imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméhjíúvu. Áronáa mítyákímeyehíjcyámé iye íjtsámeíñe imyéénúneri. ¹⁹ Ááne díibyējuco Críjto ítyúkevítsoobe ijcyáíyóóbedi tsá ditye íccúvehíjcyatúne. Muurá dííbye tájpiyé meijcyá dííbyéjté meicyame. Aame meúráávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímillédú dííbyé píááaboríe.

²⁰ Muuráhjáa mewáajyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcujsóneri tsúúca métahjá míamúnáa íjtsaméí álliuré ijcyane. Aame ámuha ténejcu mewáajacújucoótúnéllii méijcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa íveekí Píívyéébeke wáájacutúme ijcyadu ámuha íjñenévú métáhjátsámeíhíjcyáhi?

²¹ Íveekí majchóháñetu ámuha mébóicyúcatsíhíjcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébócatsíhíjcyáne. ²² Muurá ténéhjítu ámuha mébóicyúcatsíhíjcyaróné ijcyá memájchoki. Muurá míamúnáa íjtsaméityuré tsááne ámuéhakye úwáábohíjcyáme. ²³ Aane pánehjídú meke báñuhíjcyá ímíááne ímí Píívyéébeke ditye úráávyéúvúdu. Muurá ítsúcunúhíjcyámé ícúbáhrámeíñe idáátsóméhjíúvú íjcyáneri tehdújuco Píívyéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá díityéké tene píáábotú ditye ímíbaávyeki.

3 Ahdícyane Críjtóo dsíjívébe tsííñe bóhíñej tééveri ímityúmé ámuha meicyahíjcyánetu tsúúca meijchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne íjcyáneri dííbyeke ámuha meíccúvemé dííbyema Cáání úníúvú maávyéjuutéki. ² Áánéllii tééneriyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ííñújéne. ³ Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujsómé Píívyéébeéjteréjuco meijcyame ténejcúrí meíccúvéjúcoótúnéllii ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsííñe tsáácooca dííbyema tsaímíyé méijcyaa íavyējuri.

Tsihdyuréjuco meijcyane

⁵ Ahdicyane illuréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméenuhijcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhji-ma ámuha medómácócatsihijcyáne. Áhdure tsínehji ámúhakye tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehij-cyanéhjí illuréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváiyóneri meítsámeihijcyáné méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúuruváné ímityúné íjcyané tujkévéenéré teéne. ⁶ Ehdu nénehji lléébotúmé méénuhijcyámedi ihnáhoóíñé Píívyéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméenuhij-cyáhi. ⁸ Árone illuréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahijcyáne, ímityúné ámuha medáráívcatsihijcyáne, néhni ámuha menéáyócatsihijcyáne, núcójpátsó nénehji ámuha meihjyúvahijcyáne. Énehji panévare illuréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjitu tsúúca ámuha tsínehjicúriyéjuco meijcyame tsáhájucó múu álliúúnújcatsítýúne. ¹⁰ Métsúúraméí éhniíñevu ámuha meímijpyetéiyóneri ímíñeúvú ámuha Píívyéébeke mewáájácú dííbyedu ímiáámeréjuco ámuha meijcyaki. Muurá ímiááné tsúúca ámuha tsíhdyuréjuco. ¹¹ Tsá dííbyeéjéte meijcyatú jodíómú meijcyánéllíihye. Muurá ihdyu pamévare dííbyeéjéte íjcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsííñé íñúñíne múnaa íjcyaróme, íñeúbará wáájácúturóme, tsaaté únú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeityuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujsómé tsahdúré dííbyeéjéte méijcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píívyéébere ámúhakye ujcú mítyane ámúhakye iwájýúnéllíi dííbyeéjéte ámuha meijcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméí icyápáyóóvéne wájýújcatsíhi, píáábójcatsíhi, ídáátsóméhjiúvú íjcyáhi, ímiááméré pamévamáyé íjcyáhi, ámuha meícúbáhrámeiyonéhjí aabúcuhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámúhama pájtyéronéhjí ímíbáchójcatsí ídaatsólléjcatsíñe Críjtóo méhdi ídáátsóvéne meke ímíbajchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wájýújcatsí tsaímíyé ámuha meijcyane íñevú táhjátsámeityúme. ¹⁵ Áameke ihdyu óvíi ámúhakye Píívyééberéjuco túkévejtsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj tééveri ámúhakye ípíaabóné ímí tsame meijcyaki.

¹⁶ Áané hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahijcyá ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wájácúnejcútsi meijcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámúhá pañe íjcyane tsápátsójcatsímíyé. ¹⁷ Panévare múu íñá imyéénunee, ílhjyuváne, íjcyane méénuhijcyá muhdú ímiááné Ávyéjuube Jetsóoéjéte meijcyame meméénúiyódú tééne hallúvú Méécááni Píívyéébeke dííbyej tééveri téhdújtsómé.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

¹⁸ Ámuúhá walléemuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávyé múnaa ámuha meijcyame múu avyéjuullé ámúhá tajámuke. ¹⁹ Áhdure idyé ámuha wájpiímú múu

wájýú ámúhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dáríívcatsítýúne.

²⁰ Áhdure tsíime mecáhcujsó ámúhá caanímuke. Ehdu muurá ámuha meijcyane Píívyéébe imílléhi.

²¹ Áhdure ámuha cáanimu tsá múu ámúhá tsíimeke úmécójtso títýe ityútáváávétuki.

²² Téhdure idyé tsané avyéjútémá wákímyeímýe múu cáhcujsó díityéke. Tsá múu dítye íííterokíyé tsaímíyé wákímyeityúne. Múu Píívyéébeke íavyéjuúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. ²³ Áhdure panévare íñá ámúhá wákímyeí íjcyane múu meenú ímíñeúvú óvéheetúmé dííbyeke ámuha meífcuvénéjuco.

²⁴ Muurá tsúúca ámuha méwaaájácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke meífcuvéne áhdó díbye meke újcuíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meijcyaki. ²⁵ Áanetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíibye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahdúré wájýuroobe áhdó muhdú meicyahíjcyádújuco.

4 Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú meijcyane. Áanéllíi múu ávyéjuute íjcyane ímíñeúvú íwákímyeí múnáake picyóó ícúbáhratúme.

² Ahdicyane múu téíibúwá íjcyáne pájyuvaré Píívyéébeke píáábó táumeihijcyá óochévetúmé panévá hallúvú téhdújtsómé. ³ Téhdure múúhá hallúvú métaúmeí díbye múúhakye píáábónej péévé múúhakye múhá íñá néétume éhniíñevu míamúnáake muha méúwáábo Críjtóo mééma pájtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyáné hallúvú muurá íñe ícyooca oo cúvéhóójari. ⁴ Áanéllíi ámúhakye o néé táhallúvú píáábó ámuha Píívyéébeke metáúmeí díbye oke ípíáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsóki.

⁵ Téhdure ámúhakye o néé panévatúré ímiááméré ámuha meijcyáne cahcújtso múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsóki. ⁶ Aame ihdyu múu ímíñeúvú íhjúvuhíjcyá tsaate ámúhakye díllócooca tsaímíyé díityéké ámuha méúúbálleki.

Páávero pítyajcóne

⁷ Ahdicyane óvíi ménahbe Tííkico ámúhakye táuubálle meenú dííbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákímyeí meméenuhijcyaaabe. Díibye muurá oke tsaímíyé tééne wákímyeityu píáábohíjcyáhi. ⁸ Áabeke ámuhá éllevu ó wallóo ámúhakye tsápájtsoobéré íúúbálle muhdú ílle muha meijcyane. ⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéétsimo péé ámúhadítýú tsáábeé. Aamútsí óvíi ámúhakye úúballe páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áanetu íñe dííbyema muhtsi cúvéhóójari meijcyaaabe Arijtáácó ámúhakye dúúruvané ámúhakye ó úúballehi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaaatsúcuco. ¹¹ Téhdure idyé Jetsóo dííbyere 'Jójtóo' némeííbyé ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítýú cahcújtso múnaa íjcyame oke píáábohíjcyá Píívyéébe avyéjé wákímyeí o méénúnetu. Aame oke mítyane

tsápítsohíjcyáhi. ¹² Téhdure amúhadítyúu tsáábe Epáá-para Críjtó wákimyéí méénuhíjcyaaabe amúhakye duurúváhi. Téhdure amúhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táúmeihíjcyaaabe ámuha tsaímíyé dííbyeke meúraávye muhdú dibye ímillédu. ¹³ Aane ímiááné ó waajácú amúhá hallúvú mítyane piáábó dibye táúmeihíjcyáne. Téhdure Raoditséá cóómiyi íjcyámema Hieráaporíyí íjcyámé hallúvú táúmeihíjcyaaabe. ¹⁴ Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi amúhakye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubáalle. Áhdure Níhpáke

pámeere dííbye jávú dóbéévehíjcyané cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubáalle. ¹⁶ Aane íhyaami amúhá éllevu o wáalloháámí ámuha meéévéne boone méwáallooco diitye Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú amúhá éllevu ditye wáalloháámi ímííneúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene dibye ímííneúvú ínjíkéva Píívyéébé dííbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸ Ehdú ííne amúhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájívedí ííne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe amúhakye píaaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 Tetseronitséetse

Duurúvaju

1 Ámuúha Tetsaróonicá múnaa múúhá nahbémuji, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meijcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámuúhake píaabó íbúwajíí ámuha meijcyaki.

Tetsaróonicá múnaa cáhcujtsóne

2 Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii paíjyuvaré muha díbyeke météhdútsohíjcyáhi. 3 Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájuune mecáhcujtsómé tsaímíyé díbyé wákimyéi ámuha meméénume meítsóhíjcyáné tsiiñe dibye tsááiñe. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. 4 Muurá muha méwaajácú ámuúhake táñahbémuke iwájuúnéllii dibye újcune. 5 Muuráhjáa ámuúhake muha pajtyeté tsúuca méema íjcyané uwááboju meúwáábócooca tsá pevénére meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe Apííchó múúhake píaábóneri panévare méénúráityúronéjñ muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánélliihíy. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámuúhama muha meijcyame ámuúhake mepíáábohíjcyáne.

6 Muuráhjáa Píívyéébe Apííchóré ámuúhake ímíjyuu-
vu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó díbyé uwááboju ámuúhake muha meúwaabóne. Aane muurá eene muhdú muha díbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. 7 Ehdú néeróné pañe ámuha díbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyamedítúyú muurá Matsedóóniámá Acááyá ínújñcú cahcújtso múnaa ámuúhadítúyú íñváne tehdu úráávyehíjcyáhi. 8 Áané uwáábojuu muurá ámuúhadítúyú tsújaavéné tsá apáámyéré téené ínújñcu múnaa wáajácúne. Muuráhjáa tsúuca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúbal-
léityuróne. 9 Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámuúhake muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhake úúbállehíjcyámé níjcyotájtekéree ámuha mecáánivahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecáániváábeke meífcu-
vémé metéhmehíjcyáné múijyú tsiiñe Ílli tsááiñe éh-

née dsíjívéébeke dibye bóhíftsoóbe. Diibyée muurá tsúuca meke pájtyetétso méimítúyú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

Tetsaróonicá Páávoró uwáabóne

2 Aane muurá ámuha táñahbému méwaajácú bañúháñée ámuúhake muha maááhívéjetúne. 2 Muuráhjáa Pirípovu múúhake ditye ícúbáhraróné pañe íñnerí íllityétúme ámuúhake muha meúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávénema. Áamedíi múúhadi tsaate úhívatéróné pañe ámuúhake muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi. 3 Tsáháa ímityúné ámuúhadítúyú muha meíjtsámeíñe íllure ámuúhake muha maállityúne. 4 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe páme íjtsaméíyé wáajácú néébe múúhake ityújkevééllémekéjuco níwáávéné uwááboju íñe muha meúwáábohíjcyá ámuúhake dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú mřamúnaa múúhake ímí íjtsúcunúki. 5 Aane wáajácú ámuha menéene tsáháa múúhake ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámuúhake muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. 6 Áhdurée tsá muha meíjyácunútú mřamúnaa múúhake mítyájtsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhake ámuha mémítyájtsóiyá Crijtorée múúhake uwáábojtédívú pícyóomeke. Áronáacáa tsá muha meíjyácunútú téeneri. 7 Muuráhjáa ihdyu ámuúhakeré muha tsaímíyé mepíáábohíjcyá éhne múúne tsiiméké tsiiju téhmedu ámuúhake muha mewájuúnema. Aamée ámuúhake muha meúwáábohíjcyá ímiáájú apíchó nénehji múúhake pátyehíjcyaróné pañe. 9 Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámuúhake muha meúwáábo ámuúháj piine muha meijcyame mewákímyehíjcyáné pécóhájchótá cójñhájchótá téene tájpi muha meijcyaki. Tsáháa íñnerí ámuúhake muha meíjyévétsohíjcyatúne.

10 Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyé ámuúhama muha meícyahíjcyánéllii íñnetú muha menéetsámeíyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. 11 Áhdure ámuha méwaajácú ámuúhake meúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne múúne tsiiméké cááni méénudu. 12 Muuráhjáa ámuúhake muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeuvú ámuha meijcy muhdú díbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjéjtee ámuha meijcyáíñévu ámuúhake dibye méménúmeke.

13 Áané hallúvú muha paíjyuvaré météhdútsohíjcyá díbyeke. Muuráhjáa díbyé uwááboju mřamúnáá íjtsaméi íjcyatúné muha ámuúhake meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcujtsómé tsúuca méimíjpyetéhi.

¹⁴ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Críjtoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámuha múnaaré ámuhádi ícúbáhráhíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnaádi múúha múnaaré jodíómú ícúbáhráhíjcyáhi. ¹⁵ Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe íhjúu uubáalle múnaáake ídsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáítyuróne. Áánéllii pamévakeré tsarílléme. ¹⁶ Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniíñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Páávoró imíllé Tetsaróonicáří íjcyáné cahcújtso múnaáake íááhíveténe

¹⁷ Ámuúha múúhá nahbémuj, éhnée ámuhadítúyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámuhadítúyú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhakye méítsáávehíjcyáhi. Áánéllii muha méimíllerá ámuhakye maááhíveténé tsiíñe maátyúmíjcatsíki. ¹⁸ Éíjyújúcooróo o ítsámeíhíjcyaróné oore ámuhakye o ááhívetéyóneri. Árónaacáa Naavéné táíjtsaméí tútávajtsóhi. ¹⁹ ¿Aane íñe íñevú muha mecátóróóvéne méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíñe tsáácooca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámuhádi téijyu muha méimíjyúúveímye.

3 Áámekée ámuhakye muha maájtyúmíyóneri meíjyáacunúhíjcyánéllii ámuha éllevu tsúuca muha mepéjúcooráhi. Árónaacáa muhcsi mécoévá Aténavúre. ² Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe ícúve múnaájpi íjcyáábekéréjuco muhcsi mewáalloone ámuhakye díbye Críjtodítúyú íjcyáné uwááboju íúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtso tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítyu íñe ícyooca meícúbáhrámeíhíjcyánéhjitu. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjité meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. ⁴ Muuráhjáa ámuháma muha meíjcyácooca ménéhíjcyá meícúbáhrámeíñe. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeíhíjcyáne. ⁵ Áánerii mítyane ámuhádi o íjyáacunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámuhakye íúújeté muhdújuco ámuha Críjtoke mecáhcújtsóné o wáájácuki. Ópée mítyane ó íllityé bañúháñé ámuhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íicyánejcúvú llíúúcyóneri.

⁶ Árónaa Timotéó ámuhádi Tetsaróonicáří úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájúycatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúballébe ámuhádi muha meíjyáacunúhíjcyádúreva idyé múúhakye ámuha maájtyúmíyóneri meíjyáacunúhíjcyáne. ⁷ Ááneri mítyane muha méimíjyúúveé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí téhdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. ⁹ Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ¹⁰ Muurá pájyuvaré muha dííbyeke píáábó métáúmeíhíjcyá tsiíñe ámuhakye muha maááhívetémé éhniíñevu

ámúhakye meúwáábo dííbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímíñevúvú ámuha mewáájácútyúne.

¹¹ Aane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhakye píáábomútsí ámuhakye muha maááhívetéki. ¹² Áhdure óvíi ámuhakye píááboobe íñe ámuhakye muha mewájúyudu ámuha pamévamáyé mewájújycatsíki. ¹³ Aane óvíi ámuhakye píááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyé múijyú Máavyéjuube Jetsocríjtó íhñéjteke újcúvácooca íñe ímityú ámuhá hallúrí íjcyatúmé ámuha dííbyedívú meúújetéki.

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

4 Áánéllii ámuhakye múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcyane Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámuhakye muha meúwaabódu. Aane óvíi ámuha méúraavyé éhniíñevu.

² Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajúré ámuhakye muha meúwáábohíjcyáne. ³ Muurá Píívyéébe imíllé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu íhdi-cyámema dómáócjatsítyúne. ⁴ Múu ityáábávajcatsíñe tsaímíyé íjcyáhi. ⁵ Tsá múu Píívyéébeke wáájácútyúme dáríívécatsíhíjcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. ⁶ Tsá múu íñáhbé táábake pátsárijcyotúne. Muurá ehdu dáríívemeíhíjcyámeke téené hallútú íh-náhoóíñe Píívyéébe ícúbáhráne. Téenélliihyée muurá tsúuca ámuhakye éjyu muha meúúballé teéne. ⁷ Tsáháa ímityunéhjí meméenu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meíhvéjtsóne méimíjpyetéki. ⁸ Ááné uwááboju tsaate éhdiívállehíjcyámé tsá mímúnáake éhdiíválletúne. Píívyéébeke éhdiívállemé mépañévúu Íapííchó ípicyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájújycatsííñetu tsáhájucó ámuhakye o cáátúnúityú tsúuca Píívyéébe túkevjtsojú pañe ámuha meíjcyame téhdújuco mewájújycatsííñéllíihye. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá ííñújí múnaa ménahbémuma ímí téhdújuco ámuha mewájúycatsíhíjcyáne. Árónaa ámuhakye muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewájújycatsíki. ¹¹ Aame ihdyu tsaímíyé íbúwajíí ámuhá wákimyéiyi meíjcyá íñá ámuhadítú ípíhtótu muhdúhjáa ámuhakye muha meúwaabódu tsijtye cahcújtso múnaa íjcyatúmé ámuhakye íávyejúulleki.

Ávyéjuube Jetsóo tsiíñe tsááíñe

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámuhakye meúúballéné íñe tsúuca cahcújtso múnaa íjcyame dsíjívéhíjcyámé muhdú íjcyáíñe ámuha ídátso meíjtsúacunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúme ídátso kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóo dsíjívéebe tsiíñe bóhíñe mecáhcújtsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhíñe dííbyeke mecáhcújtsómé medsíjívéeke.

¹⁵ Muurá tsiíñe dibye tsáácooca téjyju íjcyame tsá pééityú medsíjívémé ihdéré dílbye éllevu. Ehdu Píívyéebere néene íñe ámuhákye muha méúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáloó níjkyéji múnáá avyéjúúbeke dílbyé rojrócori dibye meke ípíúva dílbyé cahcújtso múnáa meíjcyámeke. Ájyju muurá pámeere múhdumé dílbyé cahcújtso múnáa meíjcyame tsiíñe mébóhíhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téjyju íjcyámema tsaméhjjuco mepééiñe cáamevu Máavyéjúúbema maátyúmíjcatsíki. Aame dílbyema méíjcyáa muhdú íjcyáityumeréjuco. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhij-cya.

5 Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóo tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Áronáa ihdyu tsá mewáájacutú múijyú dibye tsááiñe. ² Muurá tsúúca ámuha méwaa-jácú meíjtsótúnáa dibye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájñejcúdu. ³ Muurá mímáunaa nehíjcyáa íñe imíjyaú íjcyáiñe. Áhdure íjtsú-cunúimye múijyú íñá pájtyéityúne. Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyáiñe ícúbáhráméi éhne múúne wállehdívú peecútéré tsímáva ávyé wájtside. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴ Áronáa tsáhájucó ámuha meíjcyatú éhne múú cúúvétsii meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaa-jácú teene éhne múúne cóóji páneere íñá maájtyumíñe mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájucó ámuhákye tene ábájñejcúityúne. ⁶ Ahdí-cyane metsu ímíááméré meíjcyáa téíñbúwaréjuco. Tsáhájucó tsaatédú wáájacúmeityúmé meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyadu. ⁷ Muurá cúwamee, líiyí-cyavéme, éhdume tsá wáájacúmeityú éhne múú cúúvétsii íjcyadu. ⁸ Áánetu ihdyu mee péététsihyi múú íjcyadu menéeme tsúúca teene mewáájacúme metsu ímíááméréjuco meíjcyáne Píívyéébeke mecáhcújtso ímítyúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcámeidyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúraávye íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú íñvane mewágóóóvéiyónetu meke pájtyetétsoíñe. ⁹ Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeiki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹⁰ Áánélliihyéé dílbyeke wáloobe mewáájyuri dibye id-síjive múijyú meke dibye újcúvácooca pámeere téjyju íjcyámema medsíjívéjúcoorómé tsaméhjji dílbyema meíjcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éh-nííñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébe ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévetsóné

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, ámuhákye muha menéé ámuha maávveyúúlle ámuhá túkevjtsojtéke. ¹³ Ímíááméré meíjcyáne mewáájyú díityéke. Tsá múú múnáátsócatsityúne.

¹⁴ Téhdure ámuhákye muha menéé tsaate wákimyéi-tyu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévatúré íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múú píáábohíj-cyá pamévakeré múhdurá ditye íjcyáronéhjí íáábúcnema.

¹⁵ Aame ihdyu téíñbúwá meíjcyaco. Tsá múú tsaate ímityúné ámuhákye méénuróné píámeityúne. Ímíááméré meíjcyáne íllure mépiáábojcatsi.

¹⁶ Páijyuvaré Píívyéébe meíhjúváne méimíjyuhíj-cya. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dílbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtojéjté meíjcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dílbyeke metéhdújtsóné ímílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó ámuhá pañe íjcyane ámuhákye túkévétsohíjcyáne tsáma méíhvéjtsodíñe. ²⁰ Áhdure íñe dílbyere tsaatédívú bóhówájtsoneri íñá pájtyeíñe ditye úúballéneri tsá múú ícúvetúmé íjcyatúne.

²¹ Áronáa ihdyu múú ímíñeúvú íjtsó keená ímíááné íj-cyane iúraávyeiki. ²² Aame ihdyu mémeenújúcohí ímityúne.

²³ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámuhákye píaabó íñe ímítyú ámuhá hallúrí íjcyájucóótuki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye tehme ámuhá pi, ámuhá íjtsaméi, ámuhá íbuúúné, múijyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjtoj tsáácooca ámuha íñnerí menéétsámeityuki. ²⁴ Tsá muurá íñnerí meke dibye báñúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdúú.

Páávoró pítyajcóné

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke píáábó páijyuvaré métauméi múúhákye dibye ípíááboki.

²⁶ Téhdure ámuhákye muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsiki.

²⁷ Téhdure ámuhákye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámuháma o íhjuv-áné ámuha mewáájacutso pámeekéré elle íjcyáne cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óvíi dílbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtoj ámuhákye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 Tetseronitséetse

Duurúvaju

1 Ámuúha Tetsaróonicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríj-tomútsikye Méécááni Píívyéebema meúráávyehíj-cyáame éllevu. ² Aamútsí ihdyu óvíi ámuúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímítýumema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájýjycatsíñéllíihye.

⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsóne meúráávyéneri. Aane muha meúúbállehíjcyá tsijtye dííbyé cahcújtso múnáake.

⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámuúhake waajácútsoobe ímiááné tsúuca dííbyé avyéjýe ámuha meíjcyane. Áánéllii ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámuúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráííbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiihíbye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúme níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj pñe tsáácooca. ⁸ Ehdu tsááiihíbye íñe Píívyéébeke íéhdíívalléne dííbyedítýú íj-cyáné uwááboju ímiááné íjcyáneri ícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú níjkéváítyúné ícúbáhrámeííhullévu. Aame tsá múijyú dííbyé avyéjý íhtsutúné íjcyane ájtyúmítyúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénuíihíbye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáácooca. Áijyu dííbyeéjéte meíjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema méj-cyaa dííbyé uwááboju muha ámuúhake meúwáábohíj-cyáné ámuha ímí mecáhcújtsónéllíihye.

¹¹ Áánéllii pajyuvaré muha Píívyéébeke piáábó ámuúhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámuúhake díbye új-cume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ímiáánéré meméénuíyóneri metsúúrámeíhíj-cyáné ámuúhama díbye ipánéévétsoki. ¹² Ehdu nénéhjíri máávyéjýjtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke avyéjýjtsóiihíbye Píívyéébe meke ídaatsólléne dííbye tééveri újýumeke.

Naavéneéjpi méénune

2 Ámuúha múúhá nahbému, muurá Máavyéjuube Jetsocríjto tsááíñé úmíwari páhdúvare néene má-varíjchojúúné íjcyáahi. ² Áánéllii ámuúhake muha menéé íñe Píívyéébe uwáábódú nénehji tsaate naavédú néene íñténé pañe íájtyumíñé úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe 'tsúuca Ávyéjuube tsájucóóhíí' íñéhaami ámuúha éllevu wáállóhájhíí méíccúvedí tééneri. ³ Tsáma tsaatédivú máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ímiááné díbye tsááíñé ihde tsaate Píívyéébe uwááboju állíuríyéjuco díllóíñe. Téijyu muurá bóhówáávéihíbye ímítýuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráííbye. ⁴ Aabe páhdúvare dárííveé Píívyéébeéjéteke dííbyekéré ditye dúúrúváíyóneri íijyáacunúnema. Muurá Píívyéébedi idíl-lómeíñe dííbyé duurúvájá pañévu úcáávéihíbye.

⁵ Aane muurá ámuha méwaajácú íveekí icyooca díbyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéévéi újjet-cooca bóhówáávéihíbye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éh-néé ámuúhake ehdu mééma tene pájtyeíñe o néhij-cyáne? ⁷ Tééne pañéjúcooro muurá mee icyooca. Áronáa ihdyu tsáhái díbye méhdívu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Díbye ihdyu dííbyeke íhvéjtsó-cooca botsíi bóhówáávéihíbye. ⁸ Aabe muurá Naavéné íhnáhooríyé méénúraítyúronéhjí méénuí tééneri mímúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtát-sóiihíbye Críjto dítyú íjcyáné uwááboju ímiáájú cáhcújt-sotúme wágóóóvéimyeke. Áánéllii Píívyéébe díityéké íhvéjtsóo ditye awáá íimíllédú teene icyáhcújtsoki. Aame tééne déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca eene ténejcúvú díityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsarácóri ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdyu ámuúhake Píívyéébe wájýúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. Muuráhjáa tsúucajájúju-co díbye meke újcune ípííhó meke ímíjpyetétsónej tééveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki.

¹⁴ Ahdújucóo muurá íñe ámuúhake muha meúwáábónej tééveri díbye ámuúhake újcune Máavyéjuube Jetsocríjto ma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícyane tsáma máábájívedí éhnéé ámuúhadi muha meúllíjé-

cooca ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámuhákye muha menéhijcyáne méñhvéjtsodíñe. ¹⁶ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema ámuhákye píaabó tsaímíyé ámuha meijcyame ímiáánéré meméenuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meihjúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájýúnéllii méh-di ñdáátsóvéne meke újcuube múijýú ñjékéváityúne meímíjyu dílbyema íavyéjuri meijcyáiñévú mecát-sípáávénema.

Páávaro néé piááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeíki

3 Ahdícyane ámuúha múuhá nahbému, múuhá hallúvú téhdure Píívyéébeke piáábó métáuméi dibye múuhakye ipiáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaucúne ditye tsaímíyé icyáhcutso ámuháa mecáhcujsódu. ² Áhdure métáuméi dibye múuhakye ityéhme ímitýúme múuhakye imyéénútuki. Tsá muurá pamévare dílbyé uwááboju cáhcújtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyabe ámuhákye piááboó tsaímíyé ámuha meijcyaki. Áhdure idyé ámuhákye téhméiibye ímitýúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméenuíñé ámuhákye dibye túkévéjtsóneri. ⁵ Aabe ihdyu óvíi ámuhákye píaabó ímíñeúvú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óvíi ámuhákye piááboobe ímítyunéhjé ámuha maáábúcu muhdúhjáa Crijto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícyane ámuúha múuhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámuhákye muha menéé íñe ámuhákye muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñé ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú muhdú muha meijcyadu ámuha meijcyáiýone.

Muuráhjáa elle ámuháma muha meijcyácooca tsá wákímyeítyúme muha meijcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúne memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méécúbáhrámeihíjcyá wákímyeíyi cójñhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meijcyaki. Ehdú muha mewákímyeíhíjcyá íñerí ámuhákye muha meijyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múuhakye ámuha mepiáábóýone íñe Píívyéébé wákímyeí muha meméénumeke. Áronáacáa ihdyu múuhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meijcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámuháma muha meijcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñé ímíllétúme tsá múu májchotúne.” ¹¹ Ánácává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹² Ánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó tauhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múuhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméenuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdú íñe ámuhákye muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke mewáájaco caatyé íjcyane. Ámema ménahbévájúcohdí ditye téeneri íñúcójpvéne iwájácúúve múhdurá idyáríñvémeihíjcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáájtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú meúwáábó ditye ímíjpyeté ménahbémújuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóné

¹⁶ Aane óvíi Píívyéébe ímiáábé íjcyabe ámuhákye túkévejtsó íbúwajíñé ámuha meijcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye panévatúré piáabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooca ámuhákye pámeekéré o dúúruváne páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdú muurá nihñéré ooréjuco o caátúnuhíjcyáne páneere táwaa-jácúhaamínetu. ¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye piáabóhi. Áyu tehdujuco.

1 Timotéo

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o ijcyáábekée Mépájtyetétsoobe Píivyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú ijcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píivyéébeke u cáhcújt-sónéllii ávyeta tájtsíménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke ídaatsóllédú ijcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u ijcyaki.

Átérééné uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³ Muuráhjáa Matsedóoniá íiñújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéréénéhjí íhdé múnáaúvúu icyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bójcyu ditye teene iúwaabójúccóotuki. Muurá bañúháñé ténéhjíryé meijcyame tsá meméénútyuró Píivyéébé tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo íñé íjtsaméí íbúúneri ijcyájúccótómé tsaimíyé Píivyéébeke icyáhcújtsóne iwájýúccatsí muhdú ímiáané mewájýúccatsíhdyu. ⁶ Ehdu íjcyaiyótsihvu tsaate íñetú diityéké píáábóityúnéhjíryé ityáhjáccatsíñe tsá tehdu ijcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllérá Píivyéébé taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácútu íñélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé lévenéré iwáájácútu.

⁸ Muurá íñélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehdujuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaimíyé ijcyámé wáábyuta ijcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsótómé ímityunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píivyéébeke ávyejúúllétómé dsíjívétso múnaa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure ihdícyáméhjíma idyómácóccatsíñe, tsamééré wajpíímú walléemú dómácóccatsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, állíu múnaa, pánehjídú imyéénúityúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdiívallehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píivyéébé oke níwaavéne.

Páávoru duurúv Píivyéébe dílbyedi ídáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdújtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o nééróobeke oke téénevu ípícyóobeke díbye tsípátsohíjcyánéllíihye. ¹³ Dílbyedii o úhíváténe dílbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíj-

cyároobeke oke téénevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácúttubáané ehdu ó dáríívémeíhíjcyá dílbyekéikyé o wáájácúttúnéllíihye. Áróóbedii ihdyu Píivyéébe óhdi ídáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóobedívú o cátsípáavéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó ijyáacunúhíjcyá pámeere dílbyeke cáhcújtsóyóneri. Muuráhjáa ímiáané mewájyuri tsaabe ííñujívú ímityúmé meijcyámeke ipájtyetétsoke. Aanéhjáa muurá oo páme ehniíñevuré ávyetá ímityúube.

¹⁶ Áróóbedii óhdi Píivyéébe ídáátsovéne oke ímíjpyetétso muhdú pámeere ímityúmé ijcyáromeke iwájyune tajyééveri iúújétsoki. Áanetu méwaajácú pámeere ímityúmé ijcyarómé Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píivyéébe apáábyéré ijcyaaabe mújyú muhdú ijcyáityuube pane wáájácúubeke maávyéjútsohíjcyamaájtyúmítúróobeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Áhdícyane Lihíu Timotéoj, imíchi dílcyáne íh-náhóóróné pañe ímíñeúvú tsaííbuwáre dílcyáne dúwááboco Píivyéébé íhjúvúu uke o níwaavéne muhdúhjáa ménahbémú dílbyere túkévéjtsóneri úhdi-tyu néhíjcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyaiyóné wáajácújucoorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné nájcaúvú ílluréjuco tútváávehíjcyáne. Áane ílluréjuco Críjtodi ditye úhívátéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejáadorómá dáríívémeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañévú dityétsí iwáájácú Píivyéébeke múhdurá idyáríívehíjcyáne.

Muhdú Píivyéébema meíhjuváne

2 Aane uke o néé pámeere míamúnáa hallúvú Píivyéébeke píáábó ámuha métáúmeíhíjcyapanévá hallúvuré téhdújtsomé. ² Múu táúmeíhíjcyamúhdumé méiíñújí avyéjute ijcyámé hallúvú Píivyéébe diityéké píáábónej péévé ímí ditye meke ityúkévéjtsó tsaimíyé dílbyema meijcyame maávyejúúlléjccatsíki. ³ Ehdu meijcyane ímí íjtsúcunúúbé Mépájtyetétsoobe Píivyéébe. ⁴ Muurá imíllebe pámeere míamúnáa dílbyé uwááboju icyáhcújtsóne pájtyeténe. ⁵ Muurá tsáápiye Píivyéébe ijcyáhi. Áábemáa ímí meijcyaiñé téhdure tsáápiye mééma ímíbjachó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú ípívyéévenema. ⁶ Muuráhjáa wájýumeítyuubéré dsíjívé pámeere míamúnáa ipájtyeté Píivyéébé dílbyeke nééne éévé úújetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíómú ijcyátúromeke úwááboobéré o péhíjcyane oke díbye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcújtsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe

uke ó nehíjcyá ímiáánéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahcújtso múnáajpi o íjcyanéllíihye.

⁸ Áánéllii uke o nées pahúllevaré íjcyáné cahcújtso múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjácatsítýmé tsaímíyé Píívyéebema íihjúvahíjcyá íhyójtšine cáámevu íihbúcúnema. ⁹ Aane walléémú waajácútábáre ímíbájkímyeíyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíjyahjívú újácámeíñe páhdúvare íhñíwaúúné idyáíñvéne ícyáávéityuró téhdure mítyane áhdómeíñe ícyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívuré íhvéjtsámeíñe dibye ímillédúr éjcyáiyóme. ¹¹ Aame dílbyé uwááboju íavyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpikye ityáhjáléne dílbyeke túkévéjtsóityuróne. Áánéllii o nées waléémú cúúvéhulléré íjcyá pihcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyéjtsóhi. Ehdú néénéllii tsá walle wájpí túkévéjtsolle íjcyáityuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeítyúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdú néénéllii muurá walle itsíímáváneri ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dílbyeke ícyáhcuíjtsóne dille ímiáálléré íjcyáhajchíjyju.

Muhdú cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane

3 Áánetu cahcújtso múnáa uwáábojte tsaate íjcyane ímilléhajchíí tehdujuco ímiá wákímyeí íjcyane ditye ímilléne. ² Áronáa ihdyu téené wákímyeí méénume íñetú néétsámeítyúmé panévatúre ímiááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápillekére táábáváiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waat-súcúpétsohíjcyáiyóme. ³ Aame tsá lííyícyávéityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbácatsítityuróne. Tsá mítyane íd-síídsíváiyóneri ditye íjyácunúityuróne. Ímiááméré íjcyáne píáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. ⁴ Áhdure píivyétyómé méwámyuma íñtsíimeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóné ditye ímiááméré íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki. ⁵ Muurá íñtsíimeke ityúkëvejtsóné píivyététúmé tsá Píívyéébe cahcújtso múnáake túkévéjtsóityuróne. ⁶ Áhdure botsii béhnere cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhmérei íjcyane tsáijyju múúne íllure ímityájkímyeíñeri tútávájtsámeíyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtsámeídyu. ⁷ Áhdure panévatúre ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé diityéké íavyejúúlleki. Áijyju tsá íñej tééveri Naavéné diityéké ícyánejcúvú lílúcúityuróne.

Muhdú túkévéjtsojte íjcyane

⁸ Téhdure idyé túkévéjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame diityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíúúityuróne. Áhdure tsá ditye lííyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjéí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁹ Tsá ditye íñetú néétsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcuíjtsónéjcu ímíñeúvú waajácullé ímí ditye méénúhajchíí botsii diityéké téené wákímyeívu ípícyoóki. Aame tsáápillekére táábáváiyáhi. Téhdure píivyétyómé méwámyuma íñt-

síimeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóne. Áhdure méwamyu panévatúre ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíúúnújcatsítityuróne. Ehdú muurá tsaímíyé téené wákímyeí múnáa íjcyámeke pame avyējuúlléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke ícyáhcuíjtsóné uwááboju éhñíñevu íñnerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴ Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyju múúne íñcúí o péétúnéllii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyane dílbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráavyehíjcyámema u íjcyáíñe.

¹⁶ Muurá íñe meúraavyehíjcyajjító ímiááné íhtsutúné íjcyanéllii íllu nééneé:

Píívyéébé méhdivu bóhówaavé mímúnáájpidívú ípívyéévenema. Aabée ímiáábé íjcyane Íapííhó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéj múnáa íñcúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyejuvu níjkyejyju. Ehdú muurá nééneé.

Píívyéébeke ícyáhcuíjtsóné tsaate íhvétsoíñe

4 Aane Píívyéébe Íapííchoj tééveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéeíñe íhde nihñéétsihvúré tsaate dílbyeke ícyáhcuíjtsoróné íhvéjtsóne naaveneéjté átéréénéhjé úwaabóneréjuco úráavyeíñe. ² Aame ílluréjuco múj-taíñe eene íñjtsámeíúvú wáájácúmeítyúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyáné ícyáhcuíjtsónema. ³ Muurá tééméjtéjuco úwáábohíjcyáné metáábávájcat-síñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñe ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípívyéjtsó dílbyé cahcújtso múnáa meíjcyame téene tájpi meíjcyáné hallúvú dílbyeke metéhdútsóhíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyéjtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunúityuróne. Muurá panévaré dílbyedívú ímí néénéllii ténehjé méóóvéiyá dílbyeke téhdújtsómere.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdú íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiááné Jetsocríjtó wákímyeí múnáajpi u íjcyááhi. Aabe dílbyedítyú íjcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráavyéhajchíí éhñíñevu ímí u íjcyááhi.

⁷ Áánéllii éhñíñevu ténejcúrí pííñuméí ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu íñcúvetú átéréénéhjéí íhdityuré íujcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íñetú meke píáábóityúnéllii meíhnaó méjpi mépiíñúhi. Ááné éhñíñevu muurá panévatúre meke píaabóné Píívyéébe ícyánéjcuri mepiíñúmeíñe. Muurá meke píaabóné ííñújéí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dílbyema tsaímíyéjuco meíjcyáíñetu. ⁹ Ehdú íñe uke o nées ímiááné íjcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú íñe ímíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píívyéébe meíjcyáíñe dílbyeke mecáhcuíjtsóme. Áánéllii muurá nehñíwu

méhdity miamúnaa ihjyúvahíjcyámé panévariýé meícúbáhrámeíyóné pañe téené wákimyéí méméenuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o néhíjcyanéhjí óvíi ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsíménééllédímýé ováhtsaré u íjcyáabeke. Áánéllii uke o nées cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájýúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyáné hajchótá Píívyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápájtsoobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píívyéébé uke ájcúné waajácúri íñá u méénune u píívyeténe. Muuráhjáa dílbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáa túkévéjtsójte díhyallúvú íhyójtisine ipícyóóne dílbyeke piáábó táúmeíñe tujkéveri téénevu uke ájcúbe.

¹⁵ Ááné wákimyéí ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllii uke o nées u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmémeíñe tsaimíyé ténejcu u úráavyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mépájtýeteé múhdumé díuwaábó illéébone cáhcújtsómema.

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

5 Aabe múu kéémeke díícyáánidy íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsótúne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. ² Kééméleke díítsíjjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó ímityúné díityédítýú íjtsámeítyuubére.

³ Téhdure píibájyujtéke piáábó téene tájpi ditye íjcyáiñetu. ⁴ Áánetu ítsíímema íaachímuma íjcyámeke óvíi díityéré piáabó cáánímutsíi díityéké píívyétsóne áhdódú íñvane. Ehdu néene Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímiááné iye íjcyáné píibájyulle óvíi Píívyéébedívú icyátsípaávéne paíjyuvaré piáábó táúmeíhíjcyá díbye díílleke ipíááboki. ⁶ Áánetu ímil-lédú íjcyáné píibájyulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu piáábotúne. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye íñnetú íñéétsámeítyuki. ⁸ Muurá tsaate íhyájkímuke íñahbéjteke ipíáábóiyóné ímíllétúme tsá ímiá cahcújtso múnáa íjcyatúne. Ímityúme díitye cáhcújtsótúme ehniíñevu.

⁹ Téénéllii mépiáábohíjcyá píibájyujte walléémudítýú tsúuca 60 píjcyábájucó íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaimíyée ítsíímeme píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaimíyé wáátsúcu híjcyámeke, cahcújtso múnáake piáábohíjcyámeke, tsaatéke kímóhcó nénehjí pájtyémeke piáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhíjcyámeke. Ehdu ícyahíjcyáné píibájyujtékeré múu piáabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú néené píibájyujtéke mépiáábodí tsáijyu múúne bañúháñé ámuha mépiáábohíjcyánáa tsííñe ityáájíváne tútávaavémé Críjtoke icyáhjújtsónetu. ¹² Aame téeneri ityútávávéha-

jchíí íhyallúvúré ímityúné meenú téené déjúcotu iwágóóveíñé ípyée íñéhdú íjcyátúnéllíihye. ¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyáturájucó óvéhe múnáa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímýere. ¹⁴ Áánéllii o nées ditye ityáájíváne ítsíímávámeke tsaimíyé ityéhme múha díityédítýú íñá íhjúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu néené píibájyujtédtýú tsaatétsáhjí Críjtoke icyáhjújtsóné íñhvéjtsóne Naavénekerájucó úraavyéne.

¹⁶ Áhdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ámuha hájkímú píibájyujte íjcyáhajchíí múu iye piáabó tsíjtyedívú tájpytýume. Áánetu íhyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnáa piáabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkévéjtsójtémá úwáábojtéké avýéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácuháámítu néeneé: “Tríígó tátsojcori íjcyáabeke ócájikye tsá múu tsíménevu íhjú wátájcotú díbye ímájchótuki.” Áhdure néeneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu néene Píívyéébé waajácuháámítu.

¹⁹ Téhdure uke o nées tsaapi cahcújtso múnáa túkévéjtsóobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiíye dílbye hallúvú úbálléhajchíí tsá múu ífcúvetúne. Áánetu ihdyu mítyétsiuba pápihchúúmeváuba úbálléhajchíí múu ífcuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáa húmíj piñévú íh-náhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyáné íñhvéjtsópítýumeke tsíjtye téeneri íñúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjto, níjkyéji múnáa, íjcyámé húmíj piñévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére. ²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéke peecútéré méménutú cahcújtso múnáa túkévéjtsójte ditye íjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúme íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllii uke o nées panéva ímityunéhjítu u téhmémeíki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o nées áyanéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ipíááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú díityémái tene ímíbjáchómeítyúrónáaaca. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbjáchómeícyoooca bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí méméénuhíjcyáné tsá téévetúne. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6 Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú díityéké panévatúré avýéjuullé ímityúné Píívyéébedítýú múha íhjúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ² Áhdícyane tsaaté avýéjujte cahcújtso múnáa íjcyáhajchíí múu avýéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnáa íjcyánéllii ávyéjuúllétúme íjcyáítyuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú piáábojcatsíhi. Muurá cahcújtso múnáa meíjcyame mewájýujcatsíñe tsaimíyé mépiáábojcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píivýéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraavyéné tsíjtoríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé átéréejte íjcyame íñéubará wáájácúturómé íllure téeneri imítýájkímyeíki. Áámé íñbúwari muurá tsaanééré átérééné íjtsaméi íjcyame táhjácatsíhíjcyá ténéhjíri. Áámedítýú ímichi dóhéjúúve-híjcyáné imítýunéhjí íjcyane nómitúááva, úhbajcátsi, áabojcátsi, tútávátsojcsátsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácúcutúmé méénúcatsíhíjcyá íjtsaméi wáájácúmeítýúme. Aame itsúcunúhíjcyá tééné hallúvú medsfídsíva meúwáábohíjcyáné Píivýéébe uwááboju. Tsá múu ehdu néémedívú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjíri íjtsámeítýúmé tsaímíyé Píivýéébeke meúraavyejíjtó meúraavyémé ni-hnéétsihvúré íñe imíjyaú méíjcyááhi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá íñíjvú metsímvámeítýúne. Áhdure medsfívécooca tsá íñá metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu tééne tájpíjyuco memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehjújuco. ⁹ Muurá éhniíñevúré íéhnéváyóneri tsúurámeíhíjcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhniíñevu idsídsíva átéréénéhjí wákímyeíhíjcyámé ílluréjuco tútávaavémé tééne níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰ Muurá medsfídsíváiyóneriyé meíjyacunúhíjcyánetu ímichi tsááne panéváre ímítýúne. Muurá tsaate Píivýéébeke cáhcujt-sójúcoorómé téeneriyé íjyacunúhíjcyámé ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóne

¹¹ Áánetu ihdyu tsúuca Píivýéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íñcúvetúne. Ímiáábéré díicyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcujsójíjtó duráavye. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panéváre ímítýunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díicyáne daabúcuíhíjcyá. Tsá múu

‘mítýáhmítýá’ néétune. ¹² Aabe imíchi díicyáne íñnevú táhjácámeítýuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsfívéjúcóóítyúne bóhi u újcúki. Muuráhjáa téénéllii Píivýéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúuca mítýame waajácúhi. ¹³ Áhdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píivýéébe húmíj pñévu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhstútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjtó húmíj pñévu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhíjcyádú u úwáábohíjcyá íñetú néétsámeítýuubéré múijyú tsííñe díbye tsááíñévújuco. ¹⁵ Muurá Píivýéébe páñétúejpi íhstútuujte ávyéjujte íjcyároméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píivýéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pñíhvéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmítyuróne. Áábeke ihdyu metsu íhstútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Áhdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsieméné múhajchótá íjcyáíñevújñí icyátsípáávéne mítýájkímyeítyuróne. Píivýéébe ímiáábé íjcyaaabe íñetú meke pñhtót-sótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo díityéké íéhnévádú íjcyame tsaate pñhtóméhjíke ítsieméneri ípñáábóiyóneri íjtsámeíki. ¹⁹ Áijyu muurá panéváturé tsaímíyé íjcyámé úmíwa íñe imíjyaú nééme újcúiyá múijyú idsíjvéjúcóóítyúne bóhi.

Timotéoke Páávaro téíbúwajtsóne

²⁰ Áhdícyane uke o néé Timotéoke Píivýéébé uke níwáávéné wákímyeí ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu íñcúvetú átéréénéhjí íjñeneré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehjí úuráavyéne tsaate tsáhájucó Píivýéébeke cáhcujt-sótúne. Aabe ihdyu óvíi uke pñaabóhi. Áyu tehjújuco.

2 Timotéo

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéeálléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujt-sómé múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhí meújcúné uwááboju uwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íñe tsiíñe íhyaamí diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsíménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo élleu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaae píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoru úwaabóne

³ Áánéllíi páijyuvaré Píívyéébeke píáábó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaímíyé ó ícúvehíjcyá íñerí íjtsámeítyuube méíhdé múnáaúvúu ícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllíi ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujtsóné dítyáállée Róóidámúpí díítsíjju Eonítsema cáhcujtsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtsicu o pícyóóne dííbyeke píáábó o táúmeíñe tujkéveri uke díbye píááboobe ú piivyété dííbyé wákimyéi u méénune. Áánéllíi uke o née ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyootú meíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téénej tééveri íhtsutúmé meíjcyá íñevú táhjátsámeítyúmé ímiááméré meíjcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícýane núcojppíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju. Áhdure íñe tééne déjúcotu cuvéhóójari o íjcyáneri núcojpvétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéne téhdure tééne déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu.

⁹ Muuráhjáa tsúuca meke ipájtyetétsómeke ímiáámedi díbye díllome méijcyá dííbyeéjte. Tsáháa idyé íná ímiááné meméénúnéllíi meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucajátújuco ííñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñe Críjtoj tééveri meke íjcuíñe. ¹⁰ Áhdújucóo dííbyeke iwálóóneri meke díbye úujetsóné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímíbajchó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhí meújcúíñe uwááboju.

¹¹ Aane íñe uwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe tééne déjúcotu páhduváré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyooobe tsá o núcojpvétú dííbyedívú o cátsípáávénema.

Muurá ó waajácú oke díbye píááboíñe tsiíñe Jetsocríjtó tsááiñeújuco.

¹³ Ahdícýane ímíñeúvú dííbyé uwááboju cáhcújtsoone duráavyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakéré wajyu Críjto meke wájyudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébe uke ityújkevéeálléne níwáávéné wákimyéi ímíñeúvú ú meenú dííbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píáábóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá ííñují cahcújtso múnáadítýú tsaate oke náhbenuhíjcyarómé óhdityu péemema téhdure Píjéeromútsí Hemóójenémá péehíi. Aane muurá tsúuca ú waajácúhi. ¹⁶ Áánetúu Onetsíiporo píváijyúvú oke aahíveje 'bohíbohíúvú' cuvéhóójari o íjcyane núcojppíllétuubére. Áábedi óvíi Píívyéébe ídaatsóvéne píáabó panévaturé pámeekéré ítsíímema. ¹⁷ Ííllévúhjáa Róómávu wájtsíibe íjcyátúsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyáné nájcaúvú ájtyumité cuvéhóójari o íjcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyáné Éépetsórí meíjcyámútsikye. Ahdu óvíi dííbyeke Píívyéébe píáabó Ávyéjuube Jetsóo ítsáacooca tsaímíyé dííbyeke íjucuki.

Muhdú uwáábojte íjcyane

2 Aane ovíi Píívyéébe uke píáabó íñe Críjtoke mecáhcujtsonéjcutu u íhtsútúúveki, Llíhíu Timoteoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj píñevú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure dítyeréjuco íúwáábo tsíjtyeke.

³ Ááne wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuíhíjcyá dííbyéjuco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyáabe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó íimíllédú íjcyatú pevéjte íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco díbye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne ícúri ímíñeúvú ícúcutúmé tsá tééne áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmíheneri wákimyeyíyé íbájtsó kéémécooca ujcú tééne tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyáné cáhawáá ímíñeúvú díjtsó Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtsoki.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó mímúnáa ícyánéjcutu Dabííúvúj tsiíménémúhaabe íjcyaae ídsíjvétsihdyu tsiíñe bóhíñe. Áábedítýú íjcyáné uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju.

⁹ Ááne hallútú muurá éhne múúne dsíjvétsó múnáájpkíyke icyúvéhoojánúdu oke mímúnáa cuvéhoojánuuube ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Áronáa tééne uwááboju tsúuca pahúllévávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúítyuróne. ¹⁰ Áánéllíi o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuíhíjcyá Píívyéébe újcu meke o úwáábo

múijyú muhdú ijcyáityúmeréjuco Jetsocríjtoj téeveri ipájtyeteki.

¹¹ Íllu muurá néene ímiáánéjuco:

Críjtoke mecáhcujsómé medsjívécococa íné imíjyaú dílbyema meijcyaáhi. ¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjé maáábúcuhájchíí dílbyema máávyéjúúteéhi. Áanetu dílbyeéjté meijcyane metóónúmeíhájchíí téhdure tóónúíbye ihñéjté meijcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medáíívémeíyónáa íjcyaduré ímiáábé íjcyánéllii meke piáábohíjcyaaábe.

Ímiá uwáábojte

¹⁴ Áanéllii ímíñeúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri ditye átéréénéhjiri ityáhjácat-síjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímiá uwááboju lléébóiyómeke. ¹⁵ Áanetu ímiá uwááboobe u ijcyaaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ímiá uwááboju íínerí núcójpívétuubéré Píivyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéreenéhjé ditye úbállécatsíhíjcyáneri díícuvedííne. Muurá ténéhjiri éhniíñevu iye tútávát-sámeíhíjcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure diityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi líiyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsjívémé tsiíñe mebóhíjúcoóityúne. Áaneri cahcújtso múnáake tsíñejuvuréjuco dityétsi íbúwátsohíjcyané tsíhdyuréjuco iúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaa-jácú íllu tene néeneé: “Píivyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure néeneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucó ímityúné méénúityuróne.” Ehdu Píivyéébé waajácúháámitu néeneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apááñéré ímiááné wáábyuta óórótuú, tsítsííne uwáñewáánetuu, méénúmeíñé líiyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyané átéréénéhjé wáábyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjé méénújú-cootúme ímiáámeréjuco íjcyámej téeveri Píivyéébe meenu íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícuvedí ováhtsámú íbúwatu ímityúné íjtsaméi tsíñáávehíjcyáneri. Ímiáábéré díicyáne ímíñeúvú duráávyé u cáhcújtsojítto. Áane pamé-vamáyé wajuújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dílbyedi tsúúrámehíjcyámema íbúwajíí ámuha meijcyaki. ²³ Tsá múú íícuvetú átéréénéhjiri míamúnáa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjé nájkeváné úhbajcátsívuréjuco. ²⁴ Tsá tene ímityú Píivyéébé wákimyéi méénume úhbajcátsíñe. Pamé-vamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcuíhíjcyáiyá ímityunéhjé íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímeyétyúme chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píivyéébé piáábori ditye íimíjpyeténe iwáájácú ímiá uwááboju. ²⁶ Áane ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú íimíllédú díbye diityéké dáríívehíjcyánetu.

Muhdíívané míamúnáa íjcyáiñe

3 Áanetu wájácútsi díicyaco. Muurá nihñéétsihvuré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé úmíwari míamúnáa ímityúné íjcyááhi. ² Imílleímýé tsaímíyé íj-cya mítyane ídsíídsívaíyóne. Mítyákímeyehíjcyaimye. Áane nehniwu Píivyéébedityú íhíjyúváne dílbyeke meúraávyejítto tsá ditye ávyéjúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánimu íjcyarómeke ávyéjúúlléityúne. ³ Tsá muucá ditye wájyúityúne. Míamúnáadi nehniwu íhíjyú-vahíjcyaimye. Ímityúnéhjiri úmúúpívyehíjcyaimye. Íllure tsaríllehíjcyaimye páneere ímiááné íjcyane. ⁴ Íñáh-bévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímýe. ‘Meíhmié’ néeme Píivyéébedi íícuvetúmeré iye tsaímíyé íj-cyáiyóneri tsúúrámehíjcyááhi. ⁵ Pánehíjdu dílbyeke meúraávyejítto úráávyéímýe. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áamedi tsá múú íícuvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhíívéne állíuré úwáábohíjcyáne. Áaneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméi íjcyame ténehjíré líííñeimeke. ⁷ Aane diityé uwáábó úráávyerómé tsá múi-jyú wáájácúityú keená ímiááné íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitséeúvú úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúme tsá íícuvehíjcyatú Píivyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméi wájácúúvétsáméi ímityúné imyéénuhíjcyanéúvú diityétsíhíyáa apííchojtétsí imyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvét-sámeídyu.

Timotéoke éhniíñevu Páávoro úwaabóne

¹⁰ Áanetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyané ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíj-cyáne, muhdú o íjtsáméíñe, muhdú Críjtoke o cáhcújt-sóne, panévaré oke pájtyéronéhjé o áábúcuíhíjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjé o áábúcuíhíjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíía múnáa, Icóónío múnáa, Ríítará múnáa, óhdi ícúbáhráronéhjé o áábúcuíhíj-cyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píivyéébe oke ténéhjitu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné íh-náhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímíllémé téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ¹³ Áanetu ímityúme állíu múnáa íjcyame ávyétá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíñevuré állíhíjcyá muhdú ímityúne-hjéúvú íállítsámehíjcyádu.

¹⁴ Áanetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdúju-co tsíímedítyuré u wáájacúne Píivyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu néeneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaímíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píivyéébé uwááboju íwaa-jácúháámitu íhíjyú uubálle múnáa caatúnú dílbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íj-cyane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená állíuré íj-cyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meí-

cyahíjcyánetu meímíbaávyéne ímiáámé dííbyema mejj-cyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4 Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó ħtsútuube íjcyaaabe tsiiñe tsaá pámeere mřamúnaa dsíjívécóóróméhjima muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Áánéllii dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o nées dííbyedítýú íjcyáné uwááboju pajyuvaré u úwáábohíjcyá ihdícyajcóójř íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá néerónéhjř pañe óvéhéetuubéré cáhcújt-sótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó ditye ímíjpyeteki. ³ Muurá íjcyáiñe mřamúnaa ímiá uwááboju ħhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjř uwáábojtékeréjuco néhcoíñe.

⁴ Aame úúballénéhjiríyéjuco íjcyame ílluréjuco ħhvéjtsóíñe ímiá uwááboju. ⁵ Áánetu ihdy ímiáábéré díícyáne daabúcuhijcyá ímítyunéhjř uke pájtyeróne. Ááne duwáábohíjcyá ímiáájú pajtyéteju mřamúnaa icyáhújtsoki. Ehdu ímíñeúvú méénuhíjcyá díwákimyéjyjuco íjcyane.

⁶ Muurá íñe tsúúca téneri o ícúbáhrámeñhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsíjívéíñe. ⁷ Tsúúca íñe okée Píívyéébe níwáávéné wákimyéí o méénuúnetu ó níjkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o ħhvéjtsotúne. ⁸ Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiiñe ítsáácooca téene áhdó oke ávyéjútsoóhi. Árónaa tsá apáábyekéré oke dibye ávyéjútsoítýúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjútsoííbye.

Timotéoke Páávoru túkévejtsóne

⁹ Aane óvíjyjuco ħcúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Dééma péjucóó Tet-saróónicávú ħženéré ímíllehíjcyánéllíihye. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tííto

péjucóó Damáátsiá íiñújivu. ¹¹ Áánetúu Tííkcicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o nées kiá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke dibye táwákimyéityu ípřááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsiva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaa-jácúhaamíne o pícyoíñúne. Tsáma dábájřvedí ímichi tápañétúéhaamíjř íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro ímityúné oke dáriívéné éhne úwáñewáánetu panévare méénuhíjcyaaabe. Áábema ihdy óvíi Píívyéébe ímíbajchó teéne. ¹⁵ Áábeke téñbúwá díícyaco. Uke mújtátsódííbye. Muurá íñe meúwáábohíjcyáné ehđřválléhíjcyaaabe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééne Boone ímityúnéhjř ímíbájchojté úmíwávú o íhjuúváábeke tsá múha oke přáábotúne. Árómeke néhi tsá ħná pájtyéityú tééne hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdy Píívyéébe oke přáábóneri pajtyéteju o úwaaabóné tsú-jaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómedívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímýe oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévaturé téhmeé tsaímíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjři o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjútso múijyú nřjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoru pítyajcóne

¹⁹ Aane óóma duubállé Pírícama Akííramútsiky o dúúruváne. Téhdure Onetsííporóké pámeere ħřsřmema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríí-tovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke o pícyoíñú Miréetovu. ²¹ Áánéllii uke o nées ħcúí úníjyabái íjcyátúné ihde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke ditye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódiaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjř ménahbémú uke duurúváhi. ²² Áhdícyane óvíi Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhakye přaábóhi. Áyu tehđújuco.

Tíito

Duurúvaju

1 Oo Páávoroo Píivýéébé ñcúve múnáajpi o íjcyaa-be íñe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju uwáá-boobéré ó pehíjcyá dibyée tsúúca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé múijyú med-síjivéjúcoóítýúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píivýéébe állíuutúne. Aabée téénevu meke íajcuíñé née tsúúcajátújuco íñíujíkyée ípíivýéévévútúné íhdéjuco. ³ Áané uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvúju-co muurá íñe meke dibye wáájácútsóné téénevu. Aane uwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtyetétsoobée Píivýéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító éllevu táuwaáboríi Píivýéébeke u cáhcújtsónéllíi tájt-síiménédú uke o íjtsúcunúube éllevu. Aane ihdyu óvíi pámeeke ídaatsóllédú íjcyamútsí Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tíito píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke 'Créetaá' némeíñé caapáhovu ó pí-cyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píaáboki. Áhdurée uke o née diityémá túkevéjtsotéké u méménuki. ⁶ Aame diitye túkevéjtsojte íjcyáiyá panévatúré ímiááméré íñnetú néétsámeityúme. Tsáápíllekeré táábávaiyóme. Áamej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéétsótuki. ⁷ Muurá túkevéjtsoobe páneere Píivýéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllíi tééne wákimyéí méénume panévatúré ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñé llííñéityuróne. Tsá ditye cááyóbáityuróne. Tsá ditye llíyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjéí hal-lúvú dsíídsíváityuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píivýéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné íñevú táhjátsámeityúme. Aame tsaímíyé íaaháve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsaímíyé ímiá uwááboju tsúúca iwáá-jacúné úráavyéiyóme. Ááne uwáábóiyómé téénetu ímityúné íhgyúvahíjcyámeke ímí diityéké tene íbúúúveki. ¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé uwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeíiyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állíhíjcyáme. ¹¹ Áánéllíi múu diityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá uwáábohíjcyámé tééne hallúvú ídsíídsí-vakiye. Muurá pívávavá múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiáájító ditye úráávýeñetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe néehíi: "Créeta múnáa ávyétá állíjite iyámédú nééme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi."

¹³ Ímiáánéjúcohjáa dibye nééneé. Áánéllíi uke o née íh-

náhóónécoba tétsii múnáake u uwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴ Aame tsá íñcu-véjúcoóítýú átéréénéhjéí íjtsámeityuré újcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íñcúvéityú ímiáájító úraavyéjúcootómé diityéké tsíñejcúvúré túkévéjtsóneri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotómé tsá múijyú ímiááné íjtsámeíityuró ímityúnéré diityé íñbúwari íjcyánéllíihye. ¹⁶ Tehdu nééme muurá bañúháñé nehíjcyá Píivýéébeke iwáá-jacúne. Árónáa múhdurá ditye ícyahíjcyánetu méwaa-jácú íllure ditye állíhíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá múijyú ímiááné méénúityuróne.

Ímiá uwááboju

2 Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihgyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohíjcyá kéémemújuco íjcyáné nahbémuke ditye tsaííbuwáre íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcújtsoki, ímityunéhjéí íjcyaróné íáábúcuñe ditye pamévamáyé iwáájújcatsíki. ³ Áhdure kéémemújuco íjcyáné naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjéí ditye íhgyúvátuki. Áhdure tsá ditye llíyícyávéityuróne. Ímiááneturé bóhówaúcunúiyóme. ⁴ Aame uwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwáájújcatsíñe tsaímíyé íñtsíimeke téhmene. ⁵ Uwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé íhgya ditye ityéhmeke, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ípíaáboki, ájyumu túkévejtsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdu íjcyáiyómé Píivýéébé uwáábóju múnáa ímityúné íhgyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké íuwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhgyúváneerí díñcúvedí ditye tééneri íñúcojípéveñe tsííñe íhgyúvájúcoótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o née tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u uwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjujite táuhbáne imyéénuki. Tsá tene ímityú llííñeturé diityéké ditye áñújúcyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévatúré ímiááméré íjcyáiyá Mépájtyetétsoobe Píivýéébé uwááboju diityédítýú íbóhówaúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwáájúmeke waa-jácútsoobe muhdú mepájtyetéíñe. ¹² Áánéllíi tsúúca méwaa-jácú páneere íjé ímityuháñé meíhvéjtsóne

tsaímiyéjuco dííbyeke meúraávyéiyóné íínevú táhját-sámeityúme. ¹³ Áhdure tsúúca méwaajácú ípyée íñéhdudú íhtsútuube Mépiivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó ííne imíjyaú tsááiñe metéhmejícyáne. ¹⁴ Díibyée muurá dsíjívé mewájuryi mepée mewágóóónéiyónetu meke ipájtyetétsooki. Ehdúu meke imíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiááné meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

3 Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnaake ditye pámeere ííñíj í avyejújtéké iávyejúúlléne muhdú ditye néhdú íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjuco.

² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímeyéityúme míamúnáake ídaatsólléne ipíáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhjúváváityúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllii tsá Píívyéébeke melléébohíjcyatúne. Ídátsohrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváré nénehjí pánehjídú imíwu meíjtsúcunúné meúraávyehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhjí pañe meíjcyame tsíñéhjíri ménomíutáavahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjíma métsaríllécatsíhíjcyáhi.

⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtyetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájyune úújetsó meke ipájtyetétsooneri. ⁵ Tsáháa íñá ímiááné meméénúnéllii meke díbye pájtyetétsootúne. Mekée ídaatsóllénéllii pájtyetétsoobe Íapííchoj tééveri meke díbye ímíbachómé béhné íjtsaméimáyéjuco meíjcyaki. ⁶ Teenée Íapííchó mépañévú pícyoobe Mepájtyetétsoobe Jet-

socríjtoj tééveri ímiáámeréjuco meíjcyame múijyú medsíjívéjúcoóóityúne bóhí meítsohíjcyáne meújcuiki.

⁸ Aane éhniíñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné íjcyaneré imyéénúíñeri itsúúrámeíki. Ehdú íñe uke o nées pámeekéré píááboíñe.

⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke píáábóityúné muhdúhjáa méíhdé múnaaúvú íhdééné taúhbáju úráavyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri dííccúvedíñe. Íllure ténehjí meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhájchíí bóijcyurá míijyúúre. Aane ditye lléébótúhájchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke ditye imújtát-sótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáríívemeímeyé tsáhájucó ímíletú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkëvejtsóne

¹² Aane dílllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítýú tsáápikye o wáloobe úújetécooca ííccúí oke dúhjetécó Nicóóporyí o íjcyáábeke. Técoomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óvíi muhdú u píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíi éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú diityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe pámeekéré ámúhakye píaabóhi. Pámeere ménahbémú ílle íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehjújuco.

Piremóo

Duurúvaju

1 Oo Páávoru Críjtokeri o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhsti íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhsti meméenuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhsti mewájyuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjyáwú pihcyáávehíjcyané cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke píáábohíjcyaae Akíípoo, ménaalle Áápiaa, íjcyamútsí wáábyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíi ámúhakyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébéme píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcujtsóne

⁴ Muurá páijyuvaré Píívyéébéme o íhgyúvácooca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtokeri u cáhcujtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájyuhíjcyané uubállé o lléébónéllíihye. ⁶ Áánéllii díhyallúvú ó táumeihíjcyá píáábó íne Jetsocríjtokeri mecáhcujtsónej téeveríyé mééma píáábó íjcyane éhniíñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí téhdújuco ménahbéme u wájyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhgyuváne

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbané íiná u méénúíñevú Críjtoré oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹ Aabe íne ídátsó keeméjuco o íjcyaae dííbyeke o cáhcujtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaae úuma ó íhgyúvá Onéétsimó hallúvú táuwáabori dibye Píívyéébeke cáhcujtsónéllii tájtsíiménédú o íjtsú-cunúúbe hallúvu. Áánéllii uke o nées oke u wájyuhajchíí dííbyeke u píááboki. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu éjyú díhyójtší pañe íjcyaae tsá íínetú uke píáábohíjcyatú átéréepi íjcyánéllíihye. Ároobe ícyooca tsúuca ímíjpyetéhi. ¹² Áábeke íne tsiíne

diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñevú waat-súcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. ¹³ Ó imíllérá dibyéi óómaye íjcyane íne ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyané hajchótá oke dibye ípíáábo oke u píáábóiyódu. ¹⁴ Áronáa tsá o imíllétú u wáájácútúnáa dibye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánécutu u ímílléhajchíí téhdújuco óhdivu icyóéváne oke dibye píáábóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbbáavyéne úúmaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíne díhyójtší pañevú úújetéébeke éhniíñevu u wájyúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wájyúhi. Ááné éhniíñevu dííbyeke wájyú tsúuca Píívyéébeke cáhcujtsóne díñahbéduréjuco néesbeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñevú dííbyeke waatsúcucu muhdú oke u wáátsúcúiyódu ímiááné díñahbébé o íjcyáabeke u wájyuhajchííjyú. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáríívéhajchííjyú, dibyée tsíeméné úhdityu áhdótuube újchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñe o nées o Páávoru ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o néetu téhdure oke u áhdóiyóne ukée o píaabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtokeri mecáhcujtsónéjcutu táñahbe u íjcyaae oke u tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íne diéllevu ó caatúnú panévatúre ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíihye. Áánéllii ó waajácú uke o nehíjcyané éhniíñevu panévaré tsaímíyé u méénúíñe. ²² Aane uke o nées táihde tsátsii u ímíbbájchoki. Tsáijyú múne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáumeihíjcyánej péévé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoru pítyajcóne

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtokeri úráávyéné déjúcotu óóma cúvéhóójari íjcyáabe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakyé píaabóhi. Áyu téhdújuco.

Heeberéo

Píivyéébe Íllij téeveri m'ámúnáama ihjyuváne

1 Éjyuuúvuhjáa Píivyéébe ihjyúvahíjcyá méihd é múnáaúvuma páhduváré nénehji íhjú uubálle múnáadívú íbóhówajcárónej téeveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné m'ámúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj téeveri. Aanéhjáa dílbyej téeveri páneere múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóne dílbyé hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube dibye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivyéébeke bóhówajtsóobe meke úújetsó muhdú dibye íjcyane. Áábedítýú dílbyé ámítsaráhcó bóhówaú-cunúúbé íhtsútuube íjcyáabe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa ídsíjíveneri méimítýuháñé íimíbájchóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco dibye avyéju-uténe.

Níjkyéji múnáa ehniíñevu Píivyéébé Hajchi avyéjuúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehniíñevu íhtsútuube Cáániye Píivyéébe dílbyeke avyéjútsoóbe. ⁵ Tsáháhjáa muurá mújyú dibye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néetune:

Uu Hájchíwu u íjcyáabeke uke o avyéjujtsóhi. Áhdurée tsá dibye dílbyedítýú néetune:

Dílbyej caani o íjcyánéllii tájtsíiméné dílbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáabyéré íhtsútuube íj-cyáabeke ííñujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe:

Óvii pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavyéjútsoóbeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíñe Íllídityu neébe:

Uu íhtsútuube Píivyéébe u íjcyáábé avyéjé tsá mújyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyabe muhdú tene íj-cyadújuco m'ámúnáama u méénuíñe. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíllétúne. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyabe uke páme ehniíñevu o píááboó íñé imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíñe dílbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaabé u ípívyéjtsó páneere íévéhóowari íjcyánéhjima ííñují. ¹¹ Áronéhjí wágóóové wájamu nójcanújá wágóóovédu. Ehdu ténehji u wáágóóné boone béhnéréjuco u ípívyéjtsóíñé éhne múúne wájamu nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu dííjtsáméí tsá mújyú cápáyoóvéityúne. Áhdure tsá mújyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá mújyú dibye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néetune:

Íchihvúi táuniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píivyéébé píáábojte íj-cyame tsá íjpiíma íjcyatúne. Aame panévatúré píáábohíjcyá pájtyetéímyeke.

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

2 Áánéllii metsu téíbúwá meíjcyane ímíñeúvú meuráávye íñe mepájtyetéíñe uwááboju mel-léébohíjcyáné téénetu memújtátuki. ² Éjyuuúvuhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj téeveri Píivyéébe uwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúme ímityúné méenuhíjcyameke téené hallútú ícúbábrahíjcyaaabe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri meíhcúvétúhajchíí múhdutú mepájtyetéíyóneri? Muuráhjáa dílbyere Ávyéjuube Jetsocríjtoj úúballé tsúuca teene mééma imyéénune. Áané uwáábojúu lléébotújkénúme méhdivu pajtyétsóhi.

⁴ Áánevuú Píivyéébe meke ímíñeúvú waajácútsó páhduváré nénehji méénuráítyuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dílbyeke cáhcújtsómé pañévú íapííchó ipícyóónej téeveri páhduváré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúncunúdu.

Jetsocríjtoj m'ámúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá dibye nééte béhné ííñújiri meíhjúvuhíjcyaji ípívyéjtsóji níjkyéji múnáa hójtsí pañévú ípícyooíñe. ⁶ Muurá dílbyé waajácúháámítu nééneé:

¿Aca muhdú íívámedi m'ámúnáadi ú íjyácunúhijcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííváabedi M'ámúnáajpídyú ípívyéévéébedi ú íjyácunúhijcyáhi? ⁷ Muuráhjáa dílbyeke ú pícyóó wahájchotáwu dibye níjkyéji múnáa íhtsútú llííñévuréjuco íjcyaki. Áróóbekée bóónétu u avyéjútsoóne ú pícyóó páné avyéjuubéré dibye íjcyaki.

⁸ Ehdu Píivyéébé waajácúháámítu nééne páneere Críjtoj hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panévaré dílbyé hójtsíri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu mújyú páneere dílbyé hójtsíriyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píivyéébe dílbyeke wahájchotáwu pícyóó níjkyéji múnáa llííñévuréjuco m'ámúnáa wájuryi dibye ídsíjívéki. Ároobe ícyooca ílluréjuco avyéjuuténe.

¹⁰ Dílbyej téeveri páneere Píivyéébe ípívyéjtsó téeneri íavyéjúttsámeíki. Áánélliihyé mewájuryi dílbyeke íhvéjtsóobe Mepájtyetétsoobe íjcyabe ícúbábrahmeíñej téeveri méimíbáavyeki. ¹¹ Aame dílbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapííkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píivyéébé Hajchi

tsáhajuco meke núcojpiiletú tsúuca íñahbémú mejcyámeke. ¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsoo táñahbémudívu. Aame tsaméhjǎ uke muha medúúruvané mémátsívahíjcyaaíhi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyaaíhi.

Téhdure tsiiñe nééneé:

Tsúuca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe mǎamúnaa mejcyadúree idyé Jetsocríjto ijcyá íjpiíma, ituyjácýoma. Ehdúu mǎamúnáájpídívú ípívyéévéne dsǎjǎveebe mǎpée mewágóóóvéiyónecúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki.

¹⁵ Ehdúu dííbyé hójtsǎ pañétú meke pájtyetsoobe mewágóóóvéiyónetu. ¹⁶ Tsáháa Críjto tsáátu níjyǎjí múnáake ipǎáboki. Tsaabée Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe mejcyámeke ipǎáboki. ¹⁷ Áanéllii iyee mǎamúnáájpídívú ípívyééveebe ímiá lluuwáábé ijcyaaabe íñe muhdú meicyahíjcyáné iwáájácu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke piáábó ityáúmeiki. Aabée mewájyuri pájameíbyedi ícúbahrámé méimítyuháñé íábǎjǎvémeiki. ¹⁸ Téhdurée dííbye Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú ténehjǎ meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ipǎaabóne.

Moitséé ehniíñevu Jetsóó áveyjúúne

3 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Áanéllii Píívyéébeéjté mejcyame metsu ímíñeúvú meuráávyé uwááboobe Jetsocríjtoke, dííbye meuráávyehíjcyánécjú lluuwáábé páñétúejpi íjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píívyéébe dííbyeke níwáávéne wákimyéí tsaímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye ihñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdy Moitsééúvú ehniíñevu avyjúúllémeíbyé páneeré díbye ípívyéjtsónéllii éhne múne jaa méenuube tééjǎ ehniíñevu áveyjúúllémeídyu. ⁴ Muurá mǎamúnaa jaa meenuhi. Áronáacáa ihdy páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii ehniíñevu dííbye avyjúúhií. ⁵ Ehdu muurá Críjto Moitsééúvú ehniíñevu ávyjúútsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dííbyé ícúve múnáajpiye. Áanetu ihdy Ílli Críjto dííbyeéjté avyjúúbe. Áabedítúu muurá dííbye Moitsééúvú meke úúballéhi. Aane ímiááné dííbyeéjté mejcyame dííbyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvúré ímí dííbye meuráávyéhajchíí tsaímíyé méjcyaaíhi.

Píívyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu dííbyé Apííchó túkévéjtsóneri dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néehíi:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhake o néene mellébo.

⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnée ámúhá íhdé múnáaúvú íñéubá píivyétúné íiñújiri íjcyácooca oke dǎrǎívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dǎrǎívehíjcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénuráítyúronéhjǎ o méénuhíjcyáné ájtyumíjyúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáy-

obáavatétsoobe diityédítúyú o néehíi: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíletú diityéké o túkévéjtsóné il-léébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáavaténe ímiááneturé o néé diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nehíjcyátsihvu dítye úújetétyúne.

Ehdúhjáa Píívyéébe waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néé dííbyé Apííchóré túkévéjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téíwbúwá méjcyaco, ámuúha táñahbémuj. Ámúhá íjtsaméí métútávaávedí díibyéjucó ímiá Píívyéébe íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápǎtsójcatsí teenéjucó ícyooca mejcyarááhori mejcyáné hajchótá ímityúné ámúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújucó nihñéétsihvúré tsaímíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dííbye meuráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjtoma méjcyaa íavyéjuri. ¹⁵ Áanéllii máábǎjǎvedí Píívyéébe íwaa-jácúháámitu íllu nééneé:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhake o néene mellébo. Tsá múu oke táhjálletú ámúhá íhdé múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímityú dǎrǎívehíjcyáhi?

Muuráhjáa Ejíto múnáa hójtsǎ pañétú Moitsééúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné dǎrǎívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píívyéébe ícyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchótá? Diityéree muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñéubará píivyétúné íiñújivu dsǎjǎvehíjcyáhi.

¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ípícyooíñé íñéerótsihvu dítye úújetétyúne? Diityédítúyúree ehdu neebe díbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu.

¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá dítye úújetétú díbye diityéké nehíjcyátsihvu ípyée ícyáhcújtsótúnéllíihye.

4 Áhdure muurá ícyooca méema íjcyájúcooróné Píívyéébe meke nehíjcyáné tsaímíyé dííbyema maávyéjucótyóne. Áanéllii téíwbúwá méjcyaco téeneri mebánúmeítyu dítyéhjáa bánúmeídyu. ² Muuráhjáa dítyéké íwáábohíjcyádúré ícyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dítye íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íñetú meke tene piáábóityúne. ³ Áanetu ihdy ímiááné cáhcújtsómé tsaímíyé íjcyaa Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítúyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáavaténe o néé múijyú dítye úújetétyúné diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítúyú neebe ííñujǎ ípívyéjtsóijyújucó pámeere mǎamúnaa íñé ímíjyaú dííbyema íjcyaiñé íñéijyu. ⁴ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneeré Píívyéébe íwákimyéí ínjkévátsihdy 7 coojvá úújetéjcoójǎ íllurájucó wáyéeevéne.

⁵ Áhdure néene cáhcújtsótúmedítúyú:

Tsá múijyú dítye úújetétyú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa íjcyámé tsaate pajtyeté uwááboju ícyáhcújtsóné ímí Píívyéébema íjcyame. Áanetuú tujkénú téené uwááboju ílléébójúcooróné cáhcújtsótúme íllure bánúmeíhi. ⁷ Áanélliihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabííúvuj téeveri íwaa-jácúháámitu néehíi:

Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhakye o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjáletúne. Ehdúu Píivýéébe néé íwaajácúháámítu. ⁸ Aanée muurá méíhdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé íñééne Jotsoéeúvuj tééveri imyéenuca tsáhájucó Dabííúvuj tééveri mééma dibye íhjuváiýuróne. ⁹ Áánéllii muurá íjcyánéi méúmíwari tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaiñe. Tsáhái mééma tene pánéévetú mekéé íajcuíñé dibye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé meíjcyá-cooca íllurájucó mewáyééveíñé dibyee panévaré ípívyéjtsóné nájcautu wáyéeevédu. ¹¹ Áánéllii metsu tsaímíyé Píivýéébeke meúráávye ímí dííbyema meíjcyá méíhdé múnáaúvuhjáa báñúmeídyú mebáñúmeítyuki. ¹² Muurá dííbyé íhju íhtsutúné íjcyánéllii páneere míamúnáa íñbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múne nítsúwari tsieméne mewáhdahíroné pañe muhdíívané íjcyane maájtyumdí. ¹³ Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllii tsá íiná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari meíjcyácooca páneere mééma ímíbájhóíilbye muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsóó páñétúejpi llúúváabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocríjto páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuube. Aabe dííbyema íjcyaaabe máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Áánéllii metsu ímíñeúvú dííbyeke meúráávyeiki. ¹⁵ Muurá meke ídaatsólléne piáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjñri íjcyácooca ténéhñri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú meíjcyáhrámeíñe. Áronáacáa ihdyu tsá dibye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Ahdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú mecátsípáávéne Píivýéébeke piáábó metáúmeí méhdi ídáátsóvéne meke dibye ípíááboki.

⁵ Muurá mee míamúnáadítu páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píivýéébema tsaaté hallúvú íhjuváne dííbyeke íñcúvéné iyámeke icyóvájtsó díityé ímityú íábájñvémeíki. ² Áronáa llúúváabe íjcyároobe míamúnájpi íjcyánéllii waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllii tsaate ímíñeúvú wáájacutúme mújtámeke piivýéetebe chooco íúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píivýéébeke íñcúvéné iyáábeke cóvájtsó ímityú íábájñvémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube díityé ímityú íábájñvémeíki. ⁴ Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúúváábedívú. Píivýéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróouvkéjháa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtoke Píivýéébere picyóó páñétúejpi llúúváabe dibye íjcyaki. Tsáháa iye dibye méménúmeítyúne. Áábedítu muurá neebe íwaajácúháámítu:

Uu Hájchíwu u íjcyáabeke uke ó ávyéjutsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó picyóó nájkéváityúné íhtsútuube llúúváabe u íjcyane Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píivýéébe néé íwaajácúháámítu Críjtodítu.

⁷ Aabée Críjto íjñri íjcyácooca Cááni Píivýéébema ávyéta íhnáho kímóóveebéré íhjuvahíjcyá dibyee

dsíjñvéíñetu dibye muhdú íñéhajchíí dííbyeke ipájtyetetsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú dibye ímillédú dííbyema tene ipájtyeki. Áánélliihyéhjáa Píivýéébe dííbyeke piáabóhi. ⁸ Aabée muurá dííbyé Hajchi íjcyaaabe páñetu ícúbáhrámeíñéllii waajácú muhdú mecáhcujsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllii mepájtyetéíñe méénuube dííbyeke cáhcujsómé muhdú íjcyáityúmeréjucó dííbyema íjcyaki. ¹⁰ Áánélliihyéhjáa Píivýéébe dííbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyane Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujsóné meíhvéjtsómé úmíwa apíchó nééneé

¹¹ Íjcyaroné téénetu mítyane ámúhakye o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucó ámúhakye o úwáábóityú tééneri ámuha meíñcúvehíjcyátúnélliihye.

¹² Tsáhájucó béjte ámuha meíjcyájucóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjucó meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íñvane ámúhakye túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíímenédú nééme tsáhái ímíñeúvú wáájacutú muhdú ímíájñjto meúráávyeíyóne. ¹⁴ Áanetu ihdyu kéémejte tsanééréjucó majcho méénudu nééme tsúúca waajácú ímityúnetu keená ímiáané íjcyane.

⁶ Áánéllii metsu ímíñeúvú Píivýéébe úwááboju meúráávye éhniíñevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááñeríyé meíhjuváiýuró Píivýéébema meímíabáávye méíjtsaméi mecápáyóóvéneri, dííbyeke mecáhcujsómé ímityunéhj meméénúné déjúcotu mewágóóóvéiyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtsó múnáa hallúvú méhójtsine mepícyóóne dííbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjñvéme mebóhííñeri, dibye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbájhóííñeri. Éhdúneri tsá apááñeríyé tsúúca Críjtodítu íjcyané úwááboju mewáájacúneri meíhjuváiýuróne. ³ Aane óvíi meke piááboobe éhniíñevu tsíñehj mewáájacuki.

⁴ Muurá dííbyé úwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávýmé pañe íjcyájucóóne dííbyé Apíicho. ⁵ Aame tsúúca waajácú dííbyé íhnáhoori behjírjúco ííñují cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Áronáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénuhajchíí tsáhájucó ditye múijyú tsiíñe ímíabáávyeítyúne. Ehdu dárñvémeímyé Píivýéébe Hájchikye múu tsiíñe dsíjñvetsódú meenu míamúnáake dííbyedívú íúúhívatétsóneri. ⁷ Áanetu ihdyu ímiáané dííbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri ímíwu ííñene dibye íjtsúcunúdu. ⁸ Áanetu éhne ímí ííñují néérótsihdyu tsanééré bíva ííñedu ímityú Píivýéébeke meúráávvehajchíí cúújúwá pañévu meke waagóóíilbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

⁹ Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbé-muj. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújucó ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. ¹⁰ Muurá Píivýéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájñvéítyú tehjújucó ámuha mewákímyeíhij-

cyáne. Áhdure tsá dibye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewáájúne mepíáábóné raahóvú tsíñehjí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. ¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óochévetúmé meítsohíjcyáne ííné imíjyaú meíjcyaiñé méumíwari íjcyane ámuha tééneri mebañúmeityuki. ¹² Méóóchévedí téénetu. Íh-náhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtso éjjuúvúhjáa tsaate ímí icyáhcuíjtso díbyée diityéké néhíjcyádú tsaímíyé dílbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke páñetu iye néé ímiááné dílbyeke ípíááboíñe. Tsáhájáa tsaatáj tééveri dílbyeke ípíááboíñé dibye néétune. ¹⁴ Íllúhjáa neebe dílbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó píááboóhi. Áanéllii dájtsiiménémúhaabe mítyane Ílíyááteéhi.” ¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néene icyáhcuíjtso óochévetuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dílbyema dibye méénune. ¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécocoo íehníñeívu íhtsútuube mémé dó-majcó tsijtye icyáhcuíjtso. Ehdú dílbye mémé dó-majcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhájchííjyu’ íñéénema. ¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé páñetu iye Píívyéébe néé ditye icyáhcuíjtso. Aanéhjáa imíleebe diityéké iwáájacutsoné ávyeta íñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuube. ¹⁸ Ahdícyane muurá tsúuca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá dibye meke állítyúne. Áanéllii dílbyedívú metájpimye tsaímíyé méijcyá ípyée íñéhdú meke dibye ípájtyetétso. ¹⁹ Aane mewáajacúmé tsaímíyé dílbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhájvami íoovéjúcótumi íjcyadu. Áanéllii tsúuca ícyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváné muhdú páñétúejpi Íllúúváabe duurúvájá pañévu páñétúétsihvu dílbyema íhjuváhíjcyádu. ²⁰ Ehdú meeréjuco Píívyéébema meíhjuvaíñé mééma Jetsóó ímíbjachóhi. Aabe páñétúejpi Íllúúváabe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáítyuube.

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó páñétúejpi Íllúúváabe íjcyane

7 Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsááre cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé Íllúúváabe páñétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvú íhtsútúroméhjike ávyéjujtéké ityáhjétsihdyu méénujácátsityu óomííbyedívú. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke píáábó táumeííbye. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjáamé tsíeméné ítsívánetu. Áábe mémé Mekitsedéé ‘ímiá avyéjuube’ nééíyóne. Áánetu dibyée íjcyacóomi mémé Tsááre ‘íbwajíí meíjcyane’ nééíyóne. Áanéllii téhdure dílbye mémé ‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuube’ nééíyóne. ³ Diibyéhjáa Mekitsedéé pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájacutú dibyée cááníma, tsíjuma, íhdé múnáama, íjcyáhájchííjyu. Tsá mewáájacutú muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájacutú dibyée dsíjvéhájchííjyu. Ahdú muurá Píívyéébe

Hajchi páñétúejpi Íllúúváabe múijyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiááné Mekitsedéé íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyaroobe dílbyeke ajcú tsáneevu méénujácátsiyíi íhtsutúmé íjcyarómeke ityáhjáamé tsíeménetu.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revíúvúj tsiiménémúháábedítú Íllúúvájte íjcyameke imúnaa ítsíeménetu íacuhíjcyaki. Ehdú neebe Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyame ípíáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedéé Revíúvúj tsiiménémúhaabe íjcyátúróobeke Aavaráaúvú ajcú ítsíeménetu tsáneevu. Áijyúu dílbye Aavaráaúvú hallúvú táumeííbyé píáábó Píívyéébe panévatúré dílbyeke ípíááboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedéé hallúvú píáábó táumeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedéé táumeí dílbyé hallúvu. Áanéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehníñeívu dibye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáapí hallúvú ímí dibye íjcyáíñé píáábó táumeííbyé ehníñeívu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá Íllúúvájteke métsíeménetu maácuíjcyarómé dsíjveéhi. Áánetúu Mekitsedéé íhtsútuube Íllúúváabe íjcyáábedítú Píívyéébe waa-jácuháámí néé dibye ícyoocápi íjcyane. ⁹ Áanéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa Revííj tsiiménémúháábedítú Íllúúvájte íjcyáímyemájucó ítsíeménetu Mekitsedééke ájcune dityée ájcúiyódú ívane dityéi íjcyátúrónááca. ¹⁰ Téijyúikyéhjáa tsáhái dílbyéj tsiiménémúhaabe Revíí tsiimávámeítyúne.

¹¹ Aanée Revííj tsiiménémúhaabe Aróodítú Íllúúvájte íjcyame Píívyéébe táuhbaju meúraávyeneríyé mepájtyetéíne ímíbjachoca muurá tsáhájucó Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube Íllúúváábedívú pícyoóítyuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróoúvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdýuréjucóhjáa néébeke dibye pícyoóne. ¹² Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpíyé íjcyaróobeke Píívyéébe Íllúúváábedívú pícyoónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdýuréjuco. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjíba múnáadítú Íllúúvájte íjcyaiñe.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube Íllúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ípícyoónéllii tsíhdýuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa dibye Íllúúváábedívú mémévatú Revíí dohjíba múnáadítú tsaate Íllúúvájte íjcyaiñé némeíhíjcyádú dílbyedítú tene némeíñéllíihye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyú muhdú íjcyáítyuubéréjuco íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píívyéébe dílbyedítú íwaajácúháámítu nééhií:

Uu íhtsútuube Íllúúváabe ú íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube. Ehdú Píívyéébe néé dílbyedítú. ¹⁸ Muuráhjáa íhdééné táuhbaju Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri méénune meúraávyerómé mepájtyetéítyurónéllii tsíhdýuréjuco mééma dibye teene cápáyoácóne. Áanéllíihýe Críjtoj tééveri meke ehníñeívu píááboobe ímí dílbyema meíjcyaki.

²⁰ Muuráhjáa tsíjtyehji llúúvájte pevénéré memévahíj-cyáhi. Áanetu Críjtoke páñetu Píívyéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluuváábé dibye íjcyaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe ímiááneturé néehíí: “Uke ó picyóó Mek-itsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú dibye néétune.

²² Aabée Jetsóó mééma béhné pityájcoju meenú íhdééné taúhbajúu meuráávyehíjcyáné ehniíñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. ²³ Muuráhjáa éíjyuúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi dsíjívécococa tsíjpi cápáyóóvehíjcyáhi. ²⁴ Áanetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

²⁵ Aabe piivyté meke ipájtyetétsóné ímiáábé íj-cyánéllíhýe. Tsá dibye ímítyuube íjcyatúne. Áánéllí-ihýé tsá dibye múijyú ímítyúné méenutúne. Aabée Cááni éllvye níjkyejví ípyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dííbyedi tsúúráméímýe hallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhíjcyá muhdú íjcyá-tyúmeréjuco tsaímíyé dííbyema íjcyaki. ²⁷ Tsáháa míamúnaa llúúvájte méenuhíjcyádú dibye méenutúne. Diityéhjáa muurá Píívyéébé úmíwávú tujkénú cóvátso-híjcyá iyáábeke ímítyú íábájíívéméíki. Áané boonétúhjáa botsii tsíjtyé hallúvú méenuhíjcyámé di-ityé ímítyú téhdure íábájíívéméíki. Ahdúu tsá Jetsóó méenutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iyee pájámeííbyé dityéé iyámeke cóvátsohíjcyádú ívane pámé hallúvuréjuco. ²⁸ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímítyúmé íj-cyárómedítýú méménuhíjcyáné páñétúejte llúúvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe ínéhdújuco Íllí ííne ímítyú méenútúbeke pícyoone páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyá múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

⁸ Aane íñe meíhjúvahíjcyánetu éhniíñevu ímí méíjtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábé íj-cyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píívyéébé úníuri níjkyéjiri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú páñétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeíhíj-cyáhi. Tsá míamúnaa méenújari dibye íjcyatúne. Píívyéébere méenújari dííbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítýú páñétúejte llúúvájte íj-cyame Píívyéébé úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíj-tyé ímítyuháñé íábájíívéméíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúúváábe íjcyánéllí meenú míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityéé méenuhíjcyádú méenutúne. Muuráhjáa ihdyu iyee pájámeííbyé pámé ímítyuháñéré ímímbájchoki. ⁴ Muuráhjáa ííñújéjpiyé íjcyaca tsá dibye llúúváábe íjcyáítyuró tsúúcajáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánéllíhýe.

⁵ Muuráhjáa diitye lluuvájte Píívyéébeke íícúvehíjcyá páñétúejja duurúvaja níjkyéjiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke néehíí: “Ímíñevú tsáma méenuco éhnée ‘Tsinai’ némeíh-

baúvú páñétúéja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumí-du.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. ⁶ Áronáa éhniíñevu ícyooca páñétúétsihýi Jetsóó llúúváábe íj-cyaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhíjcyáhi. Dííbyej téeveríhýjáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méenúné pityájcoju néhdu meíj-cyáneríyé mepájtyetécá tsáhájucó béhné pityájcoju dibye méenútyuróne. ⁸ Tujkénúné pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúréjuco dibye méenune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúréjuco o méenúíñé tahñéjtema íjraéémuu, jodáámuu, íjcyámema. ⁹ Tsáhájucó o méenúityú diityé íhdé múnáúvukée Ejíhtó ííñújitu o íjchívyétsóococa diityémá o méenudu néené pityájco-ju. Dityéé téené pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenúhi. Ehdu o néé Píívyéébe o íj-cyaábe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco néené pityájcoju o méenúíñé íjraéémuma ditye ímíñevúvú téené uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Áijyu ímiáané tahñéjté íjcyámé Piivýéébé ó íjcyáhi. ¹¹ Téijyu tsáhájucó múha óhdivu wáájácútsójcatsítýú pámeere íht-sútúroméhjimáyé ícyátútsíiméné oke wáájácúíñél-ííhýe. ¹² Áamedí o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé ímítyú o ábájíívéíñe. Aane tsáhájucó múijyú o ítsáávéityúne. ¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúréjuco bóhówa-jtsóné íhdééné pityájcoju pañe meíjcyarómé mepáj-tyetétyúrónéllíhýe. Aane tsúúca mééma cápáyóovéhi.

Níjkyéjiri páñétúejja duurúvaja

⁹ Teenée tujkénúné pityájcoju túkévétsohíjcyá ííñújiri íjcyáné duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéénúcococa meenúmé míhyóócu míjcohóócú ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsii méméhjáa ‘ímiátsii’. Átsihýíhýjáa ímíwu néené peetéíhcyú úníuri méétsáwá hallúrí páaa dííbyé íícúve. ³ Áané bóunaálleríhýjáa íj-cyaho wájyamuwávú wátájcaméítsii mémé ‘Páñétúétsii ímiátsii’. Átsihvúhýjáa apáabyéré páñétúejpi llúúváábe Píívyéébema íhjúvahíjcyáhi. ⁴ Átsihýíhýjáa óórótu méenúmeíñé wájíí téijíí hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúrúvane ímyéwu cúvaane cóvátsohíjcyájí. Áané úníuríhýjáa cajóónaba ímíwu téenere óórótu hallúú, pañee, méenúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróóvú cuujíi béhjívái, ‘manáa’ némeíñe páaa óóróíhlló pañe íjcyane, éhdune. ⁵ Áhbá hallúríhýjáa níjkyéjiri múnáajtétsi níjcyota ‘tétsihýi Píívyéébe íjcyane’ nééiyóne. Áámútsi nuwáácúhýjáa wállúríjiiúcunúné lliíñévú páñétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácýó pícyohíjcyá míamúnáa ímí-tyú íábájíívéméíki. Aane óvíi éhdunéré téeneri méi-hjúvahi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paijyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú íúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áanetúhýjáa páñétúétsihvu tsané pij-cyábá lliíñe tsáijyuré páñétúejpi llúúváábere úcaávehíj-cyá iyáábé tujpácýoma ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane íábájíívéméíki. ⁸ Ehdúu méenuhíjcyámé paméváreí

Píivýéebema meihjúvaíñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píivýéébé Apííchó túkevýtsoori.
⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píivýéébeke íícúve-híjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévaré ma-jchóháñé, dooháñé, adóháñé, téíibúwáre méénuhíj-cyámé Píivýéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécooca nityámeihíjcyámé íímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píivýéébe tééne taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoácótúné ha-jchótá ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówáaveebe icyooca páñétúejpi llúúváabe ijcyá tsaímíyé meijcyaiñé mééma méénuúbe. Aabe icyooca míamúnaa méénútuja tsaímíyé Píivýéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú píáábó táumeihíjcyáhi. ¹² Tééj páñévúu úcáaveebe páñétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke ídsíjívétsoomé tujpácýoma úcáávetú tééneri Píivýéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu páñetu ítyujpá-cyóré waagóoobe tsáijyuré páme hallúvuréjuco tééneri mepájtetéki. ¹³ Muuráhjáa éjjuúvú ímí-tyúúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácy-ori wáchíyáhcuhijcyámé ditye íimíjpyetéki. Téhduréhjáa ócájímééwáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú iúúrúnúneri wáchíyáhcuhijcyámé ditye íjpi íímíbaávyeki. Áronáacáhjáa tsá diityé ímityú ímíbaávyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánétúu ihdyu Críjto ítyujpácýori meke ímíjpyetétsó méímityutu. Píivýéébé Apííchóo múijyú muhdú íjcyái-tyúné dííbyeke píáábóneri pájámeíbyé mewájyuri íñe ímityú méénúúroóbe. Áánéllii dííbyé tujpácýó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímityúnéhjitu tsaímíyéjuco Píivýéébeke meíícúvéébema meijcyame mewágóóóvé-tuki.

¹⁵ Diibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájco-júréjuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píivýéébe méénúné pityájcojú pañe íjcyámé ímí-tyuháñé téhdure tsúúca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllii icyooca pámeere Píivýéébe tsúúca meke újcu-ume tsaímíyéjuco dííbyema meijcyaiñé díbye néhdú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsiéméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháami. Aane medsíjívécooca botsíi ujcúme téene. ¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoítyuró tééne waajácuháamí mecaátúnúrónáaaca. ¹⁸ Áhdúhjáa íívane Jetsocríjtói dsíjívétúné hajchótá Píivýéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dííbyeke íícúvehíjcyáné iyámeke il-lííhyánúme tujpácýori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú Píivýéébé taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú íhjíñé tujpáhdsiúvú néene úméhéí nájcautu ipícyoone ócájíwúumuke, cáávaráwúumuke, ídsíjívét-soomé tujpácýó nújpacýotu icyátáhbóné pañévú iééníyóneri wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyáné waajácuháami. Téhduréhjáa míamúnaake wáchíyáhcuube. ²⁰ Áánemáhjáa neebe diityéke: “Ámúhake íñe tujpácýori ó wáchíyahcú muhdú meij-

cyaiñé pityájcoju Píivýéébe mééma méénúné uubáalle.”
²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere tééj páñe íjcyánéhjimájuco. ²² Muuráhjáa teene Píivýéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tujpácýoriyé ímíbaájchómeihíjcyaiñe. Áánéllii tsá míamúnáa ímí-tyuháñé pevénéré ímíbaávyéityuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

²³ Éhdúhjáa iyámeke ídsíjívétsoomé tujpácýori duurú- vaja ímíbaájchóhíjcyámé tééj páñévú iúcáávehíjcyu Jet-socríjtó mééma ítyujpácýori méímityú ímíbaájchómé dííbyema páñétúétsihvu meúújetéíñe náave. ²⁴ Tsáháa díbye úcáávetú míamúnaa méénúné duurúvájá pañévú méímityú ímíbaájchoki. Muuráhjáa ihdyu páñétúeja níjkyéjiri íjcyájá pañévúré úcááveebe máhal-lúvú Píivýéebema íihjúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá díbye míamúnájpi llúúváabe méénuhíjcyádú ténevá pij-cyábádú iyámé tujpácýoma páñétúétsihvu úcáávehíj-cyatú míamúnáa hallúvú Píivýéebema íihjúvaki. ²⁶ Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú imyéénuca ííñují ípívyéévétshdyu múhdúijyúvájúcooíyó díbye méímityú hallúvú dsíjívéne. Áronáacáa iéévé úújetétsihvu íbóhówáavéne tsáneere pájámeíbyé páme hal-lúvuréjuco. ²⁷ Téhdure mee míamúnaa tsáneere med-síjívémema Píivýéébe muhdú meicyahíjcyáné ímíbaáj-choóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí páme ímityuháñéré ímíbaájchoki. Aabe tsííñe itsáácooca tsáhájuco téénevu tsááityúne. Tsáíbye tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke itsájtyeki.

10 Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivýéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méénúíñe náávéré. Áánélliihyéé ténevá pijcyábádú iyámeke il-lííhyánúmedi Píivýéébeke ditye íícúvehíjcyarónáa tsá ditye ímíbaávyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúúca ímíbaávyeca tsáhájuco tsiíñe ditye tehdu méénuhíjcyáityuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájuco íñá íjcyáityuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke ídsíjívétsohíj-cyánéllii waajácuhijcyámé ímityúme íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácýó méímityú ímíbaájchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto ííñujívú itsáácooca néé Píivýéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú iyámeke illííhyánúmedi uke íícúveróné diityéké tsá ímíbaávyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáajpidívú ú ípívyéévétso o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímíbaájchoki. ⁶ Muurá ímityuháñé ímíbaávyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá di-ityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o nééhíí: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháamitu tene cáátuvádú u ímíllédú ó íjcyáhi.” Éhdúhjáa Críjto néé Píivýéébeke ííñujívú itsáácooca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivýéébé taúhbaju néhdújucooro iyámedi dííbyeke íícúveróné diityéké ímíbaávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsííñejiri ditye íícúveróné diityéké ímíbaávyétsotúne. ⁹ Ááné boonétúhjáa tsiíñe neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímíllédú ó íjcyáhi.” Éhdúhjáa Jetsocríjtó

iñéene íhdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píívyéébe ímillédújuco mewájuryi tsáneere pájameíñé pámé hallúvuréjuco. Ehdúu dibye dsíjívénéj tééveri Píívyéébe méimítyuháñé tsúúca ímíbajchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áanetúu éjyuúvú íhdéené taúhbaju néhdújuco llúuvájte pájyuvaré Píívyéébeke iyámedi ícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújyú míamúnáá ímítyuháñé ímíbajchóityuróne. ¹² Áanélliihyéhjáa Jetsocríjtó mewájuryi tsáneere idsíjívéné boone Cáani Píívyéébe úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píívyéébe dílbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívéebe pámeere dílbyeke mecáhcujsómé téenej tééveri Píívyéébe ma ímíabáavyeki.

¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píívyéébe Íapííchoj tééveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíi:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pityájcoju diityémá o méénuíñé ditye ímíñeúvú téené uwááboju iwáájácúne ímiáané íimílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe:

Diityé ímítyuháñé o ábájívéné tsáhájucó mújyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówájtsó Íapííchoj tééveri. ¹⁸ Áanéllii tsáhájucó dílbyeke méimítyú hallúvú tsíeménéhjiri meíicúvéityú tsúúcajáa mééma dibye teene ímíbajchóné ábájívéjúcoónélliihye.

Tsaímíyé Píívyéébe ma meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúúca mépiivyété pamévare Píívyéébe ma meíhjuváné íñerí núnévetúme Jetsocríjtó dsíjívénéj tééveri. ²⁰ Teenée nééiyóné dibye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii páñétúétsíi watájcó wájyamuwa dóchéreevé wájhtahnécú. Ehdúu mééma ímíbajchoobe

íicúbáhrámeíñeri téenej tééveri Píívyéébe ma ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóó páñétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe.

²² Áanéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dílbyeke mecáhcujtso tsaímíyé Píívyéébe ma meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimítyuháñé mééma ímíbajchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímíbajchoobe Píívyéébe Apííchoj tééveri. ²³ Áhdícyane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébe ma meíjcyáiñé mééma dibye méénuíñé. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñéhíjcyádu. ²⁴ Áanéllii metsu keená ímiáané íjcyaneréjuco meméenuhíjcyaki. Métsu ímiáané mewájyújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátuméréjuco meíjcyáityuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe pájyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaa-jácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáíñe.

²⁶ Muurá tsúúca ímiájíjtó méúraavyéjúcoorómé méimílléduré ímítyúné meméenuhíjcyámé tsá múhdutú meímíabáavyéityuróne. ²⁷ Tehdu néemeke Píívyéébe waagóó dílbyeke ícyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhráiñé cuujúwá ávyétá íhnáhó péétécunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjyuúvú Moitséúvuj

tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú mítyétsiúba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíi tsúúca dsíjívétsohíjcyámé ídáát-sóvetúme. ²⁹ Aanéjñeva awáá muurá éhniíñevu ícúbáhrámeímye Íllii mewájuryi ítyujpácýó wáagoóné ícyáhcujsótúne dílbyé Apííchó meke píáábóneri úúhvatéhíjcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehíi: “Ooréi ó ícúbáhraá amúhá hallútú ímítyúné amúhake meénuúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímítyúné méénumema teene ó ímíbajchoóhi.” ³¹ Muurá apíchó teene Píívyéébe mééma ímíbajchoíñe.

³² Áanéllii máábájívedí muhdúhjáa Críjtóke ámuha mecáhcujsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjé maábúcuhijcyáne. ³³ Muuráhjáa amúhadi tsaatédí tsíjtye nehniúwú íúúhívaténe míamúnááj pñénuvú ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdurée tsíjtye ditye meénuúneri ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityé cúvéhoojánúmedi ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. Amúhá tsíeménée ditye dójtúcúronáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiátsíi íñe ímíjyaú mújyú níjkéváityúné ámuha meíjcyáiñé mewáájácúnema.

³⁵ Áanéllii Críjtóke ámuha mecáhcujsónetu méíhvetédíñe. Muurá dílbyeke ámuha mecáhcujsóné ímí amúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áanéllii mú ícúbáhrámeíyonéhjé panévare íáábúcuéne Píívyéébe ímillédú íjcyá meke dibye néhíjcyádú tsaimiyéjuco dílbyema ámuha meíjcyaki. ³⁷ Muurá dílbyé waa-jácúháámitu Críjtodityú nééne:

Lléváhréjuco dibye tsiíñe tsáíñe. ³⁸ Áhdícyane dílbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdujuco o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áanetu dílbyeke cáhcújtsójúcoorómé tsiíñe ímítyúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu. ³⁹ Áanéllii tsá tsiíñe ímítyúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiáané cáhcújtsótúmé wágóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá íhdyu ímiáané dílbyeke mecáhcujsómé mépájtyéteéhi.

Cahcújtsó

11 Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcujsómé méwaa-jácú muhdú íñéhdu mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmtúrónáaaca. ² Tehdúhjáa méíhdé múnáaúvudítyú tsaate ímí dílbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³ Áhdú muurá íñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye méítténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujsó ímiáané dibye ípívyéjtsóné pevetsihdyuré íllure íhjuváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke ícyáhcujsónéllii íñahbe Caíi éhniíñevu tsaímíyé dílbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dílbyeke dílló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii ícyoocápí dílbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcujsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcuúbeke tsáhájucó múha ájtyúmtúne. Áábedítyú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye

icyahíjcyané dibye ímillédu. ⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mécáhcújtsó ímiááné dibye íjcyane. Áijyu meke píaá-booobe dííbyedi metsúúrameímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcújtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke néene cáhcújtsóobe tsáijyúubárei tehđíivane ájtyúmítúroobe. Áánemáhjáa mǎncoba méénuube téemiri ítsǎmema ipájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujsótú dííbyeke pájtyeténáa tsijtye mǎmúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú dibye ímí dííbyeke cáhcújtsónélliihye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráá ímí cáhcújtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kiá dííbyé iñújǎ íjcyáíhullévú dííbyeke wál-lónéllii iwáájácúúrúhullévú peebe dííbyeke icyáhcujsót-sónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújuco ájcúné iñújǎ. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii icyahíjcyabe éhne múne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríyē. Téhduréhjáa Itsáamútsí illi Jacóóboma nújuwááneríyē icyahíjcyá téené pityájcójú pañéré íj-cyánélliihye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráá icyahíjcyabe ítsohíj-cyá múijyú muhdú íjcyáiyucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíne.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcujsót-sónéllii tsǎmavá ajchíabá íjcyalle kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsǎmaváíñé néene icyáhcujsót-sónéllii tsǎmavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucóo íjcyáromútsí tsáápiwúuke tsǎmaváábédítú mityane mǎmúnaa lílyaaté mǎccúru-ma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsǎjívē Aavaráaa, Itsáaa, Jacóó-boo, íjcyame Píívyéébé diityéké nénehjǎ ájtyúmítúmére. Áronáacáhjáa ihdyu cáhcújtsómé ímiááné diityéké iñéhíjcyádú dibye diityémá méénuíñé dibyēi méénúúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá iñújǎri ul-lé múnaare íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa ditye néénetu méwaa-jácú tsǎjǎ iñújǎ ditye ítsohíjcyané tééjǎri botsíi íñé ímíjyaú íjcyáijǎ. ¹⁵ Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsíiñe ditye iñújǎ ítsáávéne óómíyóne.

¹⁶ Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta ímillémé éhniíñevu ímí ditye íjcyáíñé iñújǎ Píívyéébe níjkyejǎvú diityémá méénujǎ íajtyumǎne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpǎtsó íjtsúcunútú diityé Píívyéébé íjcyane.

¹⁷ Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake illi Itsáadítúyú neébe: “Daachi Itsáadítúyú lílyaatémé íjcyáá páñétúejte dǎjtsǎmémémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe iñééróóbedi Aavaráake waajácullé dibye ídsǎjívétsóne icyóvájtsóóbedi dííbyeke íccúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné dííbyeke ímiááné icyáhcujsót-sónélliihye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsóobe Píívyéébe íhtsútuube dsǎjívémeke tsíiñe bóhítsóne. Áánélliihyéhjáa íjtsú-cunúúbé tsúuca íllíkye dibye lílíhyánúúbeke Píívyéébe tsíiñe bóhítsóúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcújtsó íllímutsi Jacóóboo, Et-saóoo, íjcyámútsí hallúvú piáábó Píívyéébeke dibye táumeídyú diityétsikyē dibye piááboíñe.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcújtsó íááchimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú piáábó dibye táumeídyú Píívyéébe piááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsǎjívéríjyucó íjcyabe icyuujúityu icyátóroóvéne Píívyéébeke duurúvahíj-cyáhi.

²² Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcujsót-sónéllii ídsǎjívéíñé ihde néé íhyájkímú íjraéémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsóíñé Ejíhto múnáá hójtsí pañetu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné téené iñújǎvú iúújeíñútuki.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanimútsí ímí Píívyéébeke icyáhcujsót-sónéllii tsá íllityétú téené iñújǎ avyéjuube diityéj tsǎmē wapímúj tsǎmēwuúmudívú dsǎjívétsót-sóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé ímíwú neébéwúuke ítsǎmaváábeke páatanú pápíhchúú nuh-bává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa íkyéémévēne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcujsót-sónéllii tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajuúwá hájchidi idíllómeíñé diityémá ímí íjcyáíyónáaaca. ²⁵ Imílleebéhjáa ihdyu imúnaa íjraéémú Píívyéébeéjte íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíj-cyáromemáyé íjcyane. Tsáháhjáa dibye ímíllétú íñe íñújǎene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúvét-sóíñeríjǎva íjcyáíyóne. ²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyabe ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtoma tsaímíyējuco íjcyaiñé Ejíhtó iñújǎ avyéjuri ímí íj-cyáíyóné ehníñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébeke íajtyúmítúroóbeke ímí icyáhcujsót-sóobedívú icyátsǎpáávēne íjchívyé téené iñújǎ avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéróneri íllityétuubere. ²⁸ Aanéhjáa ímiááné icyáhcujsót-sónéllii íhyájkímuke neebe ditye obééjámuke íllíhyánúmé tujpácyori íhyáháñé ílehówááné iwáchíyáhu níjkyejǎ múnáájpkíyē Píívyéébe wálloobe Ejíhto múnáaj tsǎmē amíajtéké dsǎjívétsóíñetu diityéj tsǎmē ipájtyeteki.

²⁹ Aaméhjáa idyē ímí icyáhcujsót-sónéllii tsaímíyē Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjǎtori. Áame déjutúhjáa diitye Ejíhto múnaa pééromé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰ Áhduréhjáa ímí icyáhcujsót-sónéllii Píívyéébe néhdújuco ditye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj piñévú 7 coojǎvatu técoomí mijco cáhvyabáne. ³¹ Áhduréhjáa Raáá nahtsǎwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcujsót-sónéllii tsaate diityédítúyú técoomí wáájavu péemeke tsaímíyē íhyávú waatsúcupejtsóhi. Áánélliihyéhjáa muurá técoomí múnaa icyáhcujsót-sónéllii nácaúvú úú-jetémé dsǎjívémedítúyú pájtyetélle.

³² Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítúyú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíiii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébé íhyú uubálle múnaa ímí cáhcújtsóhi. ³³ Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúré dibye piáabómé tsaate tsijtye múnáá iñújǎné caavácu híjcyáhi. Aaméhjáa tsaímíyē túkévétsócatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímíyē dóóíyómeke pájtyetétsoóbe.

³⁴ Áánetúhjáa tsaatéké cújúwá pañévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhíj-

cyá niitsúmuri ditye lííhyanúyónetu. Áhduréhjáa íh-náhóoturómé ímunáake táhjahíjcyá dííbyere Píívyéébe piáábóneri. ³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléemú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ítsiime dsíjiverómé tsiíne bóhíhíjcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýumeítyúméré dsíjívéhíjcyá dsíjiverómé Píívyéébema ímí íjcyaiíne icyáhcujsónéllíhye. ³⁶ Áhduréhjáa tsijtyeke téené hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííñeri íchíjchúmeke cuvéhoojánhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékéhjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsaahdúnéhjé wácherécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsijtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóijcyúróné dsíjívétsohíjcyámé niitsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátso íñéúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé míhéhénevu íbííjívánéhíjma ícúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ídátso íñéubará píívyétúné ííñújírí, cámeñbaúneri, pevétsihíjírí, páhejújé pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsótúmé diityéké cáávájúcoótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehjújuco díbye íjtsúcunúróomé tsáhái újcutú díityéké íájcuííne díbye nééneé. ⁴⁰ Muurá ímíllebe tsaíjyúu meke téénevu íájcune tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyáiyóne

12 Aane tsúuca méwaaajácú méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaímíyé Píívyéébeke úráávyehíjcyáne. Ahdu metsu panévaré meke mújtátsoíyonéhjé meíhvéjtsóne tsaímíyé óóchévetúmeré dííbyeke meúraávyeki. ² Muuráhjáa tsúuca Jetsóo méema ímíbabjchó tsaímíyé dííbyema meíjcyaiíne núcojptso páwachékevu ídsíjíveneri. Áronée muurá tsá díbye núcojptletú bóónétu íñé ímíjyaú Píívyéébema íávyéjyutéíne iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne díbye icyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa díbye mímamúnáake iwájýune ímítyúmé hójtsí pañévu íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbáhráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsótúmé tsaímíyé dííbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjírí meícúbáhrámeíne medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsiime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaaajácúháamitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne. ⁶ Muurá áatsiime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó diityéké o wájýunema. Ehdú muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyane ovíí ímíááméré meíjcyáne máaabúcuíhíjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke díbye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájýunema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhájchíí tsá dííbyej tsíímé meíjcyatúne. Aame meíjcyá ídátso cáánivatúmé íjcyadu. ⁹ Muurá tsíímene meíjcyácooca méécáánímútsí meke

úwaabóne mélleebó diityétsikye mewájýunema. Aanéjéíva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyaiíñéllii meke díbye úwáábohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújé hallúrí ímí meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóne éhniíñevu meke píaabó díbye íjcyadu ímíáámé meíjcyaki. ¹¹ Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóne ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu méijtsúcunúhi. Áronáa téénetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaímíyéjuco meíjcyane.

Píívyéébeke éhdiivállémé hallúri ápíchó nééneé

¹² Áánéllii ímíchi meíjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúraávyeki. ¹³ Métsúúraméí tsaímíyé dííbyeke ámuha meúraávyéiyóneri tsijtye ámúhakye íñtène ímímbáavye ímí tsaíméhjé ámuha dííbyeke meúraávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé ímíááméré meíjcyá ímityúné dáríívéjcatsityúme. Muurá ímíáámé meíjcyatúhájchíí tsá múijyu Píívyéébema meíjcyáityúne. ¹⁵ Áánéllii panévaré ímityúnéhjitu météhmeméí ámúhakye díbye ípiááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶ Ihdícyáméhíjma médomácójcatsídííne. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha meíjcyáiyóné éhnehjáa Etsaóó ámíaaabe piáábó íjcyúiyóné íbonéébedívú dójtúcut-sámeídyu. ¹⁷ Muurá ámuha méwaaajácú díbyéhjáa újcyúiyóné piáábó íñahbe újcyúné boonéréjuco téénevu cááni éllevu péeroobe ílluréjuco báñúmeíne. Ááneríhjáa ávyetá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucú újcutúne. Ahdu ámúhakye tene ípájtyétu ímíñeúvú météhmeméí.

¹⁸ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma 'Tsinaií' némeíhbaúvú Píívyéébe íhjúvájyú tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetéunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kííjyébama nííjyaba íjcyáné tujkéveri ííñujé vááúmeíhi. ¹⁹ Áijyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhjúváné tujkéveri rojrócó íhjúváne. Ááneríhjáa íillityéne néeme éhniíñevu díbye ííhjúvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá díbye téénetu nééneé: "Tsaate íhdícyame iyáábéuba íne cámeñbaú túváámeke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívétso." Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe nééne apíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téijyu diityémá díbye íhjúváne. ²¹ Díbyéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íájtyúmíne néehíí: "Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi." Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu nééne muurá tsá ámúhakye pájtyetúne.

²² Áronáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéjé múnáa ámúhakye náhbenúmé ámuha méúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméñbaúvú dííbye cóómí Jerotsarée níjkyéjírí íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúuca mépiivyété dííbyema meíhjúváne. ²³ Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtsó múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñé tsúuca cáátuvámé ímí meíjcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyáné pámeemáyé ímíbabjchóíbyema. ²⁴ Áhdure tsúuca ámuha Jetsóoma ímí meíjcyá ítyujpácýoo íwáágóóneri méema béhne pityájcojúrjúco

méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýó iwáágóóne dsǰjivetú Abéeúvúhjáa dsǰjivedu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píivýéébe meke ímíbjachóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhǰalletú dibye meke iwájýúne úwaabóne. Éjýuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúmé ícúbáhrámeíhijcyá tééné déjúcotu. Aanéǰǰ muurá dílbyere níjkyéjiri íj-cyaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíí téhdure meke ícúbáhráilbye. ²⁶ Muuráhjáa 'Tsinaií' némeíh-baúvú diibye Moitséeúvuma dibye íhýúvájýu ííñujǰ ávyétá ihnáhó wááúmeíñetu neébe: "Tsiíñéi ávyétá ih-náhó ííñujǰ ó wááúmeíchoó páneere iévéhóowari íj-cyánéhjímájucó." ²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyée ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijýú muhdú íjcyáityúne. ²⁸ Áánevuú tsúúca meke ájcuube íavyéjvu muhdú meíjcyáityúmé dílbye-ma meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dílbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. ²⁹ Muurá íhtsú-tuube Mépiivýéébé íjcyaaabe ímityúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu.

Píivýéébema ímí meíjcyáiyóne

13 Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíj-cyame mewájýujcátsíñé méǰhvéjtsodíñe.

² Máábǰǰvedí tsaímíyé ámúhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéjǰ múnáake ícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cuvéhóójari íjcyámeke mépǰáábohíjcyá di-ityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajýujcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsí-tyúne. Muurá tehdu néemema Píivýéébe íhnáhooíñé teene ímíbjachóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane idsǰǰdsíváyóneri íhýá-cunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehdujú-co. Muurá Píivýéébe néehíí: "Oke cáhcújtsómeke tsá ó íhvéjtsóityúne. Aame tsá íñerí báñúmeíityúne."

⁶ Áánéllii muurá dílbyedívú mecátsǰpáávéne íñerí áábímeyéityúmé ménehíjcyáhi:

Píivýéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú míamúnáa óhdi ícúbáhráiyóneri.

⁷ Ahdícyane tsáma máábǰǰvedí muhdúhjáa tujkénú Píivýéébé íhýu ámúhakye úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsaímíyé dílbyeke úráavyehíj-cyáne. Ahdu tsaímíyé dílbyeke mécahcújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjtó múijýú tsíhdyuréjuco íjcy-atúne. Íjcyadúré diibye pájýuváre. ⁹ Áánéllii máállít-sámeídí tsíhdyuhjǰré úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píivýéébere meke iwájýúne tsǰpátsohíjcyá tsaímíyé dílbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke dibye éhniíñe-vu píáábóityuró téene tájǰijýuco meíjcyáiyóné tsane

majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íl-lure báñúmeíhi.

¹⁰ Áánetúu ihdyu Críjto mewájýuri pájámeí íñé imíjýaú Píivýéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dílbyeke ícúvéneri tsúúrámeíhíjcyarómé tsá ímí dílbyema íjcyatúne. ¹¹ Muuráhjáa pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácýoma tééjǰ pañévú pañétúetsi-hvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane ímímbáavyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiéllu itsájtyéne covátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóomítyu tsiéllu itsájtyéébedi ícúbáhráne dsǰǰvetsómé ítyujpácýó wágóóóveneri pámeere míamúnáa ímityuháñé ímímbáavyeki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsǰǰjǰtóríyé úwáábómeíñé meúraávyehíj-cyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meúraávyé tsíjtye meke dílbyeké itsáílléhíjcyádú tsáílléróné pañe. ¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú pájýuváre muhdú íjcyáityúme. Píivýéébe ihdyu meke újcucooca botsíi dílbyema meíj-cyaá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jet-socríjtoj tééveri dílbyeke me dúúrúváne dílbyé uwáábo-ju tsíjtyeke meúúballéneri dílbyeke meíjcyáveki. ¹⁶ Ahdí-cyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mépǰáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsú-cunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámúhá túkevǰtsojtéké íavyejúúlléne lleebó ditye ámúhakye úwaabóne. Muurá Píivýéébeke úúballéimíyé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévatúré ímiááméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáíhvémeíha-jchíí tsá íñetú ámúhakye tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaíǰbuwáre meíjcyámeke Píivýéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métaúméí ehdícyárónéhǰǰ pañe ímí muha meíj-cyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métaúméí ícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcóne

²⁰ Ahdícyane ovíi Píivýéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébedú néébe dsǰǰvéébeke tsiíñe bóhǰtsóobe ámúhakye ímíbjachóhi. Muuráhjáa Jet-socríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pítyáj-coju meenu múijýú níjkéváityúne. ²¹ Áábej tééveri ihdyu óvíi meke túkevǰtsóobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjǰjtsó múijýú níjkéváityúne.

²² Ámuúhá táñahbémuǰ, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhakye o túkévejtsóné tsáma tsáíyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhakye ó úúballé ménahbe Timotéó tsúúca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu ícúí wátsǰhajchíí dílbyema muhtsi ámúhakye máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhakye ó úúballé Itáaría ííñujǰ múnaa ámúhakye dúúrúváne. Téhdure idyé ámúhá túkevǰtsojtémá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Píivýéébe ámúhakye píaabó pámeekére. Áyu tehdujúco.

Tsajtiágo

Duurúvaju

1 Oo íñe Tsajtiágó Avyéjuube Jetsocríjtoma Píivýéebemútsí ñcúve múnáajpi o íjcyaaabe ámúhake ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnáa ijraéémú meíjcyámedítýú ámúhake ditye wáchájanúmé panévá iñújjínevú ámuha memújtámeke.

Píivýéebedítýú tsááné waajácu

2 Ámuúha táñahbémuj, páhduváré néene evélléjúúné ámúhama íjcyaróné pañe múu illure imíjyuhíjcyáhi. **3** Muurá méwaajácú Píivýéebeke mecáhcújt-sómema íjcyáné evélléjúúné meke pátsárijcyoróné illure meke pfaabóné éhniñevu ímí dííbyeke meuráávyeki. Áneri muurá mépiivýeté ímityunéhjí meke pájtyeróné maábucúne. **4** Áánéllii ímíñeúvú météhmemeí ténehji ámuha maábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha meíjcyaa ñné ímityú ámúhake táhjatúmeréjuco.

5 Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáájácútmé múu Píivýéebeke táumeí ámúhake dibye iwáájácútsoki. Diibye ihdyu ámúhake waajácútsóo panévavuré ñná néetuubere. **6** Árónáa ihdyu ámuha metáumeícyooca tsá múu íjtsámeítýú dibye ámúhake pfaábóítýúne. Múu cáhcujtsó dibye ámúhake pfaáboíñe. Muurá páhduváré ámuha meíjtsámeíhajchíí ámuha méíjcyá éhne múúne mooa kííjyebári nóhjne íjcyadu. **7** Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píivýéebeke ityáúmeíñe iújcuíñe. **8** Muurá ehdu páhduváré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajíjtóré íjtsámeítýuróne.

9 Áánetu ihdyu idáátsóméhjíúvú ímiááméré íjcyáné cahcújtso múnáa imíjyúúhií. Muurá tehdu néemeke Píivýéebe ímí íjtsúcunúhi. **10** Téhdure íhtsutúme éhneva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídátsonúcooca. Muurá diiye tsaímíyé íjcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco ñné imíjyaú néerone wáhajchótáwuúré íjcyadu. **11** Muurá núhba ájchuri íjtone illuréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diiye íhtsutúme éhneva múnáa dsíjívécooca diityé tsíeméné illuréjuco nájkevane.

Ímityúné úmuupívyeháñe

12 Áánetu ihdyu maímijyu diiye eene ímityúneri iúmúupívyeróné áábucuhíjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píivýéebe ajcú múijyú ditye dsíjívécóóítýúne bóhívu dííbyekée wájýumeke iájcuíñe ínéhdújuco. **13** Áánetu tsaate ímityúné imyéénúiyóneri úmúupívyehíjcyámé tsá nééítýuró

Píivýéebe nééjuri téeneri iúmúupívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú dibye úmúupívyéítýuró ímityúné imyéénúiyóneri. Áhdure tsá dibye muuca úmúupívyétsóítýuró ditye ímityúné imyéénuki. **14** Muurá ihdyu méhdítýuré íjcyane meere ténehjíri meíjtsámeíñéllii meúcaávehíjcyá téene pañevu. **15** Aane téenevúréjuco meíjbúwáávéne nájcaúvú muurá illuréjuco mewágóóóvéiyóne.

16 Ehdu teene, ámuúha táñahbémuj. Áhdícyane tsáma ténehjívú máálltsámeíñe. **17** Muurá ímiááné íjcyane tsáa caame íjcyaaabe Píivýéebedítýú iyévéhoováuvú peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóítýuróne. **18** Muuráhjáa íimílléllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menéérómeke dííbyeéjté meíjcyaki.

Píivýéebeke meuráávejito

19 Áhdícyane, ámuúha táñahbémuj, múu ímíñeúvú lleebúcnú tsaate ámúhama íhjuváne. Tsá múu pecúteré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. **20** Muurá cááyobámé tsá Píivýéebe ímillédú íjcyatúne. **21** Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyáné meíhvéjtsóne Píivýéebedívú meídátsójkímeyéíñe dííbye uwááboju ímíñeúvú meuráávye. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéiyónetu.

22 Árónáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyetá lleebúcnuré méénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímeyéhi. **23** Muurá tsaate ávyetá lleebúcnuré meenu éhne múúne mícúmiri méhúmi meíttémeídyu.

24 Muurá meíttémeícyoocaré méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane. Áánetu meíttémeítýucooca tsáhájjuco mewáájácútu muhdíívamé meíjcyane. Ehdu muurá ditye uwáábó ávyetá lleebúcnuré méénuhíjcyáme.

25 Áánetu ihdyu Píivýéebe ímityúnéhjitu meke túkévejtsoné ábájívetúmeré tsaímíyé meuráávyémeke pfaáboobe panévaturé ímí meíjcyaki.

26 Áánetu 'tsaímíyé Píivýéebeke ó úraavyéhi' menéerome pecúteré ímityúné meíhjuvahníjcyáhajchíí meere máállímeyéhi. Aane tsá íñetú meke pfaábotúne. **27** Muurá ihdyu ímiááné Méécáániky meúraavyémé mépfaabó úújóveke. Téhdure mépfaabó pííbjyujtéké panévaturé ñná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájjuco meíccúvetú múhduná íjñene ímityúné íjcyánéhjíri.

Tsahdúré pámeekéré meñcúvéiyóne

2 Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocriytoke ámuha mecáhcujsóme, tsá tsaatékéré ímí meñtsúncunúityuróne. Tsahdúré pámeekéré méjtsúncunúiyáhi. 2 Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi imíwu nééné wajyámuma óóropáájí íhyójtšwapáájí íjcyabe ámuha éllewu úwbámyénúúbé raahóri téhdure tsijpi ídáatsoobe átéréja íwajyámuma uubámyénúiyáhi. 3 Aane diibye ehnéva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcúne 'íchihvu ímítsihvu dacúúve' menéene diibye ídáatsóobeke 'étsihjívúré baavu dacúúve' menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámúhá pañe. 4 Aane muurá ehdu íhtsútúúbekéré ímí mewáátsúcúhajchíí tsúuca ímityúné mémeenúhi.

5 Aane cáhawáá íñe ámúhama o íhjuváné ímíñeúvú melleebúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píivyéébe ídáatsojtéké ujcú díbye ditye icyáhcújtsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe díbye wájyúmeke íavyéjútsoíñé íavyéjuvu. 6 Ánáa živeekí ámuha diityéké meéhdñválléneri ménúcópívétsohíjcyáhi? žAca tsá ámuha mewáájacutú téhdure íhtsutúme ámúhadi ícúbáhráne ávyéjuté éllewu ámúhakye tsátyehíjcyáne? 7 Áhdure žaca tsá ámuha mewáájacutú ditye túútávatuube Mepájtyetsoobe Criytoke meuráavyehíjcyáábedi úhívátéhíjcyáne?

8 Áánetu ihdyu Píivyéébé taúhbaju íwaajácúháámitu 'pamévakéré múu wájyú muhdú u wájyúmeídyu' néhdu ámuha meñjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméénune. 9 Áronáa tsaatékéré ámuha ímí meñtsúncunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Áneri ámuha ménéétsámeí Píivyéébé taúhbaju néhdu ámuha meñjcyátúneri. 10 Muurá tene néhdújuco meuráavyerómé tsane néhdu meñjcyátúhajchíí tsúuca íjcyané ímityúné máhallúri. 11 Muurá Píivyéébe néehíí: "Tsá múu íhdícýámema dómácójcatsítyúne." Téhdure tsiíñe neébe: "Tsá múu mřámúnáake dsjřívétsoúne." Aane muurá íhdícýámema medómácójcatsítyurómé tsaatéké medsjřívétsohajchíí tsúuca ímityúné mémeenú tsane Píivyéébe taúhbaju néhdu meñjcyátúnéllíihye. 12 Áanéllíi múu ímíñeúvú íjtsámeíñé ímiáánéré meenúhi. Muurá Píivyéébe méema ténehji ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju néhdu. 13 Muurá tsjtyedi meídáatsóvétúmedi téhdure tsá díbye ídáatsóvéityúne. Áánetu tsjtyedi meídáatsóvémedi téhdure ídáatsóvéiibye pámeere muhdú meícyahíjcyané ímíbájchócoóca.

Píivyéébe mecáhcujsóne

14 Ámuúha táñahbému, ža ímí tehdújuco teene 'Píivyéébe mecáhcujsóhi' menéerome díbye ímillédú meñjcyatúne? žA ehdu meñjcyame mepájtyetéiyáhi? 15 Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó imájchoma íjcyatúme idyé wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: "Ámúhá wajyámúunévú tsaímíyé meújcámeíñe memájcho." 16 Ehdu diityéké íñevú ájcutúmére ámuha menéene žaca íñetú diityéké

píáábóiyáhi? 17 Ehdu muurá 'Píivyéébe ó cáhcujtsó' menéerómedítyú ímiáánéré meméénune bóhówaúncunúthajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne.

18 Muurá tsaate meke nééiyáhi: "Ú nehíjcyá apááñéré Píivyéébeke u cáhcújtsóneri tsúuca díbyeéjpi o íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure díbye o cáhcújtsóobe ímiááné o méénúneri díbyeéjpi o íjcyane." Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íñe žmuhdú méúújétsó Píivyéébeke mecáhcujsóne díbye ímillédú meñjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímiááné meméénúneri méúújétsó díbyeke mecáhcujsóne.

19 Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujsóne tsáápiye Píivyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú díbyeéjté íjcyaturómé téhdure díbyeke iwáájacúúbeke illíhi. 20 Aanéjřiva žmuhdú ámuha méjtsúncunú pevénéré díbyeke mecáhcujsómé díbye ímillédú meñjcyaturómé díbyeéjté meñjcyane? Tsá ehdu tene néétune. 21 Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavarááuvuke Píivyéébe ímiáábedi dílló díbye díbyeke icyáhcújtsóobeke ířcúve ílli Itsáake dsjřívétsoíyónéllíihye. 22 Aane muurá méwaajácú ímiááné Píivyéébeke díbyeúvú ímí cáhcujtsóne díbyéhjáa néhdu díbye méénúnéllíihye. 23 Muurá Píivyéébé waa-jácúháámitu néené: "Aavaráá Píivyéébeke ímí cáhcújtsónéllíi ímiáábedi díbyeke díllóobe." Ehdúhjáa díbye ímí cáhcújtsónéllíi Píivyéébé nahbévaabe díbye.

24 Ahdícýane íhya tsúuca ámuha méwaajácú Píivyéébe meke ímiáámedi díllone díbyeke mecáhcujsómé díbye néhdu meñjcyámeke. 25 Téhduréhjáa muurá nahtšiwamééwá Raáake díllóobe ímiáálledi dílléhjáa íjraéemudítyú waajá múnáa íhcyóómivu úujetémeke técoomí múnáa dsjřívétsoíyónetu pájtyetétsoíyónéllíihye. 26 Aane muurá Píivyéébeke mecáhcujsóromé díbye ímillédú meñjcyátúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne. Aame meñjcyá ídátsó wáájacúmeítyúme éhne múúne medsjřívéné boone peveneréjuco méjpi íjcyadu.

Meíhjuváne

3 Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíñe peecúteré tsjtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévare wáájacurómé ímityúné méénúhajchíí éh-nííñevu íhnáhó diityémá tene ímíbájchómeíñe.

2 Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúubaré ímityúné íhjuvátúhajchíí ímiáámé dítye. Aame piivyeté panévaturé ityéhmeéíñe.

3 Muurá íjřímuke métsajtyé meímilléhullévú íhjuháñetu úwáñéiwuúné mepícyóóneri. 4 Téhdure muurá cújúwamřné témřjř túkevjtsojte kémúú-turóné ítyúkevjtsojřneri ímilléhullévú túkévejtso íhnáhó kíjyeba íjcyárónáaaca. 5 Ahdu muurá méjpiítyu méhnřjřwa áyarówari ímityúné mémeenú meíhjuvánéri. Cáhawáá meñtsúncunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré péeteróné llíyaaténé báju áiúúne. 6 Ehdu muurá ímityúné meíhjuvánéri métútávájtsámeí teene cújúwa báju tútávájtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóvéeiibye

Naavenedítu. ⁷ Muurá paméva íyamedítu ííñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácyo pañe úllemee, íjcyamedítu ápíchó néeromeke ímí metéhmememe ívameímyé tsá meke tútávájtsotúne. ⁸ Áanetu tsá mújyú méhju metéhmeítu meke dsíjívetsóné námijtyádú néene néhni méihjyúvahíjcyaju. ⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúurúvahíjcyájuriyé idyé díbyerée ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéecu tééjuri méihjyúvahíjcyá ímiáánee, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene néétyuróne, ámuúha táñahbémuj. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácyo íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacyo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá híigoó? Áhdure muurá tsá tshájuturé núpáhyéjutu ímiá nujpácyo ma cánaámajpácyo meújcútyuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meíjcyáha-jchíí óvii ímiááméré ámuha idáatsóméhjiúvú meíjcyane ámuhadítu bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áanetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meíjcyáiyóneri metsúurámeíhajchíí tsá ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íñnerí ámuha memítuájkíméítyuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píivyéébedítu tsáátune. Íjñeneré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iiye ímí íjcyáiyóneri tsúurámeíhijcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévare ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áanetu ímiá waajácu Píivyéébedítu tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdívalletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré ídaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsaimíye.

Ííñújñene

4 Áanetu ¿aca kiátu íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítu íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllii ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtyé tsíeméné múhdutú diityédítu meújcútyuróné nomíú téené hallútú diityémá méméénúcatsíhijcyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsíjívetsohíjcyá diityéké téené hallútú ámuhadítu píhtone Píivyéébeke ámuha ímíñéúvú metáúmeíhijcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha díbyeke metáúmeíyóná tsá díbye ámuhákye ácuhijcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeíhijcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píivyéébeke ímíñéúvú úraavyépítu méamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné ííñújñene meméénúneri íllure Píivyéébeke memúnáátsohíjcyáne? Muurá díbyeke wájytúme téeneriyé tsúurámeíhijcyámé tsá ímí díbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá díbyé waajácúháámitu néeneé: “Píivyéébe ípíchó mépañévu pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájyudu íjcyaaabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíñe díbyé waajácúháámitu néeneé: “Píivyéébe píaabó

idáatsóméhjiúvú néemeke. Áanetu ‘mityáhmityá’ néemedi tsá díbye ícúvetúne.” Ehdu muurá néene Píivyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áanéllii díbyeke maavyejúúlléne díbyedívú méíhvéjtsaméí Naavéne ámuhádi tsúurámeíyóneri ícúvetúme. Áijyu muurá ílluréjuco ámuhadítu díbye íhvetéíñe. ⁸ Áhdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñéúvuréjuco Píivyéébema meíjcyá téhdure díbye ímí ámuháma íjcyaki. Téhdure méjítócú ámuha meúraávyehíjcyánetu meímíbaávyéne díbyekéréjuco méúraávyé. ⁹ Aame mékímóóveméí ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárívyénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méídátsójkimyéí Píivyéébedívú díbye ámuhákye ípíááboki.

Ménahbémudítu meíhjuvvané ímityúne

¹¹ Áhdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ímityúné íhjuvatú íñahbémudítu. Téeneri muurá íllure ámuha méehdívallehíjcyá Píivyéébe táuhbaju. Muurá meke neebe méwájyújcatsíki. Aane mecáhcújtsóiyótsihvu ímityúné meíjcyáneri díbyé táuhbaju méehdívallehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu apaábyeré díbye téené táuhbajúvú meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjñíva ámuha ¿muhdú tsíjtye íjcyáneri méihjyúváiýáhi?

Tsá mewáájácutú méumíwa

¹³ Cáhawáá ímíñéúvú melléébóne méjtsaméí eene ‘técoomívú mépeé tsané píjcyábá náhjihe meméénúneri medsídsívakí’ ámuha menéhijcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méumíwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénéturé íjcyáne ójtsó ícúiyé kiávú péiñúvú meé. Aame tsá mewáájácutú múhájchótá ííñújñe meíjcyáíñe. ¹⁵ Áanéllii múu íllure néehíí: “Óvii Píivyéébe ímílléhajchíí teene mémeenúhi.” Éhdure múu íhjuváihi. ¹⁶ Áronáa ¿íveekí ímíñéjñé íllure ámuha metúmeíñe ménehíjcyá ámuháyé meímíllédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiááne íjcyane imyéénúiyóne wáájácurómé teene méénútúhajchíí tsúuca ímityúné meenúme téeneri.

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

5 Áhdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméí ímityúné ámuhákye pájtyeíñeri. ² Muurá ámuhá tsíeméné ámuha mewájyuhíjcyaróné nójcánúhi. Ámuhá wájyámúne ímíájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuhá dsídsí ámuhadívú tútáváveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkévámé ámuha méjcyáá wáájácuratúmeréjuco éhne múne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámuháma níjkévaíñe níhñéétsihvuré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéí múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye íhjuvaihíjcyáne íhtsútuube Píivyéébe waajácúhi. ⁵ Áhdure waajácuube ííñújñe íñé ímíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámuhákye píhtotúme íñé ímityú ámuhákye

méénútúrómeke ámuha medsjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávát-sómeke ditye lííhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene níjkéváiñévu tsúúca méúújéteéhi!

Píivýéébema meíhjuváne

⁷ Ámuúha táñahbému, óóchévetúmeré ihdyu Jet-sóoke météhmehíjcyá múijyú tsiiñe díbye tsááiñévuju-co éhne múúne úmihé múnáajpi íbájtso téhmehíjcyá-du. Muurá óóchévetuubéré téhmehíjcyá níjya áál-léneri kéémevéne iújcuki. ⁸ Ahdu múu íjcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe tsúúca píhíjucóóhií.

⁹ Áánélii ímityúné médáríívécatsídí ámuhá hallúrí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbému. Muurá ténehji mééma ímíbájhóiibye tsúúca meke tehmehi. ¹⁰ Áánélii múu íjcyá íhdée Píivýéébe íhjuú uubálle múnáúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhji aabúcu híjcyáme. ¹¹ Aane méwaajácú ícyooca tsáimiyéjuco ditye íjcyane ípyée íábúcu híjcyánéliihye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure ícúbáhrámeíyonéhji áábúcu híjcyánélii Píivýéébe dííbyeke ííne ímíjyaúrécú pícyoóne. Muurá ímiáané mítyane meke ídáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu níjkyejí, ííñují, íjcyánema tsíínehji mémé dómájcotú ímiáané ámuha maállityúné menéecoóca. Tsá múu óvii muhdú níjkyéjima ííñují íjcyá o állíhajchíijyu néétu téené hal-lútú Píivýéébe ámuhakye ícúbáhrátuki. Múu ímiáané

tene íjcyáhajchíí 'ééé, tehdújuco teéne' néehíí. Áánetu ímiáané tene íjcyátúhajchíí múu 'tsáhaá' néehíí.

¹³ Aane ámuhadítú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu íhjuvú Píivýéébema ámuhakye díbye ípíááboki. Ááne múu ímíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémé-cooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevjtsojtéké ditye ámuhakye Píivýéébe mémeri dúúrúbájpácyori ípípájhóne ámuhá hallúvú píáábó ityáúmeí ámuhakye díbye íbóhítsoki. ¹⁵ Áijyu muurá ámuhakye bóhítsóiibye ímiáané ámuha mecáhcújtsóne dííbyeke metáumeíhajchíijyu. Áhdure ímityúné ámuha meméenuhíjcyané ámuhádi ídáátsóvéne ábáíívííbye. ¹⁶ Áánélii ímityúné ámuha meméenuhíjcyané tóónutúmeré miamúnáá úmíwávú Píivýéébeke meúúbálléne dííbyeke píáábó métáuméí ámuhakye díbye ípíááboki. Muurá ímiáané ímí dííbyema íjcyame tsá báñúmeítú íná ityáúmeíneri. ¹⁷ Muuráhjáa éijyuúvú méhdure néeroobe Eriaúvú dííbye íhjuú uubálle múnáajpi dííbyeke táúmeí tene íáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene álletú 3 píjcyábáj píínevu. ¹⁸ Áané boonéhjáa idyé tsiiñe táúmeíbye díbye íállét-soki. Ahdújucóhjáa tsiiñe maálléneri panévare ííñéne néévane.

¹⁹ Aane ámuúha táñahbému, tsaate ámuhadítú ímiáájú íuráavyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetét-sóhajchíí muurá diityéké píaabómé Píivýéébe diityedí ídáátsóvéne diityé ímityuháñé íábáííve ditye iwágóóóvétuki. Ayu tehdújuco.

1 Péédoro

Duurúvaju

1 Oo Péédoro Jetsocrijtóo úwááboobéré o péhíj-cyáíñe wákimyéivu oke pícyoobe íñe ihyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújt-sóné déjúcotu méiíñújitu ámuhakye ditye wáchájánúme éllevu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadóotsi-aa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújñneri ámuha meij-cyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámuhakye íñéhdújuco újcune dííbyeéjté ámuha meijcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámuhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájjuri ítyujpácýó wáágóonej tééveri ámuha meímíjpyeténe dibye ímillédú meijcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuhakye panévatu píaabó íbúwajññnerí íjt-sámeityúmé ámuha meijcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocrijtóo ídsíjívéne tsiíñe bóhíñej tééveri. Áánéllii íñé imíjyaú méúmiwa íjcyane méítsöhíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocrijtó Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki.

⁴ Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsíime meijcyámé wáábyuta mújyú muhdú íjcyáityúné dibye pícyoone meke téhmené. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllii íñnáhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllii múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeiyónáaaca.

⁷ Muurá téeneri meke waajácúllebe ímiááné dííbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánéllii dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé íñnetú menéétsámeityúhajchíí íñé imíjyaú ámuhakye ávyéjújtsóiiibye dúúruvaabéré tsiíñe Jetsocrijtó tsáácooca.

⁸ Muurá Jetsocrijtóke ámuha maájtyúmítúróobeke mewájjyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne meímíjyúúhíí. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllii tsúú-ca ámuha mepájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éjyúúvú Píívyéébe ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú dibye meke ídaatsólléne páj-tyetétsóíñeri. Ároméjhjáa tsá pahdu wáájácútu muhdú tene íjcyáíñe. ¹¹ Áánélliihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe mújyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébe Apííchó díityéké néhijcyáne.

¹² Áánélliihyéhjáa Píívyéébe díityéké waajácútsó ditye íjcyáíjyú tene pájtyéityúne, bóónétú tene pájtyeíñe. Ááné muurá tsúúca ámuhakye tsaate úballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébe Apííchó níjkyéjitu tsáane píáábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllera páñetu iwáájácúiyóné muhdú mepáj-tyetéíñe.

Ímiááméré meijcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meijcyáne métsúúraméi tsiíñe Jet-socrijtó tsácooca Píívyéébe ámuhakye ídaatsólléne ájcuíñeri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha meijcyame múu dibye ímillédú íjcyáhi. Tsá múu dííbyekée ámuha mewáájácútucooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré meijcyaki. Áánéllii múu ímiáámé íj-cyá dibye íjcyadu. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé: “Ímiáámé meijcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dííbyeke ámuha mecáánivahíjcyámé múu ííñújiri ámuha meijcyané hajchótá dibye ímillédú íj-cyáhi. Muurá tsahdúré mééma ímíbájchóiiibye muhdú meicyahíjcyané tééne áhdovu meke íajcuki. ¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú mepée mepájtyetétyúrojñtó méíhdé múnááúvú úráavyehíjcyánetu meke dibye páj-tyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetét-sotú dsíídsídivú íáhdóneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájjyube Críjto tujpácýó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáu imíwu néébeke mímúnáa ímityuháñé hallúvú ditye dsíjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéjhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dííbyeke mé-menúné ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco dibye mewájjuri ídsíjíveki. Ahdújucóhjáa dibye tsáane meke ípíááboki. ²¹ Áánéllii dííbyej tééveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dííbyedívú mecátsípáávehíjcyá dibyéé dsíjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutétsónéllíihye. Aame méwaajácú dííbyema meijcyame íñnerí mebánúmei-tyúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébe Apííchó ámuhakye píáábónej tééveri ímiáájú ámuha mecáhcujtsómé óvíi ámuha mewájjyújcatsí ámuhá íbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco meijcyane. Tsáhájucó meúráavyetú méécáánímúu meke tsíímávátsihdyu meijcyajñtó íllure níjkéváijñtó. Áánetu ihdyu Píívyéébe ihjyú mecáhcujtsóné tsá mújyú níjkéváityúne. ²⁴ Muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé:

Pámeere mímúnáa wahájchotaré íjcyá tsójcómují íj-cyadu. Téhdure íjcyámé wahájchotaré íñé imíjyaú waj-

co íjcyadu. Áanetu ihdyu Píivyéébé tsá múijyú nǎjkéváityúne.

Áané uwááboju ímiáájú muurá tsúuca ámuhakye úwáábómeíhi.

2 Ahdícyane óvǎjyacóóné ímityúné ámuha meméenuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómiutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjúvatú tsíjtyedítyu. ² Ímiá uwááboríyé métsúúraméi éhne múúne tsíímene ño-hñórí íjyácunúdu. Ááne tééné uwáábó ímíñeúvú méuráavyé ámuha mepájtyeteki. ³ Aane óvíi ehdu méijcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wájyune tsúuca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeúvú méijcyá dííbyema nééwayúdú néébe meke bohíívú ájcuúbema. Muuráhjáa dííbyeke mǎamúnáa éhdiválléróóbeke Píivyéébe picyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi díbye íjcyaki. ⁵ Ahdu óvíi meke téhdure nééwayúdú menéemeke picyoobe ihjádú méijcyaki. Téhdure óvíi meke llúúvájtedívú picyoobe díbye ímillédú méijcyame dííbyeke meífcuvémé ímí dííbyema méijcyá Jetsocríjtoj tééveri. ⁶ Muurá dííbye waajácúháámítu nééneé:

Tsióó cóómi múnáa pañévu ó picyóó ávyeta wájyumeíbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íñnerí bǎñumeíityúne.

Ehdu nééne Píivyéébé waajácúháámítu.

⁷ Aane dííbyeke cáhcujtsómé dííbyeke wájyúhi. Áanetu dííbyeke cáhcujtsotúmé tsá wájyutú Píivyéébé waajácúháámítu illu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne waagóórou picyámei ímichi tééutu jaa éjkeú.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Diíbye muurá éhne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeé. Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju ímí cáhcujtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píivyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere ámuhakye iújcúmeke picyóó llúúvájtedívú dííbyé wákíméi ámuha ímiááméré méijcyáne meméenu dííbyeke dúúrúvamére. Aane imíllebe mǎamúnáake ámuha meúúballéné muhdú díbye ámuhakye ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne. ¹⁰ Muuráhjáa íhde ámuha íhdcíyaméréi méijcyame tsá dííbyé piáábójú pañe méijcyatúne. Áronáa icyooca tsúuca dííbyéjté ámuha méijcyame tééné pañe méijcyáhi.

Píivyéébekéré meífcúvéiyóne

¹¹ Ahdícyane tsá ííñújfejte ámuha méijcyájúcootúne, ámuúha táñahbémuj. Muurá ihdyu Píivyéébé avyéjuejtéréjuco ámuúha. Áánéllii ámuhakye o néé meke tútávájtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki.

¹² Ímiááméré méijcyá Píivyéébeke wáájacutúmé ímityúné ámuhadítyú íhjúvárónáa ímí ámuha méijcyáne hallúvú dííbyeke dítye íavyéjútso tsiíñe Jetsóó tsáacoóca.

¹³ Téhdure múu avyéjuullé páñétúejpi méiíñújǎ avyéjúubeke pahúllevaré dííbyé piáábo múnáa íjcyámamájuco. Muurá Píivyéébere díityéké picyóó dítye ímityúmeke iúwááboki, áanetu ímiáámeke dítye ipíááboki. ¹⁵ Muurá imíllebe ímiááméré méijcyane ténejcu wáájacutúmé ímiáájú meuráavyénetu ímityúné íhjúvátuki.

¹⁶ Áánéllii ímiááméré méijcyá tsúuca ímityúnetu ámuha méijchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píivyéébé hójtsǎ pañéréjuco ámuha méijcyame. ¹⁷ Aame múu dííbyeke ííllíñe díbye ímillédú íjcyame pámevakéré avyéjuullé méiíñújǎ avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píivyéébeéjtema wájyújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhráméi maáábucúne

¹⁸ Áhdure múu tsaaté hójtsǎ pañe íjcyame díityéké íavyejúúlléne meenu dítye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé íjcyarómema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹ Muurá ihdyu Píivyéébe ímillédú méijcyáne hallútú meke dítye ícúbahráné maáábucúhahjíí ímí meke íjtsúcunúube. Áanetu ímityúné meméénúné hallútú meke dítye ícúbahráné maáábucúrónáa zaca meke ímí íjtsúcunúube? Tsáhaá.

²¹ Muuráhjáa Píivyéébe meke ujcu Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu méijcyaki. ²² Tsáhaa muurá díbye múijyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muuca díbye állityúne. ²³ Muuráhjáa dííbyedítyú ímityúné íhjúvárómeke tsá díbye piámehíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ícúbáhrarómeke tsá díbye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píivyéébedívú díbye teene díityémá íímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco.

²⁴ Aabée muurá Críjto dsǎjívé páwachékevu mepée medsǎjívéiyóné tsúucájáa méímítyú déjuco dsǎjívémédú méijcyarómé méímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri díbye ícúbáhrámeíñej tééveri méímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú ídǎtsó méicyahíjcyá Píivyéébeke wáájacutúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa icyooca tsúuca métehméébé Críjtoma méijcyáhi.

Muhdú métáábama méijcyane

3 Ámuúha walléémuj, ámuhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé méijcyá díityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcujtsóturómé ímí ámuha méijcyane íítténe botsíi icyáhcujtso íñá díityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha méijcyane íítténe imílléiyómé téhdure Píivyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta íímíbájkímeyéíyóneri íjyácunútu. Téhdure tsá múu íjyácunútu íhñiwaco idyóíhdsínúmeíñe tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mítyane áhdómeíñe icyááveháñevu icyáávéiyóneri, ímiá wájyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apááñeríyé múu íjyácunú

tsaíbbuwaré ijcyáiyóneri. Ehdu ihdyu ijcyámeke Píivýéébe ímí ijtsúcunúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éjjuúvú ijcyané walléemú Píivýéébedívú íhvéjtsámeíñe dibye ímillédú icyahijcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyējuúllehijcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá áju Aavarááuvuke icyáhcuútsóne avyējuúllehijcyáhi. Aane dillée ijcyadu ámuha ímiááméré ámúhá tajímuma meijcyáhajchíí tsá ámuha íñerí meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámuha táábámuma ímíñeúvú meijcya. Tsá múu diityédí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké íavyejuúlléne muhdú ípíáábóíñeri ámuha tsájpa tujkévevu ditye ijcyátúnéllíihye. Muuráhjáa Píivýéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ípíáábójcátsíñe ímí ijcyaki. Aane ehdu ámuha meijcyáhajchíí Píivýéébema ámuha meihjyúvácooca tsá íñá ámúhake pásáríjcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíñe

⁸ Áhdícyane ihdyu pámeere tsaimíyé meijcyá pamévamáye. Tsá múu pájvátúne. Meídaatsólléjcsátsíñe méwajjújcsatsi tsané nahbémú múúne wájjújcsatsídyú mítyájkímyeityúmére. ⁹ Tsá múu píámeityú ámúhake ímityúné méénúmeke. Tehdure ámúhake úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métaúméí Píivýéébeke. Ehdu dibye ímillédú ámuha meijcyáhajchíí ámúhake píáábóíbye. ¹⁰ Muurá dílbyé waajácuháámítu nééneé:

Ímí ijcyane ímillémé tsá ímityúné íhjuvatúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Muurá ímityúné imyéenuhijcyánetu íhveténe ímiááneréjuco ditye méénune. Aame ijcyá tsaimíyé pamévamáye. Muurá Píivýéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dílbyeke ditye táumeíñe lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá dibye ícúvetúne. Ehdu néene Píivýéébe waajácuháámítu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha meijcyáhajchíí ¿aca íñe hallútú múha ámúhake ímityúné méénúiyáhi?

¹⁴ Muurá ehdu ímí ámuha meijcyané hallútú meícúbáhrámeíhajchíí maímijyu ámuha meijcyanej. Áhdícyane tsáma íñerí maábímeyéíñe. Muurá Píivýéébe ámúhake píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne ijcyátsíivyé ámúhake díllómeke ámuha mewáájácútso íveekí dílbyedi ámuha meijyáacunúhijcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú chooco úúballé mítyájkímyeityúmére. ¹⁶ Aame téñbúwá meijcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íihjyúváneri íñúcójpíveki.

¹⁷ Aane ihdyu óvi méícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píivýéébe ímilléhajchíijyu. Muurá téené hallútú meícúbáhrámeíñe maábúcuúhajchíí ímí meke ijtsúcunúube. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíñe maábúcuúronáa tsá dibye meke ímí ijtsúcunúúne. ¹⁸ Muuráhjáa Críjto múijyú ímityúné méénúúroobe ícúbáhrámeí méimítyú hallúvu. Aabée tsáijyuré dsjívé méhllí pámeere ímityúmé meijcyáme wájyuri téénej téeveri meímíbaávýéne ímí Píivýéébema meijcyaki. Aabée dsjívérónáa íbbuu íbóhí ijcyáhi. ¹⁹ Aanéhjáa péé éjjuúvúu dsjívémé íbuúúné ijcyátsihvu diityéké íúwááboki. ²⁰ Muuráhjáa

éjjuúvú Noéé míñécoba méénuhijcyánaa Píivýéébe téhmehijcyará miamúnaa dílbyeke icyáhcuútsóne téémí pañevú íúcaáave ípájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áameúvú íbuúúnéhjáa ijcyátsihvu Jetsóó íbbuu péé diityéké íúwááboki. ²¹ Aanéhjáa téijyu nújpacýotu ditye pájtyeténe naavénú íñe icyooca metsójt-sótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójt-sómeityú méjpi ííñú íñityááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújsetsó Píivýéébedívú mecátsípáávéébeke metáumeíñe dibye meke ímíbájbchoki. Aane ihdyu meke ímíbájbchoobe Jetsocríjtóo dsjívvebe tsííñe bóhíbej téeveri. ²² Diibye muurá icyooca íhtsútu-ubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píivýéébe únuri ijcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyējuulléhi.

Muhdú Píivýéébe meícuvéne

⁴ Aanée muurá Críjto ííñújiri ijcyácooca ícúbáhrámeí mewájyuri. Áánéllí metsu meícúbáhrámeíyóné maábúcu dibyee áábucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maábucúme tsá ímityúné meméénújucootúne. ² Aame tsáhájucu meúmúúpívyetú ímityúné meméénúiyóneri. Píivýéébe ímillédú meijcyáiyóneríyjuco metsúúrámeíñe. ³ Áhdícyane óvíjyacóóné Píivýéébeke wáájácútúme ijcyadu ímityúné ámuha meméenuhijcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehijcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhijcyáhi, ámuháa mewáñehjíváténé pañe méllíyíicyávehijcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahijcyá ámuha meméénúityuróne. Ánehji óvíjyacóóne. ⁴ Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámúhake náhbévahijcyámé téeneríyé ijcyame íllure ámúhadi uuhívátéhijcyáhi. ⁵ Árómeema Píivýéébe muhdú ditye icyahijcyané ímíbájbchoóhi. Muurá pámeere dsjívétúmema ímíbájbchoíbye tsúúca dsjívéjúcoóróméhjimájucu. ⁶ Téénéllíhyéhjáa muurá éjju múnááuvuke téhdure úwáábómeíñe diityé íbuúúné íbóhí ímí ijcyá Píivýéébe ijcyadu.

⁷ Muurá tsúúca ííñuji mééma níjkévaríjyuco. Áánéllí ímiááméré meijcyáne pájyuvaré Píivýéébema méihjyúvahijcya. ⁸ Aame múu wájjújcsatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájyume ímityúné meke méénúrómeke mepíámeíyóneri tsá meijyáacunúúne. ⁹ Áhdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcsatsí ámuha maááhívéjcsatsícyooca íñá íjtsámeityúmére. ¹⁰ Mépíáábojcsatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píivýéébe meke ájcúné píáábori bañúháñe dibye meke ípíáábótuki. ¹¹ Áánéllí ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábóhijcyá dílbyé íhju néhdújuco ámúhaj téeveri dibye íihjyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábócooca ímíñeúvú mépíáábó muhdú dibye ámúhake túkévejtsódu. Aane páneere íñá ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenú dílbyeke ámuha Jetsocríjtoj téeveri maávýéjujtsóne. Áábedívú ihdyu metsu meíhvéjtsámeíñe dílbyeke maávýéjújtsó múijyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuúha táñahbému, tsá múu mávaríjchojúúné ámuúhama íjcyánetu íjtsámeityú tene ámuúhama íjcyáityuróne. ¹³ Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeidyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíñe íavyéjuma dibye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴ Áánéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyané hallútú ámuúhakye tsaate úhbáhajhíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámuúhá pañe íjcyánéllíihye. ¹⁵ Árónaa ihdyu núcójpátsóhreiyo teene imityúné ámuha tsíjtye éhné menániñee, tsaatéké ámuha medsíjvetsónee, tsíjtye ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíñe tsá núcójpátsotúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dííbyeéjté meíjcyánéllíihye.

¹⁷ Muurá tsúúca muhdú meícyahíjcyané dibye mééma ímíbájchóíñe éévé újéteéhi. Aane méhdityu tukénúíbye ihñéjté meíjcyamedítyu. Aabéjñ awáá žmuhdívanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene dííbye uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaaca? ¹⁹ Ahdícyane dííbyedívú meíhvéjtsámeíñe dibye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónáaaca. Muurá meke ípívyéjtssoobe íñéhdújuco méénune.

Cahcújtso múnáá túkevjtsoju

5 Téhdure ó ímillé cahcújtso múnáá túkevjtsojtéké o úwaabóné téhdure túkevjtsoobe o íjcyabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñe o ájtyúmiñbe. Aabe téhdure ó íjcyá dííbyé avyéjuri tsiíñe dibye tsáácooca. ² Áánéllii ámuúhakye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévjtso Píívyéébeéjté ámuúhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu dibyee ámuúhakye níwáávéné íijyéveriyé téené wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu téené hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenu Píívyéébe ímillédu. ³ Tsá múu tsíjpanécoba diityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó páñétúejpi Métehméébé tsáá-

cooca ámuha maávyéjuuté dííbyema múijyú níjkéváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámuúhá túkevjtsojtéke. Panéjcuavú máavyéjúúllejcatsí mítyájkímyeítyúméré. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjíúvú néemeke. Áánetu 'mityáhmítá' néemedi tsá dibye ícúvetúne.

⁶ Áánéllii mítyájkímeityúmeré méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú dííbyere ámuúhakye ityúkévjtsoiki. Áijyu muurá ámuúhakye ávyéjújtsóiiibye dibye meke ávyéjújtsóíñe éévé újjetéijyu. ⁷ Áánéllii íñeri áábímyeítyúmeré dííbyedívú mécatsípááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

⁸ Árónaa ihdyu téñbúwá meíjcyá Naavéné ámuúhakye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyabe meke imújtátsóiyóneri íjyáacunú éhne múne bájú oohíbyé iyámeke idyóóiyóneri íjyáacunúdu. ⁹ Áróobeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej téeveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré ííñújiri ménahbému téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhíjcyáne. ¹⁰ Árónaa ícyoooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñe níjcáutu Mépíivyéébé meke ávyéjuutétsóo múijyú níjkéváityúné Jetsocríjtoj téeveri. Aabe muurá mewájyuri meke ímíbájchó íhtsútúme meíjcyame íñevú metáhjátsámeityuki.

¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáabeke maávyéjújtssoo paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéeneré pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuúhá éllevu ó wallóo ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsi-báánoma. Áhaamí pañe ámuúhakye ó ítsáávetsó ímiááné ímí Píívyéébe ámuúhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

¹³ Ámuúhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyané cahcújtso múnáa duurúvá ámuúhakyeé iújcudu téhdure Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsíiménédú néébe Mááco ámuúhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámuúhakye táicyánéjcutu o néé ámuha Críjtoéjté tsané nahbému meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óví íbúwajñ ámuha méijcyáhi. Áyu tehdujuco.

2 Péédoro

Duurúvaju

1 Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o ijcyáábekée oke dííbyere picyóo úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe ññe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó tééveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujsódú idyé ámuha mecáhcujsóme éllevu. ² Aane óvii Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtó tééveri ámuhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté ijcyane

³ Muurá dibye ññhñáhorí meke píaabómé ñmiááméré meíjcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye ijcyadu meíjcyá dííbyema maávýéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dííbyedu meíjcyá ííñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ñmiááméré Píívyéébeke mecáhcujsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne météhmeméí ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcuúne ññevú táhjátsámeítyúme díbye ímillédu meíjcyaki. ⁷ Múu wajjújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájjújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákímyéí meméénúhajchíí tsá ámuha dííbyedi mebáñúmeítyúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímíllétúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájñvéne muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsóné ímítyutu. ¹⁰ Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa díbye ámuhakye újcume métsúúraméí ñmiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámuhadítú tene íbóhówaucunú dííbyedítú ámuha memújtátuki, ámuha táñahbému. ¹¹ Áijyu ihdyu ámuhakye waatsúcúpéjtsóiibye ímíjyuri Máavyéjuube Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú ññkéváityúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhñíñevu ámuhakye ó ñtsáávétsohíjcyáa muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájacuúne tehdujuco meíjcyáronáaaca. ¹³ Ímí ó íjt-súcunú ói o dsíjñvétúné hajchótá ámuhakye téénevu o ñtsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjñvéñe. ¹⁵ Áánéllii ó ímíllé ímíñevúvú ámuhakye o úwaabóné o dsíjñvéne boone ámuha teene maábájñvétuki.

Críjto ávyéjúttsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó ññtsútuube íjcyaaabe ííñújiri úlléjébedítú

ámuhakye muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meítténeríyé Cááni Píívyéébe dííbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha melleebó díbye dííbyedítú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájjúúbedi mítyane ó ímíjyúúhií.” ¹⁸ Ehdúu ññkyéjitu díbye nééne muha melleebó cámeñbaúvú Jetsóo múúhadívú tsíhdyuréévcooca dííbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébe íhjúu uubálle múnaáhjáa dííbyedítú néhíjcyané tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melleébó dííbyedítú dítye úwaabóne. Muurá dítye úwaabóné meke waajácútsó mewáájácútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ñmiáábé díbye íjcyane éhne múúne ññé ímíjyáú tsítsívé miiícúruwa ájchúcunúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébe íhjúu uubálle múnaáhjáa dííbyé waajácuháamítu cáátunúné diityé tujkéveju íjcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa ññjtsameíyíyé ññá pájtyeíñe iwáájacúné dítye cáátunútuúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

Álliu múnaá uwááboju

2 Áronáacáhjáa téhdure íjcyámé téijyu álliu múnaa íiye Píívyéébe íhjúu uubálle múnaadi díllómeíhíjcyáme. Téhdure ícyooca diityédú nééme ámuháñ pñe íjcyáá ámuhakye álliuúné átéréenéhjí úwááboímye. Aame íllure ehđñvállé Máavyéjuube Jetsocríjtó dííbyéjuco ípájtyetétsoobe íjcyároóbeke. Ááneri íiye íellevu ílícýúhcoímyé Píívyéébe diityéké ícúbáhraíñe. ² Aane mítyame diityéké ícyáhcujsóne ímityúné méénuúhi. Críjtoke cáhcújtsótúme ímityúné íhjúúvú dííbyé uwáábotu. ³ Aane dítye átéréenéhjí uwáábojte íllure ámuhakye állihíjcyáá ámuha dsíídsí íújúcúroki. Áróme hallúrí tsúúca íjcyané ícúbáhráméí Píívyéébe tsúúcajátújuco ehdu néémé wáabyuta mééne.

⁴ Muuráhjáa ññkyéji múnaa íjcyáromedítú ímityúné méénuúmedi ídáátsóvétuubéré íllure diityéké waagó dítye ícúbáhrámeiki. Aame ícyooca cúúvétsii dóhñnúmeímyé téhmehíjcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú dítye ícyahíjcyané ímíbjchoíñe. ⁵ Téhduréhjáa muurá éjjuúvú ímityúme íjcyámedi tsá díbye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa ííñúj díbye cáájávét-sóneri májcanúmedítú apáábyekéré pájtyetétsoobe dítye ímíjpyetéro diityéké úwáábohíjcyaaabe Noéke 7-meva íítsíímema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íñe ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷ Téhdurehjáa muhdú ímiáameke ipájtyetétsoíñé úújjetsoobe ípyée íaiúcúrooomícyutu Róóke ipájtyetétsoneri. Muuráhjáa diityéj pñne íjcyároobe ímiáábé íjcyánéllii múhdurá itsúcunúhijcyá ímityúné imyéénúneri ditye íhjúvahíjcyáne. ⁹ Áánéllii muurá méwaajácú Píivýéébe meke pájtyetétsoné meke mújtátsóiyónetu dííbyedívú meíhvéjtsámeimeyeke. Áanetu ihdyu ímityúmé tsúúca ícúbáhráméi pañe íjcyá dibye muhdú meícyahíjcyáne mééma ímibájhóíñévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhráiibye eene íimilédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyáromedi núhnévetúmére. ¹¹ Muurá níjkyéji múnaa diityé ehniíñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá múijyú ávyéjútédítýú ímityúné íhjúvatú Píivýéébe úmíwávu.

¹² Áronáa diitye állíu múnaa átéréénéhjé uwáábojte nehniwu uuhívatéhíjcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú néeme wáájácúmeityúmé ímillédú dáríívémeíhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá ímillédú íjcyáne itsúcunúhijcyámé ímí tehjújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsijtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpitso néeme ámúhama nahbévahíjcyá ímiáameúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré ítème. Aame tsá múijyú íhvetéityú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú íííbúwámeke ténejcúvúré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévare íéhnéváiýóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájító iúráávyérónetu imújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáne tsaapíhjáa Píivýéébe ihjúu uubálle múnaajpi Beóóuvú hajchi Baraáa íjcyadu. Diibýéhjáa ímíllérá ímityunéhjé imyéénúné hallúvú ídsíídsiváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa íju múijyú íhjúvahíjcyátuube íñe meíhjúvávjuri dííbyeke úhbánetu íhvetéébe téenetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állíu múnaa átéréénéhjé uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kííjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnaa íjcyame tsá ííínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé néhullévú múijyú níjkéváityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjé íhjúvávneri tsúúcajáa téenetu íhvetéjúcóóromeke tsiíñe íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí íñá íjcyájúcóótúnéllii mépiivyété meímillédú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeityú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñe pañe meíjcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeveri meímíjpyetéjúcoorómé biwáhdúré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajhíí éhniíñevu ídátsojéjuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímiájító Píivýéébe táuhbaju méhdivu bóhówájtsonejcúvú meíbúwáávéityuróne. Muurá teene mewáajácújúcooróné meéhdíívallehíjcyámé úmíwa ídátsohree. ²² Ehdu meíjcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé ííllímutúhcú tsiíñe majchóhi. Téhdure méén-

imu nítyááverómé biwáhdúré íñjúcáamiri cávíhyíñúmeíhi.”

Jetsocríjto tsiíñe tsááiñe

3 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, íhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháamí pañe tsiíñe ámuhake o úwaabó íhdééháamí pañe ámuhake o úwaabónere. ² Aane ihdyu tsáma máábájíívedí Píivýéébe ihjúu uubálle múnaáhjáa tsúúcajátújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto uwááboju dííbyé uwáábojte ámuhake uwáábohíjcyáne.

³ Áánéllii wajácútsi méíjcyaco ditye néene Jetsóo tsiíñe tsááiñe íhdéwu tsaate ímillédú ímityúné imyéénúne dííbyedi úhívatéíñe. ⁴ Muurá neeímýe: “Ímúijyúami tsááiíbye Críjto idyéjuvúa tsááiíbyej? Muurá íñe méíhdé múnaaúvúu íjcyáijyu ícyahíjcyádúré ííñjuj ícyoocápivu ípyée ípíivýéévétsihdyu.” ⁵ Ehdu neeímýe Píivýéébéhjáa ííñjújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí íhjúvávneriyé ípívyejtsóné wáájácúrome. Muuráhjáa dibye nééjuriyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñjuj íbóhówááveki. Téhdurehjáa muurá íñéhdújuco dibye éjyuuúvú ííñjuj ícyááávétsóneri míamúnáake májcanútsóné diityé imityú hallútu. Aane wáájácúromé állíu múnaa átéréénéhjé uwáábojte tsá téeneri ííícvéhíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píivýéébe néé ímilléijyu ííñjújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí iwáágóoíñé cúújúwari. Áijyu muhdú meícyahíjcyáne mééma dibye ímibájhócooca dííbyeke cáhcújtsotúmé ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóóveíñe.

⁸ Cáhawáa méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píivýéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojé hajchótare. Muurá tsájcoojéuvúduré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá íjcyaróne. ⁹ Áánéllii tsá múu néetu íveekí Jetsóo ííícuí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyaaabe míamúnáa ímityúné ícyahíjcyánetu íhveténe ímíjpyeténe. Tsá dibye ímilléturó tsaatéuba wágóoovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu méijtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnaajpi meke ábájínejcúdu. Téijyu páneere íévéhóówari íjcyanéhjí áiivýéne íhjúvúá ávyétá apíícho. Téhdure ííñjuj cámaráúúveé páneere tééjé hallúrí íjcyanéhjimájucu.

¹¹ Ehdu páneere cúújúwari wágóóóveéhi. Áánéllii téííbúwá meíjcyáne ímííñevú Píivýéébeke méuráávyé dííbyedívréjuco mecátsípáávéne. ¹² Áane météhmeíhíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeíñe dibye néeneé. Muurévá páneere íévéhóówari íjcyanéhjí ííñjújímájucu cúújúwari chócoovéné wágóóóvéne boonétú béhjíréjuco ííñjuj dibye ípívyéjtsóíñe páneere íévéhóówari íjcyanéhjimájucu. Áájé hallúríva páneere tsaímíyéjuco íjcyáiñe. Tsáhájucová íñá ímityúné íjcyái-tyúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré meíjcyá ííínetú ámuha menéétsámeityúmeke Críjto íájtyúmívakí, ámuúha táñahbému. ¹⁵ Muurá Píivýéébe téhmehíjcyá páneere míamúnáa ipájtyetéíñe uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllii tsáhái Críj-

to tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájuube Páávoró ámuhakye caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri. ¹⁶ Muurá pahúlleváre íjcyané cahcújtso múnáa éllevu iwál-lóhaamíjĩ pañe tééneri ihjyúvahíjcyaaábe. Áronáa tsane túhú dibye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcy-atúne. Aane ijcyámé tsaate dííbyé uwáábó wáájácurómé tsíñejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke ímí iúráávyétúnéllíihye. Aame ehdu dííbyé

ihjyú íúníutúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbémú tsúúca ámuha íñehji mewáájacúmé ímíñeúvú météhmeméí állíu múnáa ámuhakye ímiáájú ámuha mecáhcuújtsónetu imújtátsó-tuki. ¹⁸ Áánéllii éhniíñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríj-todívú mecátsipáávé ámuhakye dibye ipíáábo ámuha mewájuújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeke máávyéjujtsó mújyú nǎjkéváityúne. Áyu tehdújuco.

1 Jóaa

Mepájeténé uubálleju

1 Ámúhake ó caatúnú Críjtodítúyú dííbyej tééverií Píívyéébe meke pájtyetétsóóbedítúyú íjcyané uubálle. Dííbyéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñújí ipívyéévéétúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtyúmíbe íhjuváné muha mélleebóhi. ² Aabée bóhówáávéébedítúyú íjcyané uwááboju íñe ámúhake ó úúbállehíjcyá múijyú medsíjivéjúcótítúyúne bóhí dííbyedítúyú meújcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. ³ Aanée páneere díbye méénunéhjí muha maájtyúmíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díibye Ílli Jetsocríjtoó, íjcyámútsima meíjcyadu. ⁴ Aane ámúhake ó úúballé téeneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájú

⁵ Áané uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábedi íñé imítúyú íjcyatúne. ⁶ Áabeke 'ímí ó úraavyé' menéérome ímityunéhjí meméénúhajchíí íllure máallíhi. ⁷ Áanetu ímiáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íñá máhallúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere méimítúyú ímíbájchónéllíihye.

⁸ Áanetu ímityúme meíjcyarómé 'tsá ímityuube o íjcyatúne' menéhajchíí íllure máállímyeímýé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁹ Áronáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íñéhdú méénúúbeke méimityuháñé meúúbálléhajchíí méhdi ídádáatsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. ¹⁰ Áanetu 'tsá múijyú íñé imítúyú o méénutúne' menéhajchíí Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dííbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

Críjto mépiááboobe

2 Ámuúha Lihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o caátúnúné pañe o nées ámuha ímityúné meméénútuki. Áronáa ihdyu ímityúné meméénúhajchíí Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe íjcyaaabe meke Méécááni húmíj píínévú pšaabóhi. ² Muuráhjáa pájámeíbyé méimityuháñé mééma ímíbájchoki. Áronáacáa tsá apáámýéllíihyeré méhllíi díbye

dsíjívétúne. Muuráhjáa pámeere mífamúnaa ííñújíri íjcyáméllíi dsíjívéebe.

³ Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁴ Áanetu tsaate 'dííbyeéjté muúha' néérome dííbyé taúhbajúúné néhdú íjcyatúme állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe néhdú meíjcyame dííbyeke méwajyúhi. Áanetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁶ Áánéllíi múu tsaate 'Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi' nééme íjcyá muhdúhjáa ííñújíri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsííñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbémuj, íñe ámuúha éllevu o caátúnúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámúhama tene íjcyane. Áánéllíi tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnévúhdú ámúhake ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájuréjuco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áanetu ihdyu ímiááné ímiáájú meúraavyémé méwajyú ménahbémuke. Aame tsáhájucó ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹ Áanetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe meíjcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé meíjcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítúyúme.

¹² Aane íñe ámuha áátsímédú menéemeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe ámúhadi ídádáatsóvéne ámúhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéemejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneerékýe ípívyéévéétúné ihdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsíméké ó caatúnú tsúúca Méécááníkýe ámuha ímí mewáájácúnéllíihye.

¹⁴ Ahdícýane pámeere kéemejtémá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújucootú ííñújíñéhjíri. Muurá tsaate ténéhjíriyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájyutúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújíñe tsá Píívyéébedítúyú tsáátune. Naavenedítúyuré tsááne méjpiíyí ímityúné meméénúfýóneri meúmúúpivyéne, íñá meífténeri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímýeíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóvéehi.

Áanetu ihdyu Píivýéébe ímillédú icyahíjcyámé tsá múi-
jyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiáájju

¹⁸ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma nijkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú tééné ihde Críjtoke múnáátsohíjcyabe bóhówaáveíñe. Muurá tehdu nééme mítyaméjucó méhdivu bóhówaávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji mééma nijkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbé vahíjcyáróne méhdityu íhvetémé ímiá nabhémú íjcyátúnél-
líihye. Ímiá nabhémú íjcyaca tsá ditye méhdityu dówaávétyuróne. Áanetu méwaajácú ménabhémú di-
tye íjcyatúne.

²⁰ Áanetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Píivýéébe Apííchó ámuhá pañe íj-
cyánéllii ámuha méwaajácú ímiáájju. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámuhákye o cáátúnutúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená álliúré íjcyane. Áánél-
lii ámuhákye ó caatúnú ámuha maálltsámeityuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnáa? Jetsóó Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyatúné néhíjcyámé muurá állíu múnáa. Aame íllure dílbyeke ehđívvállehíjcyá Cááni Píivýéébema diityétsikye icyáhjútsótúnéllíihye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píivýéébe íjcyatúne. Áanetu ihdyu dílbyeke cáhcújtsómema íj-
cyaábe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí íñné ímíjyáú ámuha méjcyáá Méécááni Píivýéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dílbyere Jetsocríjtó néé múi-
jyú medsjívívécóóityúne bóhívu meke íajcune.

²⁶ Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú tsaate ámuhákye mújtátsóiyóné ihdétu.

²⁷ Áronáa tsá múha ámuhákye állítyuró Píivýéébe Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámuhákye ájcúmeke. Áánéllii tsá múha ámuhákye úwáábóityuró téenere ámuhákye úwáábohíjcyánéllíihye. Áané úwááboju muurá tsá állíu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeúvú meijcyá Críjtoma muhdú Píivýéébe Apííchó ámuhákye túkévetsódú múi-
jyú tsííñe díbye tsáácooca íñnerí núcójpívétúme tsáímíyé dílbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyabe múi-
jyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píivýéébej tsííme íjcyáhi.

Píivýéébej tsííme

3 Cáhawáá méjtsúcunu muhdú Píivýéébe mítyane meke iwájyúnéllii ítsíímedi díllone. Aame ímiááné dílbyej tsííme méijcyáhi. Áanetu dílbyeke cáhcújtsótúme tsá wáájácútú dílbyeéjté meijcyane dílbyeke iwáájácútúnéllíihye. ² Ámuúha táñahbé muj, ímiááné tsúúca dílbyej tsííme meijcyarómé tsáhái ímí mewáájácútú muhdú meijcyaiñé nihñévúre. Áronáa méwaajácú Críjto meke újcúvácooca dílbyeduréjuco meijcyaiñé dílbyeke maájtyúmííñéllíihye. ³ Muurá

ímiááné dílbyeke mecáhcujtsómé métsúúráméihíjcyá ímiáámeréjuco meijcyáiyóneri díbye íjcyadu meijcyaki.

⁴ Áanetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píivýéébe taúhbaju íllure méehđívvalléhi. Muurá tsá díbye ímíl-
letú ímityúné meméénune. ⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaajácú Jetsocríjtó múi-
jyú ímityúné méénutuube ííñujívú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí dílbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dílbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dílbyeke wáájácútúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatédívú máálltsámeídíñe. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóó íjcyadu. ⁸ Áanetu Naavéneéjté íj-
cyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo díbye íj-
cyadu íjcyánéllíihye. Áánéllíihyee muurá Píivýéébe Ha-
jchi tsáá ííñujívú dílbyeke ityáhjáne díbye tútáváj-
sonéhjí ímíbájchoki.

⁹ Aane ímiááné Píivýéébej tsííme meijcyame tsáhájju-
co ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivúréjuco díbye meke ájcúnéllíihye. Aame tsáhájjuco ímityúme meijcy-
atú tsúúca ítsíímedi díbye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píivýéébej tsííme íjcyane. Áhdure méwaajácú caatyé Naavénej tsííme íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménabhémuke mewájyutúme tsá Píivýéébeéjté meijcyatúne.

Mewájyújcatsíñe

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú tujkénúu meúwáábój-
catsíñe muhdú mewájyújcatsíiyóne. ¹² Aame tsá meij-
cyatú Caiiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íj-
cyánéllii íñáhbeke lííhyanuúbe. Aanée ¿íveekí lli-
ihyanuube íñáhbeke? Díbyéhjáa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune itsáílléne dílbyeke lííhyanuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méjtsúcunúdí ámuhákye Píivýéébeke cáhcújtsótúme néhnílléhajchííjy, ámuúha táñahbé muj. ¹⁴ Muurá méwaajácú Píivýéébeéjté meij-
cyame ménabhémuke mewájyume múi-
jyú med-
sjívívécóóityúne bóhíma meijcyane. Áanetu íñahbé-
muke wájyutúme tsá téenema íjcyatúne. ¹⁵ Muurá dsíjívétso múnáádú nééme íñahbé muke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívét-
sóiyóneri íjyáacunúhíjcyámema múi-
jyú medsjívívécóóityúne bóhí íjcyatúne. ¹⁶ Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájyune úujetsóné idsíjívéneri. Ahdu téhdure ménabhémuke méúújétsóiyá diityéké mewájyune. ¹⁷ Ditye píhtónetu diityédí meídáátsóvéne mepíáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píivýéébeke mewájyutúne. ¹⁸ Ámuúha átsíímedú ámuha menéémeéj, tsá múu apááñéré íhjúri íñahbé muke wájyutúne. Múu ímiááné diityéké iwájyune úujetsó di-
ityéké ipíáábóneri.

Píivýéébema ímí meijcyane

¹⁹ Ehdu meméénune ímiáánéjuco ímiáájju meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááné ímí Píivýéébema meijcyane. ²⁰ Muurá ímityúné meméé-

nune méwaajácúhi. Aane Píivýéébe ïná túhúúlléébejñ waaajácú muhdú meicyahíjcyáne. ²¹ Ámuúha táñahbé-muj, muurá ímityúné meméénútúcooca méwaajácú ímí Píivýéébe meke ïjtsúcunúne. ²² Aabe meke ajcú páneere dííbyeke metáúmeíñé dííbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne dibye ímillédú meijcyámeke. ²³ Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne mewájýjcatsí muhdú meke dibye wájyudu. ²⁴ Dibye meke néhdu meijcyame ímí dííbyema meijcyáhi. Aame méwaajácú méema dibye íjcyane Íapíícho mépañéwú ipícyóonej téeveri.

Ímiáájú Píivýéébedítýú tsááneé

4 Ámuúha táñahbé-muj, tsá múu peecútéré cáhcújt-sotú tsaate ámuúhama Píivýéébé icyánéjcuri íhju-váne. Tujkénú múu ímíñéúwú íjtsó iwáájacu ímiááne dííbyedítýú tene íjcyáhajchííjyu. Muurá mítyame állíu múnaa dííbyé íhju uubáalle múnaadi díllómeíñe úwáábohíjcyáhi. ² Aane cáhawáá ámuúhake o nées muhdú mewáajácúné ímiááne Píivýéébé Apííchó túkevýt-sori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjto Píivýéébé Hajchi íjcyabe Míamúnáájpidívú ípíivýéévéne ííñujívú tsááne cáhcujtsómé úwáábohíj-cyá Píivýéébé Apííchó túkevýt-soneri. ³ Áanetu teene cáhcújtsotómé tsá téené túkevýt-sori úwáábotúne. Críjto munáajpi Naavéné apííchó túkevýt-soriyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúúca íjcyá ííñujíri éhneé éjýjýjucó téené uubáalle ámuha mel-léébone.

⁴ Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píivýéébeéjté ámuha meijcyame tsúúca diityéké métañá diityémá íjcyáábé íhnáhó éhniíñevu ámuúhama íjcyáábé íhnáhó íjcyánél-liíhye. ⁵ Íjñi múnaaré íjcyánéllii míamúnáadítýuré tsááne íjtsaméi dítye úwaabóné diitye míamúnáa lleebú-cunúhíjcyá téhdure tééjñi múnaa íjcyánéllíihye. ⁶ Áanetu ihdyu Píivýéébeéjté meijcyánéllii téhdure dííbyeke wáajácúme meke lléébohíjcyáhi. Áanetu dííbyeke wáajácúme tsá meke lléébotúne. Áaneturé méwaajácú caatyé ímiááne Píivýéébé Apííchó túkevýt-sori úwáábohíjcyáne, áanetu caatyé állíuré Naavéné apííchó túkevýt-sori úwáábohíjcyáne.

Píivýéébe meke wájyune

⁷ Áanéllii metsu Píivýéébedítýú tsááne íjtsaméima meijcyame mewájýjcatsíki, ámuúha táñahbé-muj. Muurá mewájýjcatsíñeri meúújsetsó ímiááne dííbyej tsíímé meijcyame dííbyeke mewáajácúne. ⁸ Áanetu tsíj-tyeke wájýutómé tsá dííbyeke wáajácúme. Muurá dííbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wájýuíyá muhdú dibye meke wájyudu. ⁹ Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewájýútúrónáa meke mítyane iwájýune újétsóobe apáábýeré Ílli íjcyáábéke ííñujívú dibye wáalloobe dsíjívénej téeveri méimítyuháñé ábájñvémeímýé múi-jýú medsíjívéjúcúóítýúné bóhí meújyuki.

¹¹ Áanéllii mewájýjcatsíyáhi, ámuúha táñahbé-muj. ¹² Muurá dííbyeke múijýú maájtyúmíturómé mewájýj-catsíhajchíí méwaajácú Íapííchó mépañe íjcyane.

¹³ Áánevu meke dibye ajcúnéllii méwaajácú ímiááne dííbyeéjté meijcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumíímé íñe meúúbállehíjcyá Méécáánií dííbyeke ííñujívú wáalloone dííbyej téeveri pámeere míamúnáake ipájtyetét-soki. ¹⁵ Aane Jetsóó Píivýéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaavémé tsaimíyé Píivýéébéme meijcyámé pañe íjcyabe Íapííchoj téeveri.

¹⁶ Aane dibye meke wájýune mewáajácúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaávehíj-cyáhi. Muurá ihdyu íjcyaduré meke wájýuúbe. Aane pámeekéré mewájýune ímí dííbyema meijcyámema idyé íjcyabe Íapííchoj téeveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjto ííñujíri íjcyadu meijcyáneri meúújsetsó ímiááne dííbyeke mewájýune. Aabe meke wájýúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvúré méema dibye muhdú meicyahíjcyáné ímíbájchóíñeri. ¹⁸ Muurá meke wájýúmedi tsá meíllityétúne. Áanetu meke wájýútúmeke méillí dítye meke ímityú dárñívéyónél-liíhye. Muurá tsaate meke wájýune mewáajácútnéllii diityéké méíllíyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píivýéébe tsúúcajátújucó meke wájýune mewáajácúnéllii dííbyeke mewájýúhi. ²⁰ Áanetu 'Píivýéébeke ó wájýúhi' menéérome ménahbé-muke menéhnílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maáj-tyúmírómeke mewájýúmejñéva Píivýéébeke mewájýúú awáá maájtyúmíñébekeñévari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dííbyeke mewájýúne téhdure ménahbé-muke mewájýuki.

Ímityúné metáñjane

5 Muurá Jetsóó Mepájtyetét-sóobeke mecáhcújt-sóóbedívú mecátsípaavémé meijcyá Píivýéébej tsíímé. Aane dííbyeke wájýune téhdure íñtsííméke wájýúhi. ² Aane dííbyeke mewájýúnéllii dibye meke néhdu meijcyame téhdure tsíjtye dííbyej tsíímé íjcyámeke mé-nahbé-muke mewájýúhi. ³ Muurá dibye néhdu meij-cyáneri meúújsetsó dííbyeke mewájýune. Aane tsáhá-turo túhuutúne. ⁴ Muurá dííbyej tsíímé meijcyame ííñují ímityuháñé métañá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé mé-tahjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píivýéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóó Píivýéébé Hajchi íjcyane dibyee tsójtsótsámeicyooca Ílli dibye íjcyane dííbyere Píivýéébe cáámetu néénéllíihye. Áhdurée dibye dsíjívé-cooca újétsóobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááne tene íj-cyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyéjiri pápíhchúúmeva Píivýéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Diibye páñetu Ílli Jetsocríjto, Cáánií, Íapííchoo, éhdume. Aame pápí-hchúúmeva íjcyame tsáapíyéro. ⁸ Téhdure íñe ííñujíri pápíhchúúmeva teene bóhówájtsóhi: Dibyee tsójtsót-sámeicyooca Cááni nééneé, dibyee dsíjívé-cooca tsííñe dííbyere nééneé, Íapííchó meke néhíjcyáne, éhdune. Aane pápíhchúúmeva íjcyane tsanééré méhdivu

bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujsó miamúnaa meke nééneé. Aanéjñ muurá mecáhcujsóiyá Píivýéébe meke nééneé. Muurá dííbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰ Áánéllii pámeere dííbyeke cáhcujsómé waa-jácú ññbúuri ímiááné Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane. Áánetu teene cáhcujsótúmé állíu múnáájpidi dilló dííbyeke. ¹¹ Áronáa neebe Íllij tééveri meke iájcuíñé múijyú medsjíwéjúcóóítyúne bóhñvu. ¹² Aane pámeere dííbyé Hájchima íjcyame tsúuca teene ujcúhi. Áánetu dííbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéeneré túkevjtsoju

¹³ Ehdu íñe ámuhakye ó caatúnú Píivýéébé Hájchikye ámuha mecáhcujsómeke ámuha mewáájacu tsúuca ámuha múijyú medsjíwéjúcóóítyúne bóhñma meíjcyane.

¹⁴ Muurá méwaa-jácú Píivýéébe ímillédújuco tene néhajchíí dííbyeke metáúmeíñé dibye meke lléébone.

¹⁵ Áánéllii méwaa-jácú dibye meke piááboíñé páneere dííbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu dííbyé hallúvú piáábó táúmeí Píivýéébeke dibye dííbye-

di ñdáátsóvéne dííbyé ímityú íábájñve dibye tééné déjúcotu idsjívétuki. Áronáa íjcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsjíwéiyóne. Aane téénéméné dibye méénúhajchíí metáúmeídí piáábó dííbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píivýéébe ímilletúné meméénunéhjñ ímityúne. Áronáa íjcyané tsane tééné déjúcotu medsjíwéiyóne.

¹⁸ Áronáa méwaa-jácú ímiááné Píivýéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné dííbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhme-híjcyanéllíihye. Áánéllii muurá tsá dibye meke mújtátsóityuró Píivýéébeéjté meíjcyameke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyané miamúnaa Píivýéébeke cáhcujsótúmé diibye Naavéné hójtsñ pañe. ²⁰ Muurá méwaa-jácú Píivýéébé Hajchíi tsááne ííñujívú meke iwáájácútsoso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dííbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí dííbyema meíjcyá Ílli Jetsocríjtoma meíjcyanéllíihye. Aane ímiáábé Píivýéébe íjcyabe meke ajcú múijyú medsjíwéjúcóóítyúne bóhñvu.

²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítyú ámuhakye mújtátsóiyonéhjñ ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 Jóaa

Muhdú mewájjune

1 Muúllej, Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyabe díítsíímema ámúhakye o wájjyúmeke tsúúca Píivýéébe újcúme éllevu íñe íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámúhakye o wájjyutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhakye wájjyúhi. ² Aane ímiááné ámúhakye ó wájjyú ímiáájú mújjyú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíihye. ³ Ahdícyane óvíí Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámúhakye wájjyumútsí ámúhadi ídádáatsóvéne píaabó íbúwajíí ámuha méjjcyaki.

⁴ Mítyane ó ímíjjyuuuv tsaate díítsíímédítyú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráavyémeke o ítténema. Muurá Píivýéébé taúhbaju néhdújuco ditye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o neé mewájjyújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivýéébe meke táuhbané mewájjyújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááné dííbyeke mewájjyúhajchíí dibye meke néhdu méjjcyáhi.

Állíu múnáa

⁷ Aane téííbúwá méjjcyaco állíu múnáake. Muurá mítyame íjcyá ííñújjiri Jetsocríjtóo ííñújjívú itsááne

ímiááné mehdu mífamúnáajpi íjcyane cáhcújtsotúme. Aame íllure dííbyeke ehdíívállehíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸ Ahdícyane téííbúwá méjjcyaco ámuha mebánúmeítyu ámúhá wákimyéi áhdori Píivýéébe meke ájcune ámuha meújcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyáné tsíjjítoréjuco meúráavyéhajchíí tsá Píivýéébé icyánéjcuri ámuha méjjcyatúne. Áanetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráavyéhajchíí Píivýéébeé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha méjjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsotúme ámúhá éllevu ámúhakye íúwáábo péhajchíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsotúne. ¹¹ Muurá diityéké ámuha mepíáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóaa pítyajcóne

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámúhakye o neéiyóne. Áronáa tsáhájucó ó ímííletú éhniíñevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámúhá éllevu o pééíñéllíihye. Téjjyú botsíí ámúhakye ó neé éhniíñevu meímíjjyúúki.

¹³ Aane dííñaalle ímí Píivýéébeke úráavyéllej tsíímé mítyane ámúhakye duurúváhi. Áyu tehdújuco.

3 Jóaa

Gááyo ímiáábe

1 Oo Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o ij-cyaabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájyu-ube Gááyó éllevu.

² Aane Píivýéébeke, muube, piáábó ó táumeíhijcyá díhyallúvú panévatúré ímí u ijcyá muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu. ³ Mítýane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsááme oke úúbálléneri. ⁴ Téhdure ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálléneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohijcyáné mé-nahbémuke ímichi tsiéllétsu tsááme Píivýéébé ihjyu úwáábóméré péhijcyámeke. ⁶ Muurá íllevu ménahbémú dóbéévemeke úúballémé muhdú diityéké u wájyúne u piáabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohijcyáné Píivýéébe ímillédújuco. ⁷ Muurá dííbyé ihjyú uwáábori úllehijcyámé tsá ímilléturó cáhcújt-sotúmé diityéké piáabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohijcyá diityéké ditye ímiáájú úwááboki.

Dióóterépé ímityuné ijcyane

⁹ Muuráhjáa éjyú waajácuháámí ó wallóó elle ijcyáné cahcújtso múnáa éllevu diityéké o túkevýtsoháámi.

Áronévaa tétsíí túkevýtsoobe Dióóterépé iye íhtsútu-ube ijcyane ímíllénéllii tsá lléébotú táuwáábo. Imílléebévaa iye úwaaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péécooca dííbyeke ó díllóó táhallúvuváa díbye állíñe. Aabévá muurá tsá wáátsúcuhiijcyatú Píivýéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke íbóijcyúrone tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohijcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube ijcyatúne. Ímiáábéré múu ijcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píivýéébeéjte. Áánetu ímityúné méénume tsá dííbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehijcyá Deméétrio ímiáábé ij-cyane. Téhdure o ijcyároobe ó waajácú ímí díbye ij-cyane. Aane ímiááné tehdújuco díbye. Muurá uure wájácú u nééne tsá múijyú álliu o íhjúvatúne.

¹³ Aane ijcyaróné mítýane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréju-co maájtyúmíjcatsíñe botsíí ímíñeúvú meíhjúvájcatsí-ki.

¹⁵ Ahdícyane óvíí íbúwajjí ú ijcyáhi. Ílle ijcyame mé-nahbémú uke duurúváhi. Áhdure óóma duubállé mé-nahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu tehdújuco.

Jóódaá

Duurúvaju

1 Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o ijcyaaabe íñe íhyaami ó caatúnú ámuáhakyeé Méécááni íímíbájchóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óvíi ámuáhakye ñdaatsólléne píááboobe íbúwajñí ámuha meijcyame mewájjúycatsíki.

Állíu uwáábo múnáa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllérá éhñííñevu ámuáhakye o cáatunúné muhdúhjáa mepájteteíñe Píívyéébe mééma méénunetu. Áronáa tsaate ámuáhakye pátsárcyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámuáhakye o tsápijtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá ijcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámuhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájjúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meijcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóóveé Píívyéébé waajácuháámñí pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújjúcooróné ámuáhakye o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú ihñéjté íjcyáromeke méénune dííbyeke ditye cáhcújtsótúnéllíihye. Muuráhjáa Ejíhtó íiñújjí múnáa hójtsí pañétú diityéké díbye íjchívyétsórónáa diityédítyú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjñétsóóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dárñvémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsí pañévú úwáñehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyané ímíbájchóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íuníúécoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméjjima ditye dómácócatsíhíjcyané déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari mújyú njjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbahránáa žíveekí dííbyé taúhbajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjúvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítyu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpiíhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjúvatú Naavenedítyú dííbyema Moitséeúvú ítéméhó hallúvú ityáhjáycatsícyoóca. Tsáháa díbye dííbyedi íúhíváténe néetu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa nebe

dííbyeke: “Óvíi ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehíí.”

¹⁰ Áronáa muurá diitye állíu múnáa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné íhjúvahíjcyámé iwáájacútúnéhjiri íúhíváténema. Aame iyámédú dárñvémeíhíjcyáhi. Ehdu ímíllédú íjcyáneri iye íhyallúvú lílcyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

¹¹ ¡Máídáátsoju ihdyu diityéké tene pájtyeíñej! Éhnehjáa Caíí íñáhbeke dsíjñétsó dñíivane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnehjáa Baraáa ímityúné méénu dñíivane ídsíídsíváyóneri íjyáacuníhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyárñvémeíhíjcyané njjcaúvú wágóóóveé éhnehjáa Coréé ílleebótú njjcaúvú dsíjñévebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbevéjycatsíñe wañéhjínévú nucójjpítsówu ímiáámeúvúdu múúbaké ávyejúúletúmé ipyééne majchóháñe iye órohcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maállétyúcooca ojtso kííjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmeheéne íñéeváyótsihvu néévátúnéllii ílluréjuco meíllone tébajkyéjjimájucó mewáágoódu. ¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné íhdéene móóá úníúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne mñícuru wáájacúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsí pañévú mújyú njjkéváityúne.

¹⁴ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsiíménémúhaabe 7-íjyúvájucóo dííbyeúvudítyú ditye lííyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítyu: “Ávyéjuube tsájucóo mítyame íhñéjtema pámeere mñámúnáama muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dííbyedítyú íhjúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú néehíí. ¹⁶ Aame muurá tsá mújyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Áane ímíllédú ímityúné íjcyáne mítyákímeyéíhíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdu tsaatémá tsaímíyé íhjúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítyú újcuúroki.

Cáhcújtso múnáa túkevjtsoju

¹⁷ Ámuúha táñahbému, cáhawáa méítsáávé éhnehjáa Jetsocríjtó mamýémú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe píñícooca íjcyáímyé tsaate ímíllédú ímityúné íjcyame íllure dííbyedi úhívátéimye.”

¹⁹ Aamejúco muurá eene mñámúnáake páhduváré íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúrámeíhíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébé Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meijcyáne Píívyéébema méihjúvahíjcyá dííbyé Apííchó píáábori ámuha metéh-

mémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ²¹ Ahdícyane ímiááméré meíjcyá dibye ámuhakye iwájyúne ípíááboki. Óochévetúmére météhmeíjcyá Jetsocríjto meke ídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhívu iájcuki.

²² Múu tsaate páhduváré íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetésó cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Áronáa ihdyu múu téíibúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meíívatuki.

Duurúvaju

²⁴ Aane ihdyu óvíi Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámuhakye tehme ámuha dííbyedítú memújtátuki. Áhdure óvíi ámuhakye túkévéjtssoobe íínetú ámuha menéétsámeítyu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllii metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávyéjútso panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe múijyú nájkéváítyúúbeke. Áyu tehdújuco.

Apocaríhtsi

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

1 Oo Jóáa Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé díbye ñcúve múnáadivú teene íbóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééné pañe níjkyéji múnáajpij tééveri. ² Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ímiááné Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³ Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjé pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴ Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámúhakyepáaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevadú nééne óvíi téhdure ámúhakyepáaabóhi.

⁵ Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjvetúu bóhówtjúkenuube ámúhakyepáaabó pámeere íñújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyaaabe. Díibye ímiáábé íjcyaaabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácyó waagóoobe téénej tééveri méimítyú méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíícúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjútsohíjcyapáijyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnaa dííbyekée cáváájcmema maájtyúmiñe ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtso tóme íájtyumíne taáhi. Ehdu pájtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe néehíi: “Oo panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye.” Ehdu muurá Píívyéébe néehíi.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹ Aane íñe ámuhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeidyuré ó ícúbáhrámeíhijcyá téhdure dííbyé avyéjúté o íjcyaaabe. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcuhijcyá Jetsocríjtó oke pááábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj píñétú

páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóditúyú íjcyane o úwáábohíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tét-sihyi o íjcyaaabe Píívyéébé wáabyuta íjcyajcójí dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnejcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhgyuvádu. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáátunúne ú wálloó Áátsiá íñújiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmiínaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáádií, Piradéépiiaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

¹² Ehdúu oke díbye nééneíllii ó révoové múha óóma íhgyuvané o wáájácuki. ¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéihcyúnéj píne tsaapi míamúnáajpidyú néébe íjtyúháacyú hallúvú iwájyamú íjcyaaabe íjyócunúúbeke. Áábéj píñétúu óóro mííhé chíúcunú íjpijívújuco íjcyamííhe. ¹⁴ Áábé níwacóo ávyéta tsítsí obééj íhjinédu. Áánetúu íhyálluúúcu éhne múu cúújuwa péétécunúdu. ¹⁵ Téhdurée íjtyúháacyu ávyeta ‘rutúrútu’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu díbye íhgyuvané keeváwu téhiñe níwacunúne íhgyuvádu. ¹⁶ Aabée ímiánéjcééhójtisiri ejécunú 7-meváké míícúruke. Áánetúu íhgyútu níhtsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjíwawa. Áábé húmí amítsaráhcóo nuhba ájchúcnúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyumíne dííbyé llííñévu ó áákityeíñú múu dsíjvédu. Áronáacáa íhyójtis ímiánéjcééhójtisí táhallúvú ípícyóóne oke neébe:

—Díhllyeíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye. ¹⁸ Muuráhjáa o dsíjvévebe tsiíñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó múijyú o dsíjvéityúne. Aabe míamúnáake cúújúwá pañévu ó waagóóhi. ¹⁹ Áhdícyane páneere íñe ícyooca tsúuca íjcyánema bóónétu pájtyeíñe u ájtyumíne caatúnú waajácúháámitu. ²⁰ Muurá táímiánéjcééhójtisiri 7-meva míícúruke u ájtyumíne 7-hava cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíne diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane nééiyóne.

Éépetsóri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátunúmeíñe

2 Áhdícyane Éépetsóri íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu illu caatúnu: “7-meva míícúruke ímiánéjcééhójtisiri ejécunúúbe 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéihcyúnéj píne úllehíjcyaaabe

ámúhake néehíi: ² Ó waajácú muhdú ámuha mejcyame ímí táwákimyéi meméenuhíjcyané panévaré ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ímí tehdújuco ámuha meúwáábohíjcyané ímityúmeke. Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi iye díllómeiyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. ³ Aane ímiááné ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeihíjcyané oke íhvéjtsotúme. ⁴ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámúhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucú oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsóijyu mewájyudu? ⁵ Aane meítsáávéne méíhvété ímityúné ámuha meméenuhíjcyánetu. Áane méimibáávyé éíjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco ámúhake o íhvéjtsóíne wáájácúratúmeréjuco ámuha mejcyaki. ⁶ Áronáa tehdújuco ámuha metsárillehíjcyané nicoraítámú ímityúné méenuhíjcyané íjcyane idyé o tsárilíne. ⁷ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcújtsó Píívyéébé Apííchó cáhcújtsó múnáake nehíjcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme ímí ícyahíjcyámeke nihéétsihvúré ó ájcuú múijyú ditye dsíjvéjucóóityúne bóhívu Píívyéébé avyéjuri tsaimíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyané cáhcújtsó múnáa éllevu cáátúnúmeíne

⁸ Téhdure Ejmíinari íjcyané cáhcújtsó múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneere ípívyéjtsóobe téhdure níjke íjcyabe páneere níjkévátsóiibye éhnee dsíjveebe tsiíne bóhíbe ámúhake néehíi: ⁹ Ó waajácú ídátso ámuha meícúbáhrámeihíjcyané oke ámuha meúráávyéne déjucotu. Muurá tsaate íllure íállíne Píívyéébeéjtedi díllómeiyómé nehniwu ámúhadityú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjteré íjcyanéllíihye. Ehdu ídátso ámuha ííñújiri mejcyarónáa ámúhá avyéjú níjkyéjiri íjcyáhi. ¹⁰ Ahdícyane mááábímyeídí éhniínevu ámuha meícúbáhrámeííneri. Muurá ámúhadityú tsaatéke Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéne cúvéhoojánut-sómé ámuha méícúbáhráméíí pahójtsícúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúme tsaimíyé oke méúráávyeco ámuha medsíjvétsihvújuco ámúhake o ávyéjucóómé ámuha mejcyá múijyú dsíjvéityúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcújtsó Píívyéébé Apííchó cáhcújtsó múnáake nehíjcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme tsá nihéétsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyané cáhcújtsó múnáa éllevu cáátúnúmeíne

¹² Téhdure Péégamóri íjcyané cáhcújtsó múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Níítsúwá ‘pajtyo’ néewa panéjcvaré tsúhjíváwama íjcyabe ámúhake néehíi: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéne ávyéjucóómé ííñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúráávyehíjcyané oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táuubállé méenuhíjcyabe Atíipake ditye dsíjvétsóronáa tsá oke ámuha meíhvéjt-

sotúne. ¹⁴ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúhá píne íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcújtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake uwááboobe íjraéemuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée íhdícyámema dómácócátsíhíjcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámúhá píne nicoraítámú uwáábó o tsárilíne cáhcújtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméenuhíjcyané ihdyu méíhvéjtsóne méimibáávyé. Muurá ámuha méimibáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámuhá éllevu o pééíne ílluréjuco ámúhadi o ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcújtsó Píívyéébé Apííchó cáhcújtsó múnáake nehíjcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájácúratúne majchódú néenevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsítsíj néene neewáyuvu wáájácúratúne mémé téetu cáátúvaúvu. Aane apáamyéré teeu újcume waajácúu mumémé íjcyane.”

Tiatíirari íjcyané cáhcújtsó múnáa éllevu cáátúnúmeíne

¹⁸ Téhdure Tiatíirari íjcyané cáhcújtsó múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Hajchíi cúújuwa péétecunúdu íhyálluúcu néebéj tuháacyú ávyeta ‘rutúrútu’ éhne múúne cúújuwari uwááñewa péétecunúdu néebe ámúhake néehíi: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha mejcyame tehdújuco mewájyúcatsihíjcyáne, ímí oke ámuha mecáhcújtsóne, ímí táwákimyéi ámuha meméenuhíjcyané déjucotu ámuha meícúbáhrámeiyóné maáábúcuhijcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéi ímí tehdújuco ámuha meméenuhíjcyané tujkénúu ámuha meméenuhíjcyané éhniínevu. ²⁰ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúhá píne Jetsabéé íjcyalle Píívyéébé ihjyú uuballe múnáalledi díllómeilleke íná ámuha menéetulle táícuve múnáake íuwáábori állíhíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle íhdícyáméhjima ditye dómácójcátsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté ícúvé májchoróné ímityúné íjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehíjcyará dille múhdurá ícyahíjcyané íhvéjtsóne ímiáálleréjuco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímíletú íimíjpyeténe. ²² Áánéllíi ó íhvéjtsóo dílleke dille cheméri ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeíki. Téhdure díllej tsíímé dsíjveéhi. Áhdure díllema ímityúné méenuhíjcyámé ícúbáhráméíí teene íhvéjtsótúhajchííjyu. Áane tu páneere cáhcújtsó múnáa waajácúu ímiááné míamúnáa íbuúúné íjtsaméi o wáájacúne. Aabe ámúhake ó ájcuú muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámúhadityú Tiatíirari dílle Jetsabéé uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú állíuré íjcyane Naavéneítyuré tsáane íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri ámúhama o íhjúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúuca oke ámuha meúraavyémé ímíneúvú métehmémeícyó tsiíne o tsááíneújuco. ²⁶ Muurá íínerí táhjátsámeityúme o ímíledú nihéétsihvúré ícyahíjcyámeke o pícyoó íñújíne avyéjute ditye íjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táuhbaa éhne múúne núpájkityu méenumeíne líyíhíllóné úmehéiyi mewápújuhcodu. Ehdu ávyéju-

utéimye Llihíyóo oke ávyéjytsódu. ²⁸ Áameke ó ájcuú éhne tsítsívé m̄icúruwa imíwu ájchúcunúdu néébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óvii ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Tsáádíyi íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

3 Téhdure Tsáádíyi íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Píivyéébé Apííchó 7-nevádú nééne dífbyedi íjcyaaabe 7-meváké m̄icúruke éjécunúh̄jcyaaabe ámuhákye néehii: Ó waajácú muhdú ámuha meicyah̄jcyáne. Muurá ámuha mékévaú-cunúh̄jcyará Píivyéébeke ámuha meúraávyénetu. Áronáa tsá ámuha imí meúraávyetúne. ² Áánéllii téibúwá meíjcyáne métsúuraméi imí dífbyeke ámuha meúraávyéyóneri dífbyedítú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú dibye imillédú ámuha meíjcyatúne. ³ Méitsáávé éjyúu ámuhákye ditye úwaabóné tsúuca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbaávyéne tsiíñe imíñeúvú dífbyeke meúraávyé. Muurá ámuha meímíbaávyétúh̄ajchii éhne múúne naní múnáajpi wáájácúratúné tsáhdu o tsáábe ámuhákye ó tuvááó-vaáhi. ⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuháditú imityúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óóma íjcyaa tsaimiyé tsítstj̄ nééne wajyámuunévú iújcámeíñema. ⁵ Íñerí táhjátsámeityúme ehdu íjcyaaahi. Áame mémeháñé tsá o páacyúityú wágóóóvéityúme mémeháñé cáátúváne waajácúháamtu íjcyane. Áameke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óvii ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéepiári íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁷ Téhdure Piradéepiári íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabíiúvú avyéjú dífbyedi íjcyaaabe páayucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure dibye wátajcóné tsá múha páayúcúityuróne. Aabe ámuhákye néehii: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meicyah̄jcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéerome imí táuwaábó meúraávyeh̄jcyá oke tóónutúme. Áánéllii ámuha meúwáábóíñe uwááboju ámuháma o páayucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa íjcyámé tsaate jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé illure iállíñe tahñéjtedi díllómeimye. Árome ícúbáhrámeíñetu ámuhá lli-íñévú imíh̄móúbáne ámuhákye ávyéjytsóo ámuhákye o wájyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íh̄náhóóróné pañe imí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámuhákye ó téhmeé ííñj̄jri ícúbáhraméi íjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááíñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meicyah̄jcyádú tsaimiyé íjcyá ámuhá wáabyutájjuco íjcyáneri ámuha mebánúmeityuki. ¹² Muurá íñerí táhjátsámeityúmeke ó pícyoó Tápivyéébé duurúvájá ap̄h̄ajcúnédú néeme ditye íjcyaki. Aame tsá múijyú dífbyedítú íñeityúne. Áamedítú ó caatúnuú dífbye mémema íhcyóómi béhne Jerotsaréé níjkyéjri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé diityédítú. ¹³ Aane ihdyu

óvii ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Píivyéébe páneeréé ípivýejtsoobe íjcyaduré ícyah̄jcyaaabe allíútuube ámuhákye néehii: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meicyah̄jcyáne. Muurá imí oke ámuha meúraávyeturómé tsá oke meíh̄véjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllérá tsaimiyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meimíllétúh̄ajchii óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medáríñvénéllii illuréjuco ámuhákye o wáágóoíñe. ¹⁷ Muurá ámuha méneh̄jcyá íhtsutúme ámuha tsaimiyé meíjcyame íñetú mep̄htotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeityú nucójpitsówu lévejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeityú hállúvatúme múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áánéllii oke métáuméi ámuhákye o imíbájcho núcójpítso nénéh̄jitu ámuha mebóhówaú-cunújúcóótuki. Muurá ámuhákye o píáábóneri botsii ámuha mewáájácúúveé ímiánejcúvú éhne múúne íhyál-luúúné imityúme ityáábótsámeíñe botsii imíñeúvú íñetú. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane imíñeúvú mecáhcújtsóne meímijpyeté éhne múúne óóro cúújúwari chócóóvénetu íñéhní wágóóóvéne boone íñe imíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wájyúmeke ó úwaabó ditye óóma íimíbaávyeki. Áhdícyane ímiááméré meíjcyáne meímíbaávyé múhdurá ámuha meicyah̄jcyánetu. ²⁰ Ámuhákye ó píúvah̄jcyá éhne múúne llééhówatu mep̄uvádú oke ámuha mecáhcújtsóh̄ajchii ámuhákye o imíbájcho tsaimiyé menáhbéváj-catsíki. ²¹ Muurá íñerí táhjátsámeityúme imí ícyah̄jcyámeke ó pícyoó táuniúvú muhdú llihíyó oke úniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óvii ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Píivyéébe ávyéjytsámeíñe

4 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa páayúcunúne. Áané pañétúu oke tsiíñe éhnée íh̄de rojrócó mellíjchúnej kéévádú íh̄jyúvaabe néehii: —Cáhwáá taéllevu dícha muhdú pájtyeíñeh̄jvú uke o újétsoki.

² Áijyúu Píivyéébé Apííchó píáábori ó ájtyumí teene níjkyéj̄i pañe ávyéjú íjyáwá hallúri tsaapi ácuú-cunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráh̄cóo jájpeé, conarínaa, íjcyáné neewáyúúcu ‘rutúrútú’ nééne ámítsaráh̄códu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmerááda’ némeíñe neewáyú áchaúcunúdu. ⁴ Ááwá úniúúcurrii tsíwah̄ji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáh̄j̄ hallúrii téhduméré 24-meva túkevéjtsojte óóro chahíwáánema íjcyame ájújcatyémé wajyámúúné tsít-s̄j̄áh̄j̄juvu. ⁵ Aanée pañétúewatu rórih̄cyóné íh̄náhó íh̄jyúvá éhne múúne chijchi íh̄jyúvadu. Áanétúu tééwá úmíwari 7-neva peetéh̄ñé 7-nevádú nééne Píivyéébé

Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée tééwá úmíwari núj-pacyódú 'rauráú' nééneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúné panéjcuwátú íjcyame tééwá hallúrí panéjcuwári. ⁷ Áamedítýú tsaapi bájú oohííbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpi humídu. Ááne tsijpíi méwáájícbádú néébe wállúríjjiúcunúhi. ⁸ Áamedítýú 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúné pat-síhjíwátúre. Aamée 'dájí' néétune cójíhájchótá pécóhájchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe íjcyadúré ú íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuú-cunúúbe múijyú dsíjívéítýúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. ¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsojte dííbyé úmíwávú ímíhmóúbáné dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné dííbyé líiíhénú iwájjócóne néehíi:

¹¹ Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaaabe ihdyu tehújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyaaabe u ávyéjúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsónéhjí dityájpiyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

Obééjáuúúú néébeé

5 Áhdurée ó ájtyumí diilbye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuú-cunúúbe panéjcuwáre cáátúvaháámí waa-jácuháámí éjécunúné ímiánéjcuéhójtisiri. Áhaamí 7-neva wáumííhúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdí-cyame téhaami ipááyútuki. ² Áijyúu níjkyéjji múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba néehíi:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcuíyóme? ³ Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyúcuúne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjívémedítýú tsá tsáápiúbáre íjcyatúne. ⁴ Ehdúu díbye néeneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevéjtsojtédítýú oke néehíi:

—Tahdííne bóhoj. Muurá íjcyaaabe tsaapi Jodáá dohjí-ba múnáajpi Dabííúvúj tsíiménémúhaabe bájú oohííbyédú íhtsútuube íjcyaaabe. Aabe ihdyu óvíi téhaami paayúcu ímiáábé íjcyane úújétsóobe.

⁶ Ehdúu oke díbye néerónáa teene ávyéjú íjyáwá úníuri diitye túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj píine ó ájtyumí obééjáuúúú néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dityée ídsíjívétso dííbyeke méé-nunéhjí. Áabejtóóné 7-jtoova íjcyáábé hálluúné téhdunéré 7-uva Píívyéébe Apííchó 7-nevádú néene páneere ííñújívú wállómeííne náávé íjcyane. ⁷ Aabée díbye obééjáuúúú néébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuú-cunúúbe éllevu ipyéene ujú téhaami dííbyé ímiánéjcuéhójtisiri íjcyaháámí. ⁸ Aabée téhaami újcuúbe líiíhénú diitye 24-meva túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú néeme míhmóubáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyamúbáánema íjcyámedi téhdure óoróihllóne. Áihllójí pañée tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyeéjéte méihjyuváné dííbyedívú úú-

jetéhíjcyáne nááve. ⁹ Aamée dííbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú majtsívaju íllu néehíi:

Apáábyére ímiáábé u íjcyaaabe ihdyu ú píivyéte téhaami u pááyúcuúne. Upée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeííne ú dsíjívéhi. Aabée dityujpácýo u wáágóonej téeveri múúhake panévá íñújííne múnaa páhduváre íhjúvámema ú ímíbjachó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhake ú picyóó dííbyé avyéjúejte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhake ú picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meéjúceveki. Aame muha méíjcyáá avyéjújte lííñújiri. Ehdúu nééju májtsíváme.

¹¹ Áámekée o íhtéhíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéjji múnaa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsíváhi:

Obééjáuúúú néébeé ícúbáhrámeííbye ihdyu tehújuco panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehújuco díbye ávyéjúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtsu dúurúvamére. Ehdúu nééju májtsíváme.

¹³ Téhdurée idyé ó lleebó páábé íhdéejpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpacýo pañe, íjcyame íllu nééju májtsíváme:

Ene ávyéjú íjyáwá hallúrí ácuú-cunúúbe, obééjáuúúú néébeé, íjcyamútsi panévatúré íhtsútu-jtési íjcyámútsikye ihdyu tehújuco metsu maávyéjújtsu dúurúvaméré múijyú níjkéváitýúne.

¹⁴ Ehdúu nééju ditye májtsíváné boone diitye 4-meva iyámédú néeme néehíi:

—Ehdu teene tehújuco. Áánetúu diitye túkevéjtsojte ímíhmóúbáné diityétsikye duurúváhi.

Waajácuháámí páyuuvéne

6 Átsihdyúu o ítténáa tsúuca diilbye Obééjáuúúú néébe teene waajácuháámí éjketa tujkénúne idyóváajcárone paayúcuhi. Áanáacáa ó lleebó chijchi múu íhjúvadú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééneé:

—Éje, cáhawáa díhtécunuj. ² Ahdújucóo o íttécunúne díbye pááyúcuháámí pañe tsítsííbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénucátsityu íjcyáábeke cháhiwávú ditye ávohjá-coobe péé méénucátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone díbye pááyúcuúnaa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú néehíi:

—Éje, cáhawáa díhtécunuj. ⁴ Ahdújucóo o íttécunúne téhaamí pañe tsijpi íjju tújpaábyeúvú néébeke. Áábé hallúríi íjcyáábeke némeííne díbye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávájtsu ditye illíhyanújcatsíki. Áábedíi ávyétá íhtsútú nééné cávaájco.

⁵ Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone díbye pááyúcuúnaa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsijpi oke néehíi:

—Éje, cáhawáa díhtécunuj. Ahdújucóo o íttécunúne téhaamí pañe tsijpi íjju cúuvéébeúvú néébe hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. ⁶ Áanáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj píínetú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéi hallúvú tsáne áá-murjúco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tsebáadá 3 áá-murjúco újcúmeíñe. Áánéllii tsáhájuco múu íjyá-cunújúcootú bíinójpácyoma dúúrúbajpácyó újcyúyóneri.

⁷ Áané hallúvúeháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcnúnaa idyé diitye 4-meva iyámédú néemedítýú nihñéejpiyé oke néehii:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj. ⁸ Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íju llíjyáábeúvú néébe hallúrí Dsijivé imyémé íjyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyé némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjyámeke dityétsi ídsjívétso méenujcatsii, ájyabaa, chemee, íjyáneri. Áhdurée diityétsikyé némeíñé iyámedi diityéké dityétsi ídsjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Áané hallúvúeháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcnúháámí pañe idyé ó ájtyumí Píivýéébe ícúvú wáñjé llíiñe dííbye ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíj-cyáné hallútú ditye dsjívétsóméhjike. ¹⁰ Áámé wajyámúnée tsítsíjhjé íjcyame wáníjyámei kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píivýéébe ímiáábé u íjcyabe muhdú u néhdújuco u méénúbeke uke muha menéé çmúijyú ííñújiri íjcyame míamúnaa múúhakyé dsjívétsómeke tééné hallútú u ícúbáhrañe? Áánéllihyée diityéké némeíñé diityékéé ídsjívétsódú téhdure ínahbémú Crijtó ícúve múnáake dityéi dsjívétsóné ditye ityéh-meki.

¹² Áané hallúvúeháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcnúháámí pañe ó ájtyumí ávyétá íhnáhó ííñují váúmeíñé tujkéveri cóójfejpi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcoejpi tújpacyódurjúco íjcyane. ¹³ Áánáacáa míçcuru dojco ííñujívú éhne múúne higyééráhe néévá tsíjpáné kiijyébari dójcodu. ¹⁴ Áijyúu caame íevehóowá pevétsíiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepíviyoácódu. Áhdurée cáme wájúnema móóáj piñe íjcyáhbaújí ñné tsiéllévuréjuco. ¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyame ávyéjujtee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmei néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶ Aamée teene néwáyúcobáneke, cáme wájúnéke, néehii:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcnúúbe múúhakyé íajtyúmítuki, áhdure Obééjáuúdu néébe múúhadi ícúbáhraíyóné íhdétu. ¹⁷ Muurá tsúúca múúhadívú ícúbáhraméi wajtsí múha áábúcuítýuróne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ítteme.

Ijraémudítýú tsaate Píivýéébeéjte

7 Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú nééné pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji múnaa ííñújiri patsíjhjivári íjyócuíjcatyémeke. Téhdure íjcyáméé ííñují, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ívááútuki. Áámekéé némeíñé ííñújima nújpacyo ditye ityútávajtsoki. ² Áronáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píivýéébe mémé

cáátúnúmeíñema tsáabe néé kéévánécoba:

³ —Métútávajtsodíñéi ííñují, móañee, bájunee, íjcyane Píivýéébe ícúve múnáa úmicóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴ Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa íjraémú íjcyamedítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píivýéébe mémé tsúúca pícyámeíñe: Jodáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Netarí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Reví dohjíbatu 12,000-mevaa, Itsacáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboró dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjhjima íjcyame

⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcnúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsi úmíwari ávyétá mityáné míamúnaa eevératu panéva íñujíñe múnaa íjcyame páhdúváré íhjyúvameke. Áámé wajyámúnée tsítsíjhjívúu nééme wájyuhóónema íjcyame kéévánécoba néehii:

Muurá pajtyéteju tsáa íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcnúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsidítýu.

¹¹ Téhdurée idyé tétsihyí diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piñe pámeere níjkyéji múnaa íjcyame ímíhmoúbáne Píivýéébeke dúúrúvámé néehii:

Téhdújuco ihdyu Mépiivýéébe múijyú níjkéváítyuube panévaturé íhtsútuube ávyéjuube íjcyabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére. Ehdu teéne.

Ehdúu néeme níjkyéji múnaa.

¹³ Áánáacáa tsaapi túkevjtsojtédítýú oke néehii:

—Çaca aatye eene tsítsíjhjima íjcyámeke ú waajácú kíátú ditye tsááneé? ¹⁴ Áánéllihyée o néehii:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyée oke néébe:

—Íjtyéé ímíbaavyé Obééjáuúdu néébe tújpacyó wágóóvénej téeveri. Aamée ávyétá íhnáhó nééné ícúbáhraméi ííñújiri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵ Áánéllii ícyooca Píivýéébema íjcyame dííbyeke ícúvehíjyámeke íñé ímíjyaú pícyoóbe. ¹⁶ Aame tsáhájuco múijyú ájyabáavatéityúne. Téhdure tsáhájuco ditye ádópívyenúityúne. Tsáhájuco múijyú nuhba diityéké áñúityúne. ¹⁷ Muurá ávyéjú íjyáwá úníuri íjcyabe diityé téhdurée Obééjáuúdu néébe tsaímíyé diityéké túkévejtsómé íñé ímíjyaú íjcyáhi. Áámedítýú Píivýéébe kímóóve wáagoómé tsá íñerí kímoovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevjtsojtédítýú tsaapi néé naavédú nééne o ítténé pañe.

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

8 Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcárone diibye Obééjáuúdu néébe pááyúcnúháámí pañe o ít níjkyéji dáhañeréjuco íjcyane wahájchotáwu. ² Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkéve-

vu rojrócoónema ijcyame Píívyéébé úmíwari ijcyámeke. ³ Áanetúu tsaapi dííbyé ñcúvé waíjí úniúvú ijyócuuvéva dííbyeéjé dííbyema ihjúvahijcyáne náávé mítyane pácúúcu óróóhlló pañe ijcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke ñcúvéki. ⁴ Aanée teene pácúúcu díbye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵ Átsihdyúu dííbyeke ñcúvéjítu teene lííyíhlló pañévu cújúwayúúhá újcyane díbye lííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba 'roríhrórí' dówájaavéhi.

Rojrócoóné lííjchúmeíñe

⁶ Áanáacáa diitye 7-meva níjkyéji múnáa tsúúca ímíbájkímyeí írojrócoóné íllíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojróco lííjchúné tujkéveri cújúwama tújpacyo úmeváné páwahji néene dójcoóneri tsahtúnéécuéllé lííñújí áiiivyé bájúnemájucu.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco lííjchúné tujkéveri cámeháucobádú néene péétecunúné móóá pañévu áákityéne nájpacyo tsahtúnéécuéllé píívyetét-só tújpacyoóvurájucu. ⁹ Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyo pañe ijcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyoóri úllénéj cújúwamíñé wágoóovéhi.

¹⁰ Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco lííjchúné tujkéveri níjkyéjitu 'Paapáwa' némeíñe mñcúruwácoba áákityé péétecunúúbéré páneere téhíñe pañévu. Ááneríi tsahtúnéécuéllé nájpacyo páápañújpácyo mítyame miamúnáa íadóne dsíjivéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco lííjchúné tujkéveri nuhba cóójjejpíi, péjcoéjpíi, mñcúruu, ijcyame tsahtúnéécuéllé áábatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaajjídú néébe íévéhóówari wáhpéebe kéevánécoba néehíi:

—Máidáátsoju ihdyu ííñújí hallúrí íjcyané miamúnáake tene pájtyeíñe nihñéejtéré 3-meva níjkyéji múnáa írojrócoóné lííjchúcoóca!

9 Ároné íllúhwúúree tsúúca tsijpi írojróco lííjchúné tujkéveri mñcúruwa níjkyéjitu ííñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta páñe néhejú watájcó ipááyúcuki.

² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtsó íjchívyé éhne múúne wájcyoha pééte ne ójtsodu.

Aanée cóójjejpíi nuhbake wátajcó cúúvénécobaúvurájucu. ³ Aanée teene ojtsó pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííñújiri óóvímú núúodu miamúnáake íñúúoki. ⁴ Áamekéé némeíñe apáámyekéré Píívyéébe mémé íumicóónetu íjcyátúmeke ditye ñcúbáhra 5 nuhbává hajchótá díityéké dsíjívétsoótúme. Téhdurée díityéké némeíñe ííñújiri páneere úmeheénema bajtsóháñe íjcyane ditye ñcúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca miamúnáa ídsíjívéiyóneri íjyáacunúromé tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjucu miamúnáa humíñédú íhyúmíne néeme óróó chahíwaanédú néenema íjcyame tsúúca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujácátsíllíi ñjumu íjcyátsíiivyédu. ⁸ Áámé níwacóóné walléém níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíñé bájú oohíbyécobá ihwájíñédu. ⁹ Ááméj píj-íñéé úwáñe mñhónédú néenevu wátájcámeímyé

wáhpene ihjúvú apííchówu éhne múúne méénujácátsívu íjchíemíñe ñjumu líicyuhcóné íhjuváu. ¹⁰ Áámé nuówáánéé óóvímú nuówaanédú tééneri ditye miamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñe. ¹¹ Áámé avyéjuubée íjcyabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñe néhejú avyéjuube íjcyáabe mémé hee-beréomú ihjúrí Abadó. Áanetúu gríéégómú ihjúrí Aporíó 'tútavájtsó múnáajpi' nééiyóne.

¹² Ehdú ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhaméi pájtyene. Áronáacáa némeíñe tsíiñe míñéécú íjcyane.

¹³ Átsihdyúu idyé tsíiñe téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítú írojróco lííjchúné tujkéveri Píívyéébé ñcúvé waíjí órótu méénuímeíñe hallúrí ócájji tóónédú néénéj píñétú tsaapi dííbyeke néehíi:

—Tsíñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eop-aráatej téehí úniutu dóhjárameke. ¹⁵ Ahdújúcoo díbye tsíñaácómé tsahtúnéécuéllé miamúnáake dsíjívét-sóné ímichíi ihdyu téijyú wáabyutájucu pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñe diityé tsodáhómú ñjúmudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píjñínetúu ímyéénujácátsí mñhóné chíj-catyé páhduvé némeíñe tujpámñhójiúvuu, líj-cyámñhójiúvuu, ajtyúvámñhójiúvuu, íjcyane.

¹⁸ Áanetúu diityé ñjúmú níwáúúné bájú oohímíyé níwáúúnédú néémé ihjúháñetu cújúwaa, ojtsóo, at-sóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsíiñe mítyane miamúnáa dsíjívé tsahtúnéécuélle. ¹⁹ Muhdú íhjáa íhjúháñema íbówaañe ííñimíyémú níwáúúnédú néeneri miamúnáake líihyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsíjívétúme tsá ímityúné ímyéénuhíj-cyáné íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáání-vahíjcyáné íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénuímeímyéhjíke icyáání-vahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú ídsíjívétso-catsíhíjcyáne, iwáábyénúcatsíhíjcyáne, íhdícyámema ídyómácócatsíhíjcyáne, íñánícyatsíhíjcyáne. Ehdú ó ájtyumí téhaamí pañe.

Níjkyéji múnáajpi waajácúháamíma íjcyane

10 Átsihdyúu idyé tsíiñe naavédú nééné pañe ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyal-lútú tuuhi cápátsíucunúúbé ojtsó pañe cáámetu ní-tyéébeke. Áábe húmñi ajchúcunú cóójjejpíi nuhba ajchúcunúdu. Áanetúu íjcyúbaacu peétecunú cújúwa péétecunúdu. ² Aabée waajácúháamíwu wájhtú-cunúháamí éjécunúúbé ímiánéjécúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjécúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújítu. ³ Aabée éhne múúne bájú oohíbyécoba íhju-vádú ávyéta íhnáho íhjúvúné tujkéveri 7-meva chíjchímu íhjúvú ávyéta íhnáho. ⁴ Aanée ditye muhdú néene ó cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu néehíi:

—Caatúnudí ditye íhjuvúne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu díbye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújítu tárívájucunúúbé ímiánéjécúehójtší cáamevu íhbúcúhi. ⁶ Áánemáa múijyú dsíjívéityuube páneere íévéhóówari íjcyánéhjíma ííñújí, nájpacyo,

múhdúné tsíeméné íjcyanéhjí ípívyéjtsóobe mémeri neébe:

—Ímíáané tsúuca páneere nǎjkéváiñe éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meva nǎjkyéji múnaa íjcyamedítúyú nihñéejpíyé írojróco líljchúcúcooca páneere íllurjúco nǎjkéváiñe Píívyéébeé múha wáájacutúné íhjúyú uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe nǎjkyéji múnáajpi eenéé móóama ííñújitu tárívájaućunúúbe.

⁸ Áánetúu cáámetu óóma íhjúyúvaabe tsíiñe oke néehíi:

—Aadi nǎjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívájaućunúúbedítúyú éhaami waajácúháámíwu duúcu. ⁹ Ahdújućoo o péene o táúmeiñe téhaamíwu dííbyeke. Áánéllíihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone iimúwu néerone díhbaú pañévú páápáñuúhi.

¹⁰ Ahdújućoo o újćúháámíwu o májchone ímíáané iimúwu néerone táhbaú pañévú páápáñuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallurí tsíiñe pámeere míamúnáake u úúballeíñe ñná diityéké pájtyeíñe panévá íñújñe múnaa páhduváré íhjúyúvameke pámeere íavyéjućtémájucó.

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

11 Ehdúu oke íñééne boonétu eevéivu oke íajćúne neébe:

—Íiíyi dehvété Píívyéébe duurúvájama dííbyé íćúvé wañji. Ahdure ú éévéé múhdúmevá tééjari dííbyeke dúúrúvahíjcyámeke. ² Áánetu ihdyu tééj ílahájtsí tsúuca tsíiñe íñújji múnáá hójtsí pañe íjcyane tsá u éévéiyúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébe cóomiyyi íjcyame técoomi tútávájtsóohi. ³ Ájyju ó wáalloo míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsi táuubállé méénúimútsikye dityétsi tamyémeri 1,260 coojívá hajchótá iúúbálle ñná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óóma íhjúyúvaabe.

⁴ Aane diityétsi íjcyane nééiyóné eene páné íñújji avyéjuubéré Píívyéébe íjcyáábé úmíwari orívoheécuma míñéecu peete íjcyane. ⁵ Áámútsikye múnáajtsórómeke dsǎjívétsóimútsi cújuwa diityé hallúvú íñrípiácóneri. ⁶ Ehdú ñná pájtyeíñe iúúbálléne hajchótá nééimútsi tene íállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyóvurjúco dityétsi píívyetsoíñe ííñújji íjcyámeke páhduváré néene chémeháñeri íchémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsi nǎjkévácooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíivyebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye dsǎjívétsoóhi. ⁸ Áámútsi ítemehóócu dómájcoratúné ícyahíjcyáá íhtsútu cóomí Máavyéjuubéé wátyétyécúmeicyóomí uulléjjitónéj pñe técoomíyé Tsodóoma, Ejíhto, némeicóomí pañe. ⁹ Áhóócuúvuke pápíhchúúj coojíváj pñínévújuco panévá íñújñe múnaa íhtehíjcyáhóócuke tsá múha ímíllétyú tsaate cúúne.

¹⁰ Aame avyeta téeneri íimíjyúúvéne iwáñehjvaténé pañe tsíeménehjvú bohbanújcatsííhi. Ehdú ímíjyúúvéimíyé íjyévéhreváa dityétsi diityéké Píívyéébe íhjuu iúwáábóneri pátsáricyohíjcyánéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj pñínévú Píívyéébe tsíiñe diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne míamúnáa avyétá íhnáhó íllítyeéhi. ¹² Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsi pééiñe cáámevu ojsó pañévú ímunáa diityétsikye íhténáaaca. ¹³ Ájyju avyétá íhnáhó ííñúji vááúmeiñeri técoomítyú tsátsii jááhañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnáa dsǎjívééhi. Ááneri cóejte avyétá íhnáhó íllítyéne Píívyéébe nǎjkyéjiri íjcyáábeke avyéjućtsoóhi.

¹⁴ Ehdú míjyúćújuco íćúbáhráméi pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsíiñe íćúiyé tééne boonétú pájtyeíñe.

Níhñéejpíyé írojróco líljchune

¹⁵ Aanée nihñéejpíyé nǎjkyéji múnáajpi írojróco líljchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba néehíi:

Naavéné avyéju ííñújiri íjcyaróné Mépiivyeéberjúco cáávacúné iyéjuco Críjtoma íavyéjuutéki. Ááberjúco tééj avyéjuube íjcyaiñe mújyú nǎjkéváityúne.

¹⁶ Áánáacáa 24-meva túkevétsojte Píívyéébe úmíwari íavyéju íjyáwáané hallurí áćujcatyéme dííbyé líiñévu ímíhmoúbáne dííbyeke dúúrúvámé néehíi:

Téhdújuco Avyéjuube Píívyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyaaabe díhnhátori u avyéjuuténe. Aabe ííñújiri íjcyané míamúnáa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u íćúbáhráiñe éévé úújetéhi. Ahdure tsúuca

dsǎjívéjúcóórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u ímíbájchóiñe éévé úújetéhi. Aabe dííćúve múnaa íhtsútućtémáyé ídátsojte uke íavyéjuúlléne ímí díwákimyéi méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure ííñújiri míamúnáake tútávátsohíjcyamedí u íćúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdúu Píívyéébeke ditye dúúrúvánáa nǎjkyéjiri íjcyaja dííbyé duurúvaja páyúćúúvéne pañe ó ájtyumí dííbyé pítájcoju téhba pañe íjcyané cajóónaba. Áánáacáa chíjchímuba dóvájaavéné avyeta 'roríhrórí' néénaa ííñúji vááúmeíhi. Ahdurée mítyane nújpacyováané dojćóhi.

Wálleemútsi ápíchó nééne iyáábema

12 Áané boonétúu idyé tsíiñe muhdú tene pájtyeíñe uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée ééválle ívéhoovávu óhdivu bóhówaavé cóójjeji núhba ájchúdú íwajyámú nééllé. Aallée péjcoejpi núhba hallurí íjyóćunúllé chahíwá 12-meva mǎćcuru. Aallée íhjúćunúhijcyá íavyéneri. ³ Áánáacáa idyé apíchówu níhbácobádú néébe tújpaábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwáané avóćatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabée íbówari tsahdúnéécuéllé mǎććuruke wájoćó ííñújji hallúvu. Átsihdyúu íjyóćúúvetéébe díille eenéé ítsímáváiñeri íjcyálle úníúvú dílle tsímávátsike idyóókí. ⁵ Áánáacáa tsúuca tsímáváalle wájpíwúuke páné íñújñe avyéjuube íhtsútuube íjcyáiíbyeke. Áábekée Píívyéébe íavyéjuvu ućú díbye dííbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonée tsíju umívá íñéubará píívyétúné íñújivu tsátsii Píívyéébe

dííllema íhdénútsihvu. Átsihyíi íjcyáalleke dííbyere tehme 1,260 coojíwá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré ihyájkímuma diibye apííchówu níhbácobádú néébe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema méénújcat-síhi. ⁸ Aabée Migyééré dííbyeke ityáhjáne waagóó tetsihdyu ííñújí hallúvú pámeere ihyájkímumájuco éh-néhjáa éjyuuwúvú ííñimyédi míamúnáake tútávátsohíj-cyaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhíi:

—Tsúúca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjuejtéké pájtyetétsoííne éévé úújetéhi. Muuráhjáa Ílli Críjtoke pí-cyoobe tééné avyéjuube díbye íjcyaki. Aane tsúúca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáa hallúvú pájyuvaré cójíhajchótá pécóhajchótá álliúunuhijcyaaabe wágooovéjucóo níjkyéjitu. ¹¹ Diiyée tsúúca táhjátsámei Obééjáuudú néébe tujpácyo wágooóveneri. Aanée diibye Obééjáuudú néébe uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúúca dííbyeke tahjáhi. Áánéllihyée tsá ditye íllityétú idsjívéíñeri. ¹² Ahdícyane méimíjyú pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áanetu ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ííñújiri íjcyameke. Muurá tsúúca Naavéné wahájchotaréjuco íumíwa íjcyane iwáájácúne ávyétá íhnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjuco míamúnáadi ícúbáhraíñe.

Ehdúu tsaapi kéévánécoba neé níjkyéjitu.

¹³ Aabée diibye níhbácobádú néébe tsúúca ííñújívú iwágooóveíñe iwáájácúne imíllerá eenée wájpíwúuke tsíímáválleke idsjívétsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdu nééne dííledítú íj-cyáneri wááménelle ípyée íicyahíjcyáhullévú íñéubára píívyétúné ííñújivu tsiíñe ííñimyédiyéjuco díbye díílleke ipátsárijcyótuki. Aallée 3 píjcyábáj píñévú téhulle íj-cyáalleke dííbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllihyée idyé diibye níhbácobádú néébe dííbyere ííñimye íjcyaaabe íllímútu hjácó nújpacyo páneere icyáájávét-sóneri díílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa ííñúji wá-caavéné nújpacyo adúcúhi. ¹⁷ Áanetúu awáá éhñííñevu dííledívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíñe Jetsocríjtó uwááboju tsaímíyé úraavyémé Píívyéébe táuhbaju néhdújuco ícyahíj-cyámema.

Ápíchó nééne iyáábemútsícyobácu

13 Átsihdyúu móóá úniúvú díbye íjyócuúveténaa téémó pañétú apííchówu nééne iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwauúnée 7-uva íjcyáúhjítu nehniwu Píívyéébedítú íhjuvúné caatúváhi. Áanetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. ² Aabée bájú oohííbyécobádú néébéj tuhááñe báju íjúj tuhááñédú néébe ihju apííchówu. Áábekée diibye níhbácobádú néébe pícyóó avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwauúnétúu tsau tsaate cáváájcou dsjívéro tsiíñe bóhíñeri panéva íñújíñe múnáa mítyane iúllévénúne dííbyeke ávyéjujtsóhi. ⁴ Ahdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyéjujtsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutét-sónéllíhye. Áánemáa diibye iyáábécóbadiyú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áadidívú úújetéébe?

Tsáháubá muurá múha íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.

⁵ Áábekée diibye níhbácobádú néébe pícyóó díbye ííñújí avyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táuhbaabe díbye ímityúné Píívyéébedítú íhjuvúvaki. Ahdújucóo ávyéta néhni díbye íhjuvúné dííbyedítúu, dííbyé duurúvátúu, níjkyéjiri íjcyámedítúu, íjcyane. Áánemáa dííbyeéjtema imyéénújcatsímeyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújíñe múnáa páhduvaré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dííbyeke ávyéjujtsó dúurúvamé. Áanetúu apáámýéré tsá dííbyeke ávyéjujtsotú ííñújíkyée ípívyéévetúné íhdéjuco id-sjívéíñe pítyájcámeííbyé Obééjáuudú néébedi íj-cyáháámítu imyémeháñe íjcyame. ⁹ Aane ihdyu óví ímíááné lléébome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cuvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsjívétsómeke idyé dsjívétsómye. Ahdícyane tsúúca Píívyéébeéjté íjcyame múu ímíñeúvú dííbyeke icyáhújtsóne ehdu nééronéjji aabúcúhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsíjpi iyáábécoba ííñújí pañétú íjchívyéné obééjáuúj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée ihjuvúv ávyétá apííchó níhbácobádúu néébe íhjuváu. ¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcaméíu tsiíñe bóhíñe iyáábécoba íhtsútuube íj-cyadu. Aanée diibye obééjáuúj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnáa ííñújiri íjcyameke ditye díi-bye eenée íhñíwau tsau cáváájcaméíu tsiíñe bóhíñe idyúúvaki. ¹³ Áánemáa dííbyé úmíwávú méénuráityuróné méénuhíjcyaaabe. Aabée míamúnáa ífténeriyé cáámetu nítyétsó cúújuwa ííñújívú. Áaneríi míamúnáake íállíñe táuhbaabe ditye diibye íhñíwau cáváájcaméíu tsiíñe bóhíñuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Ahdújucóo ditye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvúváhi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé diibye níjcyotáábeke dúurúvatúmeke idsjívétsóíñe. ¹⁶ Téhdurée táuhbaabe pámeere idáátsojte tsíjtye hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtye hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúmé éhnéva múnáa, íj-cyameke úmicóónetu ímíánéjucúéhojtsíjúbatu dííbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijyúu teene dííbye mémema íjcyatúmé tsá píívyetétú íñá íñáhjñenúne. Apáámýéré dííbye mémema, dííbyé nóómerómá, íjcyame píívyeté tsíméné íñáhjñenúne.

¹⁸ Aanée dííbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, íñá nééiyóne.

144,000-meva májtsíváne

14 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuudú néébe Tsióó caméwájú hallúrí íjyóacunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnáa íjcyámé úmicóónetu dííbye mémema Cááni mémé caatúváhi. ² Áánáacáa níjkyéjitu tsane íhjuvúv éhne múu teehe níwácunúné íhjuváu. Ahdurée ó lleebó chijchi íhjuváu. Áronáacáa botsí ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cú-mubááné ditye áámune íhjuvádú tene íhjuváne. ³ Áánáacáa Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevétsojte íj-

cyámé úmíwari diitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye pívyetétú imájtsiváne. Apáamyéree tsúuca Píivyéébe újcume tsaímíyé Obééjáwuúdu néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúme piivyété teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dílbyej téeveri ííñújiri íjcyané míamúnáadítyú tsúuca pájtyetemeke Cááni Píivyéébema ímí íjtsú-cunúmútsí tehjújuco ímiá ñcúvédu. ⁵ Aamée tsá állíu-utúne. Áhdurée tsá ditye ñnerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnaa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íñújñe múnaa páhduváré íhjuváméke ímiáájú pajtyéteju mújyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhíí:

—Píivyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máavyejújtso. Muurá tsúuca míamúnáa muhdú icyahíjcyané diityémá dibye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Áhdícyane dílbyeke méduurúvá páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima ííñújji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhíí:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóoové panévá íñújñe múnáake técoomí múnaa ímityúnejcúvúré íbúwátsohíjcyané déjúcotu.

⁹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñújji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhíí:

—Téhdure pámeere múhdumé diilbye iyáábécóbama íñíjcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóonetu, íhyójtñéúbatu, dílbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Píivyéébe ávyétá íhnáhó icyáyobáávaténe cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévú diityéké waagóoóhi. Aame ícúbáhráméíí mújyú níjkéváityúné Obééjáwuúdu néébema níjkyéji múnaa íjcyámé úmíwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhrámeíñe ójtsó tsá mújyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúuca Píivyéébeéjté íjcyame dílbyé taúhbaju néhdu icyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panéváré mávaríjchojúúné iáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhíí:

—Íllu néene caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcújtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá Píivyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéevéne. Áané wákimyéí ímí diityémá níjkéváhi.”

Ííñújiri íjcyame újcúmeíñe

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsitsíwu néene ójtsó hallúrí tsaapi míamúnáajpidyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óoró chahíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa ñitsúwa.

¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píivyéébe dúúrúvájá pañétú íjchíivyebe kéévánécoba dílbyeke nééhíí:

—Tsúuca ííñújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpidyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óoró chahíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco

wáhdáhínúne daahívetso. Tsúuca teene u ááhívet-sóíñe éévé úújetéhi. ¹⁶ Áhdújucoo dibye iwáhdáhínúne ááhívetso.

¹⁷ Áané boonée idyé tsijpi Píivyéébe duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchíivyé téhdure tsuhjíváwu nééwa ñitsúwá ejécunu. ¹⁸ Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébe Píivyéébe ñcúvé waíñí íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhíí:

—Tsúuca óova nééva naamé ííñújiri. Aane ílluréjuco péene daahívetso. ¹⁹ Áhdújucoo dibye ipyéene iújcune wáojcóné téené dotsúhcúíhcyú pañévú muhdú Píivyéébe ímityúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíñe náave. ²⁰ Áhdújucoo dibye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévúré ícúbáhrámé tujpácó caajávé tét-sii ñjumu íjcyámé íhjuháñe tujkévevu 300 kíróómetró hajchótá ííñújñí hallúrí.

Nihñéene 7-neva ícúbáhráméí íjcyane

15 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apííchówu néene íévéhóowari. 7-meváa níjkyéji múnaa bóhówaavé Píivyéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhduváré ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

² Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu néene pañétú cúújuwa péété-cunúne. Áané únuríi diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúme téhdure dílbye mémema íjcyatúme. ³ Aamée Píivyéébe diityéké ájcúné cumúbááne-ma íjcyame májtsivá dílbyé ñcúve múnáajpi Moit-séeúvú majtsíjyú Obééjáwuúdu néébedítyú íllu nééjuú: Panévatúré íhtsútuube Píivyéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe u állíútuube páné avyéjuubéré ú jcyáhi. Áabeke uke panévá íñújñe múnaa íavyejuúlléne du-urúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méenune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵ Áané boonée idyé ó ájtyumí Píivyéébe duurúvájá pañétú páñétúeho mójcoho páyúcuuvéné dílbyé taúhbajúúné cáátuvané tééhó pañe íjcyaho. ⁶ Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa íjchíivyé Píivyéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúnéne ávyéta ‘namínámí’ néémé ocájímíhéné óórómíhéné diityéké íjñújñévujuco íjcyane.

⁷ Áamekéé diitye 4-meva iyámédú néémedítyú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíhllójuvu. Áihllóji pañee teene Píivyéébe mújyú muhdú íjcyáityuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. ⁸ Áanáacáa dílbyé íhtsútú ojtódú néene wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye níjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhráné níjkévátúné hajchóta.

Ícúbáhráméíhllóne

16 Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhíí:

—Ííñújñú mepéene eene éihllóji pañe íjcyane Píivyéébe míamúnáa wáabyuta méenune mécahpíñú ditye ícúbáhrámeiki.

² Ahdújucóo tsaapi ipyéene ihñéíhlló pañe íjcyane cáhpíoneri pámeere iyáábécobá níjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dííbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane móóácobá pañévú cáhpíoneri éhne múúne dsíjívémé tujpácýódú núpacyo íjcyáneri pámeere téjpacýo pañe íjcyame dsíjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíoneri núpacyo píívyeté tujpácýovuréjucó. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímiaábé íjcyadúré u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýo waagóome. Áánéllíi tehdújuco diityéké tujpácýóvú u íjchone.

⁷ Áané boonéé tsijpi Píívyéébé ícúvé waíjí íjcyátsihdyu néehíí:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévatúré íhtsútuube ávyéjuube u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane cóójfejpi núhba hallúvú cáhpíoneri nuhba éhniíñevu állóócoténé míamúnáake áíucúhi. ⁹ Ááne j tsárii nehníwu Píívyéébedítýú íhjúváne ímityúné imyéenuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyejúúletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eené móóá pañétú íjchíívyéébé avyéjú íjyáwá hallúvú cáhpíoneri dííbye avyéjú tútávaavéhi. Áijyúu míamúnáa ávyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhñíjwááñé íhdóhi. ¹¹ Aamée éhniíñevúré nehníwu íhjúvá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébedítýú ahlháháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéenuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíoneri teehi áraavé ávyéjuchte nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méenujcatsivu tsáame tsíñejcúehívú ipájtyeki.

¹³ Áanáacáa diibye níhbácobádú néébeé, tsijpi iyáábécobádú néébeé, Píívyéébé íhjúu uubálle múnáájpidi díllómeíbyee, éhdúme íhjúháñetu naavémú ahcómúdú némejhí cájtume méénuráítyúronéhjí méenuhíjcyáhi. ¹⁴ Aamée panévá íñújñe múnáake íavyéjútémájucó pihjúvú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímibájchócooca dííbyema imyéénújcatsiki.

¹⁵ Áanáacáa Jetsóo oke néehíí:

—Peecútétsihdyuré muurá ó bóhdíí múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íñerí núcójpívéityú éhne múúne íevejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúúca pihjúvú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájucó tsátsihvu heeberómú íhjúvú 'Amagedóo' némeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñéejpiyé ihñéíhlló pañe íjcyane ívéhoowávú cáhpíoné tujkéveri Píívyéébe níjkyéjitu idyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehíí:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi.

¹⁸ Áanáacáa ávyétá íhnáhó chíjchímuba dóvájaavéné

'roríhrórí' néené tujkéveri ávyétá íhnáhó ííñúji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyáné ehniíñevu. ¹⁹ Áaneríi Babiróónia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wáhcabá 3-neva panéjcuvávu. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méenuhíjcyáné déjúcotu Píívyéébe ícyábóáavaténe ávyétá íhnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyáoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj píine íjcyáhbaújima íjchí ííñújñe caméwájúné tsáhájucó íjcyatúne. ²¹ Áijyúu Píívyéébedítýú nehníwu míamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú núpácýowá-cobáné dójcoótsóneri ícúbáhrámeíñe déjúcotu.

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíñe

17 Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnáa 7-meva íjcyámedítýu oke néehíí:

—Dícha uke o újétsó aalle eene núpácýo hallúri íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. ² Muurá panévá íñújñe múnáa íavyéjútémáyé ímityúné dííllema imyéénúneri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o ífténé pañe oke íñéene tsajtyéébé íñéubará píívyétúné íñújívú. Áhullée ó ájtyumí tujpáábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítýú mítyane meméháñe caatúvá nehníwu Píívyéébedítýú íhjúváne. ⁴ Áábé hallúri díille walle ácuúacunúllé wájyámú ávyéta ímí duujñuudú nééja tsánííñe tujpájauvu. Aallée ícyaaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhdúvára ímíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjúvu. Aallée ejécunú óoróíhlló pañe páhdúvára néené ímítyuháñe imyéenuhíjcyánéhjí wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íñáhjáubáhháa nééiyóné íllúu: "Íhtsútu cóomí Babiróónia pámeere nahtsíwamééwámúj tsíjju; téhdure páneere ímítyunéhjí ííñújiri íjcyánéj tsíjju técoomí." ⁶ Áálléké o ífténe ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke íuráávyéné déjúcotu dsíjívéhíjcyámé tujpácýori dílle ílyíicyavéne. ⁷ Áaneríi mítyane o úllévenúbeke oke níjkyéji múnáajpi néehíí:

—Ííveekí ayájú íhnáhóra u úllévenúne? Cáhawáa eene dííbyé hallúri dílle íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýu uke o úbálleki. ⁸ Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsííñe íbóhñe wáhyéjúcobá pañétú íjchívyéé múijyú tsííñe íbóhñjúcóóítyúhullévú íwágóóoveki. Áábedi míamúnáa ullévenúú ííñújñe ípívyéévéijyújuco pájtyetéme mémeháñe cáatúváné waajácúháamítu imyémeháñe íjcyatúne.

⁹ Aane ihdyu óvíi wájácúnejcúmé waajácú íñerí tene íhjúváne. Muurá eene 7-baúvá cámeháuné hallúri díille walle ácuúacunúhbaújñe nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjuchte íjcyane nééiyóné. Áámedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca ténetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéejpiyé ávyéjúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítýú diibye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjívéroobe tsííñe bóhíbe cáamáaveéhi. Áábema 8-mevájucóo teene

7-neva ijcyané avyéjutu pájtyeíñe. Ároobe bóónétu avyétá wágoóoveréjucu méénuíñe.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu avyéjuteíñe nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane.

¹³ Aame ipityácójcatsíñe dílbyeke píááboó díbye éh-nííñevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáwuúdú néébema méénújcatsíyomeke tsanéjcuuré táhjáiibe pámeere avyéjute éh-nííñevu íhtsútuube avyéjuube íjcyaaábe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevéléemeke díbye újcume ímí dílbyeke úráavyehíjcyámé dílbyema íjcyaaáhi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiiñe oke neébe:

—Muurá eene nahtsáwamééwá nújpacýó hallúrí ácuúacunújpacýó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panévá íñújñe múnáa páhduváré ihjyuvámé dóbééveíñe nééiyóne. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íj-cyáábema téhduméré avyéjute íjcyame diille naht-síwamééwake nehnííleéhi. Aame dílleke ityútávájtsóne íhvéjtsolle íjcyaa ícúvérátulléréjucu. Áálleke bóónétu ílluréjucu dítye cóvájtsóíñe. ¹⁷ Píívyéébere dítyéké tééné íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújucu tene ípájtyeki. Áánéllíi dítye avyéjute 10-meva íyáábeke íhtsútúúvétsoó dílbyere Píívyéébe néhdújucu. ¹⁸ Áánetu diille wálleke u ájtyumíne panévá íñújñe avyéjucu comíñe nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Babiróonia wágoóovéne

18 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íj-cyaabe cáámetu nítyéébé ámítsaráhcó ííñuji ájchúacunúbeke. ² Aabée kéévánécoba néehíi:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyarocóomí wágoóóvéne boone téápajyúrí naavémuréjucu nehníwu nééné wahpéjtema. Aane ihdyu óvi téhdújucu técoomi wágoóovéne. ³ Íveekí panévá íñújñe múnáake ímítyunévú íbúwátsohíjcyacóomí? Téhdure íveekí técoomíyí állíuré úwáábómeíñe íñújñe avyéjute icyáhcuútsóne avyétá ímítyuné méénuhíjcyáhi? Áhdure técóomí múnáa mítyane íéhnéváyóneri íjyá-cunúne panévá íñújñe nahjñe múnáake mítyane dsíhdsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu díbye néénaa idyé tsijpi téhulléturé cáámetu néehíi:

—Méijchívyé écoomítyú múhdumé tahñéjte íjcyame técoomí múnáa ímítyuné méénuhíjcyané ámuha meméénútki, áhdure tééné hallútú dítye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímítyucoba éh-nííñevúré lííyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúacunúnéllíi tééné déjúcotu dítyéké ó ícúbáhraáhi. ⁶ Áhdícyane óvi ihdyu dítyéké ó ícúbáhraá muhdúhjáa dítye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyané áhdó dítye iwáájacuki. ⁷ Muurá íbúwá pañe ímítyájkímeyeíñe nehíjcyámé íhtsútumé íjcyameke múijyú kímóóve pájtyeítyúne. Áhdure nehíjcyámé múijyú muhdú íhcyóomí íjcyáityúne. Áámeke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjverí. Muurá panévaturé íhtsútuube Píívyéébe o íj-cyaabe dítye ímítyú déjúcotu dítyéké o ícúbáhráme cóomí áíívyééhi.

⁹ Aane muurá panévá íñújñe avyéjute técoomí múnáama ímítyuné méénuhíjcyámé tsaímíyé ímíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné íájtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri íllityéne tsíhulléturé ítteme neéhi:

—ÍMáídáátsoju muhdú íveekí íhtsú cóomíjñí Babiróonia íñá pajtyej! ÍAvyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúuca wágoóóvecóomí! Ehdú neeímye.

¹¹ Ááneri panévá íñújñe nahjñe múnáa mítyane kímóóveé íhñénehjé kíá íñáhjñenújucóóityúneri.

¹² Muurá técoomi nahjñénuhíjcyámé óoroó, páráátaá, bóroótseé, íéeroó, péeraá, tsíñehji panévare mítyane áhdómeíñe néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjñénuhíjcyámé ímíá wajyámúúne ríinoó, tséedaá, íjcyane tújpájáhjívú néenema duujñuudúnéjahji. Áhdure nahjñénuhíjcyámé páhduváré nénehji imyéwu cúváané uméhéenema imíwu nééné néwayúúnetu méénúmeíñehji. ¹³ Áhdure páhduváré nééné pacúúcuháñe imyéwu cúvanéhjé míraá, íjtsiéétsóo, íj-cyane nahjñénuhíjcyáme. Majchóháñe nahjñénuhíj-cyámé bíinoó, dúúrubaá, hariínaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjñénuhíjcyámé canéérama tsíñehji. Téhdure nahjñénuhíjcyámé jéémú ocájímúu, obééjámúu, íjyumúu, íjchiémíínee, míamúnaa, íjcyane. Ánehji kíá íñáhjñenújucóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—ÍKíávújucu ícyooca técoomíúvú íhtsútuj? Tsúuca páneemáyé técoomi wágoóovéné tsá múijyú maájtyumíjucóóityúne.

¹⁵ Aame téeneri íllityéne técoomíúvú íjcyátsíí kémuélléturé ítteme íkímóóvéne neéhi:

—ÍMáídáátsoju íveekí íhtsú cóomíjñí Babiróonia muhdú íjcyane éhne múúne walle imíwu nééné wajyámúnema íjcyalle tsaímíyé icyáávellédú nécoomí! ÍAvyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúuca wágoóóvecóomí! Ehdú neeímye. ¹⁷ Aane muurá muhdú técoomi wágoóovéné cújúwamíñeri úllehíj-cyámé pámeere íavyéjutmá íwákimyéi múnáa ájtyúmíñi. ¹⁸ Aame técoomi áíivyéne ámópácyoúacunúne ítténe neéhi:

—ÍA íjcyacóomí tsícyoomi écoomíúvú dú nécoómij?

¹⁹ Aame íkímóóvéne íhñíwaúúne íbállííñúmeíñe neéhi:

—ÍMáídáátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóomíjñí íñá pajtye técoomíújucu múúhá wákimyéi cújúwamíñeri muha metsájtyéné hallúvú medsíhdsí-vahíjcyacóomí! Ácoomi íveekí peecútéré tsúuca wágoóóveéhi? ²⁰ Ehdú dítye kímóóvénaa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjte íjcyame táuwááboju úwáábohíjcyámé ímíjyuúhi. Áánetu técoomí múnáadi o ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímítyuné dárívehíjcyané déjúcotu. Ehdú Píívyéébe néehíi.

²¹ Átsihdyúu idyé o ítténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi nééwayúcoba móóá pañévú iwááóne néehíi:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróonia wágoóóvecóomí tsáhájucu múijyú maájtyumíityúne. ²² Tsáhájucu múijyú técoomí múnáa iwáñehjévaténe cúmubáánema chíiyóro líljchune mellééboítyúne. Téhdure tsáhájucu técoomíyí

ipyée imyéenuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méé-nune maájtyúmíityúne. ²³ Tsáhájucó múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívú ditye ityáábávajcatsíñé wañéhjñé méénúityúne. Páneere técoomí ihtsútú níjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjñe múnáa ihtsútumé tsíjtyé nahjñe múnáa ehniíñevu íjcyame panévá iñújñe múnáake mútátsohíjcyá waabyenujúúneri.

²⁴ Áhdurée técoomívú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama pámeere dílbyeéjteke dsjñvetsóme. Ehdúu níjkyéji múnáajpi néé naavédú néene o ítténé pañe.

19 Átsihdyúu idyé téené pañéré ó lleebo cáámetu mítyame mímúnáa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé ihtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítýú pajtyéteju tsáabeke maávyéjújtsoki. ² Muurá muhdú tene íjcyadújuco díbye muhdú mímúnáa ícyahíjcyáné ímíbajchóne. Muuráhjáa nahtsñwamééwá panévá iñújñe múnáake ímityúneri ityútávajtsóne dílbyé ícúve múnáake dsjñvetsóné déjúcotu díllledi ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiíñe néémeé:

—ÍMétsu maávyéjújtsó Píívyéébeke! Muurá técoomi ihtsútu cóomí áíivyéne ójtsó tsá múijyú íhvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé diitye 24-meve túkevjtsojtmá 4-meve iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe líiñénuvú ímñmóubáne néehíí:

—ÍMétsu maávyéjújtsó Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyí íjcyaaabe néehíí:

Métsu pámeere ídáatsojtmá ihtsútujte múhdumé Mépiivyéébé ícúve múnáa meíjcyame díbye ímillédú meíjcyame dílbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáuúdu néébe wañehjvaténe

⁶ Átsihdyúu idyé tsiíñe ó lleebo éhne múne teehi níivácunúne tujkéveri mítyane chíjchimu íhjuvádú mímúnáa íhjuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúre ihtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meímíjyuúki. Muurá Obééjáuúdu néébe tsúuca íhñjtema wañehjvatéte éhne múne tsaapi ityáábáváné wañéhjñé méénudu. Áánéllíi tsúuca íjcyátsíiivyémé ímiá wajyámúúne tsítsjáhjívú íújcámeñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsítsjáhjívú Píívyéébeéjté ímiáámé meíjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke néehíí:

—Íllu caatúnu: “ÍMaímíjyu ihdyu Obééjáuúdu néébe méwadyu nééme íhñjéteke imíñútsómema wañehjvaténejí!”

Átsihdyúu oke néébe:

—Ehdu ímiááné Píívyéébere néehíí.

¹⁰ Áánéllíihyée dílbyé líiñénuvú o mímóúúvéne dílbyeke o dúúrúváiyónáa oke néébe:

—ÍOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduúre oo Píívyéébé ícúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánéllíi ihdyu dílbyekéré Píívyéébeke duurúvá dílbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáabeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsñbeúvú néene íjyú hallúrí íjcyaaabe

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjri íjyú tsítsñbeúvú néébeke. Áábé hallúrí ácuúcunúúbe mémé ímiáábé Állíúútuúbe. Tsííñe dílbye mémé Píívyéébé Ihjyu. Aabe muurá mímúnáa muhdú meícyahíjcyáné méema ímíbajchoó muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcu cújújwayúdu peetécunúhi. Áánetúu imyéme dílbyedítýú cáátúnúmeíñe íñá nééiyóné tsá múha wáájacutúne. Apáabyéree dílbye waajácúhi. ¹⁴ Áábekée mítyame mímúnáa tsítsijte íjyúmudi úraavyé ímiá wajyámúúne tsítsijáánema íjcyame. ¹⁵ Aabée tsuhjívawu nééwa níit-súwá díbeúcunú téewari panévá iñújñe múnáake ícúbáhraíwa. Áábedítýúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúvané íllu nééneé: “Páne avyéjúté éhniíñevu ihtsútuube avyéjuube.” Aane muurá dílbyé hójtsí pañe panévá iñújñe múnáa íjcyáahi. Áhdure dílbyej téeveri ihtsútuube Píívyéébe ícyáyobáávaténe mímúnáadi ícúbáhraa éhne múne óóva íjtyúhari ditye dótsuhcúdu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójjéjpi núhbá hallúrí íjyócunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba néehíí:

—Píívyéébe néé pámeekéré ídáatsojtékee, ihtsútu-jtékee, íjyúmuke diityédí méénújcatsímýéhjimáyé ámuha medóókií. Áameke wa metsáane medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí dílbye iyáábécóbama íhyájkímú panévá iñújñe avyéjute píhcyaaavéné dílbye íjyú hallúrí íjcyaaabe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. ²⁰ Áronáacáa dílbye iyáábécóbama Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpidí díllómeíbyé méénúráityuróné méénúúbema tsúuca dílbyétsikye ékeevéme. Dílbye eene Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpidi díllómeíbyé íllure állíhíjcyá mímúnáake dílbye iyáábécóba mémema íjcyame dílbyé níjcyota dúúrúvahíjcyameke. Áromútsíi bóhímútsíyé wágóoové avyétá íhnáhó atsóóperemá péetécunúne cuujúwá pañevu. ²¹ Áánetúu tsijtye ímunáajtéke dílbye íjyú hallúrí ácuúcunúúbe íñit-súwari dsjñvetsómeke diitye wahpéjté dóóhíí.

Jetsóó avyéjuube ííñújri íjcyane

20 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáámetu íñújívú nítyene ápíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema.

² Aabée níhbácobádú néébeke dílbyere ííñimye íjcyaaabe Naavéneke téehiyi idyóhñnúúbeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañevu. ³ Áábé hallúvúu cóhpéj wátájcoobe díbye mímúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íál-líjyúcoótuki. Ááné boonétúu tsiíñe ácádsñveebe wahájchotáwuúréjuco.

⁴ Áhdurée ó ájtyumí muhdú mímúnáa ícyahíjcyáné ditye ímíbajchóíñénuvú Píívyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwááné hallúrí ácuúcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píívyéébé ihjyú Jetsóodi íjcyane úwáábohíj-

cyámeke téené hallútúu ditye íhñiwaúúné kípíyúúcuhiŋcyámeke. Diityée muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íñijcyotámá dúúrúvatúne. Áanélliihyée díibye mémé tsá diityéké úmicóónetu íhyótsínéubatu íjcyatúne. Aamée tsiíne bóhiime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵ Aane cahcújtso múnaa dsíjivémé bóhítujkénúíñé nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjucó bóhiíne. ⁶ Maímijyu ihdyu tsaímíyé Píivyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíicunúíñej. Áámeke tsáhájucó bóónétu íjcyáné ícúbáhraméí dómájcóityúne. Aame Píivyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluuwájte íjcyame ávyéjúúteé íñíjiri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷ Áané boone tsiíne Naavéné ácádsíjcaáyóméíhi. ⁸ Aabe ípyée imyéenuhíjcyádú tsiíne páné íñíjine múnáakéré íállíne mújtátsoóhi. Ááne Góoo, Magóoo, íjcyané íñíjine múnaa ávyétá mityámé eevératu íjcyane Críjtoke néhníllehíjcyámema úcújcsatíñe díibyeama méénújcatsíimye. ⁹ Aanée naavédú néene o ífténáa pahúllevátú tsááme Píivyéébe íhcyóomi wájyú nécoomi tsúúca mícaavévá pámeere díibyeéjteke ipírújtsóroki. Áronáacáa Píivyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíúúú tsáápíúbá coéváratu. ¹⁰ Áánetúu díibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóoperemá péétécunúwá pañévú tééwá pañe tsúúca iyáábécobaa, iye Píivyéébe íhjúu uubálle múnáájpídi díllómeíhíjcyáábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúúca tééwá pañe ícúbáhraméí múijyú níjkéváityúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsátsíj néené avyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúacunúúbeke. Áábedityúu íñíjima íévéhóowari íjcyanéhíj peíñú pevetsíiyéjucó. ¹² Áijyúu díibye úmíwari íhtsútúmehíjmáyé ídátsojte dsíjivehíjcyámé tsiíne bóhíimevíú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyeteme mémeháñé íjcyaháámí. Áánemáa diityémá ímibájchoobe téhaamíj pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújucó. ¹³ Téijyúu pámeere dsíjivémé íchívyécunú móáñé pañétuu, íñíjij pañétuu, íjcyane. Áámemáa ímibájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhí. ¹⁴ Áijyúu tsáhájucó dsíjivé íjcyájucóotúne. Téhdurée ímityúmé dsíjivémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévú ditye wágóoovéwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévúu wágóoovémé íñe múhdumé pájtyeteme mémeháñé íjcyaháamítu imyémé íjcyatúme.

Béhné íñíjima níjkyejí

21 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné íñíjij íévéhóowari íjcyánéhíjima bóhówaavéné íhdéénéhíj tsúúca wágóoóvéne boone. Áronáacáa tsáhájucó móañe íjcyatúne. ² Áijyúu o ífténáa béhné Jerotsarée níityé níjkyéjitu Píivyéébedityu. Ácoomí tsaímíyé íñe ímíjyau éhne múúne walle ityáájváne

wañéhíj pañe ímibájkímyeídyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píivyéébe íhñéjtéj píine íjcyaabéréjucó díityéké túkévétsoíñe. Áábema íjcyáimíyé tsaímíyéjucó. ⁴ Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjivé, panévá ícúbáhraméí, íjcyájucóóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjucó cápáyoácónéllíihye.

⁵ Ehdúu díbye néené boone íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúacunúúbe néehíí:

—Panévare béhnéréjucó o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úúma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímiáánéré teene. Aane múu cáhcújtsóhi.

⁶ Átsihdyúu tsiíne oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújucó pájtyene. Aabe panévaturé íhtsútuube tapíivýema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyabe ímichi téhíjpi oo páneeree o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíbye. Aabe áátsímédú néeme ímityunévú táhjátsámeityúmé tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeyéke ó ájcuú ímiá bóhiivu áhdóratúne. Áámé Píivyéébe ó íjcyááhi. ⁸ Áánetu oke úuráávýéné déjúcotu ícúbáhraméíyóneri íllityéne cáhcújtsotúmee, dsíjivétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámee, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, waabyénu múnaa, álliu múnaa, éhdume wágóoóve cúújuwa atsóoperemá péétécunúwá pañévu. Ehdúu botsíí ávyétá wágoóoveréjucó ditye méénúíñe. Ehdúu oke Píivyéébe néehíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyejí múnáajpi éhnée 7-mevadítyú níhñeenéré ícúbáhraméí íjcyáíhlloma íjcyabe oke néehíí:

—Cáhawáá uke o úújétsó Obééjáuúú néébe uráávyé múnaa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú néene o ífténé pañe oke tsajtyéébe cámeháú níjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsóobe Píivyéébe cóomí Jerotsarée ímíwu nécoomi níjkyéjitu íñíjívú nítyécoomívu. ¹¹ Ácoomítyúu ávyeta Píivyéébe ámítsarácó cádiúacunú éhne 'jájpeé' némeíñe neewáyú 'rauráú' nééu ímíwu 'rutúrútu' néhdú. ¹² Ácoomí míjcóo cáámé míjcócoba ávyéta píímí némiycótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvatúu 3-wavát-sá 4-tsíhíjvatu. Áwáhítúu íjraéémú dohíjábá 12-neva íjcyáne mémeháñé caatúvá téwavádu. Áwahíj níjkyejí múnaa tsáápiitsa tehméhi. ¹⁴ Áhdurée idyé témíycótú 12-uva néwáyúcobáné ímichi témíjco éjkeúhí. Áuhítúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúú néébe mamýému mémeháñé caatúváhi.

¹⁵ Áijyúu díibye níjkyejí múnáajpi óoma íhjuvávábedi órówa eevéwá díbye tééwari técoomi íééve páneere témíjco íllehówáánemájucó. ¹⁶ Ácoomí ávyeta tsahdú cóomíyé páhíjyáwá nécoomi muhdú míamúnáa meéévehíjcyádú panéjcuvaré icyáámema íwatyúúve éhnéjcu éévebe tsahájchotaré 2,200 kíróómetro. Áánetúu técoomí míjcój píímí éévebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámijcáo méénúmeí tsanééré 'jájpeé' némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóómí tsanééré óórótu méénúmeicyóómí mǎícúmijǎdú ñné imíjyaú 'rutúrútu'.
¹⁹ Ácoomí mijcáo ímichi éjkéné newáyúcobáné ícyáávétsámeí 'jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonariínaa, critsóóritoo, berííroo, topáát-sioo, critsopráátsaa, jatsíjtoo, amatíjtaa', némeíñé newáyúúné imíwu páhduváré néuhjǎtu. ²¹ Áánetúu té-coomí mijcáo llehówááné 12-wava méénúmeí téh-dunéré 12-uva péerá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúe-jǎjtó técoomí ulléjǎjtó téenere óórótu méénúmeíjǎjtó mǎícúmijǎdú imíwu 'rutúrútu'.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja té-coomíyí panévatúré ñhtsútumútsí Obééjáwuúdú néébema Píívyéébemútsí tééjaju néémutsí íjcyánél-liíhye. ²³ Ácoomí muurá tsáhájucu núhbmútsí ájchúnej téeveri íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé ámǎtsaráhcoréjucu Obééjáwuúdú néébedítú ájchú-cunúnej téeveri técoomí íjcyáiñe. ²⁴ Áábej téeveri pámeere mǎamúnaa panévá iñújǎñé avyéjútémá tsaímíyé íjcyame técoomí avyéjútsoóhi. ²⁵ Ácoomí llehówááné tsá wátáhájcatyéityú tene mújyú íjyunú-tyúnéllíhye. ²⁶ Muurá técoomívú panévá iñújǎñé avyéjú dóbéévééhi. ²⁷ Ácoomíyí tsá ñná ímityúné íjcyái-tyúne. Tsá núcójpǎtsó nénehjǎ méénúmema állíúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámýéré ihdyu múhdumé pájtyetéme mémeháñé Obééjáwuúdú néébedí íj-cyáháámítu cáátuvámé técoomívú úújéteéhi.

22 Átsihdyúu diibye níjkyéjǎ múnáajpi oke úújetsó tééhívu Obééjáwuúdú néébema Píívyéébemútsí avyéjú íjcyátsihdyu íñéncunúhí páñétúejǎjtó técoomí ul-léjǎjtó pǎñétú níivahívu. Aahí nujpácyóo ávyéta imí 'rauráú' néjpacyo meke bohǎvú ajcúhi. ² Ááhí úníuríi tsanéjúcúri úmehééné meke medsjǎjvéjúcúóóityúne bóhǎvu ájchuhéjǎ ténuhbávádú néévahíjcyahéjǎ. Áhéjǎhaamíneé panévá iñújǎñe múnáake bohǎvú ajcúhi. ³ Aane Obééjáwuúdú néébema Píívyéébemútsí avyéjú técoomí pañe íjcyánéllíi tsá ñné ímityú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ñcúve múnáa íjcyame dííbyeke duurúvaáhi. ⁴ Aame dííbyeke ájtyúmiñ múhdumé dííbye mémé ímicóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé dííbyema mújyú níjkéváityúne. ⁵ Tsáhájucu mújyú téhulle íjyunúityúne. Áánéllíi tsáhájucu peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure tsáhájucu nuhba íjcyái-tyúne. Píívyéébe ñhtsútuube íjcyaabéréjucu peete íj-cyáiñe.

Jetsocríjto tsááiñe pǎñhájucóone

⁶ Átsihdyúu diibye níjkyéjǎ múnáajpi oke néehíi:
 —Íñe uke o néene muurá ávyeta ímiááne. Tsá állíu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Ápíí-choj téeveri íhjúu uubálle múnáake ñná pájtyeíñé ñhdétújucu wáájácútsohíjcyabe oke wallóo téhdure dííbye ñcúve múnáake o úubálle muhdú lléváhréjucu tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehíi: "Ílléváhréjucu o tsááiñe! Áhdí-cyane ihdyu maímijyu dítye íjcyáiñe íñe íhyaamí

pañétú muhdú tene pájtyeíñé cáátuváné cáhcujt-sóme." Ehdúu oke neebe níjkyéjǎ múnáajpi.

⁸ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñé oke úubállemeíñéjǎ. Áánéllíihyée díibye níjkyéjǎ múnáajpi oke ténehjǎvú úújétsóóbé llíiñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváiyónáa oke neébe:

—ÍOke duurúvadíñe! Muurá ámuhadúré oo Píívyéébé ñcúve múnáajpi ámuha díñahbémuma dííbye íhjúu uubálle múnáa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyané uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé meíj-cyadu. Áánéllíi ihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháámí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjucu páj-tyeíñe. ¹¹ Áhdícyane óvíi Píívyéébema ímí íjcyáiyóneri tsúúráméimýé ímíñeúvú íjcyá dííbyema. Áánetu ihdyu óvi ímityúme íimíllédú íjcyáhi. Ehdúu níjkyéjǎ múnáajpi oke néehíi.

¹² Ááné boonétúu idyé Jetsóo oke néehíi:

—ÍMuurá lléváhréjucu o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú dítye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévatúré ñhtsútuube o íjcyabe tapíivýema o íjcyátu-ube ímichi téhjǎpi oo páneeré o ípívyéjtsóóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíibye.

¹⁴ Áhdícyane maímijyu dítye íjcyáiñe tsaímíyé ícyahíj-cyáme. Muurá béhne Jerotsaréevu iúújetécooca bohǎvú ájcné uméhe néévá lléeneimýe. ¹⁵ Áánetu ími-tyúme waabyénu múnáa, íhdícyámema dómáccat-síhíjcyámee, dsǎjvétso múnáa, níjcyotájteke dúúrú-vahíjcyámee, állíu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úú-jetéityúne.

¹⁶ Aane íñe níjkyéjǎ múnáajpikye díllévu ó wallóo díbye úhdivu íbóhówájtsó páneere muhdú pájtyeíñéjǎ uuréjucu tácahcújtsó múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabíúúvúj tsiíménémúhaabe o íjcyá tsátsívé mǎcúruwádú o néébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehíi.

¹⁷ Áhdícyane Píívyéébé Apííchó íhjúu uubálle múnáaj téeveri mǎamúnáake pǎuváhi. Áhdure Obééjáwuúdú néébe cahcújtsó múnáa éhne múúne tsáápí taaba íj-cyadu néeme mǎamúnáake pǎuváhi. Aane ihdyu óvíi lléébome itsááne adóvá bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátuváné uwáábo-ju lléébómeke o néé dítye éhniíñevu iijéjucu tsíñehjǎ íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyéta íhnáhó ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújucu. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páácýúibye tsúúca pájtyetéme mémeháñé cáátuváháámítu. Aame tsá dííbye cóomívu úújetéityú íñe íhyaamí pañétú úubállemeicyoomívu.

²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe dííbye uwááboju íj-cyaabe néehíi:

—Ímiááné lléváhréjucu o tsááiñe.

Áánéllíihyée dííbyeke o néehíi:

—Juújuj, tehdujucu Ávyéjuube Jetsóoj, wa ñcúí tsaá-coj.

²¹ Aabe ihdyu óvíi ámúhakye pǎabó pájyuváre. Áyu tehdujucu.